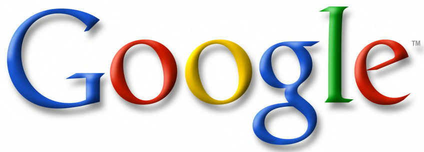
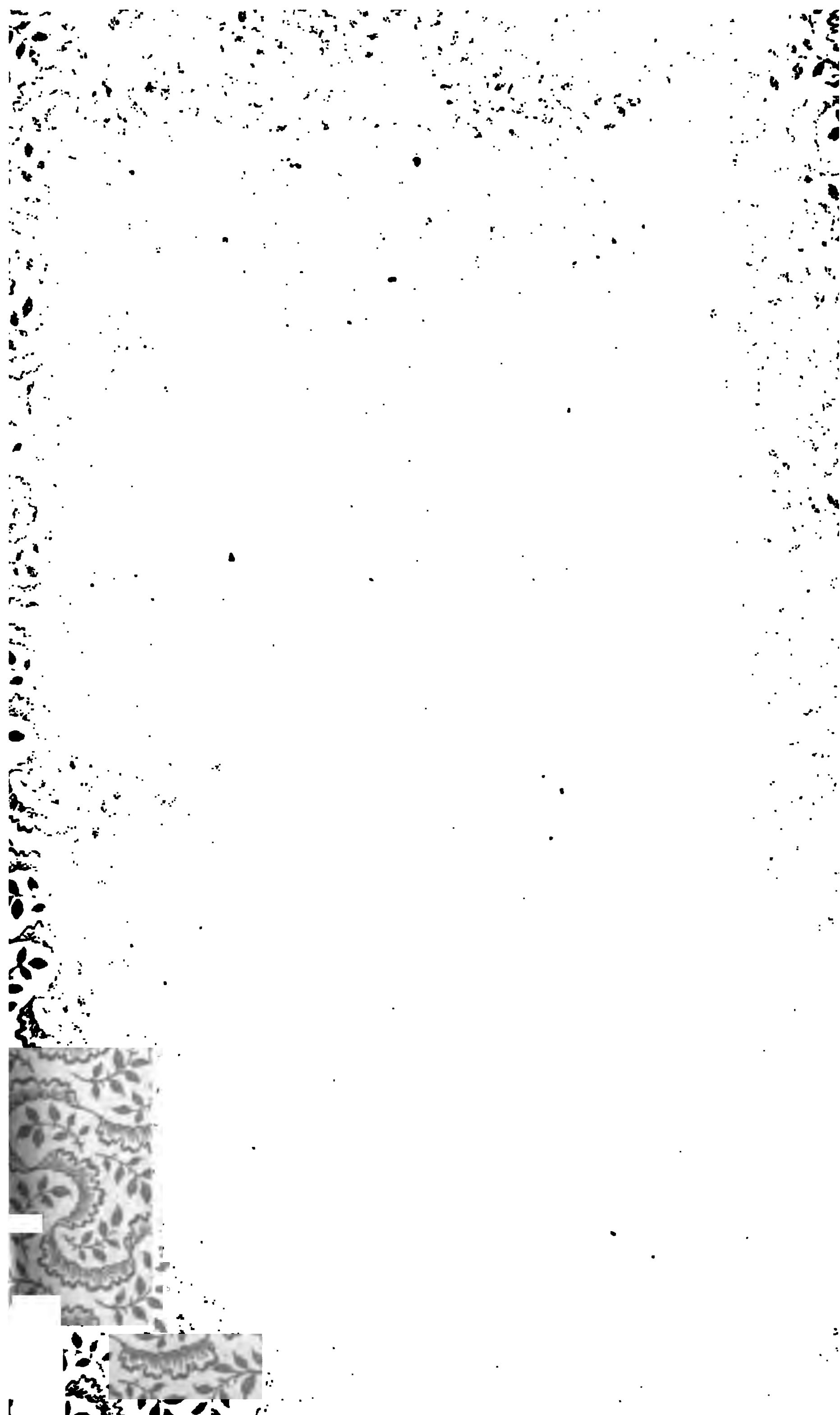

7

ACTA APOSTOLORVM APOCRYPHA

ACTA APOSTOLORVM APOCRYPHA

POST CONSTANTINVM TISCHENDORF

DENVO EDIDERVNT

RICARDVS ADELBERTVS LIPSIVS

ET

MAXIMILIANVS BONNET

PARS PRIOR

LIPSIAE

APVD HERMANNVM MENDELSSOHN

MDCCCXCI

ACTA PETRI
ACTA PAVLI ACTA PETRI ET PAVLI
ACTA PAVLI ET THECLAE
ACTA THADDAEI

EDIDIT

RICARDVS ADELBERTVS LIPSIVS

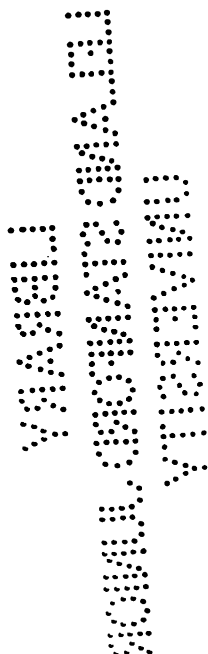
LIPSIAE

APVD HERMANNVM MENDELSSOHN

MDCCCXCI

LIPSIAE TYPIS C. G. ROEDER

CONSPECTVS RERVM

PROLEGOMENA

Acta apostolorum apocrypha ante hos undequadraginta annos a Constantino Tischendorf edita sunt. cuius libri exemplaribus uenditis cum nouam editionem bybliopola pararet, a Maximiliano Bonnet uiro harum rerum peritissimo impetrauit, ut suis laboribus cum meis quantuliscumque consociatis librorum manuscriptorum farraginem in bybliothecis latitantem diligenter peruestigaret nouisque subsidiis petitis Tischendorfii apparatum augeret et emendaret. tanta documentorum tum editorum tum ineditorum copia inuenta est, ut de rei conatu paene desperaremus. Tischendorf parcum tantum librorum delectum instituerat. omiserat enim ille non solum textus latinos qui Lini, Marcelli, Melitonis, Abdiae aliorum nominibus insigniuntur licet iam tunc prelo mandatos, sed etiam graeca Prochori iamdudum a Michaele Neandro publicata. postea multi libri adhuc incogniti in lucem protracti, multorum quos imperfectos ille ediderat supplementa, aliorum fragmenta, aliorum uersiones antiquae aut recensiones quas uocant ab excusis uehementer discrepantes repertae sunt. taceo de codicibus manuscriptis fere innumeris qui nobis in notitiam uenerunt, quorum alii exscribendi, alii cum libris impressis conferendi, alii examinandi saltem aut describendi erant. uastissimum igitur mare pernauigaturi editoris labores ut qui unius hominis uires excederent inter nos ita distribuendos curauimus, ut acta passionesque Petri, Pauli, Petri et Pauli, acta Pauli et Theclae, acta Thaddaei mihi edenda traderentur, acta Ioannis, Andreae, Thomae reliquorum quae supersunt apostolorum Bonneti curae committerentur. en accipe beneuole lector primum editionis nostrae fasciculum, libros omnes quos ego castigandos suscepi comprehendentem.

De actorum uel actuum apostolorum apocryphorum origine indole usu in libro meo 'die apokryphen Apostelgeschichten

und Apostellegenden. Braunschweig 1883—1890' uberius exposui. Actorum Petri et Pauli duo genera distinguuntur, alterum gnosticum alterum catholicum. quae tamen distinctio ad libros qui ad nostram memoriam peruenerunt cum grano salis ut aiunt adhibenda est. neque enim gnostica documenta in manibus sunt plane integra uel a catholicis emendatoribus intacta, neque catholicorum librorum sutores a gnosticis fabulis prorsus abhorruerunt. nam haereticorum libri, id quod iam Tischendorfius animaduertit, postea ab hominibus catholicis fidei adhibiti et in catholici populi usum conuersi sunt, ita tamen ut haereticae originis uestigia non plane exstinguerentur. catholici autem libri sescenties retractati aucti exornati pristinam sinceritatem magis et magis amiserunt magnaque narratiuncularum undique congestarum mole quasi obruti sunt.

Acta Petri apocrypha primus Eusebius[1]) quem Hieronymus depeculatus est[2]) in libris apostolo falso adscriptis enumerat. post illum Philaster Brixiensis,[3]) Ioannes Thessalonicensis[4]), Innocentius[5]) et Gelasius[6]) episcopi Romani, Photius

---

[1]) Hist. eccl. III, 3, 2 *τό γε μὴν τῶν ἐπικεκλημένων αὐτοῦ πράξεων καὶ τὸ κατ᾽ αὐτὸν ὠνομασμένον εὐαγγέλιον τό τε λεγόμενον αὐτοῦ κήρυγμα καὶ τὴν λεγομένην ἀποκάλυψιν οὐδ᾽ ὅλως ἐν καθολικοῖς ἴσμεν παραδεδομένα, ὅτι μήτε ἀρχαίων μήτε τῶν καθ᾽ ἡμᾶς τις ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς ταῖς ἐξ αὐτῶν συνεχρήσατο μαρτυρίαις.*

[2]) Catal. uiror. illustr. 1 ed. Herding p. 7 *libri autem, e quibus unus actorum eius (Petri) inscribitur, alius euangelii, tertius praedicationis, quartus ἀποκαλύψεως, quintus iudicii, inter apocryphas scripturas repudiantur.*

[3]) Haer. 88 *nam (habent?) Manichaei apocrypha beati Andreae apostoli id est actus quos fecit ueniens de Ponto in Graeciam, quos conscripserunt tunc discipuli sequentes apostolum; unde et habent Manichaei et alii tales (sc. haeretici) Andreae beati et Ioannis actus euangelistae, beati et Petri similiter apostoli et Pauli pariter apostoli; in quibus quia signa fecerunt magna et prodigia, ut pecudes et canes et bestiae loquerentur, etiam et animas hominum tales uelut canum et pecudum similes imputauerunt esse haeretici perditi.*

[4]) praefat. in libr. de dormitione Mariae apud Bonnetum in Hilgenfeldi annalibus 1880 p. 239 *οὕτω γὰρ εὑρήκαμεν χρησαμένους καὶ τοὺς ἔναγχος ἡμᾶς προηγησαμένους καὶ τοὺς πολλῷ πρὸ αὐτῶν ἁγίους πατέρας, τοὺς μὲν περὶ τὰς καλουμένας ἰδικὰς περιόδους τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ Ἀνδρέου καὶ Ἰωάννου, τοὺς δὲ περὶ τὰ πλεῖστα τῶν χριστοφόρων μαρτύρων συγγράμματα· δεῖ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐκκαθαίρειν κατὰ τὸ γεγραμμένον τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἵνα μὴ τὸ θεῖον ἢ τὸ* (*θεώνητον* suspicatur Bonn.) *ποίμνιον προσκόπτῃ.*

[5]) Epist. VI, 13 ad Exuperium ap. Coustant. epp. pontif. I, 796

Constantinopolitanus[1]) *πράξεις* uel *περιόδους Πέτρου* quibus haeretici utantur commemorant; Innocentius et Photius eas Leucio uel Leucio Charino pessimae famae haeretico tribuunt, qui apostolorum fabulas composuisse gnosticisque doctrinis adspersisse narratur. idem liber a Nicephoro Constantinopolitano in diuinarum scripturarum stichometria[2]) et ab Athanasio quodam uel Pseudathanasio synopseos scripturae sacrae auctore[3]) inter libros Novi Testamenti apocryphos uel addubitatos refertur. eodem nomine *τῶν πράξεων* siue *περιόδων Πέτρου* interdum

---

cetera autem quae uel sub nomine Matthiae, siue Iacobi minoris, uel sub nomine Petri et Ioannis, quae a quodam Leucio scripta sunt [uel sub nomine Andreae quae a Nexocharide et Leonida philosophis], uel sub nomine Thomae et si qua sunt alia, non solum repudianda uerum etiam noueris esse damnanda.

[6]) Decretum Gelasii VI, 3—6 apud Crednerum Zur Geschichte des Kanons p. 215 (Thiel Epp. pont. I, 462) *actus nomine Andreae apostoli, apocryphum. actus nomine Thomae apostoli, libri decem, apocryphum. actus nomine Petri apostoli, apocryphum. actus nomine Philippi apostoli, apocryphum.*

[1]) Byblioth. cod. 114 *Ἀνεγνώσθη βιβλίον αἱ λεγόμεναι τῶν ἀποστόλων περίοδοι, ἐν αἷς περιείχοντο πράξεις Πέτρου, Ἰωάννου, Ἀνδρέου, Θωμᾶ, Παύλου· γράφει δὲ αὐτάς, ὡς δηλοῖ τὸ αὐτὸ βιβλίον, Λεύκιος Χαρῖνος. — — γέμει δὲ καὶ μωρίας πολλῆς καὶ τῆς πρὸς ἑαυτὸν μάχης καὶ ἐναντιώσεως. φησὶ γὰρ ἄλλον εἶναι τὸν τῶν Ἰουδαίων θεὸν καὶ κακόν, οὗ καὶ Σίμωνα τὸν μάγον ὑπηρέτην καθεστάναι, ἄλλον δὲ τὸν Χριστόν, ὅν φησιν ἀγαθόν· καὶ φύρων ἅπαντα καὶ συγχέων καλεῖ αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ υἱόν. λέγει δὲ μηδ' ἐνανθρωπῆσαι ἀληθῶς ἀλλὰ δόξαι, καὶ πολλὰ πολλάκις φανῆναι τοῖς μαθηταῖς, νέον καὶ πρεσβύτην πάλιν καὶ πάλιν παῖδα, καὶ μείζονα καὶ ἐλάττονα καὶ μέγιστον, ὥστε τὴν κορυφὴν διήκειν ἔσθ' ὅτε μέχρις οὐρανοῦ. πολλὰς δὲ καὶ περὶ τοῦ σταυροῦ κενολογίας καὶ ἀτοπίας ἀναπλάττει, καὶ τὸν Χριστὸν μὴ σταυρωθῆναι, ἀλλ' ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ, καὶ καταγελᾶν διὰ τοῦτο τῶν σταυρούντων. γάμους τε νομίμους ἀθετεῖ καὶ πᾶσαν γένεσιν πονηράν τε καὶ τοῦ πονηροῦ λέγει. καὶ πλάστην τῶν δαιμόνων ἄλλον ἐκληρεῖ. νεκρῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ βοῶν καὶ κτηνῶν ἄλλων παραλογωτάτας καὶ μειρακιώδεις τερατεύει ἀναστάσεις. — — καὶ ἁπλῶς αὕτη ἡ βίβλος μυρία παιδαριώδη καὶ ἀπίθανα καὶ κακόπλαστα καὶ ψευδῆ καὶ μωρὰ καὶ ἄλλοις (ἀλλήλοις?) μαχόμενα καὶ ἀσεβῆ καὶ ἄθεα περιέχει· ἣν εἰπών τις πάσης αἱρέσεως πηγὴν καὶ μητέρα οὐκ ἂν ἀποσφαλείη τοῦ εἰκότος.*

[2]) in Nicephori opusculis historicis ed. C. de Boor (Lips. 1880) p. 135, 7 sqq. *καὶ ὅσα τῆς νέας εἰσὶν ἀπόκρυφα· α' περίοδοι Πέτρου στίχων ͵βψν' | β' περίοδος Ἰωάννου στίχων ͵βχ' | γ' περίοδος Θωμᾶ στίχων ͵αχ'.*

[3]) apud Crednerum Geschichte des neutest. Kanon ed. Volkmar p. 249 *τῆς νέας πάλιν διαθήκης ἀντιλεγόμενα ταῦτα· Περίοδοι Πέτρου. Περίοδοι Ἰωάννου. Περίοδοι Θωμᾶ.*

etiam Clementis Recognitiones uel Homiliae uocantur, in quibus de itineribus Petri disputationibusque cum Simone mago institutis sermo est[1]). sed hoc totum litterarum genus a libro gnostico probe distinguatur oportet. haeretica acta antiquissima sunt. fortasse iam Clemens Alexandrinus narrationes quasdam de uxore liberisque Petri apostoli ex iis hausit[2]), quamquam non satis constat, num ipsum librum legerit an fama tantum et auditione fabulas istas acceperit. ex eodem libro Commodianus historiam de cane Petri iussu cum Simone colloquente[3]), auctor libri qui Didascalia Apostolorum inscriptus est[4]), nec non Constitutionum apostolorum auctor[5]) historiam de certamine inter Petrum et Simonem Romae instituto et de morte Simonis, Arnobius[6]) et Ambrosius[7]) itidem quae de casu Simonis narrant delegisse uidentur. Hieronymus in *περιόδοις* Petri et uxorem et filiam eius commemorari testatur; sed librum quem alibi cum Recognitionibus Clementinis confundere uidetur, numquam manibus contrectauit[8]). aliter de Augustino[9]) iudicandum est, qui in scripturis apocryphis, i. e. in actibus Petri quibus Manichaei utebantur, narrationem istam de filia Petri paralytica etiam in actis Philippi et in actis Nerei et Achillei traditam legit[10]). ex iisdem actibus Isidorus Pelusiota aliquot uerba Petri apostoli allegat, quae in actis Petri Vercellensibus infra prelo mandatis reperiuntur[11]).

---

[1]) Photius bybl. cod. 112. 113. Origenes comm. in Genes. tom. III Opp. t. II, 20 ed. Ruaeus. Epiphan. haer. 30, 15.

[2]) Strom. VII, 11, 63 p. 869; III, 6, 52 p. 535 ed. Potter.

[3]) Carmen apologet. p. 620.

[4]) Didascalia VI, 8 sq. graece ap. Bunsen Analecta antenicaena II, 325 sq.

[5]) Constit. Apost. VI, 7—9 p. 162—166 ed. Lagarde.

[6]) aduers. gentes II, 12.

[7]) in Hexaëm. IV, 8 (Migne series latina XIV col. 218).

[8]) adu. Iouinian. I, 26 t. II, 278 ed. Vallarsi *possumus autem de Petro dicere quod habuerit socrum eo tempore quo credidit et uxorem iam non habuerit; quamquam legatur in περιόδοις et uxor eius et filia.* cf. comm. in Galat. I, 18 t. VII, 394 Vall. *non ut oculos, genas uultumque eius* (*Petri Paulus*) *aspiceret: utrum macilentus an pinguis, adunco naso esset an recto: et utrum frontem uestiret coma; an ut Clemens in Periodis eius refert caluitiem haberet in capite.*

[9]) contra Adimant. 17, 5 Opp. t. VIII, 101 ed. Antuerp. 1700.

[10]) addit. ad acta Philippi ap. Tischend. Apocal. apocr. p. 149. 155 acta Nerei et Achillei in Actis SS. Maii t. III p. 10.

[11]) lib. II ep. 99 ad Aphrodisium (Opp. ed. Paris. 1638 p. 167) *οἱ μὲν οὖν ἀπόστολοι ἃ ἐχώρησαν ἔγραψαν, καθὼς Πέτρος ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ ἐν ταῖς ἑαυτοῦ πράξεσι σαφῶς ἀπεφήνατο· Ἃ ἐχωρήσαμεν ἐγράψαμεν, ὁ δὲ κόσμος οὐδὲ τὰ γραφέντα ἐχώρησεν.*

Inde a saeculo quarto exeunte acta Petri in usu frequenti scriptorum catholicorum fuerunt. ex iis Ambrosius Mediolanensis in latina belli Iudaici quam falso Hegesippi uocant historia[1]) narrationem illam de conflictu Petri cum Simone Mago deque morte apostoli sumsit, quae cum passionis apostoli narratione Lino adscripta passim ad uerba conuenit. ex iisdem multa descripserunt auctor actorum Nerei et Achillei[2]), syriacae praedicationis Petri compositor[3]), auctor libri *πράξεις τῶν ἁγίων ἀποστόλων* inscripti quo chronographi graeci inde a saeculo sexto saepe utuntur[4]), Symeon denique Metaphrastes uel quisquis ille est qui *τὸ ὑπόμνημα* in Petrum et Paulum consarcinauit[5]). quibus testibus accedunt Ambrosius Mediolanensis episcopus, qui in sermone contra Auxentium fugam et reditum Petri iisdem fere uerbis quae in actis Petri leguntur enarrat[6]); Augustinus, qui in epistula ad Casulanum[7]) et Pseudaugustinus uel Maximus Taurinensis, qui in sermone II in natal. app. Petri et Pauli[8]) fabulas quasdam ex eodem fonte deriuatas commemorat.

Acta Pauli catholica inde a saeculo secundo uel tertio in ecclesia summo in honore habita sunt. Origenes ea duobus locis laudat, uno qui in commentario in Ioannem, altero qui in libro de principiis scripto legitur[9]). ex iis quae priore loco excerpsit apparet *πράξεις* illas *Παύλου* simul de Petri passione mentionem fecisse. deinde Eusebius acta Pauli enumerat tum

---

1) Pseudohegesipp. de excid. Hierosolym. III, 2 p. 170—173 ed. Weber et Caesar.

2) Acta SS. Maii t. III p. 4 sqq.

3) apud Curetonium Ancient Syriac Documents p. 35 sqq. uersionis anglicae.

4) Ioannes Malala p. 325 sqq. ed. Oxon. Georgius Hamartolus p. 268 sqq. ed. Muralt. Cedrenus I, 362 sqq. ed. Bonn. Michael Glycas p. 438 sqq. ed. Bonn. cf. etiam uersiones slauicas a Socoloffio repertas, de quibus exposui in libro meo supra memorato p. 208 sqq.

5) Acta SS. Iun. t. V p. 411—424.

6) Migne series latina XVI col. 1053.

7) Epist. 36, 21 Opp. t. II col. 58.

8) Sermo 202 appendicis Opp. Augustini V, 2 c. 238.

9) in Ioann. tom. XX, 12 (Opp. IV, 322 ed. Ruaeus) *εἴ τῳ δὲ φίλον παραδέξασθαι τὸ ἐν ταῖς Παύλου Πράξεσιν ἀναγεγραμμένον, ὡς ὑπὸ τοῦ σωτῆρος εἰρημένον· Ἄνωθεν μέλλω σταυροῦσθαι, οὗτος κτλ.* De princ. I, 2, 3 (Opp. I, 54) *unde et recte mihi dictus uidetur sermo ille qui in actibus Pauli scriptus est, quia Hic est uerbum, animal uiuens.*

in scriptis apostoli addubitatis tum in libris Noui Testamenti quorum auctoritati contradicitur (*ἐν τοῖς ἀντιλεγομένοις*)[1]. auctor catalogi qui codici Claromontano adnexus est, actus Pauli inter canonicos libros[2], Anastasius Sinaita in Quaestionum et Responsionum appendice inter libros Noui Testamenti apocryphos refert.[3] caueas ne antiquissimos illos et maximi aestumatos actus siue acta Pauli cum actis Pauli et Theclae confundas, quae numquam acta Pauli sine additamento sed plerumque passio S. Theclae (*μαρτύριον τῆς ἁγίας Θέκλης*) nuncupantur.

Longe alia ratio eorum actuum est, qui testibus Philastro[4], Ioanne Thessalonicensi[5], Photio[6] una cum actibus gnosticis Petri aliorumque apostolorum in haereticorum usu fuerunt. ex his Nicephorus fragmentum aliquod nobis seruauit, in quo *θηριομαχία* apostoli Ephesina describitur[7]. quae in iisdem actibus de lactis unda ex apostoli ceruice profluente narrantur, eorum memoria saepenumero a scriptoribus ecclesiasticis repetitur. perhibent hanc narrationem ex scriptoribus graecis Macarius Magnes[8], Pseudochrysostomus[9], Menaea Graecorum[10], ex scriptoribus latinis Pseudaugustinus in sermone I in natal.

---

[1]) Hist. eccl. III, 3, 5 *οὐδὲ μὴν τὰς λεγομένας αὐτοῦ (Παύλου) πράξεις ἐν ἀναμφιλέκτοις παρείληφα.* III, 25, 4 *ἐν τοῖς νόθοις κατατετάχθω καὶ τῶν Παύλου πράξεων ἡ γραφή* (libri nothi paulo infra *τοῖς ἀντιλεγομένοις* adnumerantur).

[2]) apud Crednerum Geschichte des neutest. Kanon (ed. Volkmar) p. 177 *actus pauli uer. IIIDLX.*

[3]) apud Cotelerium Patres apost. ed. Clericus I, 197 et Crednerum l. c. p. 240 sq.: *ιθ' Παύλου πράξεις.*

[4]) Haer. 88.

[5]) praef. libri de dormitione Mariae l. c.

[6]) Byblioth. cod. 114.

[7]) Hist. eccl. II, 25.

[8]) IV, 14 Opp. p. 182 ed. Blondel (sermo est de Petro et Paulo apostolis) *ὁ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς τμηθεὶς αἵματι καὶ γάλακτι τὸν ὄφιν εἰς λιχνείαν ὥσπερ ἐδελέασεν, ὁ δὲ τῷ σταυρῷ τοῦτον εὐτόνως συνέκοψεν.*

[9]) Hom. in app. principes Opp. VIII, 2 p. 10 ed. Montefalc. *Παῦλος δὲ ὁ τρισμακάριος τὴν κεφαλὴν ξίφει ἀπετμήθη . . . ποῖον ξίφος διῆλθεν ἐκείνου τὸν λάρυγγα . . . ποῖος τόπος τὸ σὸν ἐδέξατο αἷμα, τὸ γαλακτοειδὲς ὁραθὲν ἐν τῷ χιτῶνι τοῦ σὲ ἀνασκολοπίσαντος;*

[10]) Men. Iunii ed. Venet. 1683 p. *ρκ': καὶ ἐν Ῥώμῃ καταντήσας . . . ἐκεῖσε τὸν βίον κατέλυσε χρόνον ὕστερον μετὰ Πέτρου τὸν αὐχένα τμηθείς. ἐκ δὲ τῆς πληγῆς ἀπορρεῦσαι φασὶν αἷμα σὺν γάλακτι.*

app. Petri et Pauli[1]), Gregorius Turonensis[2]). ex eodem fonte hausta sunt quae Ioannes Chrysostomus de pincerna Neronis per Paulum ad fidem conuerso tradit[3]). quibus fortasse addere licet quae apud eundem scriptorem de concubina imperatoris, de praefecto carceris et de Agrippa praefecto urbis itidem ad sacra Christiana adductis leguntur[4]), quamquam ille actorum textus quem nunc in manibus habemus a Chrysostomi narrationibus plus minus discordat. Chrysostomum rursus Michael Glycas secutus est[5]). acta Petri et Pauli gnostica uitam et passionem utriusque apostoli seorsim descripserunt, Paulumque post Petri demum mortem Romam uenisse tradiderunt. unde orta est opinio illa, in Gelasii decreto haereticis tributa[6]), quae tamen interdum etiam apud catholicos scriptores occurrit, Petrum et Paulum scilicet eodem quidem anni die, sed non eodem anno mortem oppetiisse[7]).

---

[1]) Sermo 201 Opp. V append. col. 237 *de Pauli uero ceruice cum eam persecutor gladio percussisset, dicitur fluxisse magis lactis unda quam sanguinis.*

[2]) Glor. martyr. 1, 28 (p. 504 ed. Krusch) *ex cuius sacro corpore lac defluxit et aqua.*

[3]) Hom. 46 in acta app. (Opp. IX, 349) *λέγεται Νέρωνος καὶ οἰνοχόον καὶ παλλακίδα ἀσπάσασθαι.* Hom. 10 in 2. Tim. (Opp. XI, 722) *ἐπειδὴ δὲ τὸν οἰνοχόον αὐτοῦ (Νέρωνος) κατήχησε, τότε αὐτὸν ἀπέτεμεν.*

[4]) aduers. uitup. uitae monast. I, 3 (Opp. I, 48) *οὗτος ὁ Νέρων τὸν μακάριον Παῦλον . . . τοιαῦτα ἐγκαλῶν . . . παλλακίδα γὰρ αὐτοῦ σφόδρα ἐπέραστον πείσας τὸν περὶ τῆς πίστεως δέξασθαι λόγον, ἔπειθεν ὁμοῦ καὶ τῆς ἀκαθάρτου συνουσίας ἀπαλλαγῆναι ἐκείνης· τοιαῦτα γοῦν ἐγκαλῶν ἐκεῖνος . . . τὸν Παῦλον . . . τὸ μὲν πρῶτον ἔδησεν . . . τέλος ἀπέκτεινεν.* Hom. 3 in 1. Tim. (Opp. XI, 673) *προσέκρουσε γὰρ (ὁ Παῦλος) τότε τῷ Νέρωνι τινὰ τῶν ἀνακειμένων αὐτῷ οἰκειωσάμενος.* Hom. XVI, 5 in Antiochen. (Opp. II, 168) *μετὰ τούτων (τῶν δεσμίων) ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διατρίβων τὸν δεσμοφύλακα ἔπεισε, μετὰ τούτων τὸν Ἀγρίππαν ἐπεσπάσατο, μετὰ τούτων πολλοὺς μαθητὰς κατεσκεύασεν ὁ Παῦλος.*

[5]) Chron. p. 439 sq. ed. Bonn.

[6]) Decret. Gelasii apud Credner. l. c. p. 190 sq. (Thiel epp. Pontif. I, 455) (*Petro*) *addita est etiam societas beatissimi Pauli apostoli, uasis electionis, qui non diuerso, sicut haeretici garriunt, sed uno tempore, uno eodemque die gloriosa morte cum Petro in urbe Roma sub Caesare Nerone agonizans coronatus est.*

[7]) Pseudaugustini sermo V in natale app. Petri et Pauli in August. Opp. t. V append. col. 241. sermo XIX in nat. app. Petri et Pauli in Maii Nova Patr. Bybl. I, 1 p. 40. Prudentius Peristephan. hymn. 12 u. 3—28 (p. 152 sq. ed. Heins.). Nicephor. H. E. II, 37. Michael Glycas chron. p. 437 sq. ed. Bonn. Symeon Metaphr. in Act. SS. Iun. t. V

I. Acta Petri et acta Pauli gnostica.

Passiones Petri et Pauli quae Lini episcopi Romani nomine feruntur primus edidit Iacobus Faber Stapulensis ad calcem commentariorum in epistulas Pauli, qui prodierunt anno 1512, iterum typis expressi sunt 1515 uel 1516[1]). utramque passionem Faber si ipsum audire uelis 'ad castigatiora exemplaria recensuit'. si uerum quaerimus, de codicum manuscriptorum auctoritate nihil curauisse dicendus est; sed ut illius temporis litteratores solebant, textum sescenties emendauit et ad stili elegantiam quam quinti decimi et sexti decimi saeculi homines affectabant accommodauit.

Sic p. 1 l. 6 scribit *miracula ostensa* pro *miraculorum ostenta* l. 7 *et diuersa* pro *seu aduersa immo diuersa* l. 9 *post passionem quoque multiplicem et flagellorum acerbitatem* pro *post passionum quoque multiplicum . . . acerbitatem* p. 2 l. 4 *luxu* pro *fluxu* l. 16 *nomina* pro *uocabula* l. 20 *adinuicem* pro *alterutrum* p. 3 l. 4 *se proripere* pro *proripere* l. 6 *conuenire* pro *coire* l. 16 *ad inquinamentum flectere* pro *ad inquinamentum commixtionis inflectere* p. 4 l. 5 *maerore confectus* pro *maerore affectus* l. 7 *delinimentis ac toto conamine refragari tentabat* pro *del. a coepto con. refr. temptabat* l. 12 *uindicaturus esset* pro *uindicaret* ibid. *reddidit responsum* pro *reddidit mandatum* l. 22 *aufugerat* pro *auerterat* ibid. *adhaesit* pro *adhaeserat* p. 5 l. 2 *innotescere fecit* pro *innotuit* l. 3 *in consessu* pro *in conuentu senatus* l. 4 *ad persuasionem urbis aeternae* pro *ad peruersionem u. ae.* l. 5 *emancipat* pro *mancipat* l. 9 *sub occasione in senatum uenit* pro *sub occasione senatus inuenit* l. 10 *innotescere . . . fecerant* pro *innotuerunt* l. 17 *nec nos nec illos* pro *ne nos ac illos* p. 6 l. 1 *leuauerunt uocem* pro *leuauerunt planctum* l. 1 sq. *ubi sunt uerba* pro *ubi*

---

p. 423. Ioann. Zonaras II, 479 ed. Bonn. Gregor. Turon. glor. martyr. c. 28 (p. 504 ed. Krusch). Isidor. Hispal. de uita et obitu sanctorum (in Monum. Patr. orthodoxographis Basil. II, 597). Arator ad Vigil. et Florian. de apost. hist. lib. II in Bibl. Patr. Max. Lugd. X, 141.

[1]) *S. Pauli epistolae XIV ex uulg. editione, adiecta intelligentia ex graeco cum commentariis Iacobi Fabri Stapulensis . . . accedit ad calcem Linus episcopus de passione Petri et Pauli ex graeco in latinum conuersa.* sub finem libri leguntur haec *Hoc opus illustratore Christi . . . absolutum fuit in coenobio S. Germani iuxta Parisios a. 1512 et eodem anno circa natalem dominicae de purissima uirgine natiuitatis diem ex officina H. Stephani emissum fol.*

sunt uerba modo l. 7 *in faciem* pro *ante faciem* ibid. *procidentes* pro *cadentes* l. 10 sqq. *cur quos . . . peperisti* (om sequenti *quos*) . . . *nos . . . exponis* mutata uerborum structura pro *cur nos . . . peperisti, quos . . . exponis* l. 10 *recenter* pro *nouiter* l. 15 sq. *indulserat* pro *se . . . indulserat* l. 21 *magistratibus* pro *magistrianis* l. 25 *regis iussione te impeteret* pro *regis iussio te impeteret* (mutato subiecto) p. 7 l. 1 *libere* pro *licentiose* l. 5 sq. *ut qui* pro *ut quia* l. 8 *non tam . . . quam* pro *non tantum . . . quam* l. 10 *senio ualde confecti* pro *affecti* ibid. *genasque uellentes* pro *genasque scindentes* l. 16 *solatio destituta* pro *solatio desolata* l. 16 sq. *accelerare festina* pro *accelera festinare* l. 19 *ultra modum* pro *ultra humanum modum* p. 8 l. 14 sq. *quorum fides expedit roborari* pro *quorum fides expetit roborari* l. 18 *sermone* pro *ammonitione* p. 9 l. 1 *tanquam* pro *quasi* (sic fere semper) l. 11 *audacia* pro *fidutia* l. 19 *decipientium* pro *deceptorum* p. 10 l. 11 *crucifigi fecit* pro *crucifigi iussit* p. 11 l. 1 sq. *tumultuantibus uocibus plebis adinuicem* pro *inconditis uocibus plebis* l. 13 sq. in loco Matth. 26, 53 textum uersionis uulgatae substituit l. 16 *Naumachia* pro *Naumachiae* p. 12 l. 1 *in monte* pro *in montem* l. 11 *euenturum* pro *uenturum* p. 13 l. 7 *a dominio diaboli captiuantis* (cum *E*) pro *a dominio diabolicae captiuitatis* l. 11 sq. *a populo salutariter depellis* pro *poculo salutari depellis* l. 24 *auocate* addit ad *illud quod inuisibile est* p. 14 l. 1 sq. *quid est quod tempus atteritis* pro *quid est quod tricatis* l. 3 sq. *ut spirituali adhaeream domino* pro *ut spiritu adh. domino* l. 8 *est crucifixus* pro *dignatus est pati* l. 13 *mysterialiter* pro *mirabiliter* p. 15 l. 11 *contabescerent animo* pro *delitescerent* p. 16 l. 4 *ex uero lumine* pro *de uero lumine* l. 6 *existens* pro *existis* l. 8 *principale* (cum *G*) pro *principale suum* l. 9 *cuius lapsus significat speciem* pro *cuius lapsus significatur specie* l. 14 sq. *in quo tu . . . quos inuenisti perituros* pro *in quo tu nos . . . inuenisti et perituros* l. 16 *quibus est audire promptum* pro *quibus est proprium audire* p. 17 l. 10 sq. *praesentia uidelicet ut aeterna et aeterna ducebantur ut praesentia et dextra sinistra* pro *praes. uid. pro sinistra et quae pro sinistra ducebantur aeterna* l. 26 *sermo solidus et uiuus* pro *sermo unus et solus* l. 27 *ceterum* pro *siquidem* p. 18 l. 2 *naturalia crucis* pro *lateralia crucis* p. 19 l. 2 *amicabilis actor et praefector* pro *amicus auctor et perfector* l. 12 *et aeterna refectio* pro *aeternae uitae refectio* p. 21 l. 10 sq. *suffragiis sancti Petri . . . confirmata est* pro *meritis s. Petri . . . confirm. est.* huc accedunt

multa alia quae non notaui. ordo uerborum ubi durior uidebatur correctus est, particulae hic adduntur illic immutantur, pronomina inter se permutantur etc.

Fabri editionem repetiuerunt Guilelmus Malerbault (Parisiis 1566), Laurentius de la Barre (Parisiis 1583) et Bybliothecae quae uocantur Patrum quarum nouissima est Bybliotheca Patrum maxima Lugdunensis (tom. II p. 67—73). textus cum iterum iterumque prelo mandaretur innumeris maculis conspersus et typographorum erroribus inquinatus est.

Passio Petri apostoli in plerisque codicibus a Lino episcopo graece conscripta et orientalibus ecclesiis tradita esse dicitur. idem interdum non solum passionis Pauli, sed etiam uitae Petri quae Abdiae nomine fertur codicibus inscribitur. in aliquot codicibus huius uitae etiam praefatio quae uerbis 'Licet plurima de apostolicis signis' incipit, epistula Lini uocatur. unde concludere licet Lini nomen primum passioni Petri additum fuisse et postea demum cum ad passionem Pauli tum ad Abdiae quem uocant librum translatum esse. quod autem Linum illum passionem graece composuisse dicunt, id certe non ita accipiendum est, ut ipsum illum textum quem hodie Lini nomine legimus graecis litteris conscriptum fuisse credamus. rectius iudicabis, si eum ex antiqua aliqua graeci libri uersione confectum, multis additamentis auctum et quod ad uerborum ordinem attinet nonnihil immutatum, paraphrastae potius quam translatoris opus esse statueris. ita quae statim ab initio passionis usque ad primi capitis finem leguntur, deinde quae capite V de custodibus carceris narrantur, genuino textui adiecta sunt. uerum is qui passionis textum in nouam formam redegit non solum multa addidit, sed etiam passionem ab antecedentibus actorum partibus abscidit.

Integer ut uidetur miraculorum textus, quatenus quidem Romae inde ab aduentu apostoli usque ad mortem eius in urbe patrata sunt, in codice latino Vercellensi nuper repertus est. translatio latina non eadem est atque ista quae apud Linum quem uocant legitur. etenim si utrumque passionis textum comparaueris, statim intelleges, non duas esse eiusdem latinae interpretationis propagines, sed duas graeci textus interpretationes latinas, cura stilo uerbis diuersissimas[1]. accedit

[1]) Videsis utriusque textus collationem quam institui in libro meo supra memorato II, 1 p. 109 sq.

quod ne graeci quidem libri ex quibus latinae uersiones confectae sunt, eundem uerborum tenorem seruauerunt. extrema actuum Vercellensium pars quae passionem apostoli complectitur etiam graeca, slavica, aethiopica, sahidica lingua ad nos peruenit. hi textus omnes eandem narrationis speciem atque formam praebent, multo illam quidem Pseudolini historia breviorem, quae licet nonnumquam uera seruauerit, tamen permultis locis ex textu prolixiore non solum leuiter et incondite excerpta sed etiam ineptissime decurtata et mutilata est. textus graecus, quem nuper ex codice Patmio in publicum proposui[1]), etiam in codice bybliothecae Batopedianae reperitur, ubi passioni apostoli multa praemissa sunt quae iisdem fere uerbis etiam in Vercellensi codice latino leguntur. Illius autem textus non ea cum uersione Vercellensi cognatio est, ut hanc ab illo originem traxisse credamus. uterque enim textus eiusdem quidem familiae est, a prolixiore textu quem Lini aiunt satis diuersae; sed mox hic mox ille ad alterius familiae textum propius accedit. itaque uersionem Vercellensem quamquam ex graeco translata est tamen non ex Patmio graeco translatam esse apparet. imo uero dubitare licet, num graeca Patmia originalis auctoris sint, an litteratoris cuiuspiam paullo recentioris aetatis, qui librum a Latinis acceptum suis studiis patriae rursus uindicauerit[2]).

Prolixioris textus uerba iam tertio uel quarto saeculo latine reddita sunt: nam ut supra monuimus iam Ambrosius Mediolanensis latina huius recensionis quam uocant uersione utebatur. eundem textum porro auctor anonymus uitae Petri, quae in passionum apostolorum collectionem Abdiae Babylonio adscriptam recepta est, sub finem saeculi sexti ad historiam ab ipso concinnatam adhibuit. addas actorum Nerei et Achillei compositorem, qui saeculo ut uidetur quinto in epistula quadam Marcello Petri discipulo subdita passionis textum commemorat, quem Linus graeco sermone ad ecclesias orientales scripserit. neque tamen hic prolixior textus, sed breuior ille quem codex Patmius graece, codex Vercellensis latine perhibet, ad orientales ecclesias Aegyptiorum, Aethiopum, Ruthenorum septentrionalium propagatus est. latina translatio iam in saeculi septimi codice

[1]) in annalibus meis quibus inscribitur Jahrbücher für protestantische Theologie 1886 p. 86 sqq.

[2]) cf. quae exposui in libro meo supra indicitato p. 619 sqq.

Clementis Recognitionibus subicitur; fortasse multo antiquior fuit[1]). uterque textus et graecus et latinus stili rusticitate orationisque insulsitate uehementer differt a prolixioris sermone non eleganti eo quidem sed sano et composito.

Actorum Pauli fata non omnino eadem atque actorum Petri fuerunt. uterque textus non eiusdem originis est. gnostica enim traditio uitas apostolorum non ut catholica coniunctim sed seorsim enarrauit. Paulus Roma discessisse fertur antequam Petrus in urbem ueniret, et post illius demum mortem ut et ipse martyrium pateretur rediisse dicitur. res et personae fabularum diuersae sunt. sed accuratam historiarum comparationem instituere nequimus. nam si fragmentum illud a Nicephoro seruatum et incertissima illa uestigia quae apud Chrysostomum inueniuntur omittas, nihil ex actis Pauli nisi una passio ad nostra tempora peruenit. passionis autem recensionum longe alia ratio est atque passionis Petri. habemus sane etiam passionis Pauli duplicem narrationem, unam prolixiorem alteram breuiorem. illa latine tantum, haec graece, latine, slauice, sahidice, arabice, aethiopice nobis prodita est. graeca passionis Pauli in iisdem codicibus Patmio et Batopediano reperta sunt, qui etiam martyrium Petri exhibent. quae uero de passionis Petri breuioris historia latissime inter orientales ecclesias sparsa exposui, ea magnam partem etiam in breuiorem Pauli passionem conueniunt. ambae igitur cum simul a Graecis ad orientem perlatae sint, iam apud Graecos inter se coniunctae et in eam formam quam nunc legimus redactae esse uidentur. sed inter prolixiores passionum textus nulla cognatio est. accedit quod passionis Pauli non duas sed unam tantum latinam translationem habemus. breuior enim textus, cuius fragmentum aliquod in tribus codicibus Monacensibus Marcelli libro quem uocant praemittitur, non ab alio interprete ex graecis in latina conuersus, sed a breuiatore quodam ex ipsis latinis uerbis quae apud Pseudolinum leguntur excerptus est. interdum uterque textus uerborum tum delectu tum ordine differt, ita ut alterius uersionis uestigia repperisse tibi uidearis; plerumque tamen tanta est utriusque consensio quae dubitationi uix ullum locum relinquat[2]). difficilius est de graeci textus origine aliquid certi statuere. inter hunc enim

---

[1]) cf. quae exposui l. s. p. 100 sqq.
[2]) cf. librum meum indicitatum p. 142 sqq.

et fragmentum Monacense eadem fere intercedit necessitudo atque inter graeca passionis Petri et textum Vercellensem. iam uero si textus Monacensis ex Pseudolini libro decurtatus est, quid tandem de graeci origine dicamus? concedamus oportet, Patmia graeca ex latina translatione iterum translata esse. quae sententia etiam aliis argumentis confirmari uidetur. nam primum quidem uerborum usus et structura cum in passione Petri tum etiam in passione Pauli saepissime latinum potius quam graecum auctorem redolet. deinde nusquam si quid uideo latina uerba ex graecis, haud raro graeca ex latinis emendari uel illustrari queunt. textus Batopedianus Patmio prolixior partim propius ad Pseudolinum accedit, partim interpolatus et a paraphrasta exornatus est. sed latini sermonis indiciis pariter atque Patmius scatet.

De tempore quo passionis Pauli textus compositi sunt similiter atque de Petrinis textibus iudicandum est. prolixior passio haud multo post prolixiorem Petri passionem quinto saeculo uel sexto ineunte scripta, uel potius de integro actorum libro sublata esse uidetur. breuior textus ne dicam eiusdem concinnatoris, certe eiusdem aetatis est atque breuior illa uitae mortisque Petri narratio.

Passionis Petri prolixioris codices manuscriptos, quorum raritatem olim Faber deplorauit, adhibui hos:

A = cod. Paris. lat. 9737 (suppl. l. 1674) membr. saec. XII f. 70[r] *passio sancti petri apostoli secundum linum papam.*

B = cod. Paris. lat. 12602 (Sangerm. 491 olim 473) membr. saec. XII fol. 6[r] *martyrium beati petri apostoli a lino episcopo conscriptum.*

C = cod. Paris. lat. 12611 (Sangerm. 498 olim 470) membr. saec. XII fol. 145[rB]. inscribitur passioni ut in *B*.

D = cod. Paris. lat. 12615 (olim Corbei. postea Sangerm. 490) membr. saec. XII/XIII fol. 10[r]. inscribitur passioni ut in *BC*.

E = cod. Paris. lat. 5273 (olim D. D. de Bethune Reg. 3858. 2850) membr. saec. XIII ineuntis fol. 8[rA] *martyrium beati petri apostoli a lino papa graece conscriptum et orientalibus ecclesiis traditum.*

G = cod. Lond. Add. 9959 membr. saec. XII fol. 25[r] *martyrium sancti petri apostoli a lino episcopo romano greca lingua conscriptum et ecclesiis orientalibus destinatum.*

L = cod. Lond. Arundel. 169 membr. saec. XII fol. 2[r] *passio sancti petri apostoli tercio kalendas iulii.*

His codicibus accedit

H = cod. Barberin. XXXIII, 118 ex schedis Lucae Holstenii, qui codex cum fere semper cum Fabri textu impresso conueniat, facile intellegitur eum ex illo ab Holstenio descriptum esse. inscribitur: *beati Lini Romani pontificis de passione S. Petri apostoli ad ecclesias orientales liber.*

Codicem *A* Maximilianus Bonnet descripsit; codicem *B* Henricus Gelzer, codd. *C*, *D*, *E*, *G* GGundermann, codicem *L* Edgarus Fripp discipulus carissimus in meum usum contulerunt. apographi Holstenii descriptionem Ioannes Schmidt qua est in me beneuolentia mihi transmisit. *f* littera signaui editionem principem Fabri Stapulensis.

Textum his subsidiis constitutum prelo mandaturus notitiam accepi quinque aliorum codicum qui in Analectis Bollandianis et in catalogo librorum hagiographorum bybliothecae Regiae Bruxellensis enumerantur.

Sunt autem hi: cod. Bruxell. 5519—26 saec. XII f. 53ᵘ *martyrium S. Petri a Lino papa Romano graeca lingua conscriptum et orientalibus ecclesiis destinatum;* cod. Bruxell. 7482 saec. XIII f. 225ʳ; cod. Bruxell. 9742 f. IIᵘ (saec. XV) — 4ᵘ (saec. XII); cod. Bruxell. 11550—55 saec. XIII ineunt. f. 94ʳ —97ʳ; cod. Leodiens. 57 saec. XIV f. 23ʳ. quorum codicum is quem primo loco commemoraui notatu dignissimus et codici *E* simillimus esse uidetur. piget me sero de eo audiuisse eumque ad passionis textum recensendum adhibere non potuisse.

Sub finem passionis multa leguntur, quae in uirtutum Petri librum Abdiae adscriptum transierunt. cuius textus duplicem formam habemus; alteram breuiorem, quae apud Lazium (Abdiae episc. Babyloniae historia certaminis apostolici Basil. 1551) et apud Fabricium (cod. apocr. N. T. II 402 sqq.), alteram quae apud Mombritium (in sanctuario t. II f. 196ʳᴮ sqq.) impressa est. ex Pseudolini libro omnia desumta sunt quae apud Fabricium inde a uerbis *ingens subito populi concursus factus est* 438, 16 usque ad finem reperiuntur, ita tamen ut textus saepe in breuiorem formam redactus sit. uberiora exstant apud Mombritium, qui post uerba *post haec autem Petrus Romam ueniens* (= Fabricii 429, 1) quaedam addit de feminis quae munda corpora seruare cupiebant. inde a uerbis *ante omnia castitatis gratiam pectoribus eorum inserebat* usque ad uerba *tunc Agrippa gratulatus est quia quod optabat Petro sub occasione inuenit* narratio Pseudolini de quatuor Agrippae concubinis excerpta est. deinde post

uerba Pseudo-Hegesippi (= Fabricii 438, 14) legimus haec: *Itaque Petrus reuersus intra urbem Romam cum gaudio narrabat fratribus, quod ei obuius fuisset dominus Iesus, et declarasset ei quod in ipso esset iterum crucifigendus. quibus cum manifestasset passionem suam, fletum omnes et ululatum emiserunt.* sequuntur uerba Pseudo-Lini paucis tantum omissis, quae ad orationem apostoli et ad uisionem Marcelli pertinent. finitur epitome his uerbis: *statimque ut plebs omnis respondit amen, Petrus reddidit spiritum et in hac plebis confessione migrauit ad Christum. statimque Marcellus non exspectata alicuius sententia . . . indicauit, quorum fides . . . confirmata est in nomine . . . Iesu Christi et in sanctificatione spiritus sancti cui est honor . . . in saecula saeculorum. amen.*

Codicum manuscriptorum binae familiae sunt, una quae codice *A*, altera quae codd. *BCDEGL* exhibetur. optimum textum praebet cod. *A*. nonnumquam singula uel plura uerba omisit, ordinem uerborum mutauit; raro a communi lectione reliquorum codicum textusque a Fabro impressi discedit. interdum cod. *A* propius ad textum impressum accedit, non solum in ordine uerborum sed etiam in ipsa lectionum uarietate. ex alterius familiae codicibus codd *BCD* inter se arctissime cognati sunt, ita tamen ut cod. *B* interdum cum cod. *A* faciat, dissentientibus reliquis. rarissime lectiones habet quae neque in *A* neque in *CD* reperiantur. cod. *D* fere semper textum codicis *B* sequitur. cod. *C* multis locis corruptus est, saepe scribendi genere a reliquis discrepat, interdum sed raro cum cod. *E* consentit. cod. *E* melioris notae est; propius ad textum editionis principis accedit, saepe textum codicis *A* uel consentientes lectiones codicis *A* et textus impressi confirmat. codices *GL* medium fere locum tenent inter codd. *BCD* et cod. *E*. ubi *G* et *L* inter se differunt, prior codex plerumque lectionem reliquorum eiusdem familiae testium seruat. textus editionis principis ex codice nunc deperdito haustus est, qui recensionem textus multis locis singularem praebuit, interdum cum cod. *A* uel cum codd *BCD*, saepius cum cod. *E* uel *EG* uel *EGL* concordauit. deficiente codice textus Fabri genuinus codicis instar est; quae Fabrum secutae sunt editiones typographorum erroribus scatentes prorsus neglegantur oportet. apographi Holsteniani lectiones ex Fabri editione paucissimis mutatis petitas exempli causa ab initio et ad finem textus a me prelo mandati adnotaui. in textu constituendo hanc regulam obseruaui, ut plerumque codicis *A* aucto-

ritatem sequerer, exceptis iis locis in quibus reliqui textus ad unum omnes inter se consentirent. textum concordantem codd. *AEGL* contra *BCDf*, codd. *AB* contra *CDEGLf*, codicis *A* et textus impressi contra omnes reliquos codd. retinui.

De orthographia pauca monenda sunt. scripsi cum plurimis optimisque codicibus *adquiescere*, *adspicere*, *admonitio* sed *astare*, *asserere*, *attingere*, *appropinquare*, *astrictus*, *annunciare*, *collaetari*, *iccirco* alia. item recepi codicum autoritate fretus scripturam *conubium*, *pelex*, *expirare*, *exequi*; scripsi porro *fidutia*, *temptare*, *dampnare*, *delinire*, *delinimenta*, *liniamenta*, *quatinus*, *rumphaea*, non quod eius modi formas praeferendas duxissem, sed quia codicum me commouebat consensio[1]). eadem de causa etiam barbarum nominatiuum *Xandips* pro *Xandippe* uel potius *Xanthippe* non tetigi. litterarum uocalium *ae* et *e* permutationem ut *Cesar*, *tedere*, *ledere* saepissime in codicibus occurrentem[2]) non notaui; neglexi etiam formas illas *michi*, *nichil*, quibus codd. *ACDE* sexcenties utuntur[3]). diligentius alibi scripturam codicum notaui, ut *ammirabilis* in *ACGL*, *ammonitio* in *CDGL*, *idcirco* in *DEG*, *blandiciae*, *racionabiliter*[4]), *optinere*, *optulerit* in *CG*, *obtabant* in *D*[5]), *spetics* in *C* alia.

quod ad res grammaticas attinet, imprimis coniunctionum et aduerbiorum usus a consueto differens notandus est. pro accusatiuo cum infinitiuo coniunctiones *quod* (post uerba dicendi uel sciendi) 8, 11. 10, 1. 13, 25 *quia* 3, 7. 5, 8. 20, 3 et *quoniam* 6, 2 (Roensch Itala und Vulgata 402) interdum occurrunt; semel *namque* postpositum 7, 23 (cf. Kühner, ausführl. lat. Grammatik II, 715). animaduertas porro coniunctiones *quatinus* = *quomodo* 4, 16 (Roensch 401 Woelfflin Archiv V, 407 sqq.), *non modo . . . quin etiam* 4, 3 sq., *nihilominus* = *tamen* 4, 20, *seu et* = *atque* 5, 1, *ut quid* = *cur* 10, 14, *siquidem* = *nimirum* 17, 11; 27; aduerbia *supereminenter* 2, 1, *alterutrum* = *inuicem* 2, 20 (Roensch p. 275), *modo* = *nunc* 7, 2, *uel* = *potius* 7, 14,

[1]) de assimilatione adhibita uel neglecta uide Neue, Formenlehre der lat. Sprache ed. 2 II, 706 sq.; de consonarum *c* et *t* permutatione uide Schuchardt, Vocalismus des Vulgaerlateins I, 153 sq.; de formis *temptare*, *damnare* Schuchardt I, 149. III, 77; de formis *delinire*, *liniamenta* Schuchardt I, 438, de forma *quatinus* Schuch. I, 399, de *rumphaea* Schuch. II, 115. III, 203.

[2]) cf. Schuchardt l. s. I, 223 sqq.

[3]) Schuchardt II, 526. III, 311 sq.

[4]) Schuchardt I, 153 sq.

[5]) Schuchardt I, 125 sqq.

modicum = *paulum* 11, 3 (Roensch 334 sq. Helmreich in Woelfflini Archiuio II, 129), *melius* = *potius* 21, 7, *parum* = *parumper* 22, 16. addas praepositionem duplicem *de sub caelo* 3, 15, adiectiua *omnimodus* 3, 1, *nimius* = *summus* 6, 8; genetiuos *innocentum* 9, 18 (cod *A*), *potentum* 10, 14 (sed *potentium CE*). praepositionum structura, casuum usus in codicibus nostris fere nusquam a regulis grammaticis abhorret. fere nihil notandum uidetur nisi *de Roma* 4, 19 in codd. *BCD*, *in saluatione* pro *in saluationem* 7, 9 in codd. *AC*. coniunctiuus plusquamperfecti pro imperfecto semel occurrit: 3, 21 *potuisset;* structurae uerborum inusitatae sunt *stabilienda noscuntur* 8, 16, *praetendere noscuntur* 18, 3 *dignus* cum infinitiuo 10, 7; graecum morem sapiunt *gloriari in aliqua re* (*καυχᾶσθαι ἔν τινι*) 10, 3 et infinitiuus quem finalem dicunt *crucifigi* 7, 28.

Pseudoabdiae ex passione Petri excerpta haud ita multum ad textum constituendum faciunt. nihilo tamen minus uarietatem scripturae apposui. usus sum quinque codicibus, in quibus uberior textus Abdianus exstat: codd. Barberin. XII, 28 saec. XI, Vatican. 1190 saec. XII, Regin. Suec. 541 saec. XII, Laurent. Plut. XXX, 4 sin. saec. XI, Regin. Suec. 539 saec. XIII/XIV. signaui literis minusculis *a*, *b*, *c*, *d*, *e*. codicum collationem Ioanni Schmidt acceptam refero. quae ex Abdia attuli critico qui ad Linum pertinet apparatui non immiscenda sed subicienda, et linea transuersa segreganda curaui.

Passionis Pauli prolixioris tot codices exstant in bybliothecis, quot uix possis litteris consignare. ad textum constituendum adhibui uiginti octo, ita tamen ut praestantiores quosdam seligerem, quorum uarias lectiones per totum librum notarem. reliquorum satis habui specimina partim longiora partim breuiora apponere.

A = cod. Paris. lat. 5343 (de la Mare 384 Reg. 4489. 8) membr. saec. XI f. 34r

B = cod. Paris. lat. 12602 (Sangerm. 491 olim 493) membr. saec. XII f. 12r

C = cod. Paris. lat. 12611 (Sangerm. 498 olim 470) membr. saec. XII exeuntis f. 151u

D = cod. Paris. lat. 3778 (Colb. 3294 Reg. 4042. 3) membr. saec. X f. 32u

E = cod. Paris. lat. 5273 (olim D. D. de Bethune Reg. 3858. 2850) membr. saec. XIII ineuntis f. 16r

F = cod. Paris. lat. 15437 (Sorb. 1047) membr. saec. XI f. 47u

G = cod. Paris. lat. 11750 (Sangerm. 495 olim 462) membr. saec. XI f. 66ᵘ
H = cod. Paris. lat. 5274 (Colb. 2532. Reg. 3859. 3) membr. saec. XII f. 2ʳ
I = cod. Paris. lat. 12615 (olim Corbei. postea Sangerm. 490) membr. saec. XII/XIII f. 18ʳ
K = cod. Paris. lat. 14363 (S. Victor. 189) saec. XII f. 131ʳ
L = cod. Londin. Arundelian. 169 saec. XII f. 10ᵘ
M = cod. Montepessul. H. 14 saec. XI f. 7ʳ
N = cod. Casanat B. I. 4 saec. X/XI f. 14ʳ
O = cod. Vatican. lat. 1193 saec. XI/XII f. 96ᵘ
P = cod. Vatican. lat. 1272 saec. XII f. 80ʳ
Q = cod. Sessorian. 5 saec. XI f. 163ʳ
R = cod. Regin. Suec. 541 saec. XII f. 116ʳᴮ
S = cod. Regin. Suec. 539 saec. XIII/XIV f. 116ʳ
T = cod. Barberin. XII, 29 saec. XI f. 187ʳ
U = cod. Vallicell. lat. Tom. I saec. XI/XII f. 206ᵘ
V = cod. Vatican. lat. 1190 saec. XII f. 23ʳᴮ
W = cod. Amiatin. 2 saec. XI f. 291ʳ
X = cod. Laurent. Plut. XX, 1 saec. XI f. 167ʳ
Y = cod. Laurent. conu. suppressi 298 saec. XIII f. 112
Z = cod. Londin. Add. 9959 saec. XII f. 31ʳ
Γ = cod. Londin. Cotton. Nero E. I saec. X f. 242ʳ
Δ = cod. Casin. 142 saec. XI p. 20 (Bibl. Casin. III, 1, p. 266)
Θ = cod. Casin. 149 saec. XI p. 32 (Bibl. Casin. III, 1, p. 302)
f = editio princeps Fabri Stapulensis
m = passio breuior tribus codicibus Monacensibus seruata.

Praeterea multorum aliorum codicum quibus sigla singulatim addere supersedi specimina quaedam tum ab initio tum ad finem libri adhibui. sunt autem hi:

cod. Paris. lat. 5222 (Colb. 81. Reg. 3654. 6) saec. XII/XIII f. 123ʳ
cod. Paris. lat. 5223 (olim Bigotian. 171) saec. XII/XIII f. 83ʳ
cod. Paris. lat. 5280 saec. XIII f. 279ʳ (fragmentum; desinit 16, 20 in uerbis *igne cremari*)
cod. Paris. lat. 5296 (Colb. 53. Reg. 3593. 9) saec. XIII f. 80ᵘ
cod. Paris. lat. 5306 (Colb. 775. Reg. 3654. 4) saec. XIV f. 141ᵘ
cod. Paris. lat. 5312 saec. XIII f. 104ʳ
cod. Paris. lat. 5357 (ex bibl. Putean. Reg. 3899) saec. XIII f. 167ᵘ
cod. Paris. lat. 10864 saec. XIII f. 68ᵘ

cod. Paris. lat. 11753 (Sangerm. 74) saec. XII exeuntis f. 15[r]
cod. Paris. lat. 11757 saec. XIII f. 128[r]
cod. Paris. lat. 12604 (olim Corbei. Sangerm. 489) saec. XIII ineunt. f. 12[u]
cod. Paris. lat. 13769 saec. XII f. 8[r]
cod. Paris. lat. 14301 (S. Victor. 371) saec. XI/XII f. 1[r]
cod. Paris. lat. 14365 (S. Victor. 207) saec. XIII/XIV f. 237[r]
cod. Paris. lat. 15030 pap. saec. XV f. 69[r]
cod. Paris. lat. 16737 saec. XII exeuntis f. 117[u]
cod. Paris. lat. 16821 saec. XII f. 48[r] (fragmentum; desinit 16, 20 in uerbis *paulum uero decollari*)
cod. Paris. lat. 17630 saec. XIII f. 146[u]
cod. Vatican. lat. 377 saec. XII f. 85[u]
cod. Vatican. lat. 1188 saec. XV f. 8[r]
cod. Sessorian. 49 saec. XIII f. 176[u]
cod. Venet. Marcian. 118 saec. XIV f. 8[rA]
cod. Casin. kk 792 saec. XI f. 7[r]
cod. Casin. 104 saec. XII (continet in folio qui libro manuscripto antepositus est aliquot actorum fragmenta, quibus commentarius interiectus est)
cod. Casin. N 419 saec. XIII f. 283[u] (fragmenta passionis notis interrupta)
cod. Florent. Laur. Plut. XX, 2 saec. XI f. 122[r]
cod. Florent. Laur. Plut. XX, 3 saec. XII/XIII f. 82[r]
cod. bybl. aedil. Florent. eccles. 133 saec. XI f. 157[u]
cod. bybl. aedil. Florent. eccles. 135 saec. XI f. 102[u]
cod. bybl. aedil. Florent. eccles. 136 saec. XI f. 249[u]
cod. Laur. conu. suppr. 231 saec. XIII f. 189[r]
cod. Mugellan. de nemore 13 saec. XI f. 149[r]
cod. Vallumbros. 665 (108) nunc 474 saec. XII f. 33[u]
cod. Florent. bybl. nation. II—1—412 saec. XIII f. 113[r]
cod. Monac. 4631 (Bened. 131) saec. XII et XIII f. 4[r]
cod. Bern. 94 saec. XIII/XIV f. 105[u]
cod. Vindobon. (Lunaelac.) 3785 saec. XIV f. 148[u]

denique aliquot alios codices quorum specimina attuli nulla commemoro. sunt autem hi:

cod. Taurin. 218 K. II. 24 saec. XII f. 175[r]
cod. Londin. Harleian. 3043 saec. XV f. 191[r]
cod. Londin. Harleian. 2801 saec. XIII/XIV f. 27[u]
cod. Leodiens. 57 saec. XIV f. 26[u]
cod. Bruxell. 64 saec. XII/XIII f. 118[r]

cod. Bruxell. 98—100 saec. XII f. 36[u]
cod. Bruxell. 380—82 saec. XV f. 85[u]
cod. Bruxell. 5519—26 saec. XII f. 58[r]
cod. Bruxell. 7482 saec. XIII f. 37[r] et f. 229[r] (fragmentum)
cod. Bruxell. 8059 saec. XV f. 102[r]
cod. Bruxell. 9742 saec. XII f. 4[u]
cod. Bruxell. 11550—55 saec. XIII ineunt. f. 97[r]
cod. Bruxell. apud D. Phillipps sign. 372 saec. XV f. 48[r] (cf. catal. codd. hagiogr. Bruxell. passim)

Numerus septuaginta octo codicum fortasse multiplicabitur, si quis bybliothecas Galliae, Belgicae, Hispaniae et Italiae, quarum mentionem supra intermisi, accuratius peruestigauerit.

codices *ABCDELMNRSTVT* integri, codices *FGHIKOPQ UWXYZΔΘ* et ii quos deinde sine siglo enumeraui ex parte tantum collati sunt. codicem *B* contulit HGelzer, reliquos codices Parisiacos, codd. *LZ* Londin., codd. Casin. *ΔΘ* GGundermann, codd. Florentinos FRoediger, codd. *NOPQ* Sessor. 49 Augustus Mau; cod. *M* integrum transscripsit MBonnet. codd. *RSTV* collationem ISchmidt, codd. Londin. *LΓ* EFripp mihi transmisit. codicis Marciani Hermannus frater, Vindobonensis Siegfr. Mekler, Monacensis CKrumbacher, Bernensis Hermannus Hagen specimina exscripserunt.

Ex his codicibus imprimis illos peruestigandos curaui, qui etiam passionem Petri quae Lini uocatur exhibent. in codd. *BCIZ*, qui utramque eidem auctori tribuunt, passio Pauli passioni Petri subnectitur; item in cod. *Γ*, qui tamen Lini nomen utrimque omittit. in cod. *E* inter utramque passionem uirtutes Petri quae sub Abdiae nomine feruntur (inde a uerbis *Tempore igitur Neronis Caesaris*) et sermo ad uincula Petri intercedunt; in codice *L* martyrium Petri quod Lini uocatur primum, passio Petri et Pauli quae Marcelli dicitur alterum, martyrium Pauli tertium locum obtinet. reliqui codices omnes passionem Petri quae Lino adscribitur omittunt, passionemque Pauli plerumque uirtutibus Petri subiungunt, rarius (ut codd. Paris. 5280 Sessor. 5 Casin. 142. 147 Venet. Marcian. XXI, 118 Vindobon. 3785 Harleian. 3043) post passionem Petri et Pauli Marcello adscriptam, rarissime (ut codd. Paris. 5312. 17630 Vatic. 377 Casin. kk 792) post Pseudohegesippi de morte utriusque apostoli narrationem ponunt. in iis codicibus qui utrumque Abdiae textum coniungunt, Lini nomen interdum utrobique (ut in codd. Paris. 5296. 5306. 13769 Vatic. 1190. 1272), interdum ante solas Petri uirtutes (ut in *MNRT*

Paris. 11757. 16737 Laur. Plut. XX, 3 Vallumbr. 665 Bruxell. 64) legitur. accedunt aliquot codices, qui Lini nomen uni Pauli passioni praefigunt, siue praemittunt siue omittunt Petri uirtutes, ut codd. Paris. 5312 (post Pseudohegesippi libellum) 14301. 16821 Vatic. 1188 (post uirtutes Petri) Bern. 94 (post Hegesippum) Monac. 4631 Vindobon. 3785 (post passionem Petri et Pauli) Flor. Bybl. Nat. II—1—412 Casin. 142. 147 (utrobique post passionem Petri et Pauli) Bruxell. 380—82 (post uirtutes Petri). saepius uirtutibus Petri Abdianis seorsim exscriptis Lini nomen praemittitur; nonnumquam praefatio illa quae incipit a uerbis *Licet plurima de apostolicis signis* in epistulae quam Linus iste scripserit formam redigitur. in paucis codicibus Lini nomen etiam in fronte narrationis Pseudohegesippi praeponitur. apparet igitur inscriptionem istam quae Linum graeco sermone orientalibus ecclesiis scripsisse narrat proprie ad martyrium Petri pertinere, et postea demum cum ad uirtutes Petri Abdianas tum etiam ad martyrium Pauli uel ad Pseudohegesippi libellum translatam esse.

Plurimis codicibus simpliciter *Passio sancti Pauli apostoli*, paucissimis ut Paris. 12604 *uita sancti Pauli apostoli* inscribitur. textus autem passionis non idem in omnibus est. sunt enim qui passioni priora uirtutum Pauli capita quae apud Pseudoabdiam leguntur (apud Fabricium, cod. apocr. N. T. II 441, 8 — 449, 18) praemittant, et utrumque textum in unum quasi corpus coniungant. ex quo numero sunt codd. *ASVΓ* Paris. 5322. 5323. 5306. 5302. 11757. 12604 Vatic. 1188 Sessor. 49 Leodiens. 57. quibus accedunt codd. *P* Paris. 5269 Bruxell. 8059, qui uitam uel actus Pauli a passione separant.

Denique notatu dignum est, quod in multis codicibus prologus iste qui uerbis *Paulus hebraice ammirabilis* incipitur passionem Pauli antecedit. huc pertinent praeter codd. *PV* Paris. 5269 Bruxell. 8059 etiam codd. *NQTUX* Laur. Plut. XX, 2. XX, 3 aedil. Flor. eccl. 133. 135 Mugell. de nem. 13 Bruxell. 64.

Sperabam fore ut in iis codicibus qui Lini nomine insigniuntur uetustissimam lectionem inuenirem. sed eundem fere textum praebent atque multi alii, quibus simpliciter passio Pauli inscribitur, nulla Lini episcopi mentione facta. hoc unum monendum est, illos codices qui passionem Pauli passioni Petri subiungunt (codd. *BCEILZΓ*), etiam inter se arctiore necessitudinis uinculo coniungi. sed textus eorum licet inter meliores

testes referendus, tamen non eius praestantiae est ut reliquis omnibus codicibus praeferatur.

Codicum manuscriptorum ingens multitudo difficillimam reddit radicum stirpiumque discriptionem. codices *MR* arctissime inter se cognati a reliquis omnibus longe discedunt. plerisque locis a litteratore haud inculto non solum interpolati sed etiam expoliti et in nouam elegantioremque formam redacti sunt.

Stili uenustas adeo mihi arrisit, ut aliquantisper haesitarem, an istos codices in textu constituendo eligerem. sed uetuit hoc auctoritas breuioris passionis duobus fere saeculis antiquioris, quae reliquorum codicum lectionem plerumque confirmat. uetuit etiam ipsa interpolationum ratio, quippe quae textum speciosiorem quam ueriorem praeberent. sic codices *MR* 23, 7 scribunt *hospitium* pro *horreum publicum* 24, 1 *fama uenerabilis* pro *fama* 24, 2 *toto orbi* pro *orbi Romano* 24, 8 *qui tamen si ad eum ore ad os loqui propter imperatorem non audebat* pro *quatinus si ore ad os illum alloqui non ualeret* 24, 14 *eius magisterio se subdebant* pro *eius magisterio manus dabant* 25, 4 *ad hospitium Pauli* pro *ad horreum ubi Paulus hospitabatur* 25, 5 *doctrinam uitae* pro *documenta uitae* 25, 7 *sequebantur* pro *sectabantur* 25, 15 om *satis excelsa* post *fenestra* 25, 17 sq. *et paene usque ad mortem contristatus super eum lamentabatur. post uero tempus planctus statuit alium* pro *contristatus est rex usque ad animam super mortem Patrocli statuitque alium* 26, 11 sq. *Paulus uero dixit eis* pro *dixit itaque Paulus ad turbas* 26, 14 *centuplicata segete* pro *centuplicata satione* 27, 1 *quasi a somno exurgens ex toto corde glorificabat deum* pro *tamquam a somno surrexit et coepit glorificare deum* 27, 3 sq. *laetantes et exultantes* pro *laetantes et gaudentes* 27, 6 sq. *paene absorberetur tristitia M* (*paene immensitate abs. tristitiae R*) pro *imm. abs. trist.* (om *paene*) 27, 8 *magnanimitas tua* pro *magnanimitas uestra* 27, 9 *ecce adest* pro *adest* 27, 11 sq. ad *recusabat eum introire et adstare suo conspectui* add. *putans fantasma esse.* haec exempla ex quatuor prioribus capitibus desumta sufficiant.

Altera codicum stirps subolem propagauit numerosissimam. tres familiae distinguantur oportet, quarum una codicibus *NT QUX*, altera codicibus *DFGK* et textu impresso (*f*), tertia reliquis omnibus codicibus repraesentatur. duae priores familiae paulo arctius cum codicibus *MR* cognatae sunt. saepe enim aut codices *NTQUX*, aut codices *DFGKf*, interdum etiam utriusque familiae testes cum codicibus *MR* consentiunt. quibus

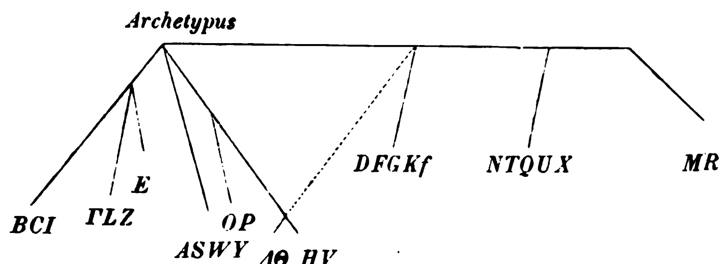
accedit nonnumquam cod. *V*, tertiae familiae testis haud contemnendus. rarius codicum *MR* lectio reliquis tertiae familiae testibus confirmatur. cuncti autem alterius stirpis codices cum interpolationibus istis quarum supra mentionem fecimus intacti sint, non est quod eos altero textu contaminatos esse statuamus; sed textus quo interpolator usus est propius ad duas priores alterius stirpis familias quam ad tertiam accessit. tertiam familiam reliquis omnibus praeferendam esse existimo. ad hanc pertinent duae codicum propagines, scilicet praeter codices *BC EILZΓ*, qui passionem Pauli passioni Petri Lini nomine inscriptae subiungunt, etiam codices *AHOPSVWYΔΘ*. ex illis codices *BCI*, ex his codices *ASWY* arctiore inter se cognationis uinculo coniunguntur. interdum primum, saepius alterum genus cum codd. *MR* uel cum reliquis eiusdem stirpis familiis conuenit. codices *BCI* eiusdem originis sunt; saepius a lectionibus non solum codicum *AHOPSVWYΔΘ*, sed etiam codicum *ELZΓ* dissentiunt; nonnumquam singula uerba uel etiam totas enuntiationes omittunt. codices *Γ* et *L* cum quo codex *Z* fere semper facit, optimae notae sunt et a plerisque corruptelis quibus *BCI* foedantur immunes. minoris pretii esse uidetur cod. *E*, qui tamen cum multis locis cum codd. *AHSV* coniunctus sit, nonnihil ad genuinum textum reperiendum ualet. codd. Casinenses *ΔΘ*, cum quibus Casin. kk 792 constanter facit, eiusdem stirpis sunt, et ad codd. *HOPV* propius accedunt. inter reliquos tertiae familiae testes codicem *A* plurimi pendo. ex eodem fonte hausti sunt codices *SY*, qui fere semper cum *A* concinunt, etiam iis locis ubi *A* ab reliquis omnibus codicibus discrepat. sed non ea est horum codicum praestantia, ut eos nulla ratione reliquorum habita simplicitur praeferamus. interdum enim singula uerba aut omittunt ut 24, 10 *atque consilio* 30, 14 *Christi* (cum *NTΓ*) 30, 17 *ducentes* 34, 6 *consortem* (*A*) 35, 3 *facturis* (*A*) 38, 1 *ut abscedam* 38, 21 *populorum* 40, 5 *sacro* 43, 15 *Paulus* (*ARS*), aut addunt ut 24, 6 *Seneca nomine* 33, 17 *eius* post *bonitatis* 35, 7 *deus*, aut emendant ut 24, 3 *admirabili* (*A*) 28, 11 *adhaerebant* 29, 1 *praedicatores* 34, 15 *quia* 35, 18 *idolorum* 40, 17 *erigens* 41, 3 *ferre* 41, 16 *cernitis* 42, 1 *beneficio habito* 42, 22 *Nero uero* 43, 1 *ageret* 43, 3 *fuerant* 44, 5 *et* (*cum*) *spiritu sancto*. aliis autem locis *AS*(*Y*) reliquis omnibus aut fere omnibus dissentientibus uerum seruasse uidentur, ut 25, 14 *studiosius* 32, 17 *accommodare* (cum *R*) 33, 17 *ipsius* (cum *ELΓ*) 33, 18 *periet* (non *peribit*, cum

ELΓ) 35, 10 *superbiam* (om. *suam*) cum *DNT* 37, 15 *cucurri per multas passiones* 38, 9 *euocans* (pro *uocans*) 41, 18 *innumerabilium* (cum *f*) 42, 9 *horrifice* (cum *E*). codicem *V* codicibus *ASY* postponendum esse censeo; uidetur enim uariis lectionibus aliunde ortis contaminatus esse. cod. *H* plerumque cum *V* consentit. propius ad *A* accedit cod. *W*, medium fere locum inter *A* et *HV* tenere uidentur codd. *OP*. itaque in textu constituendo hanc regulam secutus sum, ut codicum *AS* auctoritatem ubi cum testibus eiusdem familiae consentiunt fere semper, ubi cum alius stirpis uel familiae codicibus consentiunt, plerumque seruarem. scripsi igitur *Acestus* non *Cestus*, *Parthenius* non *Parthemius*, *maforte* cum *ADSf*, non *mafora*. paucis locis ut 34, 13, ubi cum *NT id est ignem uenturum* recepi, regulam illam neglexi.

In uariarum lectionum quas ad calcem textus apposui delectu multis fortasse nimis prodigus uidebor. sed cum testium auctoritas mirum in modum fluctuaret, consultius duxi praeter codices *MR* cuiusque familiae testes binos uel ternos meliores delibare, quibus ab initio libri usque ad finem uterer, quam nimis tenui apparatu prolato arbitrii in iudicando uel temeritatis suspicionem mouere. itaque primae familiae codicum *NT*, alterius *Df*, tertiae quae multiplices ramos emisit codicum *AS*; *V*; *BC*; *E*; *LΓ* lectiones integras proferendas curaui. reliquorum specimina adhibui ut res ferebat partim (ut codd. *FGH*) locupletiora partim parciora. codicum quibus sigla apponere omisi passim mentionem feci, ut huius illiusue lectionis propagatio clarius appareret. cum codicibus *NTQUX* consentiunt codd. Vatic. 377. 1188 Laur. Plut. XX, 2 Vallumbr. 665 (474) aedil. Flor. eccl. 135 Mugell. de nem. 13 Laur. conu. suppr. 231; plerumque etiam Laur. Plut. XX, 3 aedil. Flor. 133; cum codd. *AS* Paris. 5322. 5323. 11757. 12604. 16737 et plerumque Sessor. 49; cum cod. *W* Flor. bybl. nat. II—1—412 (sed corruptior est) et aed. Flor. eccl. 136 (qui utriusque uitia coniungit), cum codd. *HV* cod. Paris. 5357. quibus accedunt codd. Marc. 118 Vindob. 3785 Bern. 94 tempore et condicione deteriores. cod. Paris. 14301 uetustior quidem est, sed caueas ne praestantiorem existumes. quae conferenda curaui specimina docuerunt scripturam a reliquis textibus Lini nomine insignitis saepenumero discrepantem. sed istae lectionum uarietates uidentur correctoris esse, qui suo Marte textum multis locis mutauit. cum codd. *ELΓ* faciunt codd. Paris. 5280. 5296. 14365. 16821; textum uariis

modis corruptum et contaminatum exhibent Paris. 5306. 10864. 11753. 17630.

Superest ut quae de codicum stirpibus familiisque exposui stemmate appicto illustrem.

De Fabro textus manuscripti emendatore fere eadem dicenda sunt quae ad passionem Petri adnotaui. p. 24, 8 scribit *quominus* pro *quatinus* 25, 6 *inductus* pro *ductus* 26, 5 *tentaret* pro *temptaret* 26, 10 *detulerunt* pro *attulerunt* 26, 12 *apparebit* pro *parebit* (? sed item *m* Paris. 11753) 27, 1 *de somno* pro *a somno* (sed item Paris. 5296) 28, 3 *destituet* pro *destruet* 28, 10 *capadox* pro *cappadocus* (sed etiam *m cappadox*) 29, 12 *nescio cuius regis* pro *magni regis* 29, 14 omittit *milites* 30, 2 om *omnium* 30, 5 scribit *quod* pro *quia* 30, 7 *cum autem* pro *cum enim* 30, 8 *dissoluet* pro *deuastabit* 30, 21 *direxerat* pro *direxit* 30, 22 *manifestatos* pro *manifestos* 31, 2 *ui* pro *uirtute* 31, 18 om *ego* 31, 20 scribit *flagratione* pro *conflagratione* 32, 14 *apparuerit* pro *apparuit* ibid. om *eum* 32, 15 *diligitis* pro *diligatis* 32, 16 *ut nullo pacto* pro *quatinus nullo pacto* 33, 1 *iste* pro *nobis* 34, 11 *ad concremationem* pro *concrematione* 34, 12 *atque ignem perpetuum* pro *ad quem ign. perp.* 34, 13 *hic est ignis uenturus* pro *id est ignem uenturum* 35, 11 *diuinitatis* pro *deitatis* 35, 21 *in ignorantiae tempestate* pro *ign. temp.* 36, 2—3 omittit *unde et dicitur . . . creauit deos* 36, 4 scribit *similes fieri uellent* pro *quibus similes fieri nollent* (*D*) 36, 11 *trunco ligneo* pro *trunco ligni* 36, 16 *propiciare nobis* pro *miserere nostri* 37, 1 *infoelix* pro *infidelis* 37, 13 *quod* pro *quia* 37, 16 *pati cupio* pro *patior* 37, 18 *ipsum* pro *illum* ibid. post *ueniam* addit *cum ueniet* 38, 1 scribit *audiam* pro *obaudiam* 38, 6 *tolleret* pro *ederet* 38, 12 *peractum* pro *perfectum* 39, 10 *et ei ut ipse apostolus iusserat* pro *et ut apost. iuss.* 39, 11 *autem et Parthenius et Pheretas* pro *autem ei Parth. et Feritas*

40, 2 *uenietis* pro *uenite* 40, 4 *signa* pro *signum* 40, 16 *bracchia* pro *bracchium* 40, 17 *cum tota ui* pro *cum uirtute* 40, 20 *exiluit* pro *exiliuit* 40, 21 *uitta* pro *stola* 41, 1—2 *odoris suauitas fragrauit et lucis immensitas . . . emicuit* pro *lucis imm. et od. suau. . . . emicuit* 41, 18 om *gloriosi* 42, 3 scribit *quamprimum* pro *quantocius* ibid. om *caelestia* ibid. *officiosissime* pro *deuotissime* 42, 20 *flagitia tua* pro *flagitia pessima* ibid. *multum sanguinis* pro *multum sanguinem* 43, 1 *agendum illi esset* pro *agere potuisset* 43, 2 *suadentibus ergo* pro *suadentibus uero* 43, 3 *liberos abire* pro *abire* 43, 7 *reformidauerunt* pro *horruerunt* 43, 10 *terrore* pro *timore*.

De rebus orthographicis uideas quae ad passionem Petri monui. taceo de uocalium et consonarum antistoechia, ut *ae* et *e*, *ae* et *oe*, *e* et *oe*, *i* et *y*, *e* et *i* (*quatinus*, *spiculator* cf. Schuchardt I, 382, *intelligere*), *c* et *t*, *c* et *ch*, *t* et *th* (*Galatha*, *baratrum*), *h* et *ch*, *m* et *n* (*nanque*, *utrunque*), *c* et *q* (*quur*, *quotidie; inicus*), *m* et *mp* (*sompno*, *contempno*), quarum rerum fere nusquam in notis mentionem feci. notaui permutationem consonarum *t* et *d* (*capud*, *uelud* cf. Schuchardt I, 124 sqq.), *b* et *p* (*optinere*, *optemperant*, *obtimus* cf. Schuchardt I, 125 sqq.); scripsi cum codicibus *iocundus*, *iocunditas* (Schuchardt II, 183). in consonis assimilatis uel non assimilatis iidem codices manuscripti mirum in modum fluctuant. satis habui optimorum codicum scripturam retinere, uarietatem scribendi passim adnotare, praesertim ubi rariores formae ut *imperpetuum* occurrebant. tacui etiam de aspiratione in quibusdam codicibus minoris auctoritatis ut *QU* Sessor. 49 Vatic. 377 Vallumbr. 665 (474) Mug. de nem. 13 Flor. conu. suppr. 231 uel omissa uel addita (*orreum*, *ospitabatur*, *abebant; hodor*, *hos*, *habibant* cf. Schuchardt I, 130 sq.). nam ea est codicum nostrorum indoles, ut res eiusmodi ad eorum originem uel patriam cognoscendam parum aut nihil facere uideantur. hoc unum addere placet, esse quosdam librarios, qui aliis constantiores in scribendo certam aliquam regulam obseruent; sic cod. *V* non solum *ignorancia*, *demencia*, *racio*, *operacio*, sed etiam *gencium*, *senciat*, *uincxi*, *scentenciam*, *inicus* scribit (cf. Schuchardt I, 153 sq.). consonarum assimilationem codd. *MΓ* plerumque neglegunt, alii ut *BCNT* frequentant.

De rebus grammaticis paucissima notatu digna uidentur. codicibus enim sexcenties descriptis et emendatis, quae a grammaticae regulis abhorrerent a librariis plerumque explosa sunt. permutationem accusatiui et ablatiui tertiae declinationis inter-

dum in singulis codicibus inuenimus, quam ubi res poscere uidebatur adnotaui, ut *super dilectionem* et *super dilectione* alia. usus coniunctionum saepius a consueto abhorret. sic *quia* pro accusatiuo cum infinitiuo 30, 5. 32, 7. 35, 2. 37, 13, *quoniam* eodem sensu 37, 18 (cf. Roensch, Itala und Vulgata 402 Sittl, die lokalen Verschiedenheiten der lat. Sprache, Erlangen 1882, 110 sqq.), *quia* ante orationem directam (= ὅτι) 36, 2, *namque* postpositum 25, 10. 33, 19. 35, 7. 42, 7. 44, 1 (cf. Kühner, ausführl. lat. Grammatik II, 715), *quatinus* = *quomodo* 24, 8. 32, 16 (Roensch 401 Woelfflin Archiv V, 407 sqq.), *siquidem* = *nimirum* 24, 13. 42, 22 *seu et* = *atque* 42, 11; addas aduerbia *nimis* = σφόδρα 28, 16 (Roensch 342), *modicum* = *paulum* 43, 16 (Roensch 334 sq.) *secus* praepositionis loco 25, 9 (Neue, Formenlehre der lat. Sprache II, 654 sq. 704), adiectiuum *nimius* = *summus* 28, 16. 42, 6. formae rariores sunt *periet* = *peribit* 33, 18 (Roensch 293 Neue II, 450), *exiliuit* 40, 20 (Roensch 287 Neue II, 513), *faciat* = *faciet* 34, 5 (*ABCDELRSVTf*). coniunctiuus plusquamperfecti pro imperfecto bis occurrit: *potuissent* pro *possent* 39, 18 (*BCDELNTVT*) et 43, 1 *potuisset* pro *posset*; infinitiuus pro *ut* cum coniunctiuo semel 37, 20—21 *(ueniam . . . iudicare)*.

Iam uero de adminiculis accuratius dicendum est, quibus ad breuiores uitae passionisque Petri et passionis Pauli textus recensendos usi sumus.

Actus Petri latine in codice manuscripto bybliothecae capitularis Vercellensis CVIII. 1. membr. saec. VII ad calcem Recognitionum Clementinarum leguntur. ibi f. 327[r] incipitur actuum textus uerbis his: *Pauli tempus demorantis romae et multos confirmantis in fide.* narratur de Pauli profectione in Hispaniam, de ecclesia Simonis artibus disturbata, de aduentu Petri in urbe deque uariis eius miraculis, de certaminibus apostoli et Simonis, de magi fraudibus detectis et de caelum petentis clade miserrima. subinde de passione Petri exponitur. incipitur f. 367[u] l. 23 uerbis *Petrus autem romae morabatur cum fratribus gloriosus in domino et gratias agens die ac nocte turba adueniente credentium in nomine christi. conueniebant autem ad eum et concubinae praefecti.* finitur f. 372[r] uerbis *expl. epistula scī petri cum simone mago quemadmodum naute portus ita scribtori nouissimus uersus.* codex Vercellensis primum a Guilelmo Studemund me et Henrico Holtzmann suadentibus exscriptus est. parabat ille actuum Petri editionem, quam diu cupideque sed frustra exspectabam. apographum Studemundi

plagulasque prelo subiectas, quas ille emendandas mihi transmiserat, ipsius precibus commotus perlustraui. exinde altum silentium. post annos cum librum meum de actis apostolorum apocryphis praepararem, uir egregius de apographo suo iterum mihi commodando recusauit. nihil igitur reliqui erat quam nouum codicis exemplum sumere. preces meas audiuit Hermannus frater, qui illam codicis partem quae est inde a fol. 359 in meum usum descripsit. post illum Fridericus Kluge collega coniunctissimus aliquot locos lectu difficiliores iterum inspexit. tandem de promissa Studemundi editione desperans priorem actuum partem describendam, posteriorem denuo conferendam curaui. itaque Gottholdo Gundermann autumno anni MDCCCLXXXVIII iter in Italiam parante ab illo petii, ut magna ipsius in me merita etiam hoc opere difficillimo augeret. uoti mei compos factus sum et integrum demum codicis exemplar accepi.

Codicem G Gundermann accuratissime descripsit. membranaceus est, foliorum 372, textus singulis columnis uicenorum quaternorum uersuum duodetricenarum fere litterarum scriptus est; in longitudinem latitudinemque 215 $\times$ 250 mm patet. membrana partim crassior partim tenuior, lineae stilo membranae impressae in margine transfossae, plagularum iuncturae sub finem folii extremi ad dextram infra numeris signatae sunt. scriptio plerumque continua est, nonnumquam puncto super lineola posito singula uerba disiunguntur. codex una eademque manu conscriptus est, exceptis foliis quattuor 359—362, quae manu paulo recentiore sed eiusdem saeculi VII suppleta sunt: complent unum binionem membranae tenuissimae, uersuum uicenorum ternorum, litteras fere triginta uel triginta quinque exhibentium. sub finem folii 362^{u} septem uersuum spatium uacat. sed nihil omissum: librarius enim litteras aliquantisper coartando prius scripturam absoluit quam paginam impleuit. acta Petri cum Simone nulla inscriptione addita folio 327^{r} Recognitionum textum excipiunt: folium 326^{u} uacuum est. Recognitionum textus quaternionum XLII, textus actorum Petri olim quaternionum sex fuit. fol. 334^{u} legitur numerus quaternionis XLIII, fol. 342^{u} XLIV, fol. 350^{u} XLV, fol. 358^{u} XLVI. sequuntur biniones tres: scilicet binio alia manu suppletus fol. 359—362, binio fol. 363—366, binio fol. 367—370; finem faciunt duo folia 371 et 372. quaternionum ordo iam saeculo VII perturbatus est; nunc folio 368^{u} inuenitur numerus XLVII. folia 363 et 364 uersuum uicenorum ternorum Recognitionum

sunt, a bybliopega antiquissimo hoc loco intrusa;[1]) post folium 368^u unum folium euulsum. quaternio XLVII olim folia 359—362; 365—368 complectebatur. sequebatur folium nunc desideratum, deinde folia 369—372, ita ut ultimi non tam quaternionis quam ternionis XLVIII unum folium uacuum maneret. folio extremo uacuo abscisso ultimi ternionis nec non quaternionis XLVII et XLVIII compages soluta, folium quo ternio XLVIII incipiebatur deperditum, quattuor folia 359—362 nescio quo casu corrupta et resecta sunt. deinde binione foliorum 359—362 a recentiore librario suppleto foliisque 363 et 364 perperam intrusis, quaternionum XLVII et XLVIII reliquiae denuo colligatae, et binionibus tribus foliisque duobus diuisae. corrector saeculi VIII nouum plagularum ordinem iam inuenit, textum ex Recognitionibus petitum in margine superiore foliorum 363^r et 365^r notauit, denique lacunam inter folia 368^u et 369^r indicauit. eadem manus textum passim correxit, in margine plagularum argumenta narrationum breuissimis notis comprehendit, aliis notis quid correctori de rebus narratis uideretur significauit. foliorum 363—372 margines partim abscissi partim discissi sunt; interdum extremae litterae marginis dextri, uel priores marginis sinistri perierunt. in membranarum paginis interioribus, quae olim carnem stringebant, atramentum palluit et passim prorsus euanuit. hinc tanta legendi difficultas, ut uiri docti de litteris uirgulisque explicandis saepe desperarent. multa uix aut ne uix quidem microscopio dignoscebantur; chymicas artes adhiberi custodes bybliothecae haud sine iusta causa uetabant. tandem Gundermanni arti diligentiaeque contigit omnes fere nodos expedire, ita ut paucissimis litteris exceptis ne desperatissimorum quidem locorum scriptura latitaret. quaternionis XLIII folia $327^r + 334^u$, $328^u + 333^r$, $329^r + 332^u$, $330^u + 331^r$; quaternionis XLIV folia $335^r + 342^u$, quaternionis XLV folia $343^r + 350^u$, quaternionis XLVI folia $351^r + 358^u$, et quae ex ordine quaternionum sequuntur, lectu sunt difficiliora. folia olim aliter atque nunc numerabantur. fol. 365, 366, 367, 368 fuerunt fol. 363, 364, 365, 366; folium 367 quod olim fuit, deperditum est; folia 368—372 fuerunt 369—371. palluerunt igitur quaternionis XLVII folia 366^u (nunc 368^u), 363^r (nunc 365^r), 364^u (nunc 366^u), 363^r (nunc 365^r); quaternionis XLVIII folia 368^u (nunc 369^u), 369^r (nunc 370^r), 370^u

[1]) in Vercellensi Recognitionum codice haec folia non desiderantur, de qua re me certiorem fecit E C Richardson uir clarissimus. inde apparet Recognitiones ab eodem librario bis transcriptas esse.

(nunc 371^{u}), 371^{r} (nunc 372^{r}). interdum scriptura pallida manu recentiore nescimus cuius aetatis denuo atramento obducta est, e. gr. f. 350^{u} + 351^{r}, 358^{u}, 368^{u}, 369^{u}, 370^{r}. ex eo quod foliorum 368^{u} + 369^{u} litterae hoc modo coniunctim palluerunt et instauratae sunt, iam Gundermann recte conclusit lacunam inter utrumque folium intercedere. deficit ut iam monuimus folium unum. scriptura madore confecta, fortasse etiam propter ipsius membranae qualitatem exstincta est. folia 359—362 manu recentiore suppleta melius conseruata sunt.

Codex noster ex archetypo ut Gundermann suspicatur saeculo quinto uel sexto litteris cursiuis exarato transcriptus est. permutatio litterarum *a* et *u*, quae interdum occurrit, ex archetypo perperam a librario lecto explicatur. uersio latina actuum Petri cum Simone quinto uel sexto saeculo instituta est, quo tempore uetus scripturae sacrae interpretatio quam italam uocant non prorsus abolita erat. uersionis Hieronymianae quae uulgata dicitur interpres actuum notitiam habuit, sed rarissime eam in usum suum conuertit. ecce locorum ex libris sacris sumptorum conspectus. quae litteris distentis excudenda curaui, uersionis uulgatae sunt; reliqua plus minusue differunt. 53, 4 sq. Matth. 18, 69: *lapidem molarem suspendi . . . si quis de fratribus scandalizasset, et in profundo mergi.* 58, 2 sq. Matth. 17, 19: *si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic transfer te et continuo se transferet* (Vulg.: *transi hinc illuc et transibit*). 67, 22 sq. Ies. 53, 4: *ipse peccata nostra portat et pro nobis dolet; nos autem putabamus eum in dolore esse et plagis teneri* (Vulg.: *uere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit; et nos putauimus eum quasi leprosum et percussum a deo et humiliatum*; noster graeca accuratius reddit). 71, 15 sqq. Act. 8, 19: *rogo uos, accipite a me mercedem quantum uultis ut possim manum imponere et tales uirtutes facere* (haec etiam a graecis longe discedunt). 71, 32 Ies. 53, 8: *genus* (Vulg. *generationem*) *eius quis enarrabit?* 71, 2 sq. Ies. 53, 2 sq.: *et uidimus eum et non habuit speciem neque decorem* (haec propius ad graeca accedunt. Vulg.: *non est species ei neque decor; et uidimus eum, et non erat aspectus, et desiderauimus eum*). 72, 5 Ies. 7, 14: *ecce in utero* (om. Vulg.) *concipiet uirgo.* 72, 8 Dan. 2, 34: *lapis praecisus est sine manibus et percussit omnia regna* (Vulg.: *abscissus est lapis de monte sine manibus et percussit statuam etc.*). 72, 9 Ps. 117, 22: *lapidem quem reprobauerunt aedificantes hic factus est in caput anguli.* 72, 11 Ies. 28, 16: (*lapidem dicit*) *electum praetiosum* (Vulg.:

probatum, angularem, pretiosum). 72, 12 sq. Dan. 7, 13: *et ecce uidi super nubem uenientem sicut filium hominis* (Vulg.: *et ecce cum nubibus coeli quasi filius hominis ueniebat*). 77, 1 sq. Matth. 5, 44: *didicimus inimicos nostros diligere et pro persecutores nostros orare* (Vulg.: *diligite inimicos uestros . . . et orate pro persequentibus et calumniantibus uos*). 91, 1 sq. Matth. 16, 27: *retribuentem unicuique secundum facta sua* (Vulg.: *et tunc reddet unicuique secundum opera eius*). 99, 9 sqq. 1. Cor. 2, 9: *quae neque oculus uidit neque auris audiuit neque in cor hominis peccatoris ascendit* (Vulg.: *quod oculus non uidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit*). 101, 4 sq. Matth. 8, 22: *sine inuicem mortuos sepellire* (Vulg.: *dimitte mortuos sepelire mortuos suos*).

Interpres noster ad textum graecum latine reddendum adhibuit linguam rusticam omnemque sermonis elegantiam respuit. sed caueas ne ipsi interpreti uitio uertas, quae incultus iste codicis Vercellensis librarius peccauit. itaque cum non codex septimi saeculi, sed ipse scriptor duobus circiter saeculis uetustior nobis edendus esset, in textu constituendo hanc regulam obseruare debebam, ut a barbarie saeculi V uel VI non abhorrerem, sed nihil in textum reciperem, quod eiusmodi esset ut ipsi auctori uix tribueretur. sed mox intellexi hanc rem iudicatu difficillimam esse. itaque ne quis dicat me mihi non satis constitisse, uel etiam multa me emendauisse, quae tangere non debuissem, in textu edendo codicis scripturam cum omnibus mendis religiosissime seruandam omniaque quae ad codicem emendandum proferenda essent in commentarium criticum reicienda esse amicis harum rerum peritissimis suadentibus statui. accipis igitur non scriptoris sed codicis editionem, nulla re mutata nisi interpunctione correcta, scribendi compendiis solutis, lacunis expletis capitulorumque numeris adiectis.

Iam uero de codicis indole rationem reddam accuratissimam. ac primum quidem de rebus orthographicis dicam. uocalium permutatio eadem est quam linguae rusticae propriam esse cognouimus, de qua re uide quae Schuchardt exposuit in libro 'Der Vocalismus des Vulgärlateins' (III tomi. Lipsiae 1866—1868). saepissime permutantur litterae *ae* et *e*, *e* et *i*, *o* et *u*; rarius *e* et *oe*, *a* et *i*, *a* et *o*, *au* et *u*. — *e* pro *ae* (Schuchardt I, 223 sqq.) sescenties occurrit: scribitur apud nostrum *seuitia*, *adherens*, *cesus*, *precedat*, *prestare*, *ethiopissimam*, *zebedei;* habes non solum nominatiuum singularis *praecluse*,

nominatiuum pluralem feminini *uestre* (29, 31) et *ex(cae)cate* (ibid.), sed etiam genetiuos *matrone, domine, turbe, anime, aricie, caife, mine; paterne, simplicissime, recte, inique;* neutr. plur. *que*, aduerbium *sepe*. *ae* pro *e* scribitur in *paecunia, praeces* (Schuchardt I, 378. III, 138), *praetium* (Schuchardt I, 418), *praesbyter* (Schuchardt I, 358), *aeclesia* (Schuchardt I, 329. III, 128), *aequites* (Schuch. I, 404. III, 142), *aepulari* (Schuch. I, 401. III, 142), *aelimosyne* (Schuch. I, 390), *inaergemam; adpraehendere, repraehendere, repraehensio* (Schuch. I, 388), *caecidi* (Schuch. I, 376); habes aduerbia *impiae, iniquae, mundae*, coniunctionem *atquae* (Schuch. I, 459. III, 149), sed plerumque *adque*. interdum scriptio codicis uacillat. scribit *paecunia* et *pecunia, praecari* et *precari, paenitere* et *penitere, caecidi* et *cecidi, aenergia* et *energia, iudaea* et *iudea, iudaei* et *iudei*. — *i* pro *e* non solum ab initio uerborum graecorum sed etiam alibi reperitur. codex habet *inergia* (49, 27), *inergaemam* (53, 26) cf. Schuch. I, 227 sqq. III, 112 sqq. Roensch, Itala und Vulgata p. 465; in uerbis latinis (cf. Schuch. I, 244 sqq. III, 117) *digni* pro *digne* 67, 8, *pilia* pro *pilea* 75, 9, *corporali* pro *corporale* 41, 13, *suscribtioni* pro *subscriptione* 57, 25, *acciperunt* pro *acceperunt* 74, 17 (Schuch. I, 309). saepius *e* pro *i* scribitur: *demittet* pro *dimittet* 47, 4 (Schuch. II, 72. III, 192), *fedum* pro *fidum* 68, 10 (Schuch. II, 9. III, 166), *contegissent* pro *contigissent* 65, 7 (Schuch. II, 12), *ingemescens* 52, 25 (Schuch. II, 59), *besteus* pro *bestius* (de masculino *bestius* uide Cangii thesaurum) 87, 6, *grande* pro *grandi* 57, 1, *caeleste* pro ablatiuo *caelesti* 72, 8, *omne* pro *omni* 81, 15 (Schuch. II, 85 sqq. III, 194); *uere* pro genetiuo *ueri* 60, 16 (Schuch. II, 80), *inferre* pro passiuo *inferri* 67, 4, *consummare* pro *consummari* 72, 15. huc pertinet etiam praesentis et futuri temporis permutatio: *dicitis* pro *dicetis* 58, 3, *credimus* pro *credemus* 60, 30, *ostenditur* pro *ostendetur* 62, 12, *discedis* pro *discedes* 63, 23 (Schuch. I, 279 sqq. III, 119), *sedimus* pro *sedemus* 68, 19; uersa uice *uidet* pro *uidit* 65, 16, *emittes* pro *emittis* 62, 5, *credes* pro *credis* 74, 24. — uocalis *u* pro *o* scribitur in *uastatur* pro *uastator* 46, 25 et *saluatur* 74, 14; 15 (Schuch. II, 100. III, 197), *adulescens* 69, 11 uetere usu (Schuch. II, 132 sqq. III, 208), *diabulus* 77, 4 (Schuch. II, 133. III, 209 Roensch 465), sed saepius *diabolus; inpusuerunt* pro *inposuerunt* 48, 15 (Schuch. II, 139), sed *inposuit* 58, 6, *posuisti* et *exposuisti* 64, 14 sq. etc., *posuerunt* 75, 16; *hoc* pro *huc* 52, 14. 74, 28, sed *huc* 75, 5. 77, 25 (Neue, Formen-

lehre der latein. Sprache ed. 2 II, 633. Schuchardt II, 190), et uice uersa *o* pro *u*: *temptator* pro *temptatur* 73, 27 (Schuch. II, 167 sq.). pronuntiatio uocalium *u* et *o* praesertim sub finem uocabulorum in lingua rustica non differebat; quo factum est ut ablatiui in *o* et accusatiui in *um* desinentes saepissime permutarentur: nimirum *m* consona cum omnino non aut de nare tantum audiretur, in scribendo modo omissa modo addita est (Schuchardt II, 94. 164 sqq.). saepe etiam uirgula, quae super uocalem posita accusatiui nota esset, omittebatur. hinc apud nostrum creberrima accusatiui et ablatiui permutatio. de qua paulo infra plura dicenda sunt. eodem modo explicaueris *fatuus* pro *fatuos* (76, 6), quamquam id genus uitia rarissime occurrunt. — *oe* pro *e* scribitur in *coepimus* pro *cepimus* 67, 2 (Schuch. II, 288. III, 261); *i* pro *y* in *neofiti* 46, 29 (sed *neofyti* 54, 16), *dionisius* 48, 1 (Schuch. II, 256 sqq.); *o* et *u* permutantur in *eubola* (semel *eubula* 71, 11) (Schuch. II, 190. III, 226), *u* pro *au* in *cludere* 68, 25, *cludos* 81, 22 (Schuch. II, 304 sq. Roensch 465); *a* pro *i* in *lapadantes* pro *lapidantes* 83, 20 (Schuch. I, 217); *o* pro *a* in *nazorenum* 54, 29 (Schuchardt I, 169); *a* pro *o* ante litteram *r* in *ignarantiam* 53, 25 (Schuch. I, 183 sq.). inter meros uero errores refero *conquinamenta* pro *conquinamento* 47, 3; item permutationem uocalium *u* et *a* in *candidum* pro *candidam* 45, 3, *portum* pro *portam* 49, 2 (cf. Schuchardt I, 175. III, 89), *sanabuntur* pro *sanabantur* 81, 16 (de qua re uide supra p. XXXVI); *altiis* pro *altius* 74, 12, *ut* pro *et* 46, 13, *et* pro *ut* 66, 19. 75, 11, *quae* pro *qua* 56, 30, *eam* pro *eum* 47, 25, fortasse etiam *munistrarentur* pro *ministrarentur* 79, 6, *ueniunt* pro *uenient* 64, 32 (sed uide quae Schuchardt scripsit II, 210). *i* duplicata in *i* simplicem iam apud ueteres contrahitur (Schuchardt II, 505; Neue I, 133. II, 523): apud nostrum habes *prandi*, *fili*, *ebri*, *quartanari*; habes etiam *petit* pro *petiit* (64, 26). uocales *a* et *au* in uerbis compositis non mutantur. legimus *obaudire* 65, 32. 68, 5; 6, *desalire* 59, 16, *adspargere* 66, 8 sq. (Roensch 466 sq.). addas uocales eiectas ut in *extimare* 73, 26 (Schuch. II, 435), *hostarius* pro *ostiarius* 56, 25 (Schuch. II, 457), uel intrusas ut in *prode esse* 74, 11 (Roensch, 468 Ritschl Opusc. 4, 761 sq.) uel non clisae *unianimis* (50, 24. 60, 29).

consonarum permutatio creberrima est. omitto quod librarius promiscue *f* et *ph* scribit: *propheta* et *profeta*, *blasphemare* et *blasfemia*, alia. in nominibus propriis graeca φ fere semper latina *f* reddita est: *filostrate*, *ifitus*, *caifas*.

multa quae apud nostrum inueniuntur iam ueteribus usitata sunt. huc refero permutationem consonarum *b* et *p*: *optulerunt* 46, 13, quod fortasse praeferendum est (Neue II, 728); *puplicum* 75, 6 (sed plerumque *publicum*); uice uersa *labsus* 58, 9, *scribtura*, *suscribtio*, *scribsimus* 57. 25. 61, 8. 67, 1; 2. 72, 14, *aboriatione* pro *aporatione* 69, 2 (Schuchardt I, 124 sqq. Roensch 456); *d* et *t*: *quod* pro *quot* 49, 23, *adque* 51, 29. 55, 18. 56, 30 (Neue II, 797), *ad* = *at* 64, 23. 65, 5; 10. 73, 13 (Schuch. I, 121), quamquam codicis scriptura uacillat; uice uersa *t* pro *d*: *aput* 75, 22 (Neue II, 726 Roensch 456); *g* et *c*: *uagauis* pro *uacabis* 74, 12, *gremia* pro *cremia* 76, 2 (Schuch. I, 124 sqq. Roensch 455). *c* pro *ch* praesertim in uerbis graecis usurpatur: *moecia* 47, 2, *baccari* 58, 22, *cathecizaram* 63, 13, *crysis* 79, 21, *ciragrici* 81, 15; rarius *ch* pro *c*: *sarchofagum* 101, 2. *qu* pro *c* semel occurrit: *inquipias* pro *incipias* 46, 6 (Schuch. III, 302); *c* pro *qu* habes in *cottidianis*, *cottidie* uetere usu 49, 13. 50, 23. 52, 20. 61, 11. 81, 17 (Schuch. II, 483). *c* pro *t* quod alibi usitatissimum est (Schuch. I, 153. III, 78) in hoc libro rarissime occurrit: semel legimus *gracia* 74, 21, semel *pacienciam* 76, 24. semel habes *tzi* pro *ti*: *thitzio* pro *titio* 56, 7 (Schuch. I 163). *ti* pro *s*: *exentiaremur* pro *exsensaremur* 69, 2. saepissime permutantur *u* et *b* (Schuchardt I, 75. 131 sq. Roensch 455 sq.). librarius ipse sibi non constat: scribit *uiuit*, *uibit*, *bibit*, *uiuus* et *uibus*, *seruus* et *serbus*, *inuisibilis* et *inbisibilis* etc. hic habes totam farraginem: *uibus* 47, 4, *introibit* 48, 26, *cessabit* 51, 12, *serbire* 51, 20, *serbos* 55, 22. 103, 2, *beneficis* 56, 5, *inbisibilis* et *inbisibilem* 63, 30. 68, 4, *demonstrabit* 64, 6, *introibit* 65, 9. 66, 29. 69, 7, *bos* 70, 20, *iubenibus* 73, 20, *brebi* 81, 23, *scibit* 101, 9; *reuelauit* 45, 8, *uideuitis* 48, 30, *extirpauitur* 51, 33, *inprouissime* 57, 11. 60, 1, *fundauis* 62, 30, *uiuit* 67, 26, *consolauitur* 68, 1, *enarrauit* 71, 32, *uagauis* 74, 12, *grauato* 74, 1. 85, 5, *inuisiuilis* 74, 15, *cremauimus* 75, 30, *leuauit* 76, 28, *ciuaria* 77, 11, *deuitrice* 81, 11, *aluini* (pro *Albini* ut plerumque), 87, 1 *intrauit* (pro *intrabitis*) 95, 13. *u* pro *g* habes in *fraumenta* 59, 17 (Schuch. II, 499. III, 308), *s* pro *x* reperitur in *sanctippe* 87, 17 pro *xantippe* (Schuch. I, 132 Roensch 457), *x* pro *s* in *externa* pro *hesterna* 48, 26. 56, 29 (Schuch. I, 132. III, 68. 273). permutatio consonarum *m* et *n* aliis usitatissima (Schuch. I, 109) apud nostrum raro fit: habes tamen *uolumtas* (semel) 45, 7, *contemtionem* 69, 25.

alia multa certo inter menda scripturae referenda sunt: *b* pro *d*: *rabiis* 49, 4; *d* pro *g*: *effuderant* 61, 21; *h* pro *d*: *adhuc*

(*adduc*) 77, 26; *p* pro *f*: *passi* (*fassi*) 65, 12; *t* pro *r*: *quaestionati* 65, 10; *t* pro *f*: *tactis* 54, 26; *t* pro *i*: *tam* 76, 18; *n* pro *d*: *cuinam* 64, 7; *r* pro *t*: *excaecare* 93, 10; *t* pro *m*: *suaderet* pro *suaderem* 54, 25; *s* pro *t*: *succurras* pro *succurrat* 68, 29; *t* pro *m*: *portat* pro *portam* 65, 13. assimilatio litterarum *d* et *n* (Neue II. 706 sqq.) plerumque neglegitur. librarius scribit *adfligere*, *adparere*, *adstare*, *adloqui*, *adcedere*, *adferre*, *adprobare*, *adpropinquare*, *adpraehendere*, *adnuntiare*, *adplicare*, *adponere*, *adtendere*, *adnuere*, *adtuli*, *adclamare*, *adclamatio*; *inlaudare*, *inmittere*, *inligare*, *inponere*, *inputare*, *inpendi*, *inpingi*, *inretire*, *inpostor*, *inpetus*, *incorruptus*, *inpius*, *inprobus*, *inrecessibilis*; *conplures*, *conlocutio*, *conmittere*, *conparere*, *conplecti*, *reconponere*; *subportare*, *subclamare*. rarius inuenimus formas assimilatas *alleuare*, *ascendere*, *accedere*, *apparere* (69, 7), *impius*, *impietas*, *improbus* (56, 6), *immundus*, *succlamare*. littera *b* assimilatur in *ommutescere* 62, 14; 15 (Roensch 462 Neue 714). aspiratio promiscue additur uel omittitur (Schuch. I, 130 sq. Roensch 462 sq.). scribitur *hostiarius* 56, 25; 27 (sed *ostia* 56, 15); *coibitus* 62, 16; *hii* pro *ii* 68, 25. 73, 8. 77, 20; *ora* et *oris* pro *hora* et *horis* 50, 11. 60, 4. 61, 1. 68, 16, et *hora*, *horta* pro *ora*, *orta* 57, 20. 70, 1; *externa* pro *hesterna* 48, 26. 56, 29. aspiratio graecorum uerborum modo additur modo omittitur: *cathechizati* 49, 11, *cathatema* 56, 6, *bytinorum* 49, 16, *aristhon* 51, 25. 52, 1 (sed *ariston* 51, 17. 52, 5. 18. 24. 53, 13), *anabatras* 69, 31, *anatema* 71, 30. consonae intrusae, praemissae, duplicatae saepe occurrunt; habes interdum *p* inter *m* et *t* ut in formis usitatissimis *temptatio*, *temptare* 52, 26; 29. 53, 22. 54, 24. 56, 10. 66, 2. 71, 18. 73, 25; 27, *contemptum* 54, 29 (Schuch. I, 149. III, 77); habes porro *n* ante *s*, *x*, *q*: *occansio* 63, 8 (sed plerumque *occasio*; Schuch. I, 112 Roensch 459), *formonsus* 68, 2. 87, 1 (Roensch 458 Schoenwerth-Weyman in Woelfflini Archiuo V, 195 sqq.), *thensaurus* 68, 12 (Schuch. I. 112 Roensch 459), *relinquisse* 81, 7 (Koffmane, Gesch. d. Kirchenlat. 107), *fincta* 83, 16 (Neue II, 563), *coniunx* 87, 2 (Neue I, 139); sed uix tolerandum *adornantes* pro *adorantes* 49, 6. habes prosthesin in *scoruscare* 68, 31 (Schuch. II, 378), duplicationem in *comminus* 71, 13 uetere usu (Neue II, 756), *sepellire* 101, 5 (Roensch 460); habes *n* intrusum in *hunc* pro *huc* 71, 12, *putans* pro *putas* 71, 18; *s* intrusum in *epsimenia* 50, 2 (Schuch. III, 76). consonarum duplicatarum altera omittitur: *aeçlesia* 48, 19. 56, 6, *cucurit* 61, 26, *cucurerunt* 70, 28, *fuise* 63, 16, *fuiset* 68, 16, *agripino* 63, 19. 64, 7 et *agripae*

85, 15 (sed alibi *agrippinus*, *agrippa*). interdum *b* ante *s* et *s* ante *c* eicitur ut *suscribtioni* 57, 25 (Schuch. I, 148 Neue II, 775); item *r* ante *c* in *nacissum* 49, 15; *r* ante *s* in *susum* 59, 20. 95, 7 (Neue 638 Roensch 460); *n* ante *s* in participio *inuolues* pro *inuoluens* 66, 30; *t* post *s* in *obsetrix* 72, 7. 79, 20 (cf. Loewe, Prodr. p. 423). saepissime *m* sub finem uocabuli eicitur (Schuchardt I, 116 Roensch 462), non solum si sequens uocabulum eadem litera *m* incipitur, ut *que manus* pro *quem manus* 68, 4, *domu meam* 66, 9, *cum̃arcello* 69. 20 (sed uice uersa *amplectentem marcellum* 58, 25, *manum misisti* 77, 7), sed etiam alibi, ita ut accusatiuus in ablatiui modum formatus esse uideatur. fit etiam ut *m* in fine uocabuli abundet. sed de his paulo infra accuratius disputabo. hoc loco satis habeo formas adnotauisse *septe* pro *septem* 61, 36, *pala* pro *palam* 63, 25, *quonia* pro *quoniam* 70, 24, *uelle* pro *uellem* 48, 3, *discedere* pro *discederem* 48, 4. interdum littera *s* sub finem uoculae abicitur (Schuch. I, 116). sic *ui* pro *uis* 50, 27, *simoni* pro *simonis* 70, 12, *dona* pro *donas* 55, 9, *spoliasti* pro *spoliastis* 63, 9, *dicente* pro *dicentes* 69, 3; saepius deest *t*: *interesse* pro *interesset* 53, 12, *ambulaui* pro *ambulauit* 53, 31, *dici* pro *dicit* 67, 21, *refrigerare* pro *refrigeraret* 51, 27, uel *n* ante *t*: *mitteret* pro *mitterent* 61, 5. apocopen syllabae habes in *discere* pro *discedere* 69, 24 (ubi manus 2 *discedere* scribit), *enarre* pro *enarrare* 69, 10, *gere* pro *gerere* 72, 22 (Schuch. II, 391 sqq.), *credisse* pro *credidisse* 71, 7, *excate* pro *excaecatae* 76, 7 (Schuch. II, 434 sqq. III, 294); duplicationem syllabae in *tradidi* pro *tradi* 57, 23.

de formatione uocabulorum quam dicunt notanda sunt haec. substantiua in *-tor* et *-trix* desinentia saepe occurrunt: *seductor*, *inplanator*, *uorator*, *uastator* uel *uastatur*, *dissipator*, *deceptor*, *sollicitator*, *debitrix*; in *-ius*: *gubernius*; in *-ium*: *exterminium*, *altarium*, *refrigerium*; in *-io*: *turbatio*, *porticatio*, *aporiatio*, *inplanatio*, *communicatio*, *seductio*, *adinuentio*. adiectiua in *-bilis*: *inaccessibilis* 66, 26, *inrecessibilis* 93, 3, *incredibilis* (= *infidelis*) 47, 17. 62, 5 sq., *possibilis* et *impossibilis* 59, 31 sq.; in *-alis*: *carceralis* 7, 6, *carnalis* 17, 18. 18, 17, *corporalis* 55, 28. 97, 17, *magnalia* 52, 12. 63, 15; in *-icus*: *podagricus*, *ciragricus* 81, 15, *exiliaticus* 85, 7; in *-arius*: *quartanarius* 81, 15; in *-atus*: *inpuderatus* 60, 1. 62, 4; aduerbia in *-iter*: *amariter* 54, 7, *capaciter* 67, 3. uerba deriuata sunt: *refrigerare*, *contumeliare*, *blasphemare*, *geniculari*, *honorificare*, *repausare*, *maleficare*, *furiari*, *saluare*, *ualefacere*; uerba composita: *demorari*, *exsensari*, *con-*

stabilire, perstabilire, inlaudare, reaedificare, abnegare, perstirpare, exorbare, circumsplendere, demutare, recogitare, confortare, superponere; uerba bis composita: *recomponere, abrenuntiare, coadunare, contraresistere, adimplere, perseducere, subintrare, abrelinquere;* addas substantiua *adconcussio, adinuentio, repromissio.* praepositiones aduerbiis compositae uel praemissae sunt: *a longe* 49, 3 (Roensch 231), *adinuicem* 49, 8 (Roensch 232), *in palam* 58, 29. 63, 25, *interdius* 56, 30 (Roensch 237 Neue II, 675) uel *interdie* 68, 33 (Roensch 237), *in mane* 69, 21. 70, 2, *in comminus* 71, 13 (Roensch 233): praepositio duplex: *ab ante* 95, 12 (Roensch 234 Neue II, 697). praepositio *pro* bis in uerbis compositis legitur, ubi *per* et *prae* expectes: *proficeret* pro *perficeret* 53, 25, *proualebat* pro *praeualebat* 53, 27.

de formis casuum pauca monenda sunt. de nominatiuis *uastatur, saluatur* iam supra dixi. genetiui *nostrum = nostrorum* 50, 1, *duum* 63, 20. 64, 6, *mensuum* 61, 35 etiam apud ueteres leguntur (cf. de forma *nostrum* Neue II, 188 de *duum* Neue II, 145 Roensch 277 de *mensuum* Neue II, 260 Sittl in Woelfflini Archiuo II, 563). inusitatus est ueteribus genetiuus pluralis *simplicum* 55, 26. 57, 6; 11; item datiuus *ambis,* qui 72, 21 occurrere uidetur (nisi forte *ab his* cum Vsenero qui Ouid. Met. 8, 611 confert, retinendum est).

metaplasmus quem dicunt haud raro reperitur. sic prima declinatio pro tertia usurpatur in substantiuis graecis: *fantasma, ae* 63, 17, *inergaema, ae* 53, 26, *anabathra, ae* 69, 31 (Koffmane, Gesch. d. Kirchenlateins 36; sed talia iam apud ueteres occurrunt, cf. Neue I, 326 sq. Buecheler de declinat. lat. [5] p. 6); secunda pro tertia: *altarium* 46, 17; secunda pro quarta: *senatus, i* 75, 15 (Neue I, 353 Roensch 262); tertia pro secunda: *pueris* (genetiuus) 77, 21 (sed plerumque *pueri*); quarta pro secunda: *lectu* (sed alibi *lecti, lecto*) 75, 10 (Neue I, 526 Roensch 263). item adiectiua secundae declinationis pro tertia: *pauperi* 55, 3, *pauperos* 65, 22, *pauperorum* 55, 4. 64, 26. 65, 20 (Neue II, 92; cf. Anonym. adu. aleat. 6) et tertiae pro secunda: *blandis* 64, 11, *infirmis* 52, 19. 54, 7. 60, 5 (Roensch 274 Sittl in Woelfflini Archiuo II, 578 Hartel ibid. III, 35).

permutatio generum saepissime fit, sed certis quibusdam regulis coercetur. haud raro adiectiua uel participia generis masculini cum substantiuis generis neutrius coniunguntur (Roensch 277 Miodoński, praefatio ad Anonym. adu. aleat. p. 18 sq. 22): *incredibilem uisum* 57, 12, *talem uisum* 83, 13,

alium signum 60, 23, *omnem aurum* 63, 6, *lumen inaccessibilem* 66, 26, *lumen inenarrabilem inuisibilem* 68, 33, *omnem uasum* 79, 21. accedit quod genus masculinum pronominum relatiuorum *qui* et *quidam* saepissime substantiuis feminini uel neutrius generis additur (Roensch 277): *quem* (*feminam* uel *matronam*) 64, 28. 65, 7, *gratia quem* 61, 12, *uirgines qui* 79, 10, *uox qui* 97, 16 (bis, sed paulo post *quae*), *partem quem* 95, 7, *lingua per quem* 97, 14; *tempus quem* 77, 29, *signum quem* 97, 1, *uerbum qui* 97, 14, sq. (sed cf. etiam quae Roenschius monuit p. 266) *quendam candidum* i. e. *candidam* 45, 3, *quendam nomine rufinam* 46, 14, *mulierem quendam turpissimam* 70, 8 (sed retinuit *quandam* 63, 2). rarius substantiua neutrius generis masculina, uel masculina neutra facta sunt. illuc pertinet *euangelium* . . . *eum* 66, 29 sq., accusatiuus *decorem* 72, 1; huc *satyriscum habens* (pro *habentem*) 63, 20, *satyriscum uenale* 64, 6, *satyriscum* . . . *quod* 64, 33, *gladium nostrum* 70, 16 (cf. etiam Roensch 269 sqq.). aliter statuendum esse uidetur de participiis pronominibusque masculinis quae ad femininum *sarda* referuntur: *eum*, *factum*, *totum eum* 61, 3; 4; 6. haec enim masculina non ad sardam, sed ad praecedens masculinum piscem relata esse uidentur. interdum in generum permutatione nullam regulam obseruare potui. conferas *hunc* pro *hanc* 60, 28, *eam* pro *eum* 47, 25, *eam* pro *ea* (neutr. plur.) 55, 8, *quae* pro *qua* 56, 30; animaduertas etiam 69, 12 manifestissimum librarii errorem *alii* pro *aliae* (uersu 11 *aliae* antecedit).

de comparatione adiectiuorum pauca notanda sunt. commemoro *tam sapientior* 54, 34, *maior constans* 69, 16 (cf. Ott, Die Doppelgradation des lat. Adj. in Jahrbb. f. Philol. 1875 p. 788), *liberalis magis* 75, 14. pro superlatiuo *ethiopissimam* 70, 8 sq. legendum uidetur *ethiopissam*. — interdum coniugatio uerborum uitiosa reperitur. secundam coniugationem pro tertia habes fortasse in *emittes* (62, 5), *credes* (74, 24) cf. Miodoński Anonym. adu. aleatores p. 19. uerbum *odire* linguae rusticae usitatissimum (Roensch 281 sq. Neue II, 617) legitur 57, 18; addas participia perfecti temporis *tultus* 85, 6 et *adtultus* 76, 18 (cf. Vsener, Rhein. Museum XXXVII [1882] p. 479 sq.), indicatiuum perfecti *introiuit* (sic semper cf. Neue II, 624) et *scierunt* 85, 18 (Neue II, 522). genera uerborum haud raro permutantur. deponentia sunt *certari* 70, 1 (Roensch 302) et *inluminari* (i. e. *conspicere*) 67, 9. lapsus calami uidetur esse *fundari* pro *fundare* 53, 18 sq., cum plerumque recte exstet *fundare*; *inferre*

pro *inferri* 67, 4, *consummare* pro *consummari* 72, 15. addas mendosam coniugationem *fundebatur* pro *fundabatur* 61, 11, *furiens* pro *furians* 87, 4, *furiebatur* pro *furiabatur* 101, 13; infinitiui perperam formati sunt *credisse* pro *credidisse* 71, 7, et *tradidi* pro *tradi* 57, 23 (sed uide supra p. XLII). fortasse huc pertinet etiam tertia coniugatio interdum per alteram depulsa in *emittes* pro *emittis* 62, 5 et *credes* pro *credis* 74, 24 cf. Miodoński 19 (sed uide quae supra p. XXXVIII adnotauimus).

significatio uocularum saepe ab usitata discedit. huc pertinent substantiua *mendum* = *mendacium* 97, 14 (Neue I, 547. Ott, Jahrb. f. Philol. CIX [1874] p. 848. Itala Habacuc 2, 19 ap. Priscillian. fr. I, 16 p. 15, 9 [cf. Schepssii indicem ad Priscill.] Gregor. Turon. hist. Fr. 2, 10 p. 78, 16. 6, 40 p. 279, 6 [MBonnet]); *seductio* = *corruptio* 51, 33, *fraternitas* = *coetus fratrum* (ἀδελφότης) 45, 13. 51, 29. 62, 22, *substantia* = *res familiaris* 55, 14. 57, 26. 59, 14 (Roensch 325), *exterminium* = *destructio* 62, 1, *refrigerium* (ἀνάψυξις) 64, 3. 68, 12, *conuersatio* = *conuersio* 73, 29, *persuasio* = *res persuasa* 81, 19, fortasse etiam *contio* = *disceptatio* 58, 31; adiectiua *incredibilis* = *infidelis* 47, 17. 62, 5 (Roensch 332), *honestus* = *diues* uel *nobilis* 63, 2. 71, 11. 79, 19; 20. 87, 7 (Roensch 332 cf. 314), *deificus* = *diuinus* 63, 9 (Roensch 224); addas *ab oculis* pro *caecus* 66, 23 68, 18. 69, 6; pronomina *alter* pro *alius* 72, 5; 7, *qui* pro *quis* 72, 25. 73, 6, *quod* pro *ex quo* 49, 23 dictum esse suspicatur MBonnet qui confert Sulpic. Seuer. dial. 2, 14, 4 p. 197, 17 etc.; item *ex eo* pro *ex quo* 51, 26 (sed MBonnet suspicatur scriptum fuisse *ex co*); aduerbia *plus* = *magis* 46, 11. 57, 2; 23. 70, 15 sq., *nimis* = σφόδρα 63, 2 (Roensch 342), *loco* = *illico* 57, 6, *modo* = *nunc* 47, 18; 19; 20. 83, 10, *equidem* = *quidem* 65, 30, *capaciter* = *potenter* 67, 3, *extrinsecus* = *praeterea* 64, 27, *praeterea* = *praesertim* 45, 15. 49, 8; 11. 73, 10. 85, 16, *tantum* cum coniunctiuo = μόνον ἵνα 50, 7. 57, 28; coniunctiones *quia* pro accus. c. inf. 49, 7. 54, 17. 58, 10. 60, 4. 75, 22. 83, 7. 85, 20 (Roensch 402 Bonnet ind. ad Acta Thom. Miodoński l. s. p. 21), *quoniam* (pro acc. c. inf.) 46, 20. 50, 19. 51, 32. 56, 30. 57, 29. 71, 13. 73, 8; 17. 76, 15. 85, 18. 99, 18 (Roensch 402), *quoniam* = ὅτι ante orationem directam 69, 9, *numquid* pro *num* 48, 22. 52, 20. 85, 1 (Kühner II, 1009), *si* in interrogatione indirecta 46, 31. 73, 16; 25. (103, 4) (Roensch 403 Bonnet ind.); aduerbia quae praepositionum instar adhibentur: *palam* c. ablat. = *coram* 70, 18. 74, 28 (Roensch 399, sed uide Kühner, ausführl. Gramm. II, 373. Neue II, 698), *retro*

c. acc. 73, 1 sq. (Roensch 399), *usque* c. abl. 62, 15. de significatione uerborum multa monenda sunt; cf. *parere* = *apparere* 49, 5. 68, 25 (uetere usu cf. Horat. sat. II, 7, 79 Vsener, Rhein. Museum XXIV, 348 sq. Roensch 374), *refrigerare* (= *recreare aliquem* uel *se reficere*) et *refrigerari* (ἀναπαύεσθαι) 51, 27. 52, 31. 73, 1. 81, 4 (Roensch 378), *reficere* (= *se reficere*) 69, 24 (cf. Gregor. Turon. patr. 1, 2 p. 665, 9 *ut die tertia reficeret*), *fundare* (= *confirmare*) 47, 30. 53, 18. 61, 11. 62, 30, *clamare* = *uocare* uel *inuocare* 61, 27. 65, 32. 76, 14; 15. 83, 14 (Roensch 352), *superponere* = ieiunium (opus) sponte suscipere 69, 28, *intendere aliquem* (= *intueri*) 70, 20. 75, 1 (Roensch 371), *adtendere aliquem* 81, 25. 83, 18, *traducere* = ἐλέγχειν 75, 25 (Roensch 383), *uacare alicui* = *seruire* 74, 12, *aporiare aliquem* (= *confundere*) 85, 16 et *aporiari* 81, 28 (Roensch 252), *scoruscare* = *fulgurare* 68, 31 (Roensch 356), *communicare* (= *communionem facere cum aliquo*) 95, 8, *ducere se* (= *abire*) 73, 7 (Roensch 361), *exponere* = *emittere* 85, 17.

grammatica quam uocant structura uehementer a recti ne dicam elegantis sermonis regulis abhorret. saepissime fit ut praepositiones quae ablatiuum regunt, cum accusatiuo, quae accusatiuum, cum ablatiuo coniungantur; interdum uni eidemque praepositioni uterque casus adnectitur (Roensch 406 sqq. Koffmane 139 Neue II, 784 sq. Kühner, ausführl. Gramm. II, 418 cf. etiam Miodoński p. 20 Petschenig ind. ad Victor. Vit.). ablatiuus pro accusatiuo praepositionem *in* sequitur: *in fratribus* (pro *in fratres*) 46, 11, *in somnio* 50, 15, *in lectina* 51, 3, *in perpetuo* 51, 10, *in temptatione cadere* 52, 14, *in saeculo* 53, 23; 30, *in uobis* 54, 10, *in perditione* 54, 18. 67, 6, *in blasfemia* 55, 11, *in angelis tuis* 56, 11, *in publico* 57, 10, *in animo* 57, 19, *in numero* 58, 22, *in atrio* 58, 30, *in iulio foro* 62, 8. 65, 31, *in nomine meo* (*fundabis*) 62, 30, *in homine* 61, 29, *in triclinio* 66, 29, *in humana carne* 67, 4, *in oculis* 69, 7, *in somno* 70, 4; 6, *in furia* 76, 20 sq., *in lumine* 77, 3, *in honore* 77, 7, *in domo* 79, 2; 7 sq., *in conuersatione* 73, 29, *in agrippa praefecto* 91, 2, *in terra* 97, 19; saepenumero legitur *credere in Christo*, *sperare in domino* etc. ablatiuus praepositionem *per* sequitur: *per Tiberi* 48, 12, *per opera* (= *per operam*) 62, 28, *per manu* 64, 26 (Neue II, 784); praepositionem *ad*: *ad prora* 51, 12, *ad ianua* 57, 9, *ad hora* 81, 24. 87, 18, *ad platea* 83, 4; praep. *ante*: *ante lectu* 75, 10 (sed cf. 75, 11); *contra*: *contra simonem ... et seruientibus illi* 60, 17; *praeter*: *praeter narcissum et duabus mulieribus* 49, 15. accusatiuus pro ablatiuo reperitur post *in*: *in dominum spem habere* 47, 24 sq.,

in paucos dies 49, 30, *in fidem* 50, 25, *in dominum* 51, 11. 54, 21, *in Christum* 53 19, *in urbem* 53, 15, *in domum* 61, 27, *in aquas* 58, 4, *in errore aut in ignorantiam* 58, 21 sq., *in stabulum* 62, 16, *in uisum* 63, 12, *in quem* 63, 30 sq., *in luctum* 64, 10, *in notitiam* 93, 11 (Neue II, 785). addas praepos. *cum: cum dominum nostrum* 47, 10 sq., *cum simonem* 56, 21, *cum infantem* 62, 17, *cum alias matronas* 87, 2 sq. (Neue II, 784); *de: de repromissionem* 47, 25 sq., *de propheticas scribturas* 61, 8 sq., *de . . . fabri filio et ipsum fabrum* 71, 24 sq.; *ex: ex hodiernum* 79, 14; *sub: sub occansionem* 63, 8; *pro: pro persecutores nostros* 77, 1 (Neue II, 784). interdum ablatiuus adiectiui uel pronominis accusatiuo substantiui adnectitur: *cum matrem tua* 74, 11; *cum gaudium magno* 75, 7. praeter hanc barbaram praepositionum structuram permutatio casuum haud raro occurrit. sic ad tempus definiendum ablatiuus accusatiui instar usurpatur: *ieiunans triduo* 45, 8, *ieiunans diebus tribus* 63, 11, *diebus sex totidemque noctes* 51, 12 sq., *biduo sustine* 63, 15, *circiter hora nona* 65, 3; rarius accusatiuus pro ablatiuo: *annum plus* 46, 4, *sabbatum . . . contentionem habet* 69, 25. ad oppidum quo quis proficiscitur definiendum, plerumque ablatiuus accusatiui uicem reddit: *puteolis* 51, 13, *neapoli* 63, 18, *aricia* 85, 6, *terracina* 85, 7; sed accusatiuo *romam* semper substituitur genetiuus *romae* 48, 8; 17; 26; 29. 49, 33. 52, 22. 53, 2; 13 [16]. 57, 5; 10. nomen urbis unde aliquis proficiscitur non simplici ablatiuo, sed praepositione *a* ablatiuo praemissa significatur: *a roma* 51, 30. 62, 14; 16. 87, 18. — ablatiuus cum genetiuo rarius commutatur. habemus quidem *tui causa* 57, 5. 60, 8, *nostri causa* 67, 28 (Roensch 418), sed hoc iam apud ueteres occurrit (Kühner, ausführl. Gramm. der lat. Spr. II, 310); uice uersa ablatiuus in locum genetiui pretii succedit: *non minimo pretio* 63, 3 sq. haesitare possis, num ablatiui et datiui iam saeculo V uel VI inter se confundi coepti sint. reperitur in codice datiuus pro ablatiuo: *suscribtioni tali* 57, 25, *piscinae adiacenti natatoriae* 60, 30, *petenti te* 62, 26, *meae uirtuti* 75, 1; ablatiuus pro datiuo *grande* 57, 1. sed ubi datiuum ablatiui loco legimus, librarius aut uerba perperam construxisse aut litteras *i* et *e* permutasse uidetur; de forma autem *grande* pro *grandi* uide quae supra notata sunt. semel datiuus in accusatiui locum successisse uidetur: *intenderem uos ambos et tibi et illi* 70, 20 sq. uerum haec barbaries non ex permutatione casuum sed structurae uerbi explicanda est.

ablatiui et accusatiui frequentissima confusio nullis fere

carceribus cohibetur. interdum suspicari possis neglectionem uirgulae, qua accusatiuus singularis primae uel tertiae declinationis ab ablatiuo discernitur: sic facillime corriges *oblatione* 48, 14, *uirtute* 49, 27, *tanta substantia* 55, 14 sq., *mutu* pro *mutum* 60, 2, *domu* pro *domum* 66, 9, *pietate* et *inpietate* 64, 12 sq., *fuga* 65, 18, *aperiente* 76, 1, *aduenieute eum et retribuente* 91, 1; interdum *e* et *i* quod saepe fit permutantur, e. gr. *caeleste* pro *caelesti* 72, 8, *corporali* pro *corporale* 97, 17, *omne* pro *omni* 81, 15. alibi formae in *o* et *um* desinentes permutantur: legimus *sabbatu* pro *sabbatum* 45, 18, *lectu* pro *lectum* 75, 10, *te nuntio suo misso* pro *te nuntium suum missum* 52, 10 sq. (sed cf. commentarium), *ligno plagio* pro *lignum plagium* 97, 9. accedit quod *m* littera haud raro perperam ponitur, ita ut accusatiuus saepe ablatiui locum obtinere uideatur: *misericordiam* 53, 29, *amplectentem* 58, 25, *praesentiam* 60, 24, *canem* 62, 6, *lucem itaque factam* 62, 30 sq., *inplanationem* 67, 5 sq., *misericordiam suam* 67, 7, *extremum* 85, 8. eodem modo, scilicet *m* littera modo abiecta modo addita, nominatiuus accusatiuo uel accusatiuus nominatiuo substitutus esse uidetur. sic legimus *eucharistia* pro *eucharistiam* 46, 18 (ubi codex *eucharistia* habet, non *eucharistiam* ut perperam impressum est), *malacia* pro *malaciam* 50, 27, *eubola, honesta* pro *eubolam, honestam* 63, 2, *una* pro *unam* 68, 20, *turba* pro *turbam* 69, 31; uice uersa *misericordiam* pro *misericordia* 52, 16, *uiduam* pro *uidua* 66, 28, *paenitentiam* pro *paenitentia* 97, 9 sq. sed alibi res aliter se habet. nimirum saeculi VII librarii uix sensisse uidentur, quid casuum sit discriminis. sic ablatiui usus saepe neglegitur, habes accusatiuum pro ablatiuo in *denarios* pro *denariis* 65, 11 sq. (?), *flammas* pro *flammis* 76, 3, *nos* pro *nobis* 99, 8. item accusatiuus in nominatiui locum successit: legimus *accipientem* pro *accipiens* 60, 3, *marcellum* pro *marcellus* 66, 4 sq., *turbas* pro *turbae* 73, 35, *suspensum* pro *suspensus* 95, 3, *clauum* pro *clauus* 97, 7. reliquum est, ut alios eius generis errores enumerem. huc pertinet nominatiuus pro accusatiuo: *ex⟨i⟩tus* 49, 1, *malus* 57, 19, *mulier* 63, 2, *castigatus* 68, 8; nominatiuus pro datiuo: *uigilans* 62, 21; accusatiuus pro genetiuo: *dicentem* pro *dicentium* 53, 16, *persuasum* pro *persuasi* 54, 33, *hominem* pro *hominis* 97, 15; ablatiuus pro nominatiuo: *marcello* 59, 28.

iam dicam de idiotismo quem uocant uerborum. indicatiuus pro coniunctiuo saepe reperitur post *ut* (Roensch 429 sq.): *ita ut dixit* 52, 6, *ut me plangerem . . . et lugebam* 54, 7, *ita*

ut . . . percutet . . . et iubet 55, 18, *ut possumus* 69, 14 sq.; post *cum: cum sum* 74, 29. alibi (51, 26) *profectus est* pro *profectus esset* scriptum esse uidetur: sed est confusio orationis directae et indirectae, quae saepe irrepsit. uerum error librarii est *soluat* pro *soluit* 76, 13. indicatiuus futuri pro coniunctiuo praesentis occurrit in *percutet* pro *percutat* 55, 17; *senties* pro *sentias* 103, 4. coniunctiuum pro indicatiuo semel habes: *qui* (i. e. *quippe qui*) *me exfugare uolueris* 61, 16; infinitiuum pro uerbo finito bis: *ut . . . contemnamus et te solum sequi* (= *sequamur*) 74, 6, *ut . . . irent et quaecunque . . . consumptura erat ferri ante lectum eius* 75, 10 sq. coniunctiuus accusatiuo cum infinitiuo permutatur 59, 25: *esse me in corpore et non patiar aliquid a caesare.* multa alia quae in codice reperiuntur sine dubio emendanda erant. huc pertinent *ueniunt* pro *uenient* 64, 32, *putas* pro *putabas* 64, 13. accedunt permutationes modorum, numerorum, personarum uerbi, quae maximam partem ex permutatione uel abiectione litterarum ortae sunt. enumero *uelle* pro *uellem* 48, 3, *discedere* pro *discederem* 48, 4, *refrigerare* pro *refrigeraret* 51, 27, *refugit* pro *refugi* 52, 14, *interesse* pro *interessent* 53, 12, *dixi* pro *dixit* 63, 27, *ambulaui* pro *ambulauit* 53, 31, *suaderet* pro *suaderem* 54, 25, *dona* pro *donas* 55, 9, *tradidi* pro *tradi* 57, 23 (sed uide supra p. XLV), *uiderent* pro *uideret* 60, 14, *mitteret* pro *mitterent* 61, 5, *spoliasti* pro *spoliastis* 63, 9, *accepit* pro *accepi* 66, 7, *dici* pro *dicit* 67, 21, *succurrat* pro *succurras* 68, 29, *dicente* pro *dicentes* 69, 3, *putans* pro *putas* 71, 18 (sed uide supra p. XLI), *praestare* pro *praestabo* 72, 20, *excaecare* pro *excaecate* 93, 10.

de structura uerborum inusitata haec monenda sunt: *intueri alicui rei* 45, 4, *obliuisci aliquem* 46, 5 (cf. Sittl in Woelfflini Archiuo I, 503), *paenitere in aliqua re* 46, 22. 55, 14, *memorari aliquid* 46, 30. 77, 2 sq. (Roensch 414), *misereri aliquid* 54, 6, *misereri alicui* 58, 10. 61, 25. 69, 3 (Roensch 413), *tendere in aliquo* 54, 10 sq., *in animum inducere alicuius rei* 57, 19 sq., *paenitere ab aliqua re* 63, 31 sq., *fidem habere in aliqua re* 64, 9, *petere aliquem* (i. e. *rogare*) 64, 26 (Roensch 441), *obaudire aliquem* 65, 32 (Roensch 414), *consignare alicui rei* (*precibus*) 66, 17, *adquiescere alicui rei* 66, 19 sq., *maledicere aliquem* 71, 18 (Roensch 440), *adiuuare alicui* 74, 9, *parcere de aliquo* (?) 81, 7 sq.; sed *frui aliquid* 93, 6 iam apud ueteres reperitur (Kühner, ausführliche Gramm. II, 282 Langen in Woelfflini Archiuo III, 334); addas *in spiritu repletus* (52, 4), *in spiritu exaltabatur* (59, 28 sq.), nisi forte et his locis ut alibi

simplex ablatiuus (*in spiritu* = *ispiritu*) legendus est. ad idiotismum structurae pertinet etiam participiorum usus frequentissimus quae locum uerbi finiti tenent. participia praesentis: 47, 30 sqq. 49, 17 sqq.; 31 sqq. 50, 19 sqq.; 24 sqq. 51, 31. 52, (18); 24 sq. 54, 8 sq. 56, 14 sq. 58, 1 sq. 60, 14 sqq.; 33 sq. 62, 3. 65, 6 sq.; 22 sq.; 32. 66, 22; 25. 69, 12 sq. 71, 14 sq.; 19. 73, 29. 74, 7. 81, 1. 83, 20 sq. participia perfecti: 48, 13 sqq. 67, 7 (cf. Petschenig Ind. ad Vict. Vit. 164 sqq. Schepss in Woelfflini Archiuo III, 322). addas nominatiuos absolutos pro ablatiuis: 45, 12. 46, 15. 48, 27. 49, 13. 52, 1 sq. 65, 1. bis ablatiuus absolutus participii occurrit omisso substantiuo: 47, 25 (*credentibus*), 48, 10 (*referentibus*). interdum enuntiata sequentia per particulas *autem*, *uero*, *itaque*, *ergo* prioribus adiunguntur: 48, 7. 50, 8. 67, 12. 73, 20. 79, 18 (*autem*), 72, 28 (*uero*), 53, 20 (*itaque*), 60, 31 sq. (*ergo*; cf. Koffmane 135 Hartel in Woelfflini Archiuo III, 19). ex uulgari sermone repetitur attractio nominatiui pronomine relatiuo sequente: *christum dominum nostrum quem tu praedicas* 57, 33 sqq., *lumen . . . inenarrabilem inuisibilem quod enarrare nemo hominum possit* 68, 32 sq., *unicum filium quem habebam* 73, 2 sq., *istos iuuenes quos manumisisti* 77, 7 cf. IacGrimm, Kleine Schriften III, 323 sq. denique notanda est orationis directae et indirectae confusio: 49, 10 sq. 51, 6 sq.; 28 sqq. 63, 14 sqq. 65, 11.

Superest ut de graecismis interpretis latini disputem. uocabula graeca frequentissima sunt: *abyssus* 56, 11, *agon* 60, 16. 62, 23, *aelemosyne* 55, 22, *anathema* 71, 30, *anabathra* 69, 31, *aporiatio* (*aboratio*) 69, 2 et *aporiare* 81, 28. 85, 16, *baptizare* 50, 30. 51, 1, *blasphemus*, *blasphemia* et *blasphemare* 47, 18. 55, 11; 19, *catathema* 56, 6, *catechizare* 49, 11. 63, 13, *chiragricus* 81, 15, *delfica* 64, 15, *discentes* (= μαθητεύοντες) 103, 5, *energia* (*inergia*) et *energema* (*inergaema*) 49, 27. 52, 10. 53, 26. 91, 3, *ep[s]imenia* 50, 2, *eucharistia* 46, 15; 18. 51, 8, *fantasia* 81, 24, *fantasma* 61, 3. 62, 13. 63, 17. 81, 19, *fidentes* (πιστεύοντες) 83, 21, *grabatus* (κράβατος uel κράββατος) 74, 1. 85, 5, *inplanator* (πλάνος) et *inplanatio* 54, 10. 67, 5 sq., *malacia* 50, 26; 27, *mysterium* 52, 6. 59, 3. 72, 15. 93, 1; 6; 8; 12. 95, 3, *neofitus* uel *neophytus* 46, 29. 54, 16, *planus* 49, 13. 60, 4, *podagricus* 81, 15, *satyriscus* 63, 21. 64, 5; 33. 65, 4, *scandalizare* et *scandalizari* 49, 8. 52, 13. 53, 5. 54, 14. 57, 32. 83, 16, *synagoga* 56, 23. haud raro graeca ad litteram latine reddita sunt: *adprobare aliquem* siue *aliquid* = ἐλέγχειν 49, 25. 61, 28 sq. 62, 9;

28. 63, 25. 65, 29, *in pleno constituere* = τελείως καθιστάνειν 47, 32 sq., *nomen* = ὄνομα (i. e. Χριστοῦ) 51, 18, *magnalia* (μεγαλεῖα) 52, 12. 63, 15, *abnegare* = ἀρνεῖσθαι 54, 2, *praecordia* (σπλάγχνα) 59, 30. 69, 19 sq. 76, 7, *uirtutes* = δυνάμεις 54, 26 sq. 71, 17, *communis* = κοινωνός 52, 7, *domesticus* = οἰκεῖος 64, 7, *alias et alias* = ἄλλως καὶ ἄλλως 69, 18, *per* = διά (*per* i. e. *post multum tempus*) 65, 22, *quasi* = ὡς praepositio (ὥς τινα) 85, 7, *principatus* = ἀρχή 95, 4. interdum praepositio *is* articulum graecum reddere uidetur: huc referre possis *eum dominum* 54, 2, *eius . . . filii dei* 56, 6, *eius daemonis* 70, 17 (Roensch 423 sq.). sunt etiam loci, in quibus adiectiuum numerale *unus* articuli indefiniti τις locum obtinere uideatur, e. gr. *unam de senioribus uiduam* 66, 22, *unum ex eis* 72, 17, *unum de suis* 72, 22 sq., *una de uiduis* 72, 28 sq., *ego ex uobis . . . unus* 74, 29 (Roensch 425).

Inter graecismos structurae primum locum obtinent genetiui absoluti (Roensch 436): *Pauli tempus demorantis* 45, 2, *omnium stupentium* 57, 13, *hominum multa milia in perditionem mergentium* (i. e. ἀνθρώπων πολλῶν χιλιάδων εἰς ἀπώλειαν δυσαμένων) 67, 6, fortasse etiam *piscinae adiacenti⟨s⟩ natatoriae* 60, 30. interdum oratio genetiuo absoluto incipitur sed pergit ablatiuo uel nominatiuo: *plangentium autem omnibus* 75, 12 (Roensch l. c.), *quorundam eorum . . . dicentes* 49, 12 sq. (τινῶν ἐξ αὐτῶν . . . καλούντων). accusatiuus pronominis relatiui graece attrahitur ablatiuis absolutis: *quibus populus dato loco perduxerunt* 74, 2. more graecorum etiam subiectum enuntiati recti loco obiecti ad enuntiatum regens attrahitur: *uidebunt duo iuuenes satyriscum . . . quod offerent uenale* 64, 5 sqq. infinitiuus interdum ut moris est Graecorum sensu ut aiunt finali usurpatur. ad locum iam supra memoratum 74, 6 addas: *fidelis est remittere mihi peccata* 58, 10 sq., *dominus me dignatus est uocare paratum esse* (= *ut paratus sim*) 71, 20, *in notitiam uestri sit permanere* (= *ut permaneatis*) 93, 11 (Roensch 447; Woelfflin Archiv II, 165 cf. Fredegar. 4, 40 *pollecetur esset implere;* Krusch, Neues Archiv f. ält. d. Gesch. VII, 490). bis infinitiuus cum uerbo *habere* coniungitur: *certari habent duo Iudaei* 70, 1, *quaecunque consumere habui* 77, 14 sq. (Roensch l. s. Koffmane 122 sq. Thielmann in Woelfflini Archiuo II, 48 sqq. 159 sqq.). — etiam duplicem negationem Graecorum interpres imitatus est: *quae non habet inuidiam nullam* 49, 31, *non fuisse neminem* 51, 26, *nemo illi iam nihil credebat* 81, 28, *petrus nos prohibuit*

non communicare 85, 19. graeci originis testimonium perhibent etiam quae 81, 9 leguntur: *mittatur ignis eius in eam.* pro his in graeco codice exstant: *πεμφϑῇ ἐπ᾽ αὐτῇ τὸ παρ᾽ αὐτῆς.* apparet interpretem latinum legisse *πεμφϑῇ ἐπ᾽ αὐτῇ τὸ πῦρ αὐτῆς.* similiter 79, 20 *obsetrix quaedam* (i. e. *μαῖά τις*) pro graecis *μία τις* scriptum est. addas quod interdum duplex graecorum uerborum interpretatio reperitur: *diligenter summa cum diligentia* 56, 18, *sicut capiebat, prout poterat* 67, 9 sq. alia quae huc pertinent in libro meo 'Die apokr. Apostelgeschichten' II, 1 p. 124 sqq. collegi.

Graecus passionis textus duobus codicibus conseruatur. codicem Patmium 48 'formae IV foliorum 412 membranaceum' saeculi noni ineuntis iam Tischendorf olim inspexerat. mentionem codicis facit in commentatione cui inscribitur 'Rechenschaft über meine handschriftlichen Studien auf meiner wissenschaftlichen Reise 1840 bis 1842' (Wiener Jahrbücher, Anzeigeblatt für Wissenschaft und Kunst No. CX p. 15 sq.), nec non in prolegomenis quae editioni priori Actorum apostolorum apocryphorum (p. XX sq.) praemisit. habentur ibi martyria duorum apostolorum Petri et Pauli seorsum enarrata; ac primo quidem loco *μαρτύριον τοῦ ἁγίου Πέτρου ἀποστόλου ἐν Ῥώμῃ*, deinde *μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου ἐν Ῥώμῃ.* textum diu desideratum Carolus Krumbacher uir doctissimus, qui anno 1885 in Patmum insulam profectus est, in monasterio s. Ioannis ubi asseruatur descripsit, transcriptionem imaginem litterarum notas adiecit omnesque denique industriae fruges mihi transmisit. editionem principem praefatiuncula instructam paucissimisque notis illustratam ego typis mandaui in annalibus meis 'Jahrbücher für protest. Theologie' 1886 p. 86—106. singulae codicis paginae nondum numeris signatae sunt. nouarum paginarum initia a Krumbachero lineis transuersis in sinistro apographi margine, in hac editione numeris a me ipso appositis geminisque lineis directis in mediis uersibus notata sunt. uersuum distinctionem in Krumbacheri apographo religiosissime seruatam ego neglexi. accentus et spiritus in codice non constanter appicti a nostra ratione discedunt; uerborum interpunctio raro inuenitur; enuntiata punctis uel ad caput uel ad pedem litterae appositis, aliquoties commatis distinguuntur; compendia scribendi illius temporis librariis usitatissima sescenties adhibentur. litterae clarissimae sunt, sed interdum palluerunt. mira est neglegentia in scribendis uocalibus: litterae *ι*, *η* et *ει*, *ε* et *αι*, *υ* et *οι*,

ο et *ω* usque et modo fere inaudito si codicis aetatem respexeris permutantur. stilum incultum Krumbacher non librario sed ipsi scriptori uitio uertendum esse censet. Sergius Sokoloff Moscouiensis, uir iuuenis de studiis meis optime meritus, quem praematura morte mihi bonisque litteris abreptum esse doleo, epistula ad me data suspicatus est codicem non ex alio descriptum sed ex ore dictantis a scriba imperito litteris consignatum esse.

De codicis graecitate iam in commentario quem editioni principi subieci (l. s. p. 101 sqq.) pauca monui. notatu digna sunt uestigia aliquot linguae uulgaris. huc pertinent formae ut *δραπετεύγομεν, πορευγομένη, πιστεύγοντας* (bis), *βουλεύγειν, βασιλεύγειν, στρατεύγῃ, στρατευγόμεϑα.* de hoc *γ* CKrumbacher conferri iubet Mullach, Gramm. der griech. Vulgärsprache p. 140 GCurtius, Grundzüge p. 612 sqq. Carl Foy, Lautsystem der griech. Vulgärsprache p. 64 CKrumbacher, Bayr. Gymnasialblätter 1880 p. 371 GMeyer, Griech. Grammatik ed. 4 p. 159 Hatzidakis Zeitschr. f. vergleich. Sprachforschung XXVII, 77 sq. *Μελέτη ἐπὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς* 1884 p. 98 sqq. CKrumbacher, ein irrationaler Spirant im Griechischen (Sitzungsber. d. philol. hist. Classe der Akademie zu München 1886, III p. 359—444). addas *τέσσαρεις* (*τεσσαρῖς*) pro *τέσσαρες* p. 90, 1, de qua forma ut CKrumbacher mecum communicauit scripserunt Digenis Akritas ed. Sathas-Legrand v. 1736 Digenis Akritas ed. Lambros v. 2567. 2569. 3019, *τέσσαρους* est apud Koronaeum ed. Sathas p. 43, 2. denique mentionem facio formae *προσετίϑοντο* pro *προσετίϑεντο* in passione Pauli p. 104, 6, quam caueas ne calami lapsu ortam esse existimes, cf. Pseudo-Marcellum sect. 29 (p. 191, 11) *ἐπετίϑοντο* codd *DP* *προσετίϑοντο* cod *G* acta Thomae p. 93, 40 ed. Bonnet *προσετίϑοντο* cod *S*.

Alterum codicem Philippus Meyer, ecclesiae euangelicae apud Smyrnaeos tunc pastor meritissimus, in monasterio Batopediano montis Athoi nuper inuenit, diligenter exscripsit et cum litterarum imagine mihi transmisit. est codex Batoped. 79 saec. X/XI, qui f. 174ʳ—177ᵘ passionem Petri et f. 177ᵘ—180ʳ passionem Pauli continet. passionem Petri extrema actuum pars inde a uerbis *κυριακῆς οὔσης ὁμιλοῦντος τοῦ Πέτρου τοῖς ἀδελφοῖς* antecedit. cui textui inscribuntur haec: *Μηνὶ ἰουνίω κϑ μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου πέτρου. ἐκ τῶν ἱστορικῶν κλήμεντοσ ῥώμησ ἐπισκόπου ἐν τῷ ἐσχάτῳ λόγῳ ἱστοροῦντοσ οὕτωσ. κύριε εὐλόγησον.* ex his apparet, in graeco libro quo codicis Athoi utebatur librarius pariter atque in codice latino

Vercellensi actus Petri Recognitionibus Clementis additos fuisse. codex duabus uersuum columnis nitide scriptus Patmio cum recentior tum inferior est, sed multa istius uitia huius auxilio corriguntur.

Cum Patmio codice fere ad uerbum concordat uersio slauica, quam Sergius Sokoloff Moscouiae inuenit et ex slauica in graecam linguam uerbo tenus retro uersam mecum communicauit. legitur in codice collectionis Vndol'skianae 1296 formae 8 saec. XV—XVI f. 239ʳ—249ᵇ in bybliotheca comitis Rumjánzew Moscouiensi asseruatae, continetque item et Petri et Pauli passionem. quamquam multo recentior tamen ex codice hausta est cum Patmio artissime cognato.

Haud minoris pretii uersio coptica est, cuius tria fragmenta sahidica dialecto conscripta ex codicibus bybliothecae Borgianae (non Vaticanae) 128. 129. 130 desumta Zoëga in catalogo codd. copt. III, 229 sq. recensuit. textum sahidicum nuper Ignatius Guidi uir doctissimus edidit ('Rendiconti della Reale Accademia dei Lincei uol. III' [1887], 2, 2 p. 23 sqq.) editumque in sermonem italicum transtulit ('Gli atti apocrifi degli apostoli nei testi copti arabi ed etiopici' in 'Giornale della Società Asiatica Italiana' II 1888 p. 29 sqq.). codicis 128 septem foliis p. 3—16 passio Petri ab initio et sub finem mutila continetur. quae sub finem narrationis desiderantur, quattuor foliis codicis 130 (p. 7—11; 13—14) supplentur; desunt quae in graecis inde a primis passionis uerbis *Πέτρος ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀγαλλιώμενος* 84, 11 usque ad uerba *γινώσκετε ὅτι καὶ ὑμᾶς ἀπολέσω* 84, 23 sq. leguntur. uterque codex plane eandem textus formam repraesentat, cum Patmio graeco artissime cognatam; extrema prioris fragmenti uerba in altero fragmento repetita ad litteram consentiunt. ad graeca emendanda haec sahidica plurimum ualent. codicis 129 tria folia (p. 101—108) ad nos peruenerunt; continent duo passionis Petri fragmenta, quorum alterum (inde a uerbis *συνέδραμεν οὖν τῶν ἀδελφῶν τὸ πλῆθος* (p. 90, 4) usque ad uerba *ἐκείνου διατύπωσίς ἐστιν τοῦ πρώτως εἰς γένεσιν χωρήσαντος ἀνθρώπου* (p. 96, 2 sq.) maximam partem orationis quam apostolus de cruce habuit continet, alterum ab ultimis eiusdem orationis uerbis (*σὺ τὸ πᾶν καὶ τὸ πᾶν ἐν σοί* p. 98, 4) incipit narrationemque usque ad uisionem Marcelli (p. 100, 7 *τοῦ δὲ Μαρκέλλου εἰρηκότος*) continuat. uerborum tenor a codicum 128 et 130 textu adeo discrepat, ut uix eiusdem uersionis esse uideatur. sahidica apostolorum acta, ut IGuidi

nos docuit, saeculo XIII in linguam arabicam, saeculo XIV ex arabica in aethiopicam translata sunt. textus arabicus in quattuor bybliothecae Parisinae codicibus (Ms. arabe de l'ancien fonds 152; ms. arabe du supplément 188 cf. Zotenberg catal. mss. arab. p. 18. 19; cod. syr. 232; Ancien fonds 130 A, 'en carschouni' f. 213[a] cf. Zotenberg cat. mss. syr. p. 178), in codice Vaticano arab. 694 (Maii scr. uet. nou. coll. IV, 598), denique in singulis codicibus bybliothecae nationalis Florentinae (Buonazia catal. p. 274) et bybliothecae Bodleianae Oxoniensis (Nicholl, catal. p. 54) extat, sed nondum in lucem prodiit. uersio aethiopica quam ex arabica confectam esse iam ante Guidium Zotenberg (cat. mss. aeth. p. 56), Noeldeke (in libro meo 'Die apokryphen Apostelgeschichten' I, 632. Ergänzungsheft p. 37) et Alfredus de Gutschmid (in eodem libro, Ergänzungsheft p. 36 sq.) animaduerterunt, in passionum apostolorum collectione, cui certamen apostolorum (Gadla Hawâryâth) inscribitur, primum obtinet locum. translationem anglicam instituit SCMalan ex manuscripto chartaceo foliorum 249 formae 8 per Tattamum archidiaconum Bedfordiensem in Angliam apportato. idem liber etiam in aliquot codicibus aethiopicis Musei Britannici (codd. CI—CX), in quibus Noui Testamenti libris additus est, nec non in codice Parisino aethiop. 52 anni 1379 (cf. Zotenbergi catalogum p. 53 sqq.) legitur. usus sum translatione Malani ('The conflict of the holy Apostles'. Londini 1871 p. 1—10). textus aethiopicus haud ita multum ad graeca emendanda ualet, quippe qui non tam interpretatio quam paraphrasis coptici (uel arabici) exemplaris dicendus sit.

Signaui codicem Vercellensem litera *V*, codicem Patmium *P*, codicem Athoum (Batopedianum) *A*, uersionem slauicam *S*, copticam *C*, aethiopicam *Aeth.* prolixior textus latinus, ubi ad diuersorum breuioris textus testium auctoritatem uel confirmandam uel infirmandam adhibendus erat, siglum *L* accepit.

Passionis Pauli breuioris fragmentum latine in tribus codicibus Monacensibus exstat, quorum longe optimus et uetustissimus est cod. Monac. lat. 4554 saec. VIII/IX, cuius auctoritatem secutus fragmentum a Carolo Krumbacher exscriptum edidi in annalibus meis 'Jahrbücher für protest. Theologie' 1886 p. 332—336. postea ipse codicem inspexi. fragmentum illud ut iam supra p. XVIII monui passioni Petri et Pauli quae Marcelli nomine fertur praemittitur. inscribitur *passio sanctorum apostolorum Petri et Pauli qui passi sunt sub Nerone imperatore die*

tertio kal. iulias. sequitur passionis Pauli initium: *In tempore illo cum uenisset Romae Lucas a Galilaea et Titus a Dalmatia expectauerunt Paulum in urbe.* extrema fragmenti uerba sunt haec: *tunc iussu regis cessauit edictum, ita ut nemo auderet contingere christianos donec* . . . quae sequuntur librarius de suis addidit. sunt autem haec [*donec*] *maxima pars populi ad Christum conuerteretur.* hoc additamentum excipiunt prima passionis Petri exordia: *In diebus autem illis Petrus apostolus Romae morabatur cum fratribus gloriosus in domino gratias agens die ac nocte turba⟨m⟩ credentium ad se uenientem suscipiebat.* iam pergit librarius sic: *resistebant autem illi quidam Iudaei, quos reuincebat Petrus per uerbum domini. cumque audissent de Paulo in tempore illo cum uenisset Paulus Romam, conuenerunt ad eum omnes Iudaei.* extrema uerba (*cum uenisset etc*) passionis Petri et Pauli Marcellinae sunt, quae subinde in codice legitur. de orthographia codicis moneo quod litteras *e* et *ae* saepe permutat. scribit *rome*, *cesar* (sed et *cęsar*), *preceptum, penitebit; cottidiae, depraecatus;* confundit interdum *i* et *e: permitteri* 109, 2, *dicetis* 109, 9; *t* et *d: ad* 107, 8, *istut* 113, 21. res grammaticae uix ullae adnotandae sunt, praeter *foris* pro *foras* 107, 6 et *nimium* pro *σφόδρα* 111, 3; 4.

Eundem textum exhibent codices Monacenses lat. 22020 saec. XII et Monac. 19642 saec. XV, auctoritate multo inferiores, sed inter se paulo artius cognati. uix uno alteroue loco codex Monac. 4554 recentiorum textuum adminiculo emendatur. cf. quae exposui Jahrbb. f. prot. Theol. 1886 p. 691 sq.

Graecus huius passionis textus integer seruatur in duobus codicibus supra memoratis Patmio 48 saec. IX et Batopediano 79 saec. X/XI. graeca ex eodem fonte fluxerunt atque excerptum latinum. Patmio inscribitur *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου ἐν Ῥώμῃ τῇ πρὸ θ′* (sic) *καλανδῶν* . . .; Batopediano *τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου· κύριε εὐλόγησον.* Batopediana narratio paulo prolixior interpolatorem sapit, sed haud raro propius ad Pseudolini uerba accedit. ad textum emendandum caute adhibenda est. cf. quae scripsi in supplemento libri mei 'Die apokryphen Apostelgeschichten' p. 40.

Cum Patmio fere semper facit translatio slauica in codice collationis Vndol'skianae bybl. comitis Rumjan'zew 1296. eandem uel similem originem traxit uersio sahidica, cuius fragmentum ex codice 130 bybliothecae Borgianae Zoëga excerpsit (cat. codd.

copt. p. 229), IGuidi coptice ('Rendiconti della Reale Accademia dei Lincei' uol. III (1887), 2, 4 p. 65—67) et italice ('Gli Atti Apocrifi degli Apostoli', editum in 'Giornale della Società Asiatica Italiana', uol. II 1888 p. 36 sq.) edidit. continet passionis initium usque ad uerba p. 110, 15 *ὅπερ εἰ καὶ σοὶ φίλον ἐστὶν στρατευθῆναι αὐτῷ.* ex coptica orta est arabica translatio, in iisdem codicibus bybliothecarum Vaticanae Parisinae Florentinae nationalis Bodleianae qui passionem Petri perhibent asseruata; ex arabica rursus aethiopica, quae in libro Certamen apostolorum inscripto passionem Petri sequitur (anglice in editione Malani p. 11—15). textus aethiopicus ab initio mutilus oratione quam Paulus ad gentes habuit incipitur, cuius uerbis a graeco textu alienis subnectuntur quae inde a uerbis *ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν Καῖσαρ* (p. 112, 13) usque ad finem passionis leguntur. a graecis interpres aethiops saepe differt; ad propagationem passionis breuioris cognoscendam magni, ad textum emendandum nullius pretii est. num arabica translatio nondum prelo mandata de meliore nota commendetur, in incerto relinquo. in commentario passioni Pauli breuiori subiecto signaui codices Monacenses tres siglis M^1 M^2 M^3, Patmium *P*, Batopedianum *A*, slauicam uersionem *S*, copticam *C*, aethiopicam *Aeth.*, Pseudolini textum *L*.

II. Acta Petri et Pauli catholica.

Passionem Petri et Pauli primus latine edidit Fridericus Nausea in libro cui inscribitur: Anonymi Philalethi Eusebiani in uitas miracula passionesque Apostolorum Rhapsodiae, Coloniae Agrippinae 1531 fol. 1^r—8^r. passionem Petri et Pauli sequuntur apud Nauseam miracula et passiones reliquorum apostolorum Andreae, Iacobi Zebedaei, Ioannis, Thomae, Iacobi fratris domini, Philippi, Matthaei, Simonis et Iudae, Barnabae. de codice quem exscripsit nihil adnotauit, sed satis habuit in praefatione haec addidisse: *quem* (*librum*) *ipsi nuper titulo Rhapsodiarum Anonymi Philaleti Eusebiani, characteribus sane plus quam uetustis inscriptum, discussis per nos multis et his quidem antiquissimis bibliothecis, opera tandem Vdalrici Grisaei amici non uulgaris ex libraria satis puluerulenta erutum et a blattis tineisque uindicatum . . . edendum censuimus.* passioni Petri et Pauli Nausea narrationem quandam ex libro Pontificali desumptam de Constantino Magno a lepra sanato deque basilicis Petri et Pauli

exstructis adiecit. post illum Franciscus Maria Florentini martyrologio quod edidit Hieronymiano (Vetustius occid. eccl. Martyrol. Luccae 1668) eundem textum adiunxit (p. 103—111). inscribitur libro apud Florentinium: *Marcelli quem discipulum Petri apostoli ferunt de mirificis rebus et actibus beatorum Petri et Pauli et de magicis artibus Simonis magi;* subscribitur: *ego Marcellus discipulus domini mei apostoli Petri quae uidi scripsi.* Florentinii textum iterum excussit Ioannes Albertus Fabricius in codice apocrypho Novi Testamenti (t. III, p. 632—653). Marcelli quem uocant liber medii aeui hominibus creberrimo usu frequentatus saeculo XII ab Orderico Vitali historiae quam scripsit ecclesiasticae fere integer insertus est (Duchesne Scriptor. Normann. II p. 392 sqq.). uerum ille hanc narrationem non Marcello, sed Lino pontifici tribuit, qui graeco sermone eandem ad ecclesias orientales scripserit. ante Ordericum iam Sigebertus Gemblacensis saeculo XI in libro de scriptoribus ecclesiasticis Marcellum Marci praefecti filium commemorat, olim Simonis Magi deinde Petri apostoli discipulum qui *conflictum apostolorum Petri et Pauli cum Simone mago cui assiduus interfuit* scripserit (in Fabricii Bibl. Eccles. [Hammon. 1718] p. 93). '*conflictus apostolorum* (*Petri et Pauli*) *cum Simone*' huic libro etiam in codicibus manuscriptis interdum inscribitur; saepius subscriptio *ego Marcellus discipulus domini mei apostoli Petri quae uidi scripsi* in codicibus occurrit. *epistulae* nomen etiam Actibus Petri cum Simone ad calcem codicis Vercellensis, actis uero siue passioni Petri et Pauli numquam quod sciam datur. caueas enim, ne epistulam apocrypham Marcelli ad Nereum et Achilleum martyres scriptam (Acta Sanctorum Maii t. III p. 9 sqq.) cum actis illis quae Marcelli nomine feruntur confundas. in libris impressis pariter atque in codicibus latinis manuscriptis passionis Petri et Pauli narratio ab his uerbis orditur: *Cum uenisset Paulus Romam conuenerunt ad eum omnes Iudaei.*

Graecum martyrii apostolorum Petri et Pauli codicem primus Constantinus Lascaris anno 1490 in monasterio S. Mariae de Trapizomata prope Rhegium inuenit, primam libri partem quae de Paulo apostolo Romam proficiscente deque rebus in itinere gestis narrat latine uertit, denique graecum librum pariter atque uersionem ab ipso institutam cum senatu Messanae urbis communicauit. translationem Lascaris Ioannes Franciscus Abela ex archiuo Messanensi anno 1647 ('Melita illustrata' lib. II notit. VII

col. 179), post illum Placidus Reyna una cum textu graeco edidit ('Notitia historica urbis Messanae' T. II col. 91 sqq.). idem Reyna praeter hunc Lascarianum duorum martyrii codicum mentionem facit, unius Florentini, alterius in monasterio S. Basilii Messanensi asseruati. narrat autem de repertis actorum Petri et Pauli codicibus graecis haec: *Historia haec peregrinationum Pauli in antiquo codice graeco manu exarato, quem monasterium S. Mariae de Trapizomata in Calabria seruabat exposita legitur, ex quo Constantinus Lascaris anno 1490 latine conuertit. cuius quidem libri auctoritatem etsi summo semper loco habuimus, ante aliquot tamen annos maior huius historiae fides et dignitas etiam apud exteros accessit. in duabus enim celeberrimis bibliothecis, Florentina nimirum, Serenissimi magni Hetruriae ducis, et Regii monasterii RR. PP. familiae S. Basilii Messanae eadem uetustissimis litteris in membrana perscripta reperta est. interposita est ea in his bibliothecis inter opera Ioannis Chrysostomi; id quod nonnullos ut crederent adduxit, ab hoc eam profectam esse.*

De itinere Pauli in Italiam facto narratur apostolum a Melita insula in Siciliam profectum esse et primum Syracusas deinde Rhegium et Messanam naue appulisse Messanensibusque Bacchylum siue Barchyrium primum episcopum ordinauisse. quae quidem narratio cum apostolicam quam Messanensis ecclesia sibi uindicabat originem antiquissimo ut opinabantur testimonio confirmaret, liber iste feliciter repertus Messanensibus summa auctoritate fuit, praesertim cum haec res nullo alio ueteris ecclesiae documento probaretur. sed non defuerunt, qui actorum fidem infringerent. etenim quod iam Constantino Porphyrogenneto imperatori Constantinopolitano saec. X uisum erat de Pauli apostoli naufragio facto ad Melitam insulam Dalmaticam siue Adriaticam[1]), id scriptoribus Venetis magis placuit, quam actorum illa narratio quae apostolum a Gaudomeleta, i. e. a parua insula Gauda uel Cauda Melitam insulam notissimam prope Siciliam adiacente Syracusas nauigauisse tradit. imprimis Ignatius Georgius Venetus saeculo XVIII actorum auctoritatem uehementer impugnauit ('Paulus apostolus in mari quod nunc Venetus sinus dicitur naufragus'. Venetiae 1730), cui aduersatus est IACiantarius, actorum defensor acerrimus ('dissertatio

[1]) de admin. imper. p. 36 in Bandurii Imperio orient. I, p. 105: *Νῆσος ἑτέρα μεγάλη τὰ Μέλετα ἤτοι τὸ Μαλοζεᾶται, ἣν ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ὁ ἅγιος Λουκᾶς μέμνηται, Μελίτην ταύτην προσαγορεύων.*

apologetica Pauli Apostoli in Melitam Siculo-Adriatici maris insulam naufragio eiecto' Venetiis 1738).[1] sed non est quod uberius de hac uirorum doctorum controuersia disputemus. nemo enim nostra aetate dubitabit, quin Melita insula quam Acta Apostolorum (28, 1) perhibent, inter Siciliam et Africam in mari interno, neque uero in sinu Adriatico sita fuerit. nam quae Act. 27, 27 de Paulo cum sociis in Adria nauigante legimus, ea non ad mare quod nos dicimus Adriaticum sed ad ipsum mare internum referenda sunt. actorum igitur Petri et Pauli de nauigationibus Pauli narratio cum actis Apostolorum optime consentit.

Sed totum hoc Pauli itinerarium quod in plerisque graecis codicibus rebus ab utroque apostolo Romae gestis praemittitur, non solum in latina uersione, sed etiam in codice Veneto Marciano, de quo infra plura dicenda sunt, desideratur. qui quidem codex Paulum ex Hispania Romam uenisse uel potius ab itinere illo Hispanico, cuius etiam Actus Vercellenses mentionem faciunt, reuersum esse narrat. quaeritur igitur num itineris illa descriptio ad originalem actorum textum pertinuerit. multa sunt sane quae dubitationem incutiant. Rhegium oppidum Calabriae uocatur, quo prouinciae nomine Bruttii et Lucani non ante saeculum IX comprehenduntur (cf. Thilo acta Petri et Pauli I, 9 sq.). Erasmus Gaëtanus Petri discipulus, apud quem Paulus hospitatus esse fertur, Formiorum ille episcopus et martyr sub Diocletiano fuisse uidetur, cuius reliquiae una cum cathedra episcopali anno 842 per Gregorium II papam Gaëtam translatae sunt (Acta SS. Iun. tom. I, 212). oppidorum nomina *Συρακοῦσα* pro *Συρακοῦσαι*, *Μεσίνη* pro *Μεσσήνη*, nec non insulae nomen *Δίδυμος* (uel *Δίδυμοι*) pro *Διδύμη* apud scriptores mediae demum aetatis occurrunt (cf. Thilo l. s. p. 9. 12). apparet igitur itinerarium illud non ante saeculum IX in eam formam quam nunc habemus redactum esse. accedit quod nomina episcoporum ab apostolo ordinatorum quae in itinerario commemorantur fere numquam cum reliqua cuius notitiam habemus ecclesiastica memoria consentiunt. alia tam misere corrupta sunt, ut graeculum linguae terraeque ignarum

[1]) cf. de hac re Baumgarten, Nachrichten von merkwürdigen Büchern VIII, 157 sqq. Walch, biblioth. theolog. III, 455. Thilo, acta Thomae p. LIV. Placidi Reynae et Abelae commentationes supra memoratae reperiuntur in Graeuii Thesauro antiquitatum et historiarum Siciliae, tom. IX et XV. Lugd. Batav. 1723.

haec scripsisse suspiceris. legimus *Γαυδομελέτῃ*[1]), *Ποντιόλῃ*[2]) pro Puteolis, *Βαΐα* (Baiae), *Γαῖται* (Gaeta), *Τρίβους ταβέρνης*, *Βικουσαράπῃ* (uicus Sarapis? uel Vico Sabino?); quibus addere placet quae in iisdem codicibus sub finem passionis Apostolorum occurrunt *Ἀκκοῦαι Σαλβίας* (Aquae Saluiae), *ὁδὸς τῆς Ἀππίας πόλεως* (uia Appia), alia. quid quod Paulus Terracina Tres Tabernas naue profectus esse, Tribus autem Tabernis Forum Appii, quem uicum multo longius quam Tres Tabernas Roma abesse constat, iter fecisse narratur, ita ut fratres cum apostolo ad eum salutandum Romamque deducendum Tres Tabernas obuiam irent, non tam obuiam uenisse sed apostolum praeteriisse uideantur. sed haec et alia quae hoc loco omitto in libro meo 'Die apokryphen Apostelgeschichten' II, 1, p. 305 sqq. uberius exposui. satis habeo monuisse, originalem narrationis formam, quam in libro illo restituere conatus sum, a posteriori retractatione diligenter distinguendam, istam cum reliqua actorum parte artissime coniungendam, hanc autem insipido cuidam saeculi IX monacho qui Siciliae uel Magnae Graeciae nescio quod monasterium incolebat tribuendam esse.

Graeci textus post Lascarim etiam Antonius Carafa Romanae ecclesiae cardinalis, qui acta nostra manu scripta cum Alphonso Salmeron communicauit, notitiam habuit. Carolus Du Fresne in Glossario mediae et infimae graecitatis sub uocibus *βούλλα*, *καστέλλιον*, *ὀρδινεύειν*, aliis, et Cotelerius in adnotationibus ad Constit. apostol. VI, 10 plura ex graecis his actibus manuscriptis protulerunt. et Cotelerius quidem ut obseruauit Tischendorf codice Parisino num. 897 usus est, neque alio usus uidetur Carolus du Fresne[3]).

---

[1]) *quomodo comminisci aliquis potuerit compositum Γαυδομελέτης uocabulum, haud difficile est dictu. etenim Gaulos siue Gaudos et Melite exiguo spatio sunt disiunctae et illa huius quasi pars, ita ut olim crederetur, orationes Pauli Melitensibus habitas etiam in Gaulo auditas esse . . . uoluit igitur quisquis auctor est illius nominis significare, Meliten cum Gaudo coniunctam eamque ut uidetur distinguere ab altera Melita Illyrica* (Thilo l. s. p. 6).

[2]) *constanter scribitur Ποντιόλη, nec dubito quin auctor hoc nomen uoluerit ominosum haberi. infra enim narrat Pauli diris τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν καλουμένην Ποντιόλην πεποντισμένην εἰς τὴν ὄχθαν τῆς θαλάσσης ὡσεὶ ὀργυιὰν μίαν· hisque addit uerba: καὶ ἐκεῖ ἔστιν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας εἰς μνημόσυνον ὑποκάτω τῆς θαλάσσης. utrum hoc sit merum fabulatoris commentum, an is respexerit traditionem de terrae motu quo Puteoli desederint, nescimus* (Thilo l. s. p. 12).

[3]) *confudisse enim uidetur numerum ueterem eius codicis 2429 cum numero 4249 quo codicem unde hausit designat* (Tischendorf).

Primus Ioannes Carolus Thilo editionem graecam actorum Petri et Pauli duobus programmatibus Halensibus instituit, translationem latinam ex duobus codicibus Guelferbytanis haustam, praefationem, commentarium criticum et historicum adiecit; particula prior (paginarum 28 formae 4) prodiit ad sacra Christi paschalia celebranda anno 1837; posterior (paginarum 30 formae 4) eadem occasione festa anno 1838. cum hac editione conferantur quae idem Thilo in Notitia nouae codicis apocryphi Fabriciani editionis quam Actis S. Thomae apostoli praemisit (Lipsiae 1823) doctissime ut solebat commentatus est (p. LIII—LIX). usus est codice Parisino 1470, adhibito 'paucis tantum locis emendandis' altero Parisino signato num. 897. post illum Constantinus Tischendorf in editione huius libri priore nouis subsidiis quaesitis textum graecum iterum prelo mandauit. adhibuit autem ille praeter Thilonianos istos codices, quos denuo excusserat, duos codices Parisinos Coislinianum 121 et bybl. National. 635, codicem Venetum bybliothecae Marcianae n. XXXIII classis VII, et primam actorum partem ex codice Messanensi a Placido Reyna exscriptam. in commentario critico duobus codicibus latinis Guelferbytanis usus est, quorum alterum (Guelf. A) Thilo in textu latino edendo secutus est, alterius (Guelf. B) uarias lectiones in commentario critico apposuit.

Nostrum erat apparatum criticum quantum potuimus augere textumque graecum duplicem, quem Tischendorf mirum in modum confuderat, una cum translatione latina codicibus graecis multo antiquiore denuo recensere.

codices graeci quos ad editionem parandam adhibui hi sunt:

A = cod. Paris. gr. 1470. 'Is codex' ut Tischendorf adnotat 'est ex antiquissimis eorum omnium qui litteris minutis exarati sunt: scriptus est enim anno Christi 890, siue ut in ipso codice subscriptum legitur, mense Aprili, indictione octaua, anno 6398. Actus Petri et Pauli ibi leguntur fol. 98 uerso et sqq.'[1]) codex haud ita multum post antiquioris textus retractationem de qua supra disputaui conscriptus est. contulit eum post Thilonem Tischendorf diligentissime. codici inscribitur: *πράξεισ τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου ἤτοι μαρτύριον μαρτυρησάντων ἐν ῥώμῃ . . . ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν*

---

[1]) *Disseruit de hoc codice, addito scripturae specimine, Montfaucon in Palaeographia graeca pag. 269 sqq.* Tischend.

τὸν ἅγιον παῦλον τὸν ἀπόστολον ἀπὸ γαυδομελέτησ τῆσ νήσου. explicit f. 108ʳ A: *πόλεωσ· ἐν οἷς τόποισ διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν εὐεργεσίαι πολλαὶ παρέχονται τοῖσ πιστοῖσ ἐν τῷ ὀνόματι . . . ἐτελειώθη δὲ ὁ δρόμοσ τῶν ἁγίων ἀποστόλων . . . ἀμήν. ἐπαῖσ . . . καὶ παύλου.*

B = cod. Paris. gr. 897 saec. XII f. 131ᵘ sqq. is codex partim membranaceus partim chartaceus est; illa pars in qua loco IX acta Petri et Pauli habentur, membranacea. codicem contulit Tischendorf. incipit cod.: *πράξεισ τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ πῶσ ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ νέρωνοσ. εὐλόγησον πάτερ· ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον παῦλον ἀπὸ γαυδομελέτησ τῆσ νήσου.* explicit fol. 157ʳ iisdem fere uerbis ac codex A.

C = cod. Paris. Coislin. 121 exaratus anno p. Chr. 1343. Constantinus Tischendorf, qui et hunc codicem contulerat scripsit de eo haec: 'Loco 41 siue folio 114 incipiunt actus Petri et Pauli. exeunt folio 117 uerbis *ἀλλὰ πάντα ψευ[δῆ λέγεις]* sect. 61. uidentur eo loco aliquot codicis folia periisse; folio enim 118 — quod Montefalconius non animaduertit — longe alia sequuntur, quorum priora desiderantur. legitur enim in hunc modum: — *βῶν πορεύθητι καὶ ἐὰν κωλύσῃ* (codex *κολύσι*) *σε ἡ φλογίνη ῥομφαία τοῦ μὴ εἰσελθεῖν, ἐπίδειξον τοῦτο τὸ βασιλεικὸν σημεῖον, καὶ εὐθέως ἀνοίξει* (codex -*ξη*) *σοι τὰς θύρας. καὶ ἦλθον, καὶ εὐθέως ἰδοῦσά με ἡ φλογίνη ῥομφαία ἡ φυλάττουσα τὸν παράδεισον ἀπέκλεισεν τὰς θύρας* etc. de his alibi uidebimus: pertinent ad eam de latrone apud inferos historiam quae in altera parte euangelii Nicodemi legitur, cap. XXVI.'

D = cod. Paris. gr. 635. 'Is codex bombycinus est, saeculi fere XIV. ex eius textu actuum quos loco XI habet, longe plurima, etsi non omnia cum reliquis contulimus' (Tischendorf). noua codicis collatione supersederi posse putaui. codici inscribitur *μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου. ἐγένετο κτλ.* explicit fol. 189ʳ iisdem uerbis quibus cod. *A*, sed desunt uerba *διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν.*

E = cod. Venet. bybl. Marcian. XXXVII classis VII. de quo codice apud Tischendorfium haec leguntur: 'codex est bonae notae, sed quae de aetate eius accuratius notaueram

mihi non amplius ad manus sunt. incipit una cum latinis codicibus inde a sectione 22 uerbis his: *Ἐλθόντος εἰς τὴν Ῥώμην τοῦ ἁγίου Παύλου ἀπὸ τῶν Σπανιῶν* (haec in nullo alio teste nec graeco nec latino addita uidi) *συνῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι.* magna est huius textus et reliquorum differentia; est autem eiusmodi, ut Venetus codex plerumque assentientes habeat latinos codices. sectiones 62—66 in reliquis plane desiderantur. rursus in Veneto et latinis desunt quae in reliquis de Perpetuae (quae Pseudo-Lino Plautilla dicitur) et Potentianae martyrio inde a sectione 80, itemque de martyrio trium Neronis militum ad Christum conuersorum inde a sectione 84 adduntur.' codex olim fuit Nanianus 153; papyraceus est saeculi XVI. idem codex fol. 114^{r}—168^{u} etiam acta Ioannis quae sub Prochori nomine feruntur continet, ex multo antiquiore codice, scilicet Palatino Vaticano 37 saeculi X, exscripta. cuius libri auctoritatem ad Prochori textum constituendum plurimi faciendum esse rectissime iudicauit Theodorus Zahn (Acta Ioannis praef. p. IX sq.). uehementer igitur dolendum est, quod actorum Petri et Pauli testis longe uetustior, quem Nanianus exscribendo secutus est, nondum reperiri potuit. uidetur enim eiusdem fere aetatis fuisse atque Pal. Vatic. 37. codicem diligentissime contulit CTischendorf.

F = cod. Messan. olim monasterii S. Mariae de Trapizomata, quo Placidus Reyna usus est. quae exscripsit pertinent ad primam tantum actorum partem (sect. 1—6).

G = cod. Vindob. hist. gr. 116 olim 36 (loco 11), cuius mentionem facit Lambecius in comm. de bibl. Caesar. VIII p. 802 ed. Kollar. codici superscribitur: *πράξεισ καὶ θαύματα τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου, πῶσ ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ὑπὸ νέρωνοσ.* incipit sic: *Ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον παῦλον ἀπὸ γαυδομελίτησ τῆσ νήσου καὶ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ ἰταλίασ καὶ διδάσκοντοσ τὸν λόγον τοῦ κυρίου.* explicit fol. 105^{u} *πόλεωσ· ἐν οἷσ τόποισ διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν . . . ἐτελειώθη δὲ ὁ δρόμοσ . . . μεθ' οὗ τῷ πατρὶ . . . ἀμήν.* textum quem Kollarius falso in homiliae formam redactum esse iudicauit, Tischendorf commemorauit quidem, sed non exscripsit. integram

codicis collationem mihi parauit Sigfridus Mekler Vindobonensis.

H = cod. Paris. gr. 1505 saec. XII f. 154ᵘ B. *ἄθλησις τῶν ἁγίων κορυφαίων καὶ ἐνδόξων ἀποστόλων τοῦ χριστοῦ πέτρου καὶ παύλου. κύριε εὐλόγησον. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν μακάριον παῦλον ἀπὸ γαυδομελέτησ τῆσ νήσου κτλ.* inter fol. 156 et 157 plura folia exciderunt. desunt omnia inde a uerbis *καὶ αὐτὸς ὤν* (188, 14) usque ad uerba *πλεῖον ἠγωνίσατο περί* (212, 11). explicit f. 157ᵘ A: *πόλεωσ· ἐν οἷσ τόποισ διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν εὐεργεσίαι πολλαὶ καὶ ἰάσεισ παρέχονται τοῖσ πιστοῖσ. ἐτελειώθη δὲ ὁ δρόμοσ . . . ἀμήν.* codicis collationem Gottholdo Gundermann acceptam refero.

= cod. Paris. gr. 979 saec. XIII f. 294ʳ *πράξεισ καὶ μαρτύριον τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου. καὶ ὅπωσ ἐν τῇ ῥώμῃ ἐτελειώθησαν. εὐλόγησον δέσποτα. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον παῦλον τὸν ἀπόστολον ἀπὸ γαυδῶμελίτησ τῆσ νήσου κτλ.* expl. f. 309ᵘ: *τῆσ πόλεωσ· ἐν οἷσ διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν πολλαῖσ ἰάσεισ ἐγένοντο τοῖσ δεομένοισ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου . . . ἐτελείωθη δὲ ἡ μαρτυρία τῶν ἁγίων ἀποστόλων . . . ἀμήν.* codicem contulit G. Gundermann.

K = cod. Paris. gr. 771 saec. XIV f. 289ʳ inscribitur ut cod. B, sed articulo *τί* ante *πῶς ἐν ῥώμῃ* praemisso. expl. ut cod. B. contulit et hunc codicem G. Gundermann.

L = cod. Florent. Laur. Plut. IX, 6 saec. XI f. 358 (cf. Bandini, cat. codd. gr. I, 393). incipit: *ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον παῦλον ἀπὸ γαυδομελέτησ τῆσ νήσου ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ ἰταλίαν.* explicit *χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μεθ᾽ οὗ τῷ πατρὶ . . . ἀμήν.* hic est codex ille Florentinus cuius Placidus Reyna mentionem fecit. in margine actorum textus falso appellatur Homilia et Ioanni Chrysostomo adscribitur. apographum codicis quod olim instituit Lucas Holstenius, asseruatur inter schedas Holstenii; signatum est: cod. Barberin. XXXIII, 118; ibi p. 46—70 acta Petri et Pauli leguntur. ex Laurentiani codicis speciminibus, quas FRoediger mihi transmisit, intellexi Holstenii apographum si minutias quasdam ad orthographiam pertinentes omittas summa fide dignum esse.

M = cod. Palat. Vatican. 317 saec. XII f. 19ᵘ *πράξισ τῶν ἁγίων καὶ εὐφήμων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ πῶσ ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ νέρωνοσ τοῦ μιαρωτάτου. κύριε εὐλόγησον. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν παῦλον ἀπὸ γαυδομελέτησ τῆσ νήσου κτλ.* explicit f. 27ᵘ *πόλεωσ· ἐν οἷσ τόποισ . . . τοῖσ πίστει προσιοῦσιν ἐν τῷ ὄν. . . . ἐτελειώθη . . . ἀμήν.* specimina codicis AMau mihi transmisit.

N = cod. Vatican. gr. 821 saec. XIII f. 140ᵘ *ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ τῶν πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον παῦλον ἀπὸ γαυδομελέτησ τῆσ νήσου.* expl. fol. 153ᵘ *πόλεωσ· ἐν οἷσ διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν . . . ἐτελειώθη . . . μεθ' οὗ τῶ πατρὶ . . . δόξα καὶ τιμὴ καὶ κράτος . . . ἀμήν.* specimina codicis curauit AMau.

O = cod. Oxon. 82 Noui Collegii saec. XI f. 199ᵘ *μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου. καὶ πῶσ ἐν ῥώμῃ ἐτελειώθησαν ἐπὶ νέρωνοσ. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον παῦλον κτλ.* expl. fol. 211ᵘ *μεθ' οὗ τῶ πατρὶ . . . τιμὴ καὶ προσκύνησισ νῦν καὶ ἀεὶ . . . ἀμήν.* codicis collationem acceptam refero uiro plurimum reuerendo WACHeadlam B. A., collegii omnium animarum Oxoniensis socio.

P = cod. Barocc. 147 saec. XV f. 176 *μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων πρωτοκορυφαίων καὶ κοσμοσώστων τοῦ χριστοῦ ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου· εὐλόγησον πάτερ. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν μακάριον παῦλον κτλ.* explicit: *πόλεωσ· ἐν οἷσ τόποισ διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν εὐεργεσίαι πολλαὶ καὶ ἰάσεισ παρέχονται τοῖσ πιστοῖσ. ἐτελειώθη δὲ ὁ δρόμοσ . . . χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρ. ἡμ. ἰησ. χρ. ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτοσ τῷ πατρὶ ἅμα καὶ τῷ ἁγ. πν. . . . ἀμήν.* sectiones 1—30 contulit Eduinus Hatch, M. A., uir illustrissimus deque ecclesiae christianae primordiis recte cognoscendis meritissimus, cuius praematuram mortem uehementer deploramus, reliquam codicis partem uir plurimum reuerendus JLGMowat, M. A., Pembrocensis collegii socius.

Q = cod. Athous bibl. Batopedianae 368 saec. XIII f. 131ᵘ *πράξισ τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ πῶσ ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν, ἐπὶ νέρωνοσ βασιλέωσ. δεσπ. εὐλόγησον. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον παῦλον κτλ.* expl. f. 145ʳ codicem contulit Philippus Meyer

ecclesiae euangelicae apud Smyrnaeos olim pastor meritissimus.

T = cod. Taurin. (C. IV. 4) inde a fol. 24^r saec. XI/XII f. 118^u *πράξεισ τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ πῶσ ἐν ῥώμῃ ἐτελειώθησαν. εὐλόγησον. ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν κτλ.* explicit fol. 129^u *ἐτελειώθη δὲ ὁ δρόμοσ αὐτῶν . . . μεθ' οὗ τῶι πατρὶ δόξα σὺν ἁγ. πν. . . . αἰώνων.* codicis specimina mihi transmisit EHauler.

His codicibus addendus est cod. Athous Cutlumus. 24 saec. XI f. 131^u *πράξις τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ πῶς ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ νέρωνος βασιλέως. δεσπ. εὐλόγησον.* doleo quod Philippus Meyer cum in bybliothecis Athois uersaretur collationem huius codicis instituere omisit.

Praeterea memoranda est singularis quaedam narrationis forma quae in codice Vatic. gr. 1190 chart. saec. XV—XVI f. 890^r—893^u reperitur. codex cui inscribitur *πράξις καὶ μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου. δέσποτα εὐλόγησον* passionem utriusque apostoli seorsim tractat. passio Petri quae legitur f. 890^r—892^u paucis uerbis de primariis apostolis praemissis primum quidem quae ex scriptura sacra de Petro apostolo cognoscuntur enarrat, deinde uero ex ipsis actis Petri et Pauli plura excerpit, ita tamen ut alia multa, praesertim omnia quae ad Paulum pertinent omittat. textus interdum ad uerba cum actorum tenore consentit; ad locos difficiliores emendandos nihil fere facit. quae deinde f. 892^u—893^u de Paulo apostolo proferuntur nihil quod memoratu dignum sit continent. exscripsit codicem AMau, paucis quae ex scriptura sacra hausta sunt omissis.

Iam de actorum textibus edendis rationem reddamus. ante omnia id egimus, ut duas graeci textus formas uehementer inter se differentes quas Tischendorf in unam quasi indiscretamque massam coegit denuo separaremus. nam recte ille quidem graeci Veneti et latini textus conuenientiam animaduertit; recte etiam Venetum textum nonnumquam unum omnium uel uno tantum ex reliquis graecis comitante antiquissimam scripturam tueri existimat. sed textuum discrepantia maior est quam quae utrumque in unum corpus coalescere patiatur. praeterea quibus rationibus uir doctissimus in textu constituendo ductus fuerit me non assecutum esse fateor. praefert ille quidem textum Marcianum non solum ubi cum latino interprete contra graecum

uulgatum facit, sed nonnumquam etiam ubi ab utriusque scriptura solus discedit. nihilominus codicis illius auctoritas Tischendorfio non tanta est, cui ubique textum suum subiungat. saepenumero enim textum uulgatum cum latino consentientem textui Marciano anteponit, non solum in uariis lectionibus sed etiam in additamentis ab utroque suppeditatis. sed inde a sectione 77 usque ad finem textus latini cum uulgato consensum prorsus contemnit. utrumque textum ex uno eodemque archetypo haustum esse apparet, scilicet ex retractatione quadam antiquissimorum illorum actorum Pauli, quibus iam Origenes et Eusebius usi sunt (uide supra p. XI). cuius quidem retractationis saeculo ut mihi uidetur quinto post Christum institutae auctor, cum ex actibus Petri gnosticis quaedam delibaret quae narrationem catholicam supplerent, quasi uiam muniuit recentioris correctoris lucubrationibus, qui gnosticarum fabularum uarietate magis delectabatur, quam disputationibus illis sect. 23. 36. 38. 46. 49. 62—66 tum inter Paulum et Iudaeos tum inter apostolos et Simonem habitis. itaque alia addidit, alia omisit, alia correxit. sic ortus est textus ille uulgatus qui omnibus codicibus graecis praeter unum Marcianum continetur. alteram quam dicunt textus recensionem ille instituit, qui siue antea siue postea itinerarium Pauli apostoli de actorum corpore abscidit, propterea quod Paulus bis Romae fuisse et ab Hispanico itinere redux morte affectus esse putabatur. haec breuior actorum Petri et Pauli forma tum in codice Marciano tum apud interpretem latinum reperitur. utrumque igitur textum graecum seorsim edendum curaui, Marciano autem latinam interpretationem saeculi ut uidetur sexti exeuntis adieci.

Textus latinus longe propius ad codicem Marcianum quam ad reliquos codices accedit. sed nonnumquam fit, ut cum his contra illum consentiat. ex quo numero sunt hi loci: sect. 27 (6) *ἡμεῖς ὡς ἠκούσαμεν.* sect. 29 (8) *ἀλλ' οἱ ἄρχοντες . . . ἑαυτὸν παθεῖν.* ibid. *ὥσπερ οὖν ἐκ τῆς πλευρᾶς . . . μῶμον.* sect. 30 (9) *τούτοις οὖν* usque ad finem. sect. 31 (10) prima uerba usque ad *ἐπίστευσεν* (sequuntur aliquot uerba interpretis propria *et perpauci fuerunt . . . uel praecepta*). sect. 53 (32) omittit latinus interpres uerba codicis Marciani *διελθούσης . . . ἐθαύμασεν* et paulo post *ἰδοὺ σῶός εἰμι.* paulo ante uerbis *ὅτι μετὰ τὸ δειχθῆναι . . . τὰ μέλη* cod. *E* a latinis pariter atque a reliquis graecis testibus discedit. sect. 55 (34) uerba textus graeci uulgati *πολλὰ κακὰ εἰς ἑαυτοὺς ποιεῖν* propius ad latina accedunt,

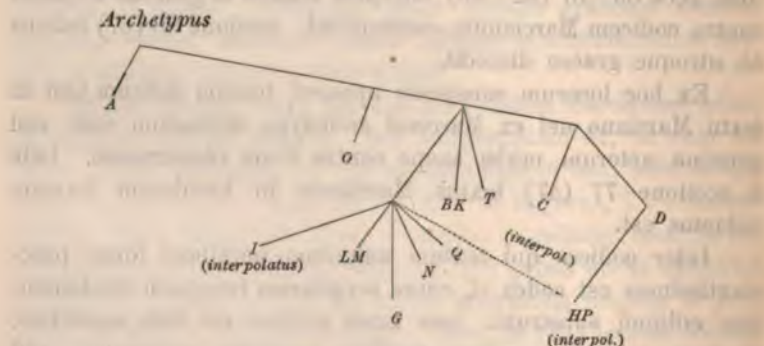
sed haec copiosiora sunt. sect. 58 (37) latinus interpres cum textu uulgato addit *ἐδίδαξα γὰρ ἵνα τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγοῦνται.* ibid. latinus aliquot enuntiata addit: *docui possidentes . . . reipublicae* et post *τὴν πίστιν sicut illi seruare . . . conditor rerum deus.* sect. 60 (39) latinus cum graeco uulgato addit *ἥτις ἐστὶν ὁδὸς . . . ἐν αὐτῇ.* sect. 67 (46) latinus cum graeco uulgato habet *ἀλλ' οὐδὲ σύ . . . ἐβεβαίωσας.* sect. 69 (48) post *λέγετε* uterque addit *καὶ οἴδατε . . . ὑμᾶς καταξιώσω.* item sect. 73 (52) *εἴ τι ἂν ἴδῃς αὐτὸν ἐπιχειροῦντα.* sect. 74 (53) uerbis graeci uulgati *ἵνα γνῷς κτλ.* et sect. 76 (55) uerbis eiusdem testis *ἔφη δὲ ὁ Παῦλος τῷ Πέτρῳ* latinus adstipulatur; inde a sectione 77 (56) interpres latinus fere eundem textum atque graecus uulgatus praebet, omissis tamen quae ille de Perpetua, de Potentiana et de tribus militibus admiscuit. huc pertinent e. gr. sect. 77 (56) uerba *τὸν κτίστην τῶν ἁπάντων . . . Χριστόν* et paulo infra *καὶ τέσσαρα μέρη γενόμενος . . . σήμερον ἡμέρας.* sect. 78 (57) uerba graeci uulgati *ἡ ἔρις αὐτοῦ . . . ἀπολέσθαι* accuratius quam quae cod. *E* habet *ἡ ἐννόησις . . . ἀπωλείας* ad latina quadrant. sed latinus hoc loco copiosior est; addit *si intellegas* et *ne tantas . . . blasphemias.* sub finem sectionis uerbis *ὕποπτόν μοι . . . πληρωθῆναι* latinus graeco uulgato adstipulatur; item sectione 79 (58) *τότε ὁ Νέρων* usque ad finem; sect. 81 (60) *ἐπειδὴ ὁ κύριός μου* usque ad finem; sect. 82 (61) *συνῆλθεν δέ* usque ad finem, paucis uerbis ut *ὑπήντησέν μοι ὁ κύριος* quae latinus cum *E* tuetur exceptis; item sect. 83—87 (62—66) interpres latinus et graecus uulgatus contra codicem Marcianum consentiunt. sectione 88 (67) latinus ab utroque graeco discedit.

Ex hoc locorum conspectu apparet, textum latinum non ex textu Marciano uel ex Marciani archetypo deriuatum esse, sed genuina actorum uerba saepe contra illum conseruasse. inde a sectione 77 (57) textus Marcianus in breuiorem formam redactus est.

Inter codices qui textum uulgatum perhibent longe praestantissimus est codex *A*, cuius scripturam tamquam fundamentum editioni substruxi. non tanta quidem est eius auctoritas, ut eum reliquis omnibus testibus neglectis sequamur. sed accedentibus duobus melioris notae codicibus qui diuersarum familiarum sunt, ut *BL*, *BO*, *LO*, *HO*, *HI* etc., semper hanc paucorum scripturam multitudini praeferendam esse duxi. inter reliquos codices *BDLO* maioris pretii sunt. cod. *O* saepe cum

A, rarius cum *BL* consentit. codices *BDGIKLMNQT* eiusdem stirpis esse apparet; inter quos *GILMNQ* artiore necessitudinis uinculo coniunguntur. *M* fere semper, *G* et *NQ* plerumque cum *L* concordant; cod. *I* eiusdem familiae textum sed interpolatum praebet: multa enuntiata omittit, transponit, transformat. codex *B* haud raro archetypi scriptionem seruasse uidetur; obtinet autem medium fere locum inter *L* et *D*, quamquam propius ad illum quam ad hunc accedit. idem statuendum esse uidetur de codice *T*, cuius pauca tantum specimina adhibui. codice *K* qui plerumque cum *B* facit facile carere possis; satis habui scripturam huius codicis ad undecim priores sectiones apposuisse. cod. *D* ab omni eiusdem stirpis propagine saepissime discedit: multa omisit, plura corrupit aut certe mutauit; sed haud raro ueram scripturam seruauit. ex eadem atque cod. *D* progenie sunt codd. *HP*, quorum tamen textus sescenties uerbosior et ornatior est. codicis *H* maxima pars deperiit; in cuius locum substituimus codicem *P*, multo quidem recentiorem, sed ex eodem fonte, fortasse ex ipso codice *H* olim integro deriuatum. interdum codex *P* scripturas codicum *L* uel *B*, rarius codicis *O* tuetur, uel potius textui *D* admiscet. ultimo loco habemus codicem *C*, quem Tischendorf reliquis temere praefert. originem quidem traxit ex libro, qui eiusdem prosapiae fuisse uidetur atque codices *B* et *D*; sed ipse codex a librario nescio quo miserum in modum interpolatus est.

codicum cognationem hoc stemmate illustrasse iuuabit:

Erunt qui dicant me in textu constituendo non ut par fuerit codicis *E* Marciani rationem habuisse. qui quidem codex cum saepius a codicis *A* scriptura discedat codicibusque alterius familiae adstipuletur, facile suspicari possis, istius cum uno

uel altero textus uulgati codice conuenientiam pluris faciendam esse quam reliquorum uel optimorum librorum auctoritatem. sed caueas ne temere hunc ducem in textu recensendo sequaris. haud raro enim reperiuntur loci, in quibus manifestae scripturae corruptelae in codicem Marcianum intrusae sunt. sic Marcianus sect. 2 (23) *τῇ τῶν Ἑβραίων βίβλῳ καὶ μαρτυρίᾳ* habet pro *τῇ τῶν Ἑβρ. βίβλων μαρτυρίᾳ* quod cum *C* restitui (*τῇ τῶν Ἑβρ. βίβλῳ μαρτυρίᾳ ABDIOP*); sect. 5 (26) *βεβήλοις* et *βδελυκτοῖς* cum reliquis graecis codicibus legit pro *βέβηλοι* et *βδελυκτοί*, quod cum latinis restituendum est; sect. 11 (32) *λίθους ἀνδριάντας* habet cum *C* pro *λιθίνους ἀνδριάντας*; sect. 31 (52) *μέγας* cum *ACD* pro *μάγος* habet quod *BGILOPQ* tuentur; sect. 32 (53) *κελεύσαντα* cum *ABGLO*, ubi Tischendorf (cum *PQ*) *κελεύσαντος* scripsit, ego *κελεύσαντι* restitui; sect. 36 (57) *οὐχ ὁρῶσι* cum *ABDIP* pro *οὐ χωροῦσι* quod sine dubio cum *GLOQ* recipiendum est. selegi aliquot locos, in quibus *E* non solum cum *A*, sed etiam cum aliis melioris notae codicibus a genuina scriptura abhorret. ne mireris igitur quod etiam aliis locis a codicis *E* scriptura cum hoc uel illo textus uulgati codice concordante discesserim. sic sect. 23 (2) retinui *ἡμᾶς* cum plerisque codd., quod *EOP* omiserunt; sect. 27 (6) scripsi *ῥεύσαντος* cum *AGILO* non *ῥυέντος* cum *CDEPQ*; sect. 30 (9) *σύ* pro *σὺ εἶ EQ*; sect. 33 (12) *δειγματίσουσι* cum *ADGPQ* Tisch. non *δειγματίσωσι* cum *BCEILO*; sect. 34 (13) *ἐπὶ Νέρωνος . . . τοῦ Καίσαρος* pro *ἐπὶ Νέρωνα . . . τὸν Καίσαρα CE*; sect. 35 (14) *θεοῦ* cum *AGI* non *τοῦ θεοῦ* cum *BCDELOPQ*; sect. 36 (15) addidi *αὐτῷ* quod deest in *DEG*; ibid. scripsi *δυνήσεται* non *δύναται BCDE*; sect. 38 (17) *καταλαζονεύεις* non *καταλαζονεύει DE*; sect. 39 (18) retinui cum plerisque codd. graecis et interpretatione latina *καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἀναγνωσθῆναι* quod praeter *E* etiam *LQ* omittunt; sect. 40 (19) scripsi *ἐγύμνωσα* cum *ACDGIPQ* non *ἐγύμνασα* cum *BELO* et *λεχθείη* non *λεχθῇ* cum *CDEL*; sect. 41 (20) *ἐγείροντα* non *ἐγείραντα BEGIQ*; ibid. *θαυμάσια* non *θαύματα DEPQ*; sect. 42 (21) *ταφέντος* non *ταφέντα EI*; ibid. ad *ἐγώ* addidi *δέ*, quod *CDE* latinus interpres neglexerunt; ibid. post *ἀνήγαγον* addidi uerba *τῷ κράτει σου* in codd. *DEL* et in latino textu omissa; sect. 44 (23) retinui *ἐκδικήσωσι* cum plerisque codd. pro *ἐκδικήσουσι DEL*; sect. 45 (24) scripsi *ἑαυτοῦ* non *αὐτοῦ* (*CE*); ibid. adieci *βασιλεῦ* quod omittunt *CE*; ibid. addidi *δέ* post *ψεύσασθαι* quod *EGIP* deleuerunt; ibid. omisi *ὡς δὲ ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι* (*ἀχθῆναι C*) *καὶ λάθρα τῷ Πέτρῳ*

δοθῆναι quod *CE* praebent et scripsi cum plerisque codd. *καὶ εἶπεν πάλιν*; sect. 47 (26) omisi *ἀγαθέ* ante *βασιλεῦ* quod praeter *E* etiam *PQ* addunt; ibid. scripsi *χερıδίοις* non *χειριδίοις* quod praeter codicem *E* solus cod. *B* tuetur; sect. 49 (28) *ἡττήμεθα* non *ἡττήθημεν EG*; sect. 51 (30) *ἐπ' αὐτῷ* cum *ACIOP* non *ἐπ' αὐτόν BDEGLQ*; ibid. restitui *ἤ* prius cum *ADIGLO* quod *BCEPQ* omittunt; ibid. *δαιμόνων* non *δαιμονίων EO*; sect. 53 (32) *ὡς Σίμων* cum *BIG* non *ὁ Σίμων CDEOQ*; sect. 57 (36) *ταύτην* non *αὐτήν CDEP*; sect. 58 (37) *ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι* non *ἐπὶ τῇ τοῦ πλούτου ἀδηλότ. DEP*; sect. 60 (39) addidi cum plerisque *τοῦ Χριστοῦ* ad *φωνὴ αὐτόν* quod *CDEI* omittunt; ibid. *ἐλθόντες* quod om. *CDE*; ibid. scripsi *κατὰ τούτων* non *κατὰ τοῦτο CE*; ibid. *διεξεδίκα* cum *AL*(*IQ*) non *διεξεδίκει CDE*(*BP*), et *διεκδικῆσαι* cum plerisque, non *διεκδικεῖν DEP*; sect. 61 (40) omisi articulum ante *Πέτρου* cum *AL*, quem praeter *E* etiam alii plerique tuentur; sect. 67 (46) addidi *σε* post *ἐρωτῶ* contra *DEO*; sect. 70 (49) seruaui *πάλαι* quod *EI* omittunt; sect. 71 (50) *δυνήσομαί σοι εἶναι εὔιλατος* cum plerisque pro *γενήσομαί σοι εὔιλατος EO*; ibid. *ἀνέρχῃ* pro *ἀπέρχῃ E*(*OQ*); ibid. *μοι* ante *πύργον* contra *DEP*; ibid. nominatiuum absolutum *ἀνελθών* quem *DEO* in *ἀνέλθω καί* mutauerunt; sect. 73 (52) *ἔφη* cum *ABGQ*, non *εἶπεν DELO*(*IP*); ibid. *ἤγγισεν* cum *AB GLQ* non *ἤγγικεν DEIOP*; sect. 74 (53) *ὅπου ἄν* non *ὅπου ἐάν DEO*; ibid. *τίς* non *καὶ τίς EO*; ibid. *ἀνελθεῖν* non *ἀπελθεῖν BE*; sect. 77 (56) retinui *ἀνθρώπων* post *ἀπίστων* contra *DEO*; ibid. *τῶν* ante *νεκρῶν* cum *ABDPQ* quod deest in *EGILO*, et *ἵνα* quod *DEI* perperam praetermittunt; ibid. scripsi *βαστάξητε* non *βαστάζητε EI*; sect. 78 (57) *αὐτῷ* pro *πρὸς αὐτόν* (*EO*); sect. 80 (59) articulum ante *Παῦλος* addidi cum *APT* contra *E* et plerosque; sect. 81 (60) *μου* post *κύριος* scripsi, non *ἡμῶν EOQ*; ibid. *ὀρθῷ* cum *ADPQT*, non *ὀρθῶς BEGILMN*(*O*)*T*; sect. 82 (61) recepi *ἀκολούθει μοι* quod cum *E* etiam *BGL* neglexerunt; sect. 85 (64) scripsi *εἰπόντες* non *εἰρηκότες EHPQ*. quae ad orthographiam tantum pertinent, ut *ει* et *η*, *ο* et *ω*, *αι* et *ε* uocalium permutationem non notaui.

alibi aliter statui. sect. 36 (15) addidi *ἄκουσον βασιλεῦ* cum *CEOPQ* latinis, inuitis *ABDGILP*; sect. 41 (20) addidi *θαλάσσης* cum *CDEPQ* latinis, quod deest in *ABGILO*; ibid. scripsi *μάγον* cum *E* latinis, non *πλάνον* ut reliqui. sect. 45 (24) omisi *ὁ Σίμων* post *εἰπάτω μοι* cum *CEILO* latinis; sect. 67 (46) scripsi *ἀλλ' ὃ ἐρωτῶ* cum *DEIP* pro *ἀλλ' ὡς ἐρωτῶ ABGLOQ*;

sect. 73 (52) scripsi *ἀνύσαι* cum *DEPQ* latinis (impetrare), non *ἀναλῦσαι* quod reliqui perhibent.

de hoc uel illo loco facile dubitare possis. sed obseruandum est, quinam potissimum codices cum *E* contra *A* facere soleant. sunt enim codices interpolati *C*, *I*, *P*, quibus accedunt cod. *O* optimae quidem notae sed a docto litteratore passim retractatus, et cod. *D* minoris quam reliqui eiusdem stirpis codices aestimandus. addas quod textus Marcianus uno tantum codice graeco, eoque recentissimo traditur. uariis igitur modis fieri potuit ut ille textus licet cum aliquibus textus uulgati testibus conueniret, tamen ab huius forma genuina plus minusue discederet.

de rebus orthographicis pauca dicenda sunt. haud raro in *CHIP*, passim etiam in aliis codd. uocales et diphthongi *ι* et *ει*, *ει* et *η*, *ι* et *η*, *η* et *υ*, *ι* et *οι*, *ε* et *η*, *ε* et *αι*, *η* et *αι*, rarius *ο* et *ω* inter se permutantur. creberrimam scripturae corruptionem habes in codice *Q*; scribit enim *τῆς* pro *τοῖς*, *ἡτοίσατο* pro *ᾐτήσατο*, *λύποι* pro *λύπῃ*, *τω πατρώων* pro *τὸ πατρῷον*, *πρέσβυς* pro *πρέσβεις*, *ὦν* pro *ὅν*, *ὑμῶν*, *ὑμέτερος* pro *ἡμῶν*, *ἡμέτερος* et uice uersa, *φανής* pro *φανείς*, *ἐπιτήμησον* pro *ἐπιτίμησον*, *αὐτοῖς* pro *αὐτῆς*, *τοῖς ἡγουμένοις* pro *τῆς ἡγουμένης*, *ὅσοι* pro *ὧσι*, *αὐτοί* pro *αὐτή*. addas *ἀποστήλεις* pro *ἀποστεῖλαι*, *ἐπιγγελεία* pro *ἐπαγγελία*, *κύριον* pro *κυρίως*, *πλέον* pro *πλοῖον*, *ἐξήγοντου* pro *ἐξηγοῦντο*, *αὐτοῖς* pro *αὐτός*, *μοι* pro *μή*, *παρέδωκαν* pro *παρέδωκα*, *ἐρευνᾶν* pro *ἐρευνᾶ*, *ὅσοι* pro *ὅσην*, *οὐ* pro *ἤ*, *ἡμετέραν* pro *ἡμετέραι*, *ἐγενόντων* pro *ἐγένοντο*, id genus alia. uix in alio eius generis codice uocalium et consonarum confusionem tam insipidam repperi. itaque satis erat, uariarum lectionum delectum instituisse. hoc unum notatu dignum est, quod interdum formae quae recentiorem graecitatem sapiunt nobis occurrunt. ex hoc numero est *ἐξέστην* pro *ἐξέστη*, *τέσσαρεις* pro *τέσσαρες*, alia; quibus fortasse hanc illamue formam ex supra appositis addere possis. similiter habes in cod. *I* *ἠδυνήθην* pro *ἠδυνήθη*. saepius etiam in melioris notae codicibus formae uerbales in *εις* uel *ει* et in *η* uel *ῃς* desinentes inter se permutantur. haec in notis textui subiectis diligentur apposui, praesertim cum saepius dubitare possis, num indicatiuus futuri temporis an coniunctiuus aoristi scribendus sit. *ν ἐφελκυστικόν* in cod. *I* semper, in *LO* plerumque additur, in reliquis promiscue additur uel neglegitur; item scribitur modo *οὕτω* modo *οὕτως*; sed his minutiis adnotandis supersedi.

Inter formas memorabiles referendae sunt *νύκταν* pro *νύκτα* sect. 7 *CI*; sect. 16 *BGHIO*; sect. 27 (6) *IO*; *τινὰν* pro *τινα* sect. 16 *I*; *μέγα* pro *μέγαν* (*λίθον μέγα*) sect. 84[h] *GHI*; *πάντων* pro *πασῶν* (*πάντων . . . πράξεων*) sect. 25 (4) quod in omnibus codicibus reperitur, uno *O* excepto qui *πᾶν* correxit (cf. Marc. 12, 28). formae uerborum alexandrinae rarissimae sunt; sed recepi passim cum Tischendorfio *εἶπαν*, *εἴπατε*, *ἦλθαν*, *γενάμενος*, optimorum librorum auctoritate fretus. animaduertas porro *ἐγκατελείπατε* sect. 27 (6), *εἰσέλθατε* sect. 30 (9), *ἐξελθάτωσαν* sect. 48 (27) *BDL*, *ἀγάγαι* sect. 55 (34), *ἔλαβα* sect. 84[b] (63) *O*.

Interdum uerba contracta in -*έω*, -*άω*, -*όω* desinentia inter se permutantur. sic inuenimus *ἐπιτιμοῦντα* pro *ἐπιτιμῶντα* sect. 41 (20) *GQ*; *διεξεδίκα* pro *διεξεδίκει* sect. 60 (39) *AL* uel *ἐξεδίκα IQ*; *ἐδήλει* sect. 84g *G*, quibus addas uerbi *τίθημι* formas *ἐπετίθοντο DP* uel *προσετίθοντο G* sect. 29 (8). inter formas inusitatas etiam referas *δίδω* pro *δίδωμι* sect. 80[b] (59) *BGLMNOQT*, aoristum actiui *βαστάξητε* sect. 77 (56) *ABDL*, aoristum passiui *αἰσθανθῶσι* sect. 83 (62) *ABO*. augmentum temporale saepe in codd. omittitur, sed fluctuat scriptura; legimus enim *ἀνεῴχθη* et *ἠνεῴχθη*, *ἐπιτήδευσαν* et *ἐπετήδευσαν*, alia. structura casuum in codice *I* haud raro aetatis recentioris usum prodit; huc referenda sunt *παρὰ Πέτρον*, *παρὰ Παῦλον* sect. 5, *ἀπὸ ταύτην τὴν ὥραν* sect. 77 (56), *ἕως τὴν σήμερον* sect. 77 (56), alia. idem codex haud raro accusatiuum genetiuo uel datiuo substituit; sed longum est talia enumerare. *ἀπό* praepositio si Thilonem audis etiam in codicibus melioris notae cum accusatiuo coniungitur sect. 13 *ἀπὸ Βαΐας*, nisi forte auctorem formis *Βαΐα* et *Βαΐαι* promiscue usum esse statuas. taceo de praepositionum *ἐν* et *εἰς* permutatione, quae in optimis codicibus occurrit. nominatiuos absolutos habes sect. 40 (9) *ἀμέλει ἐπαγγελίας ἔχοντες*, sect. 71 (50) *ἵνα ἐπ᾽ αὐτὸν ἀνελθὼν οἱ ἄγγελοι μου . . . με εὕρωσιν*. utrobique codex Marcianus textum correxit. *ἵνα* cum indicatiuo futuri saepissime, cum indicatiuo praesentis raro inuenitur; conferas *ἵνα κατευθύνει* sect. 60 (81) p. 170, 3 (cod. *E*), sect. 58 (37) *ἵνα . . . προηγοῦνται*. sed sect. 15 *ἵνα . . . ἀπόλλυται* Thilo absque ulla codicum auctoritate scripsit.

Veterem latinam actorum Petri et Pauli translationem cum ad genuinum textum constituendum plurimum ualere intellexerimus, non solum in apparatu critico passim commemorandam sed integram edendam textuique Marciano a dextero

latere apponendam esse statuimus. itaque paucis uerbis de criticis subsidiis quibus usi sumus dicendum est.

Libri manuscripti haud raro in bybliothecis Germaniae, Galliae, Heluetiae, Austriae, Angliae, Italiae reperiuntur. usus sum ad textum constituendum his codicibus:

A = cod. Sangall. 561 saec. X f. 1r *incipit passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus ad romam.* expl. f. 20 *ubi prestantur beneficia orationum eius in saecula saeculorum. amen. explicit passio sanctorum apostolorum petri et pauli.* collationem codicis suadente Hermanno Hagen mihi procurauit HBoegli.

B = cod. Bern. A 94 saec. X/XI f. 13r—16u ab initio mutilus. incipit uerbis: *est enim in humanis sensibus tanta sanctitas, ut bona laudet naturaliter* (= sect. 7; p. 125 l. 16). explicit: *tum nero teneri fecit petrum et paulum in uinculis corpus uero simonis iussit diligenter tribus diebus et tribus noctibus custodiri* (= sect. 57; p. 167 l. 13). reliqua desunt. contulit codicem HBoegli.

C = cod. Parisin. nouae acquisit. lat. 2179 saec. X litteris gothicis occidentalibus in membranis formae grandis scriptus, anno 1878 ex abbatia Hispanica cui Silos nomen est, Parisios translatus. incipit f. 194r B: *passio sanctorum apostolorum petri et pauli qui passi sunt rome sub nerone cesare . . . in temporibus illis quum uenisset paulus in urbem romam* desinit f. 200 Au uerbis: *hic mundus steterit regnante dno nro ihu χρo cui est honor . . . amen.* collationem codicis Gottholdo Gundermann acceptam refero.

D = cod. Paris. lat. 5301 (Reg. 3594, 3) saec. X/XI f. 90r A incipit: *III. kl. iuli. passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam.* expl. f. 99r B . . . *et posita in ecclesia sci petri uaticano naumachię. et sci pauli in uia ostensi miliario secundo ubi p̄stantur beneficia . . . amen.* contulit GGundermann.

E = cod. Mazarin. 1318 saec. X/XI f. 8u: *incipit passio apłorum petri et pauli qui passi sunt in urbem romā sub nerone caesare. quae est III kl iulias. cum uenisset paulus in urbem romam.* expl. f. 26r: *ostensi ab urbe roma miliario scđo . . . amen.* specimina codicis mihi transmisit GGundermann.

F = cod. Laurent. Plut. XXX, 4 sin. saec. XI f. 332A *cum*

uenisset paulus romam. expl. f. 336[A] *in uia ostense miliario secundo ubi praestantur . . . amen.* collationem codicis Ioanni Neumann Argentoratensi acceptam refero.

G = cod. Guelferbyt. inter Wizanburgenses 48 saec. IX/X f. 21[u]—32[u] *passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus in urbem romam.* expl. *et posita sancti petri in uaticano naomatia et sancti pauli in uia ostensi ab urbe roma miliario secundo ubi praestantur . . . amen. explicit passio sanctorum apostolorum petri et pauli.* codicem ICThilo exscripsit et editioni quam instituit tamquam fundamentum substruxit. signauit Thilo codicem littera *A.* bybliothecae Guelferbytanae libri ne peregre mitterentur cum ab iis penes quos rerum Brunsuicensium gubernatio est interdictum esset, O. de Heinemann bybliothecae praefectus meritissimus Carolo Schüddekopf bybliothecae adiuncto codicem denuo in usum meum conferendum commisit.

H = cod. Guelferbyt. 497 (olim coenobii Bergensis prope Parthenopolim, postea Helmstadiensis n. 141) saec. XI f. 16[u]—26[u]. *incipit passio apłorū petri et pauli. cum uenisset paulus in urbem romam.* desinit uerbis: *miliario secundo ubi praestantur . . . amen.* Thilo et hunc codicem adhibuit et in editione sua littera *B* signauit, sed uariam lectionem passim tantum adnotauit. itaque noua codicis collatione cum me carere non posse intellexissem, per uirum doctissimum Carolum Schüddekopf Ottonis de Heinemann rogatu criticis quae desiderabam subsidiis instructus sum.

I = cod. Paris. lat. 12596 (Sangerman. olim 1109 nunc 1042; S. Mauri fossat. 88) saec. XI f. 144[u] *incipiunt passiones apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus in urbem romam.* expl. f. 155[r] *ego Marcellus discipulus dñi mei petri quae uidi scripsi.* specimina codicis procurauit GGundermann.

K = cod. Paris. lat. 12602 (Sangerman. 491, olim 473, ex libris mon. Corbeiensis) saec. XII f. 1[u] *incipit passio gloriosissimorum apostolorum petri et pauli que est III. kl iulii. cum uenisset paulus in urbem romam.* expl. f. 6[r] *miliario secundo . . . amen.* specimina codicis dedit GGundermann.

L = cod. Londin. Arundel. 169 saec. XII f. 4[u]. *Altercatio*

sanctorum apostolorum petri et pauli cum simone mago. cum uenisset paulus romam. expl.: *ostiensi ab urbe roma miliario secundo . . . ubi prestantur . . . amen.* exemplar codicis mihi transmisit Edgarus Fripp.

M = cod. Monac. 4554 saec. VIII/IX fol. 3^r—12^r. est idem codex unde fragmentum passionis Pauli breuioris de qua supra p. LV sermonem institui desumptum est. passio Petri et Pauli incipit uerbis: *cumque audisset de paulo in tempore illo cum uenisset paulus romam.* expl.: *miliario secundo. ibi praestantur beneficia rationum . . . explicit passio sanctorum apostolorum petri et pauli. amen.* codicem reliquis multo prolixiorem ego contuli.

N = cod. Montipessul. (schol. medic.) 55 saec. VIII/IX f. 27^r *passio sanctorum petri et pauli in u. roma sub nerone rege. cum uenisset paulus in urbem romam.* expl.: *ibi praestantur beneficia oratione in sc͞a sc͞torum. amen.* exemplar codicis mecum communicauit MBonnet.

O = cod. Paris. nouae acquis. lat. 2180 saec. X, eiusdem originis, formae, scripturae atque cod. Paris. 2179, inc. f. 185^rB: *altercatio sanctorum apostolorum petri et pauli contra symonem magum simul et passio qui passi sunt in urbe roma sub nerone imperatore die III. kl iulias. in diebus illis quum uenisset paulus in urbe roma.* expl. f. 193^uA: *qui apostolos suos in pace suscepit cui est honor . . . amen.* magnam codicis partem contulit GGundermann.

P = cod. Paris. lat. 5274 (Colb. 2532 Reg. 3857. 3) saec. XII f. 7^u A. *passio beati petri apostoli. cum uenisset paulus in urbem romam.* expl. f. 15^r A. specimina codicis sumsit GGundermann.

Q = cod. Paris. lat. 12606 (Sangerman. 499, olim 627) saec. XII f. 61^{rA}. *incipit passio sanctorum apostolorum petri et pauli. tempore illo cum uenisset paulus romam.* expl. f. 63^{rA} (ut cod. Paris. 12602). specimina dedit GGundermann.

R = cod. Casinens. 142 saec. XI p. 6 *cum uenisset paulus romam.* desinit uerbis *consequuntur effectum. prestante domino . . . seculorum amen.* sub finem eadem quae in codice Wizanb. de basilicis Petri et Pauli et de sanctorum corporum depositione leguntur. codicis specimina mihi transmisit GGundermann.

S = cod. Vindobon. 1262 (ol. Salisb. 81) saec. XIV f. 138^r

—145^{r}. *uita petri et pauli apostolorum. ⟨c⟩um uenisset paulus romam.* expl. *passi sunt apostoli domini nostri iesu christi sub die III. kal. iulias cui est . . . amen.* specimina exscripsit Sigfridus Mekler.

T = cod. Casin. 147 saec. XI p. 10. eiusdem originis et indolis est atque cod. *R*. specimina dedit GGundermann.

U = cod. Vrbin. 49 saec. XIV/XV f. 135^{A} *III kl iulii passio beatorum petri et pauli a marcello discipulo petri edita quique idem interfuit passioni. cum uenisset paulus romam* . . . expl. f. 140^{r} *miliario secundo ubi prestantur . . . amen. ego marcellus discipulus domini mei petri que uidi scripsi.* transscriptionem libri mihi donauit Ioannes Neumann.

V = cod. Vindobon. 3785 (Lunaelac. 77) saec. XV f. 143^{r} —148^{r} *incipit passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus in urbem romam.* partem aliquam codicis contulit Sigfr. Mekler.

X = cod. Casin. 148 saec. XI p. 2. eiusdem stirpis est atque *R* et *T*. specimina misit GGundermann.

His codicibus magnus numerus aliorum librorum accedit, quos singulos singulis siglis designare non opus est. ac primum quidem recenseo codices Parisinos.

cod. Paris. lat. 3792 (Colb. 836 Reg. 3861. 2) saec. X/XI f. 176^{u}—177^{u} *cum uenisset paulus in hurbem romam.* desinit cod. uerbis *ut fieret subito puer et post haec senior* sect. 14 (p. 131 l. 17).

cod. Paris. lat. 3851 A (Reg. 4240, 2) saec. X f. 19^{r}—24^{u} *passio . . . cum uenisset paulus romam.* expl. *secundo ab urbe miliario in proprio eiusdem Lucinae praedio in uia ostiensi.*

cod. Paris. lat. 12604 saec. XII f. 78^{u}—85^{r} *conflictus apłorum petri et pauli cum symone. cum paulus uenisset in urbem romam.*

cod. Paris. lat. 9737 (suppl. lat. 1674) saec. XII f. 1^{r}—10^{r} *incipit passio gloriosissimorum etc.* (= cod. *K*).

cod. Paris. lat. 11753 saec. XII f. 8^{u}—15^{r} *incipit passio sanctorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam.* subscribitur codici ut in *I*.

cod. Paris. lat. 15681 saec. XII f. 96^{r} *incipit historia passionis apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus in urbem romam.*

cod. Paris. lat. 2653 saec. XII f. 151ʳ *incipit passio sanctorum apostolorum petri et pauli quod est III kl iulias. cum uenisset paulus in urbem romam.* expl. f. 157ʳ *in uaticano naumachie et sancti pauli in uia ostensa . . . amen.* (cf. cod. Paris. 3851 *A*).

cod. Paris. lat. 12615 (Sangerman. 490 olim 471 'Corbeiensis mon.') saec. XII/XIII f. 1ʳ—10ʳ. ex cod. *K* exscriptus esse uidetur.

cod. Paris. lat. 5273 (olim D. D. de Bethune Reg. 3858. 2850) saec. XII/XIII fol. 1ᵘᴬ—8ʳᴬ incipit ut Paris. lat. 2653. sub finem habet: *ibi prestantur . . . amen. ego marcellus . . . scripsi.*

cod. Paris. lat. 13091 saec. XIII f. 38ʳ *cum uenisset paulus romam* f. 39ʳ *neronem . . . a lupis esse comestum . . . amen* (sect. 65 p. 175 l. 7).

cod. Paris. lat. 5276 saec. XIII f. 4ᵘ *incipit passio apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam* expl. f. 11ʳ *in uia hostiensi . . . amen.*

cod. Paris. 5280 saec. XIII f. 273ʳᴬ—279ʳᴬ *incipit passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam.* explicit *in uaticano naumachie et s̄c̄i pauli in uia ostensi . . . amen.*

cod. Paris. 5296 saec. XIII f. 74ᵘᴮ *incipit passio beatorum petri et pauli apostolorum que est III kl iulii. cum uenisset paulus romam.* expl. f. 78ᵘᴬ (ut cod. 5280) *ostiensi . . . amen. explicit passio apostolorum petri et pauli.*

cod. S. Genouef. Paris. H. l. 3 saec. XII f. 1ʳ *in χ̄ρ̄i nomine incipiunt passiones apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus.* expl. f. 8ʳ *miliario scđo. ibi praestantur . . . amen.*

cod. S. Genouef. Paris. H. l. 10 saec. XIII f. 2ʳ *incipit passio beatorum apostolorum petri et pauli qui passi sunt in urbe roma sub nerone cesare quae est III kl iulias. cum uenisset paulus in urbem romam.* f. 26ʳ *ostensi ab urbe roma miliario scđo . . . amen.*

Codicum Paris. lat. 3792. 5273. 9737. 15681 specimina GGundermann mihi procurauit. reliquorum notitiam partim eidem uiro doctissimo partim Maximiliano Bonnet acceptam refero.

His codd. accedunt qui in bybliothecis prouincialibus Galliae asseruantur. hi sunt quorum notitiam accepi:

cod. Montipessul. 14 saec. XI f. 14ᵘ *passio sanctorum aposto-*

lorum petri et pauli. cum uenisset paulus in urbē romam. expl. f. 24ᵘ *miliario secundo . . . amen.*

cod. Augustodun. (bybl. seminar.) 34. 4. f. 289.

Saepe passio Petri et Pauli in bybliothecis Florentinis reperitur. enumero hos libros:

cod. Laurent. Plut. XX, 1 saec. XI f. 162ᵘ *III kal. iul. passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam.*

cod. Laurent. Plut. XX, 2 saec. XI f. 112ʳ *in natal. apostolorum petri et pauli.*

cod. Laurent. Plut. XX, 3 saec. XII ineunt. f. 69ᵘ.

cod. Laurent. Plut. XX, 4 saec. XII f. 81ʳ. *cum peruenisset paulus romam.*

cod. bybl. aedil. Florent. eccl. 139 saec. XI f. 125ʳ *III kal. iul. passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum peruenisset.*

cod. bybl. Mugellan. de nemore 13 saec. XI f. 140ᵘ (incipit ut cod. antecedens).

cod. bybl. Mugellan. de nemore 14 saec. XI f. 105 *III kal. iul. incipit passio sanctorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam.*

cod. bybl. Amiatin. 2 saec. XI f. 197 (226)ʳ *incipit passio sanctorum apostolorum petri et pauli III kl iul. cum uenisset paulus romam.* (cum subscriptione *ego Marcellus . . . scripsi.*)

cod. bybl. Leopold. Strozzian. 4 saec. XV f. 157 (190)ʳ *tercio kal. iulii de sanctis apostolis petro et paulo. cum uenisset paulus romam.*

cod. Laur. conu. suppr. 231 saec. XIII f. 180ʳ *passio ss. apostolorum petri et pauli. cum peruenisset paulus romam.*

Codicum Florentinorum cuiusque tres priores duasque extremas sectiones contulit FRoediger, uir de studiis meis meritissimus.

Romae praeter codicem Vrbinatem hi codices reperti sunt:

cod. Casanat. A I 16 saec. X/XI litteris Casinensium propriis scriptus f. 87ʳ *passio sanctorum apostolorum petri et pauli.* antecedit prologus *in uniuerso orbe terrarum . . . uelociter demonstrare. cum ergo uenisset paulus romam.* expl. f. 110ʳ *ad quorum sacra uestigia dum ex toto undique mundo fideles concurrunt . . . sec*ł*orum. amen.*

cod. Sessorian. 5 saec. XI/XII f. 159ʳ *III kl iulii passio*

sanctorum apostolorum petri et pauli. cum peruenisset paulus romam expl. f. 162^u *loca in quibus fuerunt posita corpora eorum . . . in uia ostiensi miliario secundo . . . amen.*

cod. Sessorian. 49 saec. XIII f. 168^u *cum ergo uenisset paulus romam.* expl. f. 174^u *ad quorum sacra uestigia dum de toto undique mundo fideles concurrunt petitionum suarum eorum meritis consequuntur effectum. Praestante . . . amen.*

cod. Vatican. lat. 5771 saec. X. ante f. 1 reperitur folium saec. XIV scriptum, ubi post lacunam haec leguntur: *<in>circumcisorum defensor factus tu cum sis circumcisus* (sect. 1 p. 119 l. 5 sq.) . . . *scultilibus inqui.* f. 1^r manu saec. X: *nati execrabiles extitistis* (sect. 5 p. 123 l. 12 sq.) quae sequuntur antiqua manu scripta sunt usque ad f. 4^u imum: *ego sum ueritas quē defendis. cessa me persequi quia ego sum ipsa.* f. 5^r manu saec. XIV: *pro qua uideris dimicare* . . . (sect. 39 p. 155 l. 1). — f. 6^r manu saec. XI: *<in>nocens uidetur. petrus autem homicidii reus est . . .* (sect. 58 p. 169 l. 11 sq.) . . . *et haec dicens emisit spiritum. statim apparuerunt* . . . (sect. 62—63 p. 173 l. 8 sq.). expl. fol. 6^u *quousque fabricarentur loca in quibus posita fuerunt corpora eorum . . . reuocata sunt cum gloria ymnorum . . . amen. explicit passio sanctorum apostolorum petri et pauli.*

cod. Vatic. 4315 saec. XIV (anno 1311 Pisae scriptus). fol. 172^r—187^r leguntur excerpta ex libro qui dicitur *itinerarium Clementis de dictis et factis a beato petro apostolo.* ibi f. 185^r *martirium petri et pauli.* est fragmentum actorum Petri et Pauli. explicit f. 185 uerbis *comprehenderunt eos in loco qui dicitur catacumba uia appia miliario tertio . . . in uia hostiensi ab urbe roma miliario IV ubi praestantur beneficia . . . amen. finis capituli illius. explicit Clementis itinerarium praedicationis petri.*

In aliis Italiae bybliothecis passio Petri et Pauli rarius reperitur. libris supra memoratis addendi sunt hi:

cod. Neapol. VIII. B. 2 saec. XI/XII. singulae paginae numeris non signatae sunt. passionem Ioannis quae Melitonis nomine fertur sequitur passio Petri et Pauli: *III kl iulii incipit sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam . . .* explicit . . . *et sancti pauli in uia ostensi miliario scdo. ubi praestantur beneficia . . . amen.*

ego marcellus discipulus domini mei petrus apostoli que uidi scripsi.

cod. Taurin. 215 (K. IV. 18) saec. XIV f. 1 *passio apostolorum petri et pauli. ergo cum uenisset paulus romam.*

cod. Taurin. 561 (K. VI. 19) I, 1117 saec. XIV f. 305 *passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam.*

cod. Venet. bybl. Marcian. 116 saec. XII (Zan. lat. n. CCCLVI) f. 322[uB] *cum ergo uenisset paulus romam.* specimina codicis Hermannus frater mihi exhibuit.

cod. Venet. bybl. Marcian. 118 saec. XIV (L. IX, XXVII) f. 247 *cum ergo uenisset paulus romam.* specimina dedit Hermannus frater.

cod. Casin. 104 saec. XII (Bybl. Casin. II, 437 sqq.) habet in folio quod ipsi libro manuscripto antepositum est tria actorum fragmenta quibus commentarius inseritur.

cod. Casin. kk. 792 saec. XI f. 1—3[r] extremam passionis partem continet. incipit uerbis *me uenire. nero dixit* (sect. 50 p. 163 l. 7) expl. f. 3[r] . . . *saeculorum. amen.*

Codicibus qui in Germaniae, Heluetiae, Angliae bybliothecis asseruantur, adnumerandi sunt hi:

cod. Monac. lat. 22020 (Wess. 20) saec. XII f. 8.

cod. Monac. lat. 19642 (Tegerns. 1642) saec. XV f. 25[r]—45[r]. uterque codex Monacensis eiusdem stirpis est atque cod. 4554.

cod. Monac. lat. 14418 (Emm. 41) saec. IX f. 27[r]. incipit: *tempore illo cum petrus et paulus semina uitae aeternae euangelium praedicando seminarent in urbe roma, seniores ciuitatis hoc audientes grauiter resistebant, egeruntque ut sermo eorum in murmurationem populi perueniret.* expl.: *sanctorum autem apostolorum corpora dum greci tollerent ut ultra mare transferrent, accidit terrae motus nimius, et percipientes uersutiam eorum romani concurrerunt et adprehenderunt eos et sancta ab eis corpora abstulerunt, et sepelierunt in loco qui dicitur catacumbas. ubi prestantur multa mirabilia per beneficium Christi et per orationem eorum in saecula saeculorum. amen.* codicem exscripsit uir doctissimus Weyman Monacensis. ad textum actorum constituendum hic liber nihil ualet; est enim epitome breuissima, quae summa tantum rerum capita licet iisdem interdum atque textus uulgatus uerbis comprehendit.

cod. Bern. 94 saec. XIII/XIV f. 110ᵘ—117ʳ *passio petri et pauli apostolorum. cum uenisset beatus apostolus paulus in urbem romam.* expl. *et sancti pauli in uia ostiensi ab urbe roma miliario secundo ubi praestantur beneficia orationum eius usque in hodiernum diem ac per infinita scła scłorum. amen.* specimina codicis mihi transmisit Hermannus Hagen.

cod. Londin. Harleian. 2801 saec. XIII/XIV f. 18ʳ *passio summorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus romam.*

cod. Londin. Harleian. 3043 saec. XV f. 186ʳ *passio sanctorum apostolorum petri et pauli. cum uenisset paulus in urbem romam.*

Denique recenseo codices bybliothecarum Batauiae et Belgicae, quorum notitiam accepi tum ex Analectis Bollandianis tum ex catalogo codd. hagiogr. bybl. Bruxellensis.

cod. Bruxell. 98—100 saec. XII f. 25ʳ—28ʳ.

cod. Bruxell. 380—82 saec. XV f. 74ʳ—80ʳ.

cod. Bruxell. 5519—26 saec. XV f. 48ᵘ—53ᵘ *conflictus apostolorum petri et pauli cum symone mago.*

cod. Bruxell. 7482 saec. XIII f. 220ʳ—225 *altercatio sanctorum apostolorum petri et pauli cum symone mago.*

cod. Bruxell. 7882 saec. XI f. 114ʳ—122ʳ.

cod. Bruxell. 8511—12 saec. XII f. 1—10ᵘ.

cod. Bruxell. 9290 saec. XII f. 9ʳ—13ᵘ (superscribitur ut codici 5519—26).

cod. Bruxell. 11550—55 saec. XIII ineunt. f. 89ʳ—94ʳ.

cod. Bruxell. olim D. Phillipps 4649 saec. XIII fol. 59ʳ—64ʳ.

cod. Leodiens. 57 saec. XV f. 19ʳ—23ʳ.

cod. Hagan. L. 29 (Weesp 14) saec. XV f. 34ʳ—37ʳ.

Libris manuscriptis addendi sunt libri impressi. litera *n* signaui Nauseae textum, ex codice nunc deperdito sed optimae notae desumptum, siglo *f* textum Florentinii, qui prope accedit ad codicem *F*.

In apparatu critico instituendo ita uersatus sum, ut librorum manuscriptorum quos integros conferendos curaui uarias lectiones integras apponerem, reliquorum delectum tantum haberem.

Codicum duae stirpes sunt, quarum utraque pluribus familiis propagatur: altera est codicum *BDFHMf*, altera codd. *AEGIK LNPQRSTUVXn*; medium fere locum inter utramque tenent *CO*. cod. *H* artissime cum codicibus prioris stirpis cognatus,

sed ex alterius stirpis exemplari interdum correctus est. codd. *BDFHMf* interpolati sunt; *BD* fere semper inter se consentiunt; quibus saepe accedit *M*, rarius *FH*(*f*). codicum cognationem facile perspicies, si conferas sectionem 48 (69), ubi *BDFHMf* textum originalem additamentis quibusdam dogmaticis auxerunt. ibi in graeco Veneto leguntur haec: *ἕνα θεὸν τὸν πατέρα ἐν Χριστῷ σωτῆρι σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι δημιουργὸν τῶν ἁπάντων κηρύσσομεν* (simpliciora habet textus uulgatus: *ἕνα θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κηρύσσομεν*). Veneto respondent *ACGLNUn*: *ego* (om. *ANUn*) *unum esse deum patrem* (*patrem esse A*) *in Christo saluatore* (*et Iesum Christum filium eius G*) *cum spiritu sancto creatorem omnium rerum praedico.* pro his Petri oratio in *FHMf* sic orditur: *ego natione iudaeus* (*iudaeus homo* om. *ego nat. M*) *sum et quae* (*quaecumque M*) *a magistro meo audiui* (*audiui a mag. meo M*) *haec omnia* (*hominibus M*) *praedico ut credatis* (*credant M*) *unum esse deum patrem* etc. post *patrem* addunt *BDH*: *quem cunctis praedicamus.* iam pergunt *BDFHMf*: *inuisibilem et* (om *FM*) *incapabilem* (*incapibilem D inpalpibilem H incomprehensibilem Bf* om *F*) *et* (om *M*) *inmensum et* (*in* add. *H*) *unum dominum nostrum Iesum Christum saluatorem* (*mundi cum spiritu sancto* add. *H saluatorem omnium et spiritum sanctum M*) *et creatorem omnium rerum* (*rerum omnibus B*) *adnuntiamus generi humano* (*et creatorem . . . humano* om *M*), *qui fecit caelum etc.* quae sequuntur usque ad *non erit finis* in omnibus codd. praeter *M* qui haec omittit leguntur. paulo post uerbis *numquam tibi bene sit . . . amaritudinibus plene* praemittunt *FHf adueniat nobis quod cupimus et contingat ut* (*ut* om *H*) . . . et addunt *quoniam quaecunque loqueris mentiris.* pro extremis uerbis leguntur in *M* haec: *nam nobis iam contigit quod cupiuimus et quod sperabamus percipimus.* conferas porro sect. 22 (43) ubi graecus Venetus haec habet: *ἐν δὲ Χριστῷ πᾶσα ἡ ἄκρα νίκη διὰ τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τοῦ ἀνθρώπου οὗ ἀνέλαβεν ἡ δόξα ἐκείνη ἀκατάληπτος.* quae in codd. *AG HLNUn* recte uertuntur sic: *in Christo enim est omnis summa uictoria per deum et hominem, quem adsumsit illa maiestas inconprehensibilis.* aliter *BCDFMf*: *in Christo enim sunt duae substantiae* (*subst. duae Ff duae naturae B duae* om *D*) *dei et hominis. hominis itaque* (*hom. it.* om *C*) *quem adsumpsit illa maiestas.* sect. 13 (34): *καὶ οὕτως γέγονεν ὥστε πάντας τοὺς εὐσεβεῖς* (*εὐλαβεῖς* text. uulg.) *ἄνδρας βδελύττεσθαι Σίμωνα τὸν μάγον καὶ ἀνόσιον αὐτὸν καταγγέλλειν· οἱ δὲ τῷ Σίμωνι κολληθέντες*

τὸν Πέτρον διϊσχυρίζοντο μάγον ψευδομαρτυροῦντες ὅσοι σὺν τῷ Σίμωνι τῷ μάγῳ ὑπῆρχον (*ἔλεγον εἶναι μάγον ὅπερ αὐτοὶ σὺν τῷ Σίμωνι ὑπῆρχον* text. uulg.). quibus uerbis respondent in latinis haec: *sic* (*sicque*) *factum est ut omnes religiosi uiri execrantes Simonem magum sceleratum eum adsererent.* iam sequuntur in codd. *AEILN*(man[1]) *QUn*: *Simoni uero adhaerentes Petrum magum quod ipsi erant cum Simone falso testimonio affirmarent* (*affirmabant Q*). item *GH* sed omissis *quod ipsi erant cum Simone* et *assererent* pro *affirmarent.* pro his legitur in codd. *BCDFMOf*: *Petrum uero* (om *M*) *in dei laudibus* (*laud. dei F laud. domini f*) *praedicarent. e* (*et FM* om *f*) *contra* (*uero O*) *omnes scelerati et* (om *f*) *illusores* (*lusores F*) *et seductores et pessimi adherebant* (*adhaererent BDFf adherentes C*) *Simoni* (*mago quia B*) (*et O*) *petrum uero* (om *CFOf*) *magum* (*adserentes Ff*) *quod ipsi erant cum Simone* (*Simonem Of mago* add *B*) *dicerent* (*fatebantur M deum esse* add *Ff*). — sect. 47 (68): uerbis codicis Marciani *ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ οὐδέν σοι δύναμαι ποιῆσαι* praemittunt *BCDHM*: *Simon dixit* (*respondit C*) *propter quid* (*quod CHM*) *tibi mentior ne* (*nec D*) *aliquid mihi facere poteris* (*potueris BH*) *Nero dixit.* haec a graecis repudiata desunt etiam in *AFG LNUfn.*

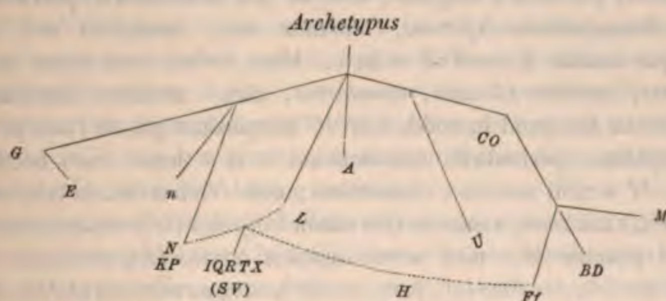
Habes igitur textus interpolati tres familias *BD*; *M*; *Ff*; quibus haud raro accedunt *CO*, saepius codex castigatus uel potius contaminatus *H.* codd. *BD* eiusdem aetatis et prosapiae sunt. multo uetustior est cod. *M*, sed caueas ne textum quem praebet reliquis praeferas; est enim a librario satis docto non solum retractatus, sed etiam pluribus additamentis amplificatus. quaecumque apud Pseudohegesippum de Petri conflictu cum Simone deque apostoli morte leguntur, Marcelli textui immixta sunt. animaduertas etiam quod praefectus urbi, cui apud reliquos omnes testes nomen Agrippae est, in hoc codice ut in breuiore passione Petri et Pauli, de qua infra sermo instituetur, Clemens appellatur. cod. *F* cum libro unde Florentinius textum suum hausit artissime cognatus fuit. interdum *F* per homoeoteleuton omittit quod *f* supplet uel uice uersa; rarius uterque neglexit quo carere nequeas, ut sect. 42 (63) *paulus dixit . . . sanus*; sect. 50 (71) *uenient . . . peccatores ad me.* interdum etiam fit ut uterque textum additamentis augeat quae in codd. *BCM* desunt. praeter locum sect. 48 supra tractatum etiam in sect. 50 multa adduntur. post *iube turrim excelsam . . . trabibus magnis* legimus in *Ff et poni in campo martio*; post *ascendero*

iidem testes habent *imperabo angelis meis ut descendant ad me de caelo et tollant me in caelum ad patrem.* quibus uerbis *f* adicit *meum ut scias me de caelis esse missum.* ex reliquis codicibus Florentinis sex eiusdem familiae sunt: scilicet codd. Laur. Plut. XX, 1, qui horum praestantissimus est; XX, 2; XX, 4; Aedil. Flor. eccl. 139; Mugell. de Nemore 13; Laur. conu. suppr. 231, quibus addendus uidetur cod. Strozzian. 4; reliqui omnino non ad hanc codicum stirpem pertinent, sed propius accedunt ad codd. *AGLNn.* codex manuscriptus quo Florentinius usus est inter codices Florentinos quorum notitiam habeo, non reperitur. — codices *C* et *O*, quos quasi medium inter utramque stirpem locum tenere dixi, interpolationes quibus codd. *BDFM* scatent partim et ipsi passi sunt; sed haud raro cum *A* uel *L* uel *n* faciunt. uterque codex eiusdem patriae, aetatis condicionisque est; ubi quod rarissime fit dissentiunt, codicis *C* scriptura pluris aestimanda est.

Altera codicum stirps prolem propagando procudit multiplicem. distinguo familias quinque, quae codicibus *G*; *N*; *L*; *A*, textu denique Nauseae repraesentantur. cod. *A* propius ab archetypo abest quam reliqui; saepe quidem errauit, multa omisit alia addidit. uarias praebet lectiones quibus nullus reliquorum adstipulatur: non igitur incaute ducem eum secuti sumus. sed si cum aliis codicibus eiusdem uel alterius stirpis consentit, scriptura eius fere semper praeferenda est. codd. *G* et *N* antiquiores quidem sed uix meliores sunt. cod. *G* textum bonae quidem notae, sed a uetere διασκευαστῇ ut uidetur haud raro retractatum perhibet. multis quidem locis non solum a reliquis codicibus latinis, sed etiam a textu graeco discedit. cum *G* plerumque consentit *E*, sed minoris pretii est. cod. *N* propius ad *G* quam ad *A* accedit, sed a plerisque quibus isti contaminati sunt corruptelis intactus est. eiusdem familiae sunt codd. *KP*, quorum specimina addidisse satis habui. cod. *L* interdum corruptus, saepius genuinum textum seruauit; medium fere locum tenet inter *GN* et *A*. Nauseae textus (*n*) saepe cum *G* uel cum *GN*, saepe cum reliquis contra utrumque facit; interdum correctoris alicuius manibus, qui fortasse etiam graecorum uerborum notitiam habuit, contrectatus est. cod. *U* quamquam recentior tamen bonae notae, codicibus *AL*, interdum codici *F* cognatus est. denique codd. *IQRTX* eiusdem atque *LN* prosapiae modo cum hoc modo cum illo faciunt; ad textum constituendum facile iis carere possis. similia de *SV* dicenda

sunt, quos parui uel nullius pretii esse existimo. ingentem uariarum lectionum molem ita digessi, ut optimorum codicum *ABCDFGHLMNU* nec non librorum impressorum *fu* scriptionem fere integram appingerem, earum uero lectionum quas codd. *EIKOPQRSTVX* praeberent delectum instituere satis haberem. reliquorum quibus sigla apponere omisi hic uel illic testimonia adicienda curaui.

Codicum inter se cognationem haec tabula illustrabit.

Scriptura codicum cum in rebus orthographicis tum in rebus grammaticis fluctuat. assimilatio consonarum partim seruatur, partim neglegitur: codd. *BD* modo huic modo illi scripturae fauent; *ACFMN* scripturam non assimilatam, *GHLU* scripturam assimilatam praeferunt. omnes uero codices habent *ascendere, apparere, aspicere, accusare, imperator*. retinui scriptionem antiquissimorum codicum *ACMN* licet parum constantem. itaque scripsi *adtendere*, *adserere*, *adfirmare*, *adsumere*, *adferre*, *adcrescere*, *adloqui*, *adpropinquare*; *conparere*, *conputare*; *inconprehensibilis*, *inludere*, *inreligiosus*, *inlustris*, *inruere*, *inluminare*, *inridere*, *inpedire*, *inponere*, *inperitus*; sed *impetrare*, *imperare*, *implere*, *complere*, *compati*, *comprehendere*, *colligere*, etc. similiter legimus *unquam* et *umquam*, *quicunque* et *quicumque*, *nanque* et *namque*. permutatio uocalium *e* et *ae* in omnibus fere codicibus saepissime fit: scribitur *haec* et *hec*, *caelum* et *celum*, *pena*, *seculum*, *due*, *sepe*, *longeuitas*, *substantie*, *penitet*, *preditus*, *estimare*, *adherere*, etc., uice uersa *haereditari* (*BCG* etc.), *aecclesia* (*B*) uel *ecclaesia* (*N*) *aegestas* (*A*). rarius *e* et *i*, *e* et *oe*, *i* et *y*, *i* et *u*, *o* et *u* permutantur. sed reperitur *aduliscens* (*M*), *dimergere* (plerumque), *disperatum* (*BCN*), *distinauit* (= *destinauit*, *N*), *suscipi*, *accipi* (pro *suscepi*, *accepi*, *N*); *demicare* pro *dimicare* (*N*), *demittere* pro *dimittere* (*M*) etc., *ueruicis* uel

berbicis, ueruicinum (*berbicinum*) cf. Schuchardt l. s. I, 284. 371, *nicromantia*, *paraclitus* (Schuchardt I, 227), *delerare* (*CDMN* cf. Schuchardt II, 75); *cepi* (*U*) siue *caepi* (*FL*) pro *coepi*; *illiricum, misterium, sinagoge, himni*; *obstipuit* (*CN*); *diabulus* (*M*); *adulescens* (*ACM*); *praesolem* (*M*), alia. codex *N* sescenties scribit *u* pro *o*, rarius *o* pro *u*: *sacerdus*, *adhulescentior*, *uicturiae*; *regnu*, *daemoniu* pro *regno*, *daemonio*; porro *leprosus*, *mortuus*, *caecus*, *inreligiosus*, *inimicus*, *circumcisus*, *incautus*, *contentus*, *angelus*, *patronus*, *magnus*, *amicus* pro accusatiuis pluralis in *-os* desinentibus *leprosos*, *mortuos* etc.; interdum sed non ubique manus 2 correxit *u* in *o*. idem codex uice uersa habet *corpos*, *murmorationem*, *comulatus*, alia. uocalem duplicatam habes in *hii*, quod in codd. *CMNU* saepissime pro *hi* (non pro *ii*) usurpatur. permutatio consonarum *c* et *t* haud raro occurrit. cod. *M* scribit *nunciare* et *nuntiare*; cod. *N* *mendatium* (sic etiam *ABF*), *fallatium*, *aspitiens* (sic etiam *U*), *fatio* (*U*), *conditio* (omnes codd praeter *M*); uice uersa legimus *tercius* (*L*), *contencio* (*U*), *diuiciae* (*A*), *perdicio* (*A*), *pericia* (*AN*), *campus marcius* (*LN*). *d* et *t* permutantur in *istut* (*DM*), *aliut* (*CDM*), *aput* (*MN*); *capud* (*A*), *ad* pro *at* (*M*), *adque* (*N*), *inquid* (*M*), *peruenissed* (*N* sect. 65); *t* et *th*: *sabbathum* et *sabbatum*, *therebintus*; *b* et *p*: *scribsi* (*C*), *scribserunt* (*CM*), *abbices* = *apices* (*C*), *obtime* (*ABCD*), *babtismus* (*CO*); *b* et *u*: *trauibus* (*FNU*); *berbicis, berbicinum, libia* = *Liuia*, *baticanum* (*CM*), alia. saepissime *b* et *u* in codd. *CO* permutantur: *moberunt*, *conlocaberunt*, *fleberunt*, *cogitaberim*, *manifestabero*, *perpetraberit*, *euacuabit* (pro *-uit*), *inanibit*, *nobam* etc. *c* et *qu* permutantur in *quur* (*F*), *quum* (*C*), *persequutor* (*C*); *i* et *g* in *magestas* (*C*); *c* et *g* in *nigromantia*; *ch* et *g* in *naumagia* (*C*); *c* et *ch* in *michi*, *nichil* (*BCOLU*), *bacari* (*D*) uel *baccari* (*CM*) pro *bacchari*, *archanus*. aspiratio in codd. *CO* modo abundat modo neglegitur. scribunt *hostendere*, *huxor*, sed *compreendere*, *adibere*, *proibere*, *abere*, *aduc*, *exalare*; interdum sed rarius similia etiam in codd. *ADMN* reperiuntur; *odiernus* (*DN*), *proibere* (*D*), *adhulescentior* (*N*), *herror* (*A*), *hereas* = *aereas* (*M*). *p* post *m* additur in *dampnare*, *dampnum*, *temptatio*, *contempno*, *columpna* (*C*). consonae duplicatae semel ponuntur in *sabatum*, *decolatus*, *suplicium* (*N*), *comendo*, *consumari* (*D*); consona simplex duplicatur in *peccunia* (*D*); rarius consonae transponuntur ut *scluptile*, *scluptilia* (*CO*), uel ab initio uoculae omittuntur ut *seudopropheta* (*C*; cf. Schuchardt I, 148).

Grammaticae regulae rarissime in iis libris qui ad nos peruenerunt uiolantur. interdum ablatiuus pro accusatiuo adhibitus esse uidetur; sed non tam usus casuum quam ultimae syllabae scriptura fluctuat; uirgula enim qua littera *m* significatur, haud raro in codd. deest. sic reperimus *per ignorantia* (*L*), *ante conspectu* (*F*), *ad oriente* (*C*), *circumcisione* (*L*), *in murmuratione* (*MO*), *seditiosa murmuratione* (*ABDGHIM*). commemoro porro infinitiuum *punisse* sect. 19 (p. 137, 2). *cum* coniunctio semel cum indicatiuo construitur (*cum poteritis* sect. 2 p. 119 l. 11 sq., ubi *CEILMNPn potueritis* correxerunt). inter graecismos, quorum magnus numerus occurrit, etiam loquendi formula inde a saeculo IV ualde usitata *habet . . . apparere* 163, 13 referenda est. alia quae notatu digna uidentur ut uoculam *expectaculum* sect. 51 p. 163, 11 (*CF*), de qua conferas Schuchardti librum saepe laudatum p. 341, in indice latino inuenies.

Graecus passionis textus etiam in linguam slauicam translatus est. Sokolovio teste in bybliothecis Moscouiensibus plures huius uersionis codices inueniuntur. sunt autem hi: cod. bybl. monasterii S. Trinitatis 746 f. 317; 764 f. 254; cod. musei quod comitis Rumjan'zew est, ex collectione Vndol'skiana 1299 f. 304—329; cod. bybl. Chludovianae 251 f. 434; cod. academiae clericorum Moscou. 219 f. 48; cod. bybl. seminarii cleric. Bethanici 8 [94] f. 272; cod. acad. cleric. Kasanensis 151 f. 271; cod. bybl. synodalis Moscou. 995 f. 435[b] (in Menaeis Macarii, a. 1552 p. Chr. editis); quibus codicibus addas codicem bybl. synod. Mosc. 806 [non 816], qui Menaea Ioannis Milijutin annis 1646—1654 composita continet. quae in hoc codice legitur passionum Petri et Pauli narratio cum textu graeco codicis Vaticani 1190 in eo conuenit, quod de utriusque apostoli fatis utrobique seorsim tractatur. primum f. 1186[a]—1196 de Petro sermo est: post multa magnaque itinera Romam uenit, ibique cum Iudaeis disputat, deinde cum Simone Mago decertat. quae in textu uulgato inde a sectione 29 leguntur omissis iis quae ad Paulum pertinent omnia recepta, sed saepius in breuiorem formam redacta sunt. sequitur f. 1198—1209 passio Pauli, cui praemittitur itinerarium (sect. 1—21), ita tamen ut rerum ordo interdum mutetur et omnia quae de Petro sunt omittantur. sub finem itinerarii reperiuntur quae sect. 14 et 15 narrantur; quibus statim adiunguntur sectiones 22—24; Paulus ad sepulcrum Petri uenit, coapostoli morte contristatus lacrimas fundit, deinde apud Clementem nauclerum hospitatur. altera die apostolus

cum Iudaeis disputat. hic habes quae sect. 26, 28, 29, 31 leguntur, sed in artiorem formam contracta, omnibusque quae ad Petrum pertinent praetermissis. finem facit breuissima mortis Pauli narratio. conferas de hoc codice quae in supplemento libri mei saepe memoritati p. 51 sq. exposui. denique mentionem facio codicis bybl. Chludovianae (monasterii Edinoverzorum) 105 f. 57, qui epitomen passionis continet. incipit uerbis (a Sokolovio graece redditis): *ἐγένετο τῷ Πέτρῳ ἐλθεῖν εἰς Ῥώμην καὶ ἐκεῖ διδάσκοντος* (sic), *ὁ Παῦλος ἐξῖλθε ἀπὸ Γαυδομελέτης τῆς νήσου καὶ ἐβούλετο ἐλθεῖν εἰς Ἰταλίαν. καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς οὖσι πρεσβυτέροις ἐν Ῥώμῃ τῇ πόλει.*

Denique commemorandum est, latinum Pseudomarcelli textum etiam in sermonem italicum translatum esse. ICThilo loquitur de codice chartaceo bybliothecae Riccardianae qui integrum Nouum Testamentum italice conuersum continet. ibi Actibus Apostolicis Lucae in XXXII capita distributis tamquam supplementum addita est passio Petri et Pauli sub hoc titulo: *Incomincia Il Martirio degli Apostoli Santo Piero e Santo Paolo.* item in codice membranaceo eiusdem bybliothecae et in altero chartaceo saec. XIV, in quo huic martyrio subscriptum legitur: *Io Marcello discepolo dell' Apostolo S. Piero, queste cose vidi, e ho scritte* (Thilo l. s. I, 28). eadem ut uidetur translatio reperitur etiam in libro 'Leggende del secolo XIV. Firenze 1863' II p. 34—160, de qua re FRoediger me certiorem fecit.

A passione Petri et Pauli quae Marcelli nomine fertur probe distinguatur oportet altera earundem rerum narratio, quae non ut ista ex graecis in latina translata, sed a latino homine ex latinis libris compilata est. de hac actorum retractatione disputaui in libro meo „die apokryphen Apostelgeschichten" II, 1, p. 366—380 et in supplemento eiusdem libri p. 54 sq. cum passionis prolixioris codice Monacensi 4554 non solum in eo consentit, quod praefectus urbi, qui de apostolis condemnandis sententiam tulisse dicitur, non Agrippa sed Clemens appellatur, sed etiam hoc utrique narrationi commune est, quod Pseudohegesippi de Petri cum Simone conflictu historia paene ad uerba actorum textui inseritur. ipsi autem Petri et Pauli actus plerumque breuiore, interdum latiore uarioque tractatu exponuntur. adduntur multa de Simonis in conspectu Neronis perpetratis praestigiis deque pessimi hominis fraudibus per uirum quendam Pontii Pilati propinquum detectis, quarum rerum neque in actibus Vercellensibus neque in alia gnosticarum

fabularum compilatione ulla mentio fit. unde haec deprompta sint nescio. quae ex ipso Pseudomarcello excerpta sunt raro iisdem uerbis, plerumque paulo liberiore modo sed eodem ordine referuntur, praeter unam illam de simulata Simonis interfectione et resurrectione narrationem, quae tum aptiore loco tum copiosioribus uerbis profertur. quae de doctrina apostolorum deque eorum disputationibus cum Simone institutis apud Pseudomarcellum traduntur ab hoc compilatore prorsus omissa sunt, quippe qui magis delectaretur fabulis miraculisque consarcinatis quam rebus theologicis gnare expositis. tempus quo librum suum non dico composuit sed consuit non satis accurate definiri potest. uidetur autem multo post Pseudomarcellum, saeculo sexto exeunte siue ineunte saeculo septimo scripsisse.

codices manuscriptos duos cognoui, alterum bybliothecae Londinensis Additionalem 11880 saec. IX f. 9ʳ—16ᵘ, alterum bybl. Aedil. Florentinae eccles. 132 saec. XI f. 5ᵘ—7ʳ. istum quem litera *L* significaui, GGundermann, hunc cui siglum *F* addidi, FRoediger exscripsit. codex Londinensis cum uetustior tum melioris notae est. uendidit illum a. d. III non. iulias anni 1841 Museo Britannico uir plurimum reuerendus Thomas Butler; sed de libri origine nihil comperi nisi hoc non in Anglia exaratum eum esse. scriptura codicis si res orthographicas ut uocalium uel consonarum permutationem (*precedere*, *cepit*, *preter*, *delerare*, *fenice* [cf. Schuchardt II, 292. III, 262], *putridine*, *patres conscribti*), uel etiam consonarum assimilationem neglectam (*inridet*, *inmortalitas*, *conparuit*, *adsiduus*) omittas, rarissime ab usitata discedit, sed uerborum ordo saepe mirum in modum mutatus est. plura de codice Florentino dicenda sunt. superscribitur codici *natale apostolorum petri et pauli.* sequitur prologus, cuius initium est *Simon qui interpretatur obediens etc.* finitur *eodem die quo petrus capite truncatus ibique sepultus est.* prologum excipit passio: *quum introissent romam beatissimi apostoli petrus et paulus.* post passionem habes f. 7ᵘ *sermonem in natale S. Pauli: Beatus paullus qui tantam uim humanae alacritatis ostendit etc.* codex tam male habitus est, ut uix diiudicari possit, num librarius uerborum enuntiatorumue integritatem, an regulas grammaticae uiolauerit. saepe singula uerba uel particulas uocabulorum, interdum tota enuntiata omisit; reliqua tam leuiter consuit, ut quid sibi uelit uix diuines. quae cum ita sint codex ne ad linguam quidem

rusticam qua scriptus est cognoscendam multum ualet. fortasse multa eorum quae rudem incultumque scribam sapiunt, iam in archetypo quem iste exscripsit exstiterunt. sed nihil id generis recipiendum duxi, praesertim cum codex Londinensis, qui duobus saeculis uetustior est, multo puriore sermone utatur; sed in apparatu critico omnia quae librarius peccauit religiosissime adnotaui. ut autem de codicis origine facilius iudicare possis, conspectum eorum quae a grammaticae regulis abhorrent hoc loco addere placet. initium facio dicendi de rebus orthographicis. taceo de permutatione literarum *e* et *ae*, quae etiam in codice Londinensi sed multo rarius reperitur. scribitur in *F* non solum *queris*, *estimet*, *iudea*, *querere*, *preualere*, *preceptum*, *tante*, *potentie*, *pre*, *proposite*, *presidatus*, sed etiam *uocae* pro *uoce*. addas *e* et *i*, *a* et *e*, *y* et *i*, *u* et *i*, *au* et *o*, *e* et *u* uocalium permutationem: *arietes* pro *arietis* 225, 5, *conamine* pro *conamini* 231, 14, *exanima* pro *exanime* 229, 21, *uobus* pro *uobis* 224, 17, *aufert* pro *offert* 229, 5; *ut* pro *et* 232, 7, *et* pro *ut* 224, 7. 226, 19. aspiratio modo abundat modo neglegitur: *adholescens*, *adhulescens*, *adhorans*, *adherant*, *haëre*, *hora* pro *ora*; *os* pro *hos*, *ora* pro *hora*. scribitur porro *capud* (sic semper), *ammonebant*, *condempnatus*, *perdictionem* (scil. *perditionem*). sed hae minutiae sunt. sescenties autem librarius artem grammaticam cauillatur, casus, numeros, genera, personas modo fere incredibili permutando. scribit nominatiuum pro accusatiuo: *qui* pro *quem* 223, 13; 17, *sanguis meum* pro *sanguinem meum* 224, 17, *magni homines* pro *magnum hominem* 225, 23, *ad imperator* 226, 17, *alia statua* pro *aliam statuam* 227, 5 sq., *una . . . alia* pro *unam . . . aliam* 227, 6, *doctrina* pro *doctrinas* 227, 24, *nero imperator* pro *Neronem imperatorem* 231, 17, *qui* pro *quid* 231, 18, *astutia* pro *astutiam* 231, 24, *aduersus petrus et paulus* 233, 12; nominatiuum pro ablatiuo: *genibus positi* (pro *positis*) 230, 23, *christiani* pro *-is* 232, 16; genetiuum pro nominatiuo: *neronis* pro *Nero* 225, 21; genetiuum pro datiuo: *crucis* pro *cruci* 224, 9, *conditionis* pro *conditioni* 229, 9, *matris* pro *matri* 230, 3, *omnium* pro *omnibus* 232, 25; datiuum pro nominatiuo: *symoni* pro *Simon* 225, 25; datiuum pro ablatiuo: *omni plebi* pro *omni plebe* 232, 25; accusatiuum pro nominatiuo: *symonem* 223, 8, *sententiam* 229, 9, *aritiam* 232, 8; accusatiuum pro ablatiuo: *loco . . . mundissimum* 224, 16, *anulum meum* pro *anulo meo* 224, 21, (*cum senatos* 225, 8), *silentium* 228, 4, *in urbem* pro *in urbe* 230, 10, *in montem capitulinum* 230, 13;

quid pro *quo* 231, 3, *metum* 232, 17; *quod* pro *quo* 232, 14; ablatiuum pro nominatiuo: *beatissimis apostolis* 223, 2, *quo* pro *quod* 225, 5; ablatiuum pro datiuo: *morte* pro *morti* 225, 24; ablatiuum pro accusatiuo: *pontio pilato* 223, 5, *fugace* 223, 18, *in sporta* 224, 21, *in palatio suo* 225, 16, *discipulis* 226, 19, *digito* pro *digitos* 228, 7, *in caelo* 230, 12. 234, 2, *mago* 231, 11, *in terra* 232, 6, *ab ante mea potestate* 231, 3, *in inferno* 234, 2; scribit porro pluralem pro singulari: *magni homines* pro *magnum hominem* 225, 23, *eis* pro *ei* 225, 20, *parentes* pro *parentem* 225, 25, *habentes* pro *habentem* 227, 6, *una intendentes* ibid.; singularem pro plurali: *doctrina* pro *doctrinas* 227, 24, *digito* pro *digitos* 228, 7, *quod* pro *quos* 226, 19, *ei* pro *eis* 232, 21; masculinum pro neutro: *factus* pro *factum* 224, 22, *inuentus est caput* 225, 4, *quem* pro *quae* 224, 7, *aliquis malum* 224, 17, *cubiculum interiorem* 225, 18, *quis* pro *quid* 228, 1, *inuentus* pro (*in*)*uentum* 233, 1; neutrum pro masculino: *quod* pro *quos* 226, 19, *aliquid* pro *aliquis* 229, 4; femininum pro neutro: *qua* pro *quo* 224, 6; neutrum pro feminino: *plurima uirtutes* 225, 19; item personae, numeri, modi, tempora uerborum permutantur. habes primam personam uerbi pro secunda: *faciam* pro *facias* 225, 15; primam pro tertia: *fuissem* pro *fuissent* 225, 18, *faciam* pro *fecit* 228, 1, *ueni* pro *uenit* 230, 20; secundam pro tertia: *desideras* pro *desiderat* 226, 1, *uocaris* pro *uocatur* 227, 17; tertiam pro prima: *dicebant* pro *dicebam* 224, 7; tertiam pro secunda: *estimet* pro *aestimes* 223, 18, *est* pro *es* 224, 6; 226, 14, *perdiderit* pro *perdideris* 228, 16, *dicit* pro *dicis* 231, 18. habes porro pluralem pro singulari et uice uersa: *interrogauerunt* pro *interrogauit* 226, 25, *dicebant* pro *dicebat* 227, 2, *possent* pro *posset* 229, 1; singularem pro plurali: *fuerat* pro *fuerant* 229, 3; indicatiuum pro coniunctiuo: *loquebatur* 227, 5, *crescit* 230, 8, *torquetur* 230, 9, *ut . . . ostendit* 231, 24; indicatiuum pro participio: *cognoscet* pro *cognoscens* 226, 4, *indignat* (sic) pro *indignatus* 232, 12; indicatiuum pro imperatiuo: *est* pro *esto* 224, 3; *iubet* pro *iube* 224, 16; coniunctiuum pro indicatiuo: *uoluerint* pro *uoluerunt* 224, 8; coniunctiuum praesentis pro indicatiuo futuri: *delinquatur* pro *delinquetur* 230, 5; participium pro uerbo finito: *faciens* pro *faciet* 230, 19; uerbum finitum pro infinitiuo: *eum . . . possit reuiuiscere* 233, 10, *eum . . . uersus fuisset* 233, 11; praesens tempus pro futuro: *crescit* 228, 16; coniunctiuum imperfecti pro coni. praesentis: *scirent* pro *sciant* 228, 14. addas falsae declinationis et coniugationis

exempla: *homini* pro *hominis* 225, 1, *artis* pro *artibus* 230, 18; *uintus* pro *uictus* 226, 14, *effugaret* pro *effugeret* 232, 18. denique adnoto *quod* coniunctionem accusatiuo cum infinitiuo praemissam: *quod simonem implere* 230, 15. ex qua farragine si quis sibi eligere uelit quae fortasse ad linguae rusticae regulas definiendas aliquid ualere uideantur, me non obstante id conabitur. multa sane cum iis quae in codice pretiosissimo Vercellensi leguntur admirabiliter conueniunt. meam uero sententiam si requiris, equidem non infitior longe plurima nebulonis potius imperitissimi neglegentissimique stultitiam leuitatemque prodere, quam auri argentiue quo philologi laetentur fodinam recludere mihi uideri. aliter de iis statuo quae aut in utroque codice, aut in uno Londinensi consueto generi dicendi contraria reperiuntur. huc pertinet ut orthographica omittam *in* praepositio interdum cum ablatiuo pro accusatiuo coniuncta, uelut *conuersus in loco* 233, 6 *L* (*rediens in loco F*), *in faetore et putredine uersum* 233, 10 sq. (*LF*), *in Christo credere* 234, 3 (*LF*); praepositio duplicata *ab ante* 231, 3, quam *L* recte cum accusatiuo, *F* cum ablatiuo construit; praepositio *praeter* aduerbii loco usurpata: *omnibus mentiri potes praeter mihi* 226, 16 (*Lm*¹*F*); aduerbium *nimium* more graecorum (= σφόδρα) 224, 13 (*LF*); 231, 9 (*LF*); coniunctionem *quia* pro *quod* 223, 17 (*L*). 226, 12 (*L*). 231, 10 (*LF*). 232, 4 (*LF*) et ante orationem directam 226, 26 (*LF*); *si* in oratione indirecta 224, 15 (*LF*). 229, 20 (*LF*). addas usum pronominum *alius* pro *alter* 225, 21 (*LF*) et *quod* pro *quid* 224, 5 (*L*); 224, 12 (*F*), nominum adiectiuorum comparationem quasi duplicatam *nimis incredulior* 233, 14 (*F*), *non tantum incredulior* 233, 17 sq. (*F*), quibus adnumerare possis *ualde carissimus* 227, 9 (*F*); denique infinitiuum pro *ut* cum coniunctiuo *populus conuenit . . . uidere* 230, 14 sq. (*CF*) et supinum pro infinitiuo *pollicetur uolatum* 230, 11 sq. (*LF*). haec ubi in *L* uel in utroque codice leguntur, temptare non ausus sum.

III. Acta Pauli et Theclae.

Acta Pauli et Theclae uel passionem S. Theclae (μαρτύριον τῆς ἁγίας Θέκλης) primus Tertullianus in libro de baptismo c. 17 commemorat[1]. narrat ille presbyterum quendam Asianum

[1] *quodsi qui Pauli perperam scripta legunt exemplum Theclae ad licentiam mulierum docendi tingendique defendunt, sciant in Asia presbyterum qui eam scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulans, conuictum atque confessum id se amore Pauli fecisse, loco decessisse.*

haec acta quasi in honorem apostoli Pauli composuisse, sed fraudis conuictum munere suo deiectum esse. quae Tertulliani uerba facile ita accipere possis, ut presbyterum illum librum suum Paulo tamquam auctori supposuisse existimes. sed neque in codicibus manuscriptis neque cuiusquam ueterum scriptorum testimonio acta Theclae Paulo apostolo adiudicantur. accedit quod illae ipsae res quae in libro de Paulo narrantur ne speciem quidem ullam libri suppositicii praebent. neque enim ipse apostolus tamquam auctor libri inducitur, neque personae Pauli quae in tertio libri capite reperitur descriptio cum illa opinione conciliari potest. quod autem presbyter ille conuictus et confessus loco decessisse dicitur, id non propter fraudem factam sed propter haereticas quas defenderet sententias ipsi accidisse uidetur. nimirum cum ille licentiam mulierum docendi tingendique exemplo Theclae commendaret, de gnosticorum consuetudinibus in ecclesiam catbolicam illatis accusatus est. Tertulliani testimonio Hieronymus in libri de scriptoribus ecclesiasticis capite 7 usus est, ita tamen ut quaedam adderet quorum notitiam aliunde eum percepisse apparet[1]). nuncupat enim librum περιόδους Pauli et Theclae et mentionem facit fabulae baptizati leonis, quam in illis περιόδοις contineri testatur. quae quidem fabula cum in eo textu quem nunc in manibus habemus frustra quaereretur, fuerunt qui dicerent Hieronymum eam aut suo Marte finxisse, aut prauam Tertulliani interpretationem secutum protulisse. sed utraque opinio reicienda est. etenim ex iis quae tunc temporis in actis Theclae legebantur uir doctissimus hanc unam narrationem, quippe quae sibi prae ceteris offensioni esset, decerpsit, omissis iis quae Tertullianus de licentia mulierum docendi tingendique notauerat. quis igitur putabit, Hieronymum ipsum sibi quasi fundamentum demonstrationis leuissimis futilissimisque commentis iecisse, quamuis in promptu essent argumenta quibus haereticam libri indolem probaret[2])? aliter de iis statuo, quae idem Hieronymus

---

[1]) *igitur περιόδους Pauli et Theclae et totam baptizati leonis fabulam inter apocryphas scripturas computamus. quale enim est ut indiuiduus comes apostoli* (i. e. *Lucas*) *inter ceteras eius res hoc solum ignorauerit? sed et Tertullianus uicinus eorum temporum refert, presbyterum quendam in Asia σπουδαστὴν apostoli Pauli, conuictum apud Ioannem, quod auctor esset libri, et confessum se hoc Pauli amore fecisse, loco excidisse.*

[2]) Nec magis mihi arrident, quae Ernestus Grabe in Spicilegio SS. Patrum tom. I p. 92 sq. profert, licet Tischendorf proleg. p. XXII Grabio

de Asiano presbytero apud Ioannem conuicto tradidit. haec sine dubio ipse ad Tertulliani uerba quibus usus est addidit; nam apud Tertullianum de Ioanne nihil narratur. — ad eundem illum leonem, non baptizatum quidem, sed diuina uoce ad populum loquentem, referenda uidentur, quae Commodianus in carmine apologetico u. 620 sq. testatur[1]). sed non satis certum est, num haec narratio ex actis Theclae, an ex actis gnosticis Pauli nunc maximam partem deperditis hausta sit[2]).

Vtut haec sunt, non miraberis, si haec uel illa quae ex actis Theclae commemorantur in nostro textu non reperiuntur. libri enim gnostici cum ad usum populi catholici accommodarentur, ab omnibus quae catholicas aures offenderent diligenter purgari, uariisque modis retractari et decurtari solebant. acta autem Theclae aut certe eum librum unde noster textus ortus sit inter gnosticos libros numerandos esse, alio loco uberius exposui[3]). originalem actorum textum non integrum ad nos peruenisse etiam aliis documentis probatur. huc pertinent quae Ioannes Chrysostomus, uel quisquis ille est qui homiliam in sanctam Theclam Chrysostomo adscriptam composuit, de Thecla rogo erepta ad Paulum fugiente deque Thamyri sponsam in deserta loca persequente eique uim inferendam minitante narrauit[4]). haec enim si quid uideo post illa quae sectione 22 leguntur actorum textui inserenda sunt. addas quod pluribus locis quae nunc in actis traduntur ex prolixiore textu excerpta, immo uero rerum ordine turbato in breuiorem formam redacta esse uidentur. conferas quae sect. 21—23; 26; 34 narrantur et quae

---

adstipulatur. „*ipsa enim acta Hieronymum haud legisse putat, illam uero fabulam praeter Hieronymum a nemine eorum omnium qui tot mirabilia Theclae citant commemoratam, ex iis ortam esse quae sect. 33 sq. de leaena Theclam antequam baptizaretur mirabiliter contra bestias defendente narrata sunt.*" sed baptismus Theclae quem ipsa sibi sumsit post obitum demum leaenae, neque in harena ubi haec periit, sed in fossa uel piscina factus esse traditur.

¹) *Et quidquid uoluerit, faciet ut muta loquantur.*
Et Balam caedenti asinam suam colloqui fecit
Et canem ut Simoni diceret clamauit a Petro [l. *te Petrus*]
Paulo praedicanti dicerent ut multi [l. *muti*] *de illo;*
Leonem populo fecit loqui uoce diuina.

²) cf. Pitra spicileg. Solesm. I proleg. XXII et quae contra Pitram monui in libro meo die apokr. Apostelgesch. II, 1, 231 sq. 446.

³) Apokr. Apostelgesch. II, 1, 448 sqq. et contra eos qui oblocuti sunt cf. eiusdem libri supplementum p. 62.

⁴) Chrysostomi Opp. T. II p. 749—751 ed. Montefalc.

ego de his rebus disserui in libro meo 'die apokr. Apostelgesch.' II, 1, 447. interdum etiam fit ut auctor libri, ubi lectores ad superiora delegat, ad res respiciat quae in superioribus non reperiuntur; cf. sect. 37 (apud Syrum interpretem) 41. 42 et quae ego notaui l. s. p. 447 sq.

Reliqui scriptores qui inde a saeculo quarto exeunte actorum Theclae mentionem faciunt, iam eodem textu catholico usi sunt quem nos in manibus habemus. taceo de Ambrosiastro quem uocant qui ad unum tantum actorum locum spectauit[1]). sed medio saeculo sexto Basilius Seleuciae in Isauria episcopus duobus libris de uita et miraculis S. Theclae scriptis catholicam istam historiam ut ipse fatetur *κατ' ἴχνος* secutus est. quaecumque ille in priore libro de Thecla narrauit[2]), ea omnia ex iisdem quae nunc habemus actis hausta sunt, licet mutatis uerbis et sermonibus uehementer amplificatis. post illum Nicetas Paphlago *λόγῳ ἐγκωμιαστικῷ* Theclae memoriam celebrauit. eundem narrationis ordinem obseruauit, easdem res exposuit, sed ingenti ut solet uerborum tumore obuolutas[3]). uterque eo tantum ab actis discessit quod gnosticarum opinionum uestigia quae in catholica retractatione supererant accurate exstinxit; nisi quod Nicetas sanctam uirginem baptizandi priuilegium habuisse testatur. tertius historiam Theclae retractauit Symeon Metaphrastes, qui ad actorum textum tam arte se adplicauit, ut uerba eius saepius ad istum emendandum adhiberi possint[4]).

---

[1]) apud Migne ser. lat. XVII, 518: *hoc enim negabant* (haeretici quorum 2. Tim. 2, 18 mentio fit) *quod palmare est christianorum ut credant se in futurum a mortuis resurgere. hi autem, ut ex alia scriptura* (act. Theclae c. 14) *docemur, in filiis fieri resurrectionem dicebant.*

[2]) Basilii in Isauria episcopi de uita et miraculis d. Theclae libri II ed. Petrus Pantinus Antuerp. 1608.

[3]) apud Combefisium Auctar. nouiss. t. I p. 445 sqq.

[4]) *Μαρτύριον τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος καὶ ἀποστόλου Θέκλης.* incipit uerbis *ἄρτι τοῦ μεγάλου τῆς ἀληθείας.* graece primum a Petro Pantino l. s. p. 250—291, deinde a Mignio ser. gr. CXV p. 822—846, latine apud Lipomanum et Surium ad diem XXIII. mensis Septembris editum est. libri manuscripti saepissime in bybliothecis reperiuntur. in bybl. nation. Parisina GGundermann hos codices inuenit: cod. Paris. Supplem. gr. 240 (ol. Sangerman.) saec. XI f. 3^{r} A. Paris. gr. 774 saec. XV f. 89 sqq. Par. gr. 1492 saec. XI fol. 138^{r} sqq. Par. gr. 1489 (Colb. 772. Reg. 2042. 2) saec. XI f. 166^{r} sqq. Par. gr. 1479 (Colb. 780. Reg. 2016. 6. 6) saec. XI f. 157^{u} A sqq. Par. gr. 1607 saec. XIV fol. 166^{u} sqq. Par. gr. 1515 (Colb. 868. Reg. 2016. 5. 5) saec. XII f. 130^{r} A sqq. Par.

Praeter hos scriptores actorum Theclae mentionem faciunt uel aliquid de Thecla uirgine et martyre referunt quod ex actis illis desumptum est inter graecos Methodius Tyrius[1]), Gregorius Nazianzenus[2]), Gregorius Nyssenus[3]), Epiphanius Constantiensis episcopus[4]), Ioannes Chrysostomus[5]); inter latinos Ambrosius Mediolanensis[6]), mulier Aquitana[7]), Zeno Veronensis[8]), Sulpicius Seuerus[9]), Maximus Taurinensis[10]), Faustus Manichaeus[11]) et Augustinus[12]). quibus addere placet Pseudo-Cyprianum quem Antiochenum esse uolunt[13]), Gelasium Romanum papam, qui in decreto de libris recipiendis et non recipiendis etiam acta Pauli et Theclae libris apocryphis adnumerat[14]); denique Menaeorum

---

gr. 1521 saec. XII f. 206ᵘ sqq. Par. gr. 1523 saec. XII f. 106ᵘ sqq. quibus codd. addas cod. Florent. Laurent. Plut. XI, 20 saec. XI f. 147 et alios multos. — Suidas s. u. *ἄβαξ* hanc passionem Theclae Symeoni Logothetae tribuit.

[1]) *Συμπόσιον τῶν δέκα παρθένων ἢ περὶ ἁγνείας* apud Combefis. Auctar. Nouiss. t. I p. 64 sqq. et in Methodii opp. ed. A. Jahn.

[2]) Orat. 1 in Iulian. Opp. tom. I p. 108 ed. Paris. 1840; orat. 24 opp. I p. 443; praecepta ad uirgines tom. II p. 348 u. 190 sqq. exhortat. ad uirgines l. s. II p. 382 u. 87 sq.

[3]) Hom. 14 in cant. cant. Opp. tom. I p. 676 ed. Paris. 1615.

[4]) Haer. 78, 16; 79, 5.

[5]) Hom. 25 in acta app. Opp. t. IX p. 207 ed. Montef.

[6]) de uirginibus II, 3, 19—21 apud Migne ser. lat. XVI, col. 223 sq.; de lapsu uirginis consecratae c. 3 et 4 Migne XVI, 385 sq. de uirginitate 7, 40 Migne XVI, 290; epistula 63, 34 ad Vercellensem ecclesiam Migne XVI, 1250.

[7]) Peregrinatio S. Silviae Aquitanae ad loca sancta ed. IFGamurrini, Biblioteca dell' Academia storico-giuridica vol. IV (Romae 1887) p. 73 *sed quoniam de Tharso tertia mansione, id est in Hisauria, est martyrium sanctae Teclae, gratum fuit satis, ut etiam illuc accederem, presertim cum tam in proximo esset.* p. 74 *ibi ergo cum uenissem in nomine dei, facta oratione martyrium, nec non etiam et lectus omnis actus sanctae Teclae, gratias domino nostro egi infinitas, qui mihi dignatus est indignae et non merenti in omnibus desideria complere.*

[8]) lib. I tract. 8 de timore ap. Gallandium t. V p. 122.

[9]) Dialog. de uita Martini II, 13, 5 p. 106 ed. Halm.

[10]) Serm. 48 in festo S. Agnetis in Opp. Ambrosii (Paris. 1690) append. p. 458.

[11]) apud Augustin. c. Faustum XXX, 4. Opp. VIII col. 316 sq. ed. Antuerp. 1700.

[12]) de sancta uirginitate c. 44. Opp. VI, 265.

[13]) Pseudo-Cypriani orat. de martyribus in Cypr. Opp. III, 149 ed. Hartel.

[14]) Gelasii decr. II, 22: *liber qui appellatur Actus Theclae et Pauli apocryphus.*

Graecorum auctores[1]) et Menologium imperatoris Basilii Porphyrogenneti[2]), qui Theclae historiam breuibus uerbis comprehendunt.

Acta Pauli et Theclae primus Ernestus Grabe graece et latine edidit in Spicilegio SS. Patrum Oxoniae 1698 t. I p. 95—128. usus est Grabe ad editionem suam adornandam codice Baroc-ciano 180 bybl. Bodleianae. hic illic, ut ipse praefatus est, ex antiqua latina uersione quae in eiusdem bybliothecae codice 39 Digbaei exstat, nec non ex graeco Basilii Seleuciensis commentario textum emendauit et suppleuit, nouamque latinam interpretationem cum notis addidit, subiuncta ad calcem uersione antiqua. Grabii editio repetita est ab Ieremia Iones in altero tomo libri 'A new and full method of settling the canonical authority of the New Testament etc. London 1726.' lacunam codicis Bodleiani quae inde a uerbis sectionis 27 *αὐτὴν εἰς θηρία* usque ad uerba sect. 32 *τῶν δὲ λεγουσῶν* inuenta est, Grabe ex Symeone Metaphraste expleuerat; deinde Thomas Hearne anno 1715 in appendicis ad Ioannis Lelandi antiquarii collectanea parte II (uol. VI) p. 67—69 ex codice Oxoniensi Huntingdoni (nunc Miscell. graec. 77) ipsa actorum uerba restituit. nouam actorum editionem parauit ICThilo, qui tres libros manuscriptos bybliothecae Parisinae contulit (Acta Thomae proleg. p. LIX sq.): scilicet codd. gr. 520 saec. XI, 1454 saec. X et 1468 saec. XI. sed uiro meritissimo non contigit ut quae sibi proposuisset ad exitum perduceret. itaque post illum Constantinus Tischendorf in editione huius libri priore opus quod Thilo imperfectum reliquerat perfecit. usus est tribus a Thilone collatis codicibus Parisinis; praeterea Grabii textum Baroccianum et codicem Oxoniensem latinum ab illo editum, itemque fragmentum Thomae Hearne adhibuit.

Nostram editionem nouis subsidiis quaesitis fulciendam curauimus. ad textum constituendum hos codices graecos adhibui:

A = cod. Parisinum gr. 520 saec. XI f. 39 sqq. a Thilone et Tischendorfio collatum.

B = cod. Paris. gr. 1454 saec. X f. 72 sqq. ab iisdem uiris collatum.

C = cod. Paris. gr. 1468 saec. XI f. 38 sqq. ab iisdem collatum.

---

[1]) ed. Venet. 1683 p. 153.

[2]) I, 66 ed. Albani; Migne ser. gr. CXVII, 69.

E = cod. Vatic. gr. 797 saec. XI f. 94 ab Augusto Mau collatum[1]).

F = cod. Vatic. gr. 866 saec. XI exeunt. f. 27 ab eodem collatum.

G = cod. Barocc. 180 bybl. Bodleian. saec XII. est codex Grabii.

H = cod. Oxon. Miscell. gr. 77 olim Huntingdoni saec. XII exeunt. est codex ex quo Thomas Hearne lacunam cod. Barocciani suppleuit. specimina codicis ILGMowat M. A. mihi procurauit.

I = cod. Paris. gr. 1506 saec. XII f. 64^{r}. specimina codicis GGundermann mihi transmisit.

K = cod. Paris. gr. 769 saec. XIII f. 141^{u}. huius quoque codicis specimina Gottholdo Gundermann accepta refero.

L = cod. Palat. Vatic. 68 saec. XIII f. 81. specimina codicis A. Mau mihi transmisit.

M = cod. Vatic. 1190 saec. XIV pars III f. 1215. specimina codicis curauit AMau.

His codicibus addendus est cod. Athous Cutlumusian. 56 saec. XII f. 156, de quo Philippus Meyer me certiorem fecit; inscribitur: *Μαρτύριον τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου πρωτομάρτυρος καὶ ἀποστόλου Θέκλης τῆς ἐν γυναιξὶν χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.* incipit: *Ἀναβαίνοντος παύλου εἰς ἰκόνιον.*

Latinae actorum uersiones plures ad nos uenerunt: una quae exstat in codice Casinensi 142 saec. XI p. 379 sqq., altera quam in codice Bodleiano Digbaei 39 EGrabe inuenit, tertia quae in Bonini Mombritii Sanctuario quod circiter annum 1476 prelo subiectum est tomo II p. 303—306 reperitur. signaui primam uersionem littera minuscula *c*, alteram siglo *d*, tertiam siglo *m*. Casinensis codex typis impressus est in Bibl. Casin. tom. III Florileg. p. 271—276 (cf. Bibl. Casin. III p. 266 sqq.). inscribitur codici: *Passio sanctae Theclae uirginis.* incipit: *Veniente Paulo Iconium fuerunt ei duo comites Demas et Hermogenes aerarii qui fallacia pleni erant.* explicit: *cuius obitus die celebratur nona kal. Octobr. Regnante domino . . . saeculorum amen.* Digbaei codici inscribitur: *Passio S. Theclae uirginis et martyris quae colitur VIII kal. Octobr.* incipit: *Tempore illo ad-*

---

1) siglum *D* quod Tischendorf latino codici Digbaei addidit ego non adhibui, ne diuersa librorum designatione lectorum animi confunderentur.

scendente Paulo Iconium post Antiochiae fugam, facti sunt ei comites Demas, Ermogenes, Alexander aerarius repleti simulatione. haec uersio etiam apud Gallandium in bybl. Patr. tom. I p. 177 sqq. reperitur. utrique translationi nihil commune est. translatio quae apud Mombritium legitur, eadem esse uidetur quam IoStilting in actis SS. Septembr. t. VI p. 546 in quattuor codicibus Musei Iesuitarum Bruxellensis exstare significat. in catalogo codd. hagiograph. Bruxellensi sex codices latini commemorantur, qui Mombritii textum continere dicuntur, cod. Bruxell. 98—100 saec. XII f. 211r, cod. 197 saec. XV f. 96lb, cod. 7917 saec. XIV f. 157r, cod. 9810—14 saec. XII et XIII fol. 173u, cod. 18108 saec. XII ineunt. f. 77r, cod. 21885 anni 1277 fol. 84r, cod. Bruxell. apud D. Phillips sign. n. 364 saec. XI f. 51u; quibus addas qui in Analectis Bollandianis t. I p. 166 sq. enumerantur codd. Hagan. I. 3 saec. XIV exeunt. f. 163u et Hagan. L. 29 (Weesp 14) saec. XV f. 179u. sed in incerto relinquo num hi codices omnes eandem uersionem praebeant. translatio Mombritiana incipit uerbis: *Passio beatissimae uirginis et martyris Teclae. In diebus illis proficiscente Paulo Iconio ab Antiochia facti sunt ei comites Demas et Hermogenes erarius.* explicit: *in Seleuciam abiit atque multos in domino illic dei doctrina illuminans cum bono cursu requieuit in pace. Regnante . . . saeculorum amen.*

Praeterea latinus actorum textus in breuiorem formam redactus haud raro in bybliothecis reperitur. huius generis est passionis Theclae epitome quae in cod. aed. Flor. eccl. 134 f. 132 seruatur. inscribitur passioni: *nonis Octobr. Natale S. Teclae martyris.* incipit *sub Nerone Romanorum principe Paulus apostolus uerbum dei euangelizando orientem praedicabat. cui credidit puella quaedam nobilis uirgo Tecla nomine.* explicit: *et cum multos illuminasset conuersionis suae exemplo cum somno pacis migrauit ad dominum qui uiuit etc.* (cf. etiam Bandinii suppl. cat. lat. I, 296). primam narrationis partem FRoediger mihi exscripsit. alteram epitomen habes in cod. bybl. Riccard. 223 saec. XII f. 141u sq. incipit: *VIII kal. Octobr. passio sanctae Teclae uirginis. quae de ciuitate yconio a beato paulo apostolo instructa est, quam mater eius cernens christianam et nuptum repudiare malentem Christo sponsam adhaerere, quam corruptione carnis subiacere, pergens ad iudicem accusauit.* explicit *ibique exemplo et conuersatione uitae atque etiam doctrinae plurimos erudiens post multa certamina duplicis coronae, uirgini-*

tatis et martyrii, requieuit in pace. amen. sed non operae pretium est, has lucubratiunculas diligentius excutere.

Ex latino fonte italica de S. Thecla fluxit narratio quae saeculo XIV scripta est, ut FRoediger me certiorem fecit. typis expressa exstat in annalibus quibus inscribitur 'il Propugnatore' (Bononiae 1873. VI, 2).

Graeca etiam in slauicam, syriacam, arabicam linguam translata sunt. slauicae translationis nuntium exoptatum mihi attulit Sergius Sokoloff. exstat in tribus monasterii S. Trinitatis Moscouiensis codicibus: cod. Mosqu. 663 f. 373; 666 f. 91; 755 f. 230; praeterea in bybl. seminarii Bethanici cod. 1 f. 241. promiserat mihi Sokoloff de exemplo uersionis mittendo, sed praematura uiri egregii mors spem praecidit.

Syriacam uersionem nuper Guilelmus Wright uir meritissimus in lucem protraxit et in libro cui inscribitur 'Apocryphal Acts of the Apostles' (Londini 1871) syriace (t. I) et anglice (tom. II p. 116—145) edidit. usus est quattuor codd. Musei Britannici, cod. Add. 14652 saec. VI, Add. 14447 circa saec. X, Add. 14641 saec. X/XI et Add. 12174 anni 1197 p. Chr., quos literis *A*, *B*, *C*, *D* insigniuit. codicis *B* pusillum tantum fragmentum superest. in codice *A* desunt quae inde a uerbis sect. 10 *πολλὴ οὖν σύγχυσις* usque ad uerba sect. 13 *ἄνδρες τίς ἐστιν* leguntur. in codice *D* duo folia exciderunt, quorum alterum sectiones 19—26 inde a uerbis *ὡς δὲ ἐζητεῖτο* usque ad uerba *Ἰκονιέων εἰμὶ πρώτη*, alterum sectiones 34—41 inde a uerbis *ὡς δὲ ἐτέλεσεν* usque ad uerba *εἰς τὸν οἶκον Ἑρμαίου* comprehendebat. signaui uersionem syriacam siglo *s*, codices syriacos litteris s^a, s^b, s^c, s^d.

Denique uersionis arabicae quae in bybliotheca Vaticana asseruatur mentionem facit Assemani in Bibl. Orient. III, 1, 286.

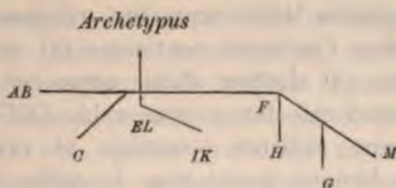
De codicum uersionumque auctoritate disputare conatus est Carolus Schlau in libro 'die Acten des Paulus und der Thekla. Leipzig 1877' p. 4 sqq. utebatur ille critico quem Tischendorf coegerat apparatu nec non anglica textus syriaci uersione. quae tamen res uiro docto parum prospere successit. putauit enim uersionem syriacam nullius fere pretii esse; inter codices autem graecos a Tischendorfio adhibitos plurimi fecit codicem *C*, quem reliquis omnibus posthabendum esse persuasum habeo. mihi non in animo est quae de hac re in libro meo 'die apokryphen Apostelgeschichten' II, 1 p. 431 sqq. uberius disserui hoc loco repetere: satis erit summam rei paucis uerbis absoluere.

Codicum graecorum tres familiae sunt: una quae codicibus *EIKL*, altera quae codd. *FGHM*, tertia quae codd. *ABC* repraesentatur. sub finem historiae codd. *ABC* habent ea quae apud Tischendorfium sectionibus 44 et 45 leguntur de Thecla a medicis laudem sanctae inuidentibus temptata miraculoque diuino in montem translata, deinde de itinere eius subterraneo quod Romam fecit ut Paulum uideret, denique de morte et de sepultura uirginis haud procul a magistri dilectissimi sepulcro; quibus rebus additur computus annorum quos uixit et diei quo memoria eius celebratur significatio. pro his cod. *G* uberius exponit de spelunca prope Seleuciam quam uirgo inhabitauerit, de adulescentibus libidinosis, qui a medicis Seleuciensibus instigati uirginem frustra corrumpere conantur, de precibus quas Thecla ad deum fecit, deque translatione eius in montem. finem facit computus annorum et diei natalis quem uocant indicatio. eadem narratio sed multo prolixior in cod. *M* reperitur; quae codices *ABC* de itinere subterraneo uirginis et de rebus Romanis tradunt in codd. *GM* omissa sunt. utrumque additamentum deest non solum in codd. *FH*, sed etiam in codd. *EIKL* et in omnibus uersionibus. fabula de uirginis in montem translatione iam Basilio Seleuciae episcopo nota fuit, quippe qui famae cuidam quae Theclam communi hominum sorte mortem oppetiisse nuntiabat, uulgatam opinionem opponeret qua uirgo uiua terram subiisse credebatur. quae quidem opinio apud Seleucienses orta, traditione propagata et postea demum fabulis istis de medicis adulescentibusque, quarum Basilius nullam notitiam habuisse uidetur, aucta est. codices igitur uersionesque in quibus hae fabulae omittuntur, uetustiorem textus formam exhibent. quod autem codices Parisini *ABC* de Thecla Romam proficiscente et prope urbem sepulta narrant, id omni traditionis auctoritate caret. hinc apparet codices *EIKL* qui prioris, *FH* qui alterius familiae sunt, reliquos dignitate praecedere. inter prioris familiae testes locupletissimus est codex *E*, quamquam non ea est eius dignitas ut scripturam eius reliquis omnibus neglectis tueamur. multis enim scribendi mendis conspersus est, nonnulla (ueluti sect. 6 septimum *μακαρισμόν*) omittit, saepe etiam ordinem uerborum ad arbitrium immutat. sed plerumque optimis reliquarum familiarum codicibus adstipulatur; saepe solus aut paucis codd. assentientibus uerum seruauit; cf. sect. 29 *ὁ θεός μου, ὁ υἱὸς τοῦ ὑψίστου ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ*. ex reliquis libris codd. *IKL* propius ad codicem *E* accedunt, sed *IK* textum

interdum additamentis auxerunt. cod. *F* eiusdem familiae est atque *G*, sed multo melioris notae. de codice *H* Tischendorf iudicauit, eum nulla re nisi scripturae uitiositate insignem esse. sed illa uitiositas quam uir clarissimus castigat plerumque ad res orthographicas pertinet, quamquam non infitior hunc librum codici *F* cui artissime cognatus est cum aetate tum pretio inferiorem esse. cod. *G* nonnumquam solus aut consentiente cod. *F* uerum seruauit, cf. sect. 8 *εἶπεν οὖν ὁ Θάμυρις πρὸς Θεοκλείαν Ποῦ μού ἐστιν ἡ Θέκλα* (*ABCEIKm* per homoeoteleuton omittunt). codex non intactus est interpolatoris manibus, alia addit, alia (ueluti sect. 6 sextum octauum nonum *μακαρισμόν*) omittit; sed haud raro non solum cum *F* sed etiam cum *E* optimisque uersionibus originalem textum tuetur. in omnibus fere rebus maioris momenti, quibus imprimis adnumerandae sunt nominum propriorum formae, codicum *EFG* scriptura codicibus *ABC* praeferenda est. cod. *M* multo minoris auctoritatis est, utpote qui ab interpolatore nescio quo mirum in modum contaminatus sit.

Tertiae familiae duae propagines distinguantur oportet. codices *AB* artissimo necessitudinis uinculo inter se coniuncti sunt, cod. *C* saepissime ab illis discedit. quae Carolus Schlau ad huius libri laudem celebrandam protulit, in libro meo supra memorato (p. 434 sq.) accuratius refutaui. codicis scriptura a reliquorum testimoniis saepe discedit, multa mutata, multa omissa et decurtata sunt. praeter *μακαρισμοὺς* 7. 8. 10. 11 (sect. 6) et eos locos quos l. s. enumeraui omissa sunt etiam haec: sect. 7 *λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Παύλου*, sect. 9 *ἕνα καὶ μόνον Θεόν*, sect. 11 *τίνες ἐστὲ καί*, sect. 25 *καὶ ἦν ἔσω ἐν τῷ μνημείῳ . . . καὶ πάντων*, sect. 31 *καὶ ἐστέναξε πρὸς κύριον*. caueas igitur ne cum Tischendorfio et Schlauio hunc codicem reliquis omnibus praeferas. saepe cod. *C* cum *E* uel *EFG* contra *AB* facit, saepius *ABE* concordant dissentientibus *CFG*, sunt etiam loci in quibus *ABFG* unam, *CE* alteram scripturam praebeant. sed creberrime *C* reliquorum omnium auctoritate destitutus est. codicum *A* et *B* iste melior, hic antiquior est; uterque saepissime cum *E* contra minoris pretii testes conuenit. cod. *B* interdum interpolatoris uestigia prodit, cf. sect. 24 ubi habet *πάτερ καὶ υἱὲ καὶ ἅγιον πνεῦμα* et sect. 6 ubi uerba tertii decimi *μακαρισμοῦ* praecedentibus adaptat.

Codicum cognationem hoc stemmate illustrare placet:

De rebus grammaticis pauca dicenda sunt. formae alexandrinae raro inueniuntur. legimus εἶπαν (*EF*), ἀφείλατο (*G*), κατέφυγα (*AB*), γεναμένην (*H*). accusatiui tertiae declinationis in -αν desinentes aliquoties occurrunt: habes θυγατέραν (*A* sect. 29), σάρκαν (*H* sect. 5). antistoechia uocalium ι et η, η et ει, ι et οι, ε et αι, ο et ω in quibusdam codicibus rarius, in aliis saepius reperitur: neglegentissime scriptus est cod. *H*, ubi ἡκόνηον, ὑποκρήσαιος, id genus alia legis. ἴδεν saepissime pro εἶδεν exaratur, sed codices sibi non constant. talia notare plerumque supersedi, nisi quid ad sensum uerborum recte cognoscendum iuuabat.

Inter uersiones primum locum obtinet s y r i a c a. uerum quidem est, haud raro eam, maxime in sermonibus, graeca non ad uerba sed circumloquendo reddere uel amplificando exornare. sed ipsa graeca quae Syrus uertit ad archetypum saepe propius quam codices nostri accedunt. multa syrus interpres seruauit quae nunc in graecis omissa uel mutata sunt. enumero quae sect. 25 de Paulo cum pane oleribusque sal edente, sect. 33 de Thecla bracchia in crucis formam extendente, ibid. de pardo ad pedes uirginis accidente, sect. 35 de bestiis tranquille circa Theclam recumbentibus narrantur. taceo de locis in quibus Syrus aut solus aut optimis codicibus consentientibus genuinam scripturam seruauit; hoc unum addo quod fere numquam quidquam quo carere nequeas deleuisse uidetur, si paucissima quae ex errore exciderunt exceperis. itaque auctoritatem syriacae uersionis secuti non solum capite 14 uerba καὶ ἀνιστάμεθα θεὸν ἐπεγνωκότες ἀληθῆ etiam aliis de causis suspecta expunximus, sed etiam clausulam passionis in eam formam quam Syrus suppeditauit redegimus.

Quod de uersione syriaca diximus eam saepe paraphrasim potius quam accuratam graecorum uerborum interpretationem praebere, id in l a t i n a s quoque uersiones cadit. quarum longe

optimam eam esse iudico quae apud Mombritium exstat (*m*). artissime cum codicis *E* textu cognata est; inter omnes accuratissime uerba graeca latine expressit. reliquarum uersionum altera quae codice Casinensi continetur (*c*) ex textu aliquo graeco parata est, qui eiusdem stirpis atque codd. Parisini *AB* fuisse uidetur, haud raro tamen cum codd. *EFG* facit, quibuscum etiam illorum codicum clausulam ut supra monuimus repudiat. tertia denique uersio quae in codice Digbaei exstat (*d* apud nos, *D* apud Tischendorfium) singulari quadam cognatione cum codice *C* coniuncta est, cum quo multa quae reliqui testes tuentur omittit (e. gr. sect. 6 μακαρισμοὺς 7. 8. 10. 11); sed alia quae in *C* reperiuntur praeterit, et hic illic prope abest a codice *G*.

In commentario critico uariarum quas apud translatores inuenimus lectionum nonnisi delectum instituimus. saepe enim adeo a graecis discedunt ut uix quidquam ad genuinam scripturam cognoscendam conferant. sed quotiescumque duarum uersionum consensio eadem quae transtulerint graeca uerba patefacere uisa est, eam religiosissime adnotauimus, etiamsi nullus graecorum testium hanc lectionem confirmabat.

IV. Acta Thaddaei.

De actis Thaddaei paucissima habeo praefanda. notissima est illa inter Syros inde a saeculo secundo exeunte peruulgata historia de Abgaro V quem Nigrum uocant Edessenorum principe nuntium cum epistula ad Iesum Christum Hierosolyma mittente deque responso a domino dato, quo quod ille petiuerat ut a morbo grauissimo sanaretur per unum ex discipulis suis quem ipse a mortuis resuscitatus missurus esset impletum iri pollicitus est. missus esse fertur Addaeus unus ex septuaginta discipulis, quem graeci cum Thaddaeo uel Lebbaeo uno ex duodecim confundebant. qui quidem Addaeus principem sanasse et una cum populo ad fidem Christianam perduxisse fertur. postea demum haec fabula eum in modum exornata est, ut Abgarum imaginem Christi depingendam curauisse, depictamque cum accepisset super Edessae portam tamquam munimentum posuisse narrarent, quo factum esse ut oppidum ab omni hostium impetu, sicut Christus olim promisisset, defenderetur. genuinam epistularum et actorum Edessenorum formam seruauit Eusebius, qui haec documenta ex Edesseno archiuo deprompta

et πρὸς λέξιν ex lingua syriaca in graecam translata esse testatur (Hist. eccl. I, 13). sub finem saeculi IV haec acta ab interpolatore quodam uberius exornata multisque additamentis amplificata sunt. librum retractatum cui inscribitur Doctrina Addaei syriace et anglice edidit Phillips (Londini 1876). idem liber etiam in linguam armeniam translatus quibusdam narratiunculis auctus est, quibus translator Armeniorum nomen celebrare et Edessenorum apostolum patriae suae uindicare sibi proposuit. armeniaca in gallicam linguam uersa, primum sed non integra edita sunt a Ioanne Raphaele Emin sub titulo 'Leroubna d'Edesse. Histoire d'Abgar' in Langloisii libro 'Collection des Historiens Arméniens' Parisiis 1867 p. 314 sqq., iterum a doctore Alishan sub titulo 'Lettre d'Abgar' Venetiis 1868. eodem consilio atque armenius interpres etiam Moses Chorenensis eam historiae Armeniae partem composuit, quae res Edessenas et Abgari V fata complectitur (Hist. Arm. II, 29—32 ed. Whiston; II, 30—35 ed. le Vaillant)[1].

Epistularum illarum nec non imaginis Christi Edessenae fama apud ueteres creberrima fuit. scripserunt de his rebus inter Syros Ephraimus Edessenus († 378) in Testamento (opp. graece ed. Rom. 1743 t. II syriace 399 graece 235 sq.), Iosua Stylites in Chronico anno 515 scripto ('Chronique de Josué le Stylite. Texte et traduction par M. l'abbé P. Martin' p. XIII. LI sqq. uersionis gallicae, in annalibus 'Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes' tom. VI, 1. Lipsiae 1878), Iacobus Sarugensis († 521) in Homilia metrica de Adaeo apostolo et Abgaro Edessae rege (apud Assemanum in Bibl. Orient. I p. 317 sq. et apud Curetonium 'Ancient Syriac Documents' p. 154), Dionysius Telmaharensis († 845) in Chronico (Eusebii canonum epitome ex Dionysii Telmaharensis chronico petita edd. Siegfried et Gelzer p. 48), Gregorius Barhebraeus († 1286) in historia compend. dynastiarum (ed. Pococke Oxon. 1663 p. 71 sq. uers. lat.), in chronico syriaco (edd. Bruns et Kirsch Lipsiae 1789 p. 48 sq. uers. lat.) et in chronico ecclesiastico (edd. Abbeloos et Lamy t. III p. 11 sqq.), Mares Salomonis filius c. 1235 (apud Assemanum l. s. III, 2 p. IV. XI), Salomo Bassorensis

[1]) conferas quae exposui in libris meis 'die edessenische Abgarsage' Brunsvigae 1880, 'die apokryphen Apostelgeschichten' II, 2 p. 178 sqq. Supplem. p. 105 sqq. quibus addas quae scripserunt KCMMatthes, 'die edessenische Abgarsage' Lipsiae 1882, et Tixeront, 'les origines de l'Eglise d'Edesse et la légende d'Abgar' Paris. 1888.

(c. 1222) in libro cui Melissae inscribitur (ed. Budge Oxon. 1886 p. 109 uersionis anglicae), Elias episcopus Damascenus apud Assemanum l. s. III, 2, V. XIV, Amrus librorum Maris excerptor apud Assemanum l. s. p. V. XIII sq., Iesuiabus (Ebed Iesu) Sobensis († c. 1257) in libro Margaritae IV, 6 apud Assemanum l. s. p. IV et in epitome canonum l. s. p. IV. X, alii; inter Graecos Procopius de bello Persico II, 12 (ed. Dindorf in Corpore Scriptt. hist. Byz. Bonnae 1838), Euagrius sub finem saeculi VI in historia ecclesiastica IV, 27 (ed. Migne ser. gr. t. LXXXVI), Ioannes Damascenus de fide orthodoxa IV, 16 (ed. Migne ser. gr. t. XCIV p. 281; cf. etiam appendicem ad primam de imaginibus orationem apud Mignium l. s. p. 320 et epistulam ad imperatorem Theophilum l. s. t. XCV p. 631 sq.), Georgius Hamartolus in chronico (ed. Muralt p. 236 sq.), Constantinus Porphyrogennetus († 959) in narratione de diuina Christi Dei imagine non manu facta (in Originum rerumque Constantinop. manipulo ed. Combefis. Paris 1664 p. 75—109), Georgius Cedrenus in historiarum compendio (ed. Dindorf Bonnae 1829 t. I, 308 sqq.), Nicephorus in historia ecclesiastica II, 17 (ed. Fronto Ducaeus Paris. 1630 t. I p. 143 sqq.); inter latinos Darius Comes in epistula ad Augustinum data (ep. 230 in Augustini opp. ed. Antuerp. 1700 t. II p. 635), passionis Thomae apostoli auctor (in Supplemento codicis apocryphi ed. Bonnet p. 159 sq.), Gregorius II papa Romanus in ep. I ad Leonem Isaurium (in Mansii Conc. Coll. XII, 963 sq.), Ordericus Vitalis († 1141) in historia ecclesiastica ed. Le Prevost Parisiis 1838—55 lib. I t. I p. 318 et lib. VIII t. III p. 564); inter Armenos Faustus Byzantinus in libro tertio historiae Armeniae (392) apud Langloisium l. s. I, 210, Moses Chorenensis in epistula ad Isaacum Erzerumi episcopum (in Moesingeri editione uitae Bartholomaei p. 13), qui Thaddaeum sub Sanatruco Armeniae rege in Sauarsana prouincia mortem oppetiisse tradunt; denique inter Arabas Ibn-el-Athîr in chronico ad annum 331 Heg. (= 943 p. Chr.) libro VIII p. 302, Abulfeda in chronico (qui eandem narrationem ad uerba repetit), Elmakin in Historia Saracenica ed. Erpenius p. 213), Ioannes Said in appendice ad Eutychii annales (apud Assemanum l. s. II, 393).

In numerum eorum qui de epistulis mutuis Christi et Abgari regis deque Thaddaei rebus gestis commentati sunt, etiam compositor actorum Thaddaei referendus est, quae primus Tischendorf in lucem protraxit. epistula Abgari a genuino

quem Eusebius seruauit textu nonnihil differt: responsum Christi ore tantum non litteris datum, imago domini in linteo expressa Abgaro missa esse dicitur; Thaddaeus uel Addaeus Edessenorum apostolus, qui secundum Syros Edessae diem suum in pace obiisse, secundum Armenos in Sauarsana prouincia martyrium passus esse fertur, cum Thaddaeo uel Lebbaeo uno ex duodecim confunditur, quem Beryti in Phoenice mortuum esse et graeci et syri scriptores tradiderunt (cf. de hac re librum meum 'die apokryphen Apostelgeschichten' II, 2 p. 156. 158 sqq.)[1]. quid quod etiam de patria Thaddaei in actis graecis alia atque apud Syros narrantur: hi enim eum Paneae Palaestinae uel Caesareae Philippi natum esse autumant, istorum autem auctor eum Edessenum fuisse, Hierosolyma uenisse et inter duodecim Christi apostolos receptum esse tradit. non huius loci est actorum originem accuratius peruestigare. illud unum moneo, eam quae in iis reperitur fabulae formam non ante saeculum quintum ortam esse.[2])

In edendis his Thaddaei actis duobus codicibus usus sum; altero Parisino bybl. nat. gr. 548 saec. XI, altero Vindobonensi bybl. Caesar. hist. gr. 45 (olim 14) saec. IX/X (cf. Lambec. comment. VIII p. 202; ed. Kollar. VIII p. 428 sq.). istum iam Constantinus Tischendorf secutus est; huius duo tantum fragmenta quae Lambecius exscripserat, et extremam partem inde a uerbis sectionis 6 *καὶ ἀποκριθέντες οἱ ἀρχιερεῖς εἶπον* adhibuit. Albertus a Vogel Vindobonensis amicus coniunctissimus hunc codicem rogatu meo integrum contulit. signaui codicem Parisinum siglo *P*, Vindobonensem littera *V*. acta in bybliothecis rarissima sunt: diu multumque de nouis subsidiis quibus apparatum criticum augerem sciscitatus sum, sed praeter hos duos codices quorum mentionem feci nullus mihi in notitiam uenit. Itaque Tischendorfii textum paucis tantum locis mutatis iterandum curaui. codicis enim Vindobonensis non ea est praestantia, ut eum Parisino praeferre possis: quamuis Parisino uetustior sit, tamen ab interpolatore nescio quo eum in modum retractatus et amplificatus est, ut ad istius textum emendandum uix hic uel illic quidquam ualeat.

---

[1]) nonnulli eum in Arato Armeniae oppido telis percussum esse dicunt, uel etiam Berytum oppidum Armeniae esse uolunt. utrumque eadem duorum Thaddaeorum permutatione facile explicatur. cf. de his aliisque traditionibus librum meum supra memoratum.

[2]) conferas quae exposui l. s. II, 2, 171.

Actis Thaddaei subieci alteram narrationem multo recentiorem quae in codice Vindob. bybl. Caesar. theol. gr. 315 (olim 207) saec. XII (ut uidetur) fol. 59[u]—62[u] exstat. exscripsit illam Alberto a Vogel rogante P. Iulianus Hauer Cremismonasteriensis. quae hoc loco de apostoli rebus gestis traduntur, paucissima sunt; sed multo uerbosior est narrationis compositor in imaginis Christi diuina origine illustranda miraculisque per eam patratis describendis. fabulae forma eadem est quae apud chronographos Byzantinos reperitur. singulari quodam modo epistulam Christi exornauit, cui quidem epistulae ipsum dominum septem sigilla addidisse fingit, quae diuinam ipsius naturam uirtutemque significarent. scripsi de hoc codice in libro meo 'die edessenische Abgarsage' p. 4 sq. 59 sq. 62, ubi multa sed non omnia allegabam. itaque haud ingratum me lectoribus facturum esse spero, si integrum codicem typis excudendum curauero.

Eiusdem narrationis fragmentum in codice Athoo Batopediano 704 saec. XII f. 320[u] sq. Philippus Meyer inuenit et mecum communicauit. inscribitur codici *ἐπιστολῆ γραφῆσα ὑπὸ ἀβγάρου τοπάρχου σωτῆρι ἰησοῦ χριστῶ, πεμφθεῖσα δι' ἀνανίου κούρσορος εἰς ἱεροσολύμα.* continet integram Abgari epistulam, maximamque partem responsi quod in hoc codice per Ioannem datum esse fertur. textus responsi pessime habitus, folii 321 dimidium abscissum est. extrema fragmenti uerba sunt haec: *διότι ὁ λόγραφοσ* (sic) *γεγραπται τῆ ἰδία μου χειρὶ μετὰ τῆσ σφραγίδοσ τῆσ ἐμῆσ. ἐσφράγισα δὲ τὴν ἐπιστολήν.* reliqua desunt. signaui codicem Vindob. siglo *V*, codicem Athoum siglo *A*.

---

p. V. 16 *lege* CX *pro* CIX
p. XVII, 17 *lege* modo — modo *pro* mox — mox
" " not. 2 *lege* indicato *pro* indicitato
p. XVIII not. 2 *lege* indicatum *pro* indicitatum
p. XXIII, 2 *lege* Archiuo *pro* Archiuio
p. XXVI, 8 *adde:* cod. Carnot. 190 saec. XII f. 107[r]—107[u] (fragmentum; desunt omnia inde a uerbis 'eum introire' p. 27, 13)
cod. Carnot. 473 tom I f. 245[u]—251[r] (idem fragmentum ex cod. 190 exscriptum)
p. XXXIX, 37 *lege* elisas *pro* clisae
p. LXXVI, 3 et LXXVIII, 13 *collationes codicum F et U non* Ioanni Neumann Argentoratensi *sed* Ioanni Schmidt *acceptas refero*
p. LXXXVIII, 30 *adde:* cod. Carnot. 144 saec. X f. 130[r]—136[r]
cod. Carnot. 192 saec. XII f. 104[u]—108[u]
cod. Carnot. 193 saec. X f. 195[r]—200[r]

p. XC, 5 *lege* memorati *pro* memoritati

p. XCVIII, 5 ad scriptores graecos qui Theclae mentionem faciunt *addas* auctorem libri cui inscribitur Physiologus ed. Lauchert 'Geschichte des Physiologus' Argentorati 1889 p. 250 (*ἐξέφυγειν*) *Ἰουδὶθ τὸν Ὀλοφέρνην, Ἐσθὴρ τὸν Ἀρταξέρξην, Σωσάννα τοὺς πρεσβυτέρους, Θέκλα τὸν Θάμυριν.* p. 270 *Θέκλα τοῖς θηρίοις καὶ φώκαις ἐβλήθη, καὶ ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ αὐτὴν διέσωσε.* *cf* etiam Krone 'der altchristliche Physiologus. Deutsch-evang. Blaetter' 1890 p. 262 sqq.

p. CI, 19 *adde:* eadem actorum epitome etiam in codd. Carnot. 190 f. 262ᵘ—263ᵘ et 479 f. 186ʳ—189ʳ reperitur.

Martyrium beati Petri apostoli a Lino episcopo conscriptum.

f. 259r Faber p. 67b Bibl. Max. Lugd.

I Post multimoda et multifaria uiae uitaeque salutaris documenta et eximia atque celeberrima miraculorum ostenta, seu aduersa immo diuersa · cum Symone mago aliisue quam plurimis antichristi praeconibus pro nomine ueri Christi certamina; post passionum quoque multiplicium et flagellorum acerbitatem et carcerum squalorem horrificum, cum esset exultans in domino beatus Petrus et gratias agens nocte ac die cum fratribus, in turba uenientium ad fidem domini nostri Iesu Christi, intentus orationibus et doctrinae caeterisque diuinae pietatis officiis, praecipue caritatis et castitatis gratiam audientium pectoribus inserebat, adhortans credentes in Christum ut

[1] incipit martyrium beati petri apostoli a lino episcopo conscriptum *BCD* passio sancti petri apostoli secundum linum papam *A* martyrium beati petri apostoli a lino papa graece conscriptum et orientalibus ecclesiis traditum *E* martyrium sancti petri apostoli a lino papa romano graeca lingua conscriptum et ecclesiis orientalibus destinatum *Bruxell 5519—26* martyrium sancti petri apostoli a lino episcopo romano greca lingua conscriptum et ecclesiis orientalibus destinatum *G* passio sancti petri apostoli tercio kalendas iulii *L* passio s. petri *Bruxell 7482* Lini episcopi de passione Petri tradita ecclesiis orientalium et deinde in latinum conuersa: liber primus *f* beati Lini Romani pontificis de passione S. Petri apostoli ad ecclesias orientales liber *H* || [6] miracula *Ef* | ostensa *fH* || [7] seu aduersa *om fH* | et diuersa *fH* ac diu. *L* | aliisque *BCD* || [8] antychristi *C* || [9] passionem . . . multiplicem *fH* | multiplicium et (*cum signis transponendi*) *E* | et multiplicium flagellorum *L* | multiplicum *G* | ac flagellorum *CDG* || [10] in domino exultans *BCD* || [11] beatus Petrus *om E* | die ac nocte *AE* || [12] dei nostri *BCDG* dei et domini nostri *EfH* || [13] ac doctrinae *f* | caeteris *f* | diuinae *om H* || [14] officiisque *f* || [15] beatus petrus apostolus inserebat *E*

---

inde a pag. 1, 14 sequuntur* Abdiae excerpta. 1, 14 ante omnia castitatis gratiam pectoribus eorum ins. || [15] in christo *abde

pudice et continenter se gererent. nimis enim abundanter et supereminenter urbs orbi praelata, mente se in fastum elationis extulerat et iccirco, ut solet in opulentia et inerti securitate, indecenti fluxu dominabatur. persaepe namque ubi est elatio mentis sequitur contumelia carnis. unde factum est ut beati Petri sermonibus magnus pudicitiae apud multas diuersae aetatis ac potestatis seu nobilitatis feminas amor exarserit, ita ut pleraeque etiam Romanorum matronae a commixtione uirilis thori seruare munda corda simul et corpora, quantum ex ipsis erat, diligerent.

II Sed cum iam tempus appropinquaret quo fides beati apostoli et labores remunerari deberent, praeueniens perditionis caput scilicet antichristus Nero, consummata iniquitas, artari eum et in custodia squalidissima compedibus uinciri iussit. ubi coeperunt frequentare illum quatuor concubinae praefecti Agrippae, quarum erant uocabula Agrippina Eucharia Eufemia et Dionis. quae audientes ab eo castitatis sermonem et omnia domini nostri Iesu Christi mandata, tabescebant et molesta- | f. 259a F bantur esse sub thoro Agrip|pae. unde castitati se deuouentes pactum consilii alterutrum inierunt et confortatae a domino Iesu Christo nullo modo ei obsequio concubitus adquiescere ulterius decreuerunt. subtrahentibus autem se isdem non solum

[1] habundanter *CDE* ‖ [2] mente *om A* ‖ [3] idcirco *DEGH* ‖ [4] luxu *fH* | [5] inde *E* ‖ [6] in petri sermonibus *E* ‖ [7] et potestatis *fH* | feminas *om A* | etiam pleraeque *C* ‖ [9] corda *om A* ‖ [10] deligerent *fH* delegerint *L* delegerent *G* ‖ [11] adpropinquaret *E* | beati Petri apostoli *fH* ‖ [12] caput perditionis *A* ‖ [13] antichristi neronis *L* antychristus *C* et antichristus *fH* | arctari *fH* ‖ [15] uenerunt *BCD* | illum frequ. *A* | ad illum *E* | comcubinae *C* | aggrippae *C* ‖ [16] nomina *fH* | eucharia agrippina *A* | aggripina *C* | eucheria *G* | eufremia *BCGL* | Euphemia *fH* | et *om A* ‖ [17] Dionis *cum EL* clionis *ABCDG* Dione *fH et codd interpol Abdiae* ‖ [18] nostri *om Ef* ‖ [19] esse *om CDEfH* ‖ [20] adinuicem *fH* | in domino *E* a dom. nostro *fH* ‖ [22] autem *om H* | isdem *BD* hisdem *CG* eisdem *EL* iisdem *fH* eis *A*

---

[1] uiuerent *c* ‖ [1—5] nimis enim abundanter . . . contumelia carnis *om* ‖ [6] magnus itaque (quidem *b*) exarserat pudicitiae amor ‖ [7] ita ut (*om abde*) pleraeque (pluraeque *ad*) feminae munda corpora a commixtione uirili seruarent (seruare cupiebant *abde*) ‖ [11—14] sed cum iam tempus . . . uinciri iussit *om* ‖ [14] ita ut etiam (ita ut iam *b* inter quas *c*) Agrippina et (*om b*) Eucharia (et Euch. *om c*) et Euphemia (Euphetia *cde*) et Dione castitati se deuouissent (deuouerunt *c*) quae erant concubinae praefecti Agrippae. postea enim quam crediderunt in Christum, nullo modo ei ad obsequium concubitus acquiescere decreuerunt confortatae a domino Iesu Christo. uidens autem Agrippa praefectus = 3,11.

a complexu uerum et ab omnimoda coniunctione Agrippae, coepit idem super hoc ualde taedere et maestus esse; mittensque sollicitos ac sollertes exploratores didicit eas studiosissime ad béatum Petrum prorumpere. quibus ad se reductis dixit vehementissima amoris captus insania: Scio unde uenitis. ille Christianus uos docuit mecum non coire et a debito thoro subtrahere. sed certus sum quia suis magicis artibus amorem erga me uestrum non poterit infirmare. Quae multis blanditiis delinitae nec uerbo amatorio adquieuerunt nec intento oculo libidinis fomitem respexerunt, quia apostolico sermone fundatae erant. uidens autem Agrippa praefectus quod Petri do|ctrinam | p. 68ª BM **sequentes libidinem eius unanimiter spernerent et ipsius blanditiis minime adquiescerent, coepit eis minas intentare horrificas, iurans quod et illas uiuas incendio concremaret et Petrum grauissimis afflictum suppliciis ab hominum de sub caelo memoria perderet. sed numquam potuit eas ad inquinamentum commixtionis inflectere, dicentes amabilius sibi esse omnibus tormentis pro castitate succumbere, quam Christum cui deuouerant castimoniam recusare. indignabatur itaque Agrippa praefectus maxime in apostolum et fremebat super eum dentibus, quaerens occasionem ut eum quasi rationabiliter potuisset occidere.**

[1] uerum etiam *fH* | omni (m *uidetur erasa*) *C* || [2] cepit *EL* cępit *ABC* | tedere *ABL* | mestus *ABCE* moestus *DGfH* molestus *L* || [3] sol////to[s] *A* | solicitos . . . solertes *fH* | et solertes *H* | eas *in rasura L fuit* ab eis || [4] proripere *BCDEGL* se proripere *fH* || [5] amoris *om A* | captus amoris *H* || [6] mecum *om E* | non conuenire *fH* | et a debito thoro subtrahere *om A* || [7] magicis suis *E* || [8] blandiciis *E* || [9] compellarunt *EfH* || [11] autem *om E* aute *C* || [12] unanimiter eius (*cum transponendi signis*) *E* | eius blanditiis *fH* | blandiciis *E* || [13] cepit *EG* cępit *ABL talia iam non adnotabo* || [14] et ipsas *A* et eas *H* | incendio cremaret *fH* incenderet *A* | grauissime *fH* || [15] affectatum *BCD* afflictatum *EG* | caelo *om L* || [16] nūquā *AL* nunquam *BCDEGf* | commixtionis *om fH* eas commixtionis *BGL* || [17] flectere *fH* eas inflectere *C* || [18] castitatem *A* (*sed superscriptum est* castimoniam) | cast. deuouerant recus. *A* || [19] aggrippa *G* || [21] racionabiliter *E* | posset *BCD*

---

[12] secutae essent et | spreuissent | et ipsius blanditiis min. adquiescerent *om* || [13] indicere minas nimias quod et (et quod *b*) ipsas incendio concremaret et Petrum supplicio interficeret || [16] eas *post* inquin. *abde* || [17] inflectere, quia apostolico sermone fundatae erant dixeruntque ad inuicem: Melius est nos huic poenae pro castitate (per castitatem *bc*) succumbere quam Christum cui (cuius *b*) castitatem (castitate *b*) deuouimus recusare (abnegare *c*). indignabatur etc. || [19] maxime *om* || [20] super eum *post* dentibus || [21] quasi rationabiliter *om* | potuisset *sic et Abdias*

III Interea uxor Albini, Caesaris amicissimi, nomine Xandips, cum aliis pluribus nobilissimis matronis uenit ad Petrum. a quo uerbum percipiens castae uitae, repudiauit non modo uirile conubium, quin etiam et omne uitae huius delectamentum. qua de re Albinus nimio maerore affectus comminabatur multa se Petro illaturum tormenta, Xandippem uero uxorem suam uerbis iniuria plenis indeque delinimentis a coepto conamine refragari temptabat. mittensque ad Agrippam praefectum sibi amicitia copulatum mandauit ei omnia quae agente Petro de uxore sua patiebatur, deprecans ut si ei secundum suam fidutiam esset amicus, ulcisceretur eum de Petro: alioquin ipse se uindicaret. Agrippa quoque reddidit ei mandatum, se eadem, adhuc etiam duriora per eum pati. unde factum est ut cum Albinus cubitum iret et Xandippem sibi adduci fecisset, suaeque delectationis commixtionem apud eam nec blanditiis nec terroribus obtinere potuisset, consiliaretur quatinus una cum Agrippae manu uelut auem laqueo Petrum caperet et ut maleficum pessumdaret. Xandips autem, Albini uxor, haec audiens misit fidelissimum nuntium ad Petrum, ut Roma exiret et insidias paene ineuitabiles declinaret. Marcello nihilominus, Marci praefecti filio, qui postquam Symonis magi pestiferam doctrinam auerterat, apostolo fideliter et utiliter in cunctis adhaeserat,

1 cęsaris eius *A* | amississimi *E* | Xandipe *fH* ‖ 2 plurimis *A* | matronis *om A* ‖ 3 percipiens uerbum *f* ‖ 4 conubium *cum ABDEGL* connubium *f* | et *om C* | huius uitae *E* huius *om BCD* ‖ 5 furore *A* | confectus *f* | petro multa illaturum supplicia *A* ‖ 6 Xandipem *Lf* (*sic et infra*) ‖ 7 delinia-mentis *ABCDEGL* delinimentis *scripsi cum f* | accepto *BCDEL fuit et in G sed* c *prima erasa* ac toto *f* ‖ 8 refragrari *C* (*r altera exp*) | tentabat *f* ‖ 9 de uxore sua *om A* de sua uxore *f* ‖ 10 fiduciam *ELf* ‖ 11 amicus esset *f* | illum *AE* | alioqui *f* ‖ 12 uindicaturus esset *f* | aggrippa *C* | remisit *BCD* | reddidit ei responsum *f* | in mandatum *GL* ‖ 13 etiam *cum AE* et *BCD* etiam et *EGLf* | deteriora *BCD* diriora *EGL* duriora his *f* | hinc pati *BDGL* pati per eum hinc *C* | dum Alb. cubitum isset *A* ‖ 14 suae *A* ‖ 15 dilec-tionis *CDGL* | blandiciis *CE* ‖ 16 optinere *G* | consilium iniit *BCD* | quatenus *f* | agrippa *BCD* ‖ 17 manu uelut auem laqueo *om BCD* | maleficium *C* ‖ 18 pessimum necaret *L* | Xandipe *f* | uxor Albini *A* ‖ 19 nuncium fidelissimum *f* | de roma *BCD* romam *E* ‖ 20 nichilominus *ACDEf scriptio* nichil, michi *al saepissime occurrit in codd nostris* nichilhominus *B* ‖ 21 qui *om L* | a symonis *AL* ‖ 22 se auerterat *A* auerterat se *L* auerterat (d *suprascr*) *E* aufugerat *f* | et apostolo *L* | adhaererat *D* | adhaesit *f*

---

1 Interea post haec in conuentu senatus (= 5, 2) surrexerunt quidam senatores qui et dixerunt etc.

seu et fratribus conspirationem uiri sui et praefecti Agrippae innotuit. in crastina quoque surrexerunt quidam ex senatoribus in conuentu senatus et dixerunt: Suggerimus amplitudini uestrae, nobiles uiri, quod ad peruersionem urbis aeternae Petrus conubia diuortiis mancipat, uxores nostras a nobis disiungit et nescimus quam nobis nouam et inauditam legem inducit. Et haec dicentes incitabant etiam alios ad tumultum et appellationem. tunc Agrippa gratulatus est, quia quod de Petro optauit sub occasione senatus inuenit. sed et hoc Petrum et fratres non latuit. innotuerant siquidem hoc eis celeri nuntio qui fuerant ex senatoribus illuminati per Petrum a domino.

IV Quapropter Marcellus et fratres deprecabantur Petrum ut secederet. Petrus uero ait: Non oportet, fratres et filii, fugere propter Christum dominum passiones, cum ipse se ultro pro nostra salute morti obtulerit. Marcellus autem et fratres nimio cum fletu aiunt: Miserere, pater misericors, iuuenum et eorum qui sunt in fide rudes: ne nos ac illos inter infidelium turbines destitutos relinquas. Tunc Petrus rogantibus se ait: Fugiendum suadetis et iuuenum atque infirmorum cordibus exemplo nostro metum passionis incutere, cum uerbum dei constanter debeamus asserere et sancta castimoniae fundamenta quae iecimus conseruare. fugiendum putatis ut mortem declinemus, quam multis suspiriis et gemitibus diuturnis ut ingressum uitae expetimus, qua etiam secundum illius reuelationem dominum clarificare debemus. Fratres uero haec audientes

1 seu et] atque etiam *f* sicut *suspicatur H Usener* ‖ 2 ipsa innotescere fecit *f* | in crastina *scripsi cum BCDEG* in crastinum *A* in crastino *Lf* | de senatoribus *E* ‖ 3 in consessu *om* senatus *f* ‖ 4 persuasionem *f* ‖ 5 conubia *ABCDEGL* connubia *f* | emancipat *f* ‖ 6 induxit *E* ‖ 7 haec dicentes *om* et *BCD* | inertabant *G* concitabant *f* ‖ 8 aggrippa *E* ‖ 9 in senatum uenit *f* ‖ 10 ac fratres *EGL* | innotescere . . . fecerant *f* ‖ 11 ii qui *f* | per petrum ex senat. illum. *A* ex sen. per Petr. illum. *f* ‖ 13 filii et fratres *C* ‖ 14 ultro ipse se *A* ipse ultro se *EGLf* ‖ 15 optulerit *E* | marcellus uero *A* ‖ 16 nimio cum fletu *om A* cum magno fletu *E* ‖ 17 nec nos *CDGLf* | ac illos *om BCD* nec illos *f* ‖ 18 derelinquas *C* ‖ 20 constanter constantia *E* ‖ 21 sanctae *f* ‖ 22 recimus (cep *supra*) (*corr m 2*) *D* ‖ 23 ingressus *BCD* ‖ 24 expetimus qua etiam *om BCD* ‖ 25 dominum clarificare debemus *post* diuturnis *ponunt BCD deinde scribunt* ut ingressus uitae secundum illius reuelationem expetamus (expectamus *C*) | debeamus *f*

---

5 omnino disiunxit (-git *c*) (omnimodis seiungit *b*) ‖ 6 nescio *acde* | induxit *abde* ‖ 7 et *om c* | audientes | et appellationem *om c* ‖ 9 optabat Petro | senatus *om* | euenit *c*

leuauerunt planctum dicentes: O pater ueracissime, ubi sunt uerba modo quibus dicebas, quoniam pro uita nostra morti esses paratus succumbere? et nunc impetrare non possumus ut pro nostra salute, donec corroboremur, patiaris aliquantulum uiuere! Adolescentes quoque, quos ipse sollicite custodiens in fide et castitate sedulo educabat, manus protendentes in caelum et porrecti ante faciem illius uelut subito mortui, cadentes in terram uociferabantur, nimio eiulatu clamantes: O bone Petre, pater et pastor, post tuum dominum in clementia singularis, cur nos affectu materno nouiter per sacrum fontem domino | p. 68ᵇ BM pe|peristi, quos tam immaturo solatio et animo crudeli, qui te numquam antea attigerat, immanissimorum morsibus luporum | f. 260ʳ F exponis? Clamabant autem et matronae | puluere conspersis capitibus: Haeccine est misericordia quam de saluatore tuo praedicare solebas, qui tuis lacrimis se quem ad tempus negaueras, in aeternum pietate motus indulserat? et tu tantis lacrimarum fluminibus te uel paruo tempore non concedis, praesertim cum et domino possis ministrare in carne et tibi reseruatam coronam adipisci perpetuam?

V Sed et custodes carceris, Processus et Martinianus, cum reliquis magistrianis et ex officio iunctis postulabant eum, dicentes: Domine, quo uis abscede, quia imperatorem oblitum tui iam credimus. sed iste iniquissimus Agrippa pelicum amore et intemperantia suae libidinis inflammatus perdere te festinat. si enim regis iussio te impeteret, Paulini, uiri clarissimi, cui te commendatum nos custodiendum suscepimus, de tua nece sententiam haberemus. nam postquam nos credentes in hac uicina Mamertini custodia, fonte precibus et ammirabili signo crucis de

[1] leuauerunt uocem *f* ‖ [2] modo *om f* ‖ [3] paratus esses morti *A* morti paratus esses *f* ‖ [4] pro salute nostra *f* | corroboretur *A* corroboremus *C* | te aliquantulum *f* ‖ [5] adullescente *C* | solicite *f* ‖ [7] in faciem *f* | morituri *BCD* | ac cadentes *BCD* procidentes *f* ‖ [8] dicentes *A* ‖ [9] pastor et pater *A* | post dominum tuum *BCD* | clementia (*om* in) *BCDGLf* ‖ [10] cur quos *f* | materno affectu *A* | nouiter *om A* recenter *f* | persarum *C* ‖ [11] quos *om f* | tam *om BD* | inmaturo *B* ‖ [12] nunquam *DEGf* | antea nunquam *f* | ante *E* | nos immanissimorum *f* | luporum morsibus *A* ‖ [13] etiam et *BCD* | conuersis *f* consparsis *C* ‖ [15] se *om f* ipse *A* | negaueras ad tempus *A* ‖ [17] et nunc *f* | nobis non *f* ‖ [20] ac martinianus *DGL* ‖ [21] magistrinianis *C* magistratibus *f* | ex officio (*om* et) *AL* | iunctis] cunctis ***suspicatur*** *Usener* ‖ [22] discede *L* ‖ [23] pelicum *sic ABCDGL* pellicum *f* meretricum *E* ‖ [24] perdere (*om* te) *L* ‖ [25] si enim te regis iussio *L* ***item sed*** iussione *f* iussio cęsaris *A* | impenderet (*om* te) *A* ‖ [26] nece *om BD* ‖ [28] Mamertini ***om f*** mamurtini *E* mam(e)rtini˙(e *in ras m 2*) *C* | ammirabilis *A* admirabili *BDEf*

rupe producto, in sanctae trinitatis nomine baptizasti. licentiose quo libuerat perrexisti et nemo tibi fuit molestus, nec modo esset, nisi incendium daemoniale quod urbem stimulat Agrippam acrius peruasisset. quapropter oramus te, salutis nostrae minister, hanc nobis digneris recompensare uicissitudinem, ut quia nos a peccatorum et daemonum uinculis absoluisti, a carcerali et compedum nexibus, quorum nobis est commissa immanitas, nostra non tantum permissione quam deprecatione liber in saluationem tantae plebis abscedas. Viduae quoque et orphani ac senio ualde affecti capillos sibi trahentes genasque scindentes et pectora denudantes dicebant: Alios quorum ministerio fouebamur, a diuersis languoribus sanasti et de ipsa etiam morte resuscitasti, et te nobis, pater piissime, subtrahis? uel ante te nos omnes praemitte, ne tuae institutionis doctrina destitutae animae pereant, et corpora ministrationis tuae solatio desolata intereant; et sic, quo ire desideras accelera festinare, ne uitam nostram post dominum mori uidentes, remanentes in uita miseri moriamur.

VI. Tunc Petrus haec undique audiens, qui ultra humanum modum misericors, lacrimas afflictorum sine lacrimis umquam praeterire non poterat, deuictus tantis fletibus ait: Nemo uestrum ueniat mecum; ego solus mutato scemate pergam. Proxima namque nocte celebrata oratione ualedicens fratribus et cum benedictione illos deo commendans profectus est solus. et dum pergeret, ceciderunt illi fasciamenta ex crure demolita a compede. ut autem portam ciuitatis uoluit egredi, uidit sibi Christum occurrere. et adorans eum ait: Domine, quo uadis? Respondit ei Christus: Romam uenio iterum crucifigi.

[1] baptizati *E* ‖ [2] libere *f* | et *om BCDG* | fuit tibi *f* ‖ [5] digneris] generis *C* | ut qui *f* ‖ [6] nexibus eruisti *BD* uinc. absolu. *om C* | tu ipse a carcerali custodia *BD* ‖ [7] ac compedum *Gf* | pedum *D sic et B (fuit* compedum *sed* com *erasa*) | uinculis *A* | inmanitas *C* ‖ [8] non tam . . . quam etiam *f* ‖ [9] solutus *A* | saluatione *AC* ‖ [10] seniores *E* | confecti *f* | genasque uellentes *f* ‖ [12] mynisterio *C* | de ipsa (*om* et) *A* ‖ [13] resuscitati *C* | piissime pater *A* pater *om B* ‖ [14] omnes nos *f* | instructionis *A* ‖ [16] solacio *C* | destituta *f* | et si sic ire *A* | ire *om f* coire *C* | quo ire et uelut desideras *GL* quo et uelut desideras *E* | accelerare festina *f* ‖ [17] festinare *om BCD* | nostram *om L* | et remanentes *f* ‖ [18] miseri *ante* remanentes *BCD* ‖ [19] undique haec *L* | hoc *C* | humanum *om f* ‖ [20] umquam *om C* unquam *ADL* nunquam *f* ‖ [21] non poterat praeterire *C* non *om f* | deuictusque *BCD* ‖ [22] peragam *A sed uide infra* ‖ [23] omni benedictione *A* ‖ [24] commendans deo *A* ‖ [25] illi *om BCD* ei *f* | a crure *A*

et ait ad eum Petrus: Domine, iterum crucifigeris? Et dixit ad eum dominus: Etiam, iterum crucifigar. Petrus autem dixit: Domine, reuertar et sequar te. Et his dictis dominus ascendit in caelum. Petrus autem prosecutus est eum multo intuitu atque dulcissimis lacrimis. et post haec rediens in se ipsum intellexit de sua dictum passione, quod in eo dominus esset passurus, qui patitur in electis misericordiae compassione et glorificationis celebritate.

VII Conuersusque in urbem rediit cum gaudio, glorificans deum et narrans fratribus quod ei obuius fuisset dominus, et declarasset ei quod in ipso esset iterum crucifigendus. qui cum manifestasset passionem suam, fletum omnes et ululatum emiserunt. dolebant enim uniuersi et lacrimas profundebant dicentes: Considera oues tuas, pastor bone, sustenta eos quorum fides infirmior tuo expetit roborari sermone. considera corda titubantia quae per te stabilienda noscuntur. Quibus Petrus ait: Facile est domino ut seruorum suorum corda etiam sine meae humilitatis ammonitione corroboret. quos enim plantauit ad hoc faciet adolescere, ut et alios possint plantare.

[2] ad eum *om BCD* | autem *om A* || [4] prosequutus *C* | cum multo intuitu *A* || [5] in se ipsum rediens *BCD* || [6] in eum *f* || [7] in sanctis suis ac electis *BCD* || [9] in urbe *C* || [10] dominum *CD* | enarrans *E* | quo *E* || [11] in eo *AB* | iterum *ante* in ipso *f* iterum esset *C* | quibus *Ef* || [12] passionem suam eis manifestasset *L* | omnes *om BCD* | eiulatum *C* || [13] enim *om f* || [14] bone pastor *C* | sustenta] considera *BCDGLf* || [15] expedit *f* adiutorio atque sermone *BCD* || [16] fore noscuntur *BCDE* (*sed uid* fore *sub ras fuisse*) *GL* | stab. erant *A* || [17] deo *D* || [18] humilitatis meae *BCD* | sermone *f* | ammonitione *cum ABCDGL* (*in rasura; fuit* ammonitionis) admon. *Ef* || [19] et *om A*

---

inde a pag. 8, 6 sequuntur Abdiae excerpta. 8, 6 Intellexit autem Petrus de sua passione hoc dictum, in quo Christus passurus esse uideretur, quem pati constat in singulis non dolore corporis, sed misericordiae contemplatione (compassione *c*) et pietatis affectu. itaque Petrus reuersus intra urbem Romam cum gaudio narrabat fratribus, quod ei obuius fuisset dominus Iesus (*om c*) et declarasset ei, quod in ipso esset iterum crucifigendus (quod in ipso esset *om a* quod in christo iterum esset *e* quod in ipso esset etiam crucifig. *c*). quibus cum manifestasset etc. = 5, 12. [13] profluebant *abde* || [14] pastor bone petre *e* | considera quorum fides infirmior | considera *alterum om c* || [15] infirmorum *e* | tuo sermone roborari expectat | rob. tuo serm. exp. *c* || [16] stabilienda sunt (sunt stabilienda *c*) || [17] facile est karissimi domino *e* || [18] etiam sine meae hum. admonitione *om* | corroboraret *d* | quos enim ipse || [19] ad hoc *om* | faciet et hoc ut et uos alios plantare possitis

ego autem quasi seruus necesse est ut domini exequar uoluntatem. quapropter si me adhuc in carne morari disponit propter uos, non contradico. et si me pati pro nomine suo decreuerit, et per passionem meam dignatur suscipere, exulto et laetor in gratia ipsius.

VIII Cum igitur his et | aliis multis uerbis fratrum animos | p. 69a BM consolaretur, et illi lacrimas tenere non possent, superuenit Hieros cum quatuor apparitoribus et aliis decem uiris, qui eum comprehendentes rapuerunt de medio fratrum et statuerunt uinctum Agrippae praefecti urbis obtutibus. cui ait Agrippa: Multa tibi est fidutia, scelerate, in plebibus quas circumuenis, atque in feminis quae tua persuasione a maritali thoro discedunt. ausus es etiam in deorum iniuriam nescio quem Christum inducere et contra sanctum ritum Romanum et contra urbis aeternae deuotionem nescio quae inepta et uana docere. Tunc facta est facies apostoli sicut sol splendida, et aperiens os suum dixit ad eum: Video quo tendis, dux libidinum, amator pollutionis, atrocitatis inuentor, innocentium persecutor, deceptorum fautor, fallaciae conditor, habitaculum satanae.

[1] ego enim *A* | tanquam *f* | obsequar *CDEGL* | uoluntati *L* ‖ [2] morari in carne *Ef* ‖ [3] propter uos *ante* in carne *A* ‖ [4] passionem (*om* per) *A* | meam *om* *ELf* me *BCD* | suscipere dignatur *E* | ac laetor *LG* ‖ [6] cum his igitur *f* ‖ [8] Hieros *scripsi cum f* ieros *AGL* leros *BCD* sacerdos deorum *E* | quattuor *BC* | app. ieros et aliis *E* ‖ [9] apprehendentes eum *A* | de fratrum medio *EGf* ‖ [10] praefecti agrippae conspectibus *A* | urbis praef. *C* ‖ [11] est tibi *f* tibi fid. est *C* | fidutia *hic et infra scripsi cum ABEG* audacia *f* | o scelerate *f* ‖ [13] es *om E* | in deorum etiam iniuriam *L* in Iudaeorum iniuriam *f* ‖ [14] et contra ius romanum *A* | contraque *A* ac contra *BCD* ‖ [15] per nescio quem *E* ‖ [16] aperiens Petrus *f* ‖ [17] ad eum *om L* ‖ [18] innocentum *A* | persequutor *C* ‖ [19] decipientium *f* deceptorum factor (*in margine add m 1 ut uid*) *C* | sathanę *AEL*

---

[1] obsequar uoluntati (uoluntatem *c*) ‖ [2] quapropter . . . contradico *om* ‖ [3] si enim pati me dignatur exultabo (-bor *d*) et laetabor in nomine eius ‖ [6] cum his igitur uerbis (igitur his *c*) | et aliis multis *om* ‖ [7] illi tamen lacrimas non possent tenere (lacr. continere non possent *c*) | superuenerunt quattuor apparitores (Hieros *om*) | quatt. app. missi a caesare nerone *e* ‖ [8] et aliis decem uiris *om* ‖ [9] rapuerunt de medio fratrum et *om* | statuerunt Agrippae praefecto urbis (urb. romae *c*) ‖ [10] qui ait (qui agrippa praefectus ait *c*) qui ait ei *e* ‖ [11] fidutia est (est fid. *c*) | scelerate *om* ‖ [12] tua persuasione *om* | a thoro matronali | discedere facis *c*) ‖ [13] ad romanorum iniuriam *ad* ‖ [14] contra sanctum ritum romanum *om ac* ‖ [15] devotionem sanctae urbis aeternae (sanctae urbis romae *d*) ‖ [17] ait ad eum ‖ [18] pollutionum ‖ [19] decipientium *c*

ignoras namque gloriam in qua glorior, et ideo dicis quod in uiris et mulieribus sit mihi fidutia. Et ait ad eum Agrippa: Quia scis me ignorare in quo gloriaris, fac cito me nosse. Et ait ad eum Petrus: Nulla sit mihi gloria nisi crux domini mei Iesu Christi, cuius ego sum seruus. Et ait Agrippa: Vis | f. 260^{u} F ergo, ut crucifigaris sicut deus tuus est crucifi|xus? Petrus quoque respondit: Non sum dignus recta cruce mundum testem facere passionis meae; sed per quaelibet supplicia opto et desidero eius sequi uestigia passionis. Tunc praefectus, morbo incontinentiae suae praetendens superstitionis accusationem, crucifigi iussit apostolum.

IX Et ecce ingens subito concursus factus est diuersae aetatis et sexus, diuitum pauperum, uiduarum pupillorum, imbecillium atque potentum, qui summa uoce clamabant: Vt quid occiditur Petrus? quid admisit criminis? in quo laesit urbem? nec innocentem dampnare fas est. nonne timendum est, ne talis ac tanti uiri necem deus uindicet et nos omnes perire praecipiat? Et coeperunt in Agrippam saeuire populi,

[3] fac cito me nosse *ego scripsi* facito me nosse *BCDEGLf* fac me cito nosse *A* || [4] ad eum *om BCD* | nulla mihi est *BCD* | dom. nostri *CD* || [5] et ait ad illum *EG* ait ad eum *Lf* tunc *CD* || [5] uis inquit *BCD* || [6] crucifigaris *C* | dominus tuus *E* dominus deus tuus *f* | crucifixus est *A* || [7] respondit petrus (*om* quoque) *BCD* || [8] facere testem *BCD* | tormenta *A* || [9] passionis *om A* sequi uestigia passionis eius *f* || [10] superstitionis *om A* || [11] iussit apost. crucif. *A* crucif. ap. iussit *B* crucifigi fecit apostolum *f* || [12] ingens factus est subito concursus *A* conc. ing. sub. factus est *f* || [13] pupillorum *om A* pupillarum *E* || [14] potentium *CE* || [15] ammisit *G* | [16] urbem romam *L* | nec *om L* | nefas *L* | damnare *f* ledere fas est *A* | [17] tanti ac talis *f*

---

[1] ignoras tu *ade* (ign. enim *c* ign. tu mihi *b*) | in qua mihi *ce* in qua me mihi *ad* || [2] dicit agrippa praefectus *c* | praefectus agrippa *ad* || [3] in quo tibi gloriaris? (*om c*) scis quia ignoro facito me nosse (unde gloriaris f. m. n. *c*) || [4] nulla est | in cruce *c* || [5] seruus sum | et ait ad eum agrippa (agr. ad eum *c*) | uis ergo sicut dominus tuus crucifixus est ita crucifigi *b* ut sicut . . . ita (ut ita *d* ita et tu *c*) crucifigaris *acde* || [6] et ait ad eum Petrus (petrus ait *c*) || [8] per quaeuis suppl. (quaeuis *om c*) || [10] conscientiae *b* | accusationem] *ad* delata sententia a cesare nerone et senatu *e* || [11] apostolum iussit || [12] et ecce *om* | est factus (factus est *c*) utriusque sexus (et utr. s. *e*) || [13] conuenerunt diuites pauperes uiduae pupilli inopes ac potentes || [14] dicebant *c* || [15] quid (quo *c*) laesit urbem || [16] nec *om* | nefas | non timetur || [17] ne] quod *ad* | dominus (deus *c*) | omnes nos *c* || [18] praecipitet (*om* perire) *c* | populi saeuire

molientes illaesum rapere et conseruare Petrum; et inconditis uocibus plebis innumerae confundebatur Roma. tunc Petrus restitit modicum et ascendens editiorem locum nutuque ad silentium prouocans populum ait: O uiri et fideles dei, qui Christo militatis! o omnes, qui in Christo speratis! si caritas uestra in me uera est et uiscera integra in me pietatis ostenditis, nolite reuocare euntem ad dominum, nolite impedire properantem ad Christum. state ergo quieti, gaudentes et laeti, ut hostiam meam cum hilaritate domino offeram. hilarem enim datorem diligit deus. Et his dictis uix est sedata seditio et praefecti disceptatio. poterant enim et inhianter optabant multi populi praefectum euertere; sed timebant apostolum contristare, qui magistri sui sequebatur exemplum dicentis: 'Possum mihi nunc, si uolo, plus quam duodecim legiones angelorum exhibere.'

X. Peruenit denique una cum apostolo et apparitoribus populus infinitus ad locum qui uocatur Naumachiae iuxta obe-

[9] Prov. 22, 8; 2. Cor. 9, 7 || [13] Matth. 26, 53

[1] mollientes *D* | tumultuantibus uocibus plebis adinuicem *f* || [4] qui Christo militatis *om A* in christo mil. *L* || [5] omnes qui speratis in domino *A* || [6] pietatis in me *BD* || [7] ad deum *CD* || [9] domino cum hil. hostiam meam *A* | hylaritate *CL* | hylarem *CL* || [10] uix sedata est *A* est *om E* || [11] disceptio *E* discerptio *f* | inianter *E* | obtabant *D* || [13] populi *om BCD* | contristari *BCDGLf* || [14] duodecim milia legiones *E* | exhibere *tres priores literae in ras A* || [13—14] *pro uerbis* possum ... exhibere *restituit textum uersionis uulgatae* (Matth. 26, 53) *f*: possum rogare patrem, et exhibebit michi modo si uolo plus quam duodecim legiones angelorum | [16] appellatur *EGf* | naumacie *BC* naumatiae *DE* naumatię *L* naumacię *G* Naumachia *f* | oboliscum *E*

[1—2] molientes ... confundebatur Roma *om* || [3] stans modicum *c* | et omnem plebem (populum *c*) ad silentium prouocans (*om* ascendens ... nutuque) || [4—5] o uiri fideles ... speratis *om* || [7] me reuocare | ad dominum euntem (euntem ad dom. *c*) | me impedire *c* || [8] estote ergo | et *ante* laeti*om* | laeti] *add* orantes dominum *c* || [9] ei cum hylaritate *c* | domino *om* | offerre valeam *c* || [10] et *ante* his *om c* | uix sedata est sed. (seditio uix sedata est *c*) | *post* seditio *pergit:* non quod (quia *c*) non poterant (possent *c*) populi (*om c*) praefectum (ipsum *add b*) euertere || [12] sed quia apostolum timebant *c* | tristari *b* || [13—14] qui magistri ... exhibere *om* || [15] superuenit autem populus infinitus ad locum | agrippa autem crucem figi praecepit in loco qui dicitur nematia iuxta obeliscum neronis montem. superuenit autem infinitus populus inenarrabiles gemitus effundens et praefectum interficere cupiens. sed petrus respiciens populum flentem *c* || [16] qui appellatur | naumachia *ad* naumachiae *b* naumatie *e*

liscum Neronis in montem. illic enim crux posita erat. et respiciens flentem populum et iterum seditionem excitare uolentem, ait uoce clara: Nolite, obsecro uos fratres, oblationem meam impedire, nolite aduersus Agrippam saeuire et amaro animo in eum esse. ille enim minister est alienae operationis. nam dampnationis meae secundum corporis qualitatem diabolus auctor est, dominica abutens permissione, quia dolet uasa contumeliae per me sibi sublata esse et facta esse diuersoria continentiae, templa Christi, domicilia honoris et gratiae. itaque, fratres mei et filii, obedientes estote, quia per reuelationem a domino Iesu Christo proditum est mihi quod ita esset uenturum. non ergo est discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum. festino itaque ut carne exutus assigner domino. nunc enim tempus est in quo et meam offeram hostiam. mementote signorum et prodigiorum atque sanitatum, quae Christo operante et me ministrante uidistis et sensistis. ideo enim plurimorum infirmitates curatae sunt ut omnium animae saluarentur. ideo mortua corpora suscitata sunt ut animae mortuae

[12] Matth. 10, 24

[1] in *om L* | in monte *f* | illuc *BCD* | ei crux *BCDGL* et crux *E* | erat crux posita *A* ‖ [2] populum flentem *A* ‖ [3] clara uoce *f* | uos *om CD* ‖ [4] uersus *f* ‖ [5] in eum *om A* | sathanę et al. oper. *L* ‖ [6] damnationis *AGf* ‖ [8] esse sublata *BDEGL* ‖ [11] euenturum *f* futurum *A* ‖ [12] est ergo *A* ‖ [14] ut (*in ras*) et meam *A* | et *om f* | offero *CD* hostiam offeram *A* ‖ [15] prodigiorum atque signorum seu sanitatum *A* ‖ [16] ac sensistis *f* ‖ [18] et mortua *BCD* | mortuae animae *BCDEGL*

[1] in *ante* montem *om* | illic ei | illic enim iam crux ei *c* | posita est (parata erat *e*) | et respiciens flentem populum et uolentem seditionem incitare (excitare *e*) | et uol. sed excitare *om c* ‖ [3] ait ad eos uoce summa (ait *om* ad eos uoce summa *c* ait ad eos supplici uoce *e*) | fratres *om* (fratres *pro* uos *c* obsecro uos karissimi *e*) | iter meum *c* ‖ [4] et amaro animo in eum esse *om* ‖ [5] est *om b* | operationis sathanae *c* ‖ [6] nam damnationis . . . auctor est *om c* | secundum corporis qualitatem *om* ‖ [7] dominica abutens permissione *om* | qui dolet *c* ‖ [8] esse sublata (allata *om* esse *c*) | diuersorium | diuers. continentiae *post* templa Christi *c* ‖ [9] domicilium *abcd* | gloriae *c* ‖ [10] ob. estote christo *e* ‖ [11] domini Iesu Christi | mihi a domino manifestatum est *c* | prod. mihi est *bde* | futurum *c* ‖ [12] est ergo *be* ‖ [13] festino . . . ass. domino *om c* ‖ [14] *post* nunc *om* enim *ad* | nunc ergo *be* | me ipsum hostiam domino offeram *c* | et *ante* meam hostiam *om ce* | hostiam offeram ‖ [15] signa et prodigia (signorum et prodigiorum *c*) | atque sanitatum *om* | Christo *om b* ‖ [16] te *pro* et me *c* | et sensistis *om* ‖ [17—18] ut animae omnium hominum saluentur *a* | animae omnium . . . susc. sunt corpora ut *om per homoeotel b* | *pro* ut animae omnium . . . reuiuiscerent *habet c tantum* et multa corpora suscitata sunt | animae *primo loco om d* ut omnium hom. animae uulnerate saluentur *e* ‖ [18] ideo et mortua *e* | suscitata sunt corpora (corp. susc. sunt *e*) | mortuae animae

reuiuiscerent. sed quid iam moras patior et non appropinquo cruci? ualete, fratres et patientes estote et seruate | quae audistis. | p. 69b BM commendo uos domino Iesu Christo.

XI Accedens autem et astans cruci dixit: O nomen crucis, occultum mysterium! o gratia ineffabilis! in nomine enim crucis pax. o crux, quae deo hominem coniunxisti, et a dominio diabolicae captiuitatis magnifice segregasti! o crux, quae humano generi passionem saluatoris mundi et redemptionem captiuitatis humanae uera comitante fide semper repraesentas incolumem! o crux, quae cotidie carnes immaculati agni fidelibus diuidis populis et dira serpentis uenena poculo salutari depellis atque rumphaeam paradisi ignitam credentibus sine intermissione restinguis! o crux, quae pacem cotidie terrenis cum caelestibus operaris et mediatoris mortem, qui a mortuis resurrexit et iam non moritur, aeterno patri, ecclesia pro filiis agente, sedulo reparas et legatione felicissima renouas et reformas! uim patior tui causa, et iam nunc, in finitima absolutione existens, non quiescam manifestare de cruce occultum dei mysterium, quod olim clamauit anima mea. o qui in Christum creditis, non istud sit uobis crux quod apparet; aliud enim quiddam est mysticum in hoc quod apparet uobis. et nunc maxime, qui potestis audire, in nouissima hora uitae huius existente me, omnes sensus segregate et animas uestras ab omni quod apparet, ad illud quod inuisibile est! et scietis quod in Christo per crucem factum est salutis mysterium. debitum est tibi, Petre, reddere terrae corpus acceptum per eos quibus est corpus occidere proprium.

[1] adpropinquo *E* ‖ [4] adstans *G* ‖ [5] misterium *BE* (*sic semper*) ‖ [6] a domino *BCD* | diaboli captiuantis *Ef* ‖ [7] iugum *ante* magnifice *BCD* ‖ [9] humanae captiuitatis *A* | fide comitante *A* ‖ [10] incolumen *BD om L* | quotidie *f* ‖ [11] populis diuidis *L* | uenena dira serpentis *A* | a populo salutariter *f* ‖ [12] et rumph. *CD* | paradisi rumpheam *A* | rhomphaeam *f* | paradysi *CL* ‖ [13] cotidie pacem *A* ‖ [16] paras *L* | et legatione felicissima renouas *om G* | fidelissima *L* ‖ [17] et iam] *H Usener praefert* etiam ‖ [18] de cruce manifestare *A* | de cruce *om CD* | occultum de cruce *B* | occultum] *add* de te *CD* | mysterium dei *BCD* ‖ [19] quod enim *D* | exclamauit *L pro* clamauit *malim* celauit ‖ [20] supplicium *ante* crux *E* | uobis aliud enim quiddam est *E* | aliud est enim quiddam *f* aliud est uobis (*om* enim quiddam) *BCD* ‖ [21] uobis *post* app. *om CD* ‖ [22] audite *CD* | in hora nouissima *f* ‖ [24] inuisibile est] *add* admouete *A* auocate *f* ‖ [26] tibi *om C*

---

[1] resuscitentur *e* ‖ [1—27] sed quid iam moras patior . . . occidere proprium *om*

XII Ait autem ad magistros carnificum: Quid est quod tricatis? quid, apparitores, innecti moras mihi patimini? implete quod uobis est iussum. exuite me mortali tunica, ut spiritu adhaeream domino. Petiit sane et ita ministros carnificum alloquens exorauit: Precor uos, boni salutis meae ministri, ut crucifigentes me caput deorsum ponatis et pedes sursum. non enim decet me seruum ultimum ita crucifigi, ut dominus uniuersitatis pro salute totius mundi dignatus est pati, quem passione mea constat glorificari. est etiam ut mysterium crucis intento uultu semper possim conspicere, quo facilius quid inde dixero a circumstantibus possit audiri. Quod cum factum
| f. 261r F fuisset, ador|sus est Petrus flentem populum de cruce consolari et alloqui mirabiliter dicens: Grande et profundum est mysterium crucis, et ineffabile atque inseparabile uinculum caritatis.

[1] quo *E* ‖ [2] tardatis *L* tempus atteritis *f* | michi moras *f* ‖ [3] spirituali *f* ‖ [4] petens ... magistros *A*. *sed distinguuntur* magistri *et* ministri carnificum | sane *om L* ‖ [5] alloquens min. carn. *f* | bonae *Ef* | ministros *f* ‖ [6] cricifigentes *C* | me *duplex C* | pedes uero *f* ‖ [7] me *om A* ‖ [8] est crucifixus (*pro* dign. est p.) *f* ‖ [9] passione sua *BCD* ‖ [10] semper uultu *A* uultu possim semper *E* | quod inde dix. *A*. *praeferendum uidetur* quod ‖ [11] a *ante* circumstantibus *om Gf* ‖ [12] de cruce *om A* ‖ [13] mysterialiter *f* | est *om CDLGf* | crucis mysterium *A*

---

[1] conuersus ad carnifices ait *c* | ministros ‖ [2] tardatis | quid adhuc apparitores ad crucem tenetis (cur non ad crucem properatis *c*) ‖ [3] iussum est | tunicam mortalem (me hac tunica mortali *c* me tunicam mortalem *e*) | et spiritum adhaerebo deo (ut spiritus adhaereat domino *c*) | spiritu *e* ‖ [4] *post* ut sp. adh. dom. *add c*: cum uero peruenissent ad locum, ubi crux posita erat, dixit: Quoniam dominus meus iesus christus de caelo ad terras descendit, recta cruce sublimatus est. me autem, quem de caelo ad terram uocare dignatur, crux mea caput meum debet in terram ostendere et pedes ad caelum dirigere. ergo quia non sum dignus ita esse in cruce sicut dominus meus iesus christus, girate crucem. At illi uertentes crucem pedes eius sursum fixerunt, manus deorsum. *haec uerba ex Marcello latino desumpta sunt* ‖ [4—11] rogauit sane ut inuersis pedibus crucifigeretur ea reuerentia qua dominum honorificaret, ne ita seruus crucifigeretur ut dominus *om uerbis* petiit sane ... possit audiri ‖ [11] quod ubi dictum est *ad* quod ubi factum est *bce* ‖ [12] coepit de cruce flentem populum alloqui et consolari eos et dicere (populum flentem consolari et dicere *c*) ‖ [13] *post* dicere *add c ex Marcello*: Nolite, filioli, nolite impedire iter meum, quia iam pedes mei uiam caelestem ambulant. nolite contristari, sed gaudete mecum, quia hodie fructus laborum meorum consequar ‖ [13] grande enim est *c* | est *om abd* | grande et prof. est o karissimi filii *e* ‖ [14] et *ante* ineffabile *om* | et inseparabile

per crucem ad se trahit omnia deus. hoc est lignum uitae quo destructum est mortis imperium. hoc mihi tu aperuisti, domine; aperi et omnium istorum oculos, ut uideant consolationem uitae aeternae. Et his dictis aperuit deus oculos eorum qui lugebant et lacrimas fundebant in passione eius, et uiderunt angelos stantes cum coronis de floribus rosarum et liliorum et in uertice crucis erectae stantem Petrum et librum a Christo accipientem et ea uerba quae loquebatur inde legentem. quod uidentes ita coeperunt laetari et gaudere in domino, ut illi ipsi increduli et carnifices, uidentes eos exultare et laetari quos prius tristes uiderant et plangentes, subito delitescerent et uelut fumus euanescerent.

XIII Videns autem Petrus quod demonstrata esset multis antea flentibus gloria eius, gratias egit domino Iesu Christo dicens: Digne tu solus, domine, in altum porrecto uertice

[1] per crucem enim *f* | traxit omnia *GL* omnia traxit *f* | hęc (*pro* hoc *primo*) *CC* hec *D* ‖ [2] imperium mortis *BCD* | aper (*i. e.* aperuisti, *uide infra*) *ante* imperium *C* | tu michi *E* | aperuisti tu *G* ‖ [4] deus *post* eorum *E* ‖ [5] in passione Petri *f* | et *ante* uiderunt *om L* | tunc uiderunt *CD* ‖ [7] uertice *cum Lf* uirtute *ABCDEG* ‖ [9] ita] ipsi *A* | illi ipsi] illusi *E* ‖ [10] incrudeli *C* | incr. carnifices (*om* et) *A* | exultari *B* ‖ [11] tristes prius *A* | uiderant] uiderunt *fuit in A sed correctum est* | contabescerent animo *f* | ueluti *f* ‖ [12] uanescerent *f* ‖ [15] porrecto in altum *A* in altum *om B* | prorecto *C*

[1—2] per crucem ... mortis imperium *om c* | per crucem enim *e* ‖ [2] quod *d* | imperium mortis *b* ‖ [3] et horum omnium *ae* et eorum omnium *b* et istorum oculos omnium *c* | thronum *pro* et horum *d* ‖ [4] et *ante* his *om c* | dominus *c* | oculos lugentium *c* ‖ [5] fundentium *c* ‖ [6] uexillorum *pro* de floribus rosarum *c* ‖ [7] in uirtute (in uexillo *c*) crucis | erectum (derectum *a*) | petrum stantem erectum *c* | librum aureis litteris scriptum *c* | a domino *c* ‖ [8] quod fideles populi uidentes *e* ‖ [9] gaudere coeperunt in domino et laetari et ridere *ad* (coeperunt gaudere et laetari in domino et ridere *c*) | et ridere *om be* | illi *om* ‖ [10—12] carnifices et increduli timore et admiratione percussi discederent (*om* uidentes . . . euanescerent) *c* ‖ [10] laetari et ridere ‖ [11] et plangentes subito delitescerent *om* | et flentes euanescerent ‖ [14] gloria eius multis flentibus (gl. ei. cunctis inibi fidelibus *e*) | agebat | Iesu Christo *om c* ‖ [15] dicentes *d* | *post* dicens *add e ex Marcello:* Gratias tibi ago, pastor bone, quia oues, quas tradidisti michi comparciuntur mecum de gratia tua. commendo tibi gregem tuum, quem per lignum crucis precioso sanguine redemisti. *deinde pergit:* digne enim tu solus Christus etc. | digne tu domine (*om* solus es) *c* | digne tu qui *b* | domine *om abde* | ex alto uertice (exaltato uertice *c*)

crucifixus es, qui totum mundum a peccato redemisti. te imitari etiam in passione optaui; sed rectus crucifigi non usurpaui, quia nos ex Adam puri homines et peccatores nati sumus, tu uero ex deo deus, et lux uera de uero lumine ante omnia saecula, in fine saeculorum pro hominibus homo sine contagione hominis fieri dignatus, redemptor hominis gloriosus existis. tu semper rectus, tu semper excelsus, tu semper altus. nos secundum carnem primi hominis filii sumus, qui principale suum demersit in terram. cuius lapsus significatur specie generationis humanae: sic enim nascimur ut proni uideamur in terram effundi, et quod ad dexteram est hoc ad sinistram sit, et quod ad sinistram hoc ad dexteram fiat, eo quod in auctoribus huius uitae mutata conditio est. hoc enim putat mundus iste dextrum quod est sinistrum, in quo tu nos, domine, sicut Niniuitas
| p. 70ª BM inuenisti, et perituros tua sancta praedicatione | liberasti.

XIV Vos uero, fratres, quibus est proprium audire, aures cordis apponite, et nunc quae annuntianda sunt uobis cognos-

[3] quia *om BCD* | nos domine *BCD* nos *om f* ‖ [4] ex uero *f* | omnia *om A* ‖ [5] pro omnibus sine contagione hominis homo fieri *f* | pro hominibus homini[s] fieri (*om* sine contagione) *A* ‖ [6] dignatus es *E* | existens *f* ‖ [7] altus *cum EGLf fuisse uidetur idem in A sed erasum* permanens *BCD* | nos tamen *E* ‖ [8] suum *om Gf* ‖ [9] dimersit *CDEG* | lapsus significat speciem *f* ‖ [10] nascitur ut pronus uideatur *A* | generationi (*sic*) nascimur *BCDL* | in terram uideamur *EGLf* ‖ [11] dextram *A sed paulo infra* dexteram | hoc *om D* ‖ [13] sit *BCD* ‖ [14] nos tu *EGL* nos *om f* tu *om CD* | domine] quos *add f* ‖ [15] et *om f* ‖ [16] quibus proprium est *BCD* quibus est audire promptum *f* ‖ [17] uobis sunt *f* | agnoscite *Af*

---

[1] a peccati dominio liberasti et ad caelestem patriam redeundi aditum demonstrasti *c* | redimeres *e* ‖ [2] crucifigi nolui *c* ‖ [3] puri *om* | et peccatores *om* ‖ [4] deus ex deo *c* | lumen de lumine natus extitisti *c* | ex uero lum. *e* ‖ [4—6] ante omnia saecula . . . gloriosus *om* ‖ [6] extitisti ‖ [7] tu altus (*om* semper rectus tu semper excelsus tu semper) *ad* tu semper erectus tu excelsus tu altus *b* (*item e sed sub finem* tuque super omnia altissimus) tu semper erectus tu altus tu excelsus qui nos a profunda mortis caligine tua praedicatione liberasti *c qui pergit:* quapropter amplector libens lignum uitae, in quo tu, domine, affixus omnia traxisti et in quo nos aeternae mortis uinculis absoluisti. est enim gratia in eo incomparabilis et amor indeficiens et inrecessibilis. nunc ergo laudes tibi refero, Iesu fili dei, non solum ore etc. *omissis uerbis* 16, [7]—18, [21] nos secundum carnem . . . ait itaque de cruce: gratias tibi ago ‖ [8] carnis originem | principium ‖ [9] dimersit *a* | lapsum significat species ‖ [10] in terram uideamur ‖ [11] est *om b* ‖ [12] sit | auctoris uitae ‖ [13] imitata (mutata *e*) | hoc enim domine *e* ‖ [14] sinistrum est | tu *om* | domine *om* | in nineue ‖ 16, [16]—18, [20] uos uero fratres . . . materialiter existit *om*

cite, scilicet omnis naturae mysterium et omnis factae constitutionis initium. nam primus homo, cuius genus in specie ego habeo, misso deorsum capite ostendit olim perditam generationem. mortua enim erat generatio eius et nec uitalem habebat motum. sed tractum misericordia sua principium uenit in mundum per corporalem substantiam ad eum quem iusta sententia in terram proiecerat, et suspensum in cruce per speciem huius honorandae uocationis uidelicet crucis restituit, et constituit nobis ea quae antea hominum iniquo errore immutata fuerunt, praesentia uidelicet pro sinistra et quae pro sinistra ducebantur aeterna. siquidem dextera glorificans omnia signa ad propriam mutauit naturam, sicut bona intellegens quae non putabantur bona, et reuera benigna quae maligna aestimabantur. unde dominus in mysterio dixerat: 'Si non feceritis dexteram sicut sinistram et sinistram sicut dexteram, et quae sursum sunt sicut deorsum, et quae ante sicut quae retro, non cognoscetis regnum dei.' Istam ergo sententiam in me produxi, fratres; et haec est figura qua me pendentem oculi carnales conspiciunt. scema est enim primi hominis. uos uero, dilecti mei, haec audientes et quae auditis ad perfectionem conuertendo et conuersando ducentes, sicut de primo uestro errore ad certissimam fidei stationem redistis, ita perseuerate currentes et ad quietem supernae uocationis tendite bene conuersantes. uia enim qua illuc iter agere debetis, Christus est. oportet igitur cum Iesu Christo deo uero superascendere crucem, qui est constitutus nobis sermo unus et solus. unde et spiritus dicit: 'Christus est uerbum et uox dei.' uerbum siquidem significat istud rectum

[14—17] euangelium Aegyptiorum || [26—27] *unde haec petita sint nescimus*

[1] institutiónis *A* || [2] ego in specie *G* || [4] generatio eius erat *A* | motum habebat *A* || [5] tactum *BCDL* || [7] deiecerat *BCD* | deiecerat in terram *C* | spetiem *C* | huius *om A* || [8] honorandae *cum Ef* horrendae *ABCDGL* | et constituit *om BCD* || [9] mutata fuerant *A* || [10] scilicet *A* | praesentia uidelicet ut aeterna et aeterna ducebantur ut praesentia et dextra sinistra *f* || [11] siquidem ille *f* | ut dextera (dextra *G*) glor. et omnia signa *BCDEGL* | dextra *A* dexteram *f* || [12] scilicet bona *A* | intelligens *codd sed uide infra 18, 15. 22* || [14] dixit *E* | dextram *AGL* || [15] dextram *ALf* | sunt *om CDEL* || [16] sicut *ante* deorsum *bis E sed priore loco uidetur deletum* | sicut quae deorsum *A* || [17] sententiam *scripsi cum AL* scientiam *BCDEGf* | perduxi *B* || [18] aspiciunt *A* respiciunt *BCD* || [19] enim est *A* | fratres mei dilectissimi *A* || [20] audistis *E* | ad *om Gf* | profectionem *C* | et conuersando *om L* || [21] uestro primo *f* || [22] perseuerare curantes *A* | et *om A* || [23] uocationis] *add* uestrae *CDGL* || [25] quae constituitur *A* || [26] solidus et niuus *f* | dixit *A* || [27] siquidem *cum A* quidem *BCDEGL* | caeterum uerbum *f*

lignum in quo crucifigor. et quia uox proprie corporis est, quod liniamenta recipit quae diuinitati non imputantur, lateralia crucis humanam praetendere noscuntur naturam, quae immutationis errorem in primo homine passa est, sed per deum et hominem ueram intelligentiam recuperauit. ipsa namque disciplinae clauis in medio astricta est, conuersione uidelicet et conuersatione atque cum fide paenitentia hominis.

XV Et haec dicens alacri uultu et facie serena sic exclamauit in orationem erumpens: Ista tu mihi, domine Iesu Christe uerbum uitae, nota fecisti, et reuelanti tibi quae dixeram de ligno a me praedicato gratias ago. non corde cui saepe indecens quiddam subrepit, non labiis istis confixis, nec lingua per quam uerum et falsum procedit, neque uerbo articulata et materiali natura producto, sed illa uoce gratias ago tibi, rex bone, quae per silentium intellegitur, quae non in manifesto auditur, quae non per organa oris corruptibilis procedit, quae non carnales aures percutit, quae non a natura corruptibili percipitur, quae nec est terrea nec in terra dimittitur, quae in libris materialibus non scribitur, neque quemquam materialiter patitur moueri, neque materialiter existit. illo inquam spiritu, Iesu Christe domine et magister meus, gratias ago tibi, quo te credo, quo te intellego, quo te diligo, quo te teneo, et uoce qua te alloquor, qua te interpello, quia tu toto et modesto

[2] naturalia *f* ‖ [3] immutationes erroris *A* | humana *D* ‖ [4] sed per] semper *G* ‖ [6] scilicet *A* ‖ [9] in oratione *CD* | prorumpens *L* | mihi tu *f* ‖ [10] uerbo uitae *BCD* uerba uitae *f* | reuelantis *A* reuelandi *E* | dixerim *L* ‖ [12] subripit *ADEGf* surripit *L* | carni affixis *f* ‖ [13] uerum uel falsum *f* | producit *BCD* producitur *GL* | articulato *L* ‖ [14] tibi ago *f* ‖ [15] intellegitur *cum DG* intelligitur *ABCELf* ‖ [16] corruptibilis oris *f* ‖ [13—16] procedit . . . corruptibili *om per homoeotel f* ‖ [17] carnales *om A* | nec natura *A* ‖ [18] percipitur *in rasura A* | quae non est *BC* quae neque est *f* | terrea *cum A* terra *BCDGL* e terra *Ef* | in terram *A* | demittitur *A* ‖ [19—20] neque quemquam . . . existit *om BC* ‖ [19] nec quemquam *EGL* ‖ [20] patitur mori *A* mouet *f* monet *EGL* patitur moueri *ego correxi* (*cum D?*) | materialis existit *EGf* | illo namque *A* ‖ [21] Iesu *om BCD* | domine Iesu Christe *f* | quo te diligo, quo te credo, quo te intelligo *A* ‖ [22] intellego *cum BCDG* ‖ [23] quia *cum BCDEGL* qua *Af* | tu *om L* tu toto et *om BCD*

[20]—19, [1] *pro* illo inquam spiritu . . . intellegibilis es *leguntur haec:* ait itaque de cruce: Gratias tibi ago, domine Iesu Christe, non solum corde (n. s. c. *om b*), non solum uoce, sed et spiritu quo te diligo quo te alloquor quo te interpello quo te teneo quo te intellego (non solum ore sed et corde, non solum uoce sed et spiritu quo te diligo quo te teneo quo te intelligo *c*)

tantum spiritu intellegibilis es. tu mihi, domine, pater et amicus, auctor et perfector salutis, tu desiderium, tu refrigerium et tu satietas. tu | mihi omnia es, et omnia mihi in te sunt. | f. 261ª F tu mihi totum es, et totum quod est tu mihi es. tu es enim mihi omnia. in te uiuimus, mouemur et sumus. et ideo te ut omnia habere debemus ut tu des nobis illa quae promisisti, quae nec oculus uidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascenderunt, quae praeparasti his qui diligunt te. haec custodi seruis tuis, haec tribue atque largire, quia tu es pastor aeternus et summe bonus, uerus filius dei. tibi commendo oues quas tradidisti mihi. tu eas in ouile tuum aggrega et conserua, quia tu ostium ouilis et ostiarius, tu pascua, tu aeternae uitae refectio. tibi gloria cum patre et spiritu sancto nunc et in omnia saecula saeculorum.

[5] Act. 17, 28 || [6—8] 1. Cor. 2, 9 || [9] Ioh. 10, 11 || [12] Ioh. 10, 3; 9

---

[1] intellegibilis *cum G* | pater et amicabilis actor *f* || [2] amicu[s] *in rasura A* (*fuit* amicus tu) | tu auctor *CD* | et perfector *om BCD* | prefector *L* || [3] et *prius om f* et tu mihi satietas *BC* || [4] tu enim mihi es omnia *BCD* enim *om Ef* || [6] ut *prius om A* | habemus *BCD* | tu *om A* || [8] ascendit *BCDEG* | iis *f* | te diligunt *C* || [9] tribue atque *erasa A* || [10] dei filius *BCDEGL* || [11] mihi tradidisti *A* | congrega *E* || [12] hostium *CD* | hostiarius *BCD* | ouile *EGLf* | et aeterna refectio *f*

---

[1] tu mihi, domine, pater . . . satietas *om* || [3] et omnia mihi in te sunt *om* || [4] totum quod est tu mihi totum et nihil aliud nisi tu solus | tu (enim *add e*) es omnia (*pro* totum . . . es omnia *habet* tu totum in omnibus *c*) || [5] in te sumus (uiuimus *be*) in te mouemur (et mouemur *b*) (per quem uiuimus mouemur et sumus *c*) | et ideo te ut parentem (patrem *e*) ut fratrem (pastorem *e*) ut omnia habere debemus (te deum per omnia semper habere deb. *e*) || [6] et ut tu *ad* ut et tu *b* et ut *om e* | nobis des (tu nobis quaeso da *e*) | *post* mouemur et sumus *pergit c*: cumque haec de cruce loqueretur, conuenit innumerabilis multitudo, maledicens cesarem neronem ita ut etiam eum incendere uellent et ineffabilem planctum super eum facerent. petrus uero glorificabat deum dicens: (*sequentia ex Marcello desumpta sunt*): gratias tibi ago, iesu bone pastor, quia oues quas tradidisti mihi compatiuntur mihi. peto ut participentur mecum de gratia tua. commendo tibi eas, quas proprio cruore acquisisti, ut non sentiant sine me esse, te habentes per quem ego gregem commissum regere potui. *dein pergit:* te igitur mereantur habere custodem, te patrem, te fratrem, te largitorem donorum quae nec oculus uidit etc. || [8] ascendit *ad* | diligentibus te *c* | haec tribue *c* || [9] seruulis (seruis *e*) | haec concede ouibus a te redemptis *c* | largire eis *e* | pastor aeternus et summe *om* || [10] et uerus dei filius | tibi commendo . . . refectio *om* || [13] tibi gratia *b* | qui *ante* cum *c* | sancto uiuis et regnas in saec. saeculorum. amen *c* | per cuncta *ad* in cuncta *b* qui in cuncta permanes saec. saec. *e*

XVI Et mox ut omnis plebs magna uoce amen reddidit, Petrus spiritum tradidit. statimque Marcellus nullius expectauit sententiam, sed uidens quia beatus expirauit apostolus, | p. 70b BM propriis manibus deposuit corpus sanctum de | cruce et lauit illud lacte et uino optimo, terensque masticae et aloës minas mille quingentas et myrrae ac folii, atque stacten cum caeteris uariis aromatibus alias minas mille quingentas, condiuit eum diligentissime. melle quoque Attico nouum repleuit sarcophagum et in eo corpus aromatibus perlitum collocauit. in ipsa autem nocte cum Marcellus ad sepulchrum ipsius uigilaret, et ardenti eius desiderio fleret — statuerat enim in uita sua non separari a doctoris sui amantissimi sepultura — uenit ad eum beatus

[1] et *ante* mox *om* *BCD* | respondit *BCDL* | amen *post* respondit *L* || [2] sanctus apostolus emisit spiritum *L* || [3] exspirauit *C* || [4] humeris propriis *A* | sanctum corpus *BCDEf* | corpus sanctum de cruce deposuit *A* || [5] ac uino optimo *CDGL* | uino optimo et lacte *A* | masticis *f* mastic //// *B* mastiches *H* aloe *CDEL* aloę *G* | m(i)nas (i *exp.*) *C* (*sic et infra*) || [6] et folii *CD* | stacthen *A* stactem *BCD* stactes *f* | caeteris *om* *BCD* || [8] nouo *L* | sarcofagum *CEf* || [10] sepulcrum *E* sepulchrum eius *G* ipsius sepulchrum *H* || [11] sua *om A* | sepulchro *fH* || [12] uenit *om* *C*

---

[2] statimque (Marcellus *add* *a*) ut plebs omnis (omnis populus *c*) respondit (respondisset *b*) amen, Petrus (*om* *c*) reddidit (emisit *c*) spiritum (et in hac plebis confessione migrauit ad christum *add be*) | spiritum] *add c ex Marcello:* et mox apparuerunt ibi uiri sancti nimio splendore accincti, quos nemo uiderat ante nec postea uidere potuerunt, qui dicebant se de iherosolymis ad eius obsequium aduenisse. ipsi igitur uiri dixerunt ad omnem populum: gaudete et exultate, quia patronum magnum et intercessorem continuum meruistis habere apud dominum iesum christum. post haec tulerunt corpus eius non expectata alicuius licentia una cum marcello uiro illustri, qui relinquens symonem petrum secutus fuerat et lauerunt illud etc. | Marcellus] *add* unus ex discipulis eius cum suo fratre apuleo *e* | non exspectata alicuius sententia || [3] sed uidens . . . apostolus *om* || [4] sanctum *om* | corpus eius *be* | de cruce *om* *ad* || [5] lacte et *om* | de uino opt. | terensque . . . diligentissime] mirra etiam et masticae et aloe et stacte (et stactae et aloe *c*) et folio cum (ceteris *c*) aromatibus eum (*om* *e*) ex omni parte liniuit (eum linierunt et posuerunt in sarcofago nouo ad therebintum iuxta neomatiam in loco qui dicitur uaticanus *reliquis omissis* *c*) || [8] Attico] optimo | nouum *om* | atque ita corpus eius in sarcophago (sarcophagum *b*) conditum || [9] collocauit] *add* in loco qui dicitur uaticanus iuxta uiam triumphalem ubi totius orbis ueneratione celebratur in pace *e* | ad quem ueniens ipsa nocte Petrus sic uigilanti (semiuigilanti *e*) dixit ei: Marcelle *pro* in ipsa autem nocte . . . beatus Petrus (eadem nocte uenit beatus petrus ad marcellum adhuc uigilantem et ait ei: marcelle *e*)

Petrus. quem uidens Marcellus et contremiscens illi uelociter assurrexit stetitque ante eum. cui ait beatus apostolus: Frater Marcelle, non audisti uocem domini dicentis: 'Relinque mortuos sepelire mortuos suos'? Et Marcellus ait: Care magister, audiui. Tunc Petrus ad eum: Ne ergo quasi mortuus mortuum uidearis sepelisse et flere, sed quasi uiuus uiuenti et gaudenti melius collaetari, relinque mortuos sepelire mortuos suos. tu autem, ut per me didicisti, uade, annuntia regnum dei. Quod cum gratia multa cunctis fratribus Marcellus indicauit, et meritis sancti Petri ex omni parte fides credentium a deo patre confirmata est in nomine domini nostri Iesu Christi et in sanctificatione spiritus sancti.

XVII Nero autem comperiens beatum Petrum obisse, quem artare non interficere iusserat, misit ut comprehenderetur Agrippa praefectus, quoniam Petrum non cum sua sententia

[3—4] Matth. 8, 22 (Luc. 9, 60) ‖ [8—9] Luc. 9, 60

[2] adsurrexit *C* | et stetit *A* | ait *om L* | apostolus] petrus *A* ‖ [3] audiuisti *H* ‖ [5] tum *EG* | noli ergo . . . flere (*om* et) *fH* ‖ [6] sepelire *BCD* | tamquam *fH* ‖ [7] collaetare et *C* conl(a)etare *BDfH* conlaetari *EG* | et relinque *BC* ‖ [8] sicut per me *A* | uade et *BCD* ‖ [9] cum multa gloria *A* | marcellus fratribus indicauit (*om* cunctis) *A* ‖ [10] suffragiis *fH* ‖ [11] iesu christi domini nostri *BD* ‖ [12] in *om L* | sancti spiritus *fH* ‖ [13] obiisse *fH* ‖ [14] artari *AEL* arctare *fH* adstare *C* | et non *BCD* | interfici *A* ‖ [15] quoniam] $\overset{i}{q}$ *A* | non *om A* | non cum sua sententia Petrum *fH*

---

[1] at ille tremefactus surrexit et stetit ante eum ‖ [2] dixit (dixitque *be*) ei Petrus (cui petrus *c*) | frater Marcelle *om* ‖ [3] relinque] dimitte *c* ‖ [4] care magister *om* ‖ [5] et Petrus | ait *add c* ad eum *om abcd* | ne ergo . . . flere] uide ergo ne me lugeas quasi mortuum *c* | mortuus *om e* | curasse uidearis | et flere *om* | sed quasi uiuentem | et gaudenti melius collaetari *om* | sed quasi uiuenti congaude *c* ‖ [7] relinque . . . regnum dei] reputabitur tibi a domino haec merces operis tui *e* | et corpus meum relinquens omnibus praedica uerbum domini omnipotentis *c* ‖ [9] quod cum gratia dei mane cunctis fratribus indicauit (mane autem facto cunctis fratribus hanc retulit uisionem *c*) | quorum fides ac deuotio meritis sancti (beati *c*) Petri ex omni parte (plurimum *c*) confirmata est | in nomine dei patris omnipotentis et in nomine Iesu Christi filii eius domini nostri (in nomine domini nostri iesu christi [*om* in nom. dei patris omnip.] *be*) et in (*om b*) sanctificatione spiritus sancti, cui est honor et gloria et imperium (*om b*) per infinita (*om e* per inf. saecula *d*) et immortalia (*om b*) saecula saeculorum. amen (praestante domino nostro iesu christo qui uiuit et regnat per omnia saecula saeculorum. amen. *c*) | explicit passio sancti petri apostoli *add e*

interfecerat, quem disponebat per uaria punire supplicia. querebatur enim se ipsius praestigiis desolatum Symone suae salutis praesule, et dolebat pro tanti amici casu qui sibi et reipublicae, ut fatebatur, commoda praestabat innumera. Agrippa uero interuenientibus amicis obtinuit ut praefectura carens priuatus et contemptus domo propria degeret. sicque furorem Caesaris declinauit, sed ultionem diuini iudicii non euasit, quam mox terribiliter expertus interiit. denique conuertit crudelissimus Nero animum ad persecutionem eorum quos didicit beato Petro familiarius adhaesisse, ut uel eorum poenis de Petro satiaretur. beatus uero apostolus fratribus hoc per reuelationem innotuit et qualiter feram bestiam declinarent insinuauit. Nero siquidem uidit per uisum sibi sanctum astare Petrum et dirissime a quodam iussu ipsius flagellatus audiuit: Contine manus, impiissime, a seruis domini nostri Iesu Christi, quos nunc tenere non poteris. Vnde parum pauefactus quieuit. erant quoque fratres simul laetantes et exultantes in domino, confortati saepe uisione beati Petri apostoli, glorificantes dominum deum patrem omnipotentem et dominum Iesum Christum cum spiritu sancto, cui est gloria, uirtus et adoratio in saecula saeculorum. amen.

[2] a sy(i)mone *LfH* || [3] casu amici *fH* || [4] uero *om A* || [5] optinuit *EGL* | [6] contemptus *scripsi cum CEfH* contentus *ABDGL* | in domo *fH* || [8] expertus terribiliter *A* | deinde *A* | crudelis *C* || [9] persequutionem *C* | petro beato *C* || [10] adhaerere *BCD* || [11] hoc fratribus *A* || [12] ferocem *A* | [13] per uisum uidit sibi *EGf* sibi per uisum uidit *L* | per uisum sibi sanctum petrum astare (adstare *C*) uidit *BCD* | adstare *CGH* | durissime *A* | [14] illius *A* || [15] domini mei *A* | Christi *om BCD* | quos uincere (*om* nunc) *L* || [17] simul fratres *A* | exultantesque *BCD* || [18] dominum *ante* deum *om BEGfH* | deum *om CDL* || [19] cum spiritu sancto *cum ELG om A* cum sancto spiritu *BCDfH* || [20] cui est honor et potestas et uirtus et aeternitas adoratio et iubilatio decus et imperium per aeternorum saecula saeculorum *A* || [21] amen] *add* explicit martyrium beati petri apostoli *BD* explicit passio sancti petri apostoli *GL* martyrii beati Petri apostoli a Lino papa graece scripti orientalibus ecclesiis traditi et subinde in latinum conuersi finis *fH*

Passio sancti Pauli apostoli.

f. 262r Faber p. 70b Bibl. Patr. Max.

I Cum uenissent Romam Lucas a Galatia, Titus a Dalmatia, expectauerunt Paulum in urbe. quos cum adueniens Paulus uidisset, laetatus est ualde et conduxit sibi extra urbem horreum publicum, ubi cum his et aliis fratribus de uerbo uitae tractaret. coepit interea colligere multitudinem maximam, adiciebanturque per eum fidei multae animae operante gratia dei, ita ut per totam urbem sonus praedicationis et sanctitatis ipsius

[2] martyrium pauli apostoli a lino episcopo conscriptum *B* martyrium beati pauli apostoli a lino episcopo conscriptum *I* martyrium gloriosissimi apostoli pauli a lino episcopo conscriptum *C* martyrium sancti pauli apostoli a lino episcopo romano graeca lingua conscriptum et ecclesiis orientalibus destinatum *V cui consentiunt codd Paris lat 5306. 13769. 16821 Vat lat 1188. 1272 Casin 142. 147 item Sessor 49* (*sed* ab anolino *pro* a lino) *Flor bibl national II 1, 412* martyrium sancti pauli apostoli a lino episcopo romano conscriptum et ecclesiis orientalibus destinatum *Z Bruxell 5519—26* (*sed om* apostoli) martyrium pauli apostoli a lino episcopo de graeca lingua in latinum conscriptum et orientalibus ecclesiis traditum *Paris 5296* passio sancti pauli apostoli a beato lino episcopo petri apostoli discipulo graece edita et ecclesiis orientalibus destinata *Paris 14301* passio sancti pauli apostoli a lino episcopo romano conscripta et ecclesiis orientalibus destinata *Paris 5312 Bern 94* passio s. pauli apostoli a lino episcopo romanae ecclesiae graeca lingua conscripta et ecclesiis orientalibus destinata *Monac 4631* Lini episcopi de passione Pauli tradita ecclesiis orientalium et deinde in latinum conuersa: liber secundus *f* passio s. pauli per beatum linum conscripta *Bruxell 380—82* passio sancti pauli apostoli a lino episcopo romane ecclesie greca ligwa (*sic*) conscripta *Vindob 3785* martyrium sancti pauli apostoli *E* passio sancti pauli apostoli *reliqui codd fere omnes, temporis nota* II kal. Julii *saepe praemissa aut addita* passio sancti pauli quae est pridie kl. Julii *R interdum inscribitur tantum* sancti pauli apostoli *ut in Paris 14363 uel* de sancto paulo apostolo *ut in Paris 17630* uita sancti pauli apostoli *Paris 12604* commemoratio iterum s. pauli *Paris 5280* ‖ [4] dum uenissent *K* | nam ante cum uenissent *AS et multi codd qui textum* fuit uir quidam . . . docens ea quae sunt de domino Iesu Christo *praemittunt, ut Paris 5322. 5323. 11757. 16737* (*sed* cum uenissent *Γ Sessor 49 Paris 12604 alii*) | uenisset *CDFGR mf* | titus a tracia lucas a dalmatia *Marcian 118* | galacia *CR* | et titus *BNTUf* | dalmachia *M* dalmacia *R* ‖ [5] ueniens . . . et uidisset *W* | inuenisset *MR* ‖ [6] conduxit eos . . . ad horreum *ΔΘ* ‖ [7] hospitium *om* publicum *MR* | cum esset et *W* ‖ [8] et coepit *Γ* maximam *om C* | et adiciebantur *BCEILMRWZΓ* ‖ [9] animae multae *NQTX* multaeque animae saluabantur *W* operante dei gratia *DFGf* Christi operante gratia *M* Christi operante uirtute *R* cooperante gratia dei *NTQUX* ‖ [10] per totum orbem *L* | sanctificatus *X* | eius *EMR* ipsius *om NTQUX*

fieret, et exiret fama per uniuersam circa regionem de illo. iam enim admodum innotuerat orbi Romano signis et prodigiis et doctrina multa atque mirabili sanctitate. concursus quoque multus de domo Caesaris fiebat ad eum credentium in dominum Iesum Christum et augmentabatur cotidie fidelibus gaudium magnum et exultatio. sed et institutor imperatoris adeo illi | p. 71ª BM est amicitia copulatus, uidens in eo diuinam | scientiam, ut se a colloquio illius temperare uix posset, quatinus si ore ad os illum alloqui non ualeret, frequentibus datis et acceptis epistolis ipsius dulcedine et amicali colloquio atque consilio frueretur, et sic eius doctrina agente spiritu sancto multiplicabatur et amabatur, ut licite iam doceret et a multis libentissime audiretur. disputabat siquidem cum ethnicorum philosophis et reuincebat eos, unde et plurimi eius magisterio manus dabant. nam et scripta illius quaedam magister Caesaris coram eo relegit et in cunctis admirabilem reddidit. senatus etiam de illo alta non mediocriter sentiebat.

1 fieret] exiret *R* | et fama uenerabilis fieret *R* et exiret fama uenerabilis *M* fama exiret *post* de illo *BCI* | famam *W* | circum *ΔΘ* circa *om MRVf Bern 94* | famam *repetit W* ‖ 2 quemadmodum *NTQUX* admodum *om BW* | urbi romanae *BCI Vind 3785 Marcian 118* innotuerat toto orbi *MR* ‖ 3 admirabili *A Paris 5323. 11757* mirabilia sanctitatis *NTQUX* | concursio quoque multa fiebat de domo caesaris *NTQX* | conuersio . . . multa *U* ‖ 4 in christum dominum *BCI* in domino iesu christo *NQTX* ‖ 5 augmentabantur *W* | cotidie *om R* | fidelium *V* ‖ 6 magnum *om BCIR* | et *alterum om NRQTU* | institutio . . . copulata *W* | caesaris *BCMR* | imperatoris] *add* seneca nomine *AWY Paris 5322. 5323. 11757. 16737* nomine seneca *S* | est illi *Cf* ‖ 7 in amicitia *R* | sentiam *U* sententiam *Laur XX, 3* | ut ipse *V* | a colloq. eius *ANQTX* eius a colloquio uix se temp. p. *R* | uix temperare *LM* temperaret *W* | posse *W* ‖ 8 et quatinus *Γ* qui tamen *MR* quominus *f* | ad eum . . . loqui *MR* | illum ore alloqui (*om* ad os) *D* ‖ 9 propter imperatorem non audebat *MR Paris 11757. 16737* | frequentius *W* | epistolis suis *NQTUX* ‖ 10 illius dulc. *MR* | dulcedinem *W* | amicabili *DK* (*m 2*) *MNRQTUXf Bern 94* | alloquio *DG* | atque consilio *om ASW Paris 5322. 5323. 11753. 11757* et consilio *MR* consilio . . . sic eius *om NQTUX* | fruebatur *R M*² (*in ras*) ‖ 11 atque doctrina *N* | gentes *W* augente *DFGK* (*m 2*) *f* | spiritui *W* | sancto spiritu *L* ‖ 12 diligebatur *DGf* | a multis et *Q* ‖ *hucusque codd Paris 10864. 11757. 12604. 14301. 16737. 17630 collati* ‖ 13 helnicorum *M* | reuincebat iudeos *BCEILZΓ Paris 5280. 5296. 16821* ‖ 14 et *prius om U* | illius mag. *BCEILZΓ Paris 5280. 5296. 16821* | se subdebant *M* se subledebant *R* (*sed* le *exp*) ‖ 15 ipsius *BCEILZΓ* | quidam *DFGKMVf Paris 5306. 5357. 11753 Vind 3785* | magisteriis *pro* mag. Caes. *W* | caesaris uidelicet seneca *D* | coram illo *f* | legerunt *W* legerit *X* ‖ 16 ammirabilem *BCIKLNPQRTUVWXZ Sessor 49 alii* | senatus autem *NTUX* ‖ 17 sentiebant *W* ‖ *hucusque Paris 5306 collatus*

II Quadam denique die, cum Paulus doctiinae inseruiens circa uesperam in cenaculo editiori turbas alloqueretur, quidam Patroclus, deliciosus et pincerna regis, ipsius se subducens aspectibus abiit ad horreum ubi Paulus hospitabatur, ut audiret documenta uitae perpetuae. inuitatus enim ad hoc et animo ductus iam fuerat a consodalibus suis et Caesaris amicissimis, qui de eius familiari obsequio Pauli monita sectabantur. sed cum prae multitudine populi ad eum introire non posset, ascendit ad fenestram excelsiorem, et secus eam sedit ut uerbum dei commodius posset audire. desiderabat namque feruenti animo Pauli sermone refici. sed cum Paulus in longum protraxisset sermonem et iuuenis somno fatigaretur, diaboli maligni inuidia dolens super dilectionem uerbi dei et ipsius apostoli quam studiosius adolescens habebat, fecit iuuenem paululum dormitare; cadensque de fenestra satis excelsa spiritum exalauit. quod cum mox Neroni reuertenti a balneo fuisset nuntiatum, qui multa frequentia dilectum sibi iuuenem requirebat, con-

[1] qua *C* || [2] uesperum *Paris 11753* | editiore *AS Paris 5322. 5323 Bern 94* ediciore *Marc 118* aedituorum *V* editioni *W* excelsiori *DG* elatiori *F* altiori *R* altiorem *m* prolixius *NQTUX* diutius *Vat 1188 Sessor 49 Vind 3785* | [3] deliciosus iuuenis *Γ* delicius *Q* religiosus *W* | subdens *Q* || [4] ad hospitium pauli *MR* || [5] uerbum uitae perp. documenta *Q* doctrinam uitae p. *MR* | eternę *D* | *hucusque Marcian 118 collatus* | idem enim *BCI* imitator *DG* inmitator *F* | enim *om OP* || [6] doctus *DFG K* (*m 1 sed m 2 correxit* ductus) *P* (*m 1 sed m 2* ductus) *MR Bern 94* inductus *f* | et Caesaris amicissimis *om MRV* et ceteris amicissimis *E* (*m 2*) *N* | amicis suis *X* || [7] ex eius *f* | familia *W* | sequebantur *MR* | sed cum iam *CI* cum *om X* || [8] possit *W* | non possent, patroclus unus ex eis *NQTUX* || [9] et secus eam sedit *om MR* || [10] possit *W* | audire posset *R* | namque *om L* | desiderabat enim *f* | animo feruenti *MR* || [11] sermonibus *BCEILZΓf* | longum paulus *W* || [12] grauaretur *DGf* | maligni *om DFGKMRVf* || [13] dolens] qui dolens *BCEIZΓ* dolentis *Lf* magnanimitudo (*sic*) *V* | dilectione *HNOPRTUXΔΘf* | uerbi *om f* || [14] studiosius *cum ARSXY Sessor 49 Bern 94 Paris 5322. 16821* studiosus *BCEHIKLMNOPQTUVWZΓΔΘf* studiose *DG* | adibat *R* habebatur *V* | fecit illum *L* | paulisper *DFGf* || [15] ualde excelsa *DG* satis excelsi *H* satis excelsi caenaculi *B* (*sed* cenac.) *CEILZΓ Paris 5357. 16821* ualde excelsa coenaculi *f* satis excelsa *om MR* | exhalauit *ΔΘ* || *hucusque Paris 16821 collatus* || [16] quo *C* | cum *om BCEILZΓ* mox *om M* quod mox cum *ASYΔΘ Paris 5322. 5323 Sessor 49* quod mox ut *L* | a balneo reuertenti *H* | fuerat *BCEILZΓ* || [17] cum multa frequ. (*om* qui) *DFGKMRf* | instantia *Sess. 49* (*m 1 in ras*) | requirebat] *pergunt* et paene usque ad mortem contristatus super eum lamentabatur. post uero tempus planctus statuit *MR* | contristatus est rex *cum AESX Paris 5322. 5323. 11753 Sessor 49 Vind 3785* | rex *om NQT* unde contristatus est rex *W* contristatus est enim rex *H Paris 5357* contristatusque est rex *FK* (*m 2*) *U* contristatus-

tristatus est rex usque ad animam super mortem Patrocli, statuitque alium pro eo ad uini officium, ut ei porrigeret poculum.

III Paulus uero statim cognoscens quod gestum erat per spiritum, dixit ad plebem: Viri fratres, inuenit locum malignus ut uos temptaret. sed dominus Iesus Christus more solito eius nequitiam conuertet ad suam gloriam. ite igitur foras, et inuenietis iuuenem Caesaris delicatum ex alto cecidisse et iam nunc iacere exanimem. quem leuantes ad me huc afferre satagite. Illi uero concito gradu pergentes confestim iuuenem mortuum attulerunt. mirabantur autem turbae, quomodo Paulus rem gestam ex ordine cognouisset sibi nemine nuntiante. dixit itaque Paulus ad turbas: Nunc fides uestra parebit erga dominum Iesum Christum. tempus est enim, ut semen aeternae uitae in bonam terram deueniens centuplicata satione fructificet. accedite ergo plena fide ad dominum deum nostrum, et deprecemur illum ut restituatur anima eius in istud iuuenile cadauer, uiuatque melius quam uixisset. Et cum ingemuissent uniuersi procumbentes orationi, ait Paulus: Adolescens Patrocle, surge et narra quanta tibi fecerit deus. Ad quam uocem mox

13—14 Luc. 8, 8 al.

que est (*om* rex) *DGVf* et contristatus est rex *LZΓ Paris 5280. 5296 Bern 94* contristatus usque ad animam est (*om* rex) *BCI* ‖ 1 super morte *BCDFGHIKLTVXZf Vat 1188 Bern 94* | patrucli *X* ‖ 2 pro eo *om DFG* | uini *om BCIL* | ad suum officium *ENQTX* | sui *U* | *huc usque codd OPQUWXYΔΘ Vat 377. 1188 Sessor 49 Bern 94 Vindob 3785 Florentini octo collati sunt* ‖ 3 non multo post *f* | cognoscens statim *KZ* agnoscens *R* per spiritum sanctum *M* per spiritum (s.) quod gestum erat *DFGKMRf* per spir. *post* ad plebem *NT* ‖ 4 malignus spiritus *MT* malignus diabolus *N* locum *post* malignus *DFGf* ‖ 5 tentaret *f* | dominus noster *NT* ‖ 6 malitiam *MR* | eius mal. more solito *MR* | ad suam conu. gl. *MR* | uertet *NT* | igitur ite *DFG* | foras] fratres *NTV* ‖ 7 iam nunc *om R* ‖ 8 nunc *om DF* (*sed m 2 in marg add*) *Gf* | huc ad me *H* huc *om R* | deferre *DGf* ‖ 9 illi ergo *f* | concito gressu *f* | currentes *NT* | confestim *om MR* | exanimem *NT* ‖ 10 mortuum iuuenem *DFG* | detulerunt *f* | mirati sunt namque omnes quod *NT* | Paulus *om M* ‖ 11 ex ordine *om R* ‖ 12 paulus uero dixit (ait *R*) eis *MR* | nunc manifestabitur fides *MR* | fides uera *RSVf* | apparebit *Paris 11753 mf* | dominum nostrum *DFGNTf* ‖ 13 tempus est . . . dominum deum nostrum *om per homoeotel N* | est *om V* | enim est *R* ‖ 14 uitae aeternae *MRTVf* | segete *MR* satio (*sic*) *T* ‖ 15 fide] *add* cuncti *T* | ad deum et dom. *R* | dominum iesum christum *M* (*om* deum nostrum) *R* (ad) dom. nostrum iesum christum filium dei uiui *NT* ‖ 16 illum *om M* | eius *om MR* | in hoc *RNT* | iuuenculi cadauere *R* ‖ 17 uixerat *MR* uixit *D* (*sed non FG*) *NT* ‖ 18 in oratione *DGNT* | patrocle] *add* tibi dico *NT* ‖ 19 fecerit tibi *f* | dominus meus iesus christus *NT* | uocationem *NT*

Patroclus tamquam a somno surrexit et coepit glorificare deum, qui dedit potestatem talem hominibus. dimisitque eum Paulus cum caeteris qui erant ex domo Caesaris, et abibant laetantes et gaudentes omnes in domino, qui facit uoluntatem timentium se et deprecationes eorum exaudit.

IV Cum autem lamentaretur Nero Patroclum et immensitate absorberetur tristitiae, dixerunt circumstantes ad Caesarem: Non, domine, magnanimitas uestra grauetur molestia super mortem adolescentis. nam uiuit et adest pro foribus. Caesar uero cum audisset Patroclum uiuere quem paulo ante didicerat mortuum, expauit corde et recusabat eum introire et adstare suo conspectui. sed cum persuasum illi fuisset ab amicis perplurimis, iussit eum introire. et uidens eum uegetum et nulla mortis signa habentem, obstupuit et ait ad eum: Patrocle, uiuis? At ille respondit: Caesar, uiuo. Nero dixit: Quis te fecit uiuere? Cui Patroclus exhilaratus corde et accensus calore fidei dixit: Dominus Iesus Christus, rex omnium saecu-

[1]—[2] Matth. 9, 8.

[1] patroclus mox R | quasi MR | somno (om a) AH Paris 5322. 11753 de somno f Paris 5296 | exsurgens ex toto corde glorificabat deum MR || [2] talem potestatem H Paris 5357 | illum BCEIΓf || [3] de cesaris domo Paris 5357 qui uenerant de domo caes. MR | habibant V ibant DGNTf habitabant M[1] sed m 2 del || [4] gaudentes et laet. C laet. et exultantes MR et gaudentes om V | omnes in domino cum AEFHKLSVZΓf Paris 5357 | omnes om BCDGIMNRT | fecit K[1] (sed m 2 correxit facit) NTV Paris 5357 || [5] deprecationem BCEMRS | exaudiuit NTV | huc usque codd IK Paris 5280. 5296. 5323 collati || [6] cumque DFGf | contristaretur . . . super patroclum Paris 11753 | ac DG || [7] paene absorberetur tristitia M paene inm. R et nimium haberet tristicie Paris 11753 obsorberetur CHR | ad eum MR | circumstantes ad caesarem dixerunt NT | [8] tua MRf || [9] morte EHTVf | iam uiuit NT | ecce adest MR | astat C | prae foribus V | [10] autem MR | ante paulo Γ || [11] quia recusabat Γ | introire eum R | astare AEHLRSVf stare NT | adstare eum DFGf || [12] suis conspectibus DFG astare in conspectu suo BC | conspectui] add putans fantasma esse MR | dum EHLNTVZΓ Paris 5357. 11753 | persuasum esset MR | ei DGf | quam plurimis DGLf complurimis BCEZΓ plurimis m Paris 11753 || [13] uid. illum M | sanum DGf uiuum R uegetem L uegetantem NT uegetatum V Paris 5322 (ex corr m 1) 5357 incolumem Paris 11753 | nullaque DGf | [14] signa mortis NTf Paris 11753 | obstupuit et om MR || [15] at om BC | respondit] dixit MRm | uiuo caesar NT | nero autem NT || [16] uiuere fecit BC | uiuere om NT | exhilarans NT || [17] respondit MR ait NT | dominus meus DGf Paris 11753 | qui est rex M | rex immortalis MR | omnium om BC

| f. 262a F ||orum. Et Nero conturbatus de nomine uirtutis dei dixit ad iuuenem: Ille ergo debet regnare in saecula et resoluere omnia regna mundi? Et Patroclus ait: Etiam, Caesar, destruet omnia regna quae sub caelo sunt, et uniuersa quae sub caelo
| p. 71b BM sunt seruient ei; et ipse est solus rex regum et domi|nus dominantium. Nero autem dedit ei alapam dicens: Ergo militas illi regi? Et Patroclus exultans ait: Etiam, nam excitauit me a mortuis.

V Tunc Barnabas et Iustus et quidam Paulus et Arion Cappadocus et Festus Galatha, qui erant ministri Caesaris et ei iugiter assistebant, dixerunt Neroni: Cur, Caesar, recta sapientem et prudentissime atque ueracissime respondentem percutis iuuenem? nam et nos illi militamus regi inuicto, Iesu Christo domino nostro. Nero autem cum audisset uno sensu eodemque sermone dicere illos inuictum regem Iesum, retrusit eos in carcerem, ut nimium illos torqueret quos nimis ante

[1] at nero *MR* nero autem *NT* | conturbabatur *NT* contristatus *Paris. 11753* | uirt. christi *MR* | et dixit *N* | ad eum *MR* || [2] ergo ille *MR* | regnare debet *AS* | soluere *LR* || [3] omnia *om BC* | mundi regna *BC* | et *om BC* | respondit *MR* dixit *Lm* ait forti animo *NT* | etiam Caesar] *in rasura a 2 m superscriptum est* etiam nero ipse *M* | destituet *f* || [4] et omnia regna *NT* omnia regna mundi *LRZ Paris 11753* mundi *erasum ut uid V* | uniuersa] omnia *E* | super celos *EΓ* in celo *BC* in mundo *V* | et uniuersa . . . s. c. sunt *om NT* | sunt sub çelo *D* || [5] sunt *om FG* | seruiunt *BCELZΓ* | seruient ei uniuersa caelestia (atque) terrestria *MR* (*sed om* atque) | quia et ipse *Df* quia ipse *BCR* quoniam ipse *M* | solus *om BCMRZ* || [6] tu militas (*om* ergo) *MR* ergo tu mil. *NT Paris 11753* || [7] regi illi *L* | et patroclus *cum AELNSTZΓf* et *om BCDFGHMRV* | etiam imperator *MR* | etiam milito et credo quia exc. *BC* | *in ras* nam ipse me suscitauit a mortuis tunc *suppleuit M man 2* || [8] *huc usque Paris 11753 collatus* || [9] barn. et titus *V* | quidam miles paulus *Γ* || [10] cappadocus *cum ABCΓ* capadocus *DEFGHLMNRSTZ* capadocius *V* cappadox *m* capadox *f* | et *prius om NT* | galata *Hmf* et galatha *T* et galathas *N* | qui ministri erant *M* qui de ministerio erant *R* || [11] adhaerebant *AS* | Neroni *om MR* || [12] et prudentissime *om BC* | prudentem *DFGMR* | et ueracissime *BCMR* || [13] iuuenem *om BC* | iam et nos *F* nam et illi nos *NT* | militamus illi *BC* | inuicto regi *ASm* inuictissimo regi *DG* regi inuictissimo *NT* [14] domino iesu christo *MR* | *huc usque cod Z collatus est* | eos uno . . . dicere *NT* | consensu *H Paris 5357* || [15] dicere illos *om R* | illos *om NT* | inuictissimum *NT* | christum *BCM* iesum christum *NT* | retrusit *cum DEFGHMNRTV Paris 5357* retrudit *ABCLSΓ* reclusit *mf* || [16] in carcere *Vf* | nimium] in unum *N* | eos torqu. *BCNT* | illos *om MR* | nimis] plurimum *MR* nimium *DGmf* | antea nimium *f*

amauerat. et iussit requiri magni illius regis famulos posuitque edictum, ut sicubi fuissent inuenti, sine interrogatione omnes Christi milites per tormenta uaria punirentur. unde multa scrutatione a ministris reipublicae et apothecae malignitatis fautoribus serui dei quaesiti et inuenti, quam plurimi perducti sunt ad praesentiam Caesaris.

VI Inter quos et Paulus, consuetudinarias sibi pro Christi nomine gestans cathenas, ductus est uinctus. quem omnes simul uincti adeo intendebant, ut sine alicuius inditio facile potuerit Nero cognoscere, ipsum magni regis militibus praesidere. intellegensque illum ducem et Christi seruorum magistrum, ait ad eum: O homo, magni regis seruus, mihi autem uinctus, quid tibi uisum est introire latenter in regnum Romanorum, et mihi subtrahere, illi autem colligere milites de meae militiae principatu? Paulus autem repletus spiritu sancto constanter in aure omnium qui poterant adesse dixit ad Caesarem: Nero, non solum de tuo angulo colligimus milites, sed etiam de toto orbe terrarum. hoc enim praeceptum est mihi ut neminem

[1] requiri *cum ABCELSΓ* inquiri *DFGMNRVTf* quaeri *m* | praedicatores m. i. r. *AS* regis illius famulos (*om* magni) *DFGf* magni illius fam. (*om* regis) *HV Paris 5357* | regis *ante* illius *R* | milites illius regis *BCE* milites magni illius regis *LΓ* || [2] *post* edictum *in marg add* illos *N m 1* | omnes christi milites *ante* sine interr. *DG* | milites christi sine interr. *MR* || [3] *huc usque cod F collatus* || [4] scrutatione multa *E* | publicae (*om* rei) *M* regis publicae *R* | et *eras in M* | apostaticae *NT* apothecae *om D* || [5] factoribus *E* | complurimi *HV Paris 5357* cum plurimis *NT* || [6] ante praesentiam *MR* | *huc usque cod Paris 5357 collatus* || [7] consuetudinaria . . . dext: alia *BCEL* | consuetudine *NT* | pro fide christi *MR* | pro *om NT* || [8] catenis ducitur *NT* | cui omnes *M* qui o. *DG* (*sed* q *in D ex* c *corr*) in quem *f* que (*in ras*) *V* || [9] ita *MR* | sine] sicut *in ras N* | inditio *sic ABCDEGS* indicio *HLMNRTVΓf* | potuisset *M* posset *R* || [10] agnoscere *M* aduertere nero *R* | ipsum paulum *DGf* | magni illius *NT* || [11] intelligens *ADELRSTVf* intelligens igitur *D* intelleges *in rasura M*[1] intellegens ergo *m 2* | ipsum *Mf* eum *R* | seruorum christi *BCf* || [12] ad illum *NT* | magni] nescio cuius *f* | meis uero aspectibus uinctus *DG* || [13] introire latenter *cum EHLΓf* latenter introire *BCm* | latenter *om ADGMNRSTV* | in *om BCELΓf* | roman. regnum *E* || [14] illi *cum ABCELRSΓf* tibi *DGH MNTV* | milites *om f* | de principatu mil. meae *R* de princ. meae mil. *M* || [15] paulus uero *BCELMΓf* | cui paulus ait *R* | respondit *M* | repletus . . . ad Caesarem *om MR* | spiritu sancto repl. *BC* || [16] in aure *cum ADGSV* in aures *EHLNTΓf* in auribus *BC* | aderant *BC* | potuerant ad. *DG* || [17] milites coll. *BC* | milites] *add* regi nostro iesu christo *NT* || [18] hoc autem *M* enim *om G* | mihi praec. est *DGNT* praec. mihi est *Mf* mihi praec. (*om* est) *R* | ut ex omni gente ad militiam aeterni regis

ex omni gente militare uolentem aeterno regi meo repellam. potens est enim omnium dominus cunctis larga manu secundum cuiusque meritum dona ditissima dispensare. si enim et tibi uisum fuerit in illum credere et ei fideliter obedire, non te paenitebit. caeterum noli putare, quia diuitiae huius saeculi, splendor aut gloria saluare te debeant; sed si subiectus illi fueris, in perpetuum saluus eris. cum enim uenerit iudicare uiuos et mortuos, deuastabit huius mundi figuram per ignem, et ante mundi constitutionem parata et a saeculis occulta militibus suis donatiua, quae numquam deficient et quae omnem excludent indigentiam, largietur.

VII Haec audiens Nero et ira succensus, quia mundi figuram per ignem Paulus dixerat resoluendam, iussit omnes Christi milites igne cremari, Paulum autem senatus consultu tamquam maiestatis reum capite secundum Romanas leges truncari; tradiditque eum Longino et Megisto praefectis atque Acesto centurioni, ut illum extra urbem ducentes et populo spectaculum de eius occisione praebentes decollari praeciperent. quibus Paulus sine intermissione uerbum praedicabat salutis. ministros etiam et apparitores per omnem ciuitatem et circa regionem cum uelocitate Nero diaboli exagitatus operatione direxit, qui summa diligentia perscrutarentur latitantes et manifestos simul

milites eligam idoneos *BC* ‖ [1] uolentem *om M* | meo regi *LN* meo *om MT* | aet. regi uolentem meo *R* | repellere praesumam *R* ‖ [2] enim *om L* | omnium *om f* | deus *pro* dominus *R* ‖ [3] cuiusque cor bona *L* | togam (t *in ras*) ditissimam *E* | frequenter dispensare *R* | si uero *M* | enim *om L* | et *om R* ‖ [4] fideliter illi *MR* | ei *om DG* ‖ [5] certe *MR* | quod diuit. *f* ‖ [6] et splendor gloriae *DGMR* et splendor aut gloria *E* aut splendor aut gloria *m* aut gloria (*om* splendor) *BC* splendor et gloria *HV* spl. ac gloria *NT* | te *om NT* | possint *MR* ‖ [7] deo fueris *MR* | cum autem *f* | enim *om L* ‖ [8] dissoluet *f* | huius mundi figuram *cum AHS* mundi huius figuram *DEGMNRTVf* figuram mundi huius *BCLΓ* ‖ [9] mundi huius constitutionem *RT* | et a saeculis occulta *om MR* | abscondita *DGf* occulta *om E* ‖ [10] et quae omnem excl. indig. *om MR* ‖ [11] excludunt *EΓ* | largietur *post* deficient *Γ* | *huc usque codd GH Paris 5322 collati sunt* ‖ [12] et *om CNT* | mundi huius *MNT* ‖ [13] apostolus *Lf* | omnes *om DMR* ‖ [14] Christi *om ANSTΓ* | o. mil. christi *CE* | concremari*Df* | uero *R* | senatu *NT* | consulto *NRSTVf* ‖ [15] humanas leges *E* | leges romanas *MRm* | capite truncari *sed* capite *exp E* | truncari iussit *R* ‖ [16] eum *om MR* | megesto *ER* | longino praef. et egestio (*om* atque Acesto) *m* | praefectis *om Γ* | cesto *BCELΓ* ‖ [17] ducerent *NT* ducentes *om AS* | ex populo *V* ‖ [18] de eius occ. spectaculum *MNRT* | decollare *M* ‖ [19] praedic. uerbum *D* uerb. salutis praedicabat *E* | min. uero *D* ‖ [21] cum uelocitate *om MR* | direxerat *f* ‖ [22] scrutarentur *M* scrutantes *R* | et latitantes ac manifestos *NT* | manifestatos *f*

interficerent Christianos. unde tam multiplex occisa est turba Christianorum, ut populus Romanus palacium uirtute irrumperet et seditionem contra Caesarem excitare moliens proclamaret: Pone modum, Caesar, iniustissimae iussioni! tempera furorem irrationabilem! sufficiat saeuitiae quod crudelitatis metas transcenderit. nostrates homines sunt quos perdis, Romanum tuentur imperium. aufers, Caesar, Romanam uirtutem, quae militum tantorum frequentia terribilis cunctis gentibus existebat. Tunc Nero clamores populi expauescens aliud edictum proposuit, ut nemo auderet contingere Christianos nec quicquam eis inferre molestiae, donec relatio plenissimae cognitionis ex delatione cuiusque referretur ad Caesarem.

VIII Quapropter Paulus iterum eius est oblatus aspectibus. Nero autem ut eum uidit, uehementissime exclamauit dicens: Tollite, tollite maleficum, decollate impostorem, nolite sinere uiuere carminatorem, perdite sensuum alienatorem, auferte de superficie terrae mentium immutatorem! Ad quem Paulus ait: Nero, tempore modico patiar ego; sed uiuam in perpetuum deo meo et regi aeterno domino Iesu Christo, qui uenturus est iudicare orbem terrae in conflagratione ignis. Nero dixit

[2] uirtute] ui *f* | uirtute palacium *MR* | palacium uirtute irrump. et *om NT* || [3] contra Caesarem *om NT* | excitans *MR* excitare *om C* | excitare sedit. moliens *NT* || [4] inuictissimae iussionis tuae *N* | tuae *item add T* || [5] irrat. furorem *f* | crudelitas *E* | transcenderat *V* transcendis *Df* conscenderit *NT* || [6] nostrae gentis *MR* | sunt homines *R* | narrantes hom. sunt *NT* | et romanum *M m 2* romanorum *D* || [7] tuerentur *NT* || [8] militium *L* | tantorum militum *MR* | cunctis gentibus terribilis *MR* | existit *R* || [9] Nero] uero *CM* (*man 1 sed correxit m 2*) *V* | clamorem *NV* clamore *Tf* | populorum *D* | proposuit edictum *MR* | edictum . . . contingere *om Γ* || [10] Christianos contingere *ES* | ne quicquam *V* || [11] molestiae inferre *Tf* | dilatio *M* delatio *DR* | ex delatione cuiusque *om MR* | ex dilat. plen. cogn. relatio cuiusque *NT* || [12] cuiusque] eius *S* | deferretur *R* ferretur *L* referreretur *V* || [13] iterum paulus *L* iterum est eius aspectibus praesentatus *MR* | conspectibus *BCEΓ* | conspectibus eius *E* | oblatus est *CDE* | aspectibus obl. est *f* || [14] autem *om BC* | eum *om E* | clamare coepit *MR* || [15] tollite *semel f* | tollite tollite magum tollite maleficum *NT* | ne sinatis *MR* nec sinite *NTV* || [16] criminatorem *V* carnitorem *NT* | perdite sensuum alien. *om MR* | sensus *V* || [17] de super faciem *V* | uiuentium *C* | cui paulus ait *BC* || [18] tempore] *add* quidem *M m 2* | modico *om NT* | ego *om f* || [19] cum deo meo *DΓf* | et rege *DΓf* | aeterno] *add* regi *A* | domino *om BCMRSf* | iesu christo *m 2 eras M om BC* || [20] iud. uiuos et mortuos et orb. terrarum *M* uiuos et mortuos (*om* orbem terrae) *BCL* | terrae *cum ADEf* terrarum *MNRSTVΓ* | flagratione *f* | nero itaque dixit *Df*

| p. 72a BM Lon|gino, Megisto et Acesto: Auferte celerius ab illo caput, et sic sibi de uita perpetua blandiatur sentiatque me regem inuictum, qui eum uinxi et occidendo deuici. Paulus uero ait: Vt scias, Nero, me post decollationem meo regi inuicto aeternaliter uiuere, te autem uictum qui nunc putas te uincere, cum mihi caput abscisum fuerit, uiuus tibi apparebo, et cognoscere poteris quia mors et uita famulantur domino meo Iesu Christo, cuius est omne regnum et cui uoluerit dabit illud et omnis uictoria est illius et quem uult uincere facit magnifice triumphare, et ipse solus inuictus est rex in aeternum. Et his dictis ductus est Paulus ad supplicium.

IX Cum autem duceretur, Longinus et Megistus atque Acestus dixerunt ad illum: Dic nobis, Paule, ubi est rex ille | f. 263r F et ubi apparuit uobis et qua|liter cognouistis eum et quid uobis contulit aut conferet boni, quod sic ardentissime eum diligatis uos Christiani, quatinus nullo pacto religioni nostrae uelitis accommodare assensum, ut uiuatis ac bonis huius uitae fruamini, sed potius omni delectamento iocundius pro illo mori

[1] megisto longino *f* | megesto *E* | acesto *om* et *f* ac cesto *BCLSΓ* et accesto *A* et cesto *E* | ab illo celerius *Mf* | ab eo cel. *NT* ‖ [2] perpetua *om L* | aeterna *Df* | blandiatur perpetua *S* | sententiaque *R* ‖ [3] inuictum] *add* esse *B* | eum *om V* | Paulus uero ait *om C* ‖ [4] post decollationem me *E* | me Nero *f* | meo *om BCER* | regi meo *S* ‖ [5] nunc *om f* | te *om MR* me *V* ‖ [6] abscissum *RSf* | absc. fuerit caput *BCLf* absc. cap. fuerit *EVΓ* | apparebo tibi *L* | et tunc cogn. *A* ‖ [7] famulentur *S* famulantur, *sed* e *superscr. A* | iesu chr. regi inuictissimo *NT* ‖ [8] et omnis uictoria . . . rex in aeternum *om A* | cuius est omne . . . est illius] qui solus est inuictus rex in aeternum *BC* ‖ [9] illius est *ENST* est illi *M* | facit uincere *MR* | eum magnifice facit triumphare *BC* facit magnificum triumphatorem *NT* | facit *om S* | magnificeque *MR* ‖ [10] et ipse solus . . . in aeternum *om BC* | et *alterum om C* ‖ [11] ad suppl. paulus *NT* ‖ [12] megestus *E* ‖ [13] ac cestus *ABELSΓ* atque accestus *V om C* | illi *A* ad eum *MRVf* | rex uester iesus *NT* | ille *ante* rex *N om T* ‖ [14] apparuerit *f* | agnouistis *C* | eum *om f* | uel quid *BCMR* ‖ [15] attulit uobis *MR* | uel conferet *M* aut quid conferet *R* aut quid uobis conferri *Γ* aut quid uobis conferet *f* aut conferre uobis promisit (*om* boni) *NT* | quod *scripsi cum AMRSf* ut *BCDELNTVΓ* | tam ardentissime *R* | artissime *E* certissime *BC* | eum diligatis *cum BCDELNTVΓ* eum *ante* ardentissime *AS* dilig. eum *MR* | diligitis *f* ‖ [16] ut nullo pacto *f* | religioni nostrae nullo pacto *E* | uestrae *C* ‖ [17] accommodare *scripsi cum ARS* commodare *BCELMNTVΓf* commodari *D* | consensum *R* | ut uiuatis . . . fruamini *om MR sed iidem testes post* ducatis *add* quam uiuere et nobiscum huius uitae bonis perfrui (bonis uit. hui. *R*) | et uiuatis *BCE* ac uiuatis *f* | uitae huius *NTΓ*

uariis tormentis ·ducatis. magnus enim nobis uidetur error iocunditatem odisse ac uitam, et toto desiderio paenas amplecti ac mortem.

X Paulus uero ait: O uiri cordati atque sensu bono uigentes, relinquite tenebras ignorantiae et erroris, quarum caligine obnubilatur intelligentia uestrae nobilitatis ne uerum quod in uobis latet uidere possitis, et conuertite mentis oculos ad aeternam et ueram lucem, ut ualeatis prius uos ipsos cognoscere, et sic ad cognitionem regis illius cum laetitia peruenire atque ab igne uniuerso orbi superuenturo salui et illaesi permanere. non enim, sicut uos putatis, alicui terreno regi militamus, sed deo uiuo, regi caelorum et omnium saeculorum, qui propter iniquitates quae fiunt in hoc mundo ueniet iudex et iudicabit illum per ignem. felix autem erit homo qui crediderit in eum: habebit enim uitam aeternam et uiuet in omnia saecula. et infelicissimus ille quo non infelicior ullus, qui contempnens diuitias bonitatis et longanimitatis ipsius non conuertitur ad eum: nam periet in aeternum. propter hoc namque de caelo in terram descendit qui caelum et terram

[1] uariis torm. mori *R* | ducitis *R* | nobis *om DV* iste *f* | uidetur] est *D* ‖ [2] iocundam odisse hanc uitam *Df* | et uitam *MR* | ac uit. od. *LNT* | toto desiderio *om hoc loco MR* ‖ [3] et mortem *EMRSΓf* | mortem] *add* tanto desiderio *MR* ‖ [4] uero *om MR* | cordati atque *om BC* bono sensu *BCDEMNRT* ‖ [5] et *om NT* | quarum *om NT* ‖ [6] intelligentiae uestrae nobilitas *BCELNTf* | et uerum *Γ* | ut uerum lumen *M sed* lumen *in ras a 2 m superscr* ‖ [7] quod in uobis latet *om M* | in uobis est *R* | in nobis *NT* | et *om DVf* | conuertere *NT* | mentis uestrae *NT* ‖ [8] ueram et aeternam *M* aeternam et *om R* | ut ualeatis] debetis *NT* | uos ipsos prius *M* uos ipsi prius *R* ‖ [9] agnoscere *R* | agnitionem *M* imaginem *R* | illius regis *MR* regis ipsius *E* ‖ [10] et ab igne *R* | uniuersum orbem *BC* | orbe *Γ* ‖ [11] manere *ELΓ* | regi terreno *BCELNSVΓ* ‖ [13] iniqu. nostras (*sed* nostras *uidetur expunctum*) *E* iniquitatem *V* | quae sunt *L* | *post* ueniet *rasura in M,* hunc *m 2 suppleuit* | ueniet (hunc m^2 *add*) mundum iudicare per ignem *M item, sed* hunc mundum *om R* ‖ [14] iudicabit saeculum *BC* iud. illos *NT* | omnis homo *NT* | credit *R* ‖ [15] in illum *MR* | habebit enim . . . infelic. ille *om MR* | enim] autem *L om CNT* | omnia *om D* | in saecula saeculorum *BC* in omnia saec. saeculorum *f* ‖ [16] et infelicissimus ille . . . per. in aeternum *om BC* | et infelicissimus ille quo non inf. ul.] sed illo non infelicior ullus *M* (sed illo *in ras a 2 m suppl*) | quo non infel. ullus *om NT* ‖ [17] diuitias *om R* | bonitatis eius *AS* | bonitatis *post* longanimitatis *Γ* | ac longan. *E* | illius *BCDMNRTV* eius *f* ipsius *scripsi cum AELSΓ* ‖ [18] conuertetur *f* | periet *scripsi cum AELSΓ* peribit *BCDMRVf* non apparebit (*om* nam) *NT* ‖ [19] namque] nempe *R* ergo dei filius *BC* | in terram *om BCMR*

fecit, et ad hoc factus est homo qui fecit hominem, ut homo conuersus ab iniquitate sua, relinquens uana et simulacra muta quae nefandissime satis pro deo colit, seruiat ei qui fecit illum et adoret eum quem tremunt angeli et omnes caelorum potestates adorant. quod cum factum fuerit, faciet illum uerum adoratorem atque cultorem suum consortem et socium angelorum suorum, spirituum uidelicet sanctorum ac beatorum. nec inmerito, quia spiritus est deus, et eum qui illum in spiritu et ueritate colit et adorat sanctis spiritibus socium faciet; illum uero qui in eum credere recusauerit, socium et complicem reddet iniquorum daemoniorum in tormento et aeterni incendii concrematione: ad quem ignem perpetuum transmittet illum refugam, id est ignem uenturum, per quem deus est orbem iudicaturus.

XI Quapropter, uiri sapientes, apud se prudentia uestra diiudicet quis fecit mundum, quoniam sine factore non prodiit.

[8—9] Joh. 4, 24

---

[1] et *om BC* | factus ipse est *f* | qui fecerat hominem *MR* ‖ [2] et relinquens *MRΓ* relinqueret *BC* | et muta simul. *CN* ‖ [3] satis nefand. *MR* satis *om DLVf* | seruiatque *C* seruiet *L* | illi *ENT* | illum fecit *BCDELV* eum fecit *NT* ‖ [4] adorent *L* | potestates caelorum *DMRT* potestates caeli *E* omnis potestas angelorum *N* uirtutes caelorum *V* ‖ [5] quod cum factum fuerit *om NT* | faciet *scripsi cum MNT* faciat *ABCD ELRSVΓf* qui faciet *NT* | fac. ipsum *S* fac. eum *E* ‖ [6] *post* adoratorem *M a 2 m in ras* sui atque cultorem consortemque ac *sed M*[1] *uidetur legisse* adoratorem socium angelorum suorum (*om* atque . . . consortem) | adoratorem suum cons. (*om* atque cultorem) *B* | adoratorem et *CR* cultorem suum *om NT* suum *om DERV* | consortemque sui *DEV* atque consortem sui *NT* consortem *om A* | suorum angelorum *f* | sanctorum ang. atque omnium caelestium uirtutum *BC* ‖ [7] suorum . . . deus et eum *om BC* | sanctorum ac *om R* | non inmerito *R* ‖ [8] deus est *V* | eum] illum *DMR* | qui adorat et colit eum in spir. et uer. *MR* qui deum in sp. et uer. colit et adorat *BC* | illum *post* qui *om LS* ‖ [9] eum socium *BC* | facit *NT* ‖ [10] qui in illum *R* | reddat *Γ* reddet *om D* | [11] iniquorum *om BC* | in tormento aeterni incendii faciet (*om* concrematione) *D* in tormento et aeterni incendii concremationem *V* in aeterni incendii concremationem *NT* in tormento aeterni iudicii concrematione *R* in tormento aeterni incendii ad concremationem *f* ‖ [12] ad quem ignem . . . iudicaturus *om BCDR* | atque ignem perpetuum *f* atque in ignem perp. *NT* ‖ [13] id est ignem uenturum *scripsi cum NT* idem uenturus *M* idem ignis uenturus *AELSΓ* id est ignis uenturus *V* hic est ignis uenturus *f scholion margini adscriptum suspicatur MBonnet* | orbem est deus iud. *M* deus orbem est iud. *Γ* deus est iud. orbem *f* ‖ [14] uiri prudentes ac sapientes *NT* | apud uos *BC* ‖ [15] qui fecit *V* | fecerit *BC* | quoniam] quia *AS*

perpendite quis fecit hominem, quia ut diuina testantur oracula non ipse se fecit. attendite quia simulacra uana non sunt dii sed hominum factura et daemonia in eisdem facturis latentia. quae licet in hoc concordari uideantur quia unanimiter perditionem humani generis cupiunt, sibi tamen inuicem modis diuersissimis dissident. 'Non est enim pax impiis', dicit dominus. in causa namque est illud, cur homines festinant perdere et sibi socios in paenis habere, quia sciunt in caelestem habitationem homines ascensuros per dei gratiam, unde ipsi spiritus ceciderunt per superbiam. uiri urbani, sensu cognoscite quia deitatis nomen per plures nequaquam diuiditur, quoniam unus deus a quo omnia, et unus dominus Iesus Christus per quem sunt omnia, et unus spiritus sanctus in quo consistunt uniuersa, cui fideliter fidelia obtemperant omnia, et non est scisma in diuinitate quia caret pluralitate. attendite, ciues Romani, unde discordia nata fuerit, et qua ratione accrescens sic longe lateque miserabiliter adoleuerit, et cur tam multiplicia non numina sed mi|serabilia emerserint deorum portenta, uide- | p. 72b BM
licet quia multi coeperunt uelle fieri principes ac tyranni et dominatores, non vitiorum sed hominum suae naturae consortium, unde ignorantiae tempestate demersi et baratro elationis

[6] Jes. 48, 22 ‖ [12—13] 1. Cor. 8, 6

[1] et perpendite *NT* | perp. qui fecit *f* quis fecerit *BC* quis plasmauit *MR* | quia] quoniam *MR* | oracula] eloquia *N* ‖ [2] se finxit *R* ‖ [3] facta *C* | in eisdem latentia (*om* facturis) *A* in eis latentia *NT* ‖ [4] uidelicet *N* | concordare *DMNRTV* | unianimiter *N* ‖ [5] generis humani perditionem *BCE* | concipiunt *BC* | tamen *om T* | inuicem *om EMR* ‖ [6] modis diuersis *BCDMRΓ* uariis modis *f* | indubitatissime diss. *f* | discedunt *NT* dissipent *V* | non enim est *R* | impiis pax *DELMNRVΓf* ‖ [7] dominus deus *AS* | incusas namque illud (*om* est) *D* in causa namque illa *M* | illud *om f* | festinent *NTV* ‖ [8] uidelicet quia *D* ‖ [9] ascendere *E* | per gratiam dei *N* ‖ [10] cecidissent *BC* | superbiam *cum ADNST* suam superbiam *BCELMRVΓ* superbiam suam *f* | sensum *f* ‖ [11] diuinitatis *f* | non diuiditur *N* | nequaquam per plures *R* | quia *BCMR* ‖ [12] unus est deus *Γ* | a quo sunt omnia *f* | et unus dominus Iesus Christus per quem sunt omnia *om per homoeot L* | per quem omnia (*om* sunt) *AS* ‖ [13] et unus sanctus spiritus *BC* ‖ [14] cui fideliter . . . omnia *om NT* | fidelia *om MRVf post* obtemperant *C* | omnia obtemp. *BC* | non est enim *D* | schisma est *BC* ‖ [16] nata sit *D* | accrescens *om D* ‖ [17] sic *om L* | miserabiliter *om DMNRTV* | cur] cui *R* ‖ [18] non *om NT* | minima *EV* nomina *NT* | sed] et *NT* | mirabilia *D* | emerserunt *BCENRSTΓf* | idolorum *AS* ‖ [19] ac *om T* et *N* | de tyrannis *L* ‖ [20] sed super suae (*om* hominum) *D* ‖ [21] unde in ign. temp. *f* | dimersi *NRΓ* | baratro] bathro *emendat Usener* a baratro *Γ* in barathrum *f* | suae elationis *R*

suae deiecti unusquisque potestatis suae deum aut mutuauit aut statuit. unde et dicitur, quia 'primus in orbe timor creauit deos'. ad tantam miseri homines peruenerunt dementiam ut sic miserrimos homines sibi deos constituerent, quibus fierent similes ut mortem pessimam deuitarent. sed et quidam eorum, quoniam non probauerunt deum habere in notitiam, traditi sunt in uoluntates suas, ut exercerent illa opera quae leges Romanae puniunt cum execratione, et impletum est in illis, quod dictum est uerbis sanctissimis: 'Similes illis, inquit, fiant qui faciunt ea'. fecerunt enim sibi deos miseros et facti sunt ipsi miseri atque ad tantam sunt insaniam deuoluti ut trunco ligni dicant: deus noster es, et lapidi: adiuua nos, stipitemque fabrefactum adorent, qui eius sunt astulis calefacti.

XII Ad haec multae audientium turbae eleuantes uocem in planctum dixerunt: Errauimus, peccauimus, inique egimus, doctor salutis ac ueritatis et aeternae uitae ostensor, miserere nostri, ut eruamur a laqueis peccatorum et possimus euadere

[2] 'primus in orbe deos fecit timor' Statius Thebaid. III 661 *cf* Petronii fr. XXVII Buecheleri || [6–7] Rom. 1, 28 || [9] ψ 113, 8 || [11–13] Jer. 2, 27

[1] deiecti *om* *C* | deiecti . . . potestatis suae *om per homoeotel* *Γ* | potestati *CEL* | deum] dominacionem *V* | mutauit *NT* || [2] unde et dicitur . . . deos *om* *f* | quapropter dic. *D* | unde (*om* et) *MR* | prius *CE* | timor in orbe *C* | timorem uocauit deum, hoc est quia ad tantam *NT* || [3] ad tantam enim *DM* et ad tantam *ELRΓ* et in tantam *BC* nam ad tantam *f* | homines miseri *A* | deuenerunt *BC* || [4] sic *eras in* *M* | miseri *pro* miserrimos *NT* | constituerent deos *MR* | quibus fuerint similes *V* | quibus fieri similes *ELNTΓ* quibus similes fieri nollent *D* quibus similes fieri uellent *f* quibus in morte essent similes *R* || [5] non deuitarent *D* euaderent *M* | et *om* *M* || [6] quoniam *om* *N* | habere deum *f* | in *om* *M* | in notitia *Lf* | tradidit illos *D* || [7] uoluptates *Mf* | opere *C* || [8] impletur *V* | praedictum *ELMV* impletum *ex errore repet* *N* (*sed* tum . . . uerbis *in ras m*[2] *suppl*) *T* | quod dicit psalmista (*om* uerbis sanctissimis) *BC* | quod dictum est . . . similes illis *per homoeot om* *Γ* || [9] inquit illis *M* inquit *om* *BCRV* | illis *om* *E* | faciunt ea] *add* et cetera *C* || [10] enim *om* *L* | sibi *om* *NT* | miseros deos *f* | atque *om* *BC* || [11] in tantam *V* | ad tantam itaque *BC* | insaniam sunt deuol. *MR* sunt deuol. insaniam *BC* | ligneo *f* ligno *R* | dicant ligno *NT* | tu es deus noster *V* d. n. tu es *f* || [12] adiuua me *N* | stipitemque . . . calefacti *om* *BC* | fabrefactam *A* | adorant *Ef* || [13] qui eius] quorum *N m*[2] *in ras* | hastulis *L* astutiis *NT* stipulis *E* | facti *NT* || [14] audientium *om* *D* audientium multae t. *NT* | uoces *T* || [15] in planctu *BC* cum planctu *DMRf* planctu *S* | peccauimus errauimus *MR* errauimus *om* *NT* | iniqua *T* | iniq. gessimus *N* || [16] tu doctor *BC* | ueritatis et salutis *MR* | et uitae aeternae *MR* ac aet. uitae *C* | salutis et aeternae uitae ac ueritatis ost. *Df* | miserere (*in compend*) *V* | nostri *om* *V* | prospiciare nobis *f* || [17] ut possimus *NTV*

ignem, quo exuretur mundus et quisque cruciabitur infidelis et pessimus. Tunc Paulus ait: O uiri fratres, quorum deus cor suo spiritu tetigit, state uiriliter in fide. nam ministri aeternae salutis aderunt a quibus baptizabimini, et bene perseuerantes in caritate domini nostri Iesu Christi salui eritis in aeternum. Longinus quoque et Megistus et Acestus secretius alloquentes apostolum dixerunt: Rogamus te, domine, fac nos adscribi in militia regis aeterni, ut possimus uenturum ignem euadere et regni perpetui participes fieri: et dimittemus te, uel quocunque potius decreueris pergere, erimus tibi itineris comites et usque ad mortem parentes. Quibus Paulus dixit: Fratres mei, non sum profugus sed miles legiti|mus regis mei. si enim scirem | f 363u F quia morerer et non potius ad uitam et gloriam per hanc mortem peruenirem, non solum facerem quae rogatis, sed ego hoc a uobis deposcerem. nunc autem non in uacuum cucurri per multas passiones, nec sine causa patior. nam restat mihi corona iustitiae, quam reddet mihi cui credidi et de quo certus existo quoniam ad illum uado et cum ipso ueniam in claritate sua et patris ac sanctorum angelorum iudicare orbem terrarum. propterea mortem istam contempno et uestram petitionem

[15] Phil. 2, 16 || [16—17] 2. Tim. 4, 8

---

[1] et quo quisque *D* | euacuabitur *NT* | infoelix *f* || [2] ac pessimus *DVf* | cor deus *DR* | dominus *CELNf* || [3] suo *om L* | suo respectu *D* | fideliter *Df* | nam *om Γ* || [4] baptizamini *NV* baptizemini *BC* || [5] in fide et caritate *N* | in aeternum *om V* in perpetuum *NT* || [6] et *prius om EMNSTV* | atque acestus *D* accestus *superscr* et *A m 2* et cestus *BCELΓ* | secretius] et cretius *B* et creatius *C* || [7] ad apostolum *V* | domine *om NT* || [8] aeterna militia *R* | aeterni regis *D* | uel possimus *S* | ignem *om S* || [9] dimittimus *NST* | uel *om NTf* | ut *S* | ut possis qu. decr. pergere *f* | potius quocunque decreueris *BCELΓ* quocunque decr. potius *M* quomodo decr. potius *R* || [10] et erimus *f* erimusque *NT* | comites itineris *L* | tui itineris *BCDf* itineris *om V* | et *om V* || [11] tibi parentes *Df* | ait *BLMRf* | respondens autem Paulus dixit eis *NT* | non solum prof. *N* || [12] regis aeterni *V* || [13] quod mor. *f* | et non possem per hanc uitam et gloriam inuenire (*om* mortem) *R* | et ad gloriam per mortem uenirem *NT* || [14] non solum *om NT* | facerem quod dicitis (*om* sed ego . . . deposcerem) *NT* | sed ego hoc uos dep. *M* | uobis dep. (*om* a) *Df* || [15] cucurri p. m. *cum AS* per multas pass. cucurri *BCDLMNRTVΓ* p. m. tribulationes cuc. *Ef* || [16] pati cupio *f* || [17] victoriae *BCDELMΓf* | de qua *Cf* || [18] quo uado (*om* ad illum) *NT* | ad ipsum *f* cum illo *DMR* | ueniam] *add* cum ueniet *f* || [19] et sanctorum *BDMRTVf* || [20] istam mortem *V* | et uestrae peticioni *R*

ut abscedam non obaudiam neque faciam. Illi uero flentes dixerunt ei: Quid ergo acturi sumus? quomodo te punito uiuemus et ad illum in quo nos credere persuades peruenire ultra ualebimus?

XIII Et cum haec inter se loquerentur et populus multus uoces in altum ederet, misit Nero Parthenium quendam et Feritam milites, ut uiderent, si iam Paulus esset occisus. qui aduenientes reppererunt eum adhuc uiuentem et turbas diutissime alloquentem. quos Paulus ad se euocans dixit: Viri, credite in deum uiuum, qui et me et omnes, qui in eum credunt, a mortuis suscitabit. At illi respondentes dixerunt: Ad Caesarem prius ibimus renuntiantes, et cum perfectum fuerit pro quo missi sumus, et cum mortuus fueris et resurrexeris, tunc credemus tuo regi. tu autem explica moras quibus iussionem differs, et uade ad destinatum locum ubi sententiam merito dictatam suscipias. Paulus quoque dixit eis: Commoratione mea in carne plus uos indigetis, si credere uultis, quam ego qui ad uitam per mortem uado. sed iam pergamus exultantes in nomine domini nostri Iesu Christi.

XIV Cumque ad locum pergerent passionis comitantibus populorum turbis innumeris, uenit ad portam urbis Romae.

[1] ut abscedam *ante* non obaud. *cum BCEMNTVΓf post* obediam *R om AS* abscedendo *post* obaud. *D* | obediam *R* audiam *f* | neque faciam *om R* ‖ [2] ei *om BC om m 1 suppl in marg m 1 uel 2 A* | ergo *om V* | et quomodo *D* ‖ [3] uiuere poterimus *R* | et aiunt ad illum *V* | in quem *BCELVΓf* | nos suades (*om* credere) *R* ‖ [4] iam ultra *BCDELNTVΓf om* ultra *R* ‖ [6] in altum uoces *R* | extolleret *MR* tolleret *f* ederent *V* | parthemium *CLMNRV* partemium *BDEΓ* parphenium *T* ‖ [7] firitam *BC* feritum *R* feritas *S* pheretam *Df* | milites *om E* | occisus esset *MT* mortuus esset Paulus *R* ‖ [8] uenientes *MR* | ad turbas *V* | diuitissime *L* diuinissime *BCΓ* lucidissime *MR* | docentem *M* praedicantem *R* | diutiss. populum alloqu. *Df* ‖ [9] alloquentem . . . qui et me *om Γ* | euocans *cum AS* uocans *BCLMNTV* aduocans *DEf* conuocans *R* | ait *DMRf* ait illis *Df* dixit eis *EL* | uiri fratres *Df* ‖ [10] et *prius om CDERf* | et me et *om NT* | credent *BCE* (e *altera in ras*) crederent *Γ* ‖ [12] omnia renuntiantes *TVf* | renuntiantes ei *MR* | et *om ELNRSTΓ* | peractum *f* ‖ [13] atque cum tu *BC* | resurrexeris] *add* ut dicis *Df* ‖ [14] credemus *cum BCDEL MNRTΓf* credimus *ASV* | regi tuo *BCL* | iussisti differre *NT* ‖ [15] perge *R* | ubi] ut *R* | merito *om L* ‖ [16] dictam *V* | suspicias *L* | paulus uero *BCMR* | eis *om C* | commorationem meam *N* commemoratione *M*[1] *sed* me *m 2 eras* ‖ [17] mea *om T* ‖ [18] sed et iam *Lf* | exultanter *D* gaudentes *MR* ‖ [19] nostri *om MR* ‖ [20] cum beatus paulus ad l. pergeret *B* ‖ [21] populorum turbis *cum BCDELMNTVΓf* turbis populorum *R* populorum *om AS* | innumeris *om E* | romanae *CL*

ubi habuit obuiam nobilissimam matronam, nomine Plautillam, apostolorum feruentissimam dilectricem et religionis diuinae cultricem, quae flens eius se coepit orationibus commendare. ad quam Paulus ait: Vale, Plautilla, aeternae salutis filia! commoda mihi pannum quo caput tegis, et secede paululum in partem propter plebis impedimentum, me hic expectans donec reuertar ad te et tibi restituam beneficium. ligabo enim mihi oculos uice sudarii et tuae dilectioni amoris mei | pro Christi | p. 73ª BM nomine pignus ad illum pergens relinquam. Quae festinato pannum porrexit et ut apostolus iusserat oboediuit. insultabant autem ei Parthenius et Feritas dicentes: Quid credis impostori et mago? cur perdis pannum optimum, non tantum per eum in saeculo lucratura? Paulus uero dixit ad eam: Etiam, filia, hic praestolare aduentum meum. et signa mortis meae in panniculo tibi afferam cum Christo uicturus.

XV Interea Longinus Megistus et Acestus dum instarent obnixius pro salute sua, inquirentes modum qualiter ad ueram uitam possent pertingere, audierunt a beato apostolo: Fratres et filii mei, mox ut ego fuero decollatus et uos ac caeteri ministri interfectionis meae a loco in quo me dominus uocare dignabitur recesseritis, uiri fideles rapient et sepelient corpus

1 obuiam habuit *BC* | pautillam *LMRV et sic deinceps* ‖ 2 delectricem *R* ‖ 3 uenerabilem cultricem *MR* | dilectricem . . . cultricem *om NT* | ei se caepit (*om* orationibus) *MR* eius orat. se commendabat *V* ‖ 4 sic ait *NT* | uade *DMRΓf* uale *ex* uade *corr. C* ‖ 5 commenda *C* | maforam qua *BCL* mafortem *hic et uersu 10 scribere uult HUsener* | recede *NT* sede *M* sedens *R* ‖ 6 in parte *N* | in partem . . . impedimentum *om R* | impedimenta *f* | expecta me hic *R* me hic expecta *NT* ‖ 7 ad te reuertar *BC* | et restituam tibi benefitium *DR* et rest. benef. tibi *V* | enim *om L* ‖ 8 sudarii uice *NT* | dilectionis *RV* | pro Christi nomine pignus mei amoris pergens ad illum *MR* ‖ 9 relinquam *om V* | festinans *NTV* ‖ 10 maforam *BCL* | et ei *f* | ut eidem apostolus *D* ut ipse apostolus *f* ‖ 11 ei] et *f* | parthemius *CLMNRV* partemius *BE* | firitas *BC* pheretas *Df* | feritas] *add* milites *N* ‖ 12 per illum *MRV* pro illo *NT* | es in hoc saeculo *NT* ‖ 13 lucrata *V* | ad illam *N* ‖ 14 hic *om Rf* ‖ 15 tibi afferam in panniculo ego *BC* | offeram *DN* ‖ 16 et *ante* Meg. *add DLM* | megestus *CE* | atque acestus *D* acestus (*om* et) *S* accestus (*om* et) *A* et accestus *V* et cestus *BCELΓ* | dum orarent *MR* d. intrarent *C* d. interrogarent *D* ‖ 17 obnoxius *MNRT* obnoxii *V* | modum] *add* pro se *R* ‖ 18 possent *cum AMRSf* potuissent *BCDELNTVΓ* | attingere (adt.) *MNRTV* | fratres mei et filii *MR* ‖ 19 decollatus fuero *E* | et *om f* | uos *om M¹ sed m 2 superscr* | ac caeteri *om MR* et caeteri *f* et *om V* ‖ 20 meae] mecum *NT* | in quo . . . dignabitur *om MR* | dominus *cum BCDELNTVΓf* deus *AS* ‖ 21 dignabitur *om Γ* | uenient *MR*

meum. uos autem notate locum sepulchri mei, et cras ualde diluculo illuc uenite, ibique inuenietis duos uiros orantes, Titum et Lucam: quibus dicetis qua de causa uos misi; et illi uobis dabunt signum salutis in domino. nolite igitur dubitare exequi quod uobis imperatum est, quoniam statim ut credentes sacro fonte fueritis intincti et diuinorum mysteriorum uiuificatione sacrati, ab omnibus peccatorum contagiis et ab hoc etiam quod uereremini in me perpetrato scelere incunctanter purgati eritis et super niuem dealbati, in serie Christi militum adscripti et caelestis regni efficiemini cohaeredes.

XVI Et his dictis peruenit ad passionis locum: ubi ad orientem uersus tensis in caelum manibus diutissime orauit cum lacrimis hebraice et gratias egit deo. cumque patrio sermone consummasset orationem, ualedicens fratribus benedixit eos, et ligans sibi de Plautillae maforte oculos, in terram utrumque genu fixit et collum tetendit. spiculator uero bracchium in altum eleuans cum uirtute percussit et caput eius abscidit. quod postquam a corpore praecisum fuit, nomen domini Iesu Christi hebraice clara uoce personuit; statimque de corpore eius unda lactis in uestimento militis exiliuit et postea sanguis effluxit. stola uero qua sibi ligauerat oculos, cum eam quidam

[1] sepulture mee *S* | ualde mane *NT* ‖ [2] illuc] ad me *N* | uenietis *f* | titum uidelicet et lucam *D* ‖ [3] ipsi *R* | dabunt uobis *N* ‖ [4] signa *f* | igitur *om M* | dubitare *om R* ‖ [5] imperatum est *cum ACS* est imperatum *BDEMNRTVΓf* est *om L* | sacro fonte *cum BCDELMNRTVΓf* sacro *om AS* ‖ [6] diuinorum inisteriorum *NT* ‖ [8] reuerimini *D* ueremini *M* reformidatis *f* | in me *om D* | scelere perpetrato *DELNTVΓf* ex scelere perpetrato *NT* | inconstanter *NT* ‖ [9] ac super *f* | atque in serie *M²* ac in serie *Df* in seriem *NT* in sorte *R* | militum Christi *A* | descripti *E* | et *alterum om NT* ‖ [10] caelesti regi *AS* regni caelestis *L* | cohaeredes effic. *MR* | efficiamini *R* ‖ [12] ad caelum *MR* | orauit cum lacrimis hebraice *cum AD* cum lacrimis orauit hebr. *BCELMNRSTVΓ* cum lacr. hebr. orauit *f* ‖ [13] et *om V* | deo gratias egit *BC* | cum *f* ‖ [14] consumasset *N* | fratribus] omnibus *C* | benedixit eos *om D* | et benedixit *V* | eis *m 2 superscr AE* ‖ [15] ligans (*om* et) *M¹* ligansque *M m 2* | sibi *om V* | maforte *cum A* (*sed* f *erasae* u *superscr*) *DS* maphorte *f* mafora *BCELMRΓ* maphora *V* mapula *NT* | in terra *DENTVf* | genu utrumque *M* | utruque genu fixi *R* ‖ [16] flexit *N* flexi *C* | in alto *N* ‖ [17] erigens *AS* | bracchia eleuans *f* bracch. eleuans in altum *BC* | cum tota ui *f* | eum percussit *D* | amputauit *MR* ‖ [18] quod cum . . . fuisset *BCL* | praecisum a corpore *R* | domini *om E* Iesu Christi domini *BLΓ* domini nostri Iesu Chr. *CTVf* domini Iesu (*om* Christi) *R* ‖ [19] cl. uoc. pers. hebraice *E* ‖ [20] uestimenta *BCDENTVTf* uestimento *ex* ueste *corr m 1 uel 2 A* | exiluit *f* insiliuit *R* | post eam *BCE* ‖ [21] defluxit *Df* | stolam *D* | uitta *f* | ea *V*

uellent rapere, non comparuit: tanta etiam lucis immensitas et odoris suauitas in momento illius decollationis caelitus ibi emicuit, ut mortalium oculi splendorem illum sufferre et humana lingua odorem narrare nequiuerit. uidentes autem omnes qui aderant gratiam dei in beato apostolo, admirati sunt ualde, laudantes et confitentes in multam horam dominum Iesum Christum, aeternum et inuictum regem, quem praedicauerat magnificus doctor et magister gentium.

XVII Reuertentes uero qui missi fuerant accelerare interfectionem eius, peruenerunt ad portam ciuitatis, ubi inuenerunt Plautillam laudantem et glorificantem dominum in omnibus quae audiuit et uidit per eius sanctum apostolum. et interrogauerunt eam cum irrisione, cur caput suum non operiret de maforte quam praestiterat suo Paulo. quae accensa calore fidei cum magnanimitate respondit: O uani et miseri, qui credere nescitis, quae oculis ui|detis et manibus attrectatis! uere | f. 264r F habeo eundem quem illi porrexeram pannum, de infusione gloriosi sui sanguinis preciosum. nam de caelo ueniens innumerabilium candidatorum caterua comitatus illum mihi uera-

[1] uellet *MR* | rapere uellent *f* | nusquam comp. *NT* | tanta enim *N* | immensitas lucis *B* | lucis suauitas et odoris immensitas *R* odoris suauitas fragrauit et lucis immensitas *f* | et odoris suauitas *om T* || [2] in mom. decollationis eius *R* | immomento *S* || [3] ferre *AS* sufferre non possent *NT* || [4] odorem narrare neq. *cum ASV* narrare odorem neq. *BELΓ* narrare nequiuerit odorem *Df* neq. narrare odorem *C* narrare neq. (*om* odorem) *MR* tantae suauitatis odorem narrare nequiuerit *NT* | nequerint *B* nequiuerint *V* nequierit *M a 2 m in rasura* || [5] tantam gratiam *NT item M m 2 in M*[1] *omnia post* ade *usque* gratiam *euanuerunt* | dei *om BDMNRTV* | in b. Paulo *R* | ammirati *CLNRTV* || [6] per multam horam *DS* per multam moram *f* per multas horas *MNRTV* | dominum nostrum *EMR* || [7] Christum *om CT postea add N* | et *om L* || [8] gentium] *add* paulus *MRf* || [9] reuertentes autem *NT* | iussi *f* | mortem eius et interfectionem *N* || [10] ibi *V* || [11] plautillam *hoc loco et infra etiam L* | deum *R* | in omnibus *om D* et replicantem *MR* || [12] quem audierat *D* | uidit *om Γ* et uidit *om CDMNRT* | per s. eius apost. *MRVf* per s. ap. eius paulum *BC* | et cum interrogarent *V* || [14] maforte *cum ADS* maphorte *f* mafora *BCELMRΓ* maphora *V* mapula sua *NT* | quem *C* | praestauerat *BDMNTV* | sancto *C* apostolo paulo (*om* suo) *D* suo *ante* praest. *R om NTf* | quae *om R* | fidei calore *BC* || [15] magna animi uirtute *MR* | o miseri et uani *MR* | quia *N* || [16] cernitis *AS* uidistis *NT* | attractatis *E* adtrectastis *NTV* | uere enim *Df* || [17] quem ei *MR* | maforam *BC* || [18] sui gloriosi sanguinis *ET* sui gloriosissimi sanguinis *N* gloriosi sangu. sui *BC* sanguinis sui (*om* gloriosi) *f* eiusdem gloriosi cruoris *MR* | cum innumerabili *BC* innumerabili *DELMRΓ* innumerabilis *V* innumerabilia *NT* innumerabilium *scripsi cum ASf* || [19] circumdatus *MR* | illum *om BC* | ueracissime *om BC* uera-

cissime rettulit, et rependens gratiam pro benignitate in eum habita dixit: Tu mihi Plautilla in terris obsequium praestitisti; ego te quantocius ad caelestia regna pergentem deuotissime obsequar. in proximo namque pro te reuertar et tibi inuicti regis gloriam demonstrabo. Et extrahens Plautilla pannum a sinu roseo perfusum sanguine illis ostendit: qui nimio pauore correpti gressu concito perrexerunt ad Caesarem, quae uiderant et audierant nuntiantes.

XVIII At ille cum audisset miratus est horrifice, et ingenti stupore attonitus coepit de his quae nuntiata sunt ei cum philosophis et amicis atque ministris reipublicae, seu et cum his quos habere poterat ex senatu conicere, atque confabulationis sermonem cum timore et confusione sensus habere. dumque haec inuicem mirarentur et secum quaererent, uenit Paulus circa horam nonam ianuis clausis stetitque ante Caesarem et
| p. 73ᵇ BM ait: Caesar, | ecce ego Paulus, regis aeterni et inuicti miles; uel nunc crede, quia non sum mortuus, sed uiuo deo meo. tibi autem, miser, non post multum tempus mala ineffabilia imminent et supplicium maximum, atque aeternus restat interitus pro eo quod inter caetera flagitia pessima multum sanguinem iustorum effudisti iniuste. Et haec dicens repente disparuit. Nero siquidem his auditis ultra quam dici possit timore

cissimus *MTf* ueracissimum *LV* | [1] gratias *MR* | beneficio . . . habito *AS* | in eo *T* meo *N* || [2] praeparasti *MR* praestauisti *T* praestasti *N m*[1] praestitisti *corr m*[2] || [3] ego tibi *DLMNRTVf* | quamprimum *f* | caelestia *om f* | regna *om LT* | pergenti *DLMNRTVf* | officiosissime *f* || [4] enim *MR* | tibique *R* | inuicti regis gl. *cum ARS* gloriam regis inu. *NT* regis inu. gl. *BCDELVTf* regis inu. speciem et gloriam quam tantopere optas *MR* || [5] demonstrabo perpetuam *NT* | extendens *V* | pautillam *V* || [6] ostendit illis *MR* | illius *V* | quo *C* || [7] conterriti *MR* | peruenerunt *R* | [9] cum audisset . . . coepit *om BC* | horrifice *cum AES* honorifice *TV item N a 1 m* (*sed m 2 corr* horrifice) ualde *DMRf* || [10] de iis *f* | ei *om BC* | et *pro* ei *R* || [11] seu *om BC* et *om NR* | cum iis *f* || [12] poterat habere *NT* | potuerat *ET* | ex senatu *om MR* | conferre *MR* conquirere *Df* | confabulationes sermonum *C* || [13] cum tim. et tremore atque (ac *D*) confus. *DMNRTVf* | confusionis *NRT* | sensu *N* | dum enim haec *DNTVT* dum haec enim *E* dum autem haec *MR* dum haec *Lf* || [15] stetit *V* | ante neronem *D* | dixitque *NT* || [16] Caesar *om NT* o Caesar Nero *f* | inuictissimi *DNTT* || [17] crede miser *Vf* | mortuus non sum *D* | miser *om f* || [18] non post multum tempus *om V* | temporis *CELTf* | multa mala *V* | inenarrabilia *f* || [19] magnum *NT* | teque aeternus manet *f* | sempiternus *NT* || [20] eo (*om* pro) *f* | in caetera *N* | flagitia tua *f* | mult. sanguinis *f* || [21] sanctorum *NT* | repente *om M* || [22] Nero siquidem *cum BCDEMNRTT* nero quidem *V* nero uero *AS* Nero autem *f* potest *NRT*

perculsus et uelut amens effectus, ignorabat quid agere potuisset. suadentibus uero amicis iussit Patroclum ac Barnabam et eos qui uincti erant cum illis soluere atque quo uellent abire.

XIX Longinus denique, Megistus et Acestus, sicut eis constituerat Paulus, primo mane uenientes ad sepulchrum eius, uiderunt duos uiros orantes et in medio eorum stantem Paulum. qui pertimescentes in uisu admirabili horruerunt et reueriti sunt accedere propius. Titus autem et Lucas in se ab extasi orationis reuersi, uidentes praefectos atque centurionem qui ministri fuerant necis Pauli ad se properantes, humano timore subrepti in fugam uersi sunt; et Paulus euanuit ex oculis eorum. illi uero post eos clamauerunt dicentes: Non, ut suspicamini, beati dei homines, ideo uenimus, ut uos persequamur ad mortem, sed ut nos credentes per aquam baptismatis ad uitam transferatis aeternam, sicut nobis uerus doctor Paulus promisit, quem ante modicum in medio uestri stantem et orantem conspeximus.

[1] percussus *TV* percussus est *R* perculsus est *D* | ueluti *f* | agere potuisset *cum BCELNTVΓ* agere posset *DMR* ageret *AS* agendum illi esset *f* || [2] suad. ergo *f* | iussit nero *NT* | patroclo *N* | et barn. *RTf* | barnabam et patroclum *C* | barnaban *DNSTV* | et eos *om V* || [3] fuerant *AS* cum illis erant uincti *NT* | cum eis *DR* | solui *MNRTVf* absolui *D* | cum illis *post* solui *M* | atque *om V* | liberos abire *f* || [4] *inde a cap. XIX codd FGHIKOPQUWXΔΘ Paris 5296. 5322. 5323. 5357. 10864. 11753. 11757. 14301. 16737. 17630 Vat 377. 1188 Sessor 49 Bern 94 Florentini octo rursus collati quibus accedit Monac 4631* | longinus quoque denique *O* | ac meg. *DFGK* et meg. *RW* | megestus *E* meistus *Q* | et cestus *BCEILΓ Paris 5296* atque acestus *DGf Paris 11753* atque accestus *Paris 5357* et accestus *FK* (*sed prima* c *exp*) *V Vat 1188 Sessor 49* accestus *AS Paris 5322. 5323* | ei *P* (*a 2 m*) *U* | constituerat eis *N* || [5] apostolus *DGf* paulus apostolus *O* || [6] uiros] iuuenes *OP post* uiros *add* titum scilicet et Lucam *NQTUX* | stantem *om NQTX* || [7] timescentes *C* pertimescentes *Q* | corruerunt *MR* timuerunt *W Paris 11753* | ueriti sunt *MNQRTXΔΘ Vat 1188* reformidauerunt *f* || [8] propius accedere *R* propius ire *M* | proprius *V* | in se *om NQTX post* orationis *f* || [9] orationis *om E* | centuriones *NQTUWX* || [10] necis sancti apostoli pauli *O* | necis Pauli fuerant *f* fuerat *Q* | terrore *f* || [11] correpti *DΔΘf* subrecti *FGUV* | conuersi *DFGKRf* | atque Paulus *BCI* | ab oculis *NQTUX* || [12] illi autem *NQTU* || [13] dei homines (*om* beati) *C* beati homines (*om* dei) *MRU* | prosequamur *FPVΔΘ Paris 5357. 10864* | non ad mortem *V* || [14] credentes nos *DFGHOPQTUVWXΔΘf Paris 5357 Vat 377. 1188 Monac 4631* | nos *om MR* || [15] nobis *om OP* | nos . . . misit *NQTUX* | uerus magister et doctor *N* | Paulus *om ARS Paris 5322. 5323* | promisit *post* conspeximus *MR* uerus d. p. nobis promisit *V* promisit Paulus *f* || [16] paulo ante *f Bern 94* | uestri *cum AMOP¹RSf al* uestrum *BCDEFGH IKLNP²QTUVWXΓ Paris 5357 Vat 377. 1188 Bern 94 Monac 4631*

Haec namque audientes ab eis Titus et Lucas steterunt cum multa laetitia et gaudio spirituali, imponentes eis mox manus et dantes signaculum sanctificationis perpetuae, sicque ieiunio usque ad uesperam percurrente baptizati sunt in nomine domini nostri Iesu Christi, cui cum patre in unitate spiritus sancti est honor et gloria, uirtus et imperium in omnia saecula saeculorum. amen.

[1] haec (*om* namque) *MR* haec autem *DFGKΔf* | ab eis *om MRΔ Monac 4631 Sessor 49* | cum magna laetitia *C Monac 4631* || [2] gaudio spiritali *BKOPQSUVW Paris 5322. 5323. 5357. 11753. 14301 Monac 4631* spiritali gaudio *MR Bern 94* spirituali gaudio *DFGKLf* | et imponentes *N* | mox eis *E* mox *om BCIR* || [3] sanctitatis *NQTUX* | in ieiunio percurrentes *OP item sed* in *om W* | ieiunium . . . percurrentes *MNQRTUX* ieiunium . . . percurrente *Paris 14301* || [4] ad *om W* | uesperum *QSU Paris 11757* | praecurrente *f* || [5] nostri *om OP* | cui] qui *X* | est *post* cui *MR* | et in unitate *NQX* | et spiritu sancto *A Paris 5322. 10864* et cum spiritu sancto *S Paris 5323. 16737* || [6] omnia *om EMR* | per omnia *CNQTUX Paris 10864* || *sub finem add* explicit passio sancti pauli apostoli *ALSΓ Paris 5322. 5323. 16737* explicit martyrium sancti pauli apostoli *BI Paris 5296* ego marcellus seruus dn̄i mei petri apl̄i et eiusdem discipulus quod uidi scripsi *N* finit martyrium sancti pauli apl̄i a lino ēpo romano greca lingua conscriptum et ecclesiis orientalibus destinatum *C* martyrii beati Pauli apostoli a Lino papa graece scripti orientalibus ecclesiis traditi et subinde in latinum conuersi finis *f*

Actus Petri cum Simone.

I Pauli tempus demorantis Romae | et multos confirmantis || f. 327r in fide, | contigit etiam quendam nomine | Candidum, uxorem Quarti a praeclu|sionibus, audire Paulum et intueri | sermonibus illius et credere. cum|que et ipsa maritum suum docuisset, | et credidisset, Quartus permansit | Paulo, ut ubi uellet iret ab urbe. | cui dixit Paulus: Si fuerit uolumtas | dei, ipse mihi reuelauit. Et ieiunans | triduo Paulus et petens a domino quod | aptum sibi esset, uidit itaque uisionem, | dicentem sibi dominum: Paule surge et qui | in Spania sunt corpori tuo medicus | esto. referens itaque fratribus quae | deus praecepisset, nihilque dubitans | in eodem erat ut proficisceretur ab ur|be. incipiens autem Paulus exire, mag|nus fletus factus est circa frater-| nitatem omnem, propter quod crede|rent se amplius Paulum non uisuros, | ut et uestimenta sua conscinderent, || f. 327u praeterea ante oculos habentes | quod saepius Paulus conmisisset cum | doctoribus Iudaeorum et conuicis|set eos: Christus enim, in quem patres ues|tri manus inmiserunt, et sabbatu | eorum dissoluebat et ieiunia et fe|rias et circumcisionem, et doctri- |

[1] *inscriptionem ex iis quae in clausula libri leguntur restitui. in margine inferiore m 2 addidit*: puto quod iste hactus petri et pauli et si|<mo>nis apocrifus sit . . . . . . l . . . . *uersus alterius a bibliopega maximam partem dissecti pauca tantum uestigia supersunt. quae desunt G. Gundermann quantum potuit suppleuit. in margine superiore leguntur manu 2:* iste liber apocrifus est || [11] pr[a]ecepisset *corr man 1 uel 2*

---

[3] quendam *uide quae in prolegomenis de hac forma scripta sunt* | *corrige* Candidam || [6] *pro* permansit *expectare possis* persuasit || [7] uolumtas *pro* uoluntas *apud nostrum hoc uno loco scriptum* est || [8] *scil* reuelabit. *est enim tempus futurum* || [10] *ante* qui *inserendum est* eis | *pro* corpori tuo *conicio* conparituros || [16] conmisisset] *conquisisset* (*συνεζήτει*) *suspicatur MBonnet* || [18] sabbatu *accusatiuus est* = sabbatum. *scilicet* m *litera saepe abicitur*

nas hominum dissoluebat et cete|ras traditiones. Lucebant autem | fratres Paulum per aduentum domini nostri Iesu Christi, ut annum plus non | abesset, dicentes: Scimus tuam di|lectionem circa tuos fratres, ne nos | obliuiscaris cum perueneris, et inqui|pias abrelinquere nos tamquam par|uulos sine matre. Et cum diu lacri|mantes rogarent eum, sonus de cae|lis factus est, et uox maxima dicens: | Paulus dei minister electus est in mi|nisterium tempus uitae suae; inter | manus Neronis
|| f. 328r hominis impii et ini|qui sub oculis uestris consummabi|tur. Timor autem magnus plus inuasit || in fratribus propter uocem quae de | caelis uenerat; et multo magis con|firmati sunt.

II Optulerunt autem sacri|ficium Paulo pane et aqua, et oratio|ne facta unicuique daret. in quibus | contigit quendam nomine Rufinam, | uolens itaque et ipsa eucharistiam | de manibus Pauli percipere. cui Paulus | spiritu dei repletus accedenti dixit: | Rufina, non tamquam digna accedes | ad altarium dei, surgens a latere non | mariti sed moechi, et dei eucharistiam | temptas accipere. ecce enim satanas | contribulato corde tuo proiciet te | ante oculos omnium credentium in | domino, ut uidentes et credentes sciant | quoniam deo uiuo, scrutatori cordium, | crediderunt. si autem penitueris | in facto tuo, fidelis est, qui possit pec|cata tua delere ab hoc liberare pec|cato. si autem non paenitueris, | cum adhuc in corpore es accipiet
|| f. 328v te | ignis uastatur et tenebrae exte|riores in omnia saecula. Et confes|tim Rufina a sinistra parte a capite | usque ad ungues pedum contormi|nata cecidit. cui nec potestas da|ta est loquendi: lingua enim eius | obligata est. haec autem uiden-|tes et credentes in fidem et ne|ofiti, pectora sibi tundebant me|morantes pristina sua peccata, | plangentes et dicentes: Nescimus, | si nobis deus pristina peccata quae | gessimus remittat. Tunc Paulus | silentium petens dixit: Viri fratres, | qui nunc credere coepistis in Christum, | si non permanseritis in

15 *in margine man 2:* qui ?? solutus accedit ?? || 30 *in marg m 2:* nota

1 lucebant] urgebant *ego conicio* uolebant *H Usener* uincebant *G Gundermann* lugebant autem fratres <et adiurabant> Paulum *M Bonnet* *interpretem latinum graecum uerbum ἐλιπάρουν male reddidisse suspicatur G Goetz* || 4 *post* perueneris *addendum uidetur* in Spaniam || 5 inquipias *pro* incipias *hoc uno loco occurrit* || 12 *pro* et *altero scribe* ut || 13 quendam *cf supra* quendam Candidam || 16 accedes *pro* accedis || 21 penitueris *hoc loco codex*; *sed paulo infra* paenit. || 22 *post* delere *inserendum uidetur* et te || 24 uastatur *id est* uastator

pristi|nis operibus uestris et paterne | traditionis, et abstinueritis uos | ab omni dolo et iracundia et seui tia et moecia et conquinamenta, | et a superbia et zelo, fastidio | et inimicitia, demittet uobis Iesus | deus uibus quae ignorantes egistis. | || f. 329r quamobrem, serui dei, armate uos || unusquisque interiorem hominem | uestrum pacem, aequanimitatem, | mansuetudinem, fidem, caritatem, | scientiam, sapientiam, amorem in | fraternitatem, hospitalitatem, | misericordiam, abstinentiam, casti|tatem, bonitatem, iustitiam. tunc | habebitis in aeterno ducem uestrum | primogenitum totius creaturae | et uirtutem in pace cum dominum nostrum. | His autem auditis a Paulo, rogabant | eum ut oraret pro eis. Paulus autem | alleuauit uocem dicens: Deus aeternus, | deus caelorum, deus numinis inenarra|bilis, qui confirmasti omnia uerbo | tuo, qui uinculum inligatum omni | saeculo induxisti gratiae tuae, | pater filii tui sancti Iesu Christi, oramus | te inuicem per filium tuum Iesum Christum, | confortare animas quae tunc in|credibiles erant, modo autem fide|les. tunc blasphemus eram, modo | autem blasphemor; tunc eram per-|| f. 329v secutor, modo ab aliis persecutionem | patior; tunc inimicus Christi, modo amicus | oro esse. confido enim in repromissio|nem ipsius et misericordiam; fidelem | me esse existimo et priorum delicto|rum remissionem accepisse. propter | quod et uos, fratres, hortor credere | in dominum patrem omnipotentem, et in | dominum nostrum Iesum Christum filium ipsius | spem omnem habere, credentibus in | eam. et nemo uos euellere poterit | de repromissionem ipsius. pariter | genua flectentes commendate me | domino, incipientem ad aliam gentem pro|ficisci, ut gratia ipsius precedat ante | me et profectionem meam bene con|ponat, ut possit uasa sua sancta et fide|les excipere, et gratias agentes prae|dicanti mihi uerbum domini bene funda|ri. Fratres autem diu lacrimantes | et praecantes dominum cum Paulo et di|centes: Tu domine Iesu Christe, esto cum | Paulo et in pleno nobis eum consti||tue. scimus enim nostram infirmita|tem, || f. 330r quae est in nobis usque adhuc.

.III Orando autem plurima turba mulierum | geniculantes

1 uest^{r}is *corr man 1*

1 paterne *pro* paternae *ut saepe* || 2 moecia *id est* moechia || 3 conquinamenta *per calami lapsum pro* conquinamento *scriptum* || 4 demittet *pro* dimittet | uibus *scil* uiuus || 15 gratia tua *expectat HUsener* || 25 *post* habere *lacunam suspicatur MBonnet* | credentibus in eum *cum sequentibus coniungit GGundermann* | eam] *corrige* eum

rogabant beatum Paulum, | et osculantes pedes eius deduxerunt | in portum. sed Dionisius et Balbus | ab Asia, aequites Romani, splendidi ui|ri, et senator nomine Demetrius | adherens Paulo ad dexteram eius | dicebat: Paule, uelle fugere ab urbe, | si non essem magistratus, ut a te non | discedere. Item de domo Caesaris | Cleobius et Ifitus et Lysimachus et | Aristeus, et duae matronae Bereni|ce et Filostrate cum praesbytero | Narcisso postquam deduxerunt eum | in portum, tempestate autem maris | inminente, remisit fratres Romae, | ut si quis uellet descenderet et audi|ret Paulum usque dum nauigaret. | quo audito fratres ascenderunt in | urbem. referentibus fratribus qui | in urbe || f. 330u manserant, et statim fama || diuulgata, alii in iumentis, alii autem | pedibus, alii per Tiberi descenderunt | in portum, et perstabiliti per fidem | diebus tribus et quarta die usque in | horam quintam, orantes inuicem | cum Paulo, oblatione offerentes, | et quaecumque opus erant in naui|gio inpusuerunt et tradiderunt | ei duo iuuenes fideles qui cum eo naui|garent, et ualefecerunt illi in domino | et reuersi sunt Romae.

IV Post paucos | autem dies turbatio magna facta | est in media aeclesia dicentium | uidisse se mirabilia per hominem | quendam cui nomen erat Simon, | et esse eum Aricie. adiecit qui se di|ceret magnam uirtutem esse dei | et sine deo nihil facere. Numquid ip|se est Christus? sed nos credimus in illo | quem Paulus nobis praedicauit; | etenim per illum morem uos uidi|mus suscitatos et ab infirmita|tibus uariis liberatos. haec || f. 331r autem || quaerit dimicationes; scimus: non | enim minima motio nobis facta est. | fortasse enim iam introibit Romae. | externa autem die rogabatur cum | magnis adclamationibus, dicentes | ei: 'Tu es in Italia deus, tu Romanorum | saluator: festina celerius Romae'. | ille autem adlocutus est populos | uoce gracili dicens: 'Videuitis me cras|tina die, hora circiter septima, supra | portam urbis uolantem in eo habi|tu in quo nunc me uidetis loquentem | uobiscum'. ergo, fratres, si uobis ui|detur, eamus,

[2] *folii 330r uersus VI* (in portum . . . balbus) *a librario omissus sub finem paginae suppletus est numeris qui uersuum ordinem significarent adscriptis* || [23] ^e^st *correxit man 1* || [26] dimicationes · scimus *cod*

[4] uelle] *corrige* uellem || [5] discedere] *corrige* discederem || [11] referentibus *est abl abs. caueas igitur ne corrigas* referentes || [15] oblatione *pro* oblationem || [21] adiecit *delendum uidetur aut scribendum* adiecerunt quia || [24] morem uos *cod* mortuos *ego emendo* || [26] quae sit dimicatio nescimus *correxit MBonnet* | motio] notio *emendat MBonnet* || [27] *scil* introiuit | externa *pro* hesterna || [31] *scil* uidebitis

et diligentius rei ex|tus expectemus. Vniuersi itaque concurrentes ad portum peruene|runt. facta autem hora septima, | et ecce subito puluis in caelum a lon|ge uisus est, tamquam fumus cum ra|biis et minas refulgens. et postquam | adcessit ad portam, subito non par|uit. et postea apparuit in medio po|pulo stans, quemque uniuersi adornan||tes et cognoscentes || f. 331v quia ipse esset, | qui pridie eis uisus fuisset; et non mini|me fratres scandalizabantur adin|uicem, praeterea quod non esset Ro|mae Paulus, neque Timotheus neque | Barnabas, quoniam in Macedonia mis|si erant a Paulo, et non esse, qui nos | confortaret, praeterea qui nuper | cathechizati erant. et magis Simo|ne se exaltante in quibus faciebat, | et quorumdam eorum cottidianis | diebus Paulum magum uocantes, | alii planum, et tam magnae multi|tudinis constabilitae in fide omnes | dissoluti sunt, praeter Nacis|sum praesbyterum et duabus muli-|eribus in hospitio Bytinorum et | quattuor qui iam de domo prodire | non poterant, et inclusi die et noc|te orationibus uacantes et peten|tes a domino, ut Paulus celerius reuer|teretur, aut quicumque alius qui | uisitet seruos suos, quoniam disso||luerat eos diabolus nequitia sua. | || f. 332r

V Lugentibus autem eis et ieiunantibus, | iam instruebat deus in futurum Petrum | in Hierosolymis. adimpletis duodecim | annis quod illi praeceperat dominus, Christus | ostendit illi uisionem talem, dicens | ei: Petre, quem tu eiecisti de Iudea ad|probatum magum Simonem, iterum | praeoccupauit uos Romae. et in bre|ui scias: omnes enim qui in me credide-|runt dissoluit astutia sua et iner|gia sua satanas, cuius uirtute se ad|probat esse. sed noli moras facere: | crastina die proficiscere, et ibi inue|nies nauem paratam, nauigantem | in Italiam; et in paucos dies osten|dam tibi gratiam meam quae non ha|bet inuidiam nullam. Petrus autem | hoc uiso monitus, referens fratribus | sine mora, dicens: Necesse est me as|cendere Romae ad expugnandum | hostem et inimicum domini et

[3] a longe] *in cod est* a lō///ge. *post* o *in rasura est prior apex literae* N. *scilicet librarius uoluit scribere* n *sed addidit postea uirgulam. GGundermann* || [23] *in marg man 2:* nota

[1] *scribe* exitum || [2] *corrige* portam || [4] *corrigo* radiis eminus || [6] *scribe* adorantes || [12] quorumdam ... uocantes *caueas ne corrigas. inuenit enim interpres in graecis genetiuos absolutos, sed nominatiuo absoluto perrexit* || [13] cottidianis sermonibus *conicit HUsener* || [15] Narcissum || [23] quot *pro* quod *scribi perspexit GGötz* quod *pro* ex quo *scriptum esse suspicatur MBonnet* || [27] *scil* uirtutem || [28] *post* proficiscere *adde* Caesaream

|| f. 332u fratrum | nostrum. Et descendit Caesaream || et confestim ascendit nauem, iam | scala subducta neque epsimenia in|posita. gubernius autem nomine Theon | respiciens Petrum dixit: Quaecumque | habemus uniuersa tua sunt. quae | autem gratia nostra, si suscipiamus | hominem similem nobis in incerto ca|su, et non omnia quae habemus nos, com|municamus tecum? sed tantum nos | feliciter nauigemus. Petrus autem | oblationi illius gratias agens, ipse au|tem in naui ieiunabat, lugens animo | et iterum confortans se, quod deus dig|num eum habuisset in ministerio suo | ministrum. sed post paucos dies surre;xit gubernius ora prandi sui. qui cum | rogaret Petrum ut secum gustaret, | dixit ei: O quisquis es, parum te noui, | deus es aut homo. sed ut intellego, dei | ministrum te esse existimo. nauis | enim mea media nocte dum a me guber-|naretur, et ego in somnio incidissem, | uisa mihi est uox humana || f. 333r de caelo dicens || mihi: 'Theon, Theon!' bis nomine meo uocauit | et dixit mihi: 'Inter ceteros qui tecum naui|gant, honorificentior sit tibi Petrus, | per quem tu et ceteri ex inspirato | cursu sine ulla iniuria salui eritis.' | Petrus autem credens quoniam in ma|ri deus prouidentiam suam uoluit eis ostendere qui in naui erant, exinde coe|pit Petrus Theoni magnalia dei expo|nere, et quomodo dominus elegerit eum | inter apostolos, et propter quam | curam nauigaret in Italiam. cotti|die autem communicabat ei sermones | dei. et respiciens eum, unianimem in fidem | et dignum diaconum per conuersationem | eius didicisset, in Hadria autem malacia | habita in naue, Theon Petro ostendens | malacia et dicens ei: Si ui me dignum ha,bere quem intingas in signo domini, habes | occasionem. Etenim qui in naui erant, | omnes condormierant ebri. Petrus | per funem descendens, baptizauit | Theonem in nomine patris et || f. 333u fili || et spiritus sancti. ille autem subiuit ab aqua | gaudens gaudio magno, item Petrus | hilarior factus, quod dignum habuis;set deus Theonem nomine suo. fac tum est autem

[10] pauos (o superscr.) *correxit man 1* || [16] *fol 333r in marg superiore man 2:* benedictus dominus || [24] *prior* c *in* communicabat *in rasura; fuit* g || [31] *post* fili *erasum est* et

---

[2] neque *corruptum est: scribe* atque | epsimenia *pro* epimenia. *fortasse* epsimenia inposita *et* scala subducta *transposita sunt.* neque primnesia inposita (*οὐδὲ πρυμνήσια ἐπέκειτο*) *suspicatur HUsener* || [4] *cf* Luc. 6, 32 *ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;* || [11] ora *id est* hora || [18] ex insperato *expectat HUsener* ex insperato completo *MBonnet* || [25] *post* eum *deesse uidetur* cum || [27] malacia *pro* malaciam | si uis *scribendum est*

ubi Theon baptizatus | est, in eodem loco apparuit iuuenis | decore splendidus, dicens eis: Pax uo bis. Et continuo ascenderunt Petrus | et Theon et introierunt in lectina, | et accepit panem Petrus et gratias | egit domino, qui eum dignatus fuisset sancto | ministerio suo, et quia uisus fuisset | eis iuuenis dicens Pax uobis: Optimus | et solus sanctus, tu enim nobis uisus es, deus | Iesu Christe, in tuo nomine mox locutus | et signatus est sancto tuo signo. sic ita|que in tuo nomine eucharistiam tu|am communico ei, ut sit consumma tus seruus tuus sine repraehensio ne in perpetuo. Aepulantibus autem | illis et gaudentibus in dominum, subito | uentus non uiolentus sed tempera|tus ad prora nauis non cessabit diebus sex ‖ totidemque || f. 334r noctes, usquedum Pute|olis peruenirent.

VI Cumque adplicuis|sent Puteolis, exiliens Theon de naui | peruenit ad hospitium in quo solitus | erat reuerti, ut conponeretum ad | excipiendum Petrum. erat autem | ad quem reuertebatur nomine Aris|ton; hic timebat semper dominum, et se | Theon cum illo committebat prop ter nomen. cumque peruenisset ad | hospitium et uidisset Aristonem, | dixit Theon ad illum: Deus qui te digna|tus est serbire sibi, et mihi gratiam | suam communicauit per sanctum seruum | suum Petrum, qui nunc mecum naui gauit a Iudaea, iussus a domino nostro | in Italiam uenire. Ariston autem | hoc audito incubuit super ceruicem | Theonis, et conplexus rogabat eum | ut se ad nauem duceret et demons|traret ei Petrum. dicebat enim Aris|thon, ex eo Paulus profectus est | in Spaniam, non fuisse neminem de ‖ fratribus ad quem refrigerare. | praeterea Iudaeum quendam || f. 334u inrupis|se in urbem, nomine Simonem. magico | carmine adque sua nequitia hinc inde | omnem fraternitatem dissoluit, ut | etiam ego a Roma fugerem, sperans | uenire Petrum. rettulerat enim Pau|lus de eo, et ego in uiso multa uidens. | nunc itaque credo in domino meo quoni|am reaedificat ministerium suum, | quoniam extirpauitur omnis se|ductio a seruis eius. fidelis est enim | dominus noster Iesus Christus, qui possit res|taurare

[27] de *quod est sub finem fol 334r ab initio fol 334u repetitur* ‖ [33] extirpa////uitur: *erasa* 1 *est*

[7] *corrigo* lotus ‖ [12] *scil* cessauit ‖ [16] *scribe* conponeret eum ‖ [18] propter nomen *scil* Christi *cf Act. 5, 41. 3 Ioh. 7* ‖ [20] *scil* seruire ‖ [26] ex eo *pro* ex quo | *pro* profectus est *malim* profectus esset ‖ [27] refrigerare *ex* refrigeraret *corruptum* ‖ [29] adque *pro* atque ‖ [33] *scil* exstirpabitur

nostras mentes. Theon | autem audiens haec ab Aristhone | flente, magis increscebat illi spi|ritus et plus confirmabatur, quo|niam deo uiuo intellegebat se cre|didisse. ut autem peruenerunt in|uicem ad nauem, Petrus respiciens | eos, in spiritu repletus subrisit; ita | ut Ariston cadens in faciem suam || f. 335r ad pedes Petri haec dixit: Frater || et domine, sanctorum mysteriorum | communis et demonstrator uiae | recte quae est in domino Iesu Christo deo nostro, | qui per te aduentum suum nobis osten|dit: remisimus enim uniuersos quos | nobis Paulus tradiderat, energia | satanae. sed nunc spero in domino qui | te nuntio suo misso aduentare | nobis iussit, quoniam dignatus est | nos magnalia et mirabilia sua per | te uidere. oro itaque festines in ur|bem. ego enim relictis fratribus | scandalizantibus, quos uideram in | temptatione diaboli cadere, hoc re|fugit, dicens eis: 'Fratres, state in fide: | necesse est enim intra duos menses | istos domini nostri misericordiam adducat | uobis ministrum suum.' uisionem | enim uideram, Paulum dicentem mihi: 'Ariston, fuge ab urbe.' quibus auditis | sine mora credens, egrediens in domino, | etiamquam infirmem carnem por|tans, || f. 335u peru eni hic, stans cottidie || ad litus, interrogans nautas: 'Numquid Petrus uobiscum nauigauit?' nunc | autem gratia domini abundante, peto | ut sine ulla mora ascendamus Rome, | ne scelestissimi hominis plus inua|lescat doctrina. Haec dicente Aristo|ne cum lacrimis, Petrus dans ei ma|num et eleuans a terra, et ipse cum | lacrimis ingemescens dixit Petrus: | Praeoccupauit nos qui temptat or|bem terrarum per angelos suos; | sed extinguet seductiones ipsius | et sub pedibus ipsorum constituet | qui crediderunt in Christo quem nos prae|dicamus, qui habet potestatem eru|ere seruos suos ab omni temptatione. | Et ingredientibus eis ad portam, The|on rogabat Petrum dicens: Nulla die | in naui refrigerasti in tam magno | mari; nunc autem in uia asperrima | rectu a naue uis proficisci? sed

[27] Rom. 16, 20

[6] *f 335r in marg superiore manu 2:* nota || [27] *f 335u in marg medio manu 2:* In nabe. de. theon. petrus. romam uenit || [32] RECTU' *cod. in archetypo fuisse uidetur* RECTꝰ *ut monet GGundermann*

[7] communis *id est* κοινωνός || [9] *malim* amisimus || [11] *expectare possis* te nuntium suum missum. *sed cf supra p. 49, 23 sq.* || [14] hoc *pro* huc *ut saepe* | refugit *lapsus calami est. scribe* refugi || [16] *scribe* misericordia || [19] etiamquam *pro* quamquam || [32] rectus *restituendum, nisi forte* rectu *pro* recto = recta uia *scriptum est*

rema|ne et refice te, et sic proficisceris. | hinc enim usque Romae silice strato, || adconcussione uereor ne quid pati|aris. || f. 336r Respondens autem Petrus di|xit eis: Si autem contingat mihi cum | inimico domini nostri lapidem molarem | suspendi, sicut dominus meus dicebat | ad nos, si quis de fratribus scandali-| zasset, et in profundo mergi? fiet au|tem non tantum lapis molaris, sed | quod deterius est, contrarium lon|ge ab eis qui in dominum Iesum Christum credide|runt, in hunc persecutorem seruo|rum suorum consummari. Nulla au|tem persuasione Theon potuit ei | suadere ut ibi uel unum diem rema|neret. Theon autem et ipse, deman|dans quaecumque in naui erant, ut | uenirent, quanti sua interesse, con|secutus est Petrum Romae deducen|tem Aristonem in habitationem | Narcissi praesbyteri.

VII Fama peruola|uit in urbem ad dispersos fratres | Petrum dicentem domi uenisse Si|monis causa, ut eum ostenderet || seductorem et persecutorem bo|norum esse. concurrit || f. 336v itaque mul|titudo omnis ut uiderent domini apos|tolum fundari in Christum. prima autem | sabbatorum multitudine conueni|ente Petrum uidendi causa, coepit | itaque uoce maxima Petrus dice|re: Viri, qui adestis, qui speratis in Christo, | uos qui in breui temptationem pas|si estis, discite cuius rei causa deus | filium suum misit in saeculo, aut | cuius rei per uirginem Mariam pro|tulit, si non aliquam gratiam aut | procurationem proficeret: uolens | omne scandalum et omnem ignaran|tiam et omnem inergaemam dia|boli, initia et uires infirmes quibus | proualebat olim, antequam deus nos|ter in saeculo refulgeret. qui mul|tis et uariis infirmitatibus per igno|rantiam in mortem ruebant, mo|tus misericordiam deus omnipotens | misit filium suum in saeculo, cui ego || interfui; et super aquas || f. 337r ambulaui, | cuius testis ipse ego permaneo, tunc | saeculo ope-

[5] Matth. 18, 6 || [30] Matth. 14, 25 sqq

[29] *fol 337r in marg man 2* domno patre

[2] a concussione *suspicantur HUsener et MBonnet* || [4] *expectare possis* lapide molari *sed in graecis fuisse uidetur κρεμασθῆναί μοι μύλον ὀνικόν* || [12] interesse *ex* interesset *corruptum* || [15] *scribe* dicentium | *pro* domi *scribe* Romae || [17] fundari *pro* fundare || [21] passi *cod. expectes* passuri || [22] *post* cuius rei *repetendum erat* causa || [24] *corrige* perficeret | *pro* uolens *suspicatur* dolens *HUsener* | ignarantiam *pro* ignorantiam || [25] *aut* infirmes *in* infirmare *corrigendum, aut uerbum aliquod ueluti* dissoluere *post* infirmes *supplendum* || [26] *pro* proualebat *scribe* praeualebat || [27] qui] quia *mauult HUsener* || [28] misericordiam *pro* misericordia || [30] ambulaui *corruptum ex* ambulauit

ratum esse per signa | et prodigia, quae omnia fecit. inter|fuisse me fateor, fratres carissimi; | fui abnegans eum dominum nostrum Iesum | Christum, et non tantum semel, sed et | ter: erant enim qui me circumuene|rant canes inprobi sicut prophetas | domini. et non mihi inputauit dominus; et con|uersus ad me et misertus est infir|mitatem carnis meae, ut me postea | plangerem amariter, et lugebam | fidem tam infirmem meam, quoni|am exsensatus a diabolo et non ha|bens in mente uerbum domini mei. et | nunc dico uobis, o uiri fratres, qui in | nomine Iesu Christi conuenistis: et in uo|bis inplanator satanas sagittas | suas tendit, ut discederetis a uia. | sed nolite deficere, fratres, neque | cadere animo, sed confortamini | et || f. 337u perstate et nolite dubitare. || si enim me, quem in honore maximo | habuit dominus, scandalizauit satanas ut | abnegarem lumen spei meae, subici|ens me et fugere me persuasit, tam|quam in hominem crederem, quid pu|tatis uos, qui neofyti estis? putabatis, | quia non uos euertebat, ut faceret | uos inimicos regni dei et in nouissimo | errore in perditione praecipitaret? | quemcumque enim eiecerit ab spe domini | nostri Iesu Christi, ille filius perditionis | in aeterno. conuertimini ergo, fra|tres electi a domino, et confortamini | in dominum omnipotentem, patrem domini | nostri Iesu Christi, quem nemo uidit um|quam neque uidere potest nisi ille, | qui in eum crediderit. intellegite | autem, unde uobis temptatio super|uenerit. non enim tantum propter | hoc ut uerbis suaderet uobis hunc | esse Christum quem ego praedico, sed eti|am in tactis et in uir- || f. 338r tutibus magni|ficis hortor uos per fidem quae est || in Christo Iesu, ut nemo uestrum alium ex|pectet praeter hunc contemptum | et contumeliatum a Iudaeis, hunc | Nazorenum crucifixum, mortuum et | in tertio die resurgentem.

VIII Paeniten|tes autem fratres rogabant Petrum, | ut expugnaret Simonem, qui se dice|bat dei uirtutem esse, morantem in do|mo Marcelli senatoris persuasum | carminibus eius, dicentes: Crede nobis, | frater Petre: nemo fuit tam sapien|tior

[3] Matth. 26, 69 sqq. || [22] Ioh. 5, 37 sq.

[13] *fol 337u in marg superiore man 2* marcellus. *paulo infra:* neofiti nobiter conuersi || [33] *fol 338r in marg man 2:* In domo marcelli erat simon

[25] suaderet *corruptum ex* suaderem || [26] tactis *corruptum ex* factis || [33] *pro* persuasum *scribe* persuasi

inter homines, quam hic Marcel|lus. uiduae omnes sperantes in Christo | ad hunc refugium habebant; omnes | orfani ab eo pascebantur. quid plura, | frater? Marcellum omnes pauperi | patronum uocabant; cuius domus pere|grinorum et pauperorum uocabulum | habebat. cui imperator dixit: 'Ab omni | officio te abstineo, ne prouincias | expolians Christianis conferas'. cui Mar|cellus respondit: 'Et mea omnia tua | sunt.' cui dixit Caesar: 'Mea essent, || si mihi eam custodires; nunc autem, | || f. 338v quia non sunt mea, cui uis ea dona et | hoc nescio quibus infimis.' haec ergo, | frater Petre, ante oculos haben|tes referimus tibi, tantam uiri mi|sericordiam in blasfemia trans-|latam. si enim ille uersatus non fu|isset, nec nos remoti fuissemus | a sancta fide dei domini nostri. qui nunc | Marcellus furens paenitetur | in benefaciendo, dicens: 'Tanta sub-|stantia inpendi tanto tempore, | superuacuo credens in di notiti|am me erogare!' usque adeo ut, si quis | ad eum de peregrinis accesserit | ad inuam domus eius, fuste per|cutet adque inpingi iubet dicens: | 'Vtinam nec illis inpostoribus | tantam paecuniam erogassem!' | sed et plura blasphemando dicit. | sed si qua in te domini nostri miseri|cordia et praeceptorum eius bo|nitatis permanet, succurras || huius errori, || f. 339r qui tam magno numero | in serbos dei aelemosynas fecit. | Petrus autem haec uidens, percus|sus dolore malo dixit: O artes uari|ae et temptationes diaboli! o ma|chinationes et adinuentiones ma|lorum! qui sibi in die iracundiae ignem | maximum nutrit, exterminium homi|num simplicum, lupus rapax, uorator | et dissipator uitae aeternae! tu | priorem hominem concupiscen|tia inretisti et pristina nequi|tia tua et corporali uinculo obli|gasti; tu es fructus arboris ama|ritudinis totus amarissimus, | qui uarias concupiscentias inmit|tis. tu Iudam condiscipulum et | coapostolum meum coëgisti | inpiae agere, ut traderet dominum | nostrum Iesum Christum, qui de

[25] Rom. 2, 5

---

[19] *plur*^{a} *corr man 1* || [22] ael$\overset{i}{e}$mosynas *correxit man 1 nisi forte super e litura est. GGundermann* || [27] *fol 339r in marg man 2:* tona pater mella fundis

---

[8] eam *cod* ea *ego corrigo* || [9] *pro* dona *scribe* donas || [14] tanta substantia *pro* tantam substantiam || [15] *pro* di *scribe* dei. *uirgula super i omissa est* || [17] ad ianuam || [21] *caueas ne corrigas* bonitas. *nam ex antecedentibus uerbis* si qua *supplendum est* si quid || [22] *scil* seruos || [23] dol. magno *conicit HUsener* || [31] inpiae *pro* impie *ut saepe*

te poenas | exigat necesse est. tu Herodis | cor indurasti et || f. 339u Pharaonem in|flammasti et coëgisti pugnare || contra sanctum seruum dei Moysen, tu | Caife audaciam praestitisti, inique | multitudini ut dominum nostrum Iesum Christum | traderet, ei usque adhuc sagittis | tuis beneficis animas innocentes | sagittas. improbe inimice omnium, | cathatema ab eius aeclesia fili dei | sancti omnipotentis, et tamquam thitzio de foco eiectus extingueris a ser|uis domini nostri Iesu Christi. in te nigritudo | tua et in natos tuos, semen pessimum, | in te conuertantur nequitiae tuae | et in te mine tuae et in te tempta|tiones tuae et in angelis tuis, prin|cipium malitiae, tenebrarum abys|sus! quas habes tenebrae tuae te|cum sint et cum uasis tuis quae pos|sides. discede itaque ab his qui cre|dituri sunt deo, discede a seruis Christi | et illi uolentibus militare. habeto | tu tibi tuas tunicas tenebrarum; | sine causa pulsas aliena ostia, quae | non || f. 340r sunt tua sed Christi Iesu qui ea cus||dit. tu enim, lupe rapax, uolens abri|pere pecora quae tua non sunt, sed | sunt Christi Iesu qui custodit ea diligen|ter summa cum diligentia.

IX. Haec dicen|te Petro cum magno dolore animi | sui, adiciebantur bene plures in domino | credentes. rogabant autem fra|tres Petrum ut conmitteret se | cum Simonem et non pateretur eum | diutius sollicitare populum. sine | mora autem exiliens Petrus de sy|nagoga ibat in domum Marcelli ubi | Simon manebat. sequebantur au|tem eum turbae magnae. ut autem | uenit ad ianuam, uocans hostarium | dixit ad eum: Vade, dic Simoni: 'Petrus, | propter quem fugisti de Iudaea, sus|tinet te ad ianuam'. Respondens | hostiarius dixit Petro: An tu sis | Petrus ignoro, domine. praeceptum | autem habeo: recognouit enim te | externa die introisse in urbem, | dixit mihi: 'Siue || f. 340u interdius siue noctu || adque hora quae uenerit, dic quo|niam non sum intus'. Petrus autem | ad iuuenem dixit: Tu quidem bene | dixisti, quia haec renuntiasti co|actus ab eo. Et conuersus Pe|trus ad populum sequentem se | dixit: Magnum et mirabilemnos|trum uisuri estis. Et respiciens | Petrus canem

[19] *f 340r in marg man 2:* petrus ad simone. cũ populo pergit || [33] *fol 340u in margine manu saec XI:* sc̄s petrus canem simoni mago mittit loqui †

[4] ei usque *lapsus calami est, scribe* et usque || [5] *scil* ueneficis || [7] *scil* titio || [16] cusdit *corruptum ex* custodit || [25] *scil* ostiarium || [29] externa *pro* hesterna *scriptum est* | *ante* dixit *inseri poterat* et || [30] *expectes* qua || [34] mirabilemnostrum *cod* mirabile monstrum *ego corrigo*

magnum catena | grande ligatum, accedens soluit | eum. canis autem solutus, uocem | humanam accipiens dixit ad Pe|trum: Quid me iubes facere, seruus | inenarrabilis dei uiui? Cui Petrus | dixit: Intra et dic Simoni in medio | conuentu suo: 'Dicit tibi Petrus: | procede in publicum: tui enim | causa Romae ueni, inprobe et sol|licitator animarum simplicum'. | Et loco currens canis introiuit | et inpetum faciens in medio eo|rum qui Simoni aderant, et eri|gens priores pedes uoce maxima || usus est et (|| f. 341r) dixit: Tu Simon, dicit ti|bi Petrus Christi seruus ad ianua stans: | 'Procede in publico; propter te enim | Romae ueni, inprouissime et seduc|tor animarum simplicum'. Audiens | enim haec Simon et respiciens incre|dibilem uisum, excidit a uerbis quibus | seducebat circumstantes, omni|um stupentium.

X Marcellus autem | hoc uiso exiuit ad ianuam proiciens | se ad pedes Petri et dixit: Petre, | amplector pedes tuos, sancte dei sanc|ti seruus, multa peccaui: ut non exe|quaris peccata mea, si qua est in te | Christi uera fides quem tu praedicas, si | praeceptorum eius memor es, nemi|nem odire, nemini esse malus, sicut | didici a Paulo coapostolo tuo: ne in | animo inducas delictorum meorum, | sed hora pro me dominum, sanctum dei | filium, quem ego ad iracundiam per|duxi, quoniam seruos eius perse|cutus sum. roga ergo pro me tam||quam bonus (|| f. 341u) procurator dei, non me | tradidi cum peccatis Simonis igni | aeterno, qui me tantum suasit ut | statuam illi ponerem, suscribti|oni tali: 'Simoni iuueni deo.' si scirem, | Petre, pecunia suaderi, omnem da|rem substantiam meam; contem|nens dedissem tibi, ut animam me|am lucrarer. si fili mihi essent, pro | nihilo duxissem, tantum in domino | uiuo crederem. confiteor autem | quoniam me non seduxisset, nisi | quod dei uirtutem se esse dicebat. | et tamen referam tibi, dulcissime | Petre: non dignus eram audire te, | seruus dei, neque constabilitus | eram in fide dei quae est in Christo: prop|terea scandalizatus sum. peto | itaque ne indigne feras quod dictu|rus sum. Christum

[2] *in marg man 2:* ubi petrus. canem. misit. ad simone. || [14] *fol 341r in marg man 2:* bene benisti marcelle || [15] amplecto' *corr man 1*

---

[1] grande *exspectes* grandi || [11] *scil* inprobissime || [19] *expectes* malum || [20] *scil* ora || [23] tradidi *ex* tradi *corruptum est* || [25] suscribtioni *pro* suscribtione | *ante* pecunia *adde* te

dominum nostrum quem | tu praedicas in ueritate, coaposto|lis tuis coram te dicens: 'Si habueri|tis fidem sicut granum sinapis, ‖ f. 342r dicitis ‖ monti huic: transfer te et continuo | se transferet.' te autem Petrum | hic Simon infidelem dixit, in aquas | dubitantem. audiui enim et hoc | eum dixisse: 'Qui mecum sunt, non | me intellexerunt.' ergo si uos qui|bus et manus inposuit, quos et ele|git, cum quibus et mirabilia fecit, du|bitabatis, habens ergo hoc testi|monium paeniteor, et ad praeces | tuas confugio. suscipias animam | meam, labsus a domino nostro et a re|promissione ipsius. sed credo, | quia miserebitur mihi peniten|ti. fidelis enim est omnipotens, | remittere mihi peccata. Petrus | autem dixit uoce magna: Tibi, domine | noster, gloria et claritudo, deus | omnipotens, pater domini nostri | Iesu Christi. tibi laus et gloria et ho|nor in saecula saeculorum. amen. | quoniam et ‖ f. 342u nos nunc in pleno con|fortasti et constabilisti in te ‖ sub oculis omnium uidentium, | domine sancte, confirma Marcellum | et mitte pacem tuam in eum et do|mum illius hodie; quidquid autem | periit aut errat, tu solus conuer|tere potes uniuersos. te deprae|camur, domine pastor ouium dissipa|tarum olim, nunc autem per te | coadunabuntur. sic et Marcel|lum tamquam unam de ouiculis | tuis suscipias, et non patiaris | iam in errore aut in ignorantiam | diutius baccari; sed recipias in nu|mero ouium tuarum. etiam, domine, | suscipe eum, cum dolore et cum | lacrimis rogantem te.

XI Haec di|cente Petro et amplectentem | Marcellum, conuertit se Petrus | ad turbam quae illi adstabat, | et uidit quendam in turba subri|dentem, in quo erat daemonium | nequissi- ‖ f. 343r mum. ad quem Petrus di|xit: Quicumque es qui risisti, ‖ ostende te in palam omnibus adstan|tibus. hoc audito iuuenis inpetum fecit | in atrio domus, et uoce magna clamans | et inpingens se in parietem dixit: | Petre, magna contio est inter

2 Matth. 17, 20 ‖ 4 cf. Matth. 14, 30 sq. ‖ 5 *nescio unde haec petita sint*

12 *in marg man 2:* Oratio pro marcello tribuno ‖ 15 in te *quae sub finem fol 342r leguntur ab initio paginae sequentis repetita sunt* ‖ 29 *fuit* os ostende *literis* os *in sequente pagina (fol 343r) iteratis, sed priore loco (fol 342v) erasae sunt. Gundermann*

3 *expectes* dicetis ‖ 18 *emendandum uidetur* peccat ‖ 22 baccari *pro* bacchari *ut saepe* ‖ 25 amplectentem *pro* amplectente ‖ 31 *corrige* contentio

Simo|nem et canem, quem misisti; qui dicit | Simon cani: 'Nega me hic esse.' ad quem | plura dicit canis quam que mandasti|ei. et postquam perfecerit myste|rium quod illi praecepisti, ante pedes | tuos morietur. Petrus autem dixit: | Et tu itaque, quicumque es daemon, in no|mine domini nostri Iesu Christi exi a iuuene, | nihil nocens eum; ostende te omni|bus adstantibus. hoc audito iuuenis expu|lit se, et statuam magnam marmo|ream, quae in atrio domus posita erat | adpraehendens, eam calcibus conmi|nuit. erat enim statua Caesaris. quo | uiso Marcellus frontem sibi percu|tiens ad Petrum dixit: Magnum fla|gitium factum est: si enim hoc innotu|erit Caesari per aliquem de curiosis, | magnis poenis nos adfliget. cui Petrus dixit: ‖ Non || f. 343ᵘ te talem uideo sicut paulo ante: dicebas enim paratum te esse, omnem | substantiam tuam erogare uelle ut | animam tuam saluam facias. sed si ue|re paenitentiam agis, ex toto corde | credens in Christo, excipe desalientem | aquam manibus tuis et ora dominum, et | in nomine ipsius sparge super frau|menta statuae, et erit sicut ante | fuit integra. Marcellus autem nihil | dubitans, sed credens ex toto corde, | antequam acciperet aquam, manibus | suis susum adtendens dixit: Credo in te, | domine Iesu Christe. etenim ab apostolo tuo | Petro arguor an bene credam in no|mine tuo sancto. itaque accipio aquam | in manibus meis, et in nomine tuo spar|go lapides istos, ut fiat statua sicut | ante fuit integra. si ergo, domine, uolun|tas tua est, esse me in corpore, et non | patiar aliquid a Caesare, sit lapis hic | integer sicut ante fuit. Et sparsit | super lapides aquam, et statua inte|gra facta est. Petro itaque gloriante ‖ || f. 344ʳ quod non dubitasset in petendo dominum, | sed et Marcello in spiritu exaltabatur, | quod tale signum primum inter manus | eius factum fuisset. credens ergo ex | totis praecordiis usuis in nomine Iesu | Christi filii dei, per quem omnia inpossibilia | possibilia sunt.

XII Sed Simon intus ad | canem ita dixit: Dic Petro, intus me non | esse. Ad quem canis coram Marcello | ait:

[4] quicumq· *corr man 1* ‖ [33] *fol 344r in marg m 2:* canis loquitur ad simone. *in marg interiore manu saec XI:* simon magus cani adloquitur

---

[1] *pro* qui *coniciunt* quia *HUsener et MBonnet* ‖ [17] fraumenta *pro* fragmenta ‖ [25] *ante* et *expectes* ut. *sed non inserendum est* ‖ [28] Marcellus *scribendum est* ‖ [30] usuis *ex* suis *corruptum*

Inprouissime et inpuderate | et inimicissime omnium animanti|um et credentium in Christum Iesum, missum | ad te mutu animal et uocem huma|nam accipientem, ut te argueret | et conprobaret planum et decepto|rem. tot oris cogitasti, ut diceres: | 'Dic quia non sum hic'; non te puduit, uo|cem tuam infirmem et inutilem emit|tere contra ministrum et aposto|lum Christi Petrum, tamquam latere pos|sis eum qui me iussit loqui contra faci|em tuam? et hoc non tui causa, sed ho|rum quos seducebas et in perditionem | mittebas. maledictus itaque eris, || inimice et corruptor uiae ueritatis | Christi, qui probabit iniquitates tuas | quas gessisti igni inmortali, et te|nebris exterioribus eris. Et cum | dixisset canis haec uerba, disces|sit. secuta est itaque eum turba, | Simone solo derelicto. peruenit | canis ad Petrum sedentem cum tur|ba, ut uiderent faciem Petri; et ca|nis renuntians quid gessisset cum | Simone. haec autem locutus est | canis angelo et apostolo dei uere: | Petre, agonem magnum habebis con|tra Simonem inimicum Christi et ser|uientibus illi; multos autem con|uertes in fidem seductos ab eo. | propter quod accipies mercedem | a deo operis tui. haec cum dixisset | canis, caecidit ante pedes aposto|li Petri et deposuit spiritum. uidente | autem turba magna cum admira|tione canem loquentem, coepe-|runt ergo alii prosternere se | pedibus Petri, alii autem dicebant: || Alium signum nobis ostende ut cre|damus tibi tamquam ministro dei uiui: | et Simon multa signa praesentiam | nostri fecit, et ideo secuti sumus | eum.

|| f. 344v || f. 345r

XIII Petrus autem conuersus res|piciens sardam ad fenestram sus|pensam, adpraehendens eam ad popu|lum dixit: Si uideritis nunc hunc in | aqua natantem sicut piscem, credo|re poteritis in eum quem praedico? | illi autem unianimes dixerunt: Vere | credimus tibi. Tunc piscinae adiacen|ti natatoriae dixit: In nomine tuo, | Iesu Christe, quousque adhuc non creditur, | coram omnibus istis uiue et nata | tamquam piscis. Et misit

[26] *fol 345r in marg m 2:* alia mirabilia

[1] *scil* inprobissime || [2] mutu *pro* mutum || [3] *corrige* accipiens *MBonnet qui* accipientem *retinet, suspicatur accusatiuos absolutos* || [4] oris *pro* horis || [14] *lege* uideret || [16] uere *ex* ueri *corruptum* || [24] praesentiam *pro* praesentia *cf. 71, 23* || [28] *hoc loco fortasse* hanc *restituendum. sed caueas ne in sequentibus masculina femininis mutes. pertinent enim ad* piscem, *non ad* sardam || [30] *expectes* credemus | piscinae adiacenti natatoriae *pro* piscina adiacente natatoria. *librarius haec uerba perperam ad* dixit *rettulit. genetiuos absolutos statuit HUsener qui* adiacentis *emendat*

sardam in | piscinam, et uixit et natare coepit. | uidens autem multitudo natantem | piscem, et non tantum ipsa ora fecit, | ne diceretur fantasma esse, sed di|utius fecit eum natare, ut undique ad|duceret turbas et ostenderet sar|dam piscem factum, || f. 345u usque adeo ut | quidam de populo panem illi mitteret; ‖ et totum eum uidebant. secuti sunt | autem plurimi hoc uiso et credide|runt in domino, et conueniebant die ac | nocte in domum Narcissi praesbyte|ri. tractabat eis Petrus de profeti|cas scribturas et quae dominus noster | Iesus Christus egisset et uerbo et factis. |

XIV Marcellus autem cottidie funde|batur per signa quae uidebat per Pe|trum fieri per gratiam Iesu Christi, quem | illi tribuerat. inpetum autem fecit | Marcellus in domo sua super Simonem | sedentem in triclinio. maledicens | dicebat ei: Inimicissime et pestilen|tissime hominum, corruptor anime | meae et domus meae, qui me exfuga|re uolueris a Christo domino saluatore meo! | et iniciens manus in eum iussit inpin|gi de domo sua. serui autem accepta | potestate ita contumeliis eum ad|flixerunt, alii alapas in faciem eius | dabant, alii uero fustem, alii lapidem, | alii autem uasa stercoribus plena | super caput eius effuderunt, qui ‖ propter eum dominum suum effuderant | || f. 346r et multo tempore ligati fuerant; | et alii conserui de quibus ad dominum eo|rum mala loquebatur, inproperantes | et dicentes ei: Nunc digna praemia res|tituimus tibi per dei uoluntatem, qui | nobis misertus est et domino nostro. Simon | autem male cesus, eiectus de domo | cucurit ad domum ubi Petrus reuerte-|batur. in domum praesbyteri Narcis|si stans ad ianuam clamabat: Ecce ego | Simon: descende itaque Petre, et ego | te adprobabo in homine Iudeo et fa|bri filio credidisse.

XV Nuntiatum est | autem Petro haec Simonem dixisse. | misit ad eum Petrus mulierem haben|tem infantem lactantem, dicens ei: | Descende celerius et uidebis quendam | quaerentem me. tu quidem non est | quod respondeas; silentium autem | habeto et audi quae infans quem te|nes dicat ad eum. descendit ergo muli|er. erat autem infans quem lactabat | mensuum septe. et accipiens uocem ‖ uirilem dixit ad Simonem: || f. 346u

[11] *fol 345u in marg man 2:* bene abeas fili marcelle ‖ [30] *fol 346r in marg m 2:* tertia mirabilia

---

[2] ora *pro* hora ‖ [5] *corrige* mitterent ‖ [11] *corrige* fundabatur ‖ [21] *scribe* effugerant ‖ [36] *scil* septem

O horren|de deo et hominibus, o exterminium | ueritatis et corruptio omnis semen | pessimum, o infructuosum fructum | naturae! sed in breui et in minimo ad|parens, et post haec poena aeterna | te manet. de inpuderato patre natus, | qui numquam in bono, sed in ueneno ra|dices emittes, incredibile genus et | omni spe destitute: canem te argu|ente non es confusus; ego infans co|gor a deo loqui et nec sic erubescis. sed | te nolente, ueniente sabbato die al|ter te adducet in Iulio foro, ut adpro|betur in te qualis sis. discede itaque | a ianua in qua sanctorum uestigia | conuersantur. iam enim non corrum|pes animas innocentes quas euer|tebas et contristabas in Christo. os|tenditur itaque tua prauissima na|tura et concidetur machinatio tua. | nunc autem nouissimum uerbum dico: | dicit tibi Iesus Christus: 'Ommutesce coac|tus nomine meo et exi a Roma || f. 347r usque || uenturo sabbato'. Continuo autem | ommutescens et coibitus exiuit | a Roma usque sabbato, et in stabu|lum manebat. mulier reuersa est | cum infantem ad Petrum et rettu|lit ei et ceteris fratribus quae in<fans> | ad Simonem locutus esset. at illi mag|nificabant dominum qui haec hominibus | ostenderat.

XVI Adueniente autem | nocte uidit Petrus Iesum, habentem | uestem claritatis, subridentem, | adhuc uigilans dicentem sibi: Iam | plurima turba fraternitatis re|uersa est per me et per quem signa | fecisti in nomine meo. habebis au|tem agonem fidei ueniente sabbato | et conuertentur multo plures | de gentibus et de Iudaeis in nomine | meo in me contumeliatum, derisum, | consputum. ego enim me tibi praes|tabo petenti te signa et prodigia, | et conuertes multos, sed habebis | contrarium || f. 347u Simonem per opera | patris sui. sed omnia eius adproba|buntur carmina et magica figmenta. | nunc autem noli cessare, et quos-| cumque tibi misero in nomine meo | fundauis. Lucem itaque factam, nar|rauit fratribus quod sibi apparuis|set dominus et quid illi praecepisset. |

XVII Credite autem mihi, o uiri fratres, | ego hunc Simonem

[20] *fol 347r in marg m 2:* quarta mirabilia || [31] et //// *cod. erasa* a *est* ||
[30] *fol. 347u in marg m 2:* quinta mirabilia

---

[2] *emendo* corruptionis semen || [5] emittes *pro* emittis || [6] canem *pro* cane || [12] ostenditur *pro* ostendetur || [18] *codex sub finem uersus nil nisi* in *habet.* <fans> *ego suppleui* || [21] *corrige* uigilanti || [26] *scribe* petenti *deleto* te || [28] per opera *non tentandum est.* opera *enim pro* operam *scriptum est* || [30] *scil* fundabis | lucem itaque factam *pro* luce itaque facta

a Iudea fugaui mul|ta mala facientem magico carmine, | morantem in Iudaea ad quandam mulier | Eubola, honesta nimis in saeculo hoc, | adiacente ei auro copioso et marga|ritis non minimo praetio. subintra|uit hic Simon cum duobus sibi similibus. | illos duo de familia nemo uidit, nisi | solum Simonem. magia facta sustule|runt omnem aurum mulieris et non | conparuerunt. Eubola autem post|quam recognouit hoc factum, coepit | torquere familiam suam dicens: 'Sub | occansionem hominis deifici spolias|ti me, quod uideritis eum ad me in|tro- || f. 348r euntem ut honorificaretur mu|lierem simplicem; cui nomen est || autem nomen domini'. ego ieiunans diebus | tribus et orans ut hoc factum palam | fieret, uideo in uisum Italicum et | Antulum quos ego cathecizaram in no|mine domini, et puerum nudum uinctum, | dantem mihi siligineum et dicentem | mihi: 'Petre, adhuc biduo sustine et ui|debis magnalia dei. quae enim perierunt | de domo Eubolae, Simonem magica arte | usum fuise et fantasma facta cum ali|is duobus abripuisse. quos tu uidebis | tertia die hora nona ad portam, quae | ducit Neapoli, uendentes aurifici cui|dam nomine Agripino satyriscum au|reum librarum duum, habens in se lapi|dem praetiosum. tu uero non est quod | tangas, ne coinquineris; sed sint qui|dam tecum de seruis matrone. tu autem | ostendes aurificis tabernam et disce|dis ab eis. propter hoc enim factum mul|ti credent in nomine domini. quae enim | illi astutia sua et malitia sepe abri|puerunt in pala adprobantur.' hoc | ego audiens perueni ad Eubolam || et inueni illam sedentem, conscis|sa ueste, crini- || f. 348u bus dissipatis lugen|tem. cui dixit: 'Eubola, surge a luctu | et reconpone faciem tuam et suf|fige capillos tuos et sume uestem | conuenientem tibi, et ora ad dominum | Iesum Christum qui iudicat omnem animam. | ipse enim est inbisibilis dei filius in | quem te necesse est saluari, si ta|men ex toto corde penitueris a pri|oribus tuis peccatis; et accipe uir|tutem ab eo. ecce enim per me di|cit tibi dominus: "Omnia quaecumque | perdidisti

2 mulier: *sic codex*; *sed* lier *addidit man 2* || 10 honorificaretur lierem *man 1* mu *ante* lierem *sub finem uersus addidit man 2* || 13 *post* et *fortasse duarum literarum lacuna. Gundermann*

1 iudea *hoc loco, sed paulo post* iudaea || 2 *corrigas* mulierem Eubolam honestam || 9 spoliasti *ex* spoliastis *corruptum* || 10 honorificaretur *quod habet man 1 ex* honorificaret mu *corruptum est* || 11 *ante fol 348r aliquot uerba excidisse recte suspicatur GGundermann. sed ipsius codicis nostri quaternio XLV integer est* || 23 discedis *pro* discedes || 25 *scil* palam | *pro* adprobantur *expectes* adprobabuntur || 27 *corrige* dixi || 30 *scil* inuisibilis

inuenies." et postquam | perceperis ea, fac ut te inueniat, | ut abrenuntiare possis huic prae|senti saeculo et quaerere aeter|num refrigerium. itaque ut haec | audias: quidam de tuis ad portam | obseruent quae ducit Neapolim. pe|rendina die, hora fere nona, uidebunt | duo iuuenes, satyriscum aureum | librarum || f. 349r duum lapillis inclusum, | sicut uisio mihi demonstrabit, quod || offerent uenale cuinam Agripino, | domestico pietatis et fidei quae est | in dominum Iesum Christum. per quem tibi ostendi|tur ut deo uiuo credas et non mago Simo|ni, instabili daemonio, qui te in luctum | morari uoluit, et innocentem famili|am tuam torqueri, qui te blandi elo|quio, sermone tantum seducebat | et ore tantum pietate dei dicebat, | cum ipse totus impietate possede|rit. quando enim tu hilarem diem pu|tas celebrare, et idolum posuisti | et uelabas, et omnia ornamentaria | in delfica exposuisti, ille autem in|troductis duobus iuuenibus quos nemo | uestrum uidit, magico carmine facto | et abreptis ornamentis tuis non con|paruerunt. sed non habuit locum | machinatio illius. deus enim meus pa|lam mihi fecit, ut non tu decipiaris, | neque in gehenna perires, quaeque | inpie et contrario contra deum gessis|ti, qui est omni ueritate plenus et | iustus || f. 349u iudex uiuorum atque mortuorum, || et non est alia spes uitae hominibus, | nisi per eum, per quem tibi saluata | sunt quae perdideras. et nunc tu | lucrare animam tuam.' ad illa pros|trauit se ante pedes meos dicens: | 'O homo, quisquis es ignoro; illum qui|dem tamquam dei ministrum susce|peram, et quidquid me petit in ad|ministratione pauperorum, dedi | multa per manu illius et illi extrin|secus multa tribui. quid nocitus | a me tantum molitus est domui me|ae?' ad quem Petrus dixit: 'Non est | in uerbis habenda fides, sed in ope|ribus et factis. sed ad coeptum per|gendum est'. itaque recedens ab ea | perueni cum duobus actoribus Eubolae, | et accedo ad Agrippinum et dico illi: | 'Vide ut hos agnoscas. crastina enim | die ueniunt ad te duo iuuenes, uolen|tes uendere tibi satyriscum aure|um lapillis inclusum quod est domi|ne eorum. tu autem accipies

12 d^{i}cebat *corr m 1*

---

6 *scil* demonstrauit || 7 cuinam *ex* cuidam *corruptum* || 11 blandiloquo sermone *suspicatur MBonnet* || 12 pietate *pro* pietatem | impietate *pro* impietatem || 13 *scribe* putabas *pro* putas || 14 *corrige* ornamenta tua *cf paulo post* ornamentis tuis || 17 *expectes* conparuit || 23 ad *pro* at *ut saepe* || 26 petit *pro* petiit || 32 *corrige* uenient

tam¦quam inspiciendo et inlaudando || opus artificis. isti super- || f. 350r uenientes, | cetera deus ad probationem adducet'. | alia autem die actores matronae | circiter ora nona uenerunt, et illi ¦ iuuenes uolentes uendere Agrippi¦no satyriscum aureum. quibus statim | adpraehensis nuntiatum est ma¦tronae. ad illa turbata mente per¦uenit ad legatum, et uoce mxima | referens quae ei contegissent. quem | ut uidit Pompeius legatus turbata | mente, quae numquam in publicum | processerat, surrexit continuo | de tribunali et introibit praetorium | et iussit eos perduci et quaestionati. | ad illi cum essent in tormentis, con-¦fessi sunt se Simoni ministerium pres¦tare 'adducente nos denarios'. et diu¦tius quaestionati passi sunt, quaecum¦que Eubola perdiderat sub terra in | spelunca deposita esse trans por¦tat et alia plura. Pompeius haec ubi | audiuit, surrexit ut iret ad || f. 350u portam | duobus illis ligatis binis catenis. || et ecce Simon introibat portam | quaerens eos, quod tarde facerent: | et uidet turbam magnam ueni¦entem et illos ligatos catenis. | statim intellexit et fuga petiit, | et non conparuit in Iudea usque in | hoc tempus. Eubola autem post¦quam recepit omnia sua dedit in mi¦nisterium pauperorum, credens | autem in dominum Iesum Christum et confor¦tata et contemnens et abrenunti¦ans huic saeculo, tribuebat uiduis | et orfanis et uestiens pauperos, | per multum tempus accepit dor¦mitionem. haec autem, fratres di-¦lectissimi, facta sunt in Iudea, per | que hinc exfugatus est angelus sa¦tanae qui dicitur.

XVIII Fratres carissi¦mi ac dilectissimi, ieiunemus inui¦cem precantes dominum. qui eum inde ex¦fugauit et hinc potens est eum | extirpare. et det nobis uirtutem | contraresistere ei et carminibus | magicis ipsius, et adprobare eum || angelum || f. 351r satanae esse. in sabbato | enim equidem nolentem adducet | eum dominus noster in Iulio foro. flecta¦mus ergo genua Christo: obaudiens nos, | etsi non clamauerimus; est qui uide¦at nos, etsi non uidetur istis oculis, | sed in nobis est: si uolu-

[15] *fol 350u in marg m 2:* fuge simon filius perdictionis || [32] *post* nos *sub finem uersus num duae uel tres literae fuerint necne ex membrana nimis attrita perspici non potest. Gundermann*

[6] *scribe* maxima || [7] contegissent *pro* contigissent || [9] *scil* introiuit || [10] quaestionati *ex* quaestionari *corruptum* || [11] *corrige* denariis || [12] passi *ex* fassi *corruptum* || [13] portat *ex* portam *corruptum. Gundermann* || [18] fuga *pro* fugam || [16] uidet *pro* uidit || [22] per multum tempus] *id est διὰ πολλοῦ χρόνου, nisi forte quod Gundermann suspicatur,* post *pro* per *scribendum*

mus, non rece|det a nobis. expurgemus ergo animas | nostras ab omni temptatione pessi|ma, et non discedet a nobis deus; et si tan|tum annuerimus oculis, adest nobis. |

XIX Post haec autem a Petro dicta super|uenit et Marcellum, qui dixit: Petre, | ego tibi totam domum meam permun|daui a uestigiis Simonis et scelesti | pulueris ipsius perstirpaui. accepit | enim aquam et inuocans nomen Iesu | Christi sanctum cum ceteris seruis ipsius per|tinentibus ad eum, adsparsi omnem | domu meam et omnia triclinia et | omnem porticationem usque foris ad | ianuam et dixi: 'scio te, domine Iesu Christe, mun|dum et intactum esse ab omni immun|ditia, || f. 351u ut exfugetur hostis et inimi|cus meus a conspectu tuo'. et nunc, | beatissime, iussi conuenire in domum | communem uiduas et seniores ad te, | ut orent nobiscum. accipient autem | ministerii nomine singulos aureos, | ut possint uocari uere Christi serui. cete|ra autem praeparata sunt omnia ad | ministerium. rogo itaque, beatissime | Petre, consignare praecibus eorum, | ut et tu condecores orationes eorum | pro me. eamus ergo, accipiamus et Nar|cissum ut quicumque hic sunt fratres. | adquiescens itaque Petrus simplici|tati illius, ut et illi animum adimple|ret, prodit cum eo et ceteris fratri|bus.

XX Petrus uero introiuit et uidens | unam de senioribus uiduam ab oculis, | et filiam eius manum ei dantem et | inducentem in domum Marcelli. et | dixit ad eam Petrus: Accede, mater; | tibi ex hodierno die Iesus dexteram | suam dans, per quem lumen inacces|sibilem habemus quod non operiunt | tene- || f. 352r brae; qui tibi per me dicit: 'Aperi || oculos et uide et sola ambula'. et con|tinuo uidit et uiduam inponentem si|bi Petrum manum. introibit autem | Petrus in triclinio et uidit euange|lium legi. inuolues eum dixit: Viri, qui | in Christo creditis et

[26] 1. Tim. 6, 16

[4] *fol 351r in marg m 2:* bono filio marcello || [17] praec^{i}bus *corr m 1* [18] e^{o}rum *corr m 1* || [21] *fol 351u in marg m 2:* quinta mirabilia || [29] *fol 352r in marg m 2:* euangelium de marco

[4] *scribe* Marcellus || [6] *post* ipsius *uel ut MBonnet iudicat inter* per *et* stirpaui *aliquid deesse uidetur. Gundermann uerba* cum ceteris . . . ad eum *huc transferenda, et ante* cum *inserenda esse* et illum *suspicatur* praestrigia *pro* perstirpaui *conicit HUsener* || [7] accepit *ex* accepi *corruptum* || [9] domu *pro* domum || [13] *pro* communem *corrigo* commundatam || [17] condignare *suspicatur HUsener* | *pro* praecibus *expectes* praeces || [19] *pro* ut *scribe* et || [28] et *alterum delendum censet MBonnet* | *corrige* uidua || [29] *scil* introiuit || [30] inuolues *pro* inuoluens

speratis, scitote, | qualiter debeat sancta scribtura domini nostri | pronuntiari. quae gratia ipsius quod | coepimus, scribsimus, etsi adhuc uobis | infirma uidentur, capaciter tamen quae | perferuntur in humana carne infer|re. debemus ergo prius scire dei uolun|tatem seu bonitatem, quoniam perfu|sa olim inplanationem et hominum | multa milia in perditione mergenti|um, motus dominus misericordiam suam, | in alia figura ostendere et effigie ho|minis uideri, quem neque Iudei neque | nos digni inluminari possimus. unus|quisque enim nostrum sicut capiebat | uidere, prout poterat uidebat. nunc | quod uobis lectum est iam uobis | exponam. dominus noster uolens me maiesta|tem suam uidere in monte sancto, uidens || autem luminis splendorem || f. 352u eius cum | filiis Zebedei, caecidi tamquam mor|tuus et oculos meos conclusi et | uocem eius audiui talem qualem re|ferre non possum, qui me putaui ex|orbatum ab splendore eius. et pus|illum respirans dixi intra me: 'for|sitan dominus meus uoluit me hic addu|cere, ut me orbaret'. et dixi: 'et haec | tua uoluntas est, non contradico, | domine'. et dans mihi manum eleuauit | me. et exurgens iterum talem eum | uidi qualem capere potui. sicut er|go deus misericors, dilectissimi fra|tres, baiulauit nostras infirmi|tates et supportauit nostra de|licta, sicut dici profetasse: 'pecca|ta nostra portat et pro nobis | dolet: nos autem putabamus eum | in dolore esse et plagis teneri.' | quoniam 'ipse est in patre et pa|ter in eo', hic ipse est et pleni-| tudo omnis maiestatis, qui no|bis sua omnia monstrauit bona: || f. 353r manducauit et uiuit propter nos, ipse | neque esuriens neque sitiens, baiula|uit et inproperia passus est propter | nos, mortuus est et resurrexit nos|tri causa. qui et me peccantem defen|dit

11—14 Matth. 17, 1 sqq. || 22 Ies. 53, 4 || 24 Ioh. 17, 21

14 *fol 352u in marg m 2:* o dulcis petre || 20 ba[i]ulauit *corr m 1* | 22 pro///fetasse *erasa est* d

2 quae . . . coepimus scribsimus *graece seruata sunt apud Isidorum Pelusiotam II ep 99 ad Aphrodisium:* ἃ ἐχωρήσαμεν ἐγράψαμεν | quod *id est* quoad *ut HUsener animaduertit. aliter statuit MBonnet, qui* quod *retinet et pro* quae *scribere mauult* qui | coepimus *pro* cepimus || 3 infirme *conicit HUsener* | proferuntur *corrigere uult HUsener* || 4 *corrige* inferri || 5 inplanationem *pro* inplanatione || 6 hominum . . . mergentium *non tentandum est.* fuit graece *καὶ ἀνθρώπων πολλῶν χιλιάδων εἰς ἀπώλειαν δυσαμένων* || 7 *corrige* misericordia sua | *post* ostendere *adde* se || 8 digni *pro* digne || 17 *pro* et *scribendum est* si || 21 dici profetasse *corruptum est ex* dicit propheta: ipse || 26 *scil* bibit || 27 baiulauit *caret obiecto. fortasse* plagas *supplendum*

et confortauit magnitudine sua, | et uos consolauitur ut eum diligatis, | hunc magnum et minimum, formonsum | et foedum, iuuenem et senem, tempore | adparentem et in aeternum utique | inbisibilem; que manus humana non de|inuit et tenetur a seruientibus, quem | caro non uidit et uidet nunc, quem non | obauditum sed nunc cognitum, obaudi|tum uerbum et nunc est tamquam nos|set passionem exterum, castigatum | numquam sed nunc castigatus, qui ante | saeculum est et tempore intellectus est, | omni principio initium maximum et prin|cipibus traditum, speciosum sed inter nos | humilem, fedum uisum sed prouidum: hunc | Iesum habetis, fratres, ianuam, lumen, uiam, | panem, aquam, uitam, resurrectionem, | refrigerium, margaritam, then- || f. 353u saurum, || semen, saturitatem, granum sinapis, ui|neam, aratrum, gratiam, fidem, uerbum: | hic est omnia et non est alius maior ni|si ipse; ipsi laus in omnia saecula saeculo|rum. amen. |

XXI Et cum nona ora inpleta fuiset, | surrexerunt reddere orationem. | et ecce subito de senioribus uiduae | Petro ignorante sedentes ab oculis | non credentes, exclamauerunt dicen|tes ad Petrum: In uno sedimus, Petre, | in Christo Iesu sperantes et credentes. | quomodo ergo una ex nostris fecisti | uidere, praecamur, domine Petre, miseri|cordiam et pietatem illius tribuas | et nobis. Petrus autem dixit ad eas: Si | est in uobis fides, quae est in Christo, si con|firmata est in uobis, uidete sensum | quod oculis non uidetis; et aures ues|trae praecluse sunt, sed animo ues|tro intus pareant. hii oculi iterum | cludentur, nihil aliud uidentes nisi | homines et boues et muta || f. 354r animalia | et lapides et ligna; sed Iesum Christum non || omnes oculi uident. sed nunc, domine, dulce et | sanctum nomen tuum succurras istis; tu tan|ge oculos earum, tu enim potens es, ut hae | uideant luminibus suis. oratione autem fac|ta ab omnibus, refulsit triclinium in quo | erant tamquam cum scoruscat, sed talis | qualis solet in nubibus esse. sed nec tale | lumen, quod

16 *fuit* fuisest *sed* s *altera in rasura* || 22 *fol. 353u in marg man 2:* sexta mirabilia

---

1 *scil* consolabitur || 4 que *pro* quem. *scil prior* m *ante* manus *omissa* | *scribe* detinuit || 7 *scribe* extremam. *HUsener aut post* nos *interpungendum et pergendum censet* ⟨inpassibilem⟩ set passionem expertum, *aut scribendum* et nunc est tamquam nos passionem expertus || 8 *scribe* castigatum || 10 fedum *pro* fidum | prouidum *corruptum est*; *emendo* proditum || 19 sedimus *pro* sedemus || 20 *corrige* unam || 21 sensu *corrigunt HUsener et MBonnet* || 25 pateant *conicit HUsener* || 29 *scribe* succurrat || 32 *post* talis *addendum uidetur* fulgor

est interdie, inenarrabilem, inuisibilem, quod enarrare nemo homi|num possit, tale lumen, quod nos inlumi|nauit usque adeo ut exentiaremur abora|tione, proclamantes ad dominum et dicente: | 'miserere nobis, domine, seruis tuis. quae pos|sumus, domine, subportare, tu nobis praesta: | haec enim nec uidere nec subportare | possumus'. iacentibus autem nobis solae | illae uiduae stabant, quae erant ab ocu|lis. lumen autem clarum quod nobis ap|paruit, introibit in oculis earum et fecit | eas uidere. quibus dixit Petrus: Referte | quid uideritis. quae dixerunt: Quoniam | seniorem uidimus, speciem habentem | qualem tibi enarre non possumus; | aliae autem: Iuuenem adulescentem; | alii autem dixerunt: Puerum uidimus | tangentem || f. 354v oculos nostros subtiliter: | sic nobis aperti sunt oculi. Magnificans | itaque Petrus dominum dicens: Tu solus dominus | deus, cui laudem perferre quanta labia no|bis opus sunt, ut secundum misericor|diam tuam gratias tibi agere possumus? | ergo, fratres, sicut paulo ante uobis ret|tuli, maior constans deus cogitationibus | nostris, sicut ex senioribus uiduis trede|cim, quomodo alias et alias dominum uiderint. |

XXII Et hortatus uniuersos ut dominum ex totis | praecordiis intellegant, coepit cum Mar|cello et cum aliis fratribus ministrare | uirginibus domini, et repausare usque in ma|ne. quibus Marcellus dixit: Sanctae inuio|latae uirgines domini, audite: habetis ubi ma|netis. quae enim mea dicuntur, cuius sunt | nisi uestra? nolite discedere hinc, sed re|ficite, quoniam sabbatum quod superue|niet crastina die, contemtionem habet | Simon cum Petro sancto dei. sicut enim dominus sem|per cum eo fuit, et nunc stet pro eo | tamquam apostolo suo Christus dominus. Petrus || enim perseuerauit nihil gustans, sed su|per- || f. 355r ponens, ut malum uincat inimicum et | persecutorem ueritatis domini. ecce enim | uenerunt iuuenes mei, nuntiantes uidis|se se in foro anabatras configi, et turba | dicentium: 'Hic crastina

de
[25] discere *corr man 2* || [29] *fol 355r in marg superiore m 2:* petrus nicil gustabit in ipsa nocte

---

[3] *scil* exsensaremur aporiatione || [4] *scribe* dicentes || [8] *scil* introiuit || [11] enarre *ex* enarrare *corruptum* || [12] *expectes* aliae || [13] tredecim *corruptum est. emendo* didicimus || [25] *expectes* reficite uos. *sed nihil mutandum* || [26] contemtionem *pro* contentionem *hoc uno loco occurrit* || [29] superponens] *id est* ieiunium sponte suscipiens *cf Herm. Past. Sim. V, 3 ex uers palat:* si ergo mandata dei custodieris et superposueris nonnihil operibus, gaudebis || [32] turba *pro* turbam

die luce horta cer|tari habent duo Iudaei de conlocutione dei.' | nunc itaque peruigilemus usque in mane, | rogantes et petentes dominum nostrum Iesum Christum | ut exaudiat praeces nostras pro Petro. | Marcellus autem breuiter in somno con|uersus, expergefactus dixit ad Petrum: | Apostole Christi Petre, audaciter accedamus | ad propositum. nunc enim in somno breui|ter conuersus, uidi in excelso loco sedentem | et ante turbam magnam, et mulierem | quendam turpissimam, in aspectu Ethiopis|simam, neque Aegyptiam, sed totam nigram | sordibus, pannis inuolutam, in collo autem | torquem ferream et in manibus et in pe|dibus catenam, saltantem. uidens magna | uoce dicebas ad me: 'Marcelle, omnes | uiri Simoni et dei ipsius haec est, || f. 355v quae sal|tat: decolla eam.' et ego tibi dicebam: || 'Petre frater, senator sum generis magi | et nunquam manus meas maculaui, neque | passerem aliquando occidi.' et tu hoc audi|to plus clamare coepisti: 'Veni, uerum gla|dium nostrum, Iesu Christe, et non tantum | caput eius praecidas daemonis, sed et | omnia membra eius concide, palam istis | omnibus quos in tua militia probaui.' et | continuo tibi similis, Petre, tenens gladium | totam eam concidit usque adeo ut inten|derem ego bos ambos, et tibi et illi qui | concidebat illum daemonium, tam simi|les cum mea magna admiratione. exper|gefactus haec tibi rettuli signa Christi. | Haec ubi audiuit Petrus, magis animo | repletus est, quod Marcellus haec uidisset, | quonia dominus ubique suis prouidet. gra|tulatus itaque et recreatus his uerbis, | leuauit se ut ueniret ad forum.

XXIII Conue|nerunt autem et fratres et quicumque | Romae erant, occupantes loca singulis | aureis. concurerunt autem et senato|res et praefecti et officia. aduenieus | autem Petrus || f. 356r stetit in medio. uniuer||si exclamauerunt: Ostende nobis, Petre, | qui sit deus tuus, aut quae maiestas sit, quae | tibi fiduciam

1 conlocutine (o supra) *corr man 2* || 3 [n]ostras *add* n *man 1* || 7 *fol 355r paulo infra in marg m 2:* uisionem quem. uidit marcellus || 12 *posteriorem* i *uocis* simoni *ex apice literae* e *uel* c *inter scribendum corr man 1* || 26 *fol 355v in marg m 2*: petrus ad forum procedit

---

7 *post* sedentem *adde* te || 8 *lege* Aethiopissam. *HUsener* || 9 sordidis pannis *conicit MBonnet* || 12 omnes uiri simoni *corruptum est. facile emendare possis* omnes uires Simonis. *sed expectatur singularis. itaque conicio* omnis uirtus Simonis || 14 *corrige* magni || 20 *scil* uos || 24 quonia *pro* quoniam || 28 singulis aureis] *cf 66, 14 sqq.*

dedit. noli inuidus esse Ro|manis: deorum amatores sunt. habemus | autem experimenta Simonis, habemus | et tua; conprobate ergo nobis ambo, | cui uere debeamus credere. Et cum haec | dicerent, superuenit et Simon. conturba|tus stans ad latus Petri inprimis respicie|bat eum. post multum silentium Petrus | dixit: Viri Romani, uos nobis ueri iudices | estote. dico enim me uiuo et uero deo credisse, | cuius experimenta polliceor uobis facere, | quae iam mihi cognita sunt, sicut et inter | uos multi testimonium perhibent. uide|tis enim, hunc se repraehensum esse modi | tacentem me eum exfugasse a Iudaea prop|ter inposturas quas fecit Eubulae, ho|nestae feminae et simplicissime, magica | arte faciens. unde effugatus a me hunc | uenit, putans quoniam posset latere in|ter uos: et ecce stat in comminus. dic Simon, | non tu Hierosolymis procidisti ad pedes | mihi et Paulo, uidens per manus nostras || remedia quae facta sunt, dicens: 'Rogo uos, | accipite a me mercedem quantum uultis, | ut possim manum inponere et tales uir|tutes facere.' nos a te hoc audito maledi|ximus te: 'Putans temptare nos pecuniam | uelle possidere?' et nunc tu nihil timens? | Petrus mihi nomen est, quod dominus me Christus | dignatus est uocare paratum esse in omni | re. deo enim uiuo credo, per quem magias tuas | deponam. nunc quae faciebat mirabilia | uel praesentia uestra faciat. et modo quae | dixi de eo nolite credere mihi? Simon autem | dixit: Audaciam habes loqui de Iesu Nazare|no, fabri filio et ipsum fabrum, cuius ge|nus in Iudaea positum est? audi Petre: sen|sum habent Romani, non sunt fatui. Et | conuersus ad populum dixit: Viri Romani, | deus nascitur? crucifigitur? qui dominum ha|bet, non est deus. Haec autem eo dicente | multi dicebant: Bene dicis, Simon.

XXIV Petrus | autem dixit: Anatema in tuis uerbis in Christo! | audaciam habuisti haec loqui, profeta dicen|te de eo: 'Genus eius quis enarrauit?' et alius | profeta dicit: 'Et uidimus

15—17 *cf* Act. 8, 18 sqq. || 25 Marc. 6, 3 || 32 Ies. 53, 8 | Ies. 53, 2 sq.

2 *fol 356r in marg man 2:* petrus cum simone contendit || 7 policeor *corr m 2* || 10 proppter *cod, sed* p *alteram addidit m 2*

2 habeamus *expectat HUsener* || 7 credisse *pro* credidisse || 10 modi *corruptum est. displicet nunc* hodie *quod olim suspicatus sum.* modo tacentem ⟨et⟩ me *conicit Gundermann.* sero praehensum esse odio, tacentem *HUsener. fortasse* hunc [se] repr. esse Simonem tacentem me *scribendum est* || 12 hunc *ex* huc *corruptum* || 18 *scribe* putas || 19 times *corrigere uult HUsener* || 32 *scil* enarrabit. *est futurum*

|| f. 857r eum et non habuit || speciem neque decorem.' et: 'In nouissimis | temporibus nascitur puer de spiritu sancto: mater | ipsius uirum nescit, nec dicit aliquis patrem | se esse eius.' et iterum dicit: 'Peperit et non | peperit.' et iterum: [non minimum prestare | uobis agonem] 'Ecce in utero concipiet uirgo.' | et alter propheta dicit honorificatum patrem: | 'Neque uocem illius audiuimus neque obsetrix | subit.' alter propheta dicit: 'Non de uulua | mulieris natus, sed de caeleste loco des|cendit' et 'Lapis praecisus est sine manibus | et percussit omnia regna' et 'Lapidem quem | reprobauerunt aedificantes, hic factus | est in caput anguli' et lapidem eum dicit | 'Electum, praetiosum.' et iterum dicit pro|feta de eo: 'Et ecce uidi super nubem uenien|tem sicut filium hominis.' et quid plura? | o uiri Romani, si essetis scientes profeti|cas scributuras, omnia uobis exponerem; | per quas necesse erat per mysterium | et regnum dei consummare. sed haec pos|tea uobis adaperientur. nunc ad te, Si|mon: in quibus ante seducebas eos, fac | aliquid unum ex eis, et ego
|| f. 857v illud dissol||uam per dominum meum Iesum Christum. Simon | audacia sumpta dixit: Si praefectus per miserit, <non minimum prestare uobis agonem>.

XXV Praefectus autem patientiam | ab his uoluit prestare, ne quid uidere|tur inpiae gere. producit autem prae|fectus unum de suis alumnis et ad Sim|nem sic dixit: Hunc accipe, morti trade. | Petro dixit: Tu uero resuscita eum. Et | ad populum praefectus dixit: Vestrum | est nunc iudicare, qui ex illis acceptus | sit deo, qui mortificat aut qui uiuificat. | et continuo Simon ad aurem pueri locu tus est et sine uoce fecit tacere et mo ri. ut autem coepit murmur populi es se, una uero de

[1] Orac. Sibyll. VIII, 457 sqq. (?) || [4] Ascens. Ies. 11, 9; 13 || [5] Ies. 7, 14 || [6] Ascens. Ies. 11, 14 || [7—8] *unde uerba* non de uulua . . . descendit *sumta sint nescio* || [8] Dan. 2, 34 || [9] Ps. 117, 22 || [11] Ies. 28, 16 || [12] Dan. 7, 13

[4] *uerba uncis inclusa* non minimum prestare uobis agonem *a librario ex sequentibus huc translata sunt. pertinent ad finem capitis XXIV, ubi ea inserui* || [13] homnis *corr m 1* || [19] *uerba uncis fractis inclusa hoc loco inserenda sunt*

[7] obsetrix] *caueas ne corrigas* || [8] caeleste *pro* caelesti || [15] *post* mysterium *aliquid deesse uidetur* | consummare *pro* consummari || [20] *scribe* praestabo. *H Usener deesse putat* paratus sum || [21] abhis *fortasse corruptum est. suspicor* ambis *pro* ambobus || [22] inpiae *pro* inpie | gere *pro* gerere || [23] *scribe* Simonem

uiduis, quae ad Marcel|lum refrigerabat, clamabat stans | retro turbam: Petre, seruus dei, filius | meus mortuus est, unicum quem habe|bam. populus autem locum faciens ei, | induxerunt ad Petrum. illa autem | prostrauit se pedibus eius dicens: | Vnicum filium habebam; hic umeris suis | alimentum mihi praestabat, ipse me | leuabat, ipse me portabat. hoc mor|tuo, qui || f. 358r mihi manum porriget? cui Pe|trus dixit: Istis testibus duc te et | adduc filium tuum, ut hii uidentes | credere possint quoniam dei uirtute | surrexit, ille autem hoc uidens ceci|dit. Petrus autem ad iuuenes dixit: | Iuuenes hic opus sunt, praeterea uolen-| tium credere. Et continuo surrexerunt | iuuenes triginta, parati qui illam baiu|larent siue filium eius mortuum adfer|rent. illa autem uidua uix reuersa | ad se, sustulerunt eam iuuenes. ad il|la exclamabat dicens: Ecce, fili, misit | Christi seruus ad te, capillos suos et faci|em lacerans. iuuenes autem qui uene|runt nares pueri considerarant, si uere | mortuus esset. uidentes autem quo|niam mortuus est, consolabantur | matrem ipsius, dicentes: Si uere credis | in deo Petri, tollentes eum perferimus | ad Petrum, ut eum suscitans restitu|at tibi.

XXVI Haec dicentibus iubenibus, praefec|tus autem in foro intuens Petrum | dixit: Quid dicis, Petre? ecce puer mortuus || f. 358u iacet, quem et imperator libenter ha|bet, et non illi peperci. utique habebam | alios conplures iuuenes; sed confidens | in te et in dominum tuum quem praedicas, si | uere certi et ueri estis: ideo hunc uolui | mori. Petrus autem dixit: Non tempta|tur deus neque extimatur. sed dilectis|simus ex animo colendus exaudiet qui | digni sunt. sed quoniam nunc tempta|tor inter uos deus et dominus meus Iesus Christus, | et tanta signa et prodigia faciens per | me in conuersatione peccatorum suo-|rum: et nunc in conspectu omnium, quem | Simon tangens occidit tu, domine, per me|am uocem tua uirtute suscita eum. | Et dixit Petrus domino pueri: Vade, tene | dexteram eius et habebis eum uiuum | et tecum ambulantem. Agrippa uero | praefectus cucurrit et uenit ad pue|rum et tenens manum eius suscita|uit eum. uidentes autem turbas | omnes subclamauerunt: Vnus deus, unus | deus Petri.

[7] *fol 358r in marg superiore man 2:* septima mirabilia || [11] conti^u^uo *corr m 1* || [15] suo^s^ *corr m 2*

[9] illa *suspicatur MBonnet* || [16] *fortasse* considerabant || [27] temptator *pro* temptatur || [20] *scil* iuuenibus || [29] *pro* conuersatione *expectes* conuersione || [35] *scribe* turbae

ostendit populo eleuas|se caput et agitare, et oculos aperien|te, et inclinante se Simonem molli. sta|tim ligna et gremia acceperunt pete|re, ut Petrum flammas cremarent. | Petrus autem || f. 361r accepta uirtute Christi || eleuauit uocem suam, ad succlamantes aduer|sus se dixit: Nunc uideo uos, populi Romani, quod | mihi non licet dicere fatuus et uanos esse, quam|diu oculi uestri et aures uestre et prȩcordia | excate sunt. usque qua sensus uester obs|curatus est, non uidetis maleficatos uos | esse, tamquam putetis mortuum surre|xisse qui non se leuauit. sufficiebat mihi, ui|ri Romani, tacere et silentio mori, et relin|quere uos in figmentis huius mundi. sed ig|nis inextinguibilis poenam ante oculos | habeo. si ergo hoc uisum est uobis, loquatur mortuus, | surgat, si uiuit, soluit sibi mentum ligatum | manibus suis, clamet matrem suam, et uo|bis clamantibus dicat: quid clamatis? | manu sua annuat uobis. uultis ergo ui|dere, quoniam mortuus est, et uos obli|gati estis, recedat hic a lecto, qui sua|sit uobis recedere a Christo, et talem illum | uidebitis, qualem et adtultum uidis|tis. Agrippa autem praefectus tam | non || f. 361u tolerans leuauit se, et manibus | suis inpegit Simonem. et sic denuo || mortuus iacebat sicut ante erat. populus autem | in furia conuersus a magia Simonis, coepit adcla|mare: Exaudi, Caesar, si iam non surgit mortuus, | ardeat Simon pro Petro, quoniam nos uero excaec|cauit. Petrus autem dixit extensa manu: | O uiri Romani, iam pacienciam praebete. <non> dico uobis, ut puero suscitato ardeat Simon: si enim | dixero, facietis. Succlamauit populus: Etsi tu | nolueris, Petre, nos faciemus. Quibus Petrus | dixit: Si perseueraueritis in hoc, puer se non | leuauit. malum enim pro malo non nouimus | retribuere; sed

[1] aperiente *cod.* e *secunda in rasura manu 1. fuit* r || [4] uirtute accepta *cod. signa transpositionis a prima ut uidetur man. Gundermann* | eluauit *corr m 1* || [9] non . leuauit ///// *cod. fuit* leuauit se *signo transpositionis super ras deinde correxit ipsa m 1. Gundermann* || [13] mortuus *post* loquatur *man 2 addidit*

---

[1] *scribe* aperientem || [2] inclinantem *corrigere uult HUsener* | Simonem molli] Simone moueri *ego corrigo* Simone adtolli *suspicatur Gundermann.* Simonem *pro datiuo,* molli *pro* molle *uel* molliter *dici* putat *HUsener* | gremia *scil* cremia | *pro* acceperunt *expectes* occeperunt || [3] flammas *pro* flammis || [4] *ante* ad succlamantes *supple* et || [6] fatuus *ex* fatuos *corruptum* | *post* uanos *uidetur inserendum esse* uos || [7] excate *ex* excaecatae *corruptum* || [13] *scribe* soluat || [18] tam *ex* iam *corruptum* || [24] pacienciam *hoc loco cod. sed plerumque scribit* patientia | non *inseruit HUsener* || [28] leuauit *scil* leuabit

didicimus inimicos nostros | diligere et pro persecutores nostros orare. | si enim et hic potest paeniteri, melius. deus enim | non memorabitur mala. ueniat ergo in lu|mine Christi. si autem non potest, partem pa|tris sui diabuli possideat. uestre autem | manus non coinquinentur. Et cum hoc | dixisset ad populum, accessit ad puerum | et antequam suscitaret eum, dixit ad | matrem eius: Istos iuuenes quos manum|misisti in honore filii tui, possunt liberi | obsequium domino suo uiuo prȩstare: || [f. 362r] scio enim quorundam animum ledi, quod ui|derint filium tuum surrexisse, quod ite|rum seruituri sunt illi. sed permaneant | omnes liberi, percipientes ciuaria sicut ante | percipiebant, filius enim tuus resurrectu|rus est, et cum eo sint. Et diutius intueba|tur Petrus quid cogitaret. et dixit mater | pueri: Quid aliud possum facere? itaque coram | prȩfecto dicam, quaecumque consumere | habui in corpore filii mei, ipsi possideant. | Cui dixit Petrus: Cetera uiduis distribuan|tur. Gaudens uero Petrus animo in spiri|tu dixit: Domine qui misericors es, Iesu Christe, ap|pare Petro tuo inuocanti te, sicut semper | fecisti misericordiam et bonitatem: | praesentibus istis omnibus qui liber|tatem consecuti sunt, ut hii seruire | possint, exurgat nunc Nicostra|tus. Et tangens Petrus pueris la|tus dixit: Surge. Et surgens puer | sustulit uestimenta sua et sedit | et soluit sibi mentum, petens alia | uestimenta, descendit de lecto || [f. 362v] et dixit ad Petrum: Rogo te, homo, eamus | ad dominum Christum nostrum quem uidi tecum | loquentem; qui tibi dixit, me tibi osten|dens: 'Huc mihi eum adhuc, meus enim est'. | Audiens Petrus hoc a puero, conforta|batur plus animo domini adiutorio, et | dixit Petrus ad populum: Viri Romani, | sic mortui resuscitantur, sic confabu-|lantur, sic ambulant resurgentes, | uiuunt ad tempus quem deus uoluerit. | nunc ergo qui conuenistis ad spec|taculum, si

1 Matth. 5, 44

3 memorabi///tur *in rasura fuisse uidetur* l. *Gundermann* || 11 ciuari *corr m 2* || 15 possideant] *literae* t *maxima pars per scissuram membranae deperdita. Gundermann* || 17 *margo exterior partim abscissus, in lacinia manu 2 literae supersunt hae:* acep . . . . . bil . . *Gundermann. fuit* decima mirabilia || 22 *fol 362r in marg infer m 2:* gla tibi xpe || 29 ui . . unt *cod membrana pertusa*

7 *dele* m *priorem in* manummisisti || 11 *scil* cibaria || 21 pueris] *corrige* pueri || 24 *scribendum uidetur* homo dei || 26 adhuc *ex* adduc *corruptum*

non conuertamini ab his | malis uestris, et ab omnibus fa|bricatis diis uestris, et ab omni inmun|ditia et concupiscentia, || f. 365r percipite | communicationem Christi credentes || ⟨ut⟩ in aeternum uitam consequamini.

XXIX | Ex eadem hora adorabant eum tam|quam deum pedibus eius deuoluti, et quos | habebant in domo infirmos ut cura|ret eos. praefectus autem uidens | tantam multitudinem

² inmu[n]ditia *corr m 1* || ³ *post* credentes *fol 362v septem uersuum spatium uacat. scripturae uestigia quae adesse uidentur literarum sunt folii 362r, membrana pellucida. in marg m 2:* hic minus abet. *quae nunc in codice sequuntur folia 363 et 364 iam saeculo VII a bibliopega ex errore illata sunt. uerba sunt libri IV Recognitionum Clementinarum a capite V exeunte* (*inde a uerbis* ex utroque perfectus) *usque ad uerba capitis X ineuntis* naturae debitum et non dei. *rem perspexit corrector saec VIII qui in margine superiore fol 363r notauit:* istu . . . . de . . . . i . . . . et de quarto libro de caput. *item fol 365r in margine superiore addidit:* iam istut de isto libro est

---

² *post* concupiscentia *aliquot uerba a librario omissa sunt. lacuna fere sic explenda uidetur:* in aeternum peribitis. conuertimini ergo et || ³ ut *ego inserui* || ⁶ *post* deuoluti *excidisse uidetur* adportantes *uel simile quid*

f. 174r a A

Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου.

I Κυριακῆς οὔσης, ὁμιλοῦντος τοῦ Πέτρου τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ προτρέποντος εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν, παρόντων πολλῶν συγκλητικῶν καὶ ἱππικῶν πλειόνων καὶ γυναικῶν πλουσίων ⟨καὶ⟩ ματρωνῶν καὶ στηριζομένων τῇ πίστει, μία τις ἔνθα οὖσα γυνὴ πάνυ πλουσία, ἥτις τὴν ἐπίκλησιν τοὔνομα Χρυσὴ εἶχεν, διὰ τὸ πᾶν αὐτῆς σκεῦος χρύσεον ὑπάρχειν — ἥτις γεννηθεῖσα οὔτε ἀργυρέῳ ποτὲ σκεύει ἐχρήσατο οὔτε ὑελῷ, εἰ μὴ μόνοις χρυσέοις — εἶπεν τῷ Πέτρῳ· Πέτρε, θεοῦ δοῦλε· εἰς ὄναρ ἐμοὶ παραστὰς ὃν λέγεις θεὸν εἶπεν· Χρυσῆ, Πέτρῳ τῷ διακόνῳ μου ἀποκόμισον

¹ *Μηνὶ ἰουνίω κθ̄ μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου πέτρου. ἐκ τῶν ἱστορικῶν κλήμεντος ῥώμης ἐπισκόπου. ἐν τῷ ἐσχάτω λόγω ἱστοροῦντος οὕτως. κύριε εὐλόγησον A* || ⁴ *καὶ ante ματρωνῶν ego inserui* || ⁵ *ἐν θεοῦ σαγηνῇ A* ⁶ *τοὔνομα] scholion margini adscriptum suspicatur Gundermann* || ⁷ *χρύσον A* || ⁸ *σκεύη A χρύσοις A*

ad Petrum | adtendentem, adnuebat Petro ut | discederet. Petrus autem dicebat po|pulo ut in domo Marcelli uenirent. | mater autem pueri rogabat Petrum | ut in domum suam pedem poneret. | Petrus autem constituerat die domi|nico id Marcellum, ut uideret uiduas, | ut pollicitus erat Marcellus, ut ma|nu ipsius munistrarentur. dicebat | ergo puer qui surrexerat: Ego a Petro | non discedo. mater autem gaudens | et hilaris peruenit in domo sua. et alia | die post sabbatum uenit in domum | Marcelli, adferens Petro duo milia au|reorum, dicens ad Petrum: Haec diui|de uirginibus Christi qui ei deseruiunt. puer | autem qui a mortuis resurrexit cum | uidisset nemini se donasse, uenit ad domum || et aperuit armarium, et ipse obtulit | quattuor milia || f. 365u
aureorum dicens ad Pe|trum: Ecce et ego qui resuscitatus | suum duplicem oblationem offero, et | me ipsum ex hodiernum loquentem | uictimam deo.

[4] . id *cod* || [6] munistrarentur *cod.* u *prior fortasse ex* a *correcta. Gundermann* || [11] uidisse[t] *corr m 1*

[4] *pro* id *ante* Marcellum *scribendum uidetur* ad | *post* Marcellum *excidisse uidetur* uenire. *nam* constituerat *uix idem significare potest quod* constiterat. *nisi forte scribendum est* constituerat id Marcello || [14] suum *corruptum ex* sum

XXX Dominica autem die, ad loquente Petro fratribus et orante | ut perseuerarent in fide domini nostri Iesu Christi, | aduenientibus senatoribus conpluribus, | adueniebant autem et aequites Roma|ni et matronae et aliae conplures ho|nestae feminae, confortabantur in fi|de. et obsetrix quaedam, honesta fe|mina, quae cognomen habebat Crysis † propter quod omnem uasum aureum | possideret, quae neque argenteo uaso | neque uitreo utebatur, sed omnia au|rea, dixit Petro: Dei minister, adstitit | mihi deus tuus dicens: 'Ministro meo Pe|tro da decem

[20] *folii 365u uersum tertium decimum ex errore omissum librarius in fine paginae suppleuit uersuum seriem literis A, B, C appositis signans. Gundermann*

[20] *ante* confortabantur *adde* et | obsetrix] *interpretem latinum* μαῖά τις *pro* μία τις *legisse perspexit Gundermann*

μυρίους χρυσίνους· ὀφείλεις γὰρ αὐτῇ. ἐκόμισα οὖν φοβουμένη, μή τι κακὸν πάθω ὑπὸ τοῦ ὀφθέντος μοι, εἰς οὐρανὸν ἀπερχο- f.174r^b A μένου. καὶ ταῦτα εἰποῦ|σα καὶ θεῖσα τὸ χρῆμα ἀπηλλάγη. ὁ δὲ Πέτρος ἰδὼν ἐδόξασεν τὸν κύριον, ὅτι ἤμελλον οἱ θλιβόμενοι ἀναψύχειν. τινὲς οὖν τῶν παρόντων ἔλεγον αὐτῷ· Πέτρε, οὐ κακῶς ἐδέξω τὸ χρῆμα τοῦτο παρ' αὐτῆς; διαβέβληται γὰρ ἐν ὅλῃ ⟨τῇ⟩ Ῥώμῃ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ ὅτι οὐ προσέχει ἑνὶ ἀνδρί· μέχρι γὰρ καὶ τῶν ἰδίων νεανίσκων πρόσεισι. μὴ κοινώνει οὖν τῇ Χρυσῇ τραπέζῃ, ἀλλὰ πεμφθῇ ἐπ' αὐτὴν τὸ παρ' αὐτῆς. Ὁ δὲ Πέτρος ἀκούσας καὶ γελάσας εἶπεν τοῖς ἀδελφοῖς· Αὕτη τίς μὲν ἔστιν τὸν ἄλλον βίον, οὐκ οἶδα. ὅτι δὲ τὸ χρῆμα τοῦτο ἐδεξάμην, οὐ μάτην ἐδεξάμην· παρεῖχεν γὰρ ὡς χρεώστρια τοῦ Χριστοῦ, καὶ δίδωσιν αὐτὸ τοῖς τοῦ Χριστοῦ δούλοις· αὐτὸς γὰρ αὐτῶν προενόησεν.

II Ἔφερον δὲ καὶ τοὺς κάμνοντας πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ σαββάτῳ, δεόμενοι ὅπως ἀνασφάλωσιν τῶν νόσων. καὶ ἰῶντο πολλοὶ παραλυτικοὶ καὶ ποδαγρικοὶ καὶ ἡμιτριταῖοι καὶ τεταρτίζοντες, καὶ πάσης νόσου σωματικῆς ἰῶντο ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πιστεύοντες, καὶ πάμπολλοι εἰς τὴν τοῦ κυρίου χάριν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσετίθεντο. Σίμων δὲ ὁ μάγος τῷ ὄχλῳ ἡμερῶν ὀλίγων διελθουσῶν ὑπισχνεῖτο τὸν Πέτρον ἀπελέγξαι, μὴ πεπιστευκότα || f.174v^a A θεῷ ἀλη||θινῷ, ἀλλ' ἠπατημένῳ. πολλὰς οὖν φαντασίας ποιοῦντος αὐτοῦ οἱ ἤδη ἑδραῖοι τῶν μαθητῶν κατεγέλων αὐτοῦ. ἐν τρικλίνοις γὰρ ἐποίει πνεύματά τινα πρὸς αὐτοὺς εἰσάγεσθαι, φαινόμενα μόνον, οὐκ ὄντα δὲ ἀληθῶς. καὶ τί γὰρ λέγειν; διεληλεγμένου αὐτοῦ διὰ πολλῶν ἐπὶ μαγίᾳ, καί χωλοὺς ἐποίησεν φαίνεσθαι ὑγιεῖς πρὸς βραχὺ καὶ τυφλοὺς ὁμοίως, καὶ νεκροὺς ἅπαξ πολλοὺς ἔδοξε ζωοποιεῖν καὶ κινεῖσθαι, ὥσπερ καὶ τὸν Στρατόνικον. ταῦτα δὲ πάντα ὁ Πέτρος ἀκολουθῶν διήλεγχεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ὁρῶντας. καὶ δὴ ἀεὶ ἀσχημονοῦντος καὶ ἐγγελωμένου ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίων ὄχλου καὶ ἀπιστουμένου ἐφ' οἷς ὑπισχνεῖτο ποιεῖν μὴ ἐπιτυγχάνοντος, ἐν τούτῳ τοῦτον πάντα εἰπεῖν αὐτοῖς· Ἄνδρες Ῥωμαῖοι, νῦν δοκεῖτέ μου κατισχῦσαι τὸν Πέτρον ὡς δυνατώτερον καὶ μᾶλλον αὐτῷ προσέχετε; Ἠπάτησθε. αὔριον γὰρ ἐγὼ καταλιπὼν ὑμᾶς ἀθεοτάτους καὶ ἀσεβεστάτους, ἀναπτήξομαι πρὸς τὸν θεόν, οὗ ἡ δύναμις ἐγώ εἰμι ἀσθενήσασα. εἰ οὖν ὑμεῖς πεπτώκατε, ἰδὲ ἐγώ εἰμι ὁ Ἑστώς· καὶ ἀνέρχομαι

[2] ἀπερχομένῳ *A* ‖ [7] τῇ *ego addidi* ‖ [8] πρόσεισι *maluit HUsener*
[13] αὐτῷ *A* ‖ [32] πάντα *delendum videtur* ‖ [34] ἠπάτεισθε *A* ‖ [35] καταλειπὼν *A*

milia aureorum: debes | enim illi'. timens autem ego, ne quid | mali patiar ab illo quem uidi de caelis | respicientem. Et haec dicens posuit | ad pedes pecuniam et discessit. Petrus || autem f. 366r magnificabat dominum, quoniam pau|peres refrigeraturi erant. quidam | autem de fratribus dicebant Petro: Vide, | frater, ne non bene acceperis paecuni|am. dicitur enim fornicatam illam es|se, neque ullum uirum relinquisse; | usque et de seruis suis non parcit. si | autem tibi uidetur, communicare ei | noli de mensa domini nostri Iesu Christi, sed mitta|tur ignis eius in eam. Petrus hoc audito | subrisit et dixit: Haec quae sit ignoro. | ego hanc paecuniam accepi a deuitri|ce Christi: do enim illam seruis Christi: ipse enim | illis prouidit.

XXXI Adferebant autem ad | Petrum infirmos sabbato ut sanaret | ab infirmitatibus suis, et omnes sana|bantur. nam et podagrici et ciragri|ci et quartanari et ab omne infirmi|tate sanabuntur in nomine Iesu Christi | credentes. adponebantur autem | cottidie in domini gratia credentes. sed | post dies paucos Simon se dicebat | Petrum vincere tamquam non cre-|dentem deo uiuo sed persuasioni uane, || et fantasmata omnia f. 366u facere. qui autem | iam constabiliti erant in deo et Christo, | non seducebat. nam Simon faciebat | in triclinio, sed nihil uerum, et <anima>|tos iam traductos faciebat, et clu|dos rectos ambulare, sed in brebi, cae|cos uidere, sed non uerum, quod faci|ebat in fantasia, ut ad hora hominibus | uideretur; nam redibant iterum | in eam ualetudinem. nihil tamen fir|mum, sicut et Petrus Nicostratum | et ceteros fecerat sanos. nam Petrus | sequendo Simonem magum dissolue|bat eum, nam ab omnibus aporiabatur | et nemo illi iam nihil credebat. no|uissime autem dicit Simon: Viri Roma|ni, putatis, quod Petrus me uicit, qua|si fortior sit me? sic illum adtenditis | tamquam potentiorem me: persedu|xit enim uos. sed crastina die volabo | ad domi-

12 ipse *correxit m 1* || 19 fantasmata *corr m 1* || 22 *fol 366u extremae literae uersus quarti paene euanuerunt. Gundermann legit* amut *et suspicatur* amotos. *fortasse fuit* anima, *ut legendum sit* animatos

---

9 *τῇ τοῦ Χριστοῦ τραπέζῃ interpretem legisse monet Gundermann* | ignis eius] *id est τὸ πῦρ αὐτῆς pro τὸ παρ' αὐτῆς* || 11 *scil* debitrice || 15 omne *pro* omni || 16 sanabuntur *ex* sanabantur *corruptum* || 19 persuasioni uane] *interpres legisse uidetur ἀπάτῃ κενῇ cf. Col. 2, 8* || 21 *post* faciebat *excidisse uidetur* mortuos moueri *uel simile quid* || 23 *scil* breui

πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Κἀμὲ τὸν Ἑστῶτα υἱόν σου κατακλῖναι ἠθέλησαν· ἀλλὰ μὴ συνθέμενος αὐτοῖς εἰς ἐμαυτὸν ἀνέ‖δραμον. ‖ f. 174v[b] A

III *Καὶ ἤδη τῇ ἐπιούσῃ ὁ ὄχλος πλείων συνήρχετο εἰς σάκραν βίαν, ὅπως ἴδωσιν αὐτὸν πετώμενον. ὁ δὲ Πέτρος ὅραμα θεασάμενος ἧκεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὅπως αὐτὸν καὶ ἐν τούτῳ ἐλέγξῃ· ὅτε γὰρ εἰσίει εἰς τὴν Ῥώμην, ἐξέστησεν τοὺς ὄχλους πετώμενος. ἀλλ' οὔπω Πέτρος ὁ ἐλέγχων αὐτὸν ἦν ἐνδημῶν τῇ Ῥώμῃ, ἥνπερ οὕτως πλανῶν ἐφάντασεν, ὡς ἐκστῆναί τινας ἐπ' αὐτῷ. στὰς οὖν οὗτος ἐν τόπῳ ὑψηλῷ καὶ θεασάμενος τὸν Πέτρον, ἤρξατο λέγειν· Πέτρε, νῦν μάλιστα ὅταν ἀνέρχομαι κατέναντι τούτων πάντων θεωρουμένων λέγω σοι· Εἰ σοῦ ὁ θεὸς δύναται, ὃν Ἰουδαῖοι ἀνεῖλον καὶ ὑμᾶς ἐλιθοβόλησαν τοὺς ὑπ' ἐκείνου ἐκλελεγμένους, δειξάτω ὅτι θεοῦ ἐστιν ἡ πίστις αὐτοῦ, φανήτω ἐπὶ τούτῳ, εἰ ἀξία θεοῦ ἐστιν. ἐγὼ γὰρ ἀνελθὼν ἑαυτὸν ἐπιδείξω τῷ ὄχλῳ τούτῳ παντὶ ὅστις εἰμί. καὶ ἰδοὺ ἀρθέντος αὐτοῦ εἰς τὸ ὕψος καὶ πάντων ὁρώντων αὐτὸν εἰς ὅλην <τὴν> Ῥώμην, καὶ ὑπὲρ τοὺς ναοὺς αὐτῆς καὶ τὰ ὄρη ἠρμένον, ἀφεώρων οἱ πιστοὶ εἰς τὸν Πέτρον. καὶ ὁ Πέτρος ἰδὼν τὸ παράδοξον τοῦ θεάματος ‖ ἐβόησεν πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· Ἐὰν ἀφῇς τοῦτον ποιῆσαι ὃ ἐπεχείρησεν, νῦν πάντες οἱ εἰς σὲ πιστεύσαντες σκανδαλισθήσονται καὶ ἔσται ἃ δι' ἐμοῦ ἔδωκας αὐτοῖς σημεῖα καὶ τέρατα ἄπιστα· τάχυνον κύριε τὴν χάριν σου, καὶ καταπεσόντος αὐτοῦ ἄνωθεν, ἐκλ<υθ>εὶς συστῇ καὶ μὴ ἀποθάνῃ, ἀλλὰ <κε>νωθῇ καὶ τὸ σκέλος κατεάξῃ ἐκ τριῶν τόπων. Καὶ καταπεσόντος αὐτοῦ ἄνωθεν τὸ σκέλος κατέαξεν ἐκ τριῶν τόπων. τότε αὐτὸν λιθοβολήσαντες ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια ἀνεχώρησαν, Πέτρῳ τὸ λοιπὸν πάντες πειθόμενοι.* ‖ f. 175r[a] A

Εἷς δέ τις ἐλθὼν διὰ τάχους ἐξ ὁδοῦ τῶν φίλων τοῦ Σίμωνος, Γέμελλος ὀνόματι, παρ' οὗ πολλὰ ἔλαβεν ὁ Σίμων, Ἑλληνίδα τινὰ γυναῖκα ἐσχηκώς, ἰδὼν αὐτὸν κατεάξαντα τὸ σκέλος εἶπεν·

[4] *πλείω A | εἰς σάκραν βίαν ego scripsi cum V εἰς ἀκρίβειαν A* ‖ [9] *fortasse οὗτος* ‖ [11] *lege ὅτ' ἀνέρχ.,* AN *falso iterato H Usener* ‖ [12] *θεωρουμένων emendauit H Usener θεωρούμενος A* ‖ [18] *τήν ego addidi* ‖ [21] *τοῦτο A* ‖ [24] *post ἄνωθεν supplenda uidentur εὔχομαι ἵνα | ἐκλυθεὶς] literae υ et θ in rasura sunt* ‖ [25] *κενωθῇ] literae κε euanuerunt* ‖ [30] *γέμελος A | ὁσινων A*

num cuius ego uirtutem noui, quia | uos caecidistis me, et ego uado ad pa|trem omnium et dico illi: 'Iniuriam mi|hi fecerunt filii tui; ego ad te ideo re||uersus sum'. || f. 367r

XXXII Alia autem die turba mag|na conuenit ad platea quae dicitur | sacra uia, ut uiderent eum uolantem. | et Petrus uenit ut et ipse interesset. | et uenit et magna uoce dixit Simon | Petro: Adtende Petre, quia ad dominum uado | coram populo spectante me. dico tibi, | Petre, si quid deus tuus potest, quem Iudaei | occiderunt et uos lapidauerunt qui sub | illo eratis collecti, appareat modo quae | sit fides tua: ego enim ad eum uado. en | subito in alto uisus est omnibus uidenti|bus in tota urbe sup omnia templa | et montes. respiciens autem Petrus | et ipse mirabatur talem uisum. Petrus | uero clamauit ad dominum Iesum Christum dicens: | Si passus fueris hunc quod conatus est | facere, omnes qui crediderunt in te | scandalizantur, et quaecumque de|disti per me signa erunt fincta. citius | ergo, domine, fac gratiam tuam et osten|de omnibus qui me adtendunt uirtu|tem tuam. sed non peto ut moriatur, | sed aliquid in membris suis uexetur. || et continuo caecidit ad || f. 367u terram, fregit | crus in tres partes. tunc eum lapadan|tes omnes fidentes et conlaudantes | dominum.

Superueniens autem quidam de | uia amicus Simonis, nomine Gemellus | a quo Simon multa acceperat, uidens | eum crure fracto, subridens dixit | ei: Tu es dei uirtus? quis tibi crus

[9] occderunt (i superscript) *corr m 1* | *p. 367r in margine exteriore uestigia adnotationis man 2:* sim . . . l. || [12] sup *cod. linea transuersa non comparet. sed fuit sine dubio* super

---

[1] *ante* noui *inserendum esse* me *perspexit H Usener* | *post* me *excidisse uidetur* stante *uel simile quid. Gundermann* || [3] filii tui] *pro υἱόν σου latinus legisse uidetur υἱοί σου nisi forte* filio tuo *scribendum* | ad te] *interpres legit εἰς σεαυτόν pro εἰς ἐμαυτόν* || [6] *latinus θεασόμενος pro θεασάμενος legisse uidetur* || [10] fides tua] *latinum πίστις σαυτοῦ pro πίστις αὐτοῦ legisse monuit Gundermann* || [11] *scribe* ad deum || [20] *ante* fregit *inserendum est* et | lapadantes *pro* lapidantes | *post* omnes *deesse putat* domum abierunt *H Usener*

Σίμων, εἰ ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ κατάσσεται, μὴ καὶ αὐτὸς ὁ θεός, οὗ δύναμις εἶ, τυφλωθήσεται; Δραμὼν οὖν καὶ ὁ Γέμελος ἠκολούθει τῷ Πέτρῳ λέγων αὐτῷ· Κἀγὼ τῶν ἐπὶ Χριστὸν πιστευόντων εὔχομαι εἶναι. ὁ δὲ Πέτρος· Τίς οὖν ὁ φθόνος, ἔφη, ἀδελφέ μου; ἐλθὲ καὶ παρέδρευε. Ὁ δὲ Σίμων ἐν τῇ συμφορᾷ γενόμενος εὗρέν τινας τοὺς διακομίσαντας αὐτὸν νυκτὸς κραββάτῳ ἀπὸ Ῥώμης εἰς Ἀρικίαν· κἀκεῖ ἐπιμείνας ἀπηνέχθη πρός τι||να [f. 175rᵇ A] Ῥώμης ἐξορισθέντα Κάστωρα εἰς Ταρακίνα<ν> ἐπ' αἰτίᾳ μαγικῇ· κἀκεῖ κατατεμνόμενος, τὸ πέρας τοῦ βίου ὁ τοῦ διαβόλου ἄγγελος ἔδωκεν Σίμων.

IV Ὁ δὲ Πέτρος ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀγαλλιώμενος μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῷ κυρίῳ καὶ εὐχαριστῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπὶ τῷ ὄχλῳ τῷ καθημερινῷ τῷ προσαγομένῳ τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ τῇ τοῦ κυρίου χάριτι. συνήγοντο δὲ καὶ αἱ παλλακίδες τοῦ πραιφέκτου Ἀγρίππα πρὸς τὸν Πέτρον, τέσσαρες οὖσαι, Ἀγριππῖνα καὶ Νικαρία καὶ Εὐφημία καὶ Δῶρις. ἀκούουσαι τὸν τῆς ἁγνείας λόγον καὶ πάντα τὰ τοῦ κυρίου λόγια, ἐπλήγησαν τὰς ψυχάς, καὶ συνθέμεναι ἀλλήλαις ἁγναὶ τῆς Ἀγρίππα κοίτης διαμεῖναι ἠνοχλοῦντο ὑπ' αὐτοῦ. ἀποροῦντος οὖν τοῦ Ἀγρίππα καὶ λυπουμένου περὶ αὐτῶν — καὶ μάλιστα τούτων ἤρα — ἐπετηρεῖτο οὖν καὶ ὑποπέμψας ὅπου ἀπήρχοντο, μανθάνει ὅτι πρὸς τὸν Πέτρον. ἔλεγεν οὖν αὐταῖς ἐλθούσαις· Μὴ κοινωνεῖν ἐμοὶ ὁ Χριστιανὸς ἐκεῖνος || [p. 1 P] ἐδίδαξεν ὑμᾶς· γινώσκετε ὅτι καὶ ὑμᾶς ἀπολέσω κἀκεῖνον ζῶντα καύσω. αὗται μὲν οὖν ὑπέμειναν πάντα τὰ κακὰ παθεῖν ὑπὸ τοῦ Ἀγρίππα, μόνον ἵνα μηκέτι οἰστρηλατῶνται, ἐνδυναμούμεναι τῷ κράτει τοῦ Ἰησοῦ.

[1] κατεάσσεται A ‖ [6] διακονίσαντας A ‖ [7] απο ρωμεγης A | Ἀρικίαν ego cum latino restitui τραχηναν id est ταρακίναν A | ἐπιμῆνας A ‖ [8] ταρακῖνα A ‖ [9] κατατεννόμενος A ‖ [10] Σίμων delendum censet MBonnet ‖ [11] Μαρτύριον τοῦ ἁγίου πέτρου ἀποστόλου ἐν ῥώμῃ P Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου πέτρου μαρτυρήσαντος ἐν ῥώμῃ ὑπὸ νέρωνος. κύριε εὐλόγησον S | ὁ δέ om P | πέτρος ὁ ἀπόστολος P πέτρος ὁ ἀπόστολος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ S | τῇ om A ‖ [12] ἐπὶ τῷ κυρίῳ P | καὶ prius cum SV | εὐχαριστῶν om P | τῷ θεῷ add S ‖ [13] τοῦ ἁγίου Χριστοῦ A τῷ ἁγίῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ S ‖ [14] τῇ τοῦ κυρ. χάριτι om A | δὲ] οὖν A | αἱ om A ‖ [15] ἐπάρχου P | ἀριθμὸν τέσσαρες om οὖσαι A | Ἀγριππῖνα . . . Δῶρις om AV ‖ [16] Δαρία pro Νικαρία S | αἳ ἀκούουσαι A ‖ [17] τοῦ κυρίου Ἰησοῦ A τ. κ. Χριστοῦ S ‖ [19] ὑπ' αὐτοῦ] πάσας τὰς ἡμέρας add S ‖ [20] ὅτι ante μάλιστα inserit A ‖ [21] ὑποτηρῆται A | οὖν om A | υποπενψασ P πέμψασ A | προέρχονται AV ‖ [22] πρὸς τ. Π. ἀπέρχονται legisse videtur S | μὴ κοινων. ἐμοὶ] τοῦ μὴ συνεῖναι μοι A ‖ [23] ὁ ante χριστιανός om P ‖ [24] υμασασαπολεσο P | κατακαύσω A ‖ [25] πάντα κακοπαθεῖν A | μόνον ἵνα μηκέτι scripsi cum A μόνοννυστριλατουντε P | ὑστρηλατοῦνται A | [26] τῷ κριτῇ Χριστῷ A

fregit? | numquid ipse deus, cuius te uirtutem | esse dicis? currens autem ipse Gemel|lus ad Petrum dixit: Ecce ego de cre|dentibus Iesu Christi unus opto esse. Pe|trus dixit ei: Quae inuidia hic est, fra|ter? ueni et fac consuetudinem. Simon| autem male tractatus inuenit qui | eum tollerent in grauato extra Ro|mam Aricia. et ibi paucos dies fecit | et inde tultus est quasi exiliaticum | ab urbe nomine Castorem Terracina. | et ibi duo medici concidebant eum, | extremum autem die angelum sa|tanae fecerunt ut expiraret. |

XXXIII Petrus autem Romae morabatur | cum fratribus gloriosus in domino || et gratias agens die ac nocte tur|ba ad- || f. 368^{r} ueniente credentium in nomi|ne Christi. conueniebant autem ad eum | et concubinae praefecti audientes | castitatem debere obseruari et | conlocutae inter se abstinebant se | a concubitu Agripae praefecti, et | cum illis molestus esset, excusatio|nibus adueniendo aporiabant eum. | cumque ille bilem pateretur prae-te|rea diligens eas, exposuit eis curios<os> | ut sciret ubi prodirent. et scierunt | quoniam ad Petrum conueniunt. dixit | eis Agrippa: Petrus uos prohibuit n<on> | communicare mecum; ille uos ha<ec do>|cuit. scitote quia et uos et illum <per>|dam. istae autem paratae erant om<nia> | mala pati, quam se committere cum | eo, confortante domino.

[8] *fol 367*^{v} *in marg exteriore haec uestigia manus 2 reperiuntur:* noī tuus
it simon *HUsener putat locum euangelii* (?) *adscribi* no<m>i<n> tuu<m> sit simon || [11] *folii 368*^{r} *margo exterior putredine confectus ita ut in fine singulorum uersuum aliquot literae euanuerint. Gundermann* || [13] castitate^{m} *corr m 1* || [17] *post* curios *semicirculus literae* e *uel* o *legitur; reliqua perierunt* || [18] scierunt] *literarum* nt *fragmenta comparent* | *literae* x *in* dixit *certa uestigia supersunt* || [19] non *restitui, sed in cod. nihil nisi semicirculus post* n *primam comparet* || [20] haec docuit *ego restitui. post* ha 2—7 *literarum lacuna* | illum] *literae* m *fragmentum tantum superest. deinde desunt literae 2—8. lacunam ego expleui* || [21] *post* om *tres fere literae perierunt.* omnia *ego suppleui.*

---

[5] *scil* grabato || [7] *nihil mutandum. expectes* ad exiliaticum. *sed fuisse uidetur in graeco exemplo quo interpres usus est ὥς τινα ἐξορισθέντα* || [8] die *pro* diem || [16] adinueniendo *conicit HUsener*

V *Μία δέ τις γυνὴ καὶ μάλιστα εὐμορφοτάτη, γαμετὴ Ἀλβίνου τοῦ Καίσαρος φίλου, Ξαντίππη ὀνόματι, ἅμα ταῖς* | f. 175a A *λοιπαῖς ματρώναις καὶ αὐτὴ συνήρχετο πρὸς τὸν* || *Πέτρον καὶ αὐτὴ τοῦ Ἀλβίνου ἀπέστη. ἐκεῖνος οὖν μαινόμενος καὶ ἐρῶν τῆς Ξαντίππης καὶ θαυμάζων ὅτι οὐδὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς κλίνης καθεύδει ἅμα αὐτῷ, ὡς θηρίον ἠγριαίνετο, βουλόμενος τὸν Πέτρον διαχειρίσασθαι· ἔγνω γὰρ αὐτὸν παραίτιον γεγονότα τοῦ χωρισμοῦ τῆς κοίτης. πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι γυναῖκες τοῦ λόγου τῆς ἁγνείας ἐρασθεῖσαι τῶν ἀνδρῶν ἐχωρίζοντο, καὶ ἄνδρες τῶν ἰδίων γυναικῶν τὰς κοίτας ἐχώριζον διὰ τὸ σεμνῶς καὶ ἁγνῶς θέλειν αὐτοὺς θεοσεβεῖν. θορύβου οὖν μεγίστου ὄντος ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τοῦ Ἀλβίνου δηλώσαντος τὰ κατ' αὐτὸν τῷ Ἀγρίππᾳ* || p. 2 P *λέγοντος αὐτῷ·* || *Ἢ σύ με ἐκδίκησον ἀπὸ τοῦ χωρίσαντος τὴν γυναῖκά μου Πέτρου, ἢ ἐγὼ ἐμαυτὸν ἐκδικήσω, καὶ ὁ Ἀγρίππας ταὐτὰ ἔλεγεν πεπονθέναι ὑπ' αὐτοῦ, χωρίσαντός μου τὰς παλλακίδας. καὶ ὁ Ἀλβῖνος πρὸς αὐτόν· Τί οὖν περιμένεις, Ἀγρίππα; εὕρωμεν αὐτόν, καὶ ὡς περίεργον ἄνδρα ἀνέλωμεν, ὅπως ἕξωμεν ἡμῶν τὰς γυναῖκας, ἵνα κἀκείνους ἐκδικήσωμεν τοὺς μὴ δυναμένους αὐτὸν ἀνελεῖν, ὧν καὶ αὐτῶν ἀπέστησεν τὰς γυναῖκας.*

VI *Ὡς δὲ ταῦτα ἐσκέπτοντο, γνοῦσα ἡ Ξαντίππη τοῦ ἀνδρὸς τὴν συμβουλίαν τὴν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν, πέμψασα ἐδήλωσεν* | f. 175b A *τῷ Πέτρῳ, ὅπως ἐξέλθῃ ἀπὸ τῆς Ῥώμης. καὶ οἱ λοιποὶ ἀδελ-*|| *φοὶ ἅμα τῷ Μαρκέλλῳ παρεκάλουν αὐτὸν ἐξελθεῖν. ὁ δὲ Πέ-*

[1] *γυνή om P* | *καὶ μαλ. εὐμ. γαμετή om A* || [2] *φίλου καίσαρος A* | *ἀγρίππα om ὀνόματι P* | *ἅμα καὶ ἄλλαις A* || [3] *καὶ αὐτή om A* | *ἐρχομένη A* || [4] *ἐκ. οὖν δεινῶς ἦν μεμηνὼς κατὰ τῆς ξαντ. A* | *ερρῶν P* || [5] *ἀγριππίνης P* || [6] *ἐβούλετο καθεύδειν A* | *ἅμα αὐτῷ om A* | *ὥς τι A* | *ἠγριοῦτο A* || [7] *κατέγνω A* | *τοῦ χωρισμοῦ γεγενῆσθαι A* || [8] *τῆς κοίτης] αυτὸν γενεσθε add P in ed princ ego αὐτοῦ correxi, γενέσθαι deleui. sed utrumque fortasse delendum aut duplicis uersionis uestigium est* || [9] *ερεσθεῖσε P ερεθεισθεῖσαι (ante τοῦ λόγου) A* | *ἀπέστησαν A* | *τῶν ἰδίων ὁμοίως ἐχωρίζοντο γυναικῶν (om τὰς κοίτ.) A* || [10] *ἁγνῶς καὶ σεμνῶς A* || [11] *καὶ θελην θεοσεβιν P* | *οὐ μικροῦ AV* || [12] *δηλωσ. κατ' αὐτῶν A* || [13] *λέγοντος αὐτῷ om A* | *ἐκδικ. φησιν A* || [14] *μου] ἀπ' ἐμοῦ A* | *Πέτρου om A* | *ἐγὼ addidi cum AV om P* | *ἐκδικήσω ἐμαυτόν A* | *τ// αυτα P fuit τα αυτα sed prima α erasa est. ταῦτα A* || [15] *χωρίσαντός μου τὰς παλλ. om A* || [16] *Ἀλβεῖνος (om ὁ) A* | *μέλλεις A* | *τί οὖν περιμένεις om S* || [17] *συσχῶμεν A* || [17—18] *ὅπως . . . τὰς γυναῖκας] καὶ ἐκδικοῦμεν ἑαυτοὺς καὶ τοὺς μὴ δυναμένους ἑαυτοῖς βοηθῆσαι, οὓς καὶ αὐτοὺς ἐστέρησεν τῆς τοιαύτης συναναστροφῆς A* || [20] *ἐσκέπτοντο] πρὸς αὐτούς add A* | *ἀγριππῖνα P* | *τὴν τροῦ ἀνδρὸς A* || [21] *τὴν] ὅτι ἄξει τὸν Πέτρον πρὸς τὸν Ἀγρ. S* | *τόν om P* || [22] *ἀπὸ om A* || [23] *ἅμα τῷ Μαρκέλλῳ om S* | *ἐξελθεῖν] ἐκ τῆς Ῥώμης add S*

XXXIV Vna autem for|ma formonsissima, Aluini clarissimi | uiri amici Caesaris coniunx nomin⟨e⟩ | Xantippe, cum alias matronas con|ueniens ad Petrum de castitate ser|uanda sustulit se a marito. ipse autem ‖ furiens et amans eam mira-‖ f. 368u batur, quo|niam neque in eodem lecto maneret, | et tamquam besteus furiabatur ad e|am, quaerens quomodo Petrum perde|ret. multae autem conplures et aliae | honestae feminae, audientes uerbum | de castitate, recedebant a uiris suis, | et uiri a mulieribus, propter quod uel|lent caste et mundae deo seruire. | tumultu autem non minimo concita|to ab Albino, rettulit praefecto de | coniuge sua. dixit ei: Aut tu me defende | de Petro qui istas suasit Christianas fieri, | ⟨a⟩ut ego me uindicabo. et praefectus | ⟨h⟩oc passus referebat Albino. et dixit | ⟨Alb⟩inus praefecto: Quid ergo taces? | cur non te defendes et uniuersos? | occidamus ergo illum, ut possimus | coniuges nostras possidere.

XXXV Conlo|cutio itaque facta est a Sanctippe. | rettulit enim Petro et rogabat | eum ut exiret a Roma, ut ad hora ma|lus locum non haberet. haec et | omnes fratres ei dicebant, quibus ‖ . . . . .

[1] forma] *literae* for *sub finem uersus ut Gundermann annotat incertissimae sunt. suspicatus sum* femina *ita ut quae ab initio uersus sequentis legitur litera* m *pro* in *scripta esse existimarem. sed ut H Usener monuit nusquam librarius contra regulam uocabulorum syllabas dirimit. igitur scribere non potuit* fem|ina *sed* fe|mina *aut* femi|na ‖ [2] nomine] *ultimae literae maxima pars euanuit* ‖ [8] recedebant *man 1* tecedebant *scripsit qui literas pallidas denuo atramento obduxit* ‖ [12] ista[s] *corr ipsa ut uidetur man 1* | *quattuor uersuum margo exterior scissuram passus est. perierunt priorum uersuum singulae posteriorum binae uel ternae literae. certo restitui possunt uersu 12* ⟨a⟩ut, *uersu 13* ⟨h⟩oc, *uersu 14* ⟨Alb⟩inus ‖ [14] cur (? ? ?) *legebat Gundermann. certo nihil nisi primae literae* (c? e? o? q?) *semicirculus dignoscitur* ‖ [20] *inter folia 368 et 369 unum folium iam saeculo VII euulsum* | *fol. 368u in marg inferiore man 2:* et hic minus abet

[4] furiens *pro* furians ‖ [6] besteus *pro* bestius ‖ [7] conplures] *fortasse correctio uocis* multae *H Usener* ‖ [15] defendes *pro* defendis ‖ [17] sanctippe *ex* xantippe *corruptum* ‖ [18] ad hora *pro* ad horam. m *litera ante* malus *omissa est*

τρος εἶπεν αὐτοῖς· Δραπετεύωμεν, ἀδελφοί; οἱ δὲ ἔλεγον αὐτῷ· Οὔ, ἀλλ' ὡς ἔτι σου δυναμένου ὑπηρετεῖν τῷ κυρίῳ. πεισθεὶς δὲ τοῖς ἀδελφοῖς ἐξῆλθεν μόνος, εἰπών· Μηδεὶς ὑμῶν ἐξερχέσθω σὺν ἐμοί, ἀλλ' ἐξέρχομαι μόνος, μεταμφιάσας τὸ σχῆμά μου. ὡς δὲ ἐξήει τὴν πύλην, εἶδεν τὸν κύριον εἰσερχόμενον εἰς τὴν ‖ p. 8 P Ῥώμην. Καὶ ἰδὼν | αὐτὸν εἶπεν· Κύριε, ποῦ ὧδε; Καὶ ὁ κύριος αὐτῷ εἶπεν· Εἰσέρχομαι εἰς τὴν Ῥώμην σταυρωθῆναι. καὶ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, πάλιν σταυροῦσαι; Εἶπεν αὐτῷ· Ναί, Πέτρε, πάλιν σταυροῦμαι. καὶ ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν ὁ Πέτρος καὶ θεασάμενος τὸν κύριον εἰς οὐρανὸν ἀνελθόντα, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν Ῥώμην ἀγαλλιώμενος καὶ δοξάζων τὸν κύριον, ὅτι αὐτὸς εἶπεν Σταυροῦμαι· ὃ εἰς τὸν Πέτρον ἤμελλεν γίνεσθαι.

VII Ἀναβὰς οὖν πάλιν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἔλεγεν αὐτοῖς τὸ ὁραθὲν αὐτῷ· κἀκεῖνοι ἐπένθουν τῇ ψυχῇ, κλαίοντες καὶ λέγοντες· Παρακαλοῦμέν σε Πέτρε· ἡμῶν τῶν νεωτέρων φρόντι- ‖ f. 176r A σον. καὶ ὁ Πέτρος αὐτοῖς ‖ ὅτι Ἐὰν ᾖ τοῦ κυρίου τὸ θέλημα, γίνεται, καὶ ἐὰν ἡμεῖς μὴ θέλωμεν. ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος στηρίξαι δυνατός ἐστιν εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ, καὶ θεμελιώσει ἐν αὐτῷ καὶ πλατυνεῖ ἐν αὐτῷ, οὓς αὐτὸς ἐφύτευσεν, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἄλλους φυτεύσητε δι' αὐτοῦ. ἐγὼ δέ, μέχρις με θέλει ὁ κύριος ἐν σαρκὶ εἶναι, οὐκ ἀντιλέγω· καὶ πάλιν θέλοντος λαβεῖν με, ἀγαλλιῶμαι καὶ εὐφραίνομαι. ταῦτα τοῦ Πέτρου λαλοῦντος καὶ

[1] αὐτοῖς ἔφη A | δραπετευγομε P δραπετεύομεν A ‖ [2] δυναμένου σου A | τῷ κυρίῳ] μένε ἐν σαρκὶ δι' ἡμᾶς add S ‖ [3] ὁ πέτρος ἐξῆλθεν A | ἐρχέσθω A ‖ [4] ἐξερχόμενος pro ἐξέρχομαι μόνος A | μεταφιάσω A ‖ [5] ὡς δὲ ἐξῆλθεν ὁ πέτρος εἰς τὴν πύλην A | Ῥώμην] σταυρωθῆναι add A ‖ [6] καὶ ὁ πέτρος αὐτῷ εἶπεν A | ὁδε P ποῦ ὧδε κύριε A κύριε ποῦ ὧδε καὶ ποῖ ὁδεύεις C ποῦ ὁδεύεις ego in ed 1 correxeram non uetante Sokolorio [7] καὶ ὁ πέτρος αὐτῷ εἶπεν A ‖ [8] κύριέ μου S | καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ κύριος A ‖ [9] πάλιν σταυρ. Πέτρε S | καὶ ἐλθών] ὥσπερ πολλάκις praem S ‖ [10] ἰδών A τοὺς οὐρανούς A ‖ [11] τήν om P ‖ [12] σταυροῦσθαι A | ὃ εἰς τὸν Πέτρον ἤμελλεν γίνεσθαι cum ACS εἰς δὲ τὸν πέτρον ἔλεγεν γίνεσθαι P ‖ [13] πάλιν] ὁ πέτρος A ‖ [14] κἀκεῖνοι] αὐτοῦ ἀκούσαντες add A ‖ [15] λέγοντες] πρὸς αὐτόν add A | παρακαλ. . . . ἡμῶν] εὔχου(?) περὶ ἡμῶν Πέτρε S | μετεώρων A νεωτέρων ἐν πίστει S ‖ [16] ὅτι ἂν A | post τοῦ κυρίου in P rasura est. fuit ut CKrumbacher testatur το κυ. (with υ— above) | τό om A ‖ [17] γίνεται] γενησόμεθα S | κἂν A | ὑμᾶς] ημας P | ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος] ἐν ὑμῖν δὲ ὁ κύριος τῶν δυνάμεών ἐστι S | δυνατός ἐστιν ὁ κ. στηρ. A | στηριξη P | ἐστιν om P | στηρίξει δυνατῶς ed 1 | καὶ στηρίξει ὑμᾶς S ‖ [18] δυνατός ἐστιν om S θεμελιῶσαι A [19] κρατύναι A | ἐν αὐτῷ om A | οὓς αὐτούς A | ἵνα καὶ ὑμεῖς . . . δι' αὐτοῦ cum AC consentiente L. ὑμῶν δὲ ἕνεκα καὶ ἡμᾶς ζωοποιήσει S plane om P ed 1 ‖ [20] δὲ om A | μέχρις ὅτε A | θέλει με A ‖ [21] εἶναι ἐν σαρκί A | ἀντιλ. αὐτῷ A | θέλ. αὐτοῦ A | παραλαβεῖν A

lacuna

|| p. 4 P τῶν ἀδελφῶν πάντων κλαιόντων, ἰδοὺ στρατιῶται || τέσσαρες αὐτὸν παραλαβόντες ἀπήγαγον τῷ Ἀγρίππᾳ. κἀκεῖνος διὰ τὴν νόσον αὐτοῦ ἐπ' αἰτίᾳ ἀθεότητος ἐκέλευσεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. συνέδραμεν οὖν τῶν ἀδελφῶν τὸ πλῆθος ὅλον πλουσίων τε καὶ πενήτων, ὀρφανῶν τε καὶ χηρῶν, ἀδυνάτων τε καὶ δυνατῶν, βουλόμενοι ἰδεῖν καὶ ἀφαρπάσαι τὸν Πέτρον, τῶν δήμων ἐκβοώντων ἀκατασχέτῳ καὶ μιᾷ φωνῇ· Τί ἠδίκησεν ὁ Πέτρος, Ἀγρίππα; τί σε κακὸν διέθηκεν; λέγε Ῥωμαίοις. Καὶ ἕτεροι ἔλεγον· ⟨Φοβητέον⟩, μὴ ἐὰν οὗτος ἀποθάνῃ, καὶ ὁ κύριος ⟨αὐτοῦ⟩ ἀπολέσει ἡμᾶς ⟨πάντας⟩. καὶ ὁ Πέτρος γενάμενος ἐπὶ τὸν τόπον, καταστείλας τὸν ὄχλον εἶπεν· Ἄνδρες, οἱ εἰς Χριστὸν στρατευό- || f. 176r^b A μενοι· ἄνδρες, οἱ ἐπὶ Χριστὸν ἐλπίζοντες· || μέμνησθε ὧν εἴδετε δι' ἐμοῦ σημείων καὶ τεράτων, μέμνησθε τῆς συμπαθείας τοῦ θεοῦ, δι' ὑμᾶς πόσας ἰάσεις ἐποίησεν. ὑπομείνατε αὐτὸν ἐρχόμενον καὶ ἀποδιδόντα ἑκάστῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ. καὶ νῦν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν μὴ πικραίνεσθε· διάκονος γάρ ἐστιν τῆς πατρικῆς αὐτοῦ || p. 5 P ἐνεργείας, καὶ πάντως τοῦτο γίνεται τοῦ κυρίου φανε||ρώσαντός μοι τὸ συμβαῖνον. ἀλλὰ τί μέλλω καὶ οὐ πρόσειμι τῷ σταυρῷ;

VIII Προσελθόντος δὲ καὶ παραστάντος τῷ σταυρῷ, ἤρξατο λέγειν· Ὦ ὄνομα σταυροῦ, μυστήριον ἀπόκρυφον· ὦ χάρις ἀνέκ-

[15] Matth. 16, 27

[1] *κλαιόντων γοερῶς A | ϊεροπολῆται τεσσαρϊς (id est τεσσαρεις) P ὑπηρέται αὐτῷ δέκα ἐπιστάντες A ἰδοὺ στρατιῶται om τέσσαρες S* ecco quattro soldati della coorte che stava al cospetto del re *C similiter Aeth.* Hieros cum quattuor apparitoribus et aliis decem viris *L ἰδοὺ στρατιῶται τέσσαρες ego scripsi. expectare possis Ἱερος καὶ στρατιῶται τέσσαρες σὺν δέκα ὑπηρέταις* || [2] *πρὸς τὸν ἀγρίππαν A | τὴν κακὴν νόσον A* || [3] *ἐπ' αἰτίᾳ iam olim correxit Hermannus frater επετηαν P ἐπι αἰτία A* || [4] *τὸ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν A | πλουσίων τε πάντων A* || [5] *ἀδυνάτων τε om A* || [6] *βουλομένων A | ἰδεῖν καὶ ἀφαρπ. cum A ἰδεῖν καὶ om P καὶ ἀφαρπ. om OS | τῶν δὲ δήμων P omisi δέ cum A* || [7] *ἀκατ. κ. μ. φων. om P sed extat et in S | ὁ om A* || [8] *λέγε νῦν A | καὶ ἕτεροι . . . ἀπολέσει ἡμᾶς ⟨πάντας⟩ om PS addidi cum AC(L) θορυβήσει γὰρ ἡ Ῥώμη ἐὰν οὗτος ἀποθάνῃ S | ἑτέρῳ λόγῳ A ἕτεροι ἔλεγον scripsi cum C[1] et [2]* || [9] *φοβητέον suppleui cum CL om A | ἐάν addidi cum CLS duae literae erasae in A (fuit ἄν) | αὐτοῦ addidi cum C* || [10] *πάντας addidi cum CL | καὶ ὁ Πετρ. γενάμενος om A | εἰς A* || [11] *καὶ καταστ. A ὁ πέτρος εἶπεν A | οἱ εἰς Χριστὸν στρατευόμενοι restitui cum A consentientibus L* (qui Christo militatis) *C* (o uomini che diveniste soldati di Gesù *C[2]*) *et S cuius textum Sokoloff graece sic reddit: εἰσταισσόμενοι εἰς τὴν στρατιὰν θεοῦ τοῦ σωτῆρος | οἱ τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται P* || [12] *ἐλπίζοντες] οἱ ἐν Χριστῷ ζωὴν ἔχοντες S | ἴδετε AP* || [14] *δι' ὑμᾶς] τῆς εἰς ὑμᾶς A πόσας καὶ ποίας S | ἐποίη. ὑμῖν A* || [15] *νῦν] ἀδελφοί add A* || [17] *γέγονεν A* || [18] *ἐμοί A* || [19] *προσελθόντος . . . σταυρῷ ACS consentiente L om PV* || [20] *λέγειν πάλιν P | σταυροῦ] Χριστοῦ S | τὸ ἀποκρ. μυστ. A μυστ. παντελῶς ἀποκρ. S*

<ma>|nete itaque aduenientе eum et re|tribuente unicuique|| f. 369r secundum fac|ta sua. et nunc nolite furere in Agrippa | praefecto. minister est paternae | aenergiae et traditionis illius. hoc | autem quod factum est in me dominus me|us ante mihi ostendit.

XXXVII Sed quia dubito | et non accedo ad crucem? omne cru|cis mysterium obscurum, gratia in|conparabilis in nomen

[1] <ma>nete *ego suppleui* || [3] miniter *corr m 1*

---

[1] aduenientе *pro* aduenientem | retribuente *pro* retribuentem || [6] *scribe* quid *pro* quia | *pro* omne *scribe cum graecis* o nomen

φραστος ἐπὶ ὀνόματι σταυροῦ εἰρημένη· ὦ φύσις ἀνθρώπου χωρισθῆναι θεοῦ μὴ δυναμένη· ὦ ἄρρητε φιλία καὶ ἀχώριστε, διὰ χειλέων ῥυπαρῶν ἐκφαίνεσθαι μὴ δυναμένη· βιάζομαί σε νῦν πρὸς τῷ τέλει τῆς ἐνθάδε λύσεως ὑπάρχων· ὅστις εἶ δηλώσω σε· οὐκ ἠρεμίσω τὸ πάλαι μεμυκὸς τῇ ψυχῇ μου καὶ κρυπτόμενον τοῦ σταυροῦ τὸ μυστήριον. σταυρὸς μὴ τοῦτο ὑμῖν ἔστω τὸ φαινόμενον, οἱ ἐπὶ Χριστὸν ἐλπίζοντες· ἕτερον γάρ τί ἐστιν παρὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο κατὰ <τὸ> τοῦ Χριστοῦ πάθος. καὶ νῦν μάλιστα, ὅτι δύνασθε οἱ δυνάμενοι ἀκοῦσαι ἐν ἐσχάτῃ ὥρᾳ καὶ τελευταίᾳ τοῦ βίου ὑπάρχοντός μου, ἀκούσατε· παντὸς αἰσθητηρίου χωρίσατε τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, παντὸς φαινομένου, μὴ ὄντος ἀληθοῦς· πηρώσατε ὑμῶν τὰς ὄψεις ταύτας, πηρώσατε ὑμῶν τὰς ἀκοὰς ταύτας, <χωρίσατε> τὰς πράξεις τὰς ἐν φανερῷ· καὶ γνώσεσθε τὰ περὶ Χριστοῦ [‖ p. 6 P] ‖ γεγονότα καὶ τὸ ὅλον τῆς σωτηρίας ὑμῶν μυστήριον· καὶ ταῦτα ὑμῖν εἰρήσθω τοῖς ἀκούουσιν ὡς μὴ εἰρημένα. ὥρα δέ σοι Πέτρε [‖ f. 176aᵃ A] ‖ παραδοῦναι τὸ σῶμα τοῖς λαμβάνουσιν. ἀπολάβετε οὖν, οἷς ἐστιν ἴδιον. ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς τοὺς δημίους, οὕτως με σταυρώσατε, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ μὴ ἄλλως· καὶ διὰ τί, τοῖς ἀκούουσιν ἐρῶ.

1 σταυροῦ | Χριστοῦ *S* | εἰρήνη *ed 1 cum L* | ἧς φύσις ἀνθρώπου πιστὴ χωρισθῆναι οὐ δύναται *S* ‖ 1—6 ὦ φύσις ἀνθρώπου . . . τοῦ σταυροῦ τὸ μυστήριον *desunt in A* ‖ 2—5 ὦ ἄρρητε φιλλα . . . δηλώσω σε *om C²* ‖ 2—4 ω ἄρρητε φιλlα . . . μὴ δυναμένη *om C¹* ‖ 3 σε] αὐτὸς *S* ‖ 4 τοτελη *P* | τῆς . . . ὑπάρχων *om S* | *pro* τῆς ἐνθάδε λύσεως *HUsener* τῆς ἐνθάδ' ἐλεύσεως *suspicatur* | *post* τῷ τέλει *S legisse uidetur* φανερῶσαι *uel simile quid* | διλοσεσε *P* τοῖς ἀνθρώποις δηλῶσαι *S ut uidetur* δηλώσω σε *ego cum C emendaui* ‖ 5 *ante* οὐκ ἠρεμ. *praem* πάσῃ ἐποχῇ *uel simile quid S* | τὸ πάλαι . . . κρυπτόμενον] *quae apud S extant latine redduntur* et occultum olim et absconditum | τῇ ψυχῇ μου *om S* ‖ 6 τό *ante* μυστήριον *fortasse delendum* | μή *om A* | ὑμῖν] ὅπλον *add A* ‖ 7 τὸ φαεινόν *A* ‖ 8 τοῦτο τὸ φαιν. ὑμῖν *A* | τό *post* κατά *ego addidi* | κατὰ . . . πάθος *om A* ‖ 9 ὅτε *A quod fortasse recipiendum erat* ‖ 10 ἀκούσατε μου προθύμως *A* | παντὸς αἰσθ. . . . ψυχάς *om A* ‖ 11 αἰσθητηρίου] *malim* αἰσθητοῦ ‖ 12 *post* ἀληθοῦς *add* ἀπόστητε *A* | πηρώσατε *bis emendant HUsener et MBonnet consentientibus CV* πληρώσατε *quod utrobique exstat in APS sensu caret* | τὰς ὄψεις τῆς ὁράσεως *S* | *alteri* πληρώσατε *praemittit* καὶ *A* ‖ 13 ταύτας τὰς πράξεις τὰς ἐν φανερῷ *om S* | τάς *primum om A. duplex accusatiuus offendit. verba a Slavo omissa non deleo, sed uidetur deesse* χωρίσατε *quod ego suppleui cf* tagliate fuori di voi ogni opera del corpo *C¹* togliete via da voi ogni pensiero terreno e le opere della carne *C²* πρὸς *uel* εἰς τὰς πράξεις *suspicatur MBonnet* ‖ 14 ἐπὶ Χριστόν *A* ‖ 15 ὑμῶν *om A* | *post* μυστήριον *add* ἀεὶ μὲν λεγόμενον οὐδέποτε δὲ ἀκουόμενον *S* | καὶ ταῦτα . . . εἰρημένα *om AC* ‖ 16 ορα δε συ *P itidem* ὅρα δὲ συ *A* ‖ 17 *uerba* ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς . . . ἥτις γένονεν *transposuit C²* | ὡς οὖν ἀξιῶ *A* ‖ 18 ἐπὶ κεφαλῆς *A* ‖ 19 ἐρῶ] σταυρωθεὶς *add A*

crucis dicta! | o natura hominum, qui non discedunt | ab ea et qui non recedunt ab ea. o amor | inrecessibilis, qui per labia immunda | nominari non potest! adpraehendo | te nunc ad consummationem huius | loci. non abscondo quod olim optabam | crucis mysterium frui. fratres, qui | in Christo speratis, ne putetis hoc esse | crucem quod palam uidetur. aliud est | autem praeter hoc obscurum et mag|num mysterium. nunc maximum mihi | in nouissimo die meo audite. nolite | haec quae oculis uidetis humanis. ex|caecare oculos et aures uestras || ab istis || f. 369ᵘ passionibus quae palam uidetis. | sed in notitiam uestri sit permanere | totum mysterium uitae aeternae. | sed iam hora est tradere corpus me|um. Et conuersus ad eos, qui eum sus|pensuri erant, dixit ad eos: Capite, | deorsum me crucifigite; et propter | quam causam sic peto figi, audientibus | dicam.

[2] quper (i suprascr.) *corr m 1*

[4] optabam . . . frui] *expectare possis* occultabam *cum L uerbo* frui *deleto* || [7] maximum *pro* maxime || [8] *post* nolite *deesse uidetur* uidere || [9] excaecare *ex* excaecate *corruptum*

IX Ὡς δὲ ἀπεκρέμασαν αὐτὸν ὃν ἠξίωσεν τρόπον, ἤρξατο πάλιν λέγειν· Ἄνδρες, οἷς ἐστιν ἴδιον τὸ ἀκούειν, ἐνωτίσασθε ἃ νῦν μάλιστα ὑμῖν ἀναγγελῶ ἀποκρεμάμενος. γινώσκετε τῆς ἁπάσης φύσεως τὸ μυστήριον καὶ τὴν τῶν πάντων ἀρχὴν ἥτις γέγονεν. ὁ γὰρ πρῶτος ἄνθρωπος, οὗ γένος ἐν εἴδει ἔχω ἐγώ, κατὰ κεφαλὴν ἐνεχθεὶς ἔδειξεν γένεσιν τὴν οὐκ οὖσαν πάλαι· νεκρὰ γὰρ ἦν αὐτὴ μὴ κίνησιν ἔχουσα· κατασυρεὶς οὖν ἐκεῖνος ὁ καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ εἰς γῆν ῥίψας, τὸ πᾶν τοῦτο τῆς ‖ p. 7 P διακοσμήσεως συνεστήσατο, εἶδος ἀπο‖κρεμασθεὶς <τῆς> κλήσεως, ἐν ᾗ τὰ δεξιὰ ἀριστερὰ ἔδειξεν καὶ τὰ ἀριστερὰ δεξιά, καὶ πάντα ἐνήλλαξεν τῆς φύσεως αὐτῶν σημεῖα, ὡς καλὰ τὰ μὴ καλὰ νοῆσαι καὶ ἀγαθὰ τὰ ὄντως κακά· περὶ ὧν ὁ κύριος ἐν μυστηρίῳ λέγει· Ἐὰν μὴ ποιήσητε τὰ δεξιὰ ὡς τὰ ἀριστερὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ ὡς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἄνω ὡς τὰ κάτω καὶ τὰ ὀπίσω ὡς τὰ ἔμπροσθεν, οὐ μὴ ἐπιγνῶτε τὴν βασιλείαν. ταύτην

[13] euangelium Aegyptiorum

---

[2] *τό om A* ‖ [3] *αναγγελω P* | *ἀναγγέλλω κρεμάμενος A* ‖ [4] *ἁπάσης ut in ed princ habet et A απλ . ισ P* | *τό om A* | *τῆς τῶν πάντων καταβολῆς τὴν ἀρχήν A* ‖ [5] *post γέγονεν add ὁ γὰρ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἐξ οὐρανοῦ P deleui cum ACS. est additamentum ex 1. Cor. 15, 47 intrusum* | *γενόμενος εἶδος ὃ ἔχω ἐγώ S* ‖ [6] *κεφαλῆς A* | *γένεσιν om A* | *τηνυκουσαν παλην P τὴν οὖσαν πάλαι νεκράν S* che non si movea (non avea moto di vita) *C*[1] *τὴν οὐκ οὖσαν πάλαι scripsi cum A* ‖ [7] *νεκρὰν γὰρ αὐτὴν . . . ἔχουσαν A νεκρὰ γὰρ φύσις S* | *μή addidi cum A* | *κίνησιν νεκρὰν ἔχουσα S* | *κατασυρεὶς οὖν κτλ. difficillima sunt. neque medicinam adhibet V misere hoc loco mutilatus. C*[1] *sic habet:* tratto giù esso che avea gittato il suo proprio principio sulla terra, fece si che tutte le cose a noi visibili nella creazione cambiassero posto, a somiglianza di lui che era appeso a capo all' ingiù. E fece si che quelli che erano nella destra, fossero in essa creazione nella sinistra etc. *paullo aliter C*[2] *sub finem mutilus:* ma quegli essendo tratto in giù, gittò via il suo proprio principio. La sua natura si trasportò a capo all' ingiù, facendo cangiare tutte le cose esistenti. *reliqua desunt. κατασυρϊουν P κατασυρίζων A κατασυρεὶς οὖν scripsi cum CS ut iampridem uoluit Hermannus frater* | *εκινου P* ‖ [8] *ὁ om A* | *πρὸς ἑαυτὸν τὸν τὸ πᾶν S (om τοῦτο)* ‖ [9] *συνεστασαντο P* | *pro εἶδος expectare possis ἐν εἴδει* | *τῆς κλήσεως om PCS recepi cum VL articulum om A* ‖ [10] *ἔδειξεν PS ἐδόξασεν A quod consentientibus VL fortasse praeferendum est* | *τὰ ἀριστ. ὡς τὰ δεξιά A* ‖ [11] *πάντα ἐνήλλ. cum A πανταωνηλλαξεν P* | *τὰ τῆς φυσ. A* | *αὐτῶν ego correxi αὐτοῦ PA* ‖ [12] *νομίσαι A* ‖ [12]—96, [3] *περὶ ὧν . . . ἀνθρώπου om A* ‖ [15] *οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν C*[1] *et* [2] *V* | *βασ. τοῦ θεοῦ S* ‖ [15]—96, [1] *ταύτην . . . προάξας non mutaui.* questo pensiero ora di tal forma come vi ho manifestato, e questa guisa nella quale mi vedete crocifisso *C*[1] or ecco o miei figliuoli, io v' ho mostrato che questo è il modo che io mi scelsi per essere crocifisso, a capo all'

XXXVIII Vt autem suspenderunt eum, | ut ipse petierat, coepit dicere: Quibus | est uoluntas audiendi, audite <quae nunc> ma|xime uobis adnuntio suspensum. | intellegitis omnes mysterium | principatus quod factum est. prior | enim homo cuius ego effigiem sumpsi | capite deorsum missus, et totum | genus suum in terra proiciens .... ipsam | ergo effigiem suspensam tamquam | et homo susum adtendens Christus par|tem, quem honorificauit et commu|nicauit, dextram in sinistram de|mutans sic, ut <bona> tamquam mala uide|rentur et mala tamquam bona. | et dominus ipse dixit: 'Si non feceritis || dextram tamquam sinistram et si|nistram ut dextram, et quae sunt <susum> | tamquam deorsum et quae retro su<nt> | tamquam ab ante, non intrauit in reg|na caelorum.' haec autem prouiden|tia domini

|| f. 370r

[12] non intr. in regn. cael. *cf Matth. 18, 3*

[6] *in codice nulla lacuna* || [10] *post* feceritis *additae sunt literae* de, *quae ab initio paginae sequentis f. 370r repetuntur* || [11] *post* sunt *incerta literae* s *uestigia. literae 2—6 abscissae sunt.* susum *ego suppleui* | retro su *cod duabus fere literis abscissis.* retro sunt *ego scripsi*

[2] quae nunc *ego suppleui* || [3] *scribe* suspensus | *pro* omnes *malim cum graecis* omnis || [6] *post* proiciens *non in codice sed in uersione latina deesse uidentur aliquot uerba. reliquis testibus adhibitis lacunam sic fere expleuerim:* ostendit mortuam olim generationem. mortua enim erat illa motum non habens. tractum igitur deorsum principium illud totam huius uisibilis mundi creationem restituit | *pro* suspensam *cum graecis scribendum est* suspensus || [7] *pro* homo *suspicari possis* humo || [8] *post* sinistram *in uersione latina excidisse uidentur* et sinistram in dextram || [9] bona *ego inserui* || [13] intrauit *ex* intrabitis *corruptum est*

οὖν τὴν ἔννοιαν εἰς ὑμᾶς προάξας, καὶ τὸ σχῆμα ἐν ᾧ ὁρᾶτε ἀποκρεμάμενόν με, ἐκείνου διατύπωσίς ἐστιν τοῦ πρώτως εἰς γένεσιν χωρήσαντος ἀνθρώπου. ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί μου, καὶ οἱ νῦν ἀκούοντες καὶ οἱ μέλλοντες ἀκούειν, λήξαντες τῆς πρώτης πλάνης ἐπαναδραμεῖν ὀφείλετε· προσῆκεν γὰρ ἐπιβαίνειν τῷ τοῦ Χριστοῦ σταυρῷ, ὅστις ἐστὶν τεταμένος λόγος, εἷς καὶ μόνος, περὶ οὗ τὸ πνεῦμα λέγει· Τί γάρ ἐστιν Χριστὸς ἀλλ' ὁ λόγος, ἦχος τοῦ θεοῦ; ἵνα λόγος ᾖ τοῦτο τὸ ὀρθὸν ξύλον, ἐφ' ᾧ ἐσταύρωμαι· ἦχος δὲ τὸ πλάγιόν ἐστιν, ἀνθρώπου φύσις· ‖ p. 8 P *ὁ δὲ ἧλος ὁ συνέχων ἐπὶ ‖ τῷ ὀρθῷ ξύλῳ τὸ πλάγιον κατὰ μέσου, ἡ ἐπιστροφὴ καὶ ἡ μετάνοια τοῦ ἀνθρώπου.*

X *Ταῦτά μοι οὖν σοῦ γνωρίσαντος καὶ ἀποκαλύψαντος,* f. 176a^b A *λόγε ζωῆς, ξύλον νῦν ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένον, εὐχαριστῶ σοι οὐκ ἐν χείλεσιν τούτοις τοῖς προσηλωμένοις, οὐδὲ γλώσσῃ, δι' ἧς ἀλήθεια καὶ ψεῦδος προέρχεται, οὐδὲ λόγῳ τούτῳ ⟨τῷ⟩ ὑπὸ τέχνης φύσεως ὑλικῆς προερχομένῳ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ φωνῇ εὐχαριστῶ σοι, βασιλεῦ, τῇ διὰ σιγῆς νοουμένῃ, τῇ μὴ ἐν φανερῷ ἀκουομένῃ, τῇ μὴ δι' ὀργάνων σώματος προϊούσῃ, τῇ μὴ ἐν σάρκινα ὦτα πορευομένῃ, τῇ μὴ οὐσίᾳ φθαρτῇ ἀκουομένῃ, τῇ μὴ ἐν κόσμῳ οὔσῃ καὶ ἐν γῇ ἀφιεμένῃ, μηδὲ ἐν βίβλοις γραφομένῃ, μηδὲ τινὶ μὲν οὔσῃ, τινὶ δὲ οὐκ οὔσῃ· ἀλλὰ ταύτῃ, Ἰησοῦ Χριστέ,*

[7—8] *unde haec petita sint nescio*

---

ingiù, nella forma del primo uomo . . . *C*[2] (*reliquota deperdita sunt*) ‖
[3] *ὑμεῖς καὶ S* ‖ [4] *οἱ om P* | *ἀ(τ)ουνταιο P* | *διξαντεσ την πρότιν πλανϊν P τῷ δείξαντι ἀπὸ τῆς πρώτης πλάνης S λήξαντες τῆς πρώτης πλάνης recepi cum AC* | *post πρώτης addit ὑμῶν A* ‖ [5] *ὀφείλετε cum AC om PS* | *ἐπαναδρ. πρὸς τὴν ἄνω πατρίδα S* | *προσῆκεν om S* | *γὰρ ἐπιβαίνειν cum A ἐπιβένονταο P ἐπιβαίνων ut uidetur S* che ciò è quello che vi conviene, voi che sperate nel Signore e nella sua croce *C* ‖ [6—13] *ὅστις ἐστὶν . . . λόγε ζωῆς om A* ‖ [6] *τεταμένος cum PCV τεταγμένος SL γεγραμμένος(?) Aeth.* ‖ [7—8] *περὶ οὗ τὸ πνεῦμα . . . ἦχος*] questo di cui lo Spirito ha detto che l'interpretazione della croce è il verbo, la voce di Dio *C* ‖ [7] *λεγην P* | *ἀλλ' ἤ suspicatur HUsener* ‖ [8] *καὶ ἦχος SL Aeth omisi καὶ cum PC* | *τοῦ θεοῦ cum CS consentiente L om P* | *ὀρθὸν addidi cum CSL om P* | *ξύλον om S* ‖ [10] *ἧλος ego correxi cum C λόγος PS* | *τὸ πλάγιον ego scripsi cum C deleto δε quod P post articulum praebet. idem cod post ξυλο interpungit* ‖ [12] *μοι ἀποκαλ. S* ‖ [13] *ὦ νῦν ξύλον ζωῆς A* | *εἰρημένον*] *ὀρθόν add C* | *οὐ χείλεσιν A* ‖ [14] *τοῖς om P* | *προσηλουμένοις A* ‖ [15] *ἀληθὲς A* | *διέρχεται A* | *τῷ inseruit HUsener* ‖ [15—16] *οὐδὲ λόγῳ . . . προερχομένῳ om S* nè con queste parole che escono per arte di natura e materiale *C* ‖ [16] *προερχομένῳ ego scripsi προσερχομένω PA* | *τῇ om P* ‖ [17] *βασιλεῦ om S* | *τῇ μὴ . . . ἀκουομένῃ om S* ‖ [18] *τῇ μή om P* | *εἰς σάρκινα A* ‖ [19] *πορευγομενη P* | *φύσει φθαρτῇ A* ‖ [20] *ἐν αὐτῇ ἐπαφιεμένῃ A* ‖ [21] *μηδέ cum A μη P*

ad uos adtuli. et signum quem | in me conspicitis illius corpus est pri|mi hominis generatio. uos autem, dilec|tissimi fratres, qui nunc auditis pri|mum, qui incipietis audire, et ostendi uo|bis primum errorem, ut obseruare | possitis. subiciunt me itaque domini mei | Iesu Christi cruci, quod est extensum uer|bum unum et solum, de quo spiritus sanctus di|cit: 'Quid enim est . . . . uerbum nisi hoc lignum, | in quo crucifixus sum? clauum autem | de plagio hominis figura est; clauus au|tem qui continet [et] in directo ligno | ligno plagio in medio, conuersio et pa<e>-|nitentiam hominis est.

XXXIX Haec autem, | domine, tu mihi in notitiam pertulisti; | reuelasti quod est uerbum uitae, | nunc a me lignum dictum. gratias tibi | ago, non labiis istis clauis fixum, || neque || f. 370u lingua, per quem uerum et men|dum exit, neque uerbo hoc qui partes | uarias hominem, qui per humorem | <e>ius producitur: sed illa uoce tibi gra|tias ago, qui per silentium intelle|gitur, qui <non> per organum corporali exi|git, sed illa uoce, quae non in carne ad | aures subintrat, sed illa quae est | incorrupta, quae in hoc mundo non | est, nec in terra uadit, neque in li|bris scribitur, sed hac uoce, domine | Iesu

7 *in codice nulla lacuna* || 9 continet et *cod.* et *alterum ego deleui* | pa nitentiam *cod abscissa* e *post* pa || 15 eius] *prima litera abscissa* || 17 non *ego inserui*

---

2 *suspicor cum graecis* generati *pro* generatio || 3 et *ante* qui *posterius ponendum esse uidetur* || 6 *post* quid enim est *per homoeoteleuton excidisse uidentur fere haec:* Christus nisi uerbum et uox dei?' quid enim est || 7 crucifixus sum . . . figura est] *uerba corrupta. scribendum uidetur:* crucifixus sum clauo. uox autem plagium est, hominis figura || 9 ligno plagio *pro* lignum plagium | *scribe* paenitentia || 12 *ante* reuelasti *inserendum uidetur* et || 13 *pro* fixum *scribe* fixis || 14 *expectes* mendacium *sed uide quod Neue 1, 547 scripsit* || 15 *pro* partes *scribendum censeo* per artes. *fuit in archetypo* partes *cf 55, 24* | hominem *ex* hominis *corruptum* || 17 corporali *pro* corporale | exigit *uidetur corruptum ex* exit *uel* exiit. *sed fortasse MBonneto auctore* exigitur *scribendum* || 18 *pro* in carne ad aures *malim* in carnales aures

εὐχαριστῶ σοι· σιγῇ φωνῆς, ᾗ τὸ ἐν ἐμοὶ πνεῦμα σὲ φιλοῦν καὶ σοὶ λαλοῦν καὶ σὲ ὁρῶν ἐντυγχάνει. σὺ καὶ μόνῳ πνεύματι || p. 9 P νοητός· σύ μοι πατήρ, σύ μοι μήτηρ, σύ μοι ἀδελφός, σὺ φίλος, || σὺ δοῦλος, σὺ οἰκονόμος· σὺ τὸ πᾶν καὶ τὸ πᾶν ἐν σοί· καὶ τὸ ὂν σύ, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλο ὃ ἔστιν εἰ μὴ μόνος σύ. ἐπὶ τοῦτον οὖν καὶ ὑμεῖς, ἀδελφοί, καταφυγόντες καὶ ἐν αὐτῷ μόνῳ τὸ ὑπάρχειν ὑμᾶς μαθόντες, ἐκείνων τεύξεσθε, ὧν λέγει ὑμῖν· ἃ | f. 177r A οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε || ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. αἰτοῦμεν οὖν περὶ ὧν ἡμῖν ὑπέσχου δοῦναι, ἀμίαντε Ἰησοῦ· αἰνοῦμέν σε, εὐχαριστοῦμέν σοι καὶ ἀνθομολογούμεθα, δοξάζοντές σε ἔτι ἀσθενεῖς ἄνθρωποι, ὅτι σὺ θεὸς μόνος καὶ οὐχ ἕτερος, ᾧ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

XI Ὡς δὲ τὸ παρεστὸς πλῆθος τὸ ἀμὴν μεγάλῳ ἤχῳ ἐφώνει, ἅμα αὐτῷ τῷ ἀμὴν τὸ πνεῦμα ὁ Πέτρος τῷ κυρίῳ παρέδωκεν. ὁ δὲ Μάρκελλος, μηδὲ γνώμην τινὸς λαβών, ὃ μὴ ἐξὸν ἦν, ἰδὼν ὅτι ὁ μακάριος Πέτρος ἀπέπνευσεν, ἰδίαις χερσὶν καθελὼν αὐτὸν

˙ 1. Cor. 2, 9

[1] *σιγῇ φωνῆς P confirmat et S qui ταύτῃ τῇ σιγώσῃ φωνῇ legisse uidetur.* nel silenzio che è la tua voce *C τῇ δὲ σῇ φωνῇ A* | *ᾗ om A* | *πνεῦμά σε] πατέρα σε A* ‖ [2] *σὲ ὁρῶν τὸν θεόν μου A* | *εντυγχανην P ἐντυγχάνω σοι A* e ti guarda e appare al tuo cospetto, e per il quale si pensa a te *C* | *εὔχομαί σοι ὃς μόνῳ τῷ πνεύματι νοητὸς ὑπάρχεις uel quid simile S* | *ᾧ καὶ μόνῳ πν. A* ‖ [3] *νοητὸς εἶ A* | *post πατήρ add κύριε A* | *σύ μου A secundo et tertio loco* | *σύ μοι μήτηρ om P sed extat in ACSV* | *σύ μοι φίλος C* ‖ [4] *σὺ δοῦλος om sed ante σὺ φίλος praem. σὺ θεός S* tu mio Signore ed io tuo servo *C* | *σύ μοι δοῦλος A* | *σύ μοι οἰκονόμος C* | *καὶ τὸ ὂν σύ om AS* ‖ [5] *οὐκ ἔστιν ἄλλος σωτήρ τινι S* | *ὅ ἐστιν νοητὸν ἢ μόνος σύ A* | *post σύ add κύριέ μου ὁ θεός A σοὶ δόξα. ἀμήν S* ‖ [6] *ημησ (ἡμεῖς) P* | *καταφυγ. προσεύξασθε S* ‖ [7] *ημασ P* | *τευξασθε P* | *ἐκείνου τεύξεσθε ἀγαπητοὶ ὃν λέγει δοῦναι ὑμῖν ὑπισχούμενος A* ‖ [8] *ἴδεν AP* | *οὔτε οὖς ἤκουσεν om P sed extat in ACS* ‖ [9] *ἀνθρ. ἁμαρτωλοῦ S consentiente V* | *οὐκ om A* | *αἰτοῦμεν] δεόμενοι A* ‖ [10] *ἀμίαντε Ἰησ. αἰν. σε om A* | *σοι om A σε P* ‖ [11] *ὁμολογούμεθα καὶ προσευχόμεθα uel simile quid CS* | *καὶ δοξάζ. A* | *ἄνθρωποι] ὄντες add A* | *σύ] εἶ κύριος add A σὺ εἶ ὁ σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν S* tu solo sei Dio, insieme col tuo Padre buono e lo Spirito Santo (*om καὶ οὐχ ἕτερος*) *C¹* ‖ [12] *οὐκ ἔστιν ἕτερος θεός A* | *σοὶ ἡ δόξα A* | *εἰς τοὺς ἅπαντας A* ‖ [14—15] *ὡς δὲ . . . τῷ ἀμήν om S* ‖ [14] *ὁ παρεστὼς ὄχλος A* | *μεγάλῃ τῇ φωνῇ τὸ ἀμὴν ἀπέπεμψεν ἅμα αὐτῷ καὶ πέτρος τῷ κυρίῳ τὸ πν. παρεδ. A* ‖ [15] *τῷ κυρίῳ om S* ‖ [16] *γνώμης A* | *ὁ om A* | *ἐξὼν A* ‖ [17] *ἤδη ἀπεπν. A*

Christe, gratulor tibi, silentio uocis | tuae, quod est in me, Christum te diligens, | tibi loquens et te uidens, tibi re|ferens, qui solutus spiritus. omnia tibi | cognita sunt. tu mihi pater, tu mi|hi mater, tu mihi frater, tu mihi | amicus, tu seruus, tu procurans; | et omnia in te, et quidquid tu, et | non est alius nisi tu. in hunc autem | et uos refugientes et in eum omnia | sperantes, hoc constet in uos | ut quae didicistis possint perma|nere in uobis, ut possitis ad ea per||uenire quae promisit|| f. 371r se datu<rum>, | quae neque oculus uidit, nequ<e auris> audiuit, neque in cor hominis pecca<toris> | ascendit, praecantes eum de qui<bus> | promisit se datu<rum>. oramus te d<omine> | Iesu et inuocamus gloriantes et de do|praecantes confitemur tibi, honori-|ficantes te adhuc homines infirmi, | quoniam tu es dominus solus et non est | alius. tibi honor, claritas et potestas | et nunc et in saecula saeculorum. | amen.

XL Circumstantes autem ma|xima uoce dixerunt amen. Marcel|lus itaque consilium cuiusquam pe|tens, quod non licebat nisi petisset, | ut uidit quoniam beatus Petrus | deposuit spiritum, manibus suis | deponens corpus illius de<lauit>

[4] tu seruus *man 2 transfixum, sed retinendum* || [8] *fol 371r quinque uel sex uersus priores in margine exteriore laesi et literae extremae 2—6 auulsae* || [9] datu<rum> *ego suppleui* | nequ<e auris> *ego suppleui* || [10] pecca<toris> *ego suppleui* || [11] qui<bus> *suppleuit Gundermann* | d<omine> *ego suppleui* || [12] de do (? ?) praecantes *cod. num uirgula super* o *appicta fuerit incertum est. Gundermann* || [19] de<lauit> *ego suppleui*

---

[3] *pro* solutus *scribe* solus. *expectes ut in L* solo spiritu intellegibilis es. *sed uide quae apud nostrum sequuntur* || [7] uos *pro* uobis || [12] de do praecantes *uix in* depraecantes *uel in* de deo praecantes *corrigendum est. sed uidetur fuisse* te domine praec. || [17] *ante* consilium *inserendum uidetur* neque

τοῦ σταυροῦ ἔλουσεν ἐν γάλακτι καὶ οἴνῳ· καὶ κόψας Χίας μνᾶς ἑπτὰ καὶ σμύρνης καὶ ἀλόης καὶ φύλλου ἄλλας πεντήκοντα. p. 10 P ἐσμύρνισεν ‖ αὐτοῦ τὸ λείψανον, καὶ γεμίσας μάκτραν λιθίνην τιμήματος πολλοῦ Ἀττικοῦ μέλιτος, ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ μνημείῳ κατέθετο αὐτό. ὁ δὲ Πέτρος Μαρκέλλῳ ἐπιστὰς νυκτὸς ἔλεγεν· Μάρκελλε, ἤκουσας τοῦ κυρίου λέγοντος· Ἄφετε τοὺς νεκροὺς θάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἰδίων νεκρῶν; Τοῦ δὲ Μαρκέλλου εἰρηκότος· Ναί, ὁ Πέτρος αὐτῷ εἶπεν· Ἐκεῖνα οὖν ἃ παρέσχου εἰς τὸν f. 177r^b A νεκρόν, ἀπώλεσας· σὺ γὰρ ζῶν ὑπάρχων ὡς νεκρὸς νε‖κροῦ ἐπεμελήθης. ὁ δὲ Μάρκελλος διυπνισθεὶς τοῦ Πέτρου τὸν ἐμφανισμὸν τοῖς ἀδελφοῖς διηγήσατο καὶ ἦν ἅμα τοῖς ὑπὸ Πέτρου στηριχθεῖσιν τῇ εἰς τὸν Χριστὸν πίστει, στηριζόμενος καὶ αὐτὸς ἔτι μᾶλλον μέχρι τῆς ἐπιδημίας Παύλου τῆς εἰς Ῥώμην.

XII Ὁ δὲ Νέρων γνοὺς ὕστερον τὸν Πέτρον ἀπηλλαγμένον τοῦ βίου, ἐμέμψατο τῷ πραιφέκτῳ Ἀγρίππᾳ, ὅτι μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἀνῃρέθη. ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν περισσοτέρᾳ κολάσει καὶ μεῖζον τιμωρήσασθαι· καὶ γάρ τινας τῶν πρὸς ‖ p. 11 P χεῖρα αὐτοῦ ὁ Πέτρος μαθητεύσας ἀποστῆναι αὐτοὺς ‖ ἐποίησεν· ὡς ὀργίλως διακεῖσθαι καὶ χρόνῳ ἱκανῷ τῷ Ἀγρίππᾳ μὴ λαλῆσαι. ἐζήτει γὰρ πάντας τοὺς ὑπὸ τοῦ Πέτρου μαθητευθέντας ἀδελ-

[6] Matth. 8, 22

[1] το σρω P ἀπὸ τοῦ σταυροῦ A | ἐν om A | χιας P χειας A ‖ [2] ἑπτα καὶ σμύρνης καὶ ἀλόης καὶ φύλλου (φύλου A) ἄλλας πεντήκοντα cum A quod propius accedit ad L om ἑπτὰ . . . ἄλλας PS πεντήκοντα μνᾶς σμύρνης καὶ ἀλόης καὶ φύλλου ἰνδικοῦ C[1] cinquanta mine di mastix e venti libbre di mirra e aloe e foglia indica e malobatro C[2] with myrrh and other spices with which he embalmed him Aeth. ‖ [3] μάκτραν] σμακτραν P σωρόν A ‖ [4] Ἀττικοῦ μέλιτος om S ‖ [5] αὐτόν A | ἐπιφανεὶς A νυκτός om P sed extat in ACS | ἔλεγεν πρὸς αὐτὸν A ‖ [6] οὐκ ἤκουσας A | [7] θάπτειν τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς A cf Matth. 18, 22 ‖ [8] καὶ ὁ πέτρος A ἐκεῖνα οὖν ἃ παρέσχου εἰς τὸν νεκρ. ἀπώλ. cum ACV πέτρῳ ἐκεῖνα οὐ παρέσχου ἃ εἰς τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ἀπώλεσας PS ‖ [10] ἐπεμελήσω A | τοῦ Πέτρου om ACS | ἀνήγγειλεν τοῦτον τὸν ἐμφ. AC ‖ [11] διηγήσατο καὶ ἦν ἅμα om AC | τοῖς στηριχθ. ὑπὸ πέτρου A ‖ [12] εἰς τὴν πίστιν τοῦ κυρίου A | στηριζωμενοι P ἐπιστηριζόμενος A ‖ [13] μέχρι . . . εἰς Ῥώμην] τῇ ἐπιδημίᾳ παύλου τῇ εἰς ῥώμ. A ‖ [15] τὸν μακάριον πέτρον A ‖ [16] τὸν ἔπαρχον ἀγρίππαν P | Ἀγρίππᾳ om C ‖ [17] τῆς γνώμης A | ἀνῃρ. ὁ Πέτρος S | ante περισσοτέρᾳ . . . τιμωρήσασθαι praem prima di farlo morire, perocchè C | αὐτὸν . . . κολάσει] περισσοτ. κολ. αὐτὸν κολάσαι A ‖ [18] μεῖζον] μείζονι τιμωρίᾳ A τιμωρ. αὐτόν A | τῶν] ὄντων add A ‖ [19] αὐτοῦ A ‖ [20] οργιλλοσ P οργίλλωσ A | διακεῖσθαι] τὸν νέρωνα add AC ‖ [21] ἐζήτει οὖν ὁ νέρων A | τοῦ om P

lacte | et uino, et murra paene pondo quin|quaginta [et] implens sarchofagum | et perfundens melle Attico, in suo | monumento posuit. Petrus a<utem> | nocte aduenit ad Marcellum et dixit: Marcelle, quomodo audisti uerbum: || <'Sine inui>cem mortuos || f. 371u sepellire?' Mar|<cello> recogitante, iterum dicit in | <somnio> ad eum Petrus: Illa quae contu|<listi> in mortuo perdidisti. Marcellus | <ita>que expergefactus rettulit fratri|bus quomodo sibi apparuisset aposto|lus Christi Petrus.

XLI Imperator uero postquam | scibit Petrum mortuum, arguit Agrip|pam praefectum quod sine consilio | suo fecisset. uolebat enim Petrum | uariis cruciatibus perdere. etenim | Nero ad manum habebat qui crediderant | in Christo, qui recesserant a latere Nero|nis; et ualde furiebatur Nero. quae|rebat ergo

[3] a<utem> *ego suppleui. post literam* a *tres uel quattuor literae abscissae* || [4] dix.t *cod.* i *altera scissura erepta* | *fol 371u quinque uersus priores in margine exteriore scissi aliquot literarum iacturam passi sunt* | <sine inui>cem *ego restitui. octo fere literae auulsae* || [5] mar<cello> *ego suppleui. desunt literae quinque uel sex* | somnio *ego ad quinque fere literarum lacunam explendam inserui* || [6] contu<listi> *ego suppleui. desunt fere quattuor literae* || [7] <ita>que *ego expleui. perierunt fere tres literae* || [9] postquam] (? ? over "am") *duae literae non satis perspicuae*

---

[1] et *post* quinquaginta *delendum* || [9] *scil* sciuit || [13] *scribe* furiabatur

φοὺς ἀπολέσαι. καὶ ὁρᾷ νυκτός τινα μαστίζοντα αὐτὸν καὶ λέγοντα· Νέρων, οὐ δύνασαι νῦν τοὺς τοῦ Χριστοῦ δούλους διώκειν ἢ ἀπολλύειν· ἀπέχου οὖν τὰς χεῖρας ἀπ' αὐτῶν. καὶ οὕτως ὁ Νέρων περίφοβος γεγονὼς ἐκ τῆς τοιαύτης ὀπτασίας ἀπέστη τῶν μαθητῶν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, καθ' ὃν καὶ ὁ Πέτρος τοῦ βίου ἀπηλλάγη. καὶ ἦσαν τὸ λοιπὸν οἱ ἀδελφοὶ ὁμοθυμαδὸν εὐφραινόμενοι καὶ ἀγαλλιῶντες ἐν κυρίῳ, δοξάζοντες τὸν θεὸν καὶ σωτῆρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σὺν ἁγίῳ πνεύματι, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

[1] *ἀπολλύειν δεινῶς A* | *τινα νυκτός A* ‖ [2] *λέγοντα πρὸς αὐτόν A* [3] *διώκων A* | *ἢ om A* | *ἀπ' αὐτῶν ACS om P* ‖ [4] *γενόμενος A* | *ἐκ τῆς τοιαύτης ὀπτασίας cum AS om PC* ‖ [5] *ἐξέστη P* | *ἐν ἐκ. τ. κ. A* | *καὶ om A* | *ὁ μακάριος Πέτρος P* ‖ [6—9] *καὶ ἦσαν . . . αἰώνων ἀμήν desunt in PC recepi ex A. similiter explicit passio apostoli in S ubi leguntur fere haec: ἦσαν δὲ εὐφραινόμενοι καὶ ἀγαλλιῶντες ἐν τῷ κυρίῳ, δοξάζοντες τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ᾧ ἡ δόξα νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. in C nihil additur nisi* nella pace di Dio. Amen.

---

omnes male perdere. | et dum hoc cogitat, uidet angelum | dei flagellantem se et dicentem sibi: | Nero, audi: non potes serbos Christi | persequi. abstine ergo manus tuas | a seruis meis, minus ne senties si | me contempseris. Sic autem Nero | <ti>more accepto abstinuit manus | suas a discentibus dei et Christi quo ter<mi>|no Petrus arcessitus est. Pax om||<ni>bus fratribus || f. 372r et qui legunt et qui | audiunt. actus Petri apostoli ex|plicuerunt cum pace [et Simonis.] | amen. |

[4] <ti>more *restituit Gundermann. duae priores literae abscissae* || [6] ter<mi>no *ego scripsi. extremae superioris uersus literae glutino oblitae, prima inferioris euanuit paucis uestigiis in semicirculi formam* (ɔ) *relictis. Gundermann* | om<ni>bus *restituit Gundermann. ab initio fol 372r duae primi uersus literae auulsae* || [8] *uerba* et Simonis *ipso loco quo in codice leguntur non a scriptore (qui* actus petri cum simone *dicturus erat) sed a librario addita esse arguuntur* || [9] *in clausula post* amen *exstant haec alternis uersibus minio et atramento scripta:*

expl. epistula sci petri
cum simone mago
quemadmodum
naute portus
ita scribtori. nouissimus
uersus

---

[4] *pro* senties *lege* sentias || [8] et Simonis] *uide supra.*

17 a A # *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου.*

I *Ἦσαν δὲ περιμένοντες τὸν Παῦλον ἐν τῇ Ῥώμῃ Λουκᾶς ἀπὸ Γαλλιῶν καὶ Τίτος ἀπὸ Δαλματίας. οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος ἐχάρη ὥστε ἔξω Ῥώμης ὅρριον μισθώσασθαι, ἐν ᾧ μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἐδίδασκε τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. διαβόητος δὲ ἐγένετο, καὶ πολλαὶ ψυχαὶ προσετίθεντο τῷ κυρίῳ. ὡς ἦχον κατὰ πᾶσαν*
|| p. 12 P *τὴν Ῥώμην γενέσθαι καὶ* ‖ *προσεῖναι αὐτῷ πολὺ πλῆθος ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας πιστεύοντας, καὶ εἶναι χαρὰν μεγάλην. Πάτροκλος δέ τις οἰνοχόος τοῦ Καίσαρος ὀψὲ πορευθεὶς εἰς τὸ ὅρριον καὶ*

[1] *μαρτυριον του αγιου αποστολου παυλου εν ρωμη τη προ $\overline{\vartheta}$ καλανδων . . . . P deest in P nomen mensis. festa Pauli apostoli Romae celebrantur duo, alterum VIII kal. Febr. mox in conuersionis mox in translationis memoriam inscriptum, alterum III kal. Iulias una cum festo b. Petri apostoli in martyrii utriusque apostoli honorem. itaque si librarius non hallucinatus est, aut πρὸ γ' καλανδῶν Ἰουλίων aut πρὸ η' καλανδῶν Φεβρουαρίων restituendum est. Verisimilius uidetur πρὸ γ' καλανδῶν Ἰουλίων scribere. τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (i. e. πρὸ γ' καλανδῶν Ἰουλίων) μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου παύλου. κύριε εὐλόγησον A μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου absque temporis nota S* martirio di San Paolo, apostolo di Gesù Cristo, che egli consumò in Roma, sotto l' imperatore Nerone, il 5º di Epêp (29. Iuni), nella pace di Dio. Amen. *C* ‖ [2] *ἐπὶ Νέρωνος τοῦ βασιλέως ἦν περιμένων ὁ Παῦλος . . . Λουκᾶν . . . καὶ Τίτον S* | *ἦσαν δὲ ἐν ῥώμῃ περιμένοντες παῦλον A* ‖ [3] *και om A* | *δελματίασ A* ‖ [4] *ἐχ. ἐν κυρίῳ A* | *ὥστε αὐτόν A* | *ὁρϊον P ὅριον A* | *μ. τ. ἀδελφ. ἦν. καὶ ἐδίδ. A similiter S* ‖ [5] *post ἀληθείας add ἀποδεχόμενος καὶ ξενοδοχῶν ἅπαντας A μετὰ δακρύων καὶ πόνου τῆς ψυχῆς S* | *διαβόητος δὲ ἐγένετο cum APC sed om SML* ‖ [6] *τῶν πενήτων ψυχαὶ πολλαὶ S* | *προσετιθοντο P* | *τῷ κυρίῳ] αὐτοῖς C om S* | *οἳ ἦσαν κ. τ. Ῥ. ὄντες S* | *ἦχον] περὶ αὐτοῦ add A* | *πᾶσαν addidi cum AML om PS* ‖ [7] *γεν. κ. πᾶσ. τ. ῥώμ. A* | *προσῆει S* ‖ [8] *πιστεύοντας ante πολὺ πλ. A πιστεύοντας καὶ om S qui habet καὶ ὡσαύτως ἐπίστευον τῷ λόγῳ τῆς διδασκαλίας, ὥστε* | *μάλιστα ἐκ τ. κ. οἰ. A ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας om C* | *post μεγάλην add Παύλῳ καὶ τοῖς ἀκούουσιν S* | *ὡς εἶν. χ. μ. παρ' αὐτοῖς A* ‖ [9] *καὶ τις οἰνοχόος τοῦ καίσαρος ὀνόματι πάτροκλος A* | *ὀψίας A* | *πρὸς τὸν Παῦλον pro εἰς τὸ ὅρριον C* | *τό articulum addidi cum A*

Passionis Pauli fragmentum.

¦ In tempore illo cum uenisset Romam Lucas a Galilaea || f. 2r M1 et Titus a Dalmatia, expectauerunt Paulum in urbe. quos cum adueniens Paulus uidisset, laetatus est ualde et conduxit sibi extra urbem horreum ubi cum his uerbum tractaret, et coepit per haec colligere multitudinem magnam. et adiciebantur ad eum animae multae, ita ut per totam urbem strepitus fieret et concursus multitudinis de domo Caesaris et credebant in domino et fiebat cottidie gaudium magnum. quidam autem pincerna Caesaris, nomine Patroclus, abiit uespera ad horreum

[1] passio sanctorum apostolorum petri et pauli qui passi sunt sub nerone imperatore die tertio kal. iulias *M*[1] petri et pauli apostolorum *M*[3] *fragmentum scilicet passionis Pauli praecedit textum passionis Petri et Pauli qui Marcelli nomine fertur* || [2] rome *M*[1] || [5] cum fratribus *M*[3] | [6] per hoc *M*[3] || [8] concursus *ego scripsi* conuersus *M*[1] *et M*[3] conuersae *M*[2] ¦ multitudines *M*[2] | et *alterum om M*[3] || [9] cottidiae *M*[1]

μὴ δυνάμενος διὰ τὸν ὄχλον εἰσελθεῖν πρὸς τὸν Παῦλον, ἐπὶ θυρίδος καθεσθεὶς ὑψηλῆς ἤκουσεν αὐτοῦ διδάσκοντος τὸν || f. 177 v[b] A λόγον τοῦ θεοῦ. τοῦ δὲ || πονηροῦ διαβόλου ζηλοῦντος τὴν ἀγάπην τῶν ἀδελφῶν, ἔπεσεν ὁ Πάτροκλος ἀπὸ τῆς θυρίδος καὶ ἀπέθανεν, ὥστε ἀναγγεῖλαι ταχέως τῷ Νέρωνι. ὁ δὲ Παῦλος συνιδὼν τῷ πνεύματι ἔλεγε· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔσχεν ὁ πονηρὸς τόπον, ὅπως ὑμᾶς πειράσῃ· ὑπάγετε ἔξω καὶ εὑρήσετε παῖδα πεπτωκότα ἀπὸ ὕψους, ἤδη μέλλοντα ἐκπνέειν. ἄραντες ἐνέγκατε ὧδε πρός με. Οἱ δὲ ἀπελθόντες ἤνεγκαν. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐταράχθησαν. λέγει αὐτοῖς ὁ Παῦλος· Νῦν, ἀδελφοί, ἡ πίστις ὑμῶν φανήτω· δεῦτε πάντες, κλαύσωμεν πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἵνα ζήσῃ ὁ παῖς οὗτος καὶ ἡμεῖς ἀνενόχλητοι μείνωμεν. στεναξάντων δὲ πάντων, ἀνέλαβεν | f. 178 r[a] A || p. 18 P τὸ πνεῦμα ὁ παῖς· καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐπὶ κτῆνος ἀπέπεμψαν ζῶντα || μετὰ καὶ ἄλλων τῶν ὄντων ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

II Ὁ δὲ Νέρων ἀκηκοὼς τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ὡς εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ βαλανείου ἐκέλευσεν ἄλλον στῆναι ἐπὶ τοῦ οἴνου. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ οἱ παῖδες αὐτοῦ λέγοντες· Καῖσαρ, Πάτροκλος ζῇ καὶ ἕστηκεν ἐπὶ τῆς

[1] εἰς τὸν παῦλ. εἰσελθ. *A* πρὸς τὸν Παῦλον *om hoc loco C* | ἀλλὰ καθήμενος ἐπ. θυρ. *A* || [2] ἤκουεν *A* | αὐτοῦ διδάσκοντος *om CSML* || [3] τοῦ Παύλου *S* | τοῦ δὲ πονηροῦ . . . ἀδελφῶν *om CSM* | τὴν ἐν κυρίῳ ἀγ. *A* ; [4] ὁ Πάτροκλος *om CSM* | ὁ πατρ. καθήμενος ἐπὶ τῆς θυρίδος ἔπεσεν κάτω εἰς τὸ ἔδαφος, ὥστε αὐτὸν ἀποθανεῖν παραχρῆμα ἐπὶ τοῦ τόπου καὶ ἀναγγελθῆναι ταχέως ὑπό τινων σπουδαίων τῷ νέρωνι *A* || [5] ἀναγγ. τοὺς δούλους *S* | γνοὺς δὲ τῷ πνεύματι ὁ παῦλος εἶπεν πρὸς τοὺς σὺν αὐτῷ *A* || [7] ὅπως . . . πειράσῃ *om S* | ὑμᾶς *PC* ἡμᾶς *AM* | ἀπέλθετε *A* || [8] ἀπὸ ὕψους, ἤδη *cum ACML om PS* | εκπνέην *P* ἐκπνεῖν *A* ; ἄραντες *om ACM* || [9] φέρετε μοι αὐτὸν ὧδε *A* | καὶ ἀπελθόντες βαστάσαντες ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς τὸν παῦλον *A* | ἤνεγκαν τὸν παῖδα *S* || [10] εταράχθεῖσαν *P* | ἰδ. δὲ οἱ ἀδελφοὶ νεκρὸν ἐταράχθ. σφόδρα *A* | καὶ εἶπεν ὁ π. πρὸς αὐτούς *A* | ἀδελφοί *post* φανήτω *ponit A* || [11] πρ. κύριον ἰησοῦν χριστόν *A* | πρὸς τὸν θεόν *C* || [12] ὁ παῖς *AM cf L om PCS* || [13] λίαν στεναξάντων πάντων πρὸς τὸν θεὸν καὶ δεηθέντων ἐκτενῶς *A* || [14] ὁ παῖς ἀνέλαβεν χάριτι θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ *A* | καὶ μετα σπ . . . δη *A* μετὰ σπουδῆς *suspicatur Ph.Meyer* | κτίνους *A* | *pro* καθίσαντες αὐτὸν ἐπὶ κτῆνος lo alzarono *C* | ἀνεπεμψαν *A* || [15] *om* ζῶντα *ACM* | μετὰ τῶν ἄλλων (τῶν *om* ὄντων) *A* || [16] ὁ δὲ καῖσαρ ἀκούσας *A* || [16—17] ὡς εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ βαλανείου, ἐλυπήθη σφόδρα καὶ ἐκέλευσεν *L* ὡς εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ βαλανείου *om C* ἐλθὼν ἀπὸ τοῦ δημοσίου· καὶ περίλυπος γενόμενος σφόδρα ἐκ. *A* || [18] ἄλλον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ *A* | *post* οἴνου *add* compiendo il suo officio di coppiere *C* | στῆναι *post* οἴνου *A* | ἀπήγγειλαν δὲ . . . Καῖσαρ *cum AM(L) similiter C* (ma annunziarongli dicendo: o re) λεγόντων δὲ αὐτῷ ταῦτα ἤκουσεν ὅτι *P(S) ed 1* || [19] καὶ αὐτὸς στήκει *A*

et prae turba non potuit introire ad Paulum, sed cum sederet in fenestra altiore audiretque uerbum, cecidit deorsum et mortuus est. continuo nuntiatum est Neroni. Paulus autem cum cognouisset per spiritum sanctum sibi nuntiantem quidnam contigisset, dixit ad plebem circumstantium: Viri fratres, habuit malus locum quemadmodum nos temptaret: ite igitur foris et inuenietis puerum ex alto cecidisse et animam agentem; huc illum adferte ad me. at illi audito abierunt et confestim adduxerunt eum. cum autem uidissent turbae, mirabantur de Paulo, quod nemo illi nuntiasset. et cum relatum esset quod fuerit gestum, dixit Paulus ad illos: Nunc fides uestra apparebit; uenite ergo, accedamus ad dominum Iesum Christum et deprecemur illum, ut uiuat iste puer. et cum orassent omnes, surrexit puer sanus et dimisit eum Paulus cum ceteris qui erant ex domo Caesaris.

II Caesar autem cum audisset de morte Patrocli, contristatus ualde et egrediens a balneo iussit alium stare ad calices. dixerunt autem pueri ad Caesarem: Noli contristari, Caesar: uiuit enim Patroclus et nunc adest. Caesar autem

[2] $\overset{r\bar{o}}{\text{altiorem}}$ M^1 *corr man 2* | audiret M^1 ‖ [7] agentum M^1 exalante M^2 exalantem M^3 ‖ [8] ad *pro* at M^1 ‖ [11] uestrae M^1 ‖ [16] cesar M^1 ‖ [17] alium *ego correxi* illum *codd* ‖ [18] noli uade M^1 *man 1 sed* uade *man 2 deletum* noli ualde M^3 ‖ [19] cesar M^1 (*sed paulo ante* cęsar)

τραπέζης. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀκούσας ὅτι Πάτροκλος ζῇ εὐλαβεῖτο καὶ οὐκ ἐβούλετο εἰσελθεῖν. μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἶδεν τὸν Πάτροκλον καὶ ἐξ αὐτοῦ γενόμενος εἶπεν· Πάτροκλε, ζῇς; Ὁ δὲ ἔφη· ζῶ, Καῖσαρ. Ὁ δὲ εἶπεν· Τίς ὁ ποιήσας σὲ ζῆσαι; Ὁ δὲ παῖς φρονήματι πίστεως φερόμενος εἶπεν· Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων. Ὁ δὲ Καῖσαρ ταραχθεὶς εἶπεν· Ἐκεῖνος οὖν μέλλει βασιλεύειν τῶν αἰώνων, καὶ καταλύειν πάσας τὰς βασιλείας; Λέγει αὐτῷ Πάτροκλος· Ναί, πάσας τὰς βασιλείας τὰς ὑπ' οὐρανὸν καταλύει, καὶ αὐτὸς ἔσται μόνος εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ οὐκ ἔσται βασιλεία, ἥτις διαφεύξεται αὐτόν. Ὁ δὲ ῥαπίσας εἰς τὸ πρόσωπον αὐτὸν εἶπεν· Πάτροκλε, καὶ σὺ στρατεύῃ τῷ βασιλεῖ ἐκείνῳ; Ὁ δὲ εἶπεν· Ναί, κύριε Καῖσαρ· καὶ γὰρ ἤγειρέν
|| p. 14 P *με τεθνηκότα. Καὶ ὁ Βαρσαβᾶς || Ἰοῦστος ὁ πλατύπους καὶ Οὐρίων ὁ Καππάδοξ καὶ Φῆστος ὁ Γαλάτης οἱ πρῶτοι τοῦ*

[1] *ὁ Καῖσαρ ἀκούσας ὅτι Πάτροκλος ζῇ addidi cum A (sed om Πάτροκλος) ML om hoc loco PCS (ex silentio). post ἀκούσας addit καὶ θαυμάσας ἔτι δὲ ἀπιστῶν A | εὐλαβεῖτο ex PS recepi assientientibus ML* || [2] *καὶ addidi cum ML | οὐκ ἐβούλετο AML om PCS | ad εἰσελθεῖν caueas ne addas αὐτόν cum ML. perperam enim graecus noster uerba sic intellexit, ut ipsum Caesarem introire noluisse opinaretur | εἰσελθεῖν ἐπὶ τὸ ἄριστον A | μετὰ δὲ . . . εἶπεν scripsi cum A καὶ ὡς εἰσῆλθεν λέγει αὐτῷ ὁ Καῖσαρ PS ed 1.* e il re comandò che entrasse presso di lui. gli disse (*i. e. καὶ ἐκέλευσεν ὁ Καῖσαρ εἰσελθεῖν αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ quod propius accedit ad ML*) | *ἴδεν A* || [4] *ὁ δὲ βοήσας μεγάλῃ φωνῇ λέγει A | ναὶ ζῶ κύριε Καῖσαρ A | καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ καῖσαρ A | τίς οὖν A | ζῆν A* || [5] *φρον. δὲ πίστεως φερ. ὁ παῖς εἶπεν A* || [6] *ὁ βασ. τοῦ συμπάντος κόσμου τῶν (sic) ἀνθρώπων A | ταραχθεὶσ P ταραχθεὶς om C | καὶ ὁ καῖσαρ θυμῷ ταρ. A* | [7] *βασιλευγην P | post βασ. add τοῦ συμπάντος κόσμου τῶν ἀνθρώπων καὶ A | οὐ μόνον τὰς βασ. ἀλλὰ καὶ δυνάμεις σκοτεινὰς καὶ χάριν θνητὴν καὶ ῥώμην τῆς κακίας S interprete Sokoloff | τὰς βασ. τὰς ὑπ' οὐρανόν A | post τὰς βασ. repetit τῶν αἰώνων P in ed princ correxi τοῦ αἰῶνος. sed ut CSM docent omnino nihil addendum* || [8—10] *χαρᾶς δὲ πολλῆς πληρωθεὶς*
|| f. 178r b A *καὶ πίστεως(?) ὁ πάτροκλος ἀναβοήσας φωνῇ εἶπεν· ναὶ καῖσαρ, οὗτος μέλλει καταλύειν πάσας τὰς βασ. τὰς ὑπ' οὐρανὸν καὶ ἔσται λοιπὸν αὐτὸς μόνος (om εἰς τοὺς αἰῶνας) A* || [9] *τὰς ὑπ' οὐρανόν hoc loco addidi cum ACML om PS* || [10] *καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν βασιλείας τόνος(?) ἐν πάσῃ τῇ γῇ A | ὁ δὲ ῥαπίσας αὐτὸν ἐν θυμῷ εἰς τ. προσ. αὐτοῦ A cf M* || [11] *καὶ σὺ οὖν A | στρατευγη P στρατεύει A* || [12] *ὁ δὲ παῖς εἶπεν πρὸς αὐτόν A | κύριε Καῖσαρ om C | καὶ γὰρ αὐτός A καὶ γὰρ ὁ κύριος C* || [13] *τεθνεῶτα A | τότε ὁ Βαρσ. SML | βαρσαββᾶς om articulo A | ἴσουστοσ P ὁ πλατύπους καὶ Οὐρίων om S ὁ καπάδοξ ὁ πλατύπους A Οὐρίων ὁ πλατύπους (om ὁ Καππάδοξ) C* | [14] *ὁρίων A | οἱ πρ. τ. Νέρ. θαλαμοφύλακες uel simile uerbum S similiter C* (che erano della guardia del corpo di Nerone) *cf M οἱ ὄντες ἐπίσημοι ἔμπροσθεν τ. Νέρ. A*

cum audisset || uiuere Patroclum quem paulo ante mortuum|| audierat, expauit et nolebat eum permittere introire sibi. et cum suasum illi fuisset ab amicis plurimis, iussit illum introire. quem cum uidisset obstupuit et dixit ad eum: Quid est Patrocle, uiuis? Et ille respondit: Viuo, Caesar. Nero dicit: Quis te fecit uiuere? cui Patroclus laetus in fide dicit: Dominus Iesus Christus, rex omnium saeculorum, ipse me fecit uiuere. Et Nero conturbatus de nomine uirtutis dicit: Quid ergo incipit iste, quem dicitis regnare in saeculis et resoluere omnia regna? Et Patroclus dixit: Quaecunque sunt sub caelo ipse tenet; solus est rex in saecula et non est aliquid regni alicuius partis sub caelo. Nero autem iratus percussit eum palma in faciem dicens: Et tu ergo militas huic regi, quem dicis? Et Patroclus dixit: Ita, domine Caesar; nam ipse me excitauit a mortuis. Tunc Barnabas Iustus et quidam Paulus et Arion Cappadox et Festus Galata, qui erant ministri Caesaris, dixerunt Neroni:

[2] introire permitteri M^1 | sibi *om* M^3 || [4] dixit *compendio* ꝱ *scriptum* M^1 || [5] qd' uiuis M^1 qd' *superscripsit man 2* | respondit *compendio* ℞ *scriptum* M^1 | facit M^1 *m 1* || [6] dicit *compendio* đ *scriptum* M^1 *item paulo infra u. 15 et saepius in hoc cod* || [9] dicetis M^1 || [10] *post* sub caelo *add* quod effugere possit eum M^2 *et* [3] | dixit *compendio* đ *scriptum* M^1 *sic et u. 14; 111, 10; 13 et saepius* || [12] miratus M^1 || [15] et quidam Paulus] qui et Plancus (πλατύπους) *suspicatur MBonnet* | capadox M^3

Νέρωνος εἶπον· Καὶ ἡμεῖς ἐκείνῳ στρατευόμεθα τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων. Ὁ δὲ συνέκλεισεν αὐτοὺς δεινῶς βασανίσας οὓς λίαν ἐφίλει καὶ ἐκέλευσεν ζητεῖσθαι τοὺς τοῦ μεγάλου βασιλέως στρατιώτας καὶ προέθηκεν διάταγμα τοιοῦτον, πάντας τοὺς εὑρισκομένους Χριστιανοὺς καὶ στρατιώτας Χριστοῦ ἀναιρεῖσθαι.

III *Καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς ἄγεται καὶ ὁ Παῦλος δεδεμένος· ᾧ πάντες προσεῖχον οἱ συνδεδεμένοι· ὥστε νοῆσαι τὸν Καίσαρα, ὅτι ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν στρατοπέδων ἐστίν. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἄνθρωπε τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐμοὶ δὲ δεθείς, τί σοι ἔδοξεν λάθρα εἰσελθεῖν εἰς τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, καὶ στρατολογεῖν ἐκ τῆς ἐμῆς ἐπαρχίας; ὁ δὲ Παῦλος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἔμπροσθεν πάντων εἶπεν· Καῖσαρ, οὐ μόνον ἐκ τῆς σῆς ἐπαρχίας στρατολογοῦμεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς οἰκουμένης πάσης. τοῦτο γὰρ διατέτακται ἡμῖν, μηδένα ἀποκλεισθῆναι θέλοντα στρατευθῆναι* || p. 15 P *τῷ ἐ||μῷ βασιλεῖ. ὅπερ εἰ καὶ σοὶ φίλον ἐστὶν στρατευθῆναι αὐτῷ, οὐχ ὁ πλοῦτος ἢ τὰ νῦν ἐν τῷ βίῳ λαμπρὰ σώσει σε, ἀλλ' ἐὰν ὑποπέσῃς καὶ δεηθῇς αὐτοῦ, σωθήσῃ. μέλλει γὰρ ἐν μιᾷ*

[1] *εἶπον πρὸς αὐτόν· γίνωσκε καῖσαρ ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐκείνῳ τῷ αἰωνίῳ βασ. (om στρατευόμεθα) A | βασιλεῖ ἀνικήτῳ S* ‖ [2] *ὁ δὲ νέρων ὀργῆς καὶ θυμοῦ πληρωθεὶς ἐνέκλεισεν αὐτοὺς βασανίσας σφόδρα οὓς ἦν λίαν φιλῶν καὶ ἐντίμους ἔχων ἔμπροσθεν αὐτοῦ A* ‖ [3] *ἀναζητεῖσθαι A* ‖ [4] *ὄντας στρατ. A | προσθεὶς διάταγμα ἔχων (sic) τὸν τύπον τοῦτον A* ‖ [5] *Χριστιανοὺς καὶ om C | post Χριστιανούς add κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλευομένην πόλην καὶ τοὺς λεγομένους χριστοῦ στρατιώτας κελεύω ἀνα<ι>ρεῖσθαι A | Χριστοῦ scripsi cum* || f.178a A *ACML Ἰησοῦ P καὶ στρατ. Χρ. om S* ‖ [6] *καὶ προτεθέντος τοῦ διατάγματος καὶ πλείστων ἀναιρουμένων ἀκρίτως ἐν τ. π. A | δεδεμένος ante καὶ ὁ Π. A* ‖ [7] *ἀτενίζοντες προσεῖχον A | δεδεμένοι A. deinde add τί ἄρα μέλλει ἀποκρίνεσθαι πρὸς τὸν καίσαρα | ὥστε ἤδη ἰδόντα τὸν καίσ. πάντας εἰς αὐτὸν ἔχοντας τὸ βλέμμα νοῆσαι A* ‖ [8] *αὐτός ἐστιν ὁ ἐπὶ τ. στρ. τοῦ λεγομένου βασιλέως A ἐκεῖνος καὶ ἐπὶ τ. στρ. S | καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν cum (A)CM om P καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτόν A καὶ εἶπεν ὁ Καῖσαρ πρὸς τὸν Παῦλον S* dixit autem illi *M* ‖ [9] *ανε . . . εμνδοθεὶς P ἄνθρωπε ὁ ὑπὸ τοῦ μεγ. βασ. ἐμοὶ δοθεὶς A ἐμοὶ δὲ δεθεὶς scripsi cum (C)ML similiter ut uidetur S* ma che sei stato a me consegnato *C* ‖ [10] *λάθρα om AC | ἐλθεῖν A* ‖ [11] *ἑαυτῷ ἐκ τ. ἐ. ἐπ. A* al tuo re *add C | καὶ ὁ π. A | πλησθεὶς πν. ἁγ. om S* ‖ [12] *ἔμπροσθεν πάντων addidi cum ACSML om P | εἶπεν πρὸς τὸν καίσαρα A εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα S | Καῖσαρ om A | ἡγεμονείας A* ‖ [13] *ἡμεῖς στρατολ. A | ἀλλ' ἐκ A | ἁπάσης A* ‖ [14] *διέταξεν ἡμῖν ὁ κύριος S | τὸ μηδένα A | θέλ. προθύμως A | στρατεύεσθαι A* ‖ [15] *τῷ βασιλεῖ μου A | ὅθεν λέγω σοι παραινῶν, ὅτι εἴθε καὶ σοι φίλον ἦν A | ἵνα στρατεύσω τῷ βασιλεῖ μου A similiter S | post στρατευθῆναι αὐτῷ deficit C* ‖ [16] *post αὐτῷ aliquid excidisse uidetur. quod si uerum est, οὐ γάρ pro οὐχ cum AS recipiendum | ὁ πλοῦτ. καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ S | καὶ τὰ νῦν A | σε om P δυνήσονται σῶσαι σε A* ‖ [17] *ὑποπ. αὐτῷ A | αὐτὸς σε σώσει ἀπὸ τῆς ὀργῆς* =f.178b A *ἧς ἐπιφέρει τοῖς ἀπειθοῦσιν τοῖς διατάγμασιν* ‖ *αὐτοῦ | μέλλει γὰρ αὐτὸς A*

Et nos illi militamus, Caesar, inuicto regi. Ille autem cum audisset omnes uno sensu et uno sermone dixisse inuictum regem Iesum, reclusit omnes in carcerem, ut nimium illos torqueret quos nimium amabat; et iussit quaeri milites magni regis illius et posuit edictum, ut omnes qui inuenirentur Christi milites interficerentur.

III Qui cum inuenti fuissent plurimi, perducti sunt ad Caesarem; inter quos et Paulus ductus est uinctus. cum uero uidisset Nero Paulum uinctum, intellexit quod ipse esset dux super milites Christi. dixit autem illi: Homo regis magni seruus, mihi autem uinctus, quid tibi uisum est introire latenter in regno Romano et subtrahere milites de potestate mea? Paulus dixit ad eum ante conspectum omnium: Caesar, non solum de tuo angulo colligimus, sed etiam de uniuerso orbe terrarum. hoc enim praeceptum est, hominem excludi a rege suo uolentem militare regi meo. quod si et tibi utile uisum fuerit credere in illum, non te paenitebit. ceterum noli putare, quia diuitiae huius saeculi aut splendor aut gloria saluabunt te; sed si

10 et dicit illi *M*³ ‖ 13 ante conspectu *M*¹ ‖ 15 preceptum *M*¹ | neminem excludi a rege meo *conicit MBonnet* ‖ 17 penitebit *M*¹

ἡμέρᾳ τὸν κόσμον πολεμεῖν ἐν πυρί. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Καῖσαρ ἐκέλευσεν πάντας τοὺς δεδεμένους πυρὶ κατακαῆναι, τὸν δὲ Παῦλον τραχηλοκοπηθῆναι τῷ νόμῳ τῶν Ῥωμαίων. ὁ δὲ Παῦλος ἦν μὴ σιωπῶν τὸν λόγον, ἀλλὰ κοινούμενος τῷ πραιφέκτῳ Λόγγῳ καὶ Κέστῳ τῷ κεντυρίωνι. ἦν οὖν ἐν τῇ Ῥώμῃ ὁ Νέρων ἐνεργείᾳ τοῦ πονηροῦ πολλῶν Χριστιανῶν ἀναιρουμένων ἀκρίτως. ὥστε τοὺς Ῥωμαίους σταθέντας ἐπὶ τοῦ παλατίου βοῆσαι· Ἀρκεῖ, Καῖσαρ. οἱ γὰρ ἄνθρωποι ἡμέτεροί εἰσιν· αἴρεις τὴν ‖ f. 179r a A Ῥωμαίων δύναμιν. Τότε ἐπαύ‖σατο ἐπὶ τούτοις πεισθεὶς <καὶ ἐκέλευσε> μηδένα ἅπτεσθαι Χριστιανοῦ, μέχρις ἂν διαγνοῖ τὰ ‖ p. 16 P περὶ αὐτῶν. |

IV Τότε Παῦλος αὐτῷ προσηνέχθη μετὰ τὸ διάταγμα· καὶ ἐπέμενεν λέγων τοῦτον τραχηλοκοπηθῆναι. ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν· Καῖσαρ, οὐ πρὸς ὀλίγον καιρὸν ἐγὼ ζῶ τῷ ἐμῷ βασιλεῖ· κἂν με τραχηλοκοπήσῃς, τοῦτο ποιήσω· ἐγερθεὶς ἐμφανισθήσομαί σοι, ὅτι οὐκ ἀπέθανον. ἀλλὰ ζῶ τῷ κυρίῳ μου Χριστῷ Ἰησοῦ.

[1] πάντως τ. κ. A | πολεμιν P πολεμεῖν A cf M κρίνειν S testante Sokoloff ἀπολλύειν ed 1 ἐν πυρί addidi cum AL om PSM | καὶ ταῦτα A | ὁ καῖσ. ὑπὸ τοῦ παύλου A ‖ [2] κελεύει A | δεσμίους A δεδεμ. τοῦ Χριστοῦ S conf milites Christi M | ἐν αὐτῷ πυρὶ ἀναλωθῆναι A ‖ [3] τέλεον(?) τραχ. S testante Sokoloff ‖ [4] κοιν. προθύμως A ‖ [5] τῷ κεντυρ. κέστῳ πολλῷ πόθῳ καὶ πίστει τῇ εἰς χριστὸν προσκειμένοις αὐτῷ A | ἦν οὖν ὁ δεινὸς καὶ ἀπηκίστατος (i. e. ἀπηνέστατος) θὴρ νέρων ἐν τῇ ῥώμῃ A | participium aliquod, e. gr. μαινόμενος deesse putat HUsener | πολλῇ ἐν ἐργασίᾳ τοῦ πονηρου ἐλαυνόμενος A ‖ [6] ὡς πολλοὺς χριστιανοὺς ἀναιρεῖσθαι διὰ τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ (om ἀκρίτως) A ‖ [7] ὥστε λοιπὸν διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ ὠμότητα συναχθῆναι ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν ῥωμαίων καὶ συνδραμόντα ἐπὶ τοῦ παλατίου βοῆσαι ἀκατασχέτῳ φωνῇ A ‖ [8] ἀρκεῖ λοιπόν A | αἴρεις cf ML (aufer) ἐρης P ἠφάνησας τὸ πλῆθος τῆς πόλεως καὶ ἐπεῖρες [i. e. ἐπῇρες] πᾶσαν τὴν ῥωμαίων δύναμιν A ‖ [9] καὶ τότε νέρων A | τότε πεισθεὶς ἐπὶ τούτοις παυσάμενος ἐντολὴν ἐνετείλατο S ex interpretatione Sokolovii | πεισθεὶς om A pergit autem sic: κελεύσας τεθῆναι δόγματα ὥστε. in P aliquid deesse uidetur, scripsi καὶ ἐκέλευσε ‖ [10] μηδένα χριστιανὸν ἀπόλλυσθαι A τί ἔσται τὰ περὶ αὐτον A ‖ [12—14] τότε οὖν πάλιν μετὰ τὸ διάταγμα προσηνέχθη παῦλος δέσμιος τῷ νέρωνι, αἰτουμένων οὖν αὐτὸν, αὐτῷ ἀκίνδυνον ὑπάρξαι, οὐκ ἀνασχόμενος ὁ νέρων ἐπέμενεν τῇ ἀποφάσει τῇ προτέρᾳ λέγων, τοῦτον τῇ τοῦ ξίφους τιμωρίᾳ παραδίδοσθαι. καὶ εἶπεν ὁ παῦλος πρὸς αὐτόν A ‖ [13] post τραχηλ. add ὅπως τοῦ ἀλλοτρίου ὥσπερ ἀλλότριον λήψεται S interprete Sokoloff ‖ [14] Καῖσαρ, ἄκουσόν μου A ‖ [15] τοῦτο γὰρ γίνωσκε, ὅτι καὶ ἐάν με τραχηλοκοπήσῃς ὡς προσέταξας A post τραχ. add καὶ θανατώσῃς με S | καὶ τοῦτο ποιήσω τῇ τοῦ θεοῦ δυνάμει A ἐμφανισθήσομαι A | ἐμφ. σ. ὥστε ἐπιγνώσεσθαί σε S

subiectus fueris illi et deprecatus fueris eum, saluus eris in aeternum. incipit enim una die saeculum istud uastare et noua saecula, quae nunc ab hoc mundo habet occulta, suis declarata donare. hoc cum audisset Nero, iussit omnes milites Christi || f. 3r M¹ exuri, qui fuerant uincti cum Paulo, ipsum autem plecti iudicauit secundum leges Romanas. Paulus uero non fuit tacens de uerbo domini quo se communicabat Longino praefecto et Egestio, certantibus ut multi Christiani interficerentur, ita ut Romani uenirent et clamarent dicentes: Sufficit, Caesar, nostri sunt homines. aufers, Caesar, uirtutem Romanam et nullus erit qui ad bellum egrediatur. Tunc iussu regis cessauit edictum, ita ut nemo auderet contingere Christianos, donec maxima pars populi ad Christum conuerterentur.

1 depraecatus *M¹* || 2 istut *M¹* || 4 hunc cum uidisset *M¹* || 8 certanti *M¹* || 10 aufert *M¹* || 12 *quae post* donec *sequuntur, librarius de suis addidit. post* conuerterentur *pergit sic:* in diebus autem illis petrus apostolus romae morabatur cum fratribus gloriosus in domino gratias agens deo die ac nocte, turba⟨m⟩ credentium ad se uenientem suscipiebat (*actus Petri cum Simone p. 85, 10 sqq.*) resistebant autem illi quidam iudaei, quos reuincebat petrus per uerbum domini. cumque audissent de paulo in tempore illo cum uenisset paulus romam, conuenerunt ad eum omnes iudaei cet. (*sequitur textus Marcelli*). *sic M¹ consentientibus M² et M³*

ὃς ἔρχεται τὴν οἰκουμένην κρῖναι. ὁ δὲ Λόγγος καὶ ὁ Κέστος λέγουσιν τῷ Παύλῳ· Πόθεν ἔχετε τὸν βασιλέα τοῦτον, ὅτι αὐτῷ ||f. 179r b A πιστεύετε || μὴ θέλοντες μεταβαλέσθαι ἕως θανάτου; Ὁ δὲ Παῦλος κοινωσάμενος αὐτοῖς τὸν λόγον εἶπεν· Ἄνδρες οἱ ὄντες ἐν τῇ ἀγνωσίᾳ καὶ τῇ πλάνῃ ταύτῃ, μεταβάλησθε καὶ σωθῆτε ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ ἐρχομένου ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην. οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπονοεῖτε βασιλεῖ ἀπὸ γῆς ἐρχομένῳ στρατευόμεθα, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ οὐρανοῦ, ζῶντι θεῷ, ὃς διὰ τὰς ἀνομίας τὰς γενομένας ἐν ||p. 17 P τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔρχεται κριτής· καὶ μακά||ριος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὃς πιστεύσει αὐτῷ καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, ὅταν ἔλθῃ κατακαίων εἰς καθαρὸν τὴν οἰκουμένην. Οἱ μὲν οὖν δεηθέντες αὐτὸν εἶπον· Παρακαλοῦμέν σε, βοήθησον ἡμῖν, καὶ ἀπολύομέν σε. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ εἰμι δραπέτης τοῦ Χριστοῦ ἀλλ᾽ ἔννομος στρατιώτης θεοῦ ζῶντος. εἰ ᾔδειν ὅτι ἀποθνήσκω, ἐποίησα ἂν αὐτό, Λόγγε καὶ Κέστε· ἐπεὶ δὲ ζῶ τῷ θεῷ καὶ ἐμαυτὸν ἀγαπῶ, ὑπάγω πρὸς τὸν κύριον, ἵνα ἔλθω μετ᾽ αὐτοῦ

1 ᾧ ἐστιν . . . κρῖναι S | ὃς ἐρχ. κρῖναι τὴν οἰκ. ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ· καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς νέρωνα, ἐξῆλθεν ὁ παῦλος, λαβὼν τὴν ἀπόφασιν A (cf L) | ὁ δὲ λόγγος καὶ ὁ κέστος βουλόμενοι τελείαν πίστιν ὑποδέξασθαι προσλαβόμενοι καθ᾽ ἑαυτοὺς τὸν παῦλον εἶπον πρὸς αὐτόν· νῦν ἀνάθου ἡμῖν τὰ κατὰ σὲ μακάριε ἄνθρωπε, καὶ πεῖσον ἡμᾶς τίνα ἐστιν τὰ ὑπὸ σοῦ θεσπιζόμενα περὶ τοῦ κηρυττομένου ὑφ᾽ ὑμῶν βασιλέως καὶ A || 2 τὸν βασιλέα om A τὸν βασιλεύοντα S | ὅτι οὕτως αὐτῷ A || 3 ἕως θαν. μὴ θελ. A | μεταβάλλεσθαι τὸν τρόπον. πάνυ γὰρ ἡμεῖς θαυμάζομεν ἐπὶ τούτῳ A | καὶ ὁ παυλ. A || 4 κοινωσάμενος αὐτοῖς τὸν λόγον om S | εἶπεν αὐτοῖς A | οἱ ἔτι ὄντες A | ἐν πολλῇ ἀγνωσίᾳ καὶ πλάνῃ A || 5 μεταβλήθητε ἀπὸ τῆς κατεχούσης ὑμᾶς δεινῆς ἀπιστίας καὶ σωθήσεσθε κτλ. A || 7 ὑπολαμβάνετε A | βασιλέα P | ἐρχ. ἀπὸ γῆς A | στρατευγομεθα P | ἀλλὰ A || 8 ἀπ᾽ οὐρανῶν A | διὰ τὰς ἀνομίας . . . τούτῳ *scripsi cum SL* διὰ τὰς πολλὰς ἀνομίας γενομένας ὑπὸ τοῦ συμπάντος κόσμου A δηα ταυτα P || 9 κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος A || 10 ὃς ἂν A | *post* αὐτῷ *add* πρὶν ἐλθεῖν αὐτόν S ἐν ἀληθείᾳ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ. ὅτι αὐτὸς ζήσεται παρ᾽ αὐτῷ εἰς τ. αἰ. A | ἥξει γὰρ αὐτὸς τῇ ἰδίᾳ δυνάμει εἰς καθαρὸν καίων πᾶσαν τ. οἰκ. A εἰς καθαρόν *caueas ne corrigas in* καὶ καθαιρῶν. *seruatur enim in PAS* || 11 ὁ μὲν οὖν λόγγος καὶ ὁ κέστος ἀκούσαντες ταῦτα τοῦ παύλου εἰρηκότος· προσπεσόντες καὶ δεηθέντες αὐτοῦ εἶπον πρὸς αὐτόν A || 12 σε μακάριε τοῦ θεοῦ ἄνθρωπε A | βοήθ. ἡμᾶς τοιούτους γενέσθαι, ὥσπερ καὶ συ εἶ A | καὶ ἡμεῖς A | ἀπολυθησόμεθα S || 13 ὁ δὲ παῦλος σμειδιῶν (*sic*) ||f. 179v a A τῷ προ|σώπῳ εἶπεν πρὸς αὐτούς A | τοῦ om A | *post* Χριστοῦ *add* ἀδελφοί, ἵνα μοι τοῦτο παράσχητε A || 14 στρατ. εἰμὶ A | εἰ δὲ A | *post* ἀποθνήσκω *add* τῷ ἐμῷ βασιλεῖ, καθὼς ὑμεῖς ὑπονοεῖτε A || 15 ἐποίησα τοῦτο A | *post* Κέστε *add* ἵνα ἀπολυθῶ παρ᾽ ὑμῶν καὶ φύγω τὸ ἀποθανεῖν A | ἐπειδὴ δὲ θαρρῶ ὅτι ζῶ A | τῷ θεῷ μου A || 16 πάλιν μετ᾽ αὐτοῦ S

ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. λέγουσιν αὐτῷ· Πῶς οὖν σοῦ τραχηλοκοπηθέντος ἡμεῖς ζήσομεν;

V *Ἔτι δὲ αὐτῶν τοῦτο λαλούντων, πέμπει ὁ Νέρων Παρθένιόν τινα καὶ Φέρηταν ἰδεῖν εἰ ἤδη τετραχηλοκόπηται ὁ Παῦλος· καὶ εὗρον αὐτὸν ἔτι ζῶντα. ὁ δὲ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· Πιστεύσατε τῷ ζῶντι θεῷ, τῷ καὶ ἐμὲ καὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ ἐκ νεκρῶν ἐγείροντι. Οἱ δὲ εἶπον· Ὑπάγομεν ἄρτι πρὸς Νέρωνα· ὅταν δὲ ἀπο‖θάνῃς καὶ ἀναστῇς, τότε πιστεύ-* ‖ p. 18 P *σομεν τῷ θεῷ σου. τοῦ δὲ Λόγγου καὶ τοῦ Κέστου δεομένων ἐπὶ πλεῖον περὶ σωτηρίας λέγει αὐτοῖς· Ταχέως ἐλθόντες ὄρθρου ὧδε ἐπὶ τὸν τάφον μου εὑρήσετε δύο ἄνδρας προσευχομένους, Τίτον καὶ Λουκᾶν· ἐκεῖνοι ὑμῖν δώσουσιν τὴν ἐν κυρίῳ σφραγῖδα. Τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος κατέναντι πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν προσεύξατο ἐπὶ πολύ· καὶ κατὰ προσευχὴν κοινολογησάμενος ἑβραϊστὶ τοῖς πατράσιν, προέτεινεν τὸν τράχηλον μηκέτι λαλήσας. ὡς δὲ ἀπετίναξεν αὐτοῦ ὁ σπεκουλάτωρ τὴν κεφαλήν, γάλα ἐπύτισεν εἰς τοὺς χιτῶνας τοῦ στρατιώτου. ὁ δὲ στρατιώτης καὶ πάντες οἱ παρεστῶτες ἰδόντες ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν τὸν δόντα Παύλῳ*

[1] *καὶ εἶπαν πρὸς τὸν παῦλον ὁ λόγγος καὶ ὁ κέστος A | ἀφαιρεθείσης σου τῆς κεφαλῆς A* ‖ [2] *ζισωμεν P | ἡμεῖς δυνησόμεθα ζῆσαι, μὴ ἔχοντες τὸν πιστοῦντα ἡμᾶς ἐν τοῖς λόγοις σου; A* ‖ [3] *ἔτι δὲ αὐτ. πρὸς ἀλλήλους λαλ. A | ἀποστέλλει A | τινα cum AL om P* ‖ [4] *φερηταν P φέρητα A* Feritan *plerique codd lat | ἐπι τὸ ἰδεῖν A | ἀνῃρέθη A* ‖ [5] *οἱ δὲ ἀπελθόντες εὗρον A | οὗς ἰδὼν ὁ παῦλος A* ‖ [6] *πιστ. ἀδελφοί A | καὶ ἐμὲ cum AL καὶ ἡμᾶς PS | πάντας addidi cum AL om PS* ‖ [7] *πιστεύγοντασ cpdio scriptum P | ἐγερόντι S | ὁ δὲ παρθένιος καὶ ὁ φέρητας ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς τὸν παῦλον A | τὸ νῦν μὲν ἀπερχόμεθα πρὸς τὸν νέρωνα A* ‖ [8] *ἀναστῇς καθὼς λέγεις A | τότε καὶ ἡμεῖς πιστεύσωμεν A | πιστευομεν P πιστεύσομεν iam Hermannus frater correxit* ‖ [9] *τούτων δὲ πορευθέντων ὁ λόγγος καὶ ὁ κέστος ἠξίουν ἐπὶ πλεῖον τοῦ τυχεῖν τελείας τῆς τοῦ χριστοῦ σφραγῖδος.* ‖ *ὁ δὲ παῦλος* ‖ f. 179a b A *εἶπεν πρὸς αὐτούς· αὔριον ταχέως ὧδε ἐλθόντες κτλ. (om ὄρθρου) A* ‖ [10] *ἐπὶ πλεῖον addidi cum AL om PS* ‖ [12] *αὐτοί A* ‖ [13] *καὶ εἰπὼν ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ὁ παῦλος σταθεὶς A | ἀπέναντι A* ‖ [14] *καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν cum AL om PS | ἐπὶ πλεῖστον A* ‖ [15] *καὶ καταπαύσας τὴν προσευχήν A | κοινολογησάμενος ἑβρ. τοῖς πατράσιν om S κοινολ. ὁμοῦ πᾶσιν τὸν τῆς σωτηρίας λόγον τῇ ἑβραίων φωνῇ πρὸς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πατέρας A* | [16] *προσέτεινεν λοιπὸν τὸν ἑαυτοῦ τράχηλον τῷ ἀποτέμνοντι χαίρων A | ὡς δέ . . . ὁ σπεκουλάτωρ ego scripsi cum A ὁ δὲ (om ὁ σπεκουλάτωρ P) ἀπετ. αὐτ. τ. κ. ὁ στρατιώτης S* ‖ [17] *γάλα om A | τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι εὐθὺς ἀπὸ τῆς τμήσεως ἐπύτησεν A. restitui ἐπύτισεν, non est enim quod corrigas ut in ed 1 ἐπιτίλισεν | εἰς τὸν χιτῶνα A* ‖ [18] *αὐτοῦ pro τ. στρατ. S | ὁ δὲ στρατ. καὶ πάντες οἱ παρεστῶτες ἰδόντες ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξαζον cum A(L) ὁ δὲ στρατ. θαυμάσας ἐδόξασεν PS | τὸν δόντα δοξ. τοιαύτ. τῷ μακαρίῳ παύλῳ A*

δόξαν τοιαύτην· καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Καίσαρι τὰ γεγονότα.

VI *Κἀκείνου ἀκούσαντος καὶ ἐπὶ πολὺ θαυμάζοντος καὶ διαποροῦντος, ἦλθεν ὁ Παῦλος περὶ ὥραν ἐννάτην ἑστώτων πολλῶν μετὰ τοῦ Καίσαρος φιλοσόφων καὶ τοῦ κεντυρίωνος,*
| p. 19 P *⟨καὶ ἔστη⟩ ἔμπροσθεν πάντων ‖ καὶ εἶπεν· Καῖσαρ, ἰδοὺ Παῦλος, ὁ τοῦ θεοῦ στρατιώτης, οὐκ ἀπέθανον, ἀλλὰ ζῶ ἐν τῷ θεῷ μου. σοὶ δὲ πολλὰ ἔσται κακὰ καὶ μεγάλη κόλασις, ἄθλιε, ἀνθ' ὧν δικαίων αἷμα ἀδίκως ἐξέχεας, οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ταύτας. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ Παῦλος ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Νέρων ἀκούσας καὶ ταραχθεὶς σφόδρα ἐκέλευσεν λυθῆναι τοὺς δεσμίους, καὶ τὸν Πάτροκλον καὶ τοὺς περὶ τὸν Βαρσαβᾶν.*

VII *Καὶ ὡς ἐτάξατο Παῦλος, ὄρθρου πορευθέντες ὁ Λόγγος καὶ ὁ κεντυρίων Κέστος μετὰ φόβου προσήρχοντο τῷ τάφῳ Παύλου. ἐπιστάντες δὲ εἶδον δύο ἄνδρας προσευχομένους, καὶ μέσον Παῦλον, ὥστε αὐτοὺς ἰδόντας τὸ παράδοξον θαῦμα ἐκπλαγῆναι, τὸν δὲ Τίτον καὶ Λουκᾶν φόβῳ συσχεθέντας ἀνθρωπίνῳ ἰδόντας τὸν Λόγγον καὶ τὸν Κέστον πρὸς αὐτοὺς ἐρχομένους εἰς φυγὴν τραπῆναι,*

[1] *καὶ ἐλθόντες μετὰ πολλοῦ θαύματος ἀπήγγειλαν νέρωνι τῷ καίσαρι τὰ γενάμενα ἐπὶ τῷ ἁγίῳ παύλῳ A* | *τοῦ δὲ νέρωνος A* ‖ [3] *ἀκούσαντος καὶ ἐπὶ πολὺ cum AL om PS* | *θαυμάσαντος καὶ διαποροῦντος τὰς (sic pro τὰ) περὶ αὐτοῦ A* ‖ [4] *ἦλθεν ὁ Παῦλος addidi cum ASL om hoc loco P* | *ἦλθεν ὁ παῦλος πρὸς αὐτοὺς A* | *περὶ cum A om P* ‖ [5] *πολλῶν om A* |
180r a A *μεταξύ A* | *φιλοσ. τε καὶ φίλων A. φιλοσόφων στρατιωτῶν καὶ μεγιστάνων ἐπισήμων uel similiter S* | *ὄντος δὲ σὺν αὐτῷ καὶ τοῦ κεντ. S* ‖ [6] *καὶ ἔστη ego addidi cum L ἦλθεν ὁ παῦλος hoc loco P om A ἐφάνη δὲ ὁ παῦλος S* | *ἔμπροσθεν πάντων om A* | *καὶ εἶπεν πρὸς νέρωνα φωνῇ μεγάλῃ ὁ παῦλος ὁ τοῦ χριστοῦ στρατιώτης· καὶ νῦν πείσθητι, ὅτι οὐκ ἀπεθ. κτλ. A* ‖ [7] *ἐν τῷ θεῷ μου cum AL* (deo meo) *om PS* ‖ [8] *σοι δὲ ἔσται πλείονα κακά A* | *καὶ μεγάλη κόλασις ἄθλιε cum AL om PS* | *ἀδίκως inserui cum AL om PS* | *ἀνθ' ὧν ἐξέχεας αἷμα δίκαιον πολλὺ [sic] ἀδίκως καὶ τοῦτο δὲ σοι ἔσται οὐ μ. π. ἡμ. (om ταύτας) A* ‖ [10] *καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ παῦλος ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ addidi cum AL om PS* | *Νέρων ἀκούσας καὶ addidi cum AL om PS* ‖ [11] *τῶν ῥημάτων παύλου καὶ ταραχθεὶς ἐπὶ τούτοις A* | *σφόδρα cum AL om PS* | *ἀχθῆναι πάντας τοὺς δεσμ. (καὶ om) A* ‖ [12] *ἄλλους πάντας (pro τοὺς π. τ. B.) S* | *Βαρσαββᾶν A* ‖ [13] *διετάξατο A* | *ὁ κέστος καὶ ὁ λόγγος ἐπὶ τὸν τόπον (om ὁ κεντυρίων) A* ‖ [14] *μετὰ φόβου καὶ τρόμου καὶ δειλίᾳ uel simile quid S* | *τῷ τοῦ παύλῳ τάφῳ A τῷ τάφῳ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου S* | *ἐπιστάντες δὲ ἐκεῖ εὗρον A* ‖ [15] *post προσευχ. add καθὼς ἦν αὐτοῖς εἰπὼν ὁ παῦλος A* | *καὶ μέσων τῶν δύο ἑστῶτα τὸν π. A* | [16] *ἰδόντας τὸ παράδοξον θαῦμα cum AL om PS* | *καταπλαγῆναι A* | *καὶ τὸν τίτον τὲ καὶ τὸν λουκᾶν A συσσχεθεντα P* ‖ [17] *οὐρανίω A* | *ἰδόντας τὸν Λόγγον*
f. 180r b A *καὶ τὸν Κέστον πρὸς αὐτοὺς ἐρχομένους cum AL om PS* | *αὐτοὺς δέ A*

τῶν δὲ διωκόντων λεγόντων· Οὐ διώκομεν ὑμᾶς εἰς θάνατον, ὡς ὑπονοεῖτε, μακάριοι θεοῦ ἄνθρωποι, ἀλλ' εἰς ζωήν, ἵνα ἡμῖν δῶτε, ὡς ἐπηγγείλατο ἡμῖν Παῦλος, ὃν ἴδομεν μέσον ὑμῶν πρὸ μικροῦ ἑστῶτα καὶ προσευχόμενον. καὶ ταῦτα ἀκούσαντες παρ' αὐτῶν ὁ Τίτος καὶ ὁ Λουκᾶς μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης ἔδωκαν αὐτοῖς τὴν ἐν κυρίῳ σφραγῖδα, δοξάζοντες τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

[1] *ἐκείνων δὲ διωκ. αὐτοὺς κατελείφθησαν (i. e. κατελήφθησαν) ὑπ' αὐτῶν. εἶπον δὲ πρὸς τίτον καὶ λουκᾶν ὁ κέστος καὶ ὁ λόγγος A | οὐχὶ A | πρὸς θάνατον A ‖ [2] ὡς ὑπονοεῖτε, μακάριοι θεοῦ ἄνθρωποι cum AL om PS | ἀλλ' ἵνα ἡμῖν ζωὴν αἰώνιον παρασχῆτε A ἀλλ' ἵνα ἡμῖν ζωὴν δῶτε S ‖ [3] ὡς ἐπηγγείλατο ἡμῖν Παῦλος ὃν ἴδομεν μέσον ὑμῶν πρὸ μικροῦ ἑστῶτα καὶ προσευχόμενον cum AL ος (ὡς) παυλος ἐνετιλατο ο μεθ υμων προ μικρου μεσοσ προσευχομενοσ P ‖ [4] καὶ ταῦτα ἀκούσαντες παρ' αὐτῶν ὁ Τίτος καὶ ὁ Λουκᾶς μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης cum AL οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ PS ‖ [7] post σφραγῖδα add καὶ ἔλαβον αὐτούς (?) S | δοξάζοντες . . . ἀμήν addidi cum AS om P | πατέρα καὶ τὸν κύριον ἡμ Ἰ. Χ. S*

A

Μαρτύριον τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

1 Ἐλθόντος εἰς τὴν Ῥώμην τοῦ ἁγίου Παύλου ἀπὸ τῶν Σπανιῶν, συνῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· Τὴν ἡμετέραν πίστιν, ἐν ᾗ ἐγεννήθης, ταύτην ἐκδίκησον· οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστιν, Ἑβραῖος ὢν καὶ ἐξ Ἑβραίων ἵνα ἑαυτὸν διδάσκαλον εἴπῃς ἐθνῶν καὶ ἐκδικητὴν τῶν ἀπεριτμήτων, καὶ αὐτὸς ὢν περιτετμημένος τὴν τῆς περιτομῆς καταργήσῃς πίστιν. ὅταν οὖν ἴδῃς Πέτρον, ἀνταγώνισαι κατὰ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, ὅτι πᾶσαν τοῦ ἡμετέρου νόμου παραφυλακὴν κατήργησεν· ἀπέκλεισε τὸν σαββατισμὸν καὶ νεομηνίας καὶ τὰς νομίμους ἀργίας.

2 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Παῦλος εἶπεν αὐτοῖς· Ἐμὲ Ἰουδαῖον ἀληθινὸν ἐν τούτῳ δυνήσεσθε δοκιμάσαι, ὅτι καὶ τὸ σάββατον τηρῆσαι

---

comm crit ad uersionem latinam

[1] *ita inscribitur codd ACDGMQV etc* sanctorum *om BEH* apostolorum *om Nm*[1] *praem* III kal. iul. *D Laur XX, 1 Aed Flor eccl 139 Mugell de nem 13. 14 add* III kal. iul. *Amiat 2* quod (que) est III kal. iul. *Paris 2653. 5273* qui passi sunt romae sub nero cesare die III klds iuli *C* qui passi sunt in urbe roma sub nerone caesare quae est III kal. iul. *E* qui passi sunt sub nerone imperatore die tertio kal. iulias *M* in urbe roma sub nerone rege *N* passiones apostolorum petri et pauli *I* passio gloriosissimorum apostolorum petri et pauli que est III kl iuli *K* passio beati petri apostoli *P* in natale apostolorum petri et pauli *Laur XX, 2* altercatio sanctorum apostolorum petri et pauli cum symone mago *L* altercatio sanctorum apostolorum petri et pauli contra simonem magum simul et passio qui passi sunt in urbe roma sub nerone imperatore die III kl iuliis *O Bruxell 7482* conflictus apostolorum petri et pauli cum symone *Paris lat 12604 Bruxell 5519—26. 9290* historia passionis apostolorum petri et pauli *Paris 15681.* III kl iulii passio beatorum petri et pauli a marcello discipulo petri edita quique eidem interfuit passioni *U* ‖ [2] in tempore illo cum *M* tempore illo cum *Q* in temporibus illis quum *C* in diebus illis quum *O* cum ergo *Marcian 116. 118* | peruenisset *Laur XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231* | ad romam *A* in urbem romam *EGHIKNOPV Paris 2653. 3792. 5273. 5280. 5296. 9737. 15681 etc Thil* ‖ [3] nostram legem *K* ‖ [4] non enim iustum est *CP* | ut *om L* | qui sis *GHINP Paris 5273 Amiatin 2 Thil* qui es *Laur XX, 3 n* tu cum sis *FKf*

Passio sanctorum apostolorum Petri et Pauli.

1 Cum uenisset Paulus Romam, conuenerunt ad eum omnes Iudaei dicentes: Nostram fidem, in qua natus es, ipsam defende. non est enim iustum, ut cum sis Hebraeus ex Hebraeis ueniens, gentium te magistrum iudices, et incircumcisorum defensor factus tu cum sis circumcisus, fidem circumcisionis euacues. cum ergo Petrum uideris, suscipe contra eius doctrinam, quia omnem obseruationem nostrae legis euacuauit, exclusit sabbatismum et neomenias et legitimas ferias exinaniuit.

2 Quibus Paulus respondit: Me Iudaeum esse et uerum Iudaeum, hinc poteritis probare, cum et sabbatum obseruare

Paris 9737 Laur XX, 4 Aed Flor 139 Laur conu suppr 231 cum tu sis *Laur XX, 1. XX, 2 Mug de nem 13* | et ex hebraeis *A* | ex Hebraeis ueniens *om K* ‖ 5 te magistr. gent. *L* | indices *CPn Paris 9737* | incircumcisorum ... sis *om K Laur XX, 2* ‖ 6 factus es *n* | tu *om n Laur XX, 3 Mug de nem 14 Amiat 2 Strozz 4* | circumcisioni *L* circumcisorum *D* | euacuas *C* | euac. circumcisorum *ACO* ‖ 7 uideris petrum *D* | incipe *Laur XX, 2. XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231* | surge *Mug de nem 14* suspice *X* contende *RT* suscipe defensionem *C* | contra eum doctr. *BGKLN* (eum *in ras*) *Q Paris 5273. 15681* contra eum contendere *Ff Laur XX, 1. XX, 2. XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231* | quia omnem *om A* qua *Marc 116. 118* ‖ 8 omnem *om O* | obseruantia(m) *HLU* | nostrae *om H* | euacuat *DQU Paris 15681* excludit *U* et exclusit *ACIO* | sabbatum *KLN* (sabatum *in ras*) *Q Paris 5273* sabbata *Paris 9737 Mug de nem 14* ‖ 9 neomenias *cum CFIKLNOPRTVXf Laur XX, 2. XX, 3. XX, 4 Aed Flor 139 etc* neomeniam *ABDEGHMQn Paris 2653. 5273. 15681 Amiat 2 etc Thil* neomenia *F* neomęnia *Laur XX, 1* neumenia *S Marc 116. 118* neomeniamque *U* | ferias nostras *M* | inaniuit *Sf Paris 15681 Laur XX, 1 Amiatin 2 Strozz 4* inanibit *CO* (*sic semper in his duobus codd* u *et* b *permutantur*) inanit *U* exina^{ni}uit *H*

sect. 2 l. 10 esse *om Paris 15681 Marc 116. 118* et uerum Iudaeum *om I* ‖ 11 hic *BFSXf Laur XX, 1. XX, 4 Mug de nem 13. 14 Amiat 2 Laur conu suppr 231* nunc *O* | approbare *L* | probare ... uere poteritis *om per homoeot F* | cum et sabbatum obseruare *om X* | cum me et sabbatum et circumcisionem ueram uideritis obseruare *K* | et *om Q* | obseruauero *A*

καὶ τὴν ἀληθινὴν περιτομὴν κατανοῆσαι δυνηθῆτε· καὶ γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ. ἡμεῖς ἔχομεν πατέρας, πατριάρχας καὶ τὸν νόμον. τί οὖν ὁ Πέτρος κηρύσσει ἐν τῇ τῶν ἐθνῶν βασιλείᾳ; ἀλλὰ καὶ ἐάν τινα καινὴν θελήσει εἰσαγαγεῖν διδασκαλίαν, χωρίς τινος ταραχῆς καὶ φθόνου καὶ κόμπου ἀπαγγείλατε αὐτῷ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἴδωμεν, καὶ ἐνώπιον ὑμῶν ἐλέγξω αὐτόν· ἐὰν δὲ ᾖ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἀληθής, τῇ τῶν Ἑβραίων βίβλῳ καὶ μαρτυρίᾳ ὠχυρωμένη, πρέπον ἐστὶν πάντας πειθαρχεῖν αὐτῷ.

3 *Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια τοῦ Παύλου λέγοντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον τῷ Πέτρῳ· Παῦλος ἐξ Ἑβραίων ἀπὸ Σπανιῶν παραγέγονεν, καὶ παρακαλεῖ σε ἵνα ἔλθῃς πρὸς αὐτόν, ἐπειδὴ οἱ ἀγαγόντες αὐτὸν λέγουσι μὴ δύνασθαι αὐτὸν συντυχεῖν ᾧ ἐὰν βούληται πρὸ τοῦ ἐμφανίσαι Καίσαρι. Ἀκούσας δὲ ὁ Πέτρος ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐπορεύθη πρὸς αὐτόν. ἰδόντες δὲ ἀλλήλους ἔκλαυσαν ἀπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ ἐπὶ πολὺ περιλαβόντες ἑαυτοὺς τοῖς δάκρυσιν ἀλλήλους κατέβρεχον.*

[6] *κόμπου emendauit HUsener κόπου E* ‖ [9] *ὠχυρομένη E* ‖ [13] *οἱ ἀγαγόντες cum Tisch et lat οἱ ἀγαποῦντες E*

---

[1] me *pro* uere *Laur XX, 1. XX, 2. XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231* uere *om O* uos *n* docere uere *Marc 118* docere *BDM* ex opere *I* | poteritis *cum ABDGHOQRSTUVXf Paris 2653. 5273. 9737. 15681. Laur XX, 1. XX, 2. XX, 3. XX, 4 Marc 116. 118 etc* potueritis *CEILMNPn Mug de nem 14* | auertere *O Paris 2653 Marc 116. 118* | nam et *I* | sabbati *QRST* | die *om MUV Marc 118* [2] omnibus *om f* | suis *post* operibus *GHLNPQSV Paris 2653. 5273. 15681 Marc 116 Thil* | nos *om Q* et nos *n* ‖ [3] quod *M* | talia *DV Paris 15681* talem *CO Laur XX, 1. XX, 4 Mug de nem 13 Amiat 2* ‖ [4] et *ante* si *om AIRTX* | forte aliquam *cum AEFGHIKLNPRSTUXf Laur XX, 1. XX, 2. XX, 3. XX, 4 etc.* aliquam forte *BCDMn* forte uult aliquam *V Paris 5273. 15681* aliqua uult forte *O* forte doctr. aliq. uult intr. nouam *Q* forte alienam uoluit *Paris 9737* | nouam introducere *L* | doctrinam *om M* ‖ [5] contentione *RTX* | ei nunciate *C* ‖ [6] ei et ut *O* | ut nos uideamus *om D* | uideamus *om V* uideremus *O* | uideamus nos inuicem *S* inuicem uideamus *Laur XX, 2. XX, 3. XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231* | et *om M* | in conspectu uestro *C* | ego *om ABCDMOQ* ego illum *L Laur XX, 2* | uincam *KS Strozz 4* obiurgabo *BCDMO Paris 15681* ‖ [7] quod si uere *n* | eius doctrina *B* | fuerit *om* Nm^1 | uero testimonio fuerit *EGHn Thil* | ueris testimoniis *C* uerii testimonii *O* ueri testimonii *INPQS* ueris testimoniorum *B* ueritatis testimonium *K* uerum testi-

et circumcisionem uere poteritis aduertere. nam sabbato die requieuit ab omnibus operibus deus. nos habemus patres et patriarchas et legem. quid tale praedicat Petrus in regno gentium? sed et si forte aliquam uult introducere nouam doctrinam, sine conturbatione et sine inuidia et sine strepitu nuntiate ei, ut nos uideamus, et in uestro conspectu illum ego conuincam. quod si forte doctrina eius fuerit uero testimonio et Hebraeorum libris munita, decet nos omnes oboedire ei.

3 Haec et his similia dicente Paulo perrexerunt Iudaei ad Petrum et dixerunt ei: Paulus ex Hebraeis uenit, rogat te ut uenias ad eum, quoniam hi qui eum adduxerunt dicunt non eum se posse dimittere, ut uideat quem uult, antequam eum Caesari insinuent. Audiens haec Petrus gaudio gauisus est magno et statim exsurgens perrexit ad eum. uidentes autem se prae gaudio fleuerunt et in amplexibus suis diutissime morati inuicem se lacrimis infuderunt.

monium *Paris 5273. 15681* ‖ [8] et hebr. libr. *cum EFGINQSVf Paris 5273 Laur XX, 1. XX, 2. XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13. 14 Amiat 2 Laur conu suppr 231 Marc 116* ex hebraeorum libr. *HLRTUn Paris 2653. 9737 Laur XX, 3 Strozz 4 Thil* et ex hebr. libr. *AKX Paris 15681* et ex eorum libris *Marc 118* est et hebr. libr. *P* et *ante* Hebr. *om BCDMO* | libris hebr. *D* libris *om B* | libris eius monita exstiterint *K* monita etiam *Of Laur XX, 1* | debemus nos *L* | nos et omnes *U* | oboedire *cum DM* | obedire eius doctrinae *RT* ob. eius doctrinam *X*

sect. 3 l. [9] haec . . . dixerunt ei *om D* | his *om G* | is *pro* his *F* hiis *U* | Paulo *om X* ‖ [10] ei *om AL Paris 9737* | homo ex hebr *O* | ueniens *Am² KLNPQ Laur. XX, 2. XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231* et rogat *LOV Paris 15681* | te *om KNP Paris 2653. 5273* ‖ [11] quum *n* | hii *LMNU* (*ut plerumque. talia iam non adnotabo*) *om RTX* | dicunt *om RTX* | non eum possunt *RTX* | se eum non *H* ‖ [12] eum se *om A* | eum *prius om FKNPSUf Paris 5273 Laur XX, 1. XX, 2. XX, 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13. 14 Laur conu suppr 231 Amiat 2 Strozz 4 Marc 116 Thil* | se *om BCDMUV Mug de nem 14 Marc 118* | demittere *M* dimitti *U* prohibere *K* | ut non uid. *K* uideant *Bn Marc 116* | quemquam (*om* uult) *RTXn* | eum *alterum om EGHKNP Paris 15681 Thil* de eo ins. caes. *S* ‖ [13] indicent *P* insinuet *O* insinuetur *K* | *post* audiens *add* enim *H* | gauisus est gaudio magno *D* ‖ [14] exurgens statim *RTX* | exurgens *etiam BCDFHO* surgens *V Paris 5273* | uenit *pro* perrexit *IK* | *post* ad eum *add* cum illis *RTX* | *hactenus codd Flor collati* ‖ [15] prae magno gaudio *V* prae gaudio magno *U* | morati sunt *GH* (et *superscr*) *KNm²Pf Paris 15681 Thil* | commorati *LIQ Marc 116. 118* immorati *UV* ‖ [16] ac inuicem *V* inuicemque *DP* et inuicem *Nm² Thil* | infunderunt *MO* infundentes *Paris 15681*

4 Ὡς δὲ πάντων ὁ Παῦλος τῶν ἑαυτοῦ πράξεων τὸ ὕφος τῷ Πέτρῳ ἀπήγγειλεν, καὶ πῶς διὰ τῶν τοῦ πλοὸς κόπων παραγέγονεν, πάλιν δὲ Πέτρος ἐξηγήσατο τῷ Παύλῳ ποίας ἐνέδρας ἔπασχεν παρὰ Σίμωνος τοῦ μάγου, καὶ ἑσπέρας γενομένης ἀνεχώρησεν Πέτρος ἐν τῷ ἰδίῳ καταλύματι.

5 Ἕωθεν δὲ ἑξῆς διαφανούσης τῆς ἡμέρας, ἰδοὺ Πέτρος παραγενόμενος εὑρίσκει πλῆθος τῶν Ἰουδαίων πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ Παύλου. ἦν δὲ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων χριστιανῶν τε καὶ ἐθνικῶν μεγάλη ταραχή. οἱ μὲν γὰρ ἐξ Ἰουδαίων ἔλεγον· Ἡμεῖς γένος ἐκλεκτὸν ἐσμέν, βασίλειον ἱεράτευμα, φίλοι τε τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντων τῶν προφητῶν, μεθ' ὧν ἐλάλησεν ὁ θεός, οἷς καὶ ἔδειξεν τὰ ἑαυτοῦ μυστήρια καὶ τὰ θαύματα αὐτοῦ τὰ μεγάλα. ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξ ἐθνῶν οὐδὲν μέγα ἐν τῷ σπέρματι ὑμῶν ἔχετε, εἰ μὴ ἐν εἰδώλοις καὶ γλυπτοῖς βέβηλοι καὶ βδελυκτοὶ γεγόνατε.

6 Ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια αὐτοῖς λεγόντων τῶν πιστευσάντων Ἰουδαίων ἀπεκρίναντο οἱ ἐξ ἐθνῶν λέγοντες· Ἡμεῖς ὡς ἠκούσαμεν τὴν ἀλήθειαν, εὐθέως ἠκολουθήσαμεν τῷ Χριστῷ, τῇ

[9] Exod. 19, 6

[1] *πάντων E cum fere omnibus codd alterius recensionis πᾶν solus O scripsit consentientibus codd lat* ‖ [2] *κόπον E pr m* ‖ [15] *βεβήλοις et βδελυκτοῖς E ut reliqui codd. textum emendauit iam Thilo cum interpr lat*

---

sect. 4 l. [1] illi *om V* | actuum *LQRTX Marc 118* casuum suorum *ACO* casuum *om FUf Marc 116* ‖ [2] et qualiter ... aduenisset *om EFKN Pf* | qualiter ei *BDMn* | nauigio *DSU Marc 116* nauigii *om Marc 118* | fatigationibus nauigii *RTX* | nauigationibus *pro* nauigii fatigationibus *A* | fatigatio *BDMn* | et fatigatibus *U* | aduenirет *S* | et *alterum om B* | et cum *S* ‖ [3] dixisset *om D* dixit *BNX Paris 2653* innotuisset *K* | illi dixisset *P* dix. ei *U* | illi *om V* | quas simonis magi *BCEF* (*sed* symoni) *IMN* (*ut uid*) *PRTUVXfn Paris 2653. 5273. 9737. 15681* quia a symoni magii *O* qualiter simonis magi *S* quantas simonis magi *Marc 116 item sed om* magi *Marc 118* | paterentur *M* | *post* insidias *add* et cum diutius hec agerentur *S* | tunc absc. *n* ‖ [4] uesperam *C* | reuersurus mane die alt. *D* mane autem facto altero die reuersus est *O* | mane uero die *HV* | altera *CG* (*sed* uero *in ras*) *O*

sect. 5 l. [5] et ecce *O* | ecce Petrus adueniens *om I* | ueniens *BCDHM* uenit et *O* ‖ [6] inuenisset *A* | ianuas *C* ianuam *O* fores ubi custodiebatur paulus *S* | erat enim *ABCOVn Paris 5273* ‖ [7] *ante* Christianos *plerique inserunt* et *omisi cum FLQU Marc 116. 118 graec* | et *om AENm*[1]*P* atque *H* | contentio *EGHIKNPRTX Paris 2653. 5273. 15681 Thil* ‖ [8] enim *om L* autem *X* | sumus *hoc loco A post* nos *Paris 9737 post* amicorum *V post*

4 Cumque Paulus illi omnem textum suorum casuum indicasset et qualiter nauigii fatigationibus aduenisset et Petrus dixisset illi, quas a Simone mago pateretur insidias, abscessit Petrus ad uesperum, mane die altero reuersurus.

5 Cumque aurora diei daret initium, ecce Petrus adueniens inuenit multitudinem Iudaeorum ante fores Pauli. erat autem inter Iudaeos Christianos et gentiles infinita conturbatio. Iudaei enim dicebant: Nos genus sumus electum regale amicorum dei, Abrahae, Isaac et Iacob et omnium prophetarum, cum quibus locutus est deus, quibus ostendit mirabilia magna et secreta sua. uos autem ex gentibus, nihil in semine uestro magnum, nisi in idolis et sculptilibus inquinati et execrabiles extitistis.

6 Haec et his similia dicentibus Iudaeis, gentes respondebant dicentes: Nos mox ut audiuimus ueritatem, reliquimus errores nostros et secuti eam sumus. uos autem et paternas

dei *GH Paris 2653. 5273. 15681 Thil post* Iacob *BDMn plane om CEFI KLNOPQRSTUXf Marc 116. 118* | regale electum *GH Thil* electum et regale *Nm*[2]*QU* electum amic. *V* | et amic. *n* | sacerdotum *pro* amic. *L* sacerdotum *ante* amic. *Marc 118* ‖ [9] abraham *CIMOPU etc* | et is. *DVn Paris 5273* | isabac(h) *BO* ‖ [10] et quibus *AH* | dominus *IU* | quibus deus ost. *BCFGIOQSf Paris 9737 Marc 116. 118 Thil* deus *omisi cum ADEK LPRTUVXn Paris 2653. 5273. 15681* | mirabilia magna et *om FUf Marc 116. 118* ‖ [11] et secreta sua *cum A* (*in rasura*) *KLN* (et *a m*[2] *add*) *n* et omnia secr. s. *O* quibus ostendit secreta sua *BCDEGHIMPQRSTVX Paris 2653. 5273. 15681 Thil fuit et in N sed erasum* | et ostendit *Paris 9737* | uobis *B* | gentilibus *Nm*[1] (*sed eras*) *RTX* | estis *post* gentibus *add AGHn Paris 2653. 5273 Thil* | qui ex gentibus estis *Paris 15681* | ex semine *U* ‖ [12] magno *M* | *post* magnum *add* aliquid fuit, nisi (sed *RT*) in idolis *RTX Marc 118* | nisi forte *K* | in *ante* idolis *om MUV* | et in sculp. *CEGHNP* | scul^p^tilibus *H* scluptilibus *CO* sculptilia *D* sculptibus *F* | sculpt. in quibus inquinati *K* | coinquinati *U Paris 9737* | inquinati . . . extitistis *om BC DMO* | inqu. estis et *H* | et *ante* execr. *om EFKRTXf Marc 116. 118* | deo *post* execr. *add GHS Thil omisi cum AEFIKLNPQRTUVXfn Paris 2653. 5273. 9737. 15681 Marc 116. 118* ‖ [13] exstitistis *corr ex* existis *H* | *hactenus codd S Marc 116. 118 collati sunt*

sect. 6 l. [14] gentiles *BGHNPQ Paris 9737 Thil* ‖ [15] audiamus *Q* | relinquimus *COV* ‖ [16] secuti fuimus eum *C* secuti sumus (*om* eam) *Nm*[1] secuti sumus eam *OQV* secuti eum sumus *M* secuti eos sumus *B* secuti sumus Christum *EK* secuti sumus ueritatem *Nm*[2]*P* secuti sumus uestigia Christi *Paris 2653* et eam secuti sumus *Paris 5273*

ὄντως ἀληθείᾳ, καταλιπόντων ἡμῶν τὴν ἡμετέραν πλάνην. ὑμεῖς δὲ καὶ τὰς πατρικὰς γνόντες δυνάμεις καὶ τὰ τοῦ νόμου καὶ τὰ τῶν προφητῶν ἔχοντες διδάγματα, οἳ καὶ τὴν θάλασσαν ξηροῖς διαβεβήκατε ποσὶν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν βυθιζομένους ἰδόντες, καὶ στύλου πυρὸς νυκτὸς ὑμῖν φαίνοντος καὶ νεφέλης ἡμέρας, καὶ μάννα ὑμῖν ἐξ οὐρανοῦ δοθέντος καὶ ἐκ πέτρας ὕδατος ὑμῖν ῥυέντος, οὐκ ἐπιστεύσατε, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα πάντα εἴδωλον ὑμῖν μόσχον ἐτεκτήνασθε καὶ προσεκυνήσατε τῷ γλυπτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐδὲν βλέποντες <τῶν> σημείων πιστεύομεν τοῦτον εἶναι τὸν ἀληθινὸν θεόν, ὃν ὑμεῖς κατελείπατε ἀπειθήσαντες.

7 Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα αὐτῶν φιλονεικούντων εἶπεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὴ χρῆναι αὐτοὺς τὰς τοιαύτας μεταξὺ ἀλλήλων ἔχειν ἀντιλογίας, ἀλλὰ τοῦτο προσέχειν μᾶλλον, ὅτι πεπλήρωκεν ὁ θεὸς τὰς ἑαυτοῦ ἐπαγγελίας, ἃς ὤμοσεν Ἀβραὰμ τῷ πατρὶ ἡμῶν, ὅτι 'ἐν τῷ σπέρματί σου εὐλογηθήσονται πάντα τὰ ἔθνη'. 'οὐ γάρ ἐστιν προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ· ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, κατὰ νόμον κριθήσονται, καὶ ὅσοι ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως ἀπολοῦνται'. ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ, ὅτι κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐξελέξατο ἡμᾶς εἰς

[3] Exod. 14, 21 sqq. ‖ [5] Exod. 13, 12 ‖ [6] Ps. 78, 24 ‖ [14] Gen. 22, 18; Gal. 3, 8 ‖ [16] Rom. 2, 11 sqq. ‖ [19] 1. Petr. 2, 9 sq.

[8] *μόσχον CE μόσχον reliqui cum lat* ‖ [9] *τῶν om E addidit cum reliquis Tisch σημεῖον (om τῶν) suspicatur HUsener*

---

[1] leges *pro* uirtutes *L* | uidistis *pro* scistis *EGHKNP Paris 2653. 15681 Thil* scitis *ADFMOQV Paris 5273* | sectas *f* | et proph. signa uidistis *om K* | et legem accepistis . . . demersos uidistis et *om F* | et legem accepistis *ante* et proph. sig. uid. *Paris 15681* | et *ante* legem *om V* | leges *O* | accipitis *Nm*[1] ‖ [2] et mare . . . transistis *om EKNP* | siccis pedibus *ACOV Paris 2563* | *post* inimicos *textus in T interrumpitur. pergit* (*sect. 10 sub finem*) ad militiam neque ad palatium | dimersos *A* (*ex corr*) *CGHKLMO Paris 5273. 9737* dimissos *f* | in mare *post* uestros *add EGNPV Paris 5273. 15681* in mari *add H* ‖ [3] et *ante* columna *om V* | columpna *DHU* calumpnia *Q* | col. nubis uobis *cum BDEL* (*cum signis transpositionis*) *OQVn Paris 2653. 5273. 15681* uobis nubis *AIKMNP* uobis *om CG* nubis *om FRUXf* uobis *Hm*[1] nubis *Hm*[2] | in caelum *DO* in caelis *n* de caelo *M* in caelo *om KNP* | nubis apparuit *U* | uobis aparuit *Paris 9737* | et columna ignis *n* ‖ [4] et *ante* manna *om V* | de caelo uobis *V Paris 15681* | de celo pluit uobis *H* | datum *A* (*ex* data *corr*) *BEIKLNm*[2] (*in ras*) *Pn Paris 5273* (*m*[2]). *15681* ‖ [5] aquae uobis de petra *C* | aqua *O* | uobis *post* petra *om V* | haec omnia *DFRUVXf* | uobis *post* idolum *om An* ‖ [6] uitulum *A* | uituli

uirtutes scistis et prophetarum signa uidistis et legem accepistis et mare pedibus siccis transistis, et inimicos uestros demersos uidistis et columna nubis uobis per diem in caelo apparuit et ignis per noctem, et manna uobis de caelo data est, et de petra uobis aquae fluxerunt: et post omnia haec idolum uobis uituli fabricastis et adorastis sculptile. nos autem nulla signa uidentes credimus deum hunc, quem uos non credentes dereliquistis.

7 Haec et his similia contendentibus dixit apostolus Paulus, non debere eos has contentiones inter se suscipere, sed hoc magis adtendere, quia complesset deus promissa sua, quae iurauit ad Abraham patrem nostrum, quod 'in semine eius hereditarentur omnes gentes': 'non est enim personarum acceptio apud deum. quicumque enim in lege peccassent, secundum legem iudicarentur; qui uero sine lege deliquissent, sine lege perirent'. est enim in humanis sensibus tanta sanctitas, ut bona laudet

om F | caput *post* fabr. *add G Paris 2653. 15681 Thil* caput fabricastis *V* | adoratis *L* | scluptile *O* | illud *pro* sculpt. *D* ‖ [7] et *post* uidentes *add G* | credidimus *HR Paris 9737* | deum *om E* in deum *Paris 5273* dominum *Vf* | hunc esse *EGHKNPQ Paris 2653 Thil* esse hunc *n* | dereliquistis deum *E* | reliquistis *DOn* ‖ [8] *hactenus collati codd Paris 2563. 15681*

sect. 7 l. [9] is *pro* his *F* | eis contendentibus *GNPR Thil* contendentibus illis *H* | contendentes *C* | dixit paulus ap. *O* paulus ap. dixit *V* ‖ [10] eos *om CK* | contentiones has *HL Thil* | has *om G* | contiones *F* contenciones *U* contentiones *om Q* | subsistere *K* ‖ [11] adtendere *cum ACF* attendite *G* ///intendite *Nm*[1] (*prima litera erasa*) intendere *Nm*[2]*P* | quia quum *Cn* quia cum *BM* | conplesset *DN* compleuisset *L* | sua promissa *P* | quod iur. *F* ‖ [12] iurauit deus *Q* | patrem eorum *Q* | quam in sem. *B* ‖ [13] non enim est *GH Thil* | accept. pers. est *A* | accept. pers. *D* | non esse autem pers. acceptionem *K* ‖ [14] aput *DM* | dominum *f* | enim *post* quicumque *om Nm*[1]*P* | et quicumque *K* sed quic. *Nm*[2] | quicumque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt et quicumque in lege peccauerunt per legem iudicabuntur *Q* | peccasset *Ff* | iudicaretur *Ff* | iudicabuntur et quicumque sine lege *O* | quicumque *altero loco etiam C* ‖ [15] sine lege peccassent *U* | perissent *BCFI* periissent *corr ex* perierant *A* | sine lege et perirent *HV* ‖ [16] etenim *OVn* est autem *I* est enim et *H* | esse etiam . . . tantam sagacitatem *K* | in *ante* humanis *om FU* | est tanta sanct. *n* sanctitas est *V* | scientia *L*(?) | ut et *D* | laudent . . . puniant *O Paris 9737* | naturaliter laudet *H*

λαὸν αὐτοῦ ἅγιον. ὥστε ἐν αὐτῷ ὀφείλομεν καυχᾶσθαι, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες· 'πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστὲ ἐν τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ'.

8 Ταῦτα τοῦ Παύλου λέγοντος κατεπραΰνθησαν οἱ ἐξ Ἰουδαίων καὶ οἱ ἐξ ἐθνῶν. ὁμοίως δὲ καὶ Πέτρος ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων· Ἐπηγγείλατο ὁ θεὸς τῷ πατριάρχῃ Δαυὶδ λέγων· 'Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου'. τοῦτο ὁ θεὸς πληρῶν ἐξαπέστειλε τὸν αὐτοῦ υἱόν, σαρκωθέντα ἐκ σπέρματος αὐτοῦ· ὃ καὶ ἐμαρτύρησεν διὰ αὐτοῦ Δαυὶδ εἰπών· 'Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε'. τοῦτο οὖν ὁ πατὴρ μεμαρτύρηκε λέγων· 'Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε'. ὃν καὶ ἐσταύρωσαν διὰ φθόνον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ· ἕνεκεν δὲ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας συνεχώρησε ταῦτα πάντα παθεῖν αὐτόν.

9 Ἐν τούτῳ οὖν ὁ θεὸς πᾶσιν ἤνοιξεν εἴσοδον τοῖς υἱοῖς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ παντὶ ἔθνει τῆς γῆς, τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει τῆς εἰς αὐτὸν ὁμολογίας, ἔχειν δὲ ζωὴν καὶ σωτηρίαν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· ὃ γὰρ ἐπηγγείλατο ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ἐπλήρωσεν· ὅθεν καὶ Δαυὶδ ὁ προφήτης λέγει περὶ αὐτοῦ· 'Ὤμοσεν κύριος τῷ Δαυὶδ καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· Σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ'. ἱερεὺς γὰρ ὁ

[2] Gal. 3, 28 ‖ [6] Ps. 132, 11 ‖ [10] Ps. 2, 7 *cf* Matth. 3, 17 *secundum* euang. Hebraeorum; Hebr. 1, 5; 5, 5 ‖ [11] Matth. 17, 5 ‖ [12] Matth. 27, 18 ‖ [20] Ps. 110, 4 *cf* Hebr. 7, 17; 21

---

[1] natura *FUf* | malum *E* | quae . . . excusantes *om K* | et inter se inu. *R* atque inter se inu. *ANm²P* | inuicem inter se *Q* in inuicem *V* | cogitationes *om O* | cog. accusat *B* ‖ [2] aut accusatas *I* | punient *E* puniant *s* | aut remunerantes excusant *n* aut remunerantes excuset *Q* aut remunerentur *E* remunerent *Paris 9737* muneret *B* | excus. remun. *V*

sect. 8 l. [3] dicente paulo *CKO* | paulo dicente petroque similiter mitigati fuerunt *E* | mitigassent *CO* mitigarentur *GHRX Thil* ‖ [4] et *prius om CEN* (*sed eras*) *OPQUfn Paris 9737* | gentiles *B* | et principes *BCMO* ‖ [5] synagogas (sin-) *cum BIKLQV Paris 5273* synagogis (sin-) *correxerunt AC* (-giis) *DEFGHMN* (*in ras*) *OPRUXfn Paris 9737 Thil* | iudeorum *ARX* ‖ [6] intercideret *I* introduceret *V* | audite me *C* | me *in ras G* | fratres *om A* | spiritum sanctum *ABEHKLQUVn Paris 5273. 9737* ‖ [7] quod *om MN* ‖ [8] sedem sanctam *B* | hunc ergo *om O* ergo *om F* | hic est ergo *n* | cui *om I* | caelo *GHN Thil* ‖ [9] te *om V* | hunc *erasit N* ‖ [10] principes uestri *GH Thil* | ut autem impleret *C* | redemptionem *GHN* promissionem *D* | necessaria *FV* ‖ [11] saeculo *om M* | promisit *D* | sibi

naturaliter et puniat mala, quae inter se inuicem cogitationes aut accusantes puniat aut remuneret excusantes.

8 Haec et his similia Paulo dicente factum est ut mitigati essent et Iudaei et gentes. sed principes Iudaeorum insistebant. Petrus uero his qui eum arguebant, quod synagogas eorum interdiceret, dixit: Audite, fratres, sanctum spiritum promittentem patriarchae Dauid, quod de fructu uentris eius poneret super sedem suam. hunc ergo cui dixit pater de caelis: 'Filius meus es tu, ego hodie genui te', hunc crucifixerunt per inuidiam principes sacerdotum. ut impleret autem redemtionem necessariam saeculo, permisit se haec omnia sustinere, ut sicut ex costa Adae fabricata est Eua, sic ex latere Christi in cruce positi fabricaretur ecclesia, quae non haberet maculam neque rugam.

9 Hunc deus aditum aperuit omnibus filiis Abrahae et Isaac et Iacob, ut sint in fide ecclesiae et non in infidelitate synagogae. conuertimini ergo et intrate in gaudium Abrahae patris uestri, quia quod ei promisit deus adimpleuit. unde et propheta canit: 'Iurauit dominus et non paenitebit eum, tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech'. sacer-

[1] Rom. 2, 15

pro se *K* | ea omnia *n* | inferri *pro* sust. *K* | et sicut *CVn* | ex costa . . . sic *om Q* | de costa *CUV Paris 5273* ‖ [13] posito *n* posita *CO* pendentis *H* positi *om LRX* | fabricaret ecclesiam *L* | habet *N* (*m^2 in ras*) *OPU Paris 9737* habuerit *n* habuit *Paris 5273* | macula *O* ‖ [14] aut rugam *D* | ruga *O glossam* rost *in marg add G* | *hactenus codd P Paris 5273. 9737 collati sunt*

sect. 9 l. [15] hic *A* per hunc *HO* nunc *V* | auditum *EFO* (*fuit etiam in N sed m^1 corr*) aditum uitae *H* aditum *om V* | apparuit *V* dedit *M* | hominibus *pro* omnibus *n* | et Isaac et Iacob *om L* | et *ante* isaac *om ABDFHIMOQRUXf* ‖ [16] et *pro* ut *FO* | ex fide *D* | fidelitate *n* | et non sint *U* | in *ante* infidel. *superscr G om F* ‖ [17] confitemini *K* | introite *I* | gaudio *M* | Abrahae *om CO* | et Isaac et Iacob *om L* | patris uestri abr. *M* ‖ [18] quia *om B* | ei *om FK* | promisit eis deus *V* ei deus promisit *U* | prom. dominus *CEIM* dominus prom. *n* | deus *om FLRXn* | adimpl. deus *A* | adinpleuit *N* adimplebit *M* et implebit *CO* adimpleuit *corr ex* et impl. *A* | et unde *A* | et *ante* proph. *om DO* | et per prophetam canit *E* ‖ [19] canet *CI* (*sed corr* canit) *M* ‖ [20] melchisedehc *G* melcysedech *N* (*sed* ech *m^2 in ras*)

σωτὴρ γέγονεν, ἡνίκα τὴν ὁλοκάρπωσιν τοῦ ἰδίου σώματος καὶ αἵματος ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς θυσίαν προσήνεγκεν τῷ πατρί.

10 *Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια λεγόντων Πέτρου καὶ Παύλου, ἐσίγησαν πάντες καὶ ἤκουον αὐτῶν διδασκόντων καὶ κηρυττόντων πᾶσι τοῖς πιστοῖς τὸν τοῦ κυρίου λόγον· καθ' ἡμέραν δὲ ἐπληθύνοντο τῶν πιστευόντων εἰς τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναρίθμητον πλῆθος. ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχισυνάγωγοι τῶν Ἰουδαίων καὶ* <*οἱ*> *τῶν Ἑλλήνων ἱερεῖς, ὅτι διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν σχεδὸν πᾶσα ἡ Ῥώμη ἐπίστευσεν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἤρξαντο κατ' αὐτῶν ταραχὴν ἐγείρειν εἰς τὸν λαὸν καὶ γογγυσμόν, ἐπαινεῖν δὲ Σίμωνα τὸν μάγον ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους τῶν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων κατηγορουμένων· ἠγωνίζοντο καὶ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Νέρωνος διαβόητον αὐτὸν ποιῆσαι, ψέξαι δὲ τοὺς τοῦ κυρίου ἀποστόλους. ἐν τῷ οὖν τοὺς ἀναριθμήτους τοῦ λαοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς κύριον διὰ τοῦ κηρύγματος Πέτρου, συνέβη καὶ τὴν γυναῖκα Νέρωνος Λιβίαν καὶ τοῦ Ἀγρίππα τοῦ ἐπάρχου σύζυγον ὀνόματι Ἀγριππῖναν οὕτως πιστεῦσαι, ὥστε καὶ περιελεῖν ἑαυτὰς ἀπὸ τῆς τῶν ἰδίων ἀνδρῶν πλευρᾶς. διὰ δὲ τῆς τοῦ Παύλου διδασκαλίας πολλοὶ κατεφρόνουν τῶν στρατιωτῶν* <*τῆς στρατείας*> *προσκολλώμενοι τῷ θεῷ, ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ἐλθεῖν τινὰς πρὸς αὐτόν· καὶ γενόμενοι Χριστιανοὶ οὐκ ἔτι ἠθέλησαν στραφῆναι ἐν τῇ στρατιᾷ οὔτε ἐν τῷ παλατίῳ.*

11 *Ἐντεῦθεν τοῦ λαοῦ στασιώδη πραττόντων γογγυσμὸν ὁ*

8 *οἱ ego inserui* ‖ 19 *μετεφρόνουν suspicatur HUsener* ‖ 20 *τῆς στρατείας cum reliquis codd addidi*

---

1 enim *om LV* | semet ipsum *pro* hostiam . . . sanguinis *K* | cum hostia *FOf* | sui *ante* corporis *om Ff* ‖ 2 sanguinis sui *U* | sacrificium *om D* | praebuit *EGHKNQ Thil* | *hactenus codd RTVX collati*

sect. 10. l. 3 sed haec *E* | dicente *OQ* | paulo et petro *AEIKU* ‖ 4 populi *H* | cred. populorum *E* | utriusque populi *K* | et pauci *DN*(*m*2)*n* pauci (*om* et) *C* | qui non crediderunt *cum AB* qui non crederent *L* qui eorum negligerent monita *K plane om CDEFGHIMNOQUfn Thil* ‖ 5 qui quidem emulabant *Nm*2 (quidem *et* -bant *in ras*) | et ipsi *om Q* | fidem simulatam *C* | aemulata *GHK Thil* | aperte *om N* ut aperte *EI* | possint *CIM* potuerunt *A* poterant *Nm*2 (*in ras*) ‖ 6 neglegere eorum *L* in integrum neglegere (*om* eorum) *D* | negligere *HLU* | precepta et monita *U* | autem *om GH* ‖ 7 synagogae *Ffn* | et *ante* gentium *om EGHLN* | gentilium *C* | siue *pro* sibi *Ff* | per *om GHKMQn* | praedicationem *G* praedicationum *H* praedicatione *KQ* ‖ 8 specialiter finem *C* | finem *eras N* (fieri *m*2) fidem *OU* | finem superstitionibus suis imminere egerunt *K* |

dos enim in cruce factus est, cum hostiam sui corporis et sanguinis pro omni saeculo sacrificium praebuisset.

10 Haec et his similia dicentibus Petro et Paulo pars maxima populorum credidit, et perpauci fuerunt, qui non crediderunt, qui et ipsi simulata fide, non tamen aperte possent eorum neglegere monita uel praecepta. uidentes autem maiores synagogarum et gentium pontifices sibi per praedicationem eorum finem specialiter fieri, egerunt hoc ut sermo eorum in murmurationem populi ueniret. unde factum est ut Simonem magum Neroni praeferrent et istos culparent. innumerabiles enim populi dum conuerterentur ad dominum per praedicationem Petri, contigit etiam uxorem Neronis Liuiam et Agrippae praefecti coniugem nomine Agrippinam ita conuerti, ut a latere se suorum maritorum auferrent. per Pauli uero praedicationem multi deserentes militiam adhaerebant deo, ita ut etiam ex cubiculo regis uenirent ad eum, et facti Christiani nollent reuerti ad militiam neque ad palatium.

11 Hinc populis seditiosam murmurationem agentibus

egerunt hoc fieri *B* | fidem spec. accedisse decreuerunt hoc fieri egerunt *O* decreuerunt hoc fieri *C* | finem ponere spec. egerunt hoc fieri *D* finem inponi spec. egerunt hoc fieri *M* | praeferri *N* (*ex* fieri *corr*) ‖ [9] murmuratione *MOf* | eueniret *CDFHMOf* ueniret *ex* uenerit *corr Nm*[2] | et inde *GHN Thil* ‖ [10] ad neronem *B* | proferrent *M* praeferentes istos *A* | *post* culparent *pergunt GHN:* in illo tempore factum est, cum innumerabiles populi conuerterentur ‖ [11] enim *om BL* | dum *om B* | conuertuntur *BCDM* conuertebantur *O* | post praedic. *O* ‖ [12] ut etiam uxorem *Ff* ut uxorem *O* uxorem *ex* ut uxor *corr Nm*[2] etiam et uxorem *U* etiam *om E* | uxoris *Q* | praenomine (*in marg*) libia *A* | libiam *CDEFILNO QUf* libyam *n* lisbiam *K* ‖ [12—13] agrippę preinā *pro* Agrippae praefecti ... Agrippinam *H* ‖ [13] coniuge *FO* | Agrippinam nomine *n* | agripinam *CM* agripinnam *O* | conuersas *L* | ut a latere ... auferrent *om A sed in marg add* ut a coniugio se abstinerent | sese *B* ‖ [14] coniugum *L* | auerterent *C* se auferrent *Q* | *hactenus codd KQ collati sunt* ‖ [15] domino *AB DGfn Thil* dèo *ex* dn̄ *corr Nm*[2] | etiam ut *n* etiam *om H* ‖ [16] noluerunt *AFUf* ‖ [17] militiam suam *D* | nec ad palatium regis *A*

sect. 11 l. [18] facta hinc *M* | populi *C* | seditiosam murmurationem *cum DELIUn graec* seditiosa murmuratione *ABCFGHIMf Thil* murmuratione *etiam N*

Σίμων ζήλῳ κινούμενος διεγείρεται, καὶ ἤρξατο περὶ Πέτρου πολλὰ λέγειν κακά, μάγον καὶ ἀπαταιῶνα λέγων αὐτὸν εἶναι. ἐπίστευον δὲ αὐτῷ οἱ τὰ σημεῖα αὐτοῦ θαυμάζοντες· ἐποίει γὰρ ὄφιν χαλκοῦν κινεῖν ἑαυτόν, καὶ λίθους ἀνδριάντας γελᾶσαι καὶ κινῆσαι αὐτούς, αὐτὸς δὲ τρέχειν ἑαυτὸν ἐποίει αἰφνίδιον ἐν τῷ ἀέρι διαφαίνεσθαι.

12 *Κατέναντι δὲ τούτων ὁ Πέτρος ἀσθενοῦντας ἐθεράπευεν λόγῳ, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ἐποίει προσευχόμενος, δαίμονας κελεύσματι ἐφυγάδευεν, ἔσθ᾽ ὅτε καὶ νεκροὺς ἤγειρεν. ἔλεγεν δὲ πρὸς τὸν λαόν, ἵνα ἀπὸ τῆς τοῦ Σίμωνος ἀπάτης οὐ μόνον φύγωσιν, ἀλλὰ καὶ δειγματίσωσιν αὐτόν, ὅπως μὴ φανῶσιν τῷ διαβόλῳ δουλεύοντες.*

13 *Καὶ οὕτως γέγονεν, ὥστε πάντας τοὺς εὐσεβεῖς ἄνδρας βδελύττεσθαι Σίμωνα τὸν μάγον καὶ ἀνόσιον αὐτὸν καταγγέλλειν· οἱ δὲ τῷ Σίμωνι κολληθέντες τὸν Πέτρον διισχυρίζοντο μάγον, ψευδομαρτυροῦντες ὅσοι σὺν τῷ Σίμωνι τῷ μάγῳ ὑπῆρχον· ὥστε τὸν λόγον καὶ ἐπὶ Νέρωνα ἐλθεῖν τὸν Καίσαρα, καὶ Σίμωνα τὸν μάγον εἰσαγαγεῖν πρὸς ἑαυτὸν προσέταξεν.*

14 *Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἔστη ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο αἰφνιδίως μορφὰς ἐναλλάσσειν, ὥστε γενέσθαι αὐτὸν ἐξαίφνης παιδίον*

[4] *λίθους CE corrige λιθίνους cum reliquis* ‖ [5] *post ἐποίει Tisch addere iubet καί* | *ἐφνίδιον E* ‖ [7] *post κατέναντι τούτων E interpungit et δέ particulam ante πέτρος habet. scripsi κατέναντι δέ cum reliquis codd*

---

[1] symonem exitatus est zelum *O* | simon magus *CM* | zelo *M* in zelo *E* coelum *n* | dicere de petro multa mala *C* multa mala dicere de petro *H* | multa *om U* ‖ [2] magistrum *B* | esse *om M* magum et seductorem esse *AFLOf* | seductori *ex* seductorem *corr N* | credebant enim illum *D* | uidebatur *ex* uidebat *corr* Nm^2 | autem *om O* ‖ [3] hi *om AFLN* (*eras*) *Uf* | qui *om C* | faciebant *F* | fac. autem *GHn Thil* | quod faceret *N corr ex* faciebat | enim *eras N* | serp. aeneum (eneum) *ABDFIL* ‖ [4] mouere se *eras G om H Thil* mouere (*om* se) *ABDN* (*sed* se *eras*) *I* moueri *U* moberi se *C* | et lapideas . . . mouere se *om per homoeotel f* | et lapideos canes latrare, statuas aereas *BCDOM* | sed et lapid. *I* | lapideas *corr ex* -des *A* | et *ante* aereas *om BCDO* | mouere et ridere *O* | uidere *Thil* | moueri *BD* (-beri) *M* | *post* moueri *add* habitante in eas diabulo *M* ‖ [5] se *in ras N* | ipse autem *BDMO* se autem ipsum *HU* | et *ante* subito *om* Nm^1 *add* m^2 | aera *DMO* uolitare *pro* uideri *C* uideri solebat *B*

sect. 12 l. [6] curat *B* | caecos . . . orando *om BDO* ‖ [7] doemonia *H* (*sic semper*) iusso *corr ex* iussu *G Thil* | curabat *M* pellebat *B* | et interea ipsos *F* | interea . . . suscitabat *om M* ‖ [8] autem *om* Nm^1 (*sed add* m^2) dicebatque *I* | et ab eius *F* ‖ [9] seductionem *CDFO* | figerent *B* | daserent (*sic*) *f* ‖ [10] diabulo *MN* diab. consentire uid. *U* | adsentire *B*

Simon excitatus est in zelum, et coepit de Petro multa mala dicere, dicens eum magum esse et seductorem. credebant autem illi hi qui mirabantur signa eius. faciebat enim serpentem aereum mouere se, et lapideas statuas et aereas ridere et mouere, se ipsum autem currere et subito in aëre uideri.

12 Contra haec Petrus infirmos curabat uerbo, caecos uidere faciebat orando, daemonia iussu fugabat, interea et ipsos mortuos suscitabat. dicebat autem ad populum, ut ab eius seductione non solum fugerent, sed etiam detegerent eum, ne uiderentur diabolo consentire.

13 Sicque factum est ut omnes religiosi uiri execrantes Simonem magum, sceleratum eum adsererent; Simoni uero adhaerentes Petrum magum, quod ipsi erant cum Simone, falso testimonio adfirmarent. qui sermo usque ad Neronem Caesarem uenit; et Simonem magum ut ad se ingrederetur praecepit.

14 Qui ingressus coepit stare ante illum et subito mutare effigies, ita ut fieret subito puer et posthaec senior, altera uero

sect. 13 l. [11] sicque *cum DEGHN* (*ex corr*) *n textu graeco* sic *ABC FILMOUf* | est *om M* | omnes *post* uiri *B* | *post* uiri *add* ac feminae *H add* petro communicantes *E* | execrarentur *E* ‖ [12] et sceleratum *CEFGM OUn* et *eras N* | sceleratorem *H* | eum *om AH* | adserentes *M* | *post* adsererent *add* petrum uero (*om M*) in dei laudibus (laud. dei *F* laud. domini *f*) praedicarent. e (et *FM om f*) contra (uero *O*) omnes scelerati et (*om f*) illusores (inl- *Mf* lusores *F*) et seductores et pessimi adherebant (adhaererent *BDf* adherentes *C*) simoni (mago quia *B*) (et *O*) petrum uero (*om CFOf*) magum (adserentes *Ff*) quod ipsi erant cum simone (simonem *Of*) (mago . . . *B*) dicerent (fatebantur *M* deum esse *add Ff*) *BCDFMOf* | *post* adsererent *uerba* simoni uero *et* magum *erasa sunt in N. superscriptum* et adhaerentes petrum uerum dei apostolum illum confirmarent. *uerba sequentia* quod ipsi erant . . . testimonio adsererent *deleta sunt* ‖ [13] quod ipsi erant cum Simone *cum AE* (*sed om* cum Sim.) *IKLQUn om GH Thil* ‖ [14] adfirmarent *cum AILU* affirmabant *Q* assererent *GNm¹n Thil* dicerent *EH* praedicabant *K* | *hactenus codd EO collati sunt* | cesarem neronem *L* neronem *om M* ‖ [15] peruenit *GHM* | *post* peruenit *add* haec agebantur eo tempore quo sacrilegus nero iudaeorum bello adflictam romani exercitus ualidam manum cognouit. unde indignatus aduersus christianos insurrexit, ut ei debitus finis adpropinquaret *M* | magum ad se ingredere *C*

sect. 14 l. [16] festinanter ingressus *H* | illum *cum G graec Thil* coram illo *H* neronem *ABCDILMUf* nerone *F* neronem caesarem *Nn* | subito *prius om M* ‖ [17] effigias *G Thil* effigiem *FHUf* | et subito fieri *U* | subito fieret *CH* | posthoc *M*

καὶ μετ᾿ ὀλίγον γέροντα, ἄλλοτε δὲ νεανίσκον· ἐνηλλάττετο γὰρ τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ἡλικίᾳ διαφόρους μορφὰς καὶ ἐβάκχευεν ὑπουργὸν ἔχων τὸν διάβολον. ὅπερ θεωρῶν ὁ Νέρων καὶ καταπλαγεὶς ὡς υἱὸν τοῦ θεοῦ ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος ἔλεγεν ψεύστην τοῦτον καὶ μάγον, αἰσχρόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ ἀποστάτην, καὶ ἐν πᾶσι τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐναντίον, καὶ μηδὲν λείπειν ἔτι, εἰ μὴ ἵνα τῇ κελεύσει τοῦ θεοῦ φανερωθεῖσα ἡ ἀνομία αὐτοῦ τοῖς πᾶσι κατάδηλος γένηται.

15 Τότε εἰσελθὼν πρὸς Νέρωνα εἶπεν· Ἄκουσον, ἀγαθὲ βασιλεῦ. ἐγώ εἰμι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. ἕως ἄρτι Πέτρου μόνου τοῦ λέγοντος ἑαυτὸν ἀπόστολον ἠνεχόμην· νυνὶ δ᾿ ἐδιπλασίασε τὸ κακόν· Παῦλος γὰρ καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ διδάσκει, καὶ τὰ ἐναντία μου φρονῶν ὁμοῦ σὺν αὐτῷ λέγεται κηρύττειν. περὶ ὧν ἐὰν μὴ βουλεύσει τοῦ ὀλέθρου, εὔδηλον ὅτι ἡ βασιλεία σου οὐ δύναται σταθῆναι.

16 Τότε Νέρων μερίμνης πλησθεὶς σπουδαίως αὐτοὺς ἐκέλευσεν πρὸς ἑαυτὸν ἀγαγεῖν. τῇ δὲ ἑξῆς ἡμέρᾳ εἰσελθόντων πρὸς Νέρωνα Σίμωνος τοῦ μάγου, Πέτρου τε καὶ Παύλου τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλων ὁ Σίμων εἶπεν· Οὗτοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ναζωραίου οὐ πάνυ καλῶς ἔχει ἵνα ὦσιν ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰου-

[6] *πάση E cum plerisque πᾶσι restituit Tisch*

---

[1] adulescentior *H* adolescentis *B* | itaque sexu *C* | et *ante* aetate *add DFIf Thil* | et *ante* per *om U* | per *om H* ‖ [2] ministerium *n* nimis *U* | baccabatur *H* dibacabatur *D* peragebat *n* uagabatur *U* iactabatur *f* | *hactenus cod I collatus est* | *post* bachab. *add M:* quod uidentes populi uidebatur illis ueritas propter falsitatem | ipse uideret *M* | uidisset *B* ‖ [3] hunc esse uere *D* | uerum *BHU* uero *F* | esse *om C* | dei hunc esse *B* | filium dei *N* | existimabat *C* | *post* aestimabat *multa ex Pseudo-Hegesippo inserit M:* Erant tunc tempore romae ut superius dixi sancti apostoli petrus et paulus doctores christianorum sublimes operibus, clari magisterio qui uirtute suorum operum iam etiam neronem sibi aduersum fecerant, captum simonis magi delenentis qui sibi animum eius conciliauerat. cui adiumentum uictoriae subiectionem gentium uitae longeuitatem saluti custodiam feralibus artibus pollicebatur. atque ille credebat qui uim rerum nesciret examinare. denique summum eum tenebat amicitiae locum, quando quidem etiam praesolem salutis suae uitaeque custodem arbitrabatur. sed ubi petrus eius uanitates flagitiaque detexit species illum rerum mentiri non solitum aliquid aut facere demonstrauit, ludibrio simon habitus digno consumebatur merore. docebat uero eum petrus etc. | apostolus uero *A* apostolus *om GH* ‖ [4] docebat *F(M)NUf* | esse furem *Ff* uere *pro* furem esse *A* furem *om U* fore *pro* esse *U* esse *om CDLM* |

hora adolescentior. mutabatur sexu, aetate, et per multas figuras diaboli ministerio bachabatur. quod cum uideret Nero, uere hunc esse dei filium aestimabat. Petrus uero apostolus dicebat hunc furem esse, mendacem, magum, turpem, sceleratum, apostaticum, et in omnibus quae sunt dei praecepta aduersarium ueritatis, nihilque superesse nisi ut iussu dei eius iniquitas manifestata omnibus panderetur.

15 Tunc ingressus ad Neronem Simon dixit: Audi me, bone imperator. ego sum filius dei, qui de caelo descendi. usque modo Petrum qui se dicit apostolum solum patiebar; nunc ergo geminatum est malum. Paulus denique qui et ipse eadem docet et contra me sentit, simul dicitur cum eo praedicare. quos constat quia nisi de interitu eorum cogitaueris, regnum tuum stare non poterit.

16 Tunc Nero sollicitudine cumulatus festinanter ad se eos iussit adduci. alia autem die cum introissent ad Neronem Simon magus et apostoli Christi Petrus et Paulus, Simon dixit: Hi sunt discipuli illius Nazareni, quibus iam non est tam bene,

et mendacem *n* mendacem *om B* ‖ [5] apostaticum *om f* apostatam *DF* | quae dei sunt *AH* | quae sunt *om n* | praecepta *cum GHLN* praeceptis *n om BCDFMUf* | contemptibilem et aduersarium *n* | dei ueritatis aduers. *C* | aduersarium et inimicum Nm^2 (*sed* adu. ueritatis m^1) | aduersantium *D* ‖ [6] nihilque ei *n* | ut *om* $BCNm^1$ (*sed add* m^2) | dei iussu *A* ‖ [7] manif. omnibus *om B* | manifesta *om* Am^1 manifeste Am^2

sect. 15 l. [8] pro qua re grauiter indignatus simon ingreditur ad neronem dixitque *M* | simon magus *DCHN Thil* | me *om D* ‖ [9] bone *in ras* Nm^2 | dei filius *D* | qui ... descendi *om B* | de caelo ueni *CDMNn* ‖ [10] modum solum *U* | qui se dicit apostolum *om U* | solum *om* $AFNm^1$ (*sed suppl* m^2) *f* (*hoc loco om etiam U*) | patiebatur *F* ‖ [11] nunc autem *H Thil* | geminum *H* | quia Am^2Nm^2 *super lin* | paulus eadem docet *N* (*in rasura*) ‖ [12] et *ante* contra *om CU* | non mecum *pro* contra me *N* (*in ras*) | se *pro* me *C* | contra me docet et contra me sentit *D* | et *pro* simul *C* simulque *U* simul dicitur *om N* (*sed uidetur erasum*) | dicetur *M* | et cum eo praedicat *N* (*in ras; fuit* praedicare) ‖ [13] quos *non tetigi* (περὶ ὧν) quo *LN* (*in ras*) *Un item superscr* unde *B* quod *f* | constat quia *om B* ‖ [14] non poterit stare *A*

sect. 16 l. [15] uero *pro* Nero *G* uero sollicitudine nero *H* | cumul. sollic. *A* | instigatus *Ff* commotus *L* | petrum et paulum accersiri praecepit *pro* festinanter . . . adduci *M* | ad se eos festinanter *D* | eos ad se *CFH* | iussit induci *H* | add. iuss. *F* ‖ [16] alio *AFLUf* | alia uero *M* | *post* die *add* eo tempore *B* ‖ [17] *ad* simon *alterum add* magus CNm^2 (*superscriptum*) ‖ [18] Nazarei Nm^2 (*ex* nazorei *corr*) *n* | de quibus *L* | iam *cum GHNn* non est iam *A* iam *om BCDFLMUf* | non sit *M* | tam *om AN*

δαίων. Νέρων εἶπεν· Τί ἐστι Ναζαρηνός; Σίμων εἶπεν· Πόλις ἐστὶν Ἰούδα ἥτις ὑμῖν ἐναντία ἐγένετο ἀεί, Ναζαρὲτ λεγομένη· ὁ οὖν διδάσκαλος αὐτῶν ἐξ αὐτῆς γέγονεν.

17 *Νέρων εἶπεν· Ὁ θεὸς πάντα ἄνθρωπον παραινεῖ ἀγαπᾶν· σὺ οὖν διὰ τί αὐτοὺς διώκεις; Σίμων εἶπεν· Τούτων τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, οἵτινες διέστρεψαν ὅλην τὴν Ἰουδαίαν τοῦ μὴ πιστεύειν μοι. Νέρων ἔφη πρὸς τὸν Πέτρον· Διὰ τί οὕτως ἀπειθεῖς ἐστε καὶ τὸ γένος ὑμῶν; Τότε ὁ Πέτρος τῷ Σίμωνι ἔφη· Πᾶσι δι' ἐπιθέσεως ἠδυνήθης, ἐμοὶ δὲ οὐδέποτε· καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐξαπατηθέντας δι' ἐμοῦ ὁ θεὸς ἐκ τῆς ἰδίας πλάνης ἀνεκαλέσατο. καὶ ὅτι ἐπειράσθης μὴ δυνηθῆναι ἐμοῦ περιγενέσθαι, θαυμάζω ποίῳ χρώματι ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καταλαζονεύει, καὶ ὑπολαμβάνεις, ὅτι διὰ τῆς μαγικῆς σου τέχνης τοὺς τοῦ Χριστοῦ ὑπερνικήσεις μαθητάς.*

18 *Νέρων εἶπεν· Τίς ἐστι Χριστός; Πέτρος εἶπεν· Ὃν ἑαυτὸν οὗτος ὁ Σίμων ὁ μάγος διισχυρίζεται· οὗτος δὲ ἄνθρωπος πονηρότατος, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ διαβολικά. εἰ δὲ θέλεις γνῶναι, ἀγαθὲ βασιλεῦ, τὰ πραχθέντα ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ τοῦ Χριστοῦ, λάβε τὰ γράμματα Ποντίου Πιλάτου τὰ πρὸς Κλαύδιον πεμφθέντα, καὶ οὕτως γινώσκεις πάντα. ὁ δὲ Νέρων ἐκέλευσεν αὐτὰ ἀχθῆναι. περιεῖχον δὲ οὕτως.*

19 *Ἐπιστολὴ Πιλάτου πρὸς Κλαύδιον. Πόντιος Πιλάτος*

[1] *Ναζαρηνός hoc loco etiam E ut reliqui codd* || [8] *καί emendauit HUsener κατά E*

[1] quis *C* | est ille naz. *n* | nazarenus *DLn* (*sed* -aenus) nazoreus *CHm*[2] (nazareus *m*[1]) *Nm*[1] (*sed* nazareus *m*[2]) || [2] respondit *n* | in iudaea *om N* | aduersus *MU* | nos *LMn* || [3] et haec *Nm*[2] | nazaret *CDLU* nazareht *H* | et ex *CDH* | ea *n* | ex ipsa enim *Nm*[2] et ex ipsa *f* | magister eorum fuit *D*

sect. 17 l. [4] omnes *F* | ad se uenire monet *L* | monet *etiam N sed super lineam* amat *m*[2] diligit et amat (*om* monet) *D*. fortasse *cum MBonneto scribendum* monet diligi || [5] odio pers. *D* | istud hom. est genus *cum AFf* ist. est hom. gen. *LU* horum est enim genus *CM* est enim hominum genus *GHN Thil* hominum est enim genus *B* hominum est genus *D* || [6] *post* indęam *rasura duorum uerborum G* | quod . . . peruertit *H* | credant *H* || [7] nero dixit ad petrum *CL* | nero autem *n* | quare tam . . . ad Simonem ait *om F* | quare tam *om BCDN* | uos uel genus uestrum *cum ACDn* uos et genus uestrum *Nm*[2] (uos et *in ras*) uos *om M* uel uos ut genus uestrum *L* uel uos uel g. u. *U* ut g. u. *Bf* contra g. u. *GH Thil* || [8] tunc sanctus petrus *U ut saepe* | ait ad simonem *H* | dixit *U* | omnes (*in ras; fuit* omnibus) *Nm*[2] punire *N* | omnes enim decipere potuisti me

ut sint de plebe Iudaeorum. Nero dixit: Quid est Nazareus? Simon dixit: Est ciuitas in Iudaea, quae semper aduersum uos fecit; haec Nazareth dicitur: ex ipsa fuit magister eorum.

17 Nero dixit: Deus omnem hominem monet et diligit; tu quare eos persequeris? Simon dixit: Istud hominum est genus, qui totam Iudaeam peruerterunt, ne mihi crederent. Nero ad Petrum ait: Quare tam perfidi estis uos uel genus uestrum? Tunc Petrus ad Simonem ait: Omnibus inponere potuisti, mihi autem numquam; ipsos autem quos deceperas, per me deus de suo errore reuocauit. et cum expertum tibi sit, quod me superare non possis, miror qua fronte in conspectu regis te iactes, ut putes per artem tuam magicam Christi discipulos superare.

18 Nero dixit: Quid est Christus? Petrus dixit: Hic est, quem hic Simon magus se esse adfirmat; hic autem est homo nequissimus et opera eius diabolica. si autem uis scire, bone imperator, quae gesta sunt in Iudaea de Christo, accipe litteras Pontii Pilati missas ad Claudium, et ita cognoscis omnia. Nero autem iussit eas accipi et in suo conspectu recitari. Exemplar epistolae.

19 Pontius Pilatus Claudio suo salutem. nuper accidit

autem *A* | omnibus inpune uincere *D* ‖ [9] potes *M* | simon *post* potuisti *add GHNn Thil* | me autem (*in ras; fuit* mihi) *Nm*² | *post* numquam *add* omnibus inposuisti: solis discipulis christi inponere non potuisti *M* ‖ [10] tuo *CFMf* illorum *L* | uocauit *DM* | et cum expertum . . . possis *om A* | expertim *D* experto *N* expertum *ex* experto *corr G* exp. uel certum *n* ‖ [11] superari *F* | unde miror *A* | miror te *C* ‖ [12] iactes *post* fronte (*om* te) *U* | iactas *DL* | ut putes *om FUf* | et putes *N* et putas *CDLn* ut per artem tuam mag. putas *A* ‖ [13] posse superare *n*

sect. 18 l. [14] quis *CHUf* qui *M* | sanctus petrus *U* | petrus respondit *CL* | ille est *M* ille est Christus qui (est *add f*) pro redemtione mundi crucifixus quem hic (haec *F*) simon magus *Ff* ‖ [15] hic *ante* simon *om D* | se esse mentitur qui crucifixus est *M* | homo nequissimus est *HU* ‖ [16] diabolica sunt *GHn Thil* | bone *om FUf deleuit N* ‖ [17] de isto *BCGHNU* | mitte et accipe *Ff* ‖ [18] a pontio pilato *U* | a *pro* ad *D* | claudium caesarem *Ff* tyberium *Un* | cognosces *BCFLNm*²*Ufn* sic agnoscis *H* ‖ [19] nero autem ut haec omnia (*om f*) audiuit *Ff* | autem *h. l. om U* | eas *cum BLNUfn graec* eam *FM om ACDGH Thil* | eas autem acc. *U* | exhiberi *M* | in consp. suo *U* | recitare *G* | legi *U* ‖ [20] exemplar epistolae *cum GHn Thil* exemplar ep. haec est *D* exemplum ep. hoc modo *L* erat autem textus scripturae in hunc modum *Ff* epistola pontii pilati ad claudium *M plane om ABCNU*

sect. 19 l. [21] pontio *F* | claud. domino *C* suo *om FUf*

Κλαυδίῳ χαίρειν. Ἔναγχος συνέβη ὅπερ αὐτὸς ἐγύμνασα· οἱ γὰρ Ἰουδαῖοι διὰ φθόνον ἑαυτούς τε καὶ τοὺς μετέπειτα ἰδίαις δειναῖς κρίσεσιν ἐτιμωρήσαντο. ἃ μέλλει ἀπήγγελκαν αὐτοῖς οἱ πατέρες αὐτῶν, ὅτι πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς αὐτῶν ἐξ οὐρανοῦ ἅγιον αὐτοῦ, ὅστις εἰκότως βασιλεὺς αὐτῶν λεχθῇ, καὶ τοῦτον ἐπηγγείλαντο διὰ παρθένου ἐπὶ τὴν γῆν ἀποστεῖλαι· οὗτος τοίνυν ἐμοῦ ἡγεμόνος ὄντος τῆς Ἰουδαίας ἦλθεν ὁ θεὸς τῶν Ἰουδαίων.

20 *Καὶ εἶδον αὐτὸν τυφλοὺς φωταγωγοῦντα, λεπροὺς καθαρίζοντα, παραλυτικοὺς θεραπεύοντα, δαίμονας ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων φυγαδεύοντα, νεκροὺς ἐγείροντα, ἀνέμοις ἐπιτιμῶντα, ἐπὶ κυμάτων τῆς θαλάσσης ξηροῖς ποσὶ βαδίζοντα, καὶ πολλὰ ἕτερα ποιοῦντα θαυμάσια, καὶ πάντα τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν υἱὸν αὐτὸν τοῦ θεοῦ λέγοντα. φθόνῳ οὖν οἱ ἀρχιερεῖς κατ᾽ αὐτοῦ κινούμενοι κρατήσαντες ἐμοὶ αὐτὸν παρέδωκαν, καὶ ἄλλα ἀντὶ ἄλλων ψευσάμενοι ἔλεγον μάγον αὐτὸν εἶναι καὶ ἐναντία τοῦ νόμου αὐτὸν πράττειν.*

21 *Ἐγὼ πιστεύσας ταῦτα οὕτως ἔχειν, μεμαστιγωμένον παρέδωκα αὐτὸν τῇ βουλῇ αὐτῶν· οἱ δὲ ἐσταύρωσαν αὐτόν, καὶ ταφέντα φύλακας κατέστησαν ἐπ᾽ αὐτόν. αὐτὸς δὲ τῶν στρατιωτῶν μου φυλασσόντων τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐξεκαύθη ἡ τῶν Ἰουδαίων πονηρία, ὥστε δοῦναι ἀργύρια τοῖς στρατιώταις λέγοντες· Εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐλθόντες διὰ τῆς νυκτὸς ἔκλεψαν τὸ σῶμα αὐτοῦ. ἀλλὰ λαβόντες τὰ ἀργύρια σιωπῆσαι τὸ γεγονὸς οὐκ ἠδυνήθησαν· κἀκεῖνον γὰρ*

[1] *ad ἔναγχος in marg adscriptum habet E νεωστὶ, ἄρτι, νῦν* ‖ [19] *ταφέντα EI non tentaui* ‖ [22] *expectes λέγοντας. sed λέγοντες codd omnes*

---

[1] ut quod *B* et quod *ACDFGHNUn Thil omisi* et *cum LM graec* | se s. post. per inuidiam *U* ‖ [2] iesum *ante* crudeli *Ff* | damnatione *G* dampnatione *HU* | puniuisse *GH Thil* | promissum suum *f* | habent *M* ‖ [3] eorum *alterum om CF* ‖ [4] filium suum *Hf* | hic *A* ‖ [5] promisit *C* | missurus *AC* | terram *U*

sect. 20 l. [6] is itaque . . . Iudaea *om L* | usque *pro* is itaque *N* (*in ras*) | iste *AFUf* istum *BD* ipsum *C* | qui cum uenisset me praeside *M* | namque *pro* itaque *U* | iudaeam *CD* | Hebraeorum *om H* | et Hebraeorum *n* | Hebr. deus *cum ABCDFMNU om Hf* Hebr. igitur deus *Ln* deus *om G Thil* ‖ [7] cum uenisset *om hoc loco M* | uenisset *scripsi cum F(M)Uf consentiente Thil* misisset *BCD* esset *AG*(t *in ras*)*HLN*(*in ras*)*n* | illic esset *n* | et uidissent . . . inluminasse *om D* | eum uidissent *H* | audissent *Gf Thil* | inluminare *A* ‖ [8] mundasset . . . curasset . . . fugasset . . . suscitasset . . . imperasset . . . ambulasset . . . fecisset *D* | ab hominibus *om F* ab omnibus *BNm*[1] (*sed m*[2] *corr* ominibus) | effugasse *H* ‖ [9] mortuos etiam *BDGHLMNn Thil* mortuos autem *U* mort. auctoritate *f omisi* etiam *cum*

quod ipse probaui, Iudaeos per inuidiam se suosque posteros crudeli condempnatione punisse. denique cum promissum haberent patres eorum quod illis deus eorum mitteret de caelo sanctum suum, qui eorum rex merito diceretur, et hunc se promiserit per uirginem missurum ad terras,

20 is itaque me praeside in Iudaea Hebraeorum deus cum uenisset, et uidissent eum caecos inluminasse, leprosos mundasse, paralyticos curasse, daemones ab hominibus fugasse, mortuos suscitasse, imperasse uentis, ambulasse siccis pedibus super undas maris et multa alia mirabilia fecisse: cum omnis populus Iudaeorum dei filium hunc esse dicerent, inuidia contra eum ducti sunt principes sacerdotum et tenuerunt eum et mihi tradiderunt, et alia pro aliis mihi de eo mentientes dixerunt, istum magum esse et contra legem eorum agere.

21 Ego autem credidi ita esse et flagellatum tradidi illum arbitrio eorum. illi autem crucifixerunt eum et sepulto custodes adhibuerunt. ille autem militibus meis custodientibus die tertio resurrexit. in tantum autem exarsit nequitia Iudaeorum, ut darent pecuniam eis dicentes: Dicite quia discipuli eius corpus ipsius rapuerunt. Sed cum accepissent pecuniam, quid factum fuerit tacere non potuerunt. nam et illum resurrexisse testati

ACF graec | *post* suscitasse *add* aquas in uino mutasse *M* | imperantem *A* ‖ [10] per undas *AU* super aquas *MF* | maris *om CL* | hunc cum *Ff* et cum *L* cumque *Cn* | omnibus populis *U* ‖ [11] hunc dei filium *Hn* | illum *ABLM* eum *D* se *U om CFf* | esse *om C* | diceret *ABL* | inuidia . . . ducti *cum GHn graec* inuidiam *ABDMNUf* ‖ [12] eos *D* | passi *ABCDFMNUf* | ducti . . . tenuerunt eum *om L* | et mihi tradiderunt *om AU* | missi *pro* mihi *D* ‖ [13] alia multa *n* | pro alia *DM* pro aliis multa *Ff* | mihi *om C* | de eo mihi *f* | de eo *om DN* | mentientes de eo *C* ‖ [14] asserentes istum *Ff* | eum *HLM* | et *om Nm*[1] *add m*[2] | eorum *om C*

sect. 21 l. [15] ita credidi *C* | eum *H* ‖ [16] uoluntati *D* | illi autem . . . adhibuerunt *om per homoeot B* | et sepulto . . . ille autem *om F* | sepulto eo *AL* sep. ei *n* ‖ [17] ille uero *Cn* | suis *F* | custodibus *B* | tertia *ABCDHNm*[2] (*fuit* tertio) *f* | diae *D* ‖ [18] post haec autem in tantum *H* | surrexit *DM* | inuidia *pro* nequitia *GHNn Thil* | eorum *GHNn item sed superscr* iudeorum *L* ‖ [19] peccuniam *G* (*sic semper*) pecunias *A* | militibus meis *pro* eis *M* | et dicerent *BCDM* | *post* disc. eius *add* nobis dormientibus *H* nocte nobis dormientibus *M* | corpus eius *AU* corp. illius *C* ‖ [20] nocte rapuerunt *A* | sed (et *f*) custodes cum *Ff* | quod . . . fuerat *ACHNm*[2] (*fuit* quid . . . fuerit) *U* ‖ [21] potuerant *n* | et *om D* | surrexisse *CDFMf*

ἀναστάντα μεμαρτύρηται ἑωρακέναι καὶ παρὰ Ἰουδαίων ἀργύρια εἰληφέναι. ταῦτα διὰ τοῦτο ἀνήγαγον, ἵνα μή τις ἄλλως ψεύσηται, καὶ ὑπολαβὼν πιστεύσῃ ταῖς τῶν Ἰουδαίων ψευδολογίαις.

22 Ἀναγνωσθείσης δὲ τῆς ἐπιστολῆς Νέρων εἶπεν· Εἰπέ μοι, Πέτρε, οὕτως δι' αὐτοῦ ἐπράχθη πάντα; Πέτρος ἔφη· Οὕτως, δέομαι, ἀγαθὲ βασιλεῦ. ὁ γὰρ Σίμων οὗτος πλήρης ψεύδους καὶ ἀπάτης. ἐν δὲ Χριστῷ πᾶσα ἡ ἄκρα νίκη διὰ τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τοῦ ἀνθρώπου, οὗ ἀνέλαβεν ἡ δόξα ἐκείνη ἀκατάληπτος, ἥτις δι' ἀνθρώπου τοῖς ἀνθρώποις συνελθεῖν κατηξίωσεν. εἰς τοῦτον δὲ τὸν Σίμωνα δύο οὐσίαι εἰσίν, ἀνθρώπου καὶ διαβόλου, ὃς δι' ἀνθρώπου τοὺς ἀνθρώπους ἐπιχειρεῖ ἐμποδίζειν.

23 Σίμων εἶπεν· Θαυμάζω, ἀγαθὲ βασιλεῦ, τύχης τινός <σε> τοῦτον λογίσασθαι, ἄνθρωπον ἀπαίδευτον, ἁλιέα πτωχότατον, καὶ οὔτε ἐν λόγῳ οὔτε εἰς γένος μετέχοντα ἐξουσίας. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ ἐχθρὸν ἀνέξομαι τοῦτον, ἄρτι προστάξομαι τοῖς ἀγγέλοις μου, ὅπως ἐλθόντες ἐκδικήσουσί με ἀπ' αὐτοῦ. Πέτρος εἶπεν· Οὐ φοβοῦμαι τοὺς ἀγγέλους σου· ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον ἐμὲ φοβηθήσονται ἐν τῇ δυνάμει καὶ πεποιθήσει τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἑαυτὸν καταψεύδει.

24 Νέρων εἶπεν· Οὐ φοβῇ τὸν Σίμωνα, τὸν τὴν αὐτοῦ

[1] *fortasse* μεμαρτύρηνται *nisi malis* μεμαρτύρηται ἑωρ. αὐτούς ‖ [12] σε *addidit HUsener*

---

[1] et se uidisse *Nm*[2] | ad iudaeos *D* | pecunias *B* se pecuniam *U* | accipisse *M* | dicebant *post* accepisse *add H* ‖ [2] scribsi *C* digessi *N* (*in ras*) ingressi *FHm*[1] (*sed* ingessi *m*[2]) | ne quis aliquis *C* | existimes *cum G Thil* aestimes *F* estimes *AL* aestimet *BDMf* extimet *C* ne existimet *H* extremis *N* (censet *add m*[2]) ad extremum (*om* et) *n* | credendo *Ff* credentibus *n* | mendatia *B*

sect. 22 l. [4] completa esset *H* | epistola *om BCD* | dixit nero *F* *post* dixit *add* ad petrum *H* ‖ [5] si ita *BHL* | omnia ita per illum *D* ita omnia p. i. *n* | super illum *H* | gesta sunt omnia *F* | peracta *pro* gesta *H* | petrus ait *om D* | dixit *CHNUn* | ita nam hic mentitur se esse *M* | ita enim *L* | enim *post* non *Nm*[2] ‖ [6] fallor *BFG* | sic enim est *om AFUf* | bone imperator *om U* bone *deleuit N* | *post* imperator *add M haec:* ac si duo fratres gemini qui una quidem die uno utero procreati sint, unus (l. unos) autem mores non habeant. nero dixit: dicis quidem rem sapientem. nam hic illi omnia similia fecit. tu autem me solummodo uerbis allectas. petrus dixit: audi me bone imperator | hic autem *n* | plenus est *n* ‖ [7] circumdatus est *L* | ut *om D* | putat *DG* | *ante* ut *super lin* in tantum *praem Nm*[2] | putet *Nm*[2] (putat *m*[1]) | qui putet *n* | ut putet se *om M* | qui homo est *cum ALN* quia h. est *BCGHU Thil* cum homo sit

sunt se uidisse, et a Iudaeis pecuniam accepisse. haec ideo ingessi ne quis aliter mentiatur, et existimes credendum mendaciis Iudaeorum.

22 Cumque perlecta fuisset epistola, Nero dixit: Dic mihi, Petre, ita per illum omnia gesta sunt? Petrus ait: Ita, non te fallo; sic enim est, bone imperator. hic Simon plenus mendaciis et fallaciis circumdatus, ut putet se qui homo est, etiam hoc esse quod deus est. in Christo enim est omnis summa uictoria per deum et hominem, quem adsumpsit illa maiestas inconprehensibilis, quae per hominem hominibus dignata est subuenire. in isto autem Simone sunt duae substantiae, hominis et diaboli, qui per hominem conatur hominibus inpedire.

23 Simon dixit: Miror te, bone imperator, hunc te alicuius momenti existimare, hominem inperitum, piscatorem, mendacissimum, et nec in uerbo nec in genere nec in aliqua praeditum potestate. sed ne diutius hunc patiar inimicum, modo praecipiam angelis meis, ut ueniant et uindicent me de isto. Petrus dixit: Non timeo angelos tuos, illi autem me poterunt timere in uirtute et confidentia Iesu Christi domini mei, quem te esse mentiris.

24 Nero dixit: Non times, Petre, Simonem qui diuinitatem

Dn cum homo sit pessimus *Ff* cum sit miserabilis homo *M* | hoc etiam *U* etiam *om L* ‖ [8] se esse putat *M* esse uelle *C* | in christo enim sunt duae substantiae (subst. duae *Ff* duae naturae *B* duae *om D*) dei et hominis. hominis itaque (h. i. *om C*) quem adsumpsit (ass-) illa maiestas *BCDF Mf* ‖ [9] dominum *G* ‖ [10] quem *F* qui *C* per quem *D* | per hominem . . . diaboli qui *om per homoeot H* | hominem *om D* | omnibus *C* | dignatus *BCFn* ‖ [11] nam et in isto *M* | Simone *cum AFLNUfn om BCDGHM Thil* | sunt quidem *DM* | substantiae *om B* ‖ [12] hominibus conatur *AD* omnibus conatur *C* homines *n*

sect. 23 l. [13] *inde a uerbis* miror te — sect. 27 p. 143, [14] caninos habere *textus impressus Pseudo-Abdiae (apud Fabricium p. 433, 25 — p. 435, 18) ad uerba narrationem Marcelli reddit. sed desunt haec in optimis Abdiae codicibus. ad textum nostrum emendandum nihil faciunt* | simon magus *Nm*^{2}*U* | dixit ad imperatorem *U* | imperator bone *ABDU* bone *om Ff* | hunc esse *U* | hunc a te alic. mom. spacio audiri (*corr ex* exaudire) hom. *H* | te *om LU* te tulem (*sic*) *C* ‖ [14] aestimare *Af* estimare *FU* extimare *C* ‖ [15] et *om FU* | nec in genere utilem *C* | nec in *tertio loco om U* in *tertium om C* ‖ [16] hunc *om L* ‖ [17] *post* isto *add* si tantus est liberet se ab eis *M* ‖ [18] possunt *H* | poterunt me *BFLUf* ‖ [19] per uirtutem *U* | in confidentia *n* | huius christi *Nn* Iesu *om GH(Nn) Thil* dom. mei Iesu Christi *CU* | te *om f*

sect. 24 l. [21] nero autem *A* | Simonem Petre *GHn* Petre *om ABC DLMNU*

θεότητα πράγμασι βεβαιοῦντα; Πέτρος εἶπεν· Ἐν ἐκείνῳ ἡ θεότης, ὃς τὰ ἄδηλα ἐρευνᾷ τῆς καρδίας. νῦν οὖν εἰπάτω μοι τί διαλογίζομαι ἢ τί ποιῶ· ὅντινα λογισμόν μου πρὸ τοῦ ψεύσασθαι τοῦτον τοῖς σοῖς ἐμφανίζω ὠσίν, ἵνα μὴ τολμήσει ψεύσασθαι ὃ διαλογίζομαι. Νέρων εἶπεν· Προσελθὼν ὧδε εἰπέ μοι τί διαλογίζει. Πέτρος εἶπεν· Κέλευσον ἐνεχθῆναι ἄρτον κρίθινον καὶ λάθρα δοθῆναί μοι. ὡς δὲ ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι καὶ λάθρα τῷ Πέτρῳ δοθῆναι, εἶπεν ὁ Πέτρος· Εἰπάτω νῦν Σίμων τί τὸ διαλογισθὲν ἢ τί τὸ λεχθὲν ἢ τί τὸ γεγονός.

25 Νέρων εἶπεν· Θέλεις οὖν ἵνα πιστεύσω, ὅτι Σίμων ταῦτα ἀγνοεῖ, ὃς καὶ νεκρὸν ἤγειρεν καὶ ἑαυτὸν ἀποκεφαλισθέντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ παρέστησεν, καὶ ὃ ἐὰν εἴπῃ ποιῆσαι ἐποίησεν; Πέτρος εἶπεν· Ἀλλ' ἐπὶ ἐμοῦ οὐκ ἐποίησεν. Νέρων εἶπεν· Ἀλλ' ἐπὶ ἐμοῦ ἐποίησε ταῦτα πάντα· καὶ γὰρ ἀγγέλοις ἐκέλευσε πρὸς ἑαυτὸν ἐλθεῖν, καὶ ἦλθον. Πέτρος εἶπεν· Εἰ τὸ μέγιστον ἐποίησεν, διὰ τί τὸ ἐλάχιστον οὐ ποιεῖ; εἰπάτω τί ἐνεθυμήθην καὶ τί πεποίηκα. Νέρων εἶπεν· Ἐγὼ μεταξὺ ὑμῶν οὐ συνεπίσταμαι ἐμαυτόν. Σίμων εἶπεν· <Εἰπάτω Πέτρος τί διαλογίζομαι ἢ τί ποιῶ. Πέτρος εἶπεν·> Τί ἐνθυμεῖται Σίμων, ἐμαυτὸν ἐπίστασθαι διδάξω ἐν τῷ ποιῆσαί με ὅπερ διαλογίζεται.

26 Σίμων εἶπεν· Τοῦτο γίνωσκε, ἀγαθὲ βασιλεῦ, ὅτι τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων οὐδεὶς ἐπίσταται, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός.

[18] *εἰπάτω . . . Πέτρος εἶπεν desunt in E propter homoeot. uerba ex lat interpr suppleuit Tisch* ‖ [19] *ἐνθυμεῖ E ἐνθυμεῖται correxit Tisch*

---

[1] a rebus *F* | rebus omnibus *H* | respondit *C* | si diuinitas *GHLNn Thil* | in eo *om M* | non est *B* | quae *AG* (*ex corr*) *LMNm*[2] | quem rimatur cordis *H* ‖ [2] non rimatur *C* | arcana rimatur *n* | archana *ABDFHLNU* | *post* archana *add* si ergo diuinitas est in isto *Ff* | nunc mihi *cum BCF MNfn* mihi nunc *ADGHLU Thil* | cogitem *Ln* ‖ [3] faciam *n* facturus sum *M* | meam teneam *M* | tibi *pro* hic *n* ‖ [4] auribus tuis *B* insin. tuis aur. *A* | in quibus non audeo *pro* ut non audeat *U* | audiat *F* | mentire *Ff* | quid *Ffn* cogitem *n* ‖ [5] accede huc et *om Ff* | cogito *F* cogites *Un* | quid cogitas . . . iube mihi *om L* | *post* quid cogitas *add M:* simon dixit bone imperator hic mentitur, ceterum cogitationes hominum nemo nouit nisi unus deus. petrus dixit in breue tibi ostendam. simon dixit fac quod dicebas. et seorsum petrus neroni dixit iube etc. | respondit *C* ‖ [6] panem ord. adferri *MN Thil* pan. ord. afferre *GH* (afferri *m*[2]) | ordiaceum *N* ordeacium *CFGH* ordiacium *M* ordiatium *A* ordeatium *B* ordaceum *f* hordeaceum *n* | adferre *CNm*[1] (*sed corr m*[2]) | occultum *B* occulti *M* | dare *BM* | iussum hoc *U* hic iussus *L* ‖ [7] fuerat *B* | *post* fuisset *add* impletum *H* | occulte . . . Petro *om Hn* occulte *om f* | praecepit *ante* adferri *C* | adferri et *om GNU Thil* | dari *corr ex* dare *G* | *post* Petro *add* accepto

suam rebus adfirmat? Petrus dixit: Diuinitas in eo est qui cordis rimatur arcana. dicat nunc mihi quid cogito uel quid facio. quam cogitationem meam, antequam hic mentiatur, prius tuis auribus insinuo, ut non audeat mentiri quae cogito. Nero dixit: Accede huc, et dic mihi quid cogitas. Petrus dixit: Iube mihi adferri panem ordeaceum et occulte dari. Cumque hoc iussum fuisset occulte adferri et dari Petro, Petrus dixit: Dicat nunc Simon, quid cogitatum, quid dictum, quidue sit factum.

25 Nero dixit: Vis ergo ut credam quia haec Simon ignorat, qui et mortuum suscitauit et se ipsum decollatum post diem tertium repraesentauit, et quicquid dixit ut faceret, fecit? Petrus dixit: Sed coram me non fecit. Nero dixit: Sed me adstante haec omnia fecit; nam et angelos iussit ad se uenire, et uenerunt. Petrus dixit: Ergo si quod maximum est fecit, quare quod minus est non facit? Dicat quid cogitauerim et quid fecerim. Nero dixit: Quid dicis, Simon? ego me inter uos non conuenio. Simon dixit: Petrus dicat, quid cogitem uel quid fecerim. Petrus dixit: Quid cogitet Simon, me scire docebo, dum fecerim quid cogitauerit.

26 Simon dixit: Hoc scias, bone imperator, quia cogitationes hominum nemo nouit nisi unus deus. ceterum Petrus

pane fregit et abscondit sub manica sua et *Ff* | dixit Petrus *ADFLMUf* ‖ [8] nunc *cum Ffn graec om ABCDGHLMNU Thil* | simon *om BCDFLMNf* | cogitaui *Ff* | quid sit *B* | sit *om f*

sect. 25 l. [9] haec *om Nn* hic *M* hoc *U* ‖ [10] non ignorat *DFf* | nam quomodo ignorat *pro* quia ... ignorat *n* | se mort. (*om* et) *Un* | semet ipsum *n* | et se ipsum ... repraesentauit *om H* | decollatum *om GHLNn* ‖ [11] tertium diem *A* die tertio *C* | praesentauit *D* | quodcumque dixi *A* quidquid ei dixi *D* | facere *BD* ‖ [12] dicit *M* | me presente *D* | dicit *etiam altero loco M* | sed *alterum om FLf* coram me *C* nam me *n* ‖ [13] adsistente *A* | haec *om M* | ad se iussit *Dn* | me *BM* | de caelo *post* uenire *add BCDGHMNn Thil* de caelo uenire *L omisi cum AFUf graec* | uenire de caelo ad se *H* | [14] respondit *C* | ergo *om M* ‖ [15] quare *om L* | minimum *BD* | faciat *M* faciet *B* | ut dicat *M* dicat ergo *D* | et quid fecerim *om GHNn Thil* ‖ [16] dicit simon *FL* ‖ [17] non bene *n* | simon magus *Nm²* | quid ego *Ff* | cogitem *cum ABCDFLMNf* cogitauerim *GHn Thil* cogito *U* ‖ [18] uel quid fecerim *om ABCDFLMNUf* | respondit *CGMf Thil* | cogitat *GH* ‖ [19] cum *H* | dixerim *GHn Thil* dixerit *CL* fecero *B* | quae *U* | cogitauerim *CL fuit etiam in N sed m² corr* cogitauerit

sect. 26 l. [20] simon magus *Nm²* | dicit *M* | bone *om FGHf Thil* | quia cogitationes ... mentitur *om F* | quia nemo scit cog. hom. *H* ‖ [21] solus *Mn* | deus *om U* | ceterum Petrus mentitur *om f* | attamen *ex* ceterum *corr A* | mentitur petrus *U*

οὐκοῦν Πέτρος ψεύδεται; Πέτρος εἶπεν· Σὺ οὖν λέγων ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, εἰπὲ τί ἐνθυμοῦμαι· τί ἄρα πεποίηκα ἐν τῷ κρυπτῷ, εἰ δύνασαι, σαφήνισον. ὁ γὰρ Πέτρος εὐλογήσας ὃν εἰλήφει ἄρτον κρίθινον καὶ κλάσας δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἐν τοῖς χειριδίοις ἐσώρευσεν.

27 Τότε ὁ Σίμων θυμωθεὶς ὅτι οὐκ ἠδύνατο εἰπεῖν τὸ τοῦ ἀποστόλου ἀπόρρητον, ἐβόησε λέγων· Ἐξελθέτωσαν κύνες μεγάλοι καὶ καταφαγέτωσαν αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Καίσαρος. καὶ ἐξαίφνης ἐφάνησαν κύνες μεγάλοι καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Πέτρον. ὁ δὲ Πέτρος ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς προσευχὴν ἔδειξεν τοῖς κυσὶν ὃν εὐλόγησεν ἄρτον· ὃν ἰδόντες οἱ κύνες οὐκ ἔτι ἐφάνησαν. τότε ὁ Πέτρος εἶπεν πρὸς τὸν Νέρωνα· Ἰδού, ἔδειξά σοι ἐγνωκέναι με τί διελογίζετο ὁ Σίμων, οὐ ῥήμασιν ἀλλ' ἔργοις· ὁ γὰρ ἀγγέλους ὑποσχόμενος κατ' ἐμοῦ ἐλευσομένους κύνας παρήγαγεν, ἵνα δείξῃ ἑαυτὸν οὐ θεϊκοὺς ἀλλὰ κυνικοὺς ἔχειν ἀγγέλους.

28 Τότε ὁ Νέρων πρὸς τὸν Σίμωνα εἶπεν· Τί ἦν, Σίμων; νομίζω ἡττήθημεν. Σίμων εἶπεν· Οὗτος καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Παλαιστίνῃ καὶ ἐν Καισαρείᾳ τὰ αὐτά μοι ἐποίησεν. καὶ πλειστάκις μετ' ἐμοῦ φιλονεικήσας ἔμαθεν τοῦτο αὐτοῖς ἐναντίον εἶναι· τοῦτο οὖν ἔμαθεν, ἵνα ἐμὲ διαφύγῃ· τὰς γὰρ ἐνθυμήσεις τῶν ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔγνω, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. καὶ ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Σίμωνα ἔφη· Ἀσφαλῶς ἑαυτὸν θεὸν εἶναι φαντάζει· διὰ τί οὖν οὐ φανεροῖς τοὺς ἑκάστου διαλογισμούς;

29 Τότε ὁ Νέρων πρὸς τὸν Παῦλον ἐπιστραφεὶς ἔφη· Σὺ διὰ τί οὐδὲν λέγεις, Παῦλε; Ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος καὶ εἶπεν·

[4] *δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ suspicatur H Usener*

---

[1] respondit *C* | tu uero *BDn* tu ergo simon *H* | qui *om N* | esse *om BCDHMN* ‖ [2] ut quid *A* uel quid *H* quod *FGf* ‖ [3] Petrus autem *GHNn Thil* | panem benedixerat *C* benedixit *GHN Thil* | ord. quem accep. *n* ordiacium *M* ordeacium *BCGH* ordiaceum *N* ordeatium *A* hordeaceum *n* ordaceum *f* ordecium *F* | pan. ord. quem acc. *H* ‖ [4] fregerat *om C* | et ad dexteram adque sinistram manicam *N* | in dext. *Cn* | dextra *BHM* | in manica *cum ACFLf* in *om DGHMNU Thil* | in manica *om B* | manu *pro* manica *H* | sua *post* manica *add GHn Thil* | collocauerat *ABC* (conlocaberat) *DFM* (conl-) *Ufn* colligauerat *L* (conligauit *Nm*[2] *in ras; fuit* conligauerat)

sect. 27 l. [5] quia *A* | possit *BDFGMNm*[1] (*sed* posset *m*[2]) poterat *AC* | apostoli secretum *H* ‖ [6] procedant huc *A* ‖ [7] tunc subito *n* ‖ [9] extendit *M* manum *BCU* manum suam *M* | et ostendit *BM* | canibus *om G* eis *H* | eum *om C* ‖ [11] tunc *om N* | dicit *M* ‖ [11—15] ecce . . . Simonem *om per*

mentitur. Petrus dixit: Tu ergo, qui filium dei te esse dicis, dic quid cogitem; quid fecerim modo in occulto, si potes, exprime. Petrus enim benedixerat panem quem acceperat ordeaceum et fregerat et dextera atque sinistra in manica collegerat.

27 Tunc Simon indignatus quod dicere non posset secretum apostoli, exclamauit dicens: Procedant canes magni et deuorent eum in conspectu Caesaris. Et subito apparuerunt canes mirae magnitudinis et impetum fecerunt in Petrum. Petrus uero extendens manus in orationem, ostendit canibus eum quem benedixerat panem; quem ut uiderunt canes subito nusquam conparuerunt. tunc Petrus dixit ad Neronem: Ecce ostendi tibi scisse me quid cogitauerit Simon, non uerbis, sed factis; nam qui angelos promiserat contra me esse uenturos, canes exhibuit, ut se ostenderet non diuinos angelos sed caninos habere. 28 Tunc Nero ad Simonem dixit: Quid est, Simon? puto uicti sumus. Simon dixit: Hic et in Iudaea et in tota Palaestina et Caesarea ista mihi fecit, et saepe mecum certando ideo didicit, quia hoc eis erat contrarium: me ergo ut euaderet didicit hoc. nam cogitationes hominum nemo nouit nisi unus deus. Et Petrus ad Simonem dixit: Certe deum te esse mentiris. quare ergo non manifestas cogitationes singulorum?

29 Tunc conuersus Nero ad Paulum sic ait: Tu quare nihil dicis, Paule? Paulus respondit: Hoc scito, Caesar, quia

homoeotel B ‖ [12] te *pro* tibi *M* | scisse me *cum AFNm*[1] (*sed m*[2] scire me *superscripsit*) *Uf graec* scire me *GHLM Thil* certissime *CDn* | cogitaberim *C* | Simon *om CU* ‖ [13] quia *C* quando *H* ‖ [14] non diuinos *et* sed *om CDM* non diu. sed caninos angelos *U*

sect. 28 l. [15] symoni *U* | ait *C* | simon quid est? *H* | Simon *om A* ‖ [16] et *prius om H* | in *prius om f* | et *alterum om U* | in *alterum om AFU* | tota *om AGH Thil* ‖ [17] in caesarea *DH* | caesaream *M* | istas mihi controuersias *M* | me (*in ras*) certando (te *superscr.*) *G* me certante *H* decertando *C* | ideo *om BCDMN* ideo haec *L* ‖ [18] dicit *f* | quando *B* | hoc *om Nn* | eis *cum BDLNn graec* ei *ACGHMUf Thil* | ei hoc *M* | erat eis *BD* eiecerat *F* | contrarium erat *H* | a me *B* | ille ergo ut euaderet *Nm*[2] (*in ras*) | euadat ista dicit *C* ‖ [19] hoc *om BDMNn* | namque scias quia *U* namque ut dixi *Ff* | cogitatus *A* | unus *cum CFLf graec* solus *BHM om ADGNUn Thil* ‖ [20] tunc Petrus *GHNn Thil* | ceterum *CM* (*sed* teru *in ras*) | certe tu *BD* | te deum *N* | esse te *FUf* te *om D* ‖ [21] ergo *om C*

sect. 29 l. [22] nero conuersus *CH* ‖ [23] dixit *Nm*[2] (*superscr*) *f* | scias *GHNn Thil*

Γίνωσκε τοῦτο, Καῖσαρ, ὅτι ἐὰν ἀπολύσῃς τὸν μάγον τοῦτον τοσαῦτα πράξαντα κακά, μέγιστον τῇ πατρίδι σου αὔξάνει κακὸν καὶ τὴν βασιλείαν σου ἀπὸ τῆς ἰδίας στάσεως καταβιβάσει. Νέρων τῷ Σίμωνι εἶπεν· Σὺ τί λέγεις; Σίμων εἶπεν· Ἐγὼ ἐὰν μὴ φανερῶς ὑποδείξω ἑαυτὸν Θεόν, οὐδείς μοι τὸ ὀφειλόμενον ἀπονέμει σέβας. Νέρων εἶπεν· Καὶ νῦν τί χρονίζεις καὶ οὐκ ἀποδεικνύεις ἑαυτὸν Θεόν, ὅπως ἂν οὗτοι τιμωρηθῶσιν;

30 *Σίμων εἶπεν· Κέλευσον πύργον μοι οἰκοδομῆσαι ὑψηλὸν ἐκ ξύλων, καὶ ἀνελθὼν ἐπ᾽ αὐτὸν καλέσω τοὺς ἀγγέλους μου καὶ ἐπιτάξω αὐτοῖς, ἵνα πάντων ὁρώντων ἀναφέρωσί με πρὸς τὸν πατέρα μου εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ τοῦτο οὗτοι μὴ δυνάμενοι ποιῆσαι ἐλέγχονται ἄνθρωποι ἀπαίδευτοι. Ὁ δὲ Νέρων ἀκούσας τῷ Πέτρῳ εἶπεν· Ἀκήκοας, Πέτρε, τὸ παρὰ Σίμωνος εἰρημένον; ἐκ*

---

[1] si *corr ex* nisi *H* | dimiseritis *F* dimiseras Nm^1 (*sed corr* m^2) | tanta agere magnum *om M* | tanta mala *F* | magn. patriae tuae dampnum *B* ‖ [2] adcrescit *CFMN*m^1 (*sed corr* m^2) *f* | et *om N* | ab *cum ACDFLMN* a *BGHUfn Thil* | deicietur *CDHL* decidet *n* ‖ [3] dixit symoni *U* simoni mago Nm^2 | tu *om BLM* | respondit *CFf* | nisi ego *A* ‖ [4] apud te *pro* aperte *GHLN* (aput m^1) *n Thil* | aperte me *U* (apud te me *L*) me *post* deum *C* | monstrauero *GH* manifestauero *BC* (-bero) *DM* | debitam uenerationem *Un* ‖ [5] exhibeat *n* | ut quid *CHM* et ut quid *BDFf* | modo quid *U* | modo *om BCDM* | mor. ergo *M* | ut non *FM* | et cessas *pro* et non ostendis te deum esse *U*

sect. 30 l. [7] *hoc loco plura ex Pseudohegesippo inserit M:* Simon uero licet iam in aliis terrarum partibus petri expertus potentiam, tamen ausus est coram ipso iactitare se quod mortuos suscitaret. defunctus erat idem temporis romae aduliscens nobilis propinquus caesaris. cumque hoc nuntiatum esset neroni cum uniuersorum dolore admonuere plerique experiendo utrum possit resuscitari. celeberrimus in his operibus petrus habebatur, sed aput gentiles nulli facti huius modi ferebatur fides. dolor exigit remedium, perrectum est ad defunctum. uterque adfuerunt. ait petrus simoni, qui de sua se iactitaret potentia prior se ei partes dare ut si posset mortuum suscitaret. si uero non resuscitasset se non defuturum ut Christi opem ferret defuncto quo possit resurgere. simon quoque qui putaret aput gentes plurimum suas ualituras artes, conditionem proposuit, ut si ipse resuscitasset mortuum, petrus occideretur qui (*super lineam*) magnae potentiae (sic enim appellabatur lacessendo iniurias inrogasset m^2 *del*), si uero praeualuisset petrus in se ut pari genere iudicaretur. adquieuit. adorsus est simon. accessit ad lectulum defuncti, incantare atque inmurmurare dira carmina coepit. uisus est agitare caput qui mortuus erat. clamor ingens gentilium quod iam uiueret quod iam loqueretur cum simone. ita et indignatio in petro, quod ausus fuisset conferre se tantae potentiae. tunc sanctus apostolus silentium poposcit

si dimiseris istum magum tanta agere, magnum malum patriae tuae adcrescet, et regnum tuum ab statu suo deiciet. Nero Simoni dixit: Quid dicis tu, Simon? Simon dixit: Ego nisi me aperte demonstrauero deum esse, nemo mihi uenerationem debitam exhibebit. Nero dixit: Et quid modo moraris et non ostendis te deum esse, ut isti puniantur?

30 Simon dixit: Iube mihi turrim altam fabricare ex lignis, et ascendam super eam, et uocabo angelos meos et praecipiam eis ut cunctis uidentibus in caelum perferant me ad patrem meum. hoc isti dum facere non potuerint, probabis eos homines esse inperitos. Nero autem Petro dixit: Audisti, Petre, quod Simon dixit? ex hoc apparebit quantam uirtutem habeat uel

et ait: si uiuit defunctus loquatur, si suscitatus est surgat ambulet fabuletur. fantasia illud esse non ueritatem quod uideatur caput mouisse. denique separetur inquid a lectulo simon et tunc quidem ostentui futurum. abducitur simon a lectulo. manet sine specie motus alicuius qui mortuus erat. astitit petrus longinus (l. longius) et intra sese orationi paulisper intentus cum magna uoce ait: aduliscens surge, sanat te dominus iesus christus. et statim surrexit aduliscens et locutus est et ambulauit et cibum sumpsit et dedit eum petrus matri suae. qui cum rogaretur ut non ab eo discederet ait: non relinquatur a deo qui illum fecit resurgere, cuius nos serui sumus. secura esto mater de filio, non uerearis, habet custodem suum. et cum populus in simonem insurgeret ut lapidaretur ait petrus: satis ad penam eius est quod cognoscit suas artes nichil ualere. uiuat et christi regnum crescere uideat uel inuitus. torquebatur magus apostoli gloria (apostolica perculsus gloria m^2) collegit (discindit m^2) se atque omnem exercitans carminum suorum potentiam, congregat populum paganorum, offensum se dicit a galilaeis, relicturum urbem quam tueri soleret: et reuersus ad neronem simon dixit ad eum crastina die iube etc. | turrem Am^1 (*corr* m^2) $BCFMNm^1$ (*corr* m^2) *U* | excelsam *A* | fabricari $BCNm^2$ fieri *AFUfn* | de lignis *H* || [8] ut *pro* et *priore H* | ibi *pro* et *altero n* || [9] in caelo *D* | me perferant *n* ferant me in caelum *U* perferar *om* me *G* (*in ras*) || [10] poterint *G* | possunt *H* | esse homines *n* || [11] nero autem] *uerba sequentia transposita sunt in B qui hoc loco sic pergit:* simoni dixit: uideo euidentem te aduersarium esse petri et pauli et magistri eorum. simon dixit: pauli christus magister non fuit etc. *sequuntur quae sect. 44—47 leguntur usque* ad inconstabilitum animum uestrum ostendistis et me ita dubium. *haec excipiunt quae sect. 30 l. 2 sqq. leguntur* ex hoc apparebit etc. *usque ad uerba sect. 40:* ex solo mendatio omnia ista. *iam pergit cod cum uerbis sect. 41:* nero dixit paule tu quid dicis *usque ad sect. 43* petri et pauli et magistri eorum. *his adiunguntur uerba sect. 48* petrus dixit unum esse deum patrem etc. | dixit petro *DL* ad petrum dixit *Ff* | dicit *M* | quid *AHL MUf* || [12] dixerit *AFLUf* dicit *M* | et in hoc *U* | habet *C* habebit *L*

τούτου φανήσεται ὅσην δύναμιν ἔχει οὗτος ἢ ὁ θεὸς σοῦ. Πέτρος εἶπεν· Κράτιστε βασιλεῦ, εἰ ἤθελες, ἠδύνου νοῆσαι ὅτι δαιμονίων πεπλήρωται. Νέρων εἶπεν· Τί μοι λόγων περιόδων κύκλους ποιεῖτε; ἡ αὔριον ἡμέρα ὑμᾶς δοκιμάσει.

31 *Σίμων εἶπεν· Πιστεύεις, ἀγαθὲ βασιλεῦ, ὅτι μάγος εἰμί, ὅς ἀπέθανον καὶ ἀνέστην; Ἦν γὰρ τῇ ἑαυτοῦ δεινότητι πράξας ὁ ἀπειθέστατος Σίμων, ὥστε εἰπεῖν τῷ Νέρωνι· Κέλευσον ἀποκεφαλισθῆναί με ἐν σκοτεινῷ τόπῳ, κἀκεῖ με ἐσφαγμένον καταλιπεῖν· καὶ ἐὰν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μὴ ἐγερθῶ, γνῶθί με μάγον γεγενῆσθαι· ἐὰν δὲ ἀναστῶ, γίνωσκε υἱόν με εἶναι τοῦ θεοῦ.*

32 *Τοῦτο δὲ κελεύσαντος τοῦ Νέρωνος, ἐν τῇ σκοτίᾳ τῇ μαγικῇ αὐτοῦ τέχνῃ ἔπραξεν, ἵνα κριὸς ἀποκεφαλισθῇ· ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ὁ Σίμων ἐφάνη, ἕως οὗ ἀπεκεφαλίσθη. ὡς δὲ ἀπεκεφαλίσθη ἐν τῇ σκοτίᾳ, λαβὼν τὴν κεφαλὴν ὁ ἀποκεφαλίσας αὐτὸν εὗρεν αὐτὴν κριοῦ· ἀλλ᾽ οὐδὲν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ εἰπεῖν ἠθέλησεν, ἵνα μὴ μαστίξει αὐτόν, κελεύσαντα τοῦτο ἐν ἀποκρύφῳ πραχθῆναι. διελθούσης δὲ μιᾶς ὥρας ἐπιζητήσας ὁ βασιλεὺς περὶ τούτου καὶ θεωρήσας ἐθαύμασεν. ἐντεῦθεν οὖν ἔλεγεν ἑαυτὸν ὁ Σίμων τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐγηγέρθαι, ὅτι μετὰ τὸ δειχθῆναι τῷ βασιλεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτὴν ἦρε διὰ μαγίαν καὶ τὰ μέλη, τὸ δὲ αἷμα ἐκεῖσε προσεπέπηκτο, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἔδειξεν ἑαυτὸν τῷ Νέρωνι καὶ εἶπεν· Ποίησον ἐκμαγῆναι τὸ αἷμά μου τὸ ἐκχυθέν, ὅτι ἰδοὺ σῶός εἰμι ὁ ἀποκεκεφαλισμένος· καθὼς ὑπεσχόμην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστην.*

[5] *μέγας E cum ACD μάγος emendant Thil et Tisch cum BGLOP* ‖ [6] *ὡς E ὅς correxit Tisch* ‖ [13] *fortasse ὡς Σίμων* ‖ [16] *κελεύσαντα E cum ABGLO. emenda κελεύσαντι* ‖ [21] *προσεπέποικτο E* ‖ [23] *ἀποκεφαλισμένος E*

---

[1] suus *C* | *post* tuus *add* sicut dicit (*compend script*) *M* | respondit *B* ad haec respondit *Ff* | o imperator *in ras N* (*fuit* optime) | uellis *MNm*[1] (*corr m*[2]) uelis *ABG* uoluisses *H* ‖ [2] iam poteras *H* | posses *L* poteris *AC* | intellegere eum *ABCDFMUf* eum *eras N add* ex ipsis quibus dicit et facit rebus *M* | quia hic Symon *n* | diabolo *BCDM* | *post* plenus est *add* per cuius artes ista facit *M* | nero imperator *Ff* | dicit *M* | quia mihi *CN* ‖ [3] uerbum uerum *C* | ambages *om B* ambage *U* ambigere *Ff* ambiguum *C* | circuitus *om CDHLn deleuit AG* (circuitus) *uncis ego inclus.* et circuitus *Nm*[2] ‖ [4] probabit uos *C*

sect. 31 l. [5] symon magus *Nm*[2] | credes illi *M* | me magum esse *n* | magnus *C* | *ad* magus *super lin add* non *Nm*[2] | sim (i *ex* u *corr*) *D* ‖ [6] tunc uidebis *post* resurrexerim *M* | egerat autem *A* | erat *N* | perfidus simon *om F* ‖ [7] praestrigio *G* | decollari me *Ff* | in obscuro loco *n* | in obscuro decollari *H* ‖ [8] ibi *ABCDMN* | dimitti ibidem *H* | ut si non *F* | surrexero

ipse uel deus tuus. Petrus dixit: Optime imperator, si uelles, poteras intellegere quia daemonio plenus est. Nero dixit: Quid mihi uerborum ambages [circuitus] facitis? Crastinus dies uos probabit.

31 Simon dixit: Credis, bone imperator, quia magus sum, cum mortuus fuerim et resurrexerim? Egerat enim perfidus Simon praestigio suo, ut diceret Neroni: Iube me decollari in obscuro et ibidem dimitti occisum, et si non tertia die resurrexero, scias me magum fuisse: si autem resurrexero, scias me esse filium dei.

32 Et cum hoc fieri iussisset Nero, in obscuro egit arte magica ut aries decollaretur; qui aries tamdiu Simon uisus est quamdiu decollaretur. decollatus autem in obscuro, cum scrutatus fuisset is, qui eum decollauerat, et caput eius protulisset ad lumen, inuenit caput berbicinum; sed nihil uoluit regi dicere, ne se ipsum detegeret qui iussus fuerat hoc in abditis perpetrare. hinc ergo dicebat Simon, se die tertia resurrexisse, quia caput et membra berbicis tulerat, sanguis uero ibidem congelauerat. et tertia die ostendit se Neroni et dixit: Fac sanguinem meum qui effusus est extergi: quia ecce qui decollatus fueram, sicut promisi, die tertia resurrexi.

D | resurrexero (surr.) tertia die *ABD* (*sed* tertio *A*) | tertio *AB* (tercio) *G* | die tertia *H* die *om F* ‖ [9] scies *B* | esse *n* | si autem . . . filium dei *om D*

sect. 32 l. [11] hoc *cum ABCLfn* haec *GHMN Thil om DFU* | Nero *om U* | nero fieri iuss. *H* | in obscuro loco *L* | Simon *post* egit *add BGHn Thil omisi cum ACDMNU* ille *add Ff* | sua *post* arte *add H* ‖ [12] qui aries tamdiu . . . decollaretur *om per homoeotel n* | tamdiu aries *L* | uisus est simon *U* ‖ [13] *post* decollaretur *repetit* aries *C* | in obscuro loco *GLNn Thil* | *post* obscuro *repetit* aries *H* ‖ [14] is *om AC* his *DF* | eum qui *A* | eum *om DM* | capud *D* | eius *om U* | pertulisset *f Thil* ‖ [15] in lumen *D* | capud *D* | ueruecinum *ADHLN* (*m² in ras*) *n* ueruicinum *B* berbecinum *C* barbicinum *U* | et nihil *N* | nil *D* | praesumpsit *pro* uoluit *M* | quia noluit *pro* nihil uoluit *H* | rei *N* regi *om C* | dicere regi *M* ‖ [16] nisi ipsum *N* se *om B* ipsum *om U* | detegere uideretur *H* | quia *U* | ausus *U* | absconditis *ADFM* ‖ [17] ob hoc ergo *n* propter hoc ergo *H* hoc ergo *GN* hunc ergo *D* hic enim *C* | dicebat *om N* | se simon *C* | die tertia se *A* | surrexisse *F* ‖ [18] qui *C* quia et *A* | et membra *om C* | ueruecis *ADHLN* (*in ras*) *n* ueruicis *B* uerbicis *M* | intulerat *n* | sanguis . . . congelauerat *om C* | sanguinem *B* ‖ [19] collegerant *B* | ipse autem tertia die *n* | die tertia *H* | dicit *FM* dicens *H* | fac *om D* ‖ [20] fusus *ANUn* | exterge *D* tergi *CM* (*in ras*) *N* ‖ [21] dixi *pro* promisi *U* | die tertia promisi *AGN* (*sed* die tertia *repetunt*) tercio *B*

33 Ὡς δὲ εἶπεν ὁ Νέρων, ὅτι ἡ αὔριον ἡμέρα ὑμᾶς δοκιμάσει, στραφεὶς πρὸς τὸν Παῦλον λέγει· Σὺ Παῦλε, διὰ τί οὐδὲν φθέγγει; ἢ τίς σε ἐδίδαξεν, ἢ τίνα ἔχεις διδάσκαλον, ἢ πῶς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐδίδαξας, ἢ ποῖα ἐγένοντο διὰ τῆς σῆς διδασκαλίας; νομίζω γὰρ μὴ ἔχειν σέ τινα σοφίαν μήτε δύναμίν τινα δύνασθαι πληρῶσαι. ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· Ὑπολαμβάνεις με πρὸς ἄνθρωπον ἀπονενοημένον, μάγον, ὅς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τῷ θανάτῳ προέδωκεν, οὗτινος ὄλεθρος καὶ ἀπώλεια τάχιον ἐλεύσεται, <ὀφείλειν λαλῆσαι>; ὀφείλει γὰρ λαλῆσαι ὡς ὑποκρίνεται ὃ οὐκ ἦν, καὶ τῇ μαγικῇ τέχνῃ τοῖς ἀνθρώποις ἐμπαίζει.

34 Τούτου τοὺς λόγους ἐὰν βούλῃ ἀκούειν καὶ ὑπερασπίσαι αὐτοῦ, ἀπολέσεις τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν βασιλείαν σου. ὁ γὰρ ἄνθρωπος φαυλότατος· καὶ ὥσπερ οἱ Αἰγύπτιοι Ἰαννὴς καὶ Ἰαμβρὴς ἐπλάνησαν τὸν Φαραὼ καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἕως τοῦ καταποντισθῆναι ἐν τῇ θαλάσσῃ, οὕτως καὶ οὗτος διὰ τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ διαβόλου παιδεύσεως πείθει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ οὕτως πολλοὺς τῶν ἀκεραίων ἐξαπατᾷ πρὸς πειρασμὸν τῆς βασιλείας σου.

35 Ἐγὼ δὲ τὸν τοῦ διαβόλου λόγον, ὃν διὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐκκεχύσθαι ὁρῶ, στεναγμοῖς τῆς καρδίας μου σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι πράττω, ἵνα δυνηθῇ φανερωθῆναι τί ἦν· ὅσον γὰρ ἑαυτὸν δοκεῖ ὑψωθῆναι εἰς τὸν οὐρανόν, τοσοῦτον καταποντισθήσεται εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ᾅδου, ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

[16] Matth. 8, 12 ‖ [23] Matth. 8, 12; 13, 42 *cet*

[8] *ὀφείλειν λαλῆσαι per homoeotel om E suppleuit Tisch cum lat* | [11] *ὑπασπίσαι E* ‖ [13] *ἰαννὶς E* ‖ [14] *ἰαμβρὶς E* ‖ [20] *ἐκκέχυται ὁρῶν E ἐκκεχύσθαι ὁρῶ emend Tisch*

sect. 33 l. [1] cum uero hoc *GH* cum uero *N* | simon dixisset *H* | *post* Nero *add* dixit *GH* | probabit uos *D* | probauit *CM* | comprobabit *H* | [3] tunc *ante* conuersus *f* | quare *om B* | nil *B* non *U* | aut quis te docuit *om G* (*rasura unius lineae*) *H Thil* dic mihi quis te docuit *n* ‖ [4] quales . . . tuam *om M* | extiterint *BGHN* ‖ [5] autem *D* | te nullam *DGHNUn Thil* | [6] perficere qui sic taces *M* | ad haec *ante* Paulus *praem f* | dixit *Nm²* (*ex* respondit *corr*) | cum homine perfido et desperato mago malefico *n* ‖ [7] disperatum *BCGN* | et maleficum *BD* maleficum *om ALU* (*fortasse recte*) ‖ [8] morte *MN* | distinauit *N* | perdictio *C* | his debere *A* isti debere *Ff* me isti debere *CD* et isti deb. *U* | *post* debere *add* cum eo *M* | habere rationem *n* ‖ [9] loqui *om n* | homines *GHn Thil* ‖ [10] perdictionem *C* perductionem *U* | ludit *B*

sect. 34 l. [11] cuius *Cn* | tu *om AFUf* | facere *CGHn Thil* fauere ei *L* fore *f* | eum *om DFf*(*CGHLn*) ‖ [12] perdis *C* | enim *om H* | *post* pessimus

33 Cum ergo dixisset Nero: Crastinus dies uos probabit; conuersus ad Paulum ait: Tu Paule, quare nihil loqueris? aut quis te docuit aut quem magistrum habuisti, aut qualiter in ciuitatibus docuisti, uel quales exstiterunt per tuam doctrinam? puto enim nullam te habere sapientiam, nec uirtutem aliquam posse perficere. Paulus respondit: Putas me contra hominem perfidum et desperatum magum maleficum, qui animam suam morti destinauit, cuius interitus et perditio cito adueniet, debere loqui? qui fingit se esse quod non est, et arte magica hominibus ad perditionem inludit?

34 Huius tu uerba si uolueris audire uel fouere eum, perdes animam tuam et imperium tuum. hic enim homo pessimus est, et sicut Aegyptii magi Iamnes et Mambres qui Pharaonem et exercitum eius miserunt in errorem, quousque demergerentur in mari: sic et hic per patris sui diaboli peritiam hominibus persuadet et multa mala facit per nicromantiam et cetera mala, si qua sunt apud homines, et sic multos incautos seducit ad temptationem imperii tui.

35 Ego autem uerbum diaboli, quod per hunc hominem diffundi uideo, gemitibus cordis mei ago cum spiritu sancto, ut cito possit ostendi quid sit. nam quantum se exaltari putat ad caelos, tantum demergetur in infernis inferioribus, ubi est fletus et stridor dentium.

est *add M:* cum enim magico more uiuat qualiter se dicet circumcidere et per artem suam malam multos homines seduxit ‖ [13] et *prius om B* | egyptii *AFL* egiptii *BH* egipcii *U* | magi *om B* | iannes *n graec Thil* | lambres (*ex* lambris m^2 *corr*) *N* | mambres *ex* mambris *corr* Nm^2 | qui *om H* ‖ [14] faraonem *M* | qui *ante* pharaonem *om L* ‖ [15] demergerentur *cum* $A(m^1)DLNUfn$ dimergerentur Am^2BFGH *Thil* dimergeretur *CM* | mare *ABDFUfn* | ita *Mn* | per *om AC* | pro . . . peritia *H* ‖ [16] fecit BNm^1 (*sed* facit m^2) facere *C* | astrologiae copiam diuinationes per nigromantiam *M* | nicromantia *C* nigromantiam *AH* (h *super* g *script*) *MN* nichromantiam *FLf* nichomantiam *B* nicromanciam *n* ‖ [17] aput *M* | omnes *N* | in multos *B* ‖ [18] deducit *N* inducit *C* | seducit inc. *H* | tentationem *n* dampnationem *D* intentionem *C* perditionem *Ff*

sect. 35 l. [19] hominem hunc *U* ‖ [20] gemitus *C* | ego *pro* ago *F* ‖ [21] quid sit *om N* | quis *BLU* quis iste *M* qui *n* | quanto . . . tanto *L* | exalt. putat *cum ABCFLMNUfn* putat exalt. *GH Thil* putat se exalt. *D* | exaltare *DFMNf* exaltatum *A* ‖ [22] demergetur *cum* $DMNm^2n$ demergitur LNm^1U dimergitur *ABCFGHf Thil* | in *om n* ad inf. *F* | infernis inferioribus *cum ABCDMUn* infernis *om N* inferno inferiore *Ff* infernum inferiorem *L* infernum (*om* inferiore) *GH Thil* | ubi est fletus . . . dentium *om GH Thil*

36 Περὶ δὲ τῆς τοῦ διδασκάλου μου διδαχῆς ἧς ἐπηρώτησάς με, οὐ χωροῦσιν αὐτὴν εἰ μὴ οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ τὴν πίστιν προσιέμενοι. ὅσα γὰρ τὰ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης, ταῦτα ἐδίδαξα· κύκλῳ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπλήρωκα τὸν λόγον τῆς εἰρήνης.

37 Ἐδίδαξα γὰρ τοὺς ὑπερέχοντας καὶ πλουσίους μὴ ἐπαίρεσθαι μηδὲ ἐλπίζειν ἐπὶ τῇ τοῦ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν τίθεσθαι. ἐδίδαξα τοὺς μετρίους τροφῆς καὶ σκεπάσματος ἀρκεσθῆναι· ἐδίδαξα τοὺς πτωχοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ χαίρειν πτωχείᾳ. ἐδίδαξα τοὺς πατέρας διδάξαι τὰ τέκνα αὐτῶν παιδείαν τὴν ἐν φόβῳ κυρίου, ⟨καὶ⟩ τὰ τέκνα πειθαρχεῖν τοῖς γονεῦσιν εἰς νουθεσίαν σωτηριώδη. ἐδίδαξα τὰς γυναῖκας ἀγαπᾶν τοὺς ἰδίους ἄνδρας καὶ φοβεῖσθαι αὐτοὺς ὡς δεσπότας, καὶ τοὺς ἄνδρας τηρεῖν ταῖς γυναιξὶν τὴν πίστιν. ἐδίδαξα τοὺς δεσπότας ἐπιεικῶς συναναστρέφεσθαι τοῖς δούλοις, καὶ τοὺς δούλους πιστῶς δουλεύειν τοῖς ἰδίοις δεσπόταις. ἐδίδαξα τὰς ἐκκλησίας τῶν πιστευόντων ἕνα παντοκράτορα ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον σέβειν θεόν.

4 Rom. 15, 29 ‖ 6 1. Tim. 6, 17 ‖ 7 Ps. 73, 28; 78, 7 ‖ 9 1. Tim. 6, 8 ‖ 10 Eph. 6, 4 ‖ 11 Eph. 6, 1 | Col. 3, 20 ‖ 12 Tit. 2, 4; Eph. 5, 22; Col. 3, 18 ‖ 14 Eph. 5, 25; Col. 3, 19 | Eph. 6, 9; Col. 4, 1 | Eph. 6, 5—8; Col. 3, 22 | 17 1. Tim. 1, 17; 6, 16

1 *ἐπερώτησας E* ‖ 2 *οὐχ ὁρῶσι E cum plerisque codd οὐ χωροῦσι CG LO lat Tisch* ‖ 11 *παιδίαν E* | *καὶ ego addidi*

---

sect. 36 l. 1 autem *om AGHM Thil* ‖ 2 capit *C* | numquam mundum pectus *pro* nisi qui . . . pectoris *F* | mundo pectore *n* mundo pectori *B* mundis pectoribus *NU* mundam pectori *L* mundum pectus *Ff* mundi pectore *suspicatur MBonnet* | adhibuerit *M* habuerit *C* ‖ 3 quae *Ffn* | karitatis *C* | edocui *pro* ea docui *M* | et per *ACDFLUfn* | circulum *C* circuitu *M* ‖ 4 ierusalem *DU* iherusalem *CF* ierusolimis *N* (*sed* iero- *corr m*2) hierosolimis *GH Thil* | in *ante* illir. *GHLNn Thil* ad ilir. *C* | hiliricum *Ff* iliricum *C* illuricum *L* | replebi *M* | uerbo *LNm*2 *in ras* (*fuit* uerbum) omnia uerbo *C*

sect. 37 l. 5 qui docui *GHL Thil* quod docui *AN* quod docui dicam *M* quo docui *U* et hoc docui *B* et hoc maxime docui *Ff* | ut homines se inuicem diligant. docui *om per homoeot N* | omnes homines *A* | se inuicem homines *BC* inuicem *prius om AFUf* | se honore inuicem *H* | diligerent *A* | homines *post* ut *alterum AU* | se inuicem *altero loco AM* | sibi inuicem *BD* ‖ 6 honorem *CDF* | perferant *C* perueniant *n* | ut non se extollerent *C* ‖ 7 nec sperare *D* neque sp. *U* non sp. *A* et non sp. (non *super lin*) *N* nec sperarent *C* | in *ante* incerto *om F* | suarum *post* diuit. *add BGHN Thil* | domino *ABC* deum *N* | ponerent *C* ‖ 8 uestitu *HMU* | esse

36 De doctrina autem magistri mei, de qua me interrogasti, non eam capiunt, nisi qui fidem mundi pectoris adhibuerint. nam quaecumque sunt pacis et caritatis, ea docui: per circuitum ab Hierusalem usque Illiricum repleui uerbum pacis.

37 Docui, ut homines se inuicem diligant. docui ut inuicem se honore praeueniant. docui sublimes et diuites non se extollere et sperare in incerto diuitiarum, sed in deo ponere spem suam. docui mediocres uictu et uestimento contentos esse. docui pauperes in sua egestate gaudere. docui patres docere filios suos disciplinam timoris dei. docui filios obtemperare parentibus et monitis salutaribus. docui possidentes reddere tributum cum sollicitudine. docui negotiatores reddere uectigalia ministris reipublicae. docui uxores diligere uiros suos et timere eos quasi dominos. docui uiros fidem seruare coniugibus, sicut illi sibi seruare pudorem omnimodis uolunt. quod enim punit maritus in uxore adultera, hoc punit in marito adultero ipse pater et conditor rerum deus. docui dominos ut mitius cum seruis suis agant. docui seruos ut fideliter et quasi deo ita seruiant dominis suis. docui ecclesias credentium unum et omnipotentem inuisibilem et inconprehensibilem colere deum.

[5] Rom. 12, 10 ‖ [12] Rom. 13, 7

contentos *C* ‖ [9] paupertate *C* | parentes *C* | filios suos docere *n* ‖ [10] disciplina *C* | timorem *A* | domini *FUf* | docui filios . . . salutaribus *om per homoeot N* | optemperare *G* ‖ [12] tributa *AH* | cum omni sollic. *U* | tributum . . . negotiatores reddere *om per homoeotel Ff* | reddere *alterum om L* tribuere *pro* reddere *altero H* | uectigal *L* ‖ [13] ministris *om B* | regi publicae *AD* | reipubl. dare *L* | *post* reip. *add* et duplices mensuras non facere *M* | suos *om U* | uiros suos dilig. *H* ‖ [14] sicut dom. *B* | seruare fidem *H* | fidem seruare . . . sicut illi *om L* | coniugibus . . seruare *om M* | suis *post* coniugibus *add H* ‖ [15] et illi *A* illa *N* illae *FUf* illas *ABD* | seruare sibi *GH* | uiris suis seruant *pro* sibi . . . uolunt *C* | sibi *om L* tibi *U* | seruari *n* | pudorem *om GH Thil* | omnibus modis *N*[2] (*corr ex* omnimodis) *f* | quod inponit *C* quod enim ponit *N* ‖ [16] in uxorem adulteram *N* | uxorem adulteram (*om* in) *D* | inponit *pro* punit *etiam altero loco C* | ponit uxor (*om* in) *N* ‖ [17] rerum *om GH Thil* | dominus *f* ‖ [18] mitiose *C* mutuis dilectionibus *H* | suis *om N* ‖ [19] dom. suis seruiant *U* | ita *om Hf* | et *pro* ecclesias *M* et ecclesias *B* ecclesiam *n* | in unum conuenire et omnip. *H* | in unum dominum et omnip. *D* ‖ [20] et inuisibilem *Ff* inuisibilem *om U* | et inconprehensibilem *om FNUf* | deum *om DM* | *post* colere *add M:* ego autem uerbum quod per hunc hominem acceperam tracto quoniam discipulus eius fui et ita doceo homines et sic nihil extra pacio (*sic*): ego enim huic homini non crederem nisi mihi christus de caelo locutus fuisset

38 *Αὕτη δέ μοι ἡ διδασκαλία οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδόθη μοι τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μοι λαλήσαντος.*

39 *Νέρων εἶπεν· Σὺ τί λέγεις, Πέτρε; ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν· Πάντα ὅσα ὁ Παῦλος ἐλάλησεν ἀληθῆ εἰσίν. διώκτου γὰρ αὐτοῦ ὄντος τῇ τοῦ Χριστοῦ πίστει, φωνὴ αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκάλεσεν καὶ ἐδίδαξε τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ ἦν ἐχθρὸς κατὰ φθόνον τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀλλὰ κατὰ ἄγνοιαν. καὶ ἐγένοντο γὰρ ψευδόχριστοι πολλοί, ὡς καὶ ὁ Σίμων οὗτος ὁ μάγος, ψευδαπόστολοι δὲ καὶ ψευδοπροφῆται, οἵτινες κατὰ τῶν ἱερῶν χαραγμάτων ἐπετήδευσαν κενῶσαι τὴν ἀλήθειαν· καὶ κατὰ τούτων ἀναγκαῖον ἦν τοῦτον προχειρίσασθαι τὸν ἄνδρα τὸν ἐκ παιδόθεν οὐδὲν ἕτερον ἐπιτηδεύσαντα, εἰ μὴ τοῦ θείου νόμου ἐρευνᾶν τὰ μυστήρια, ἐν οἷς τοῦτο ἐμαθητεύθη ἵνα τῆς ἀληθείας ἔκδικος καὶ τοῦ ψεύδους γένηται διώκτης. ἐπεὶ τοίνυν ὁ διωγμὸς αὐτοῦ οὐ διὰ φθόνον ἐγένετο, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ νόμου ἐκδίκησιν, αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προσωμίλησεν αὐτῷ λέγουσα· Ἐγώ εἰμι ἡ ἀλήθεια ἣν σὺ ἐκδιώκεις· παῦσαι διώκων με. Ὡς οὖν*

[1] Gal. 1, 1 ‖ [18] Act. 9, 5; 22, 8 *cf* Ioh. 14, 6

[11] *ἐπιτήδευσαν E cum A* ‖ [14] *ἐν οἷς τοῦτον μαθητὴν ἀληθείας ἔκδικον καὶ τοῦ ψεύδου γένηται διώκτης E τοῦτο ἐμαθητεύθη, ἵνα τῆς ego conieci ἔκδικος et ψεύδους ium Tisch correxit qui legere maluit ἐν οἷς τοῦτο μεμάθηται τῆς ἀλ. . . . γενέσθαι διώκτης* ‖ [17] *προσομίλησεν E*

sect. 38 l. [1] autem *om AL* | doctrina mihi *f* | ab homine *H* ‖ [2] aliquem *om U* | et patrem . . . locutus est *om Nm*[1] et patrem gloriae quem mihi loquutus est *super lin suppl Nm*[2] | et *ante* patrem *om U* ‖ [3] gloriae patrem *U* | de caelo mihi *U* de caelo *om DN* | dominum (*cpdio*) *pro* dum *Nm*[2] | me *om N* mitteret me *AC* ‖ [4] ad praedicandum *H* | ad praedicationem . . . uade et *om N* ‖ [5] et *post* uade *om A* | ego *om FM* | tecum *pro* in te *Ffn* | spiritus uitae . . . in me *om Ff* | omnibus credentibus in me *om B* ‖ [6] quaecunque *G* (*sic semper*) feceris aut dixeris *C* | sanctificabo *C*

sect. 39 l. [7] Nero autem imperator *n* Nero imperator *GH Thil* | stupuit *A* (obstupuit *corr ex* stupuit) *BDFMUf* obstipuit *CG* (*sed corr* obstupuit) *N* | ad petrum conuersus *D* ‖ [8] ait *D* | tu *om C* quid tu *A* | quid dicis petre *C* | et *ante* Petrus *om LM* | paulus locutus est *L* ‖ [9] haec

38 Haec autem mihi doctrina non ab hominibus neque per hominem aliquem data est, sed per Iesum Christum et patrem gloriae, qui mihi de caelo locutus est. et dum me mitteret ad praedicationem dominus meus Iesus Christus, dixit mihi: 'Vade et ego ero in te spiritus uitae omnibus credentibus in me; et omnia quaecumque dixeris aut feceris ego iustificabo'.

39 Nero his auditis obstupuit et conuersus ad Petrum dixit: Tu quid dicis? Et Petrus ait: Omnia quaecumque locutus est Paulus uera sunt. nam multi anni sunt, per quos accepi litteras ab episcopis nostris, qui sunt in uniuerso orbe Romano, et paene omnium ciuitatum episcopi scripserunt mihi de factis et dictis eius. nam cum persecutor esset legis Christi, uox eum de caelo uocauit et docuit ueritatem, quia non erat per inuidiam inimicus fidei nostrae sed per ignorantiam. fuerunt enim ante nos pseudochristi, sicut est Simon, fuerunt et pseudoapostoli, fuerunt et pseudoprophetae, qui contra sacros apices uenientes euacuare studuerunt ueritatem. et contra hos necesse erat agere hunc uirum, qui ex infantia sua nihil aliud studii gesserat, nisi diuinae legis scrutari mysteria, in quibus hoc didicerat, ut defensor ueritatis et persecutor existeret falsitatis. quia ergo persecutio eius non ex aemulatione fiebat, sed ex defensione legis, ipsa ueritas eum de caelo adlocuta est dicens ei: 'Ego sum ueritas quam defendis: cessa me persequi, quia

[5] Act. 22, 21

ego dico quia *ante* uera sunt *praem M* | aliquot anni *Ff* | sunt anni *C* | ex quo acc. *DFf* quo acc. *A* ‖ [10] quae sunt *N* ‖ [11] epistolis *pro* episcopi *Ff* | de dictis et de factis eius *C* | et dictis *om Ff* ‖ [12] cum *superscr H* | uox de caelis uocauit eum *n* | uox enim *U* ‖ [13] illum *D* | per inuidiam *om L* ‖ [14] persequutor *C* | fidei nostrae inimicus *D* | nisi per ignorantia *L* | fuerunt autem *BGH Thil* fuerunt enim . . . pseudap. fuerunt *om per homoeot C* ‖ [15] et pseudochristi *H* | sicut est Simon fuerunt et *om n* | est *om U* | hic symon *L* | fuerunt *post* simon *cum ADFLMUf om BGHN Thil* | et *ante* pseudoap. *om U* ‖ [16] fuerunt et pseudoproph. *om U* fuerunt et *ante* pseudoproph. *om n* | et *om M* | ordines *pro* apices *GH Thil* ‖ [17] et uacuare *F* | hoc *C* eos *U* ‖ [18] hunc uero *U* hic uero *Ff* | ab *pro* ex *H* | vd alii *G* aliut *CDM* | studii *om MU* studui *DF* ‖ [19] nisi ut *n* | diuina *M* diuturne *U* | scrutari *cum AFLUf* scrutare *BCD* scrutabatur *GH Thil* scrutaretur *n* scrutatus *N* scrutatore *B* | mysteria scrutari *U* | hoc *om M* ‖ [20] unde defensor *Ff* | defensor esset *B* | existeret *om B* ‖ [21] ergo *om M* ‖ [22] eum *om D* | eum ueritas *H* | de caelo *om C* | adlocuta *AN* alocuta *CD* ‖ [23] ei *cum ABDL graec om CFGHMNUfn Thil* | ego sum iesus nazarenus quem tu persequeris *Ff* | persequi me *A*

ἔγνω οὕτως εἶναι, καταλιπὼν ὅπερ διεξεδίκει, ἤρξατο διεκδικεῖν ταύτην τὴν τρίβον τοῦ Χριστοῦ, ἣν ἐδίωκεν.

40 Σίμων εἶπεν· Ἀγαθὲ βασιλεῦ, ἐννόησον ὅτι συνέπνευσαν οὗτοι οἱ δύο κατ' ἐμοῦ· ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ ἀλήθεια, καὶ οὗτοι ἐναντίον μου φρονοῦσιν. Πέτρος εἶπεν· Οὐδεμία ἐστὶν ἐν σοὶ ἀλήθεια, ἀλλὰ πάντα ψευδῆ λέγεις.

41 Νέρων εἶπεν· Παῦλε, τί λέγεις; Παῦλος εἶπεν· Ἃ παρὰ Πέτρου ἤκουσας, ταῦτα καὶ παρ' ἐμοῦ πίστευε εἰρῆσθαι· τὸ ἓν γὰρ φρονοῦμεν, ὅτι ἕνα κύριον ἔχομεν, Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Σίμων εἶπε· Δοκεῖς, ἀγαθὲ βασιλεῦ, μετὰ τούτων ἔχειν με διάλογον τῶν κατ' ἐμοῦ συναινεσάντων; καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς ἀποστόλους Χριστοῦ εἶπεν· Ἀκούετε, Πέτρε καὶ Παῦλε, εἰ ἐνταῦθα ὑμῖν οὐδὲν δύναμαι ποιῆσαι, ἐρχόμεθα ὅπου με δεῖ κρῖναι ὑμᾶς. Παῦλος εἶπεν· Ἀγαθὲ βασιλεῦ, ἴδε ποίας ἀπειλὰς ἡμῖν προτείνει. Πέτρος εἶπεν· Διὰ τί μὴ ἐκγελάσαι ἔδει ἄνθρωπον μάταιον, ἐμπαιχθέντα ὑπὸ δαιμόνων <τοῦ> ὑπολαμβάνειν ἑαυτὸν <φανεροῦσθαι μὴ> δύνασθαι;

42 Σίμων εἶπεν· Ἐγὼ ὑμῶν φείδομαι, ἕως ἂν ἐνδείξομαι τὴν δύναμίν μου. Παῦλος εἶπεν· Βλέπε σὺ ἐὰν ἐντεῦθεν ὑγιὴς

[1] *διεξεδίκη E* | *διεκδικεῖν cum DEP διεκδικῆσαι Tisch cum reliquis* | [16] *τοῦ et φανεροῦσθαι μή cum lat suppleuit Tisch. textum codicis E seruare uult HUsener*

---

[1] ipsa ueritas ego sum *Ff* ipsa ego sum *B* ego sum ipsa *AU* | ipse *CDHn* | ego sum ipse *n* | pro quo *H* | demicare *N* | contra in. uerit. *om FGHf Thil* ‖ [2] quod ante *D* | persequebatur *pro* defendebat *M* ‖ [3] incepit *f* | hanc *om M* | quem *M* | sententiam *pro* semitam *L* ‖ [4] uera uia *Ff* uia ueritatis *n* uia *om A* uita *H* | per se *pro* pure *GH* | pura *D* | ueritatis *F* ueritas *om n* ueritas nihil fallentibus *om D* | nihilque *n* | fallens *A* | et *om CM* | et uita cred. sempit. *om A* | uita *om D* uia pura *B* ‖ [5] sempiterna *om C* in ea *pro* semp. *D* | *post* sempiterna *add M:* et ideo litteras accepi ut quecumque tractaret mecum conferret ut ei consonaret

sect. 40 l. [6] dicit *M* | non intelligis hanc consp. *n* | conspirationem eorum *Ff* | duorum *om AFf* ‖ [7] ego enim ... aduersum me *om per homoeot f* aduersus *N* | enim *om HU* | et *om N* ‖ [8] seuiunt *B* | in mendacio *post* sapiunt *add H* | respondit *C* | nulla est ueritas infelix in te *C* | in te esse *F* est in te *H* | *post* in te est (esse) *add* inimice ueritatis *Ff* ‖ [9] sed ex *om L* ex *om n* | omnia *om GHNn Thil* | ista *om L* dicis et facis *om B*

sect. 41 l. [10] tu paule *Ff* tu *om L* | *post* dicis *add* a te uolo audire

ego ipsa sum pro qua uideris dimicare contra inimicos ueritatis.' ergo cum cognouisset ita esse, deseruit quod defendebat et coepit defendere hanc quam persequebatur semitam Christi, qui est uia pure ambulantibus, ueritas nihil fallentibus et uita credentibus sempiterna.

40 Simon dixit: Bone imperator, intellege conspirationem horum duorum aduersum me. ego enim sum ueritas et isti aduersum me sapiunt. Petrus dixit: Nulla ueritas in te est, sed ex solo mendacio omnia ista dicis et facis.

41 Nero dixit: Paule tu quid dicis? Paulus dixit: Quae a Petro audisti, hoc et a me dictum crede. unum enim sentimus, quia unum habemus dominum Iesum Christum. Simon dixit: Putas me, bone imperator, cum his habere disputationem, qui aduersum me consensum fecerunt? Et conuersus ad apostolos dei dixit: Audite, Petre et Paule; si hic uobis nihil possum facere, ueniemus ubi uos oportet me iudicare. Paulus dixit: Bone imperator, uide quales nobis minas ostendit. Petrus dixit: Cur non inrides hominem uanum et alieni capitis, qui ludificatus a daemoniis putat se manifestari non posse?

42 Simon dixit: Ego uobis parco, quousque ostendam uirtutem meam. Paulus dixit: Quasi tu hinc exiturus sis sanus.

[4] Ioh. 14, 6

M | respondit *Cf* | quod *CL* quaecumque *M* ‖ [11] haec *Hn* | et *om AFG HNn Thil* | me dixisse *n* | dicta *H* | enim *om L* | esse *pro* enim *B* ‖ [12] magistrum dominum *H* | Iesum *om N* | *post* Christum *add* unam spem utrique habemus *M* ‖ [13] putasne *f* | putas bone imp. cum his me habere disput. *n* | bone *om Ff* | cum his debere *N* | disputationem habere *GN Thil* disp. posse habere *H* disp. habere debere *L* ‖ [14] aduersus *DM* | conuersus Simon *n* ‖ [15] dei *om CFNf* | dicit *M* | audite me *BDN* audi *F* | paule et petre *AMN* | si *om C* etsi *LM* | hoc *F* | nihil possum uobis facere *GN Thil* nihil uobis *ABDHU* facere possum *C* ‖ [16] ueniamus *CFn* | me uos oportet *L* | uos me oportet *GN Thil* me opor. uos *DH* me oportet uobis *B* | a me iudicari *CM* iudicari *etiam B* ‖ [17] respondit *Cf* | bone *om U* | uides *BCD* | quale *F* | nobis *om D* minas nobis *C* minas nos *D* | intendit *Ff* tendit *ABMU* | Petrus dixit *om B* | et petrus *Ff* ‖ [18] quur *F* | inrideas *CMN* irrideas *BFGHf Thil* | qui ludificatus a daemoniis *om N* ‖ [19] daemonibus *BDUf* daemonio *n* daemone *A* | se *om D* | manifestare *A* (*sed corr* -ri) *BCFf* manefestari (*corr ex* -re) *G*

sect. 42 l. [20] respondit *Ff* | uos *F* | parcam *n* | modo quousque (quoadusque *f*) *Ff* | uobis ostendam *D* ostendam uobis *L* non (*aliquid erasum*) ostendam *A* ‖ [21] ueritatem *F* | Paulus dixit . . . sanus *om Ff* | respondit *C* | si tu *BD* | sis *om FG Thil* sis *post* sanus *D* | es (*in ras*) sanus *N* | sanus *om B*

ἐξελεύσῃ. Πέτρος εἶπεν· Ἐὰν μὴ ἴδῃς, Σίμων, <τὴν δύναμιν τοῦ κυρίου ἡμῶν> Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ πιστεύεις ἑαυτὸν μὴ εἶναι Χριστόν. Σίμων εἶπεν· Ἱερώτατε βασιλεῦ, μὴ πίστευε αὐτοῖς, ὅτι οὗτοι οἱ περιτεμνόμενοι πανοῦργοί εἰσιν. Παῦλος εἶπεν· Πρὸ τοῦ ἡμᾶς ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, σαρκὸς ἔσχομεν περιτομήν· ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ ἀλήθεια, ἐν τῇ τῆς καρδίας περιτομῇ καὶ περιτεμνόμεθα καὶ περιτέμνομεν. Πέτρος εἶπεν· Εἰ φαύλη ἡ περιτομή, σὺ διὰ τί περιετμήθης, Σίμων;

43 *Νέρων εἶπεν· Οὐκοῦν καὶ Σίμων περιετμήθη; Πέτρος εἶπεν· Οὐδὲ γὰρ ἄλλως ἠδύνατο ἀπατῆσαι ψυχάς, εἰ μὴ Ἰουδαῖον εἶναι ἑαυτὸν ὑπεκρίνετο καὶ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον διδάξαι ἐπεδείκνυτο. Νέρων εἶπεν· Σίμων, σύ, ὡς ὁρῶ, φθόνῳ φερόμενος τούτους διώκεις. ὡς γὰρ ἔοικε, μέγας ζῆλος ἀναμεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτῶν, καὶ εὐλαβοῦμαι μὴ ἡττηθῇς ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐν μεγάλοις κακοῖς ἀναλωθήσῃ. Σίμων εἶπεν· Πλανᾶσαι, βασιλεῦ. Νέρων εἶπεν· Τί πλανοῦμαι; τοῦτο ὅπερ ἐν σοὶ ὁρῶ λέγω· πρόδηλον ἐχθρόν σε βλέπω Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν.*

44 *Σίμων εἶπεν· Οὐκ ἐγένετο τοῦ Παύλου διδάσκαλος ὁ Χριστός. Παῦλος εἶπεν· Ναί, δι' ἀποκαλύψεως κἀμὲ ἐπαίδευσεν. ἀλλ' εἰπὲ σὺ ὃ ἐπηρώτησά σε, διὰ τί περιετμήθης; Σίμων εἶπεν· Διὰ τί με τοῦτο ἐπερωτᾶτε; Παῦλος εἶπεν· Ἔστι λόγος περὶ*

[6] Rom. 2, 29

---

[1] *τὴν δύναμιν τοῦ κυρίου ἡμῶν cum lat suppleuit Tisch* ‖ [16] *πλανῶμαι corrigere iubet HUsener* ‖ [21] *ἐπερώτησα E*

---

[1] ad haec petrus respondit *Ff* ‖ [2] se *om B* se credit *CGHNn Thil* | credet *DL* | deum non esse *A* | non esse christum *U* ‖ [3] uoluistis *F* noluisti *DU* | istes (*sed corr* istis) *G* | isti sunt *U* | circidunt *D* ‖ [4] paulus respondit *C* ad haec paulus respondit *Ff* | antiquam *N* ‖ [5] cognouimus *GHN Thil* | circumsionem *D* | ad *pro* at *M* ac *Nm*[1] (*sed* at *corr m*[2]) | ut autem *L* ‖ [6] apperuit *D* | in cordis *A* cordis *om D* | circumcisionem *D* circumcisione et *om C* | et *prius om H eras N* | circidimus et circumcidimur *C* circumcisi sumus et circumcidimur *Ff* | et circumcidimus *om N* ‖ [7] et petrus dixit ad symonem *Ff* | tu *om A* quare tu *B* ‖ [8] es Simon *n* | [8—9] es . . . circumcisus *om per homoeot B*

sect. 43 l. [9] imperator dixit *Ff* | et *ante* Simon *om CU* ‖ [10] respondit *CFf* | poterit *GHN Thil* | decipere poterat *D* | dec. homines *U* | iudaeum se *C* ‖ [11] domini *BDGHNn Thil* dei *om A* | se docere *CD* docere se *AMU* | et hostendi *C* fingeret *M* | imperator dixit *Ff* | *post* dixit *add M* uides simon quoniam ad quod intellego isti illius nescio cuius crucifixi discipuli sunt et merito tibi resistunt. ut uideo enim zelo etc. ‖ [12] ut uideo *post* est enim *cum ADFMUf item sed om* enim *L* ut arbitror *n*

Petrus dixit: Nisi uiderit Simon uirtutem domini nostri Iesu Christi, non credit se Christum non esse. Simon dixit: Sacratissime imperator, noli istis credere, quia hi sunt qui circumciduntur et circumcidunt. Paulus dixit: Nos antequam ueritatem cognosceremus, carnis circumcisionem tenuimus; at ubi ueritas apparuit, cordis circumcisione et circumcidimur et circumcidimus. Petrus dixit: Si mala est circumcisio, tu quare circumcisus es?

43 Nero dixit: Ergo et Simon circumcisus est? Petrus dixit: Nec aliter poterat decipere animas, nisi se Iudaeum simularet et legem dei docere ostenderet. Nero dixit: Tu, Simon, ut uideo, zelo duceris et ideo istos persequeris. est enim ut uideo, zelus magnus inter te et Christum eorum, et uereor ne ab eis conuincaris, et magnis malis consumptus esse uidearis. Simon dixit: Seduceris, imperator. Nero dixit: Quid est seduceris? hoc quod in te uideo hoc dico, euidenter te aduersarium esse Petri et Pauli et magistri eorum.

44 Simon dixit: Pauli Christus magister non fuit. Paulus dixit: Qui Petrum praesens docuit, ipse me per reuelationem instruxit. nam quod nos accusat circumcisos, dicat ipse, quare circumcisus sit. Simon dixit: Quare me hoc interrogatis? Paulus

zelum magnum ut uideo *C* ut uideo *om GHN Thil* ‖ [13] zelum magnum *CM* | magnus *om NU* ‖ [14] ab his *A* | uincaris *U* | malis magnis *BGN Thil* | consumaris *M* | esse *om A* | uideris *H* ‖ [15] bone imperator *GHn Thil* | quid est simon (*super lineam*) *A* | seduceris hoc . . . euidenter te *om A* ‖ [16] hoc nanque *n* | euidenter hoc dico *C* | iudico *pro* dico *M* | euidentem (*B*)*FM NUf* | te aduersarium esse *cum* (*B*)*HM* esse te adu. *FLUf* adu. esse te uideo *A* te *om CDGNn Thil* scilicet aduersarium (*om* esse *D*) ‖ [17] *post* magistri eorum *in B sequuntur quae leguntur sect. 48* Petrus dixit unum esse deum patrem . . . non erit finis. Nero dixit etc. *quae in reliquis textibus hoc loco leguntur* Simon dixit: Paulus Christi magister non fuit *in codice sectioni 31 inserta sunt, praemissis quae infra repetuntur* nero autem simoni dixit uideo euidentem te aduersarium esse petri et pauli et magistri eorum

sect. 44 l. [18] respondit *Ff* | pauli magister christus *GH Thil* Christus Pauli magister *n* | *post* non fuit *add M* petrus dixit: deus omnium hominum saluator est | paulus respondit *CFf* ‖ [19] praesens *om Ff* per se (*om* praesens) *D* per se praesens *C* praes. per se *BM* | *post* instruxit *add M* ut petri sermonibus communicarem ‖ [20] qui nos *BDL* quum nos *C* | accusat simon *H* | dicat nunc ipse *Ff* | ipse *om AN* | quare ipse *L* ‖ [21] circumcisus est *C* sit circumc. *H* | *post* sit *add super lin* ipse *Nm*[2] | ad haec symon respondit *Ff* | hoc me *LU* me *om C* | interrogastis *MN* interrogasti *ABCD*

τούτου, ἵνα σε ἐπερωτήσωμεν. Νέρων εἶπεν· Διὰ τί πτόησαι ἀποκρίνασθαι αὐτοῖς; Σίμων εἶπεν· Ἄκουε, βασιλεῦ. ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἡ περιτομὴ ἀπὸ τοῦ θεοῦ προσετάχθη, ὅτε ἐγὼ αὐτὴν ἐδεξάμην· διὰ τοῦτο περιετμήθην.

45 *Παῦλος εἶπεν· Ἀκούεις, ἀγαθὲ βασιλεῦ, τὸ παρὰ Σίμωνος εἰρημένον; εἰ οὖν ἡ περιτομὴ καλή, διὰ τί σύ, Σίμων, περιτετμημένους παρέδωκας καὶ ἠνάγκασας αὐτοὺς κατακριθέντας ἀποκτανθῆναι; Νέρων εἶπεν· Οὐδὲ περὶ ὑμῶν τι καλὸν αἰσθάνομαι. Πέτρος καὶ Παῦλος εἶπον· Εἰ καλὴ περὶ ἡμῶν ἢ κακὴ ἡ νόησις αὕτη, οὐ συντείνει εἰς τὸ πρᾶγμα· ἡμῖν δὲ ἀναγκαῖον, ⟨ἵνα⟩ γένηται ὃ ἐπηγγείλατο ὁ διδάσκαλος ἡμῶν. Νέρων εἶπεν· Ἐὰν ἐγὼ μὴ θέλω; Πέτρος εἶπεν· Οὐχ ὡς σὺ βούλῃ, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος ἡμῖν ὑπέσχετο.*

46 *Σίμων εἶπεν· Ἀγαθὲ βασιλεῦ, οὗτοι οἱ ἄνθρωποι συνελογίσαντο τὴν εὐμένειάν σου καὶ συνέδησάν σε. Νέρων εἶπεν· Σύ με περιεργείᾳ συνέδησας, ὡς καθὼς αἰσθάνομαι. Σίμων εἶπεν· Πόσων καλῶν πραγμάτων τε καὶ σημείων ὑπ' ἐμοῦ σοι δεικνυμένων, θαυμάζω πῶς ἀμφισβητεῖς. Νέρων εἶπεν· Ἐγὼ οὔτε ἀμφιβάλλω οὔτε τινὶ συναινῶ ἐξ ὑμῶν· ἀλλ' ὃ ἐρωτῶ, μᾶλλον ἀποκρίθητέ μοι.*

47 *Σίμων εἶπεν· Τὸ λοιπὸν οὐδέν σοι ἀποκρίνομαι. Νέρων εἶπεν· Ἐπειδὴ ψεύδει, διὰ τοῦτο ταῦτα λέγεις. ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ οὐδέν σοι δύναμαι ποιῆσαι, ὁ θεὸς ὁ δυνάμενος ποιήσει. Σίμων εἶπεν· Οὐκέτι σοι ἀποκρίνομαι. Νέρων εἶπεν· Οὐδὲ ἐγὼ*

[1] *ἐπτόησαι corrigit HUsener* ‖ [7] *ἤνεγκας E ἠνάγκασας Tisch cum lat* | [9] *εἰ καλή scripsi suadentibus HUsener et MBonnet ἢ καλή E* ‖ [10] *ἵνα suppleuit Tisch* ‖ [15] *εὐγένειαν E εὐμένειαν reliqui cum lat* ‖ [17] *ὡς abundat*

---

[1] te *om AL* | imperator dixit *Ff* | quur *F* quare *n* ‖ [2] respondit *C* | ideo *om L* ideo ego circumcisus sum *Ff* ideo non uereor quia bona est et a deo etc. *M* | ad deo *N* ‖ [3] illo *eras G* in illo *A* in (*om* illo) *D* | ego *om FUf* | suscipi *M* accepi *A*

sect. 45 l. [4] audi *C* audisti *Ff* | bone *om FUf* | simon dixerit *C* | dicerit *D* ‖ [5] si *om N* | est bona *BG Thil* | tu quare *CD* | tu *om f* | *post* tu *add* externa die *M* | tradidi *B* ‖ [6] precepisti *U* | eos in senatu *M* | praecipitari et occidi *Nm*[2] *in ras* | imperator dixit *Ff* | dicit *M* | *post* uobis *add* adhuc *GN Thil* ‖ [7] responderunt *C* | bene sentias *CD* bene uel male sentias *U* ‖ [8] an male *B* | ad rem non *U* | nobis autem *GNn Thil* | necesse est *om B* | erit *ACDFMm*[2]*f* ‖ [9] hoc fiat *f* faciet *N* | imperator dixit *Ff* ‖ [10] dicit *M* respondit *C* | quodsi *f* | nobis *om FLU* ‖ [11] ille *om D* | ille nobis *B* | ipse *pro* ille *CL* | *post* poll. est *add* fiet *C*

sect. 46 l. [12] respondit *Ff* homines hi *GN Thil* | omnes *M* (*litera* i

dixit: Est ratio ut te interrogemus. Nero dixit: Cur uereris respondere illis? Simon dixit: Ideo quia a deo praecepta est circumcisio illo tempore quo ego eam suscepi.

45 Paulus dixit: Audis, bone imperator, quid dixerit Simon? si ergo bona est circumcisio, quare tu circumcisos tradidisti, et coëgisti eos praecipitanter occidi? Nero dixit: Sed nec de uobis bene sentio. Petrus et Paulus dixerunt: An tu de nobis sentias bene uel male, non ad rem pertinet. nobis enim necesse est ut quod promisit magister noster fiat. Nero dixit: Quid si ego noluero? Petrus dixit: Non quod tu uolueris, sed quod nobis ille pollicitus est.

46 Simon dixit: Bone imperator, hi homines circumuenerunt clementiam tuam et obligauerunt te. Nero dixit: Sed nec tu adhuc me de te confirmasti. Simon dixit: Quantis rebus bonis et signis a me tibi demonstratis miror quod adhuc dubitare uideris. Nero dixit: Ego neque dubito, neque cuiquam uestrum consentio. sed magis quod interrogo responde mihi.

47 Simon dixit: Nihil tibi iam respondebo. Nero dixit: Ideo hoc dicis quia mentiris. et si ego tibi nihil possum facere, deus qui potens est faciet. Simon dixit: Iam tibi responsurus non sum. Nero dixit: Sed nec ego te conputem aliquid esse.

super lin) | hii *CLMU* si *F* ‖ [13] dementiam *AF* | ego neque dubito *pro* sed nec tu adhuc me *G* | adhuc tu *L* ‖ [14] confirmasti de te *A* | respondit *Ff* | tantis *L* | quante res bone et signa *D* quanta signa et bona *n* | tibi *ante* rebus *U* ‖ [15] magnis *pro* signis *A* signis *om B* me (*om* a) tibi demonstraui *C* | tibi *om M* | demonstraui (*om* a me tibi) *U* demonstrans *D* demonstrata sunt *n item Nm*[2] *sed add* bona | miror si *L* miror quid *C* ‖ [16] uidearis *D* | imperator respondit *Ff* | ego neque *eras G* | nec . . . nec *A* nec *altero loco etiam D* | dubito neque dubita[bo] nec quicquam uestri cons. *H* | cuiusquam *D* | uestri *B* uestrum *om L* ‖ [17] magis *eras G* | ad quod *Gn*

sect. 47 l. [18] iam tibi *GN Thil* | respondeo *BCFHMUf* | imperator *Ff* ‖ [19] ideo hoc dicis . . . Nero dixit *om per homoeot U* | hoc *om BN* | quia omnia mihi mentiris *M* | *post* mentiris *add BCDHM:* simon dixit (respondit *C*) propter quid (quod *CHM*) tibi mentior ne (nec *D*) aliquid mihi facere poteris (potueris *BH*). nero dixit | et *ante* si *om C* | nihil tibi *GHNn Thil* tibi facere nihil *D* | facere possum *C* fecero *M* ‖ [20] qui *om L* | est omnipotens *A* | faciet *cum CFMNn* faciat *ABDGH Thil* ut faciat *L* | tibi *post* faciet *C* ‖ [21] imperator *Ff* | sed *om CN* | te *om D* | putem *U* audiam (*om* aliquid esse) *M* | esse aliquid *DL* | esse *om ABCF*(*M*)*Uf*

σέ ⟨τι⟩ λογίζομαι εἶναι. ὡς γὰρ αἰσθάνομαι, ψεύστης εἶ ἐν πᾶσιν. ἀλλὰ τί πολλὰ λέγω; οἱ τρεῖς ἄστατον ὑμῶν τὸν λογισμὸν ἐπεδείκνυσθε, καὶ οὕτως ἐν πᾶσιν ἀμφισβητοῦντά με πεποιήκατε, ὥστε μὴ εὑρεῖν με τίνι πιστεῦσαι δυνηθῶ.

48 *Πέτρος εἶπεν· Ἕνα θεὸν τὸν πατέρα ἐν Χριστῷ σωτῆρι σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι δημιουργὸν τῶν ἁπάντων κηρύσσομεν, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅς ἐστιν ἀληθινὸς βασιλεύς, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. Νέρων εἶπεν· Τίς βασιλεὺς κύριος; Παῦλος εἶπεν· ὁ σωτὴρ πάντων ⟨τῶν⟩ ἐθνῶν. Σίμων εἶπεν· Ἐγώ εἰμι ὃν λέγετε. Πέτρος καὶ Παῦλος εἶπον· Μηδέποτε εἴη σοι καλῶς, Σίμων μάγε καὶ πικρίας ἀνάμεστε.*

49 *Σίμων εἶπεν· Ἄκουε, Καῖσαρ Νέρων, ἵνα γνῷς ψευδεῖς εἶναι τούτους, καὶ ἐμὲ ἐκ τῶν οὐρανῶν πεμφθέντα· τῇ γὰρ αὔριον ἡμέρᾳ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνέρχομαι καὶ τοὺς πιστεύοντάς μοι μακαρίους ποιήσω, εἰς δὲ τούτους τοὺς ἀρνησαμένους με τὴν ὀργήν μου ἐνδείξομαι. Πέτρος καὶ Παῦλος εἶπον· Ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐκάλεσεν πρὸς τὴν ἰδίαν δόξαν· σὺ δὲ ὑπὸ τοῦ διαβόλου κληθεὶς σπεύδεις πρὸς κόλασιν.*

[1] *τι deest in E. cum reliquis hoc loco add Tisch* ‖ [10] *τῶν deest in E. cum reliquis add Tisch*

---

[1] fallax es simon *D* | ut quid *C* | uos toti tres *Ff* uos (*om* toti tres) *D* uos tres (*om* toti) *H* tutiores *N* ‖ [2] ostenditis *ADU* | dubium ita *D* dubium *om M* | *post* ita dubium *in B sequuntur quae supra sect 30—43 leguntur* ex hoc apparebit . . . magistri eorum. *haec statim excipiunt quae inde a sect 48 habes, omissis sectionis 47 uerbis ultimis* in omnibus fecistis . . . possim ‖ [3] facitis *MNm²* (*fuit* fecistis) | me conueniam *M* cognoscam *C*

sect. 48 l. [4] ad haec petrus respondit *Ff* | *Petri oratio in FHMf sic orditur:* ego natione iudaeus (iudaeus homo *om* ego nat. *M*) sum et quae (quaecumque *M*) a magistro meo audiui (aud. a m. m. *M*) haec omnia (hominibus *M*) praedico ut credatis (credant *M*) unum esse deum patrem etc. | ego *om ABDNUn* | deum patrem esse *A* | *post* patrem *BDH addunt:* quem cunctis praedicamus. *iam pergunt BDFHMf:* inuisibilem et (*om FM*) incapabilem (? incapabilem *M* incapibilem *D* inpalpabilem *H* incomprehensibilem *Bf om F*) et (*om M*) inmensum et (in *add H*) unum dominum nostrum iesum christum saluatorem (mundi cum spiritu sancto *add H* saluatorem omnium et spiritum sanctum *om* et creatorem . . . humano *M*) et creatorem omnium rerum (rerum omnium *B*) adnuntiamus generi humano, qui fecit caelum etc. | in Christo saluatore *cum ACLN* (*sed* saluatorem) *U* (*sed perperam* salutari) *n* et iesum christum filium eius *G Thil* | in Christo saluatore . . . praedico *om BDFHMf* ‖ [5] cum spiritu sancto *ACNn* ‖ [6] qui fecit . . . erit finis *om M* | et maria *pro* mare *H*

ut enim sentio, fallax es in omnibus. sed quid plura? toti tres inconstabilitum animum uestrum ostendistis et me ita dubium in omnibus fecistis, ut non inueniam, cui credere possim.

48 Petrus dixit: Ego unum esse deum patrem in Christo saluatore cum sancto spiritu creatorem omnium rerum praedico, qui fecit caelum et terram, mare et omnia quae in eis sunt, qui uerus rex est, et regni eius non erit finis. Nero dixit: Quis est rex dominus? Paulus dixit: Saluator omnium gentium. Simon dixit: Ego sum quem dicitis; et sciatis, Petre et Paule, non uobis contingit quod cupitis ut martyrio uos digner. Petrus et Paulus dixerunt: Numquam tibi bene sit, Simon mage et amaritudinibus plene.

49 Simon dixit: Audi, Caesar Nero, ut scias istos falsos esse et me de caelis missum: crastina die ad caelos uadam, ut hos qui mihi credunt beatos faciam; in istos autem qui me negare ausi sunt iram meam ostendam. Petrus et Paulus dixerunt: Nos olim uocauit deus ad gloriam suam; tu autem a diabolo uocatus ad tormenta festinas.

[11] Act. 8, 23

quia *pro* qui *altero* *C* hic *L* ‖ [7] est rex *H* uenturus est rex regum (*om* uerus) *B* | *post* finis *add* *FHMf:* et (*om* *HM*) paulus dixit: quae petrus (*om* *f*) rettulit (haec *add* *M*) et (*om* *H*) ego similiter confiteor eo quod (ego confiteor quia *M*) non sit (est *M* *om* *H*) per alium salus nisi per iesum (*om* *M*) christum (haec adnunciamus generi humano *hoc loco add* *M*) | imperator. dixit *Ff* | quis est christus dominus *D* quis est rex christus *Ff* ‖ [8] dicit *M* respondit *CFf* ‖ [9] dicis *BCFMU* tu dicis *Nf* | et sciatis *om* *D* et hoc sciatis *n* ut sciatis *Hf* scitis *BCFLMN* scietis *A* | quia non uobis *C* | uobis *om* *A* uos *D* | contigit *B* continget *DFLUf* ‖ [10] martyrium uobis fieret *C* | dignem *D* | *post* digner *add* coronam *B* | responderunt *C* ‖ [11] *ante* numquam *praemittunt* *FHf:* adueniat nobis quod cupimus et contingat ut (ut *om* *H*) | tibi sit bene *FHf* | bene tibi sit *Un* | Simon *om* *DM* simon sit *C* | mage diabole *M* | amaritudine *CFUfn* amaritudinis *AB* *DN* | *post* plene *add* nam nobis iam contigit quod cupiuimus et quod sperabamus percipimus *M* *eodem loco add* quoniam quaecumque loqueris mentiris *FHf*

sect. 49 l. [12] audi Caesar Nero *om* *n* | audis *GN* audi me *FH Thil* | fallaces *pro* falsos *H* | Nero *om* *CM* | ut *om* *M* | esse istos falsos *A* | falsos esse et mendaces *B* ‖ [13] crastino *AFGNUfn Thil* | die *om* *n* | in caelos *B* in caelis *CM* in cęlum *H* | ut eos *DLM* et eos *Cn* et illos *Ff* ‖ [14] qui in me *C* | credent *M* | istis *DL* istos (*om* in) *M* ‖ [15] meam meis *M* ‖ [16] responderunt *C* | deus uocauit *DNn* ‖ [17] ad diabolica *B* | iam uocatus *ABDF HMfn* | iam uocatus a diabolo *A* | uocatus es *FGLNUfn Thil* | et ad tormenta *DGHLN*m^2*Un Thil* | uocatus *post* festin. *D* | ad tormenta festinas *om* *B* | festina *D*

50 *Σίμων εἶπεν· Καῖσαρ Νέρων, ἄκουσόν μου, καὶ τοὺς μαινομένους τούτους ἀποχώρισον ἀπὸ σοῦ, ἵνα ἐν τῷ πορεύεσθαί με εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς τὸν πατέρα μου γενήσομαί σοι εὔϊλατος. Νέρων εἶπεν· Καὶ πόθεν τοῦτο δοκιμάσωμεν, ὅτι εἰς τὸν οὐρανὸν ἀπέρχῃ; Σίμων εἶπεν· Κέλευσον γενέσθαι πύργον ὑψηλὸν ἐκ ξύλων καὶ δοκῶν μεγάλων, ἵνα ἐπ᾽ αὐτὸν ἀνέλθω καὶ ἐλθόντες οἱ ἄγγελοί μου εὕρωσί με ἐν τῷ ἀέρι· οὐδὲ γὰρ δύνανται ἐπὶ τῆς γῆς μεταξὺ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐλθεῖν πρός μέ. Νέρων εἶπεν· Θέλω ἰδεῖν εἰ πληροῖς ὃ λέγεις.*

51 *Τότε ὁ Νέρων προσέταξεν ἐν τῷ Κάμπῳ Μαρτίῳ γενέσθαι πύργον καὶ πάντας τοὺς λαοὺς καὶ τὰ ἀξιώματα γενέσθαι ἐπὶ τῇ θεωρίᾳ. ἐν ἑτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ συνελθόντος τοῦ πλήθους ἐκέλευσεν ὁ Νέρων παραγενέσθαι τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον, πρὸς οὓς καὶ εἶπεν· Νῦν ἔχει ἡ ἀλήθεια φανερωθῆναι. Πέτρος καὶ Παῦλος εἶπον· Ἡμεῖς αὐτὸν οὐ παραδειγματίζομεν, ἀλλ᾽ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὃν οὗτος ἑαυτὸν διεψεύσατο.*

52 *Καὶ στραφεὶς ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Πέτρον εἶπεν· Ἐμὸν μὲν τὸ γόνυ κλῖναι καὶ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, σὸν δὲ τὸ ἀνύσαι, ὅτι σὺ πρῶτος προεχειρίσθης ὑπὸ τοῦ κυρίου. καὶ θεὶς τὰ γόνατα ὁ Παῦλος προσηύχετο. ὁ δὲ Πέτρος ἀτενίσας εἰς τὸν Σίμωνα εἶπεν· Πλήρωσον, ὃ ἤρξω· ἤγγικεν γὰρ καὶ ὁ σὸς παρα-*

---

sect. 50 l. [1] audi me caesar nero *C* | et istos *U* ‖ [2] possem *C* ‖ [3] imperator dixit *Ff Thil* | hoc *om U* | probabo *Nm² in ras* | probauimus *C* ‖ [4] in caelis *CDMN* | uadas *C* uades *M* | respondit *F* | iube mihi *BGH Thil* | turrem *A* (*sed correxit* i *ex* e) *BCFNf* | de lignis *A* et lignis *U* ‖ [5] trauibus *FNU* | *post* magnis *add* et poni in campo martio *Ff* | ut ascendam *cum AB CDLUf* et ascendam *FGHMNn Thil* | illam (*om* in *priore loco*) *L* | ut cum *AC* cumque *n* | in eam *ABFHNUf* in ea *CD* in illa *M* eam *L* ‖ [6] ascendero in ea *D* | *post* ascendero *add* imperabo angelis meis ut descendant ad me de caelo et tollant me in caelum ad patrem *FHf* (*porro add:* meum ut scias me de caelis esse missum *Hf*) *item add* ibi mandabo angelis meis ut . . . ueniant *n* | angeli . . . uenient *om H* ad me *om ALNU* | in aëre *BDLU* | in aëre (aëra *M*) ad me *CDM* | in aëra inuenient me *A* | ueniant *Mn* | uenient . . . peccatores ad me *om per homoeot D* ‖ [7] in terram *AUn* | ad me *om n* aduenire *N* | nero imperator *Ff* | dicit *M* ‖ [8] impleas *D* | quod dicis *ex* quid dicas *corr G* | *post* quod dicis *add* symon respondit iube ergo celerius fieri ut uideas *Ff*

sect. 51 l. [9] marcio *LN* martiale *C* | praecipit *N* (*sic et infra*) | turrem *BCFMNU* ‖ [10] omnis populus *FGHn Thil* omnes (*om* populi) *M* | omnes dignitates et omnes populi *D* | omnes *alterum om B* | omnis dignitas *n* | istut *DM* istum *C* | hoc *L* | et omnes dignitates . . . altera uero die *om F pro his habet haec:* uenirent in campo martio ad exspectaculum. et cum uenissent uniuersi, tunc in omni conuentu etc. ‖ [11] *post*

50 Simon dixit: Caesar Nero, audi me. istos insanos a te separa, ut dum uenero ad patrem meum in caelis, possim tibi esse propitius. Nero dixit: Et unde hoc probamus quia in caelum uadis? Simon dixit: Iube turrim excelsam fieri ex lignis et trabibus magnis, ut ascendam in illam; et cum in illam ascendero, angeli mei ad me in aëra uenient: non enim in terra inter peccatores ad me uenire possunt. Nero dixit: Volo uidere, si imples quod dicis.

51 Tunc Nero praecepit in campo Martio turrim excelsam fieri et praecepit ut omnes populi et omnes dignitates ad istud spectaculum conuenirent. altera uero die in omni hoc conuentu iussit Nero Petrum et Paulum ad hoc spectaculum praesentari, quibus sic ait: Nunc habet ueritas apparere. Petrus et Paulus dixerunt: Non enim nos eum detegimus, sed dominus noster Iesus Christus, filius dei, quem hic se ipsum esse mentitus est.

52 Et conuersus Paulus ad Petrum dixit: Meum est genibus positis deum exorare, tuum est impetrare si quid uideris eum conari, quoniam tu prior electus es a domino. et positis genibus orabat Paulus. Petrus autem intuitus Simonem dixit: Incipe, quod coepisti; adpropinquabit enim et tua detectio et

die *add f:* Nero imperator cum senatu et equites Romani et omnis populus uenerunt in Campo Martio ad spectaculum. et cum uenisset uniuersi, tunc in omni etc. | altera autem *GHNn Thil* | omni *om n* | hoc *om CF* | in hoc conuentu *post* paulum (*om* omni) *n* ‖ [12] imperator *Ff* | spectac. hoc *H* | ad hoc spectaculum *om Ffn* | istum *M* | expectaculum *CF* (exsp-) | sibi praesentari *n* | *post* praesentari *add* et statim adducti sunt ante eum *Ff* ‖ [13] habebit *GLNn Thil* | habebit inter uos *n* | aperire *N* ‖ [14] enim *om CFNUfn* | eum nos *BCFNUfn* eum *om ADL* nos eum *om M* | detegemus *A* | noster *om BFLMNUfn* ‖ [15] dei uiui *AD cum graeco uulg* | filius dei *om U* | se hic *n* | se *om B* | ipsum *om DU* | esse *om B* | mentitur *GHM Thil* | *post* ment. *add* ipse eum manifestauit *M*

sect. 52 l. [16] ad petrum paulus *M* ‖ [17] positis *om D* | orare *BD* rogare *M* | orare deum *D* et *ante* tuum *A* | tuum est *cum ABCDFHLNUfn* est *om GM Thil* | deum imp. *C* | impetrare *cum CFG* (*sed* t *eras*) *M* (t *ut uid eras*) *NUf* imperare *ABDHLn Thil sed uide graec* (*DE*) ἀνύσαι | si quid uideris eum conari *om C* ‖ [18] symonem conari *Ff* | et *om A* ‖ [19] exorabat *D* orauit *A* | paulus orabat *n* | *ad* paulus *add* coram omni populo *FHf* | nero *U* | intuens *GM Thil* intuitus est *Ff* | dicit *N* ‖ [20] imple *pro* incipe *suspicatur Thilo* | perfice *CM* imple *coniecit Thil* | incipe iam *C* | quod nuper dixisti *U* | adpropinquat *B* adpropinquauit *CDNU* (appr-) | autem *GNn Thil* | et *prius om MU* | deiectio *DH* deceptio *A* (*corr ex* detectio) *BGN* | deiectio tua *D*

δειγματισμὸς καὶ ἡ ἡμετέρα ἀνάκλησις· ὁρῶ γὰρ τὸν Χριστόν μου καλοῦντα ἐμέ τε καὶ τὸν Παῦλον.

53 *Νέρων εἶπεν· Καὶ ποῦ ἀπελεύσεσθε παρὰ τὴν ἐμὴν βούλησιν; Πέτρος εἶπεν· Ὅπου ἐὰν προσκέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν. Νέρων εἶπεν· Καὶ τίς ἐστιν ὁ κύριος ὑμῶν; Πέτρος εἶπεν· Ἰησοῦς Χριστός, ὃν ἐγὼ ὁρῶ προσκαλούμενον ἡμᾶς. Νέρων εἶπεν· Οὐκοῦν καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν οὐρανὸν μέλλετε ἀπελθεῖν; Πέτρος εἶπεν· Ὅπου ἂν δόξῃ τῷ καλοῦντι ἡμᾶς. Σίμων εἶπεν· Γνῶθι, βασιλεῦ, ὅτι οὗτοι οἱ ἄνθρωποι πλάνοι εἰσίν· ἰδοὺ γὰρ παραυτίκα ἀνελθόντος μου εἰς τὸν οὐρανόν, πέμψω τοὺς ἀγγέλους μου πρὸς σὲ καὶ ποιήσω σε ἐλθεῖν πρὸς μέ. Νέρων εἶπεν· Ποίησον λοιπὸν ἃ λέγεις.*

54 *Τότε Σίμων ἀνέβη εἰς τὸν πύργον ἐνώπιον πάντων, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας ἐστεφανωμένος τὴν κεφαλὴν ἐκ δάφνης ἤρξατο πετᾶσθαι. Νέρων δὲ ὡς εἶδεν πετόμενον, ἔφη πρὸς τὸν Πέτρον· Ἀληθινὸς ὁ Σίμων οὗτος· σὺ δὲ καὶ Παῦλος πλάνοι ἐστέ. πρὸς ὃν ὁ Πέτρος ἔφη· Παραχρῆμα γνώσει ἡμᾶς ἀληθινοὺς τοῦ Χριστοῦ μαθητάς, τοῦτον δὲ μὴ εἶναι Χριστὸν ἀλλὰ μάγον καὶ κακοῦργον. Νέρων εἶπεν· Ἔτι ἐνίστασθε; ἰδοὺ θεωρεῖτε αὐτὸν ἀνελθόντα εἰς τὸν οὐρανόν.*

55 *Τότε ὁ Πέτρος ἀτενίσας τῷ Παύλῳ εἶπεν· Παῦλε, ἀνάνευσον καὶ ἴδε. ἀνανεύσας δὲ ὁ Παῦλος πλήρης δακρύων καὶ θεασάμενος πετόμενον τὸν Σίμωνα εἶπεν· Πέτρε, τί ἀργεῖς;*

[15] *πετᾶσθαι, non πέτασθαι E sed paulo infra non πετώμενον sed πετόμενον*

---

[1] uocatio nostra *D* | nostra uocatio de hoc saeculo *Ff* | de hoc mundo *H* | enim *om L* | me uocantem (*om* meum) *FUf* | e *pro* me *D* | et Paulum *om M*

sect. 53 l. [3] uoluntatem (uolum- *C*) meam *CL* ‖ [4] petrus respondit *CFf* | accersit *DU* arcersit *Nm*[2] (*in ras*) *n* accersiuit *BCL* accersierit *M* arcessiit *G Thil* accesserit *A* quo nos dominus uocauerit *Ff* | noster *om FL* dom. noster Iesus Christus *GHMn Thil* | Nero dixit quis . . . uocantem *om per homoeot n* | Nero dixit . . . Petrus dixit dominus *om per homoeot L* ‖ [5] et quis *Ff* | noster *pro* uester *BD* | petrus respondit *CFf* ‖ [6] uideo *om F* | uocantes *D* | Nero dixit *om B* | ergo *om f* | et *om M* | in caelum et uos *D* ‖ [7] petrus respondit *CFf* | quo *cum ALFHM* (ὅπου ἄν) quomodo *D* quod *BCGNU Thil* sicut *n* | ipse *U* | placuit *in ras M* | nos uocat *FUf post* uocat *add* illuc sumus ituri *Ff* ‖ [8] ad haec Simon respondit *Ff* | bone imperator *GHL Thil* | mox cum *L* ut *om C* | [9] in caelos *AFHLf* in caelo *CM* | ut faciam *A* | te uenire ad me *H* ‖ [10] imperator *Ff* | dicit *M* | quod dicis *GHn Thil* ut locutus es *Ff*

sect. 54 l. [11] tunc ergo *A* | in *om D* | turrem *BCFMNU* | omni populo *GHNn Thil* | et *om FGNfn* | externis *B* ‖ [12] coronatus est *U* |

nostra uocatio. uideo enim Christum meum uocantem me et Paulum.

53 Nero dixit: Et quo ituri estis contra meam uoluntatem? Petrus dixit: Quo nos accersit dominus noster. Nero dixit: Quis est dominus uester? Petrus dixit: Dominus Iesus Christus, quem ego uideo nos uocantem. Nero dixit: Ergo et uos in caelum ituri estis? Petrus dixit: Quo ipsi placuerit qui uocat nos. Simon dixit: Vt scias, imperator, istos fallaces esse, mox ut in caelum ascendero mittam ad te angelos meos et faciam te ad me uenire. Nero dixit: Fac ergo, quae dicis.

54 Tunc ascendit Simon in turrim coram omnibus, et extensis manibus coronatus lauro coepit uolare. Nero ut uidit Petro sic ait: Verax homo est iste Simon, tu autem et Paulus seductores estis. Cui Petrus ait: Sine mora scies nos ueraces esse Christi discipulos, hunc autem non esse Christum, sed magum et maleficum. Nero dixit: Adhuc perseueratis? ecce uidetis eum caelum penetrare.

55 Tunc Petrus aspiciens Paulum dixit: Paule, erige caput et uide. Cumque eleuasset caput Paulus lacrimis plenus oculos, et uidisset Simonem uolantem, sic ait: Petre, quid cessas? per-

et coepit *Un* | uolitare *C* | *post* uolitare *add C:* populus uero mirari et uenerari ceperunt; plerique dicentes. dei esse potentiam non hominem qui cum corpore uolitaret; nicil tale xpm fecisse et *item add M:* mirari populus uenerari plerique gentiles dicentes dei esse potentiam non hominis qui cum corpore uolaret nihil tale Christum fecisse. *haec ex Pseudohegesippo desumta sunt* | *post* Nero *add* autem *H* ‖ [13] sic petro ait *L* ait ad petrum *M* | petrus *F* | uides quia uerax est homo *M* | iste symon uerax est (*om* homo) *Ff* est iste homo *L* ‖ [14] estis hominum *AGH Thil* hominum estis *n* | sic ait *GL* | sine modo nunc *BD* | si mora *Nm*¹ si moras feceris *Nm*² | scies nos sine mora *U* | scias *ABGHNm*¹*n Thil* ‖ [15] disc. christi *H* | et Christi disc. *n Thil* | esse non *A* ‖ [16] et maleficum *om AU* | imperator *Ff* | perseueratis in mendatio *Ff* | et ecce *C* et (*om* ecce) *M* | eum ecce uid. eum *D* ‖ [17] uidete *n* uidebitis *U* | ad caelum *C* | perseuerantem *pro* caelum *B* | penitrare *G* | *post* penetrare *add* et quae est dubietas *M*

sect. 55 l. [18] aspiciens *om Ff* | ad paulum *Ff* | sic ait *DGHNn Thil* | paule frater *Gn Thil* Paule *om CH* ‖ [19] et uide et uigela (uigila *m*²) tecum *M* | leuasset *BCFHM* | paulus caput *Dn* | lacrimis plenus oculos *om D* | plenus lacrimis oc. *n* | plenum *BCFHf* pleno *M* lacrimis plenis (*corr ex* plenus) oculos (*superscr* oculis) *G* oculis lacrimis plenis *L* | oculos *om ACDFHNUf* ‖ [20] uidit *F* uidissed *N* | uolantem *om U* | dixit *GNn Thil* ait petro *H* | frater petre *Gn Thil* Petre *om H*

τελείωσον ὃ βούλῃ· ἤδη γὰρ προσκαλεῖται ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Νέρων δὲ ἀκούσας ὑπεμειδίασεν καὶ εἶπεν· Οὗτοι βλέπουσιν ἑαυτοὺς ἡττημένους καὶ ληροῦσιν. Πέτρος εἶπεν· Ἄρτι ὄψῃ, μὴ εἶναι ἡμᾶς λήρους. καὶ στραφεὶς ὁ Παῦλος εἶπε τῷ Πέτρῳ· Πλήρωσον ὃ βούλῃ.

56 Καὶ ἀτενίσας ὁ Πέτρος κατὰ τοῦ Σίμωνος εἶπεν· Ὁρκίζω ὑμᾶς, οἱ ἄγγελοι τοῦ σατανᾶ οἱ φέροντες αὐτὸν εἰς τὸν ἀέρα πρὸς τὸ ἀπατᾶν τὰς <τῶν> ἀπίστων καρδίας, τὸν θεὸν τὸν κτίσαντα τὰ πάντα, καὶ Ἰησοῦν Χριστόν, ὃν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας μηκέτι αὐτὸν βαστάζητε, ἀλλ' ἐξεάσατε αὐτόν. καὶ παραχρῆμα ἀπολυθεὶς ἔπεσεν εἰς τόπον λεγόμενον Σάκρα Βία, ἥτις λέγεται ἱερὰ ὁδός, καὶ διεμερίσθη εἰς τέσσαρα μέρη, κακῷ μόρῳ διαφωνήσας.

57 Τότε Νέρων ἐκέλευσεν σιδηρωθῆναι Πέτρον καὶ Παῦλον, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Σίμωνος ἐπιμελῶς τρισὶν ἡμέραις τηρεῖσθαι, νομίζων ἐγείρεσθαι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. πρὸς ὃν ὁ Πέτρος εἶπεν· Οὗτος οὐκέτι ἐγείρεται, ἐπειδὴ ἀληθῶς τέθνηκεν, εἰς τὴν αἰώνιον κατακριθεὶς κόλασιν. Ὁ δὲ Νέρων εἶπεν πρὸς αὐτόν· Τίς σοι ἐπέτρεψεν τοιοῦτον πρᾶγμα ποιῆσαι δεινόν; Πέτρος εἶπεν· Ἡ

[8] *τῶν deest in E cum reliquis addidit Tisch*

---

[1] enim *om FGNn Thil* | noster *cum FLMfn graec om ABCDGH NU Thil* ‖ [2] Christus *om H* | his auditis *pro* audiens eos *C* | eos loquentes mutuo *n* | subridens *Ff* surrisit *L* | et *alterum om F(?)f* | dicit *M* | iam isti *AFHLUf* | se uident *GHMNn Thil* ‖ [3] uictos esse *A* | modo *om M* | et *ante* delir. *om ABCFGHNfn Thil* et modo delirant *LU* | delerant *CD MN* | et petrus *C* | petrus respondit *Ff* | dicit *M* | dixit ad neronem *Gn Thil* | probauis *C* | non *om CDN* ‖ [4] delerare *CDMNm*[1] (*sed corr m*[2]) | paulus uero *n* | dixit *AHM* | ad petrum *G Thil* petro *om B* petre *D* | celerius fac (*om* iam) *Ff Thil* facito [fac cito?] (*om* iam) *H* iam *om etiam D* quod iam *L* | facturus es *Ffn Thil* | *post* faciebas *add M:* tunc stans in medio petrus orauit dicens: domine Iesu Christe, ostende ei uanas artes suas esse ne hac specie populus iste qui crediturus est tibi decipiatur. decidat (*corr ex* decedat) domine sic tamen ut nihil eum potuisse omnes agnoscant. *haec ex Pseudohegesippo intrusa sunt*

sect. 56 l. [5] eleuans oculos *ante* aspiciens *M* | petrus contra simonem *C* | ait *C* ‖ [6] sathanae (-ne) *BDFLU* | aëre *AL* | fertis in aëra *n* | decipiendum *cum GLN Thil graec* decipienda *ABCDFHMUfn* | infidelium hominum *n* ‖ [7] incredibilium *H* | corda infidelium *D* infidelium *om B* | per *alterum om BDH* ‖ [8] quem . . . suscitauit *om Ff* | qui tercia die . . . resurrexit *L* | die tertia *U* | suscitauit a mortuis sanctumque spiritum paraclitum (*suppl* misit?) *C* | ab hac hora *G* (h *superscr*) *Nn Thil* ex hora hac *H* ‖ [9] non iam *C* ne (*om* iam) *U* iam amplius non *M* | dimitatis *AN* | illum *om ABDFMNUf* eum *HL* | et statim in uoce petri *M* | dimisus *A* | *post* dimissus *add M* et implicatis remigium alarum quas sumpserat *ex Pseudo-*

fice, quod coepisti. iam enim nos uocat dominus noster Iesus Christus. Et Nero audiens eos subrisit et dixit: Isti uident se uictos modo et delirant. Petrus dixit: Modo probabis nos non delirare. Paulus ait Petro: Fac iam, quod faciebas.

56 Et aspiciens contra Simonem Petrus dixit: Adiuro uos, angeli Satanae, qui eum in aëra fertis ad decipiendum hominum infidelium corda, per deum creatorem omnium et per Iesum Christum quem tertia die a mortuis suscitauit, ut eum ex hac hora iam non feratis, sed dimittatis illum. Et continuo dimissus cecidit in locum qui Sacra Via dicitur, et in quattuor partes fractus quattuor silices adunauit, qui sunt ad testimonium uictoriae apostolicae usque in hodiernum diem.

57 Tunc Nero teneri fecit Petrum et Paulum in uinculis; corpus autem Simonis iussit diligenter tribus diebus custodiri, putans eum resurgere tertia die. cui Petrus dixit: Hic iam non resurget, quoniam uere mortuus est et in aeterna poena dampnatus. Cui Nero dixit: Quis tibi permisit tale scelus facere? Petrus dixit: Contentio eius, et si intellegas, multum est ei

hegesippo || [10] in loco *BCDGHN Thil* | dicitur uia sacra *B* | et crepuit et *ante* in quattuor *add M* | per quattuor *H* | quattuor partes factus (*om* in) *ABDG Thil* | in *om etiam NU* | partibus *U* | fractus *om N* || [11] cruore madidauit *pro* adunauit *C* | quae *BDn* | sunt romae *M* | uictoriae *om C* || [12] apostolorum *Ff* | praesentem *M* | *post* diem *add Ff:* tunc ad sonitum eius quo (quomodo *f*) crepuit leuauit paulus caput et dixit: gratias tibi agimus domine iesu christe quod (qui *f*) nos exaudisti et symonem (magum *add f*) detexisti et nos in ueritate tuos discipulos conprobasti. *item add M:* tunc paulus ad sonitum eleuauit caput et dicit: agimus tibi gratias domine iesu christe quod seruos tuos exaudire dignatus es

sect. 57 l. [13] tunc nero ira magna plenus *Ff* nero scilicet iracundia plenus *M qui deinde pergit:* praecepit dicens corpus eius triduo custodiatur. forsitam reuiuiscet sicut et prius. ad haec petrus respondit | nero imperator *Gn Thil* | tenere fecit *L* iussit tenere *G* (*sed corr* teneri) *Thil* iussit nero tenere *N* | paulum et petrum *A* || [14] corpus uero *B* | tribus diebus diligenter *U* | diligenter tribus diebus *om N* | tribus diebus et tribus noctibus *BDFf* tribus diebus *om n* | custodire *GHNn Thil* || [15] eum *om D* | tertia die resurgere *C* tertio *U* tertia die *om A* | *ante* hic iam *praem* erras imperator *Hf* || [16] reuiuiscit *M* | qui *pro* quoniam *A* quum *n* | mortuus sit *n* || [17] damnatus est *M* | cui *om M* | nero respondit *Ff* | te permisit *Ff* | promisit *D* | perpetrare *Ff* | *inde a* tale scelus *usque ad* ne tantas *uerba in B euanuerunt* || [18] respondit *CFMf* | sed si *C* | et ut intellegas *AH* et si uis intelligere *n* intelligas *ex* intellegas *corr G* | *post* intellegas *sic pergit M:* maior est qui uincit quam qui uincitur. nero autem deceptum se et destitutum dolens tanti casu amici sublatumque sibi uirum utilem et necessarium reipublicae, indignatusque quaerere cepit causas

ἐννόησις καὶ ἡ βλασφημία αὐτοῦ ἡ πρὸς τὸν κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστὸν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τοῦτο τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας. Νέρων εἶπεν· Κακῇ αἱρέσει ὑμᾶς ἀπολέσω. Πέτρος εἶπεν· Οὐχὶ ἐν σοὶ τοῦτο ἐστίν, εἰ καὶ δοκεῖ σοι, ἀπολέσθαι ἡμᾶς, ἀλλ' ἃ ἐπηγγείλατο ἡμῖν ὁ διδάσκαλος ἡμῶν χρεία πληρωθῆναι.

58 *Τότε Νέρων καλέσας Ἀγρίππαν τὸν ἔπαρχον εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἀνθρώπους θρησκεύοντας κακῶς χρὴ ἀποθανεῖν. ὅθεν κελεύω τούτους κινάρας σιδηρᾶς λαβόντας ἐν τῷ ναυμαχίῳ ἀναλωθῆναι. Ἀγρίππας ὁ ἔπαρχος εἶπεν· Ἱερώτατε βασιλεῦ, οὐχ ἁρμόζει εἰς τούτους ὃ ἐκέλευσας, ἐπειδὴ ὁ Παῦλος ἀθῷος φαίνεται παρὰ τὸν Πέτρον. Νέρων εἶπεν· Ποίῳ οὖν μόρῳ ἀπολοῦνται; ἀπεκρίθη Ἀγρίππας καὶ εἶπεν· Ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, δίκαιόν ἐστιν ἀποτμηθῆναι τοῦ Παύλου τὴν κεφαλήν, τὸν δὲ Πέτρον ἐπὶ σταυροῦ ἀρθῆναι ὡς αἴτιον τοῦ φόνου. Νέρων εἶπεν· Κράτιστα ἔκρινας.*

[1] *ἀπολέσαι suspicatur H Usener* || [9] *οὐκ E quod Tisch retinuit. scripsi cum reliquis οὐχ*

---

quibus petrum et paulum occideret. et quia tempus aderat quo sancti uocarentur apostoli petrus et paulus denique dato ut comprehenderentur praecepto, rogabatur ut sese alio conferret. resistebat ille dicens nequaquam se id esse facturum et tamquam <metu> mortis territus <ab>scederet. bonum esse se pro Christo pati, qui se morti pro omnibus obtulisset, non mortem illam sed immortalitatem futuram, quam indignus ut ipse fugeret sui corporis passionem qui multos doctrina sua compulerat. hostias offerre debere se dixit secundum domini uocem, ut et ipsi in passione sua christo gloriam atque honorem daret. haec et alia petrus obtexere sed pleps lacrimis exorare ne se derelinqueret et fluctuantem inter procellas gentilium destitueret. uictus fletibus petrus cessit, promisitque se urbem egressurum. proxima nocte salutatis ergo fratribus et celebrata oratione proficisci solus cepit. ubi uentum ad porta est uidit sibi christum occurrere et adorans eum dixit domino quo uenis? dicit ei christus: iterum uenio crucifigi. intellexit petrus de sua dictum passione quod in eo christus pati uideretur qui patitur in singulis, non utique corporis dolore sed quaedam misericordiae compassione. conuersus in urbem redit captusque cum paulo a persecutoribus ducti sunt ad neronem. *haec omnia ex Pseudohegesippo* | *post* intellegas *add* imperator *ABGH Thil* | multum est ... blasphemias *om M* | multum est ei *cum ALUf* multum ei est *N* multum ei (*om* est) *D* multum (*om* est ei) *B* multum est et *F* multum erat ei *n* multum ei esse *H* multum esse *GM Thil* multum ei praestitum est *C* || [1] a deo *C* | ad *om C* || [2] inferre *B* inferat *A* | blasfemias *H* | tunc nero dixit ad eos *M* | me *om A* | esse *om BCDFNUf* || [3] malo exemplo uos *BDFfn* | petrus respondit *FMfn* || [4] quod *pro* quae *CDFLMf* quo *H* ut *n* | dicis *pro* uis *M* | hoc fiet *post* uis *C* | sicut prom. est *n* | nobis promissum est *C* | nos consummari *n* consummare *GN* | *a* consummari *usque ad* agrippa praefectus *omnia desunt in B*

praestitum ut periret, ne tantas deo ad multiplicationem supplicii sui inferret blasphemias. Nero dixit: Suspecto animo me esse fecistis, ideoque uos malo exemplo perdam. Petrus dixit: Non quae tu uis, sed quod promissum est nobis, necesse est consummari.

58 Tunc Nero dixit ad praefectum suum Agrippam: Homines inreligiosos necesse est male perdere, et ideo cardis ferreis acceptis iubeo eos in Naumachia consumi et omnes huiuscemodi homines male consummari. Agrippa praefectus dixit: Sacratissime imperator, non congruenti exemplo iubes eos puniri. Nero dixit: Quare? Agrippa dixit: Quoniam Paulus innocens uidetur; Petrus autem homicidii reus est, insuper et inreligiosus. Nero dixit: Ergo quo exemplo peribunt? Agrippa praefectus dixit: Vt mihi uidetur, iustum est Paulo inreligioso caput amputari: Petrum autem eo quod insuper homicidium perpetrauerit, iube eum in cruce leuari. Nero dixit: Optime iudicasti.

sect. 58 l. [6] tunc nero *cum n graec* tunc ira repletus nero *FHf* tunc *om ABCDGLMNU Tisch* ad praefectum suum agrippam nero dixit *C* nero ad praefectum suum clementem cognomento agrippam dixit *M* clementem *praefectum appellat etiam ille passionis textus qui in codd aedil Flor eccl 132 et Londin Addit 11880 legitur* | suum *om D* | istos homines *FHf* utrosque homines istos *C* ‖ [7] inreligiosos *sic h. l. et infra ABC DFMNUf* | male perire oportet *M* | perdere male *D* | et ideo *om A* | cardiis *G* ad cardos ferreos ligari eos praecipio ut ipsi se inuicem interficiant et consumant (*om* acceptis . . . male consummari) *n* ‖ [8] acceptis *om C* accentis *D* | iubeo *scripsi cum C et graec assentiente Thil* iube *reliqui* | in *om N* | naumachiam *U* naumagia *C* neomacia *G* naumatia *H* neomagia *Nm²* *in ras* (*fuit* neomagie) aumacia *M* amachiam *F* | oportet enim omnes *Ff* et homines huiuscemodi *L* | huiusmodi *U* huius condicionis *M* ‖ [9] male *om D* | male consummari *om U* | consumare *N* consuma *G* consummari oportet *M* | clemens praef. *M* | dicit *U* respondit *M* | sacratissime imperator *om U* ‖ [10] eos exemplo iubes *C* | iube *G* | punire *GNn Thil* perire *M* ‖ [11] quare non congruenti *Ff* quare non *U* | clemens praefectus *M* agrippa praefectus *Gn Thil* | respondit *CLM* | innocentior *C* | esse uidetur *GMN Thil* mihi uidetur *n* ‖ [12] qui homicidii *F* quia homicidii *f* homicidio sceleratus *M* | et *post* insuper *om GN Thil* | poena amara patiatur *pro* ins. et inrel. *Ff* | religiosus *H postea add* maiorem poenam patiatur *H* ‖ [13] et quo exemplo *M* | clemens praef. *M* praefectus agrippa *A* praefectus *om CFf* | respondit *CM* ‖ [14] ut mihi uidetur paulo uidetur *B* | iustum est *om C* ‖ [15] petro *FUf* petrus *ABG Thil* | autem *om G* (*eras?*) *n Thil* | eo *om FHf* | eo quod *om N* | eo quod homicidii reus est insuper et hom. perp. *C* | insuper qui *Nm²* insuper et *Cn* | perpetrauit *GNn Thil* perpetrauerat *A* | iube *om n* ‖ [16] eum *om DLNn* | in cruce *cum CDHL Nm²* (*in ras*) *n* in crucem *FU* cruce *GM Thil* | crucifigi *A* cruciari *B* | leuare *GNm¹* (*sed corr m²*) *Thil* | obtime *ABCN*

59 *Τότε ἀπηνέχθησαν ὅ τε Πέτρος καὶ Παῦλος ἀπὸ προσώπου τοῦ Νέρωνος. καὶ ὁ μὲν Παῦλος ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ἐν τῇ Ὀστησίᾳ ὁδῷ.*

60 *Ὁ δὲ Πέτρος ἐλθὼν ἐπὶ τὸν σταυρὸν εἶπεν· Ἐπειδὴ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς ἐπὶ τῆς γῆς ὀρθῶς τῷ σταυρῷ ὑψώθη, ἐμὲ δὲ ὄντα ἀπὸ τῆς γῆς εἰς οὐρανὸν καλέσαι καταξιοῖ, ὁ σταυρός μου τὴν κεφαλὴν κατὰ γῆς ὀφείλει παγῆναι, ἵνα πρὸς οὐρανὸν κατευθύνει τοὺς πόδας μου· οὐ γάρ εἰμι ἄξιος ὡς ὁ κύριός μου σταυρωθῆναι. τότε ἀντιστρέψαντες τὸν σταυρὸν προσήλωσαν τοὺς πόδας αὐτοῦ ἄνω.*

61 *Συνήχθη δὲ τὸ πλῆθος λοιδοροῦντες τὸν Καίσαρα καὶ βουλόμενοι αὐτὸν ἀναιρεῖν. Πέτρος δὲ διεκώλυεν αὐτοὺς λέγων· Μὴ χαλεπαίνετε πρὸς αὐτόν· ὑπηρέτης γάρ ἐστι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ σατανᾶ· ἐμὲ γὰρ δεῖ τὴν τοῦ κυρίου μου πρόσταξιν ἐκπληρῶσαι. πρὸ ὀλίγων γὰρ τῶν ἡμερῶν τούτων ἐπαναστάσεως γεναμένης μοι ὑπὸ τοῦ Ἀγρίππα, παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐξῆλθον τῆς πόλεως καὶ ὑπήντησέ μοι ὁ κύριός μου Ἰησοῦς Χριστός· καὶ προσκυνήσας αὐτῷ εἶπον· Κύριε, ποῦ πορεύῃ; Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπέν μοι ὅτι Ἐν Ῥώμῃ ἀπέρχομαι σταυρωθῆναι. Ἐγὼ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· Κύριε, οὐκ ἐσταυρώθης ἅπαξ; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ κύριος εἶπεν· Εἶδόν σε φεύγοντα τὸν θάνατον, καὶ θέλω ὑπὲρ σοῦ σταυρωθῆναι. Καὶ εἶπον· Κύριε, ἐγὼ πορεύομαι, τὸ πρόσταγμά σου πληρῶ. καὶ εἴρηκέ μοι· Μὴ φοβοῦ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι.*

[8] *fortasse κατευθυνεῖ* || [19] *reliqui codd et lat ante σταυρωθῆναι praemittunt πάλιν. quam particulam si in nostrum textum intruseris, deerit Petro causa iterum interrogandi u. 20 οὐκ ἐσταυρώθης ἅπαξ. iam uero qui πάλιν testantur codd et uersio latina quae sequuntur longe aliter tradunt, omissa illa codicis E interrogatione: in unum illis coniungenda erant quae separata tradit E. H Usener*

---

sect. 59 l. [1] et ducti sunt statim *M* | et educti sunt *U* | et confestim deducti sunt *FHf* educti sunt ergo *n* educti sunt autem *L* | petrus et paulus *om HM* | ante conspectum *Ff* || [2] paulus autem *M* paulus igitur *n* | in *om M* | ostensi *BCDFGHMN* ostiense *U* | *post* ostensi *add* ad miliarium tertium ad aquas albas *M*

sect. 60 l. [3] petrus uero cruci adiudicatus *M* | cum *pro* dum *H* | *post* crucem *add M:* poposcit ut inuersis uestigiis crucifigeretur, quod scilicet indignus esset qui simili modo adpenderetur ut passus esset filius dei, dicens quoniam etc. *utrumque additamentum ex Pseudohegesippo haustum* | quoniam *om n* || [4] qui de caelo *Nm*[2] ad terras *A* ad terram *om H* | descendens *cum Dn graec* descendit *reliqui* || [5] recte in cruce *M* | de *om M* |

59 Et deducti sunt Petrus et Paulus a conspectu Neronis. Paulus decollatus est in uia Ostiensi.

60 Petrus autem dum uenisset ad crucem ait: Quoniam dominus meus Iesus Christus de caelo ad terram descendens recta cruce sublimatus est, me autem quem de terra ad caelum euocare dignatur, crux mea caput meum in terra debet ostendere, et pedes ad caelum dirigere: ergo quia non sum dignus ita esse in cruce sicut dominus meus, girate crucem meam. At illi uerterunt crucem et pedes eius sursum fixerunt, manus uero deorsum.

61 Conuenit autem innumerabilis multitudo maledicentes Caesarem Neronem, ita furore pleni ut uellent ipsum Caesarem incendere. Petrus autem prohibebat eos dicens: Ante paucos dies rogatus a fratribus abscedebam, et occurrit mihi dominus meus Iesus Christus, et adoraui eum et dixi: Domine, quo uadis? Et dixit mihi: Sequere me, quia uado Romam iterum crucifigi. Et dum sequerer eum, redii Romam. Et dixit mihi: Noli timere, quia ego tecum sum, quousque introducam te in domum patris mei.

celos *D* ‖ [6] uocare *BCFL* reuocare *M* | dignatus est ideo *C* | caput crux mea (*om* meum) *n* | capud *AN* | *post* crux *add* debet accipere sed (*om* mea) *L* | habere *pro* ostendere *M* ‖ [7] pedes uero *n* | celos *D* | ego *pro* ergo *M* | quia *om A* ‖ [8] in cruce ita esse *f* ita crucifigi *n* | in cruce *om B* | dom. meus iesus *D* | rogo girate *M* girate *om D* | *post* crucem meam *add* et capite dimerso crucifigite me *FHf item add* capud meum in terris debet ostendere *D* | ac illi *M* et illi *A* tunc illi *n* ‖ [9] confixerunt *DU* fixerunt *deleuit Nm*[2] | manus autem *DFHf*

sect. 61 l. [11] ibi *pro* autem *H* autem ibi *Ff* multitudo populi *M* populi multitudo *f* multit. pop. innum. *H* | maledicens *AHLMNm*[2] (*fuit* maledicentes) *Un* ‖ [12] caesari neroni *G* (*eras* -rem -nem) *H Thil* | et ita sunt incensi furore *C* | et ita *M* ita uero *n* | plena *LNUn* pleni *ex* plena *corr G* | uellet *Nm*[2] (*fuit* uellent) | ipsum neronem *FMf* ipsum caesarem neronem *H* ‖ [13] eos *deleuit Nm*[2] | dicens audite filii *M* | dicens nolite filioli nolite quaeso hoc agere, sed magis quod (quae *H*) loquor auscultate. ante paucos enim *FH* (*sed om* enim) *f* ‖ [14] a multis fratribus *B* | ascendebam *GNn* | abscedebam hinc *FHf* | mihi in uia *FHf* ‖ [15] meus *om GHNn Thil* | Christus *om F* | in uia *post* Christus *add M* ad portam huius urbis *add Ff* | et adoraui eum *om A* | dicens *pro* et dixi *D* ‖ [16] mihi *post* dixit *om ALU* | sequere me . . . et dixit mihi *om per homoeot D* | romae *N* ‖ [17] et sequens eum *M* | dicit *M* ‖ [18] noli timere petre *M* | quia *om D* ego *om Ff* | te *om D* ‖ [19] patris mei *om M*

62 Διὰ τοῦτο οὖν, τεκνία, μὴ ἐμποδίσητε τὴν ὁδόν μου· ἤδη γὰρ οἱ πόδες μου τὴν οὐράνιον ὁδεύουσιν ὁδόν. μὴ οὖν λυπεῖσθε, ἀλλὰ συγχαίρετέ μοι μᾶλλον, ὅτι σήμερον πρὸς τοὺς πόνους τὸν καρπὸν ἀπολαμβάνω. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔφη· Εὐχαριστῶ σοι, ἀγαθὲ ποιμήν, ὅτι τὰ πρόβατα ἃ ἐπίστευσάς μοι συμπάσχουσί μοι· αἰτῶ οὖν ἵνα σὺν ἐμοὶ μερίδα ἔχωσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Καὶ τοῦτο εἰπὼν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα τῷ κυρίῳ.

63 Παραυτίκα δὲ ἐφάνησαν ἄνδρες ἔνδοξοι καὶ ξένοι τῇ ἰδέᾳ, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους ὅτι Παραγεγόναμεν διὰ τοὺς ἁγίους καὶ κορυφαίους ἀποστόλους ἀπὸ Ἱεροσολύμων. Καὶ αὐτοὶ ἅμα Μαρκέλλῳ ἀνδρὶ ἰλλουστρίῳ, ὅστις καὶ πεπίστευκε Πέτρῳ καταλιπὼν τὸν Σίμωνα, ἦραν τὸ σῶμα αὐτοῦ λάθρα καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ὑπὸ τὴν τερέβινθον πλησίον τοῦ ναυμαχίου εἰς τόπον καλούμενον Βατικάνον.

64 Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ εἰρηκότες ἐξ Ἱεροσολύμων παραγενέσθαι εἶπον πρὸς τὸν λαόν· Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι μεγάλους προστάτας ἠξιώθητε ἔχειν. γινώσκετε δὲ ὅτι ὁ Νέρων οὗτος οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας ἐξαλειφθήσεται, καὶ δοθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἑτέρῳ.

[1] *ἐμποδήσητε E* ‖ [4] *τῶν καρπῶν E τὸν καρπόν cum lat restituit Tisch*

---

sect. 62 l. [1] filioli mei *BD* ‖ [2] caelestem uiam *C* | contristari *HLMU* | gaudete *BCHMf* gaudere *F* congaudere *U* ‖ [3] qui hodie *L* | fructum laborum meorum *BCDFHMfn* fructuum laborem meorum *A* | consequar *n* et *ante* cum *om GN Thil* ‖ [4] haec cum *BHMf* | ago tibi *AB* | pastor bone *Ff* pastor bone iesu christe *H* ‖ [5] tradidisti *AGNf Thil* tradidisti mihi *F* | credidisti mihi *CD* | compatiuntur mihi . . . credidisti *om per homoeot M* | compatiuntur mecum *DU* | peto ergo *D* et ideo peto *n* | peto domine *C* | comparticipentur *U* participent *f* ‖ [6] mihi *pro* mecum *N* | tua gratia *Un* | commendo tibi eas (*om* oues quas mihi credidisti) *L* | tradidisti *FU* consignasti *C* | credidisti mihi *D* ‖ [7] se sentiant *Hn* se *om BCFMNUf* | sentiat *M* | sentiant sine pastore se *D* | quia *G Thil* quae *B* | *post* habent *add FHfn:* et oro ut semper auxilio tuo protegantur domine Iesu Christe | *post* habent *add* rectorem *G Thil* ‖ [8] ego *om BN* | hunc gregem *D* gregem hunc regem hunc (*sic*) *F*

sect. 63 l. [10] *exinde cod V collatus* | statim autem (*om* ibi) *Ln* | apparuerunt ibi *BCDFHMf* ibi *om ALU* | numquam *ACDHLMN* | nemo umquam *FVf* ‖ [11] antea *BCDMNm*[2] (*fuit* ante) | uideri *ADLM* | poterat *GH Thil* potuerat *V* potuit *N*[2] (*fuit* poterunt) | ipsi dicebant *DM* illi dic. *B*

62 Et ideo, filioli, nolite inpedire iter meum. iam pedes mei uiam caelestem ambulant. nolite tristari, sed congaudete mecum, quia hodie laborum meorum fructum consequor. Et cum haec dixisset, ait: Gratias tibi ago, bone pastor, quia oues quas mihi credidisti compatiuntur mihi. peto ut participentur mecum de gratia tua. commendo tibi oues quas mihi credidisti, ut non sentiant se sine me esse, qui te habent per quem ego gregem hunc regere potui. Et haec dicens emisit spiritum.

63 Statim ibi apparuerunt uiri sancti, quos umquam nemo uiderat ante nec postea uidere potuerunt. isti dicebant se propter ipsum de Hierosolymis aduenisse, et ipsi una cum Marcello, inlustri uiro, qui crediderat et relinquens Simonem Petrum secutus fuerat, abstulerunt corpus eius occulte et posuerunt sub terebinthum iuxta Naumachiam in locum qui appellatur Vaticanus.

64 Ipsi autem uiri qui se dicebant de Hierosolymis aduenisse, dixerunt ad omnem populum: Gaudete et exultate, quia patronos magnos meruistis habere et amicos domini Iesu Christi. sciatis autem hunc Neronem regem pessimum post necem apostolorum regnum tenere non posse.

et dic. *C* | isti enim *Ff* | propter ipsos *GLNf* propter ipsos se *V* ‖ [12] erosolimis *B* iherosolimis *F* jerosolimis *L* hierusolimis MNm^{1} | uenisse *A* | ipse *B* ‖ [12—17] et ipsi una ... aduenisse *om per homoeotel U* ‖ [13] inlustri uiro *om A* | inlustri *cum FMNf* illustre *C* uiro illustrissimo *L* | et *om BC eras H* | derelinquens *B* | simonem magum *GHVn Thil* ‖ [14] erat *ABLM* | occulte *om H* | posuerunt eum *CFHMf* posuerunt illud *V* ‖ [15] ad tereb. *BCDFHLMNfn* | terebintum *BFGf* therebintum *AD* therebinthum *H* teribintum *M* terebinctum *C* tereuentum Nm^{1} (*sed* terebentum *corr* m^{2}) *V* | naumaciam *n* naumatiam *H* naumacia *M* naomacia *V* naomatiam *G* naomatia Nm^{1} (neomatia Nm^{2}) naumagie *C* | in loco *BDG LNn Thil* ‖ [16] baticanus *M* baticano *C*

sect. 64 l. [17] illi *C* | de hieros. (iheros-, ieros-, heros-, hierus-) dixerunt (dixerant *V*) aduenisse *CDFNVf* de hieros. se dixerunt adu. *H* de hieros. aduenisse dicebant *A* de hieros. aduen. dixerunt *BM* de ierosolima aduenisse fatebantur *L* uenisse *M* ‖ [18] dixerunt *om M* | hii dixerunt *U* | nolite flere sed gaudete et exultate in domino *M* | et *ante* exultate *om V* ‖ [19] quoniam *G Thil* | habere meruistis *FMf* | *post* habere *add* sanctos apostolos *Thil* | domini nostri *ACFHLMUf* ‖ [20] autem *om M* etiam (*om* hunc) *n* | regem pessimum post necem *om N* | pessimum regem *D* regem *om BFf* pessimum *om V* | post mortem *A* ‖ [21] apostulorum *M* | teneri *F*

65 *Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπανέστη αὐτῷ τὰ πλήθη, καὶ αὐτὸς γνοὺς ἔφυγεν ἐν ἐρήμοις τόποις, καὶ διὰ λιμοῦ καὶ ψύχους ἀπέδωκε τὴν ψυχήν, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ βορὰ τοῖς θηρίοις ἐγένετο.*

66 *Τινὲς δὲ εὐλαβεῖς ἄνδρες τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν ἠθέλησαν ἁρπάσαι τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, καὶ παραχρῆμα ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐν τῇ πόλει, καὶ νοήσαντες οἱ ἐν τῇ πόλει κατοικοῦντες ἔδραμον καὶ συνήρπασαν αὐτούς· οἱ δὲ ἄνδρες ἔφυγον. τότε λαβόντες αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι ἔθηκαν αὐτοὺς ἐν τόπῳ ἀπὸ μιλίων τριῶν τῆς πόλεως· κἀκεῖ διεφυλάχθησαν ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ μῆνας ἑπτά, μέχρις οὗ ἔκτισαν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἤμελλον*

[3] *βορρᾶ E βρῶμα perperam Tisch*

---

sect. 65 l. [1] *exinde codd Laur Plut XX, 1. 2. 4 Aed Flor 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231 collati sunt qui ubi cum F consentiunt nihil notaui. item codd Laur Plut XX, 3 Amiatin 2 Mug de nem 14 Strozz 4 collati quorum lectiones passim appositae sunt* | post haec neroni *GL Thil* neronem *H* | ut *om Mug de nem 14 Amiat 2 Strozz 4 Laur conu suppr 231* | in odium *Strozz 4* | sui exercitus *n* | neroni *post* exercitus *Am 2* (*qui om* sui) | et (*om* odium *altero loco*) *n* et odium *om L* ‖ [2] pop. romanorum *A* romani populi *L* | nero incurreret *Ffetc* | ita statuerunt *cum B* et ita statuerunt *GL Thil* itaque statuerunt *D* ita enim statuerunt *Ff Laur Plut XX, 1* ita ut statuerent *ACNU Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4* ita enim ut statuerunt hoc *H* ita ut haec inter se statuerent *M* qui statuerunt *Laur Plut XX, 2. 4 Aed Fl 139 Mug de nem 13 conu suppr 231* qui omnes hoc statuerunt *n* et hoc statuerunt *Laur Pl XX, 3* | hoc *post* statuer. *ADFUf* | statuerunt diem *C* | et publice (*om* ut) *N* | publice in castata *M* ‖ [3] cathomis *cum ABHUV Laur Pl XX, 2. 4 Aed Fl 139 Mug de nem 13. 14 conu suppr 231 Strozz 4* catomis *C* cathomos *FN Am 2* catomo *f Laur Pl XX, 1* cathomico subleuatus *D* catenis *L* ligatus *GH* (*in marg*) *LN Laur Pl XX, 3 Thil* | tam ligatus diu *L* | tamdiu *om V* | dignus *Laur Pl XX, 2 Aed Fl 139 conu suppr 231* | spiritum exalaret *C* ‖ [4] sed cum *M* cumque *V* | quod consilium cum ad eum peruenisset *Laur Pl XX, 3* | uenisset *A* | hoc consilium *CDFMNUVf* | consilium *om L* | timor *U* ‖ [5] moetus *H* | intollerabilis *ADFHU codd Flor plerique* | et fugiit ita *C* fugiit etiam *Nm*[2] | appareret *CDFHLMNm*[2] (*fuit* apparuerit) *UVfn codd Flor plerique* apparuit *Mug de nem 14* (aparuit) *Strozz 4* ‖ [6] extiterunt] *exinde cod S collatus* | extiterant *N* | extiterunt autem quidam *S* | et extiterunt (*om* autem) *M* | dicerent eum *CV* dicerent quod *DFfn Laur Pl XX, 3* (*qui h l ad rell libr Flor accedit*) ‖ [7] et frigore *ABC*

65 Accidit autem post haec ut odium exercitus sui et odium populi Romani incurreret; ita statuerunt ut publice cathomis tamdiu caederetur, quousque ut erat meritus expiraret. quod cum peruenisset ad eum consilium, inruit in eum tremor et metus intolerabilis, et ita fugit ut ulterius non apparuerit. extiterunt autem qui dicerent, in siluis dum erraret fugiens frigore nimio et fame diriguisse et a lupis esse deuoratum.

66 Sanctorum autem apostolorum dum a Graecis corpora tollerentur ad Orientem ferenda, extitit terrae motus nimius. et occurrit populus Romanus et comprehenderunt eos in loco, qui dicitur Catacumba uia Appia miliario tertio; et ibi custodita sunt corpora anno uno et mensibus septem, quousque fabricarentur loca in quibus fuerunt posita corpora eorum. et illic reuocata sunt cum gloria hymnorum et posita sancti Petri in

MSU Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4 | ex frigore *Df Laur Pl XX, 1. 2 Aed Fl 139 Mug de nem 13 conu suppr 231* e frigore *F uerba post* frigore *usque* extitit *in B non perspicua* | uel fame *C* | eum diriguisse *L* | diriguisset *ADFHMfn Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4* dirguisse *G* detruisse *S* | et *alterum om CS Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4* | esset *CDHf Aed Fl 139 Mug de nem 13. 14 Am 2 conu suppr 231* fuisse *M* | deuoratus *CDFHNm*[2] (*fuit* deuoratum) *Mug de nem 14* (*sed non Laur Plut XX, 1*) deuoratum esse *n*

sect. 66 l. [8] beatorum *Aed Fl 139 Mug de nem 13* | corpora apostolorum (*om* sanct. autem) *A* apostolorum corpora *V* | apostol. petri et pauli *Ff etc* | corpora dum a graecis *Ff Laur Pl XX, 1. 4 Mug de nem 13 conu suppr 231* | cum *pro* dum *L* diu *n* ‖ [9] tollerent *S* | ad oriente *C* in orientem *Ff etc* | referenda *L* ‖ [10] cucurrit *ACFHLNSUVf Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4* cucurritque *n* ocurritque *Laur Pl XX, 3* | pop. romanorum *A* | apprehenderunt *L* | in locum *CFMUf Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4* ‖ [11] catacumbas *CMNS* cathacumba *V* | apia *CDNS Laur Pl XX, 3* | custodita sunt ibi *U* | condita sunt *B* ‖ [12] corpora eorum *CGH Thil* corp. sanctorum *M* | anno uno *om B* uno *om U Mug de nem 14 Strozz 4* | et *om H* | fabricauerunt *U* ‖ [13] loca sanctorum *C* | in *om B* | fuerunt posita *cum ABC* (fuerunt prius pos.) *LMUf Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4* fuerint pos. *F Laur Pl XX, 1* fuerant pos. *N Laur Pl. XX, 2. 4 Aed Fl 139 Mug de nem 13 conu suppr 231* fuerunt *om D* sunt posita *G Thil* posita sunt *H* (*in ras fuit* fuerant posita) *V* | eorum corpora ponerentur *Sn Laur Pl XX, 3* | corpora sanctorum apostolorum *U* | et tum deinde illic *C* | illicque *L* | et illic cum debito reuerentiae honore et laudibus hymnorum conderentur *Ff etc* | et illic . . . hymnorum *om Strozz 4* ‖ [14] reuocate *D* reuocati *U* | atque reposita *C* et posita in ecclesia *D* et posite sunt reliquiae *A* et positus est sanctus petrus *H* et positum est beatissimi petri corpus *Ff etc* et posita sunt ossa *Nm*[2] (*sed* sunt ossa *om m*[1]) et posita sunt corpora *Thil ex emend* | sancti *om Mug de nem 14* beati petri per papam Cornelium *n* | in *om DS*

κατατιθέναι αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα συναχθέντες πάντες μετὰ δόξης καὶ ὕμνων κατέθεντο αὐτοὺς ἐν τῷ οἰκοδομηθέντι αὐτοῖς τόπῳ.

67 Ἐτελειώθησαν δὲ οἱ ἅγιοι ἔνδοξοι ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος μηνὶ Ἰουνίῳ κθ̄· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος.

[1] *κατατιθέντες E κατατιθέναι correxit Tisch*

---

[1] baticano *CM* uatichano *Laur Pl XX, 2 Aed Fl 139* | naumagie *C* neomatia *N* naomacia *V* naomatia *G* naumaciae *HM* naumachie *U* in naumachia *Laur Pl XX, 3* | et *ante* pauli *om V* sanctus paulus *H* | beati uero pauli *n* sancti uero pauli *Laur Pl XX, 3* | *post* Pauli *add* per Lucinam Christi famulam in proprio eiusdem Lucinae praedio *n* | in *om S* | ostiense *U* ostensi *A* (*sed corr* ostiensi) *CDHMNS Laur Pl XX, 1. 2 Mug de nem 14* ostense *F Am 2* | *post* Ostiensi *add* sub die tertio kalendarum iuliarum *Strozz 4* | ab urbe roma mil. sec. *LGHN Laur Pl XX, 3 Thil* sec. ab urbe mil. *n* | *post* miliario secundo *in n sequitur historia ex actis Siluestri et ex libro pontificali desumta:* dehinc elapsis a passione sanctorum apostolorum ducentis fere et quinquaginta annis, cum diuina clementia ecclesiae suae pacem donare decreuisset, Constantinum Augustum lepra percussit. hic itaque cum per reuelationem commonitus Syluestrum papam adsciuisset, atque eius praedicatione credens Christo baptismatis unda perfusus esset, continuo ab eius corpore uniuersus languor fugatus est. moxque per uniuersum orbem templa paganorum claudi imperauit, Christianis copiam diuina constituendi domicilia concessit. tunc cum ipse per loca singula plurima Christo sacraria construxisset, Romae templum Apollinis quod Vaticanum appellant in diuinum uersum oraculum [*sic*], beati Petri nomine dedicauit, ibique eius sacratissimum corpus summa cum exaltatione locauit. ac neutiquam a quolibet tam pretiosus exinde thesaurus possit auferri, circa locum ipsum, quo beatum corpus continetur tantum aeris Cyprii liquorem praecepit effundi, ut ex omni undique latere et tam supra quam subter ad quinque pedum grossitudinem uastam molem efficeret, quae non solum minime rescindi, sed ne loco quidem possit moueri ullo modo. supra aes autem ipsum posuit crucem ex auro purissimo centum quinquagenta librarum. pari etiam modo beatissimi quoque Pauli corpus uenerabile in basilica

Vaticano Naumachiae et sancti Pauli in uia Ostiensi miliario secundo; ubi praestantur beneficia orationum in saecula saeculorum. Amen.

quam ipse eius honore construxerat sepeliuit. ad quorum sacra uestigia dum toto undique mundo fideles concurrunt petitionum suarum eorum meritis consequuntur effectum. passi sunt autem sancti apostoli Petrus et Paulus sub die tertia Calendarum Iuliarum, regnante domino nostro Iesu Christo qui cum deo patre et spiritu sancto uiuit et regnat per omnia secula seculorum. amen. *eadem narratio reperitur etiam in RTX* || [2] ubi usque hodie *C* ibi *MNm*[1] *V* ibique *Nm*[2] | multis *post* beneficia *Nm*[2] | *post* beneficia *add C:* omnibus aduenientibus orationes eorum modo et quousque hic mundus steterit regnante domino nostro iesu christo cui est honor et gloria in secula seculorum. amen | orationum *om C* eorum orationum *D* eorum (*om* orationum) *Laur Pl XX, 2. 4 Aed Fl 139 Mug de nem 13 Laur conu suppr 231* orationum eius *A Mug de nem 14* orationum eorum *FUf Laur Plut XX, 1 Strozz 4* per orationem eorum *Nm*[2] (orationem *Nm*[1]) per orationes eorum *Laur Pl XX, 3* rationum *M* | *post* orationum *add D* per dominum nostrum iesum christum qui cum deo patre omnipotente et spiritu sancto uiuit et regnat etc. *item add S:* in laudem dei et domini nostri iesu christi. passi sunt apostoli domini nostri iesu christi sub die III. kal. iul. cui est honor et gloria etc. | *post* eorum *add Ff etc* assidue (assidue eorum *Laur Pl XX, 2*) fideliter poscentibus ad laudem et gloriam domini nostri iesu christi qui uiuit et regnat etc. *item add Am 2* usque in hodiernum diem ad laudem et gloriam domini nostri Iesu Christi qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat deus etc. *item add Laur Pl XX, 3* omnibus infirmantibus auxiliante domino iesu christo, qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat etc. | per infinita secula seculorum *Laur Pl XX, 3 Am 2* in unitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum *Laur Pl XX, 2 Aed Fl 139* || [3] *post* amen *add* explicit passio sanctorum apostolorum petri et pauli *GM* (*qui post* pauli *add* amen) *Mug de nem 14 Thil* explicit apostolorum passio petri et pauli *H* | *sub finem legunt* ego marcellus discipulus domini mei (apostoli *add f*) petri quae uidi scripsi *IUf Am 2 Paris 5273. 11753 Neapol VIII B 2.*

B

Πράξεις τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

1 *Ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον Παῦλον ἀπὸ Γαυδομελέτης τῆς νήσου ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ Ἰταλίαν. καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ τῶν πόλεων Ῥώμῃ ὅτι Παῦλος ᾐτήσατο πρὸς Καίσαρα ἐλθεῖν.*

2 *Λύπῃ οὖν μεγάλῃ περιπεσόντες καὶ ἀθυμίᾳ πολλῇ εἶπαν*

[1] *ita inscribitur codd FL subiecta uoce εὐλόγησον. item, sed add καὶ πῶς ἐν ῥώμῃ ἐτελειώθησαν εὐ* (λο *supra*) *T item sed add καὶ πῶς ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ νέρωνος βασιλέως δεσπ. εὐλόγησον Q item ut FL etiam ABK sed add ἤτοι μαρτύριον μαρτυρησάντων ἐν ῥώμῃ A add καὶ (τὸ K) πῶς ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ νέρωνος. εὐλόγησον πάτερ BK. item ut FL sed μαρτύριον pro πράξεις E. πράξεις καὶ μαρτύριον τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ κορυφαίων πέτρου καὶ παύλου C μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου D πραξῖς καὶ θαύματα τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου πῶς ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ὑπὸ νέρωνος G item sed μαρτύριον κ. θ. . . . καὶ πῶς . . . ἐτελειώθησαν ἐπὶ νέρ. (τοῦ βασιλέως in marg) O πράξις τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ πῶς ἐν ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ἐπὶ νέρωνος τοῦ μιαρωτάτου M ἱστορία ἐκκλησιαστικὴ τῶν πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου εὐ δεσ* (π *supra*) *N ἄθλησις τῶν ἁγίων τοῦ χριστοῦ ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου. κύριε εὐλόγησον H πράξεις καὶ μαρτύριον τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ ὅπως ἐν τῇ ῥώμῃ ἐτελειώθησαν. εὐλόγησον δέσποτα I μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων πρωτοκορυφαίων καὶ κοσμοσώστων τοῦ χριστοῦ ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου. εὐλόγησον πάτερ P*

sect. 1 l. [2] *ἅγιον om C μακάριον HP | τὸν ἀπόστολον post παῦλ. add A | γαυδωμελέτης C γαυδωμελλίτης I γαυδομελλίτης G γαυδομελήτης D |* [3] *καὶ ἐλθεῖν I | ἐλθεῖν αὐτὸν καὶ GHIP τοῦ εἰσελθεῖν εἰς ἰτ. (om αὐτόν) C | ἐπὶ τὴν ἰταλίαν O μέχρι τῆς ἰταλίας I ἐπὶ ἰταλίας add καὶ διδάσκοντος τὸν λόγον τοῦ κυρίου G | καὶ om B ‖* [4] *τῆς πόλεως ῥώμης C ῥώμῃ τῶν πόλεων M ‖* [5] *ὅτι παῦλος . . . ἐλθεῖν om I | ὁ παῦλος ACDHNP*

sect 2 l. [6] *ἐν λύπῃ BGIKM | μεγάλῃ om DGI | περιέπεσον I περιέπεσαν M περιπεσώντες N περιπεσῶτες GQ | περιπεσόντες οὖν λύπῃ καὶ ἀθυμίᾳ μεγάλῃ (om infra πολλῇ) H περιπ. οὖν λύπῃ πολλῇ καὶ ἀθ. μεγ. P ἐν λύπῃ οὖν καὶ ἀθυμίᾳ περίπεσῶτες (om etiam πολλῇ) G | πολλοῖ Q | εἶπαν cum AHMN Thil Tisch εἶπον reliqui codd | δέ post εἶπαν add M | εἶπον οὖν I*

πρὸς ἑαυτούς Οὐκ ἀρκεῖ ὅτι πάντας τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς γονεῖς ἡμῶν ἔθλιψεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ μόνος· καὶ οὐκ ἠρκέσθη ἐν τούτοις, ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα ἔρχεται, δι' ἐπιθέσεως αἰτησάμενος Καίσαρα τοῦ ἀπολέσαι ἡμᾶς.

3 *Συνέδριον οὖν ποιήσαντες πάντες οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τοῦ Παύλου καὶ πολλὰ τρακταΐσαντες, ἔδοξεν αὐτοῖς προσελθεῖν Νέρωνι τῷ βασιλεῖ τῷ βασιλεύοντι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὥστε μὴ παραχωρῆσαι τὸν Παῦλον ἐλθεῖν ἐν τῇ Ῥώμῃ. ποιήσαντες οὖν εὐτρεπῆ οὐκ ὀλίγα δῶρα καὶ βαστάσαντες μεθ' ἑαυτῶν, μετὰ δεήσεως προσῆλθον αὐτῷ λέγοντες Δεόμεθά σου, ἀγαθὲ βασιλεῦ, ἀποστεῖλαι κελεύσεις εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας περιεχούσας μὴ πλησιάσαι Παῦλον ἐν τούτοις*

[1] *αὐτούς L | οὐκ ἂν ἐξελθεῖν (sic) I | πάντι M τοὺς ἀδελφ. πάντας Q | τοὺς ἀδελφ. ἡμῶν M | καὶ τοὺς γονεῖς om I* ‖ [2] *ἡμῶν om CM | ἐν τῇ ἰουδ. ἔθλιψ. BK ἐν τῇ πόλει δαμασκῷ (pro ἰουδ.) I | ἰουδ. καισαρείᾳ Q | ἐν σαμαρ. L ἰουδαῖα καὶ ἐν καισαρίᾳ καὶ παλαιστήνῃ (om μόνος) M ἐν τῇ σαμαρ. DHP | ἐν πάσῃ τῇ cum AO Thil Tisch ἐν om DHQ Lasc πάσᾳ D πᾶσι O πάσῃ τῇ om BFGIKLN πάσῃ om C* ‖ [3] *μόνος om C Lasc | καὶ οὐκ ἠρκ. ἐν τούτοις om BDHIP Lasc (om etiam ἀλλ' ἰδού) | οὐ γὰρ εἰρκίσθη μόνος ἐν πᾶσιν τούτοις C αὐτοῖς pro τούτοις O | ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα B* ‖ [4] *μετὰ ἐπιθ. C | ἀπεσταλμένος παρὰ καίσαρος (pro αἰτ. καισ.) I | τοῦ ἐτεῖσαι καίσ. καὶ ἀπ. ἡμ. C | αἰτησόμενος suspicit HUsener* ‖ [5] *ἀπ. καὶ ἡμᾶς HP*

sect. 3 l. [6] *ποιησάμενοι I | πάντες οἱ ἰουδ. om B Tisch om οἱ KM om πάντες DGNOP Lasc ἅπαντες ἰουδ. K | τοῦ om GI* ‖ [7] *καὶ om D | καὶ πολλὰ τρακτ. ἔδοξεν αὐτοῖς om I | πολλὰ τράκτα B πολλὰ τρακτὰ ποιήσαντες GK πολλὰ τρακταήσαντες HLMQ, item sed α et η superscr in ras N πολλ' ἀτακτήτες D πολλὰ ταραχθήσαντες F πολλὰ τρακτευσάμενοι O πολλὰ οὖν τρακταϊσθέντες οἱ ἰουδαῖοι ἐποίησαν συνέδριον· ἐν δὲ τὸ συνεδριάσαι ἅπαντας C | ἔδοξαν H | αὐτούς BC | προελθεῖν G προσῆλθον I |* [8] *τῷ βασιλεύοντι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις om BCFKLM Tisch ἐν τ. ἡμ. ἐκ. βασιλεύοντι Q | τῷ βασιλεύοντι . . . προσῆλθον αὐτῷ λέγοντες om I qui legit sic: καὶ ὡς μὴ παραχωρεῖν αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν παῦλος ἐν τῇ ῥώμῃ. δώσαντες αὐτῷ καὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα* ‖ [9] *παραχ. αὐτό H | τὸν παῦλον ἐλθεῖν cum AGOQ (qui αὐτὸν praem) ἐλθ. τ. παῦλ. BCFHKLMP Tisch item DN qui praem αὐτόν | τῇ om HP Tisch | ποιήσαντες . . . δῶρα καὶ om BGKM, sed add οὖν post βαστάσαντες et οὐκ ὀλίγα δῶρα post μεθ' ἑαυτῶν* ‖ [10] *εὐτρεπῆ cum F ἐν εὐτρεπῆ AO Thil ἐν εὐτρεπεῖ CNP Tisch ἐν εὐπρεπῆ H ἐνπρεπῆ L ἐν εὐτροπῆ D | βαστάξαντες H* ‖ [11] *προσῆλθ. νέρωνι τῷ βασιλεῖ λέγ. M | λέγοντες τῷ βασιλεῖ C* ‖ [12] *βασιλεύς G | ἵνα ἀποστήλεις κελεύσεις Q | ἀποστεῖλαι cum ACFLN Thil ἀπόστειλον BDGHIKMOP Tisch | κελεῦσαι F εἰ κελεύεις I | ἐπὶ πάσης (om τὰς ἐπαρχίας) C | τῆς ὑμετ. ἐπαρχ. om G | ἡμετέρας HQ* ‖ [13] *εὐσεβεστάτης βασιλείας HP | περιεχούσας om Q | περιεχούσας . . . θλίψας cum A Thil Tisch καὶ κελεῦσαι (κέλευσον H κελεύεις Q) ὅτι παῦλος τις (ὀνόματι HP) θλίψας DFGHLNO (sed οὗτος ὁ παῦλος) PQ item sed om καὶ κελεῦσαι BGI (sed παῦλος ὁ θλίψας om τις) KM*

τοῖς μέρεσιν· διότι οὗτος ὁ Παῦλος θλίψας πᾶν τὸ πατρῷον ἡμῶν ἔθνος ᾐτήσατο ἐλθεῖν ἐνταῦθα τοῦ καὶ ἡμᾶς ἀπολέσαι. καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, εὐσεβέστατε βασιλεῦ, τὴν θλίψιν ἣν ἔχομεν παρὰ Πέτρου.

4 *Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Νέρων ἀπεκρίθη αὐτοῖς Γίνεται κατὰ τὸ θέλημα ὑμῶν, καὶ γράφομεν πρὸς πάσας τὰς ἐπαρχίας ἡμῶν ἵνα παντελῶς μὴ ὁρμήσῃ ἐν τοῖς μέρεσιν Ἰταλίας. Ὑπέβαλον δὲ καὶ Σίμωνι τῷ μάγῳ παρακαλέσαντες αὐτὸν ἵνα, ὡς εἴρηται, παντελῶς ἐν τοῖς μέρεσιν Ἰταλίας μὴ ἐπιβῇ.*

5 *Τούτων δὲ οὕτως πραττόντων, τινὲς τῶν μετανοησάντων ἐξ ἐθνῶν καὶ βαπτισθέντων τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Πέτρου ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Παῦλον πρέσβεις μετ' ἐπιστολῆς περιεχούσης οὕτως Παῦλε δοῦλε γνήσιε τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀδελφὲ Πέτρου τοῦ πρώτου τῶν ἀποστόλων, ἠκούσαμεν ἐκ τῶν*

παῦλόν τινα μὴ εἰσελθεῖν ἐνθάδε. ἐκέλευσεν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν ὅτι παῦλός τις ὃς ἔθλιψεν C ‖ [1] πᾶν τὸ πατρ. ἡμ. ἔθνος cum AHOPQ τὸ πᾶν πατρώον ἡμῶν ἔθνος N πᾶν om BDGK τὸ πατρ. ἡμ. ἅπαν ἔθνος CFL Tisch πάντα τῷ πατρῷον ἡμ. ἔθν. I τὸ πατρῷον γένος ἡμῶν om πᾶν M ‖ [2] ἔθος B | τοῦ ἐλθεῖν G | καὶ ἐνταῦθα ἐλθεῖν B ἐλθεῖν καὶ ἐντ. GH ἐνταῦθα om K | τοῦ om I τοῦ καὶ om G | ἀπολ. ἡμᾶς G ἡμᾶς θλίψαι καὶ ἀπολ. M ‖ [3] ἀρκεῖ γάρ CI καί ante ἀρκεῖ om B καὶ (om P) τοῦ (om H) κωλυθῆναι αὐτὸν (αὐτῷ H) μὴ εἰσελθεῖν ἐνταῦθα. καὶ γὰρ ἀρκεῖ HP | βασ. εὐσεβέστατε D | βασιλεύς G | τὴν θλίψιν cum ADNO Thil Tisch ἡ θλίψις BCFGHKLMP om I | εἴχωμεν θλίψεις I ‖ [4] περὶ πέτρου B | καθ' ἑκάστην post πέτρου add HP

sect. 4 l. [5] ταῦτα om N ταῦτα ἀκούσας (om δέ) I νέρων ὁ βασιλεῦς M | ἀπεκρίνατο I | λέγων post αὐτοῖς add IH ‖ [6] ναί. γίνεται κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν M γενέσθω DHP γενήτω C γένητε B | λέγων μὴ λυπεῖσθαι. γενήσετε γὰρ I | κατά om I | γράφομεν cum AFKLM Thil Tisch γράφωμεν CINOQ γράψωμεν BG γράφω DHP | πρός om D εἰς πάσας M πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις om πρός HP ‖ [7] ἵνα μὴ πάντως μή O | ὁρμήσῃ cum ADKLMOP Thil ὁρμήσει BGHIN ὁρμήσαι Q ὁρμίσῃ F ὁρμίσει C (sed post ἰταλίας) Tisch | ἐν om F | τῆς ante ἰταλίας (ἠταλίας H) HP ‖ [8] ὑπέβαλον . . . μὴ ἐπιβῇ om I | ὑπέβαλλον CM ὑπέβαλε D ὑπέβαλαν NO | τε post ὑπεβ. M | σίμωνα τὸν μάγον CQ | παρακαλοῦντες BFGKLM ‖ [9] παντελῶς om BCFGKL(M)N Tisch | αὐτὸν βοηθεῖν αὐτοῖς (om ἵνα . . . μὴ ἐπιβῇ) M ἐν τοῖς μέρεσιν . . . ἐπιβῇ om O | μέρεσι τῆς ἠταλίας H | ἐγγύς pro ἐν τ. μερ. D

sect. 5 l. [10] δέ om O | πραξάντων HP πραττομένων BK γενωμένων M | τινὲς ἐκ τ. μ. CFGKL Tisch ‖ [11] ἐξ ἐθνῶν cum ADHIPQ Thil Tisch ἐκ τῶν ἐθνῶν CKN ἐξ om BFGLMO | τῇ διδασκαλίᾳ HP | τοῦ om IP | ὡς εἴρηται post πέτρου add O ‖ [12] πρὸς παῦλον (om artic) I πρὸς αὐτόν BO | πρέσβυς GHQ | μετά CMO | περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον I ‖ [13] παῦλε om C | δοῦλε om M | γνήσιε δοῦλε HP γνήσιε φίλε BIQ | τοῦ θεοῦ τοῦ ἡμῶν F | ἡμῶν om CGM | Ἰησοῦ om GQ | χρ. τοῦ θεοῦ ἡμῶν CQ ‖ [14] πρὸ τοῦ (pro τ. πρώτου) I τοῦ ἀπρώτου P | τοῦ διδασκάλου I

διδασκάλων τῶν Ἰουδαίων τῶν ὄντων ἐν ταύτῃ τῇ μεγίστῃ τῶν πόλεων Ῥώμῃ ὅτι ᾐτήσαντο Καίσαρα τοῦ ἀποστεῖλαι ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις αὐτοῦ, ἵνα ὅπου δἂν εὑρεθῇς ἀποκτανθῇς. ἡμεῖς δὲ ἐπιστεύσαμεν καὶ πιστεύομεν ὅτι ὥσπερ οὐκ ἀποχωρίζει ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους οὓς ἐποίησεν, οὕτως οὐκ ἔχει μερίσαι ὑμᾶς ἀπ' ἀλλήλων, τοῦτ' ἔστιν οὔτε Πέτρον παρὰ Παύλου οὔτε Παῦλον παρὰ Πέτρου· ἀλλὰ κυρίως πιστεύομεν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, εἰς ὃν ἐβαπτίσθημεν, ὅτι ἄξιοι γινόμεθα καὶ τῆς ὑμετέρας διδασκαλίας.

6 *Δεξάμενος δὲ ὁ Παῦλος τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλμένους μετὰ τῆς ἐπιστολῆς, μηνὶ Μαΐῳ εἰκάδι, πρόθυμος ἐγένετο καὶ ηὐχαρίστησεν τῷ κυρίῳ καὶ δεσπότῃ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. ἀποπλεύσας δὲ ἀπὸ Γαυδομελέτης οὐκ ἔτι ἦλθεν διὰ Ἀφρικῆς ἐπὶ τὰ μέρη Ἰταλίας, ἀλλ' ἐπὶ Σικελίαν ἀνέδραμεν, ἕως οὗ ἦλθεν*

[1] *ἐν αὐτῇ τῇ DO ταύτῃ om C | τῇ μεγ. πόλει C | ἐνταῦθα om τῇ μεγ. τ. πολ. M* ‖ [3] *αὐτῶν HO | ὅπου γὰρ Q | εὑροῦσι σε τοῦ ἀποκτενοῦσί σε C | εὑρεθεὶς GHQ | ἀποκτανθεὶς HIKNQ | ἀποκτανθ. παραχρῆμα HP | ἡμεῖς om δέ O καὶ ἡμεῖς C* ‖ [4] *πιστεύωμεν HINQ | ὥσπερ om G ὡς O | ἀπεχώρησεν B ἐχώρησεν K ἀπομερίζει DHINP* quemadmodum deus luminaria magna duo fecit non diuidi *Lasc* ‖ [5] *post ἐποίησεν add εἰς φαῦσιν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός HP | οὕτως om O* ‖ [6] *οὐδὲ ὑμᾶς ἔχει μερίσαι BHP (sed ἡμᾶς H) οὐ χωρεῖσαι ἔχειν ὑμᾶς C χωρίσαι MQ χωρῆσαι G ἔχει ὑμᾶς μερίσαι O ἡμας etiam LQ | οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς (om ἔχει μερίσαι) I | ἀπαλλήλων ὑμᾶς N τοῦτ' ἔστιν om L | οὐ pro οὔτε D | οὔτε παῦλον παρὰ πέτρου (οὔτε τὸν παῦλον ἀπὸ πέτρου N) ante οὔτε πετρ. π. παυλ. BIKN | πέτρος et παῦλος C* ‖ [7] *παρά prius om G ἀπό bis HPQ secundo loco etiam G | οὔτε δὲ παῦλον A Thil Tisch | κύριον Q | καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν M οὕτως καὶ ἡμεῖς πιστεύωμεν κυρίως I πιστεύωμεν etiam Q | κυρίως καὶ εἰλικρινῶς καὶ ἀληθῶς HP πιστεύωμεν HMO* ‖ [8] *ἡμῶν om G* ‖ [9] *γινόμεθα cum FLMNO γενόμεθα DGHIP γενοίμεθα A Thil γενώμεθα C ἐγενόμεθα B Tisch ἐγενώμεθα Q | γενέσθαι post γενόμεθα HP | καὶ om BCIMO | ἡμετέρας GHQ | ἰδέας τε καὶ διδασκ. HP*

sect. 6 l. [10] *διαδεξάμενος A | ὁ δὲ παῦλ. δεξ. I | ὁ om KM | ὁ μακάριος παῦλος HP | δύο om IM | ἀποσταλμένους DNQ ἀποσταλέντας FL | οὓς ἀπέστειλαν O* ‖ [11] *μηνὶ μαΐῳ εἰκάδι om BGIKM εἰς τὰς ἤκωση (i. e. εἴκοσι) pro εἰκάδι C* ‖ [12] *ηὐχαρίστησεν cum BGKNO εὐχαρίστησεν AC DFLPQ Thil Tisch ηὐχαρίστει M εὐχαριστήσας H | τῷ θεῷ pro τῷ κυρίῳ A Thil | τῷ κυρίῳ ἡμῶν CI Lasc | καὶ δεσπότῃ ἡμῶν om CIM Lasc | ἡμῶν om BDFIKLN Tisch | Ἰησοῦ om I Ἰησοῦ Χριστῷ om M* ‖ [13] *ὑποπλεύσας C | δέ om H | γαυδωμελέτης CI γαυδομελήτης D | ἔτι om M | δι' ἀφρ. BFIMNOQ ἐπὶ ἀφρικῆς G εἰς ἀφρικήν C* ‖ [14] *ἀλλ' ἐπὶ τὰ μέρη H | εἰς τὰ μέρη C | μέρει GMN | τῆς ἰταλίας M | ἐπὶ . . . ἰταλίας om I | συκελίαν GH σικελλίαν I συκελλίαν Q | ἔδραμεν ACMO ἔδραμεν οὖν (ante ἔδραμεν male interpungit) A ἔδρ. ἐπὶ σικελ. C | ἀνέμεινεν I | οὖν post ἐδρ. A*

ἐν Συρακούσῃ τῇ πόλει μετὰ τῶν δύο ἀνδρῶν τῶν πεμφθέντων ἀπὸ Ῥώμης πρὸς αὐτόν.

7 Κἀκεῖθεν ἀποπλεύσας παρεγένετο εἰς τὸ Ῥήγιον τῆς Καλαβρίας, καὶ ἀπὸ τοῦ Ῥηγίου ἐπέρασεν ἐν Μεσίνῃ, καὶ ὀρδινεύει ἐκεῖ ἐπίσκοπον Βαχχύλον ὀνόματι. ἐξελθόντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ Μεσίνης ἀπέπλευσεν ἕως Διδύμου, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ νύκτα μίαν· κἀκεῖθεν ἀποπλεύσας ἦλθεν εἰς Ποντιόλην τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ.

8 Διόσκορος δὲ ὁ ναύκληρος ὁ ἀπενέγκας αὐτὸν ἐν Συρακούσῃ, συμπαθῶν τῷ Παύλῳ, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐρρύσατο ἐκ θανάτου, ἐάσας τὸ ἴδιον πλοῖον ἐν Συρακούσῃ ἠκολούθησε μετ' αὐτοῦ ἕως Ποντιόλης. ἐκ δὲ τῶν μαθητῶν τοῦ Πέτρου εὑρεθέντες ἐκεῖ καὶ προσδεξάμενοι τὸν Παῦλον παρεκάλεσαν αὐτὸν μεῖναι πρὸς αὐτούς· καὶ ἔμεινεν ἑβδομάδα μίαν, κρυπτόμενος διὰ τὰς παραγγελίας τοῦ Καίσαρος.

[1] *ἐν τῇ συρακούσῃ FL | συρραχ. K συρακούσει BC | τῶν δύον H αὐτῷ ἀπὸ ῥώμης A*

sect. 7 l. [3] *κακεῖ O | παραγίνεται N παρεγένοντο Q | τό om CM | ῥίγιον AQ ῥήγιν BI ῥύγιον CH ῥύγ^ην G ῥίγην DLN ῥήγειον P | τῆς ante καλ. om CD εἰς καλαβρίαν B εἰς καλαυρίαν K* ‖ [4] *καλαβρίας cum FGO (cf D) Tisch καλαυρίας ACDHIP Thil | ἀπὸ δέ I | ῥιγίου ADQ ῥιγείου N ῥυγίου CG ῥηγείου P | ἐν Μεσίνῃ cum ABGK Tisch ἐν μεσήνῃ O εἰς μεσίνην CDMNQ εἰς μισίνην G εἰς μησήνην I εἰς μεσσίνην HLP εἰς μεσσήνην F Thil | ὀρδινεύει cum A Thil Tisch ὀρδυνεύει Q ὀρδηνεύει H ὀρδήνευσεν BLM ὠρδήνευσεν KP ὠρδίνευσεν F ὀρδίνευσεν N ὀρδύνευσεν C χειροτονεῖ D ἐποίησεν G κατέστησεν I* ‖ [5] *βάχυλον ALMN βαχιλὰν G βράχυλον Q κάγχυλον K πάχυλλον I* Barchyrium *Lasc | ἐξελθὼν δὲ αὐτὸς F* ‖ [6] *μησήνης I μεσσήνης F Thil μεσσίνης HLP μισίνης G | εἰς δίδυμον I | διδύμων AHMNOP Thil* Tendulae *Lasc διδύμου cum BCDFGKL Tisch | νύκταν CI* ‖ [7] *καὶ ἐκεῖθεν F | ἔμεινεν καὶ pro ἀποπλ. O | ἦλθεν om H | ποντιόλην cum ADG Thil Tisch ποτιόλην I ποτιόλης BFLN ποντιόλης CKO ποτιόλους HPQ ποτιόλου^ν^ς M | τῇ δὲ δευτέρᾳ IO τῆς δευτέρας C* ‖ [8] *ἡμέρᾳ om I. 'hactenus Reyna textum cod Messan (F) cum uersione lat Lascaris edidit' (Thilo) item codd MN hactenus collati*

sect. 8 l. [9] *ἦν γὰρ ὁ ναυκλ. . . . συραχ. τῇ πόλει, διόσχορος ὄνομα C | δέ om IO | ὁ ante ἀπενέγκας om I | ἀνενέγκας C ἀπενέγκων B ἀπενείμας L | συρακούσει BQ συρρακούσῃ K* ‖ [10] *ἐρύσατο C Tisch | ἀπὸ θανάτου BGKLO* ‖ [11] *ἐάσας οὖν I | τὸ πλοῖον αὐτοῦ C | πλέον pro πλοῖον Q | αὐτοῦ ante ἴδιον etiam L | σκάφος BGKL | συρρακούσῃ K συρακούσει CQ | αὐτῷ pro μετ' αὐτοῦ Q | μετ' ante αὐτοῦ om O* ‖ [12] *ποτιόλης BHILOP ποτιόλους Q | ἐκ τῶν μαθητῶν οὖν O ἐκ τ. μαθ. δὲ Q | τοῦ πέτρου om I | οἱ εὑρεθέντες I | εὑρεθέντων P* ‖ [13] *ἐκεῖσαι Q | προσδεξάμενος I | τοῦ μεῖναι HP* ‖ [14] *παρ' αὐτοῖς BIKL μετ' αὐτοῖς C μετ' αὐτῶν Q σὺν αὐτοῖς G | ἔμεινεν ἐκεῖσε I | διὰ τὰς ἀπειλὰς τοῦ τυράννου καίσαρος I*

9 *Πάντες δὲ οἱ τοπάρχαι ἐφύλαττον τοῦ πιάσαι καὶ ἀποκτεῖναι αὐτόν. Διόσκορος δὲ ὁ ναύκληρος, καὶ αὐτὸς ἀναφαλανδὸς ὑπάρχων, στιχάριον ναυκληρικὸν φορέσας καὶ παρρησιασάμενος τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ εἰς τὴν πόλιν Ποντιόλης ἐξῆλθεν. νομίσαντες οὖν ὅτι ὁ Παῦλός ἐστιν, ἐκράτησαν καὶ ἀπεκεφάλισαν αὐτόν, καὶ παρέπεμψαν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Καίσαρα.*

10 *Προσκαλεσάμενος οὖν ὁ Καῖσαρ τοὺς πρώτους τῶν Ἰουδαίων ἀνήγγειλεν αὐτοῖς λέγων Χάρητε χαρὰν μεγάλην, ὅτι Παῦλος ὁ ἐχθρὸς ὑμῶν τέθνηκεν. Καὶ ἐπέδειξεν αὐτοῖς καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ποιήσαντες οὖν εὐφροσύνην μεγάλην τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἥτις ἦν τεσσαρεσκαιδεκάτη τοῦ Ἰουνίου μηνός, ἕκαστος τῶν Ἰουδαίων ἐπληροφορήθη.*

11 *Ὁ δὲ Παῦλος ἐν Ποντιόλῃ ὢν καὶ ἀκούσας ὅτι Διόσκορος ἀπεκεφαλίσθη, λυπηθεὶς λύπῃ μεγάλῃ, ἀτενίσας εἰς τὸ ὕψος*

[10] Neb. 8, 12 LXX

---

sect. 9 l. [1] *πάντες γάρ H | ἐφύλασσον BGK παρετεί(ή)ρουν Q ἐφ. τὰς ὁδοὺς HP | τοῦ om I | αὐτὸν καὶ ἀποκτεῖναι GQ ὅπως ἀποκτείνωσιν αὐτόν I* ‖ [2] *ἀναφαλανδός cum B (sed praem φαλακρός) O Tisch ἀναφάλανδος AGHIKQ ἀναμφαλανδός C ἀναφαλανδεός L ἀναφάλας D ἀναφάλαντος P Thil* ‖ [3] *ὑπῆρχεν I | στίχαριν O | στιχ. οὖν I στιχ. αὐτικὸν Q* ‖ [4] *εἰς τὴν πόλιν ποντ. om C | τὴν πόλιν om I | ποτιόλης BGKLO ποτιόλην HIP ποτιόλων Q | ἦλθεν C | νομ. δὲ οἱ ὄχλοι I* ‖ [5] *παῦλος om ὁ BGHKL | ἦν AQ Thil | ἐκρατ. αὐτὸν GI add βία καὶ ἀπερχόμενον κατὰ τὰς πλατείας G | καὶ om G | ἀπεκεφάλησαν GLO κἀπεφάλησαν Q | αὐτόν om G* ‖ [6] *εἰς τὸν καίσαρα C τόν om IOQ*

sect. 10 l. [7] *προσκαλ. δέ BK | ὁ om Q | τοὺς πρεσβυτέρους C |* [8] *ἀνηγγ. αὐτούς B | χαίρετε BCGKL | ἄρτι post χαιρ. add G | μεγάλην σφόδρα HP | ὁ παῦλος IQ* ‖ [9] *ὁ ante ἐχθρ. om I | ἡμῶν HI | ἐπέδειξεν cum BCDGLOP Tisch ὑπέδειξεν AHI Thil ἀπέδειξε K | αὐτούς I | καί ante τὴν κεφ. cum AGIO Thil; om BCDHKLPQ Tisch* ‖ [10] *αὐτοῦ post κεφ. cum AIOQ Thil, om BCDGKLP Tisch τοῦ διοσκόρου H | οἱ δὲ ποιήσαντες om οὖν H οἱ δ' ἐποιήσαντω P | τὴν ἡμέραν ἐκείνην C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ G* ‖ [11] *ἥτις ἦν . . . μηνός om I τῇ τεσσαρεσδεκ. C | τεσσαρισδεκ. HO τέσσαρεις καὶ δεκ. Q | ἰουννίου O ἰουλίου D | ἕκαστος . . . ἐπληροφ. om C | ἕκαστος δέ G καὶ ἕκαστος Q μεγάλως εὐφράνθησαν· ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ἐπληροφορήθησαν περὶ τῆς τελειώσεως παύλου B* ‖ [12] *ἐπληροφορέθη O ἐπληροφ. ὅτι (ὁ P) παῦλος ἀπεκεφαλίσθη HP*

sect. 11 l. [13] *ὁ δὲ μακάριος παῦλος HP | ἐν ποτιόλῃ BCI Thil Tisch ἐν ποτιόλης KLO ἐν ποτιόλοις HP(Q?) εἰς ποντιόλην G | κεκρυμμένος post ὤν add HP* ‖ [14] *ἀπεκεφαλίσθη . . . μεγάλῃ om I | ἀπεκ. ἀντ' αὐτοῦ HP | ἐλυπήθη λύπην μεγάλην καὶ ἀτεν. BCG | λύπην μεγάλην etiam O μεγάλη λύπην Q λύπῃ μεγ. πάνυ HP | ἀτενήσας τὸ ὄμμα G ἀτενίσας οὖν I | εἰς τὸν οὐρανόν COQ εἰς τὸ ὕψος om τοῦ οὐρ. GK*

τοῦ οὐρανοῦ εἶπεν Κύριε παντοκράτωρ ἐπουράνιε, ὁ φανείς μοι ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐπορεύθην διὰ τοῦ μονογενοῦς σου λόγου τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπιτίμησον τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ἔκβαλε πάντας τοὺς πιστεύσαντας τῷ θεῷ καὶ ἀκολουθήσαντας τῷ λόγῳ αὐτοῦ.

12 Εἶπεν οὖν αὐτοῖς Ἀκολουθεῖτέ μοι. Καὶ ἐξελθὼν ἀπὸ Ποντιόλης μετὰ τῶν πιστευσάντων τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ, ἦλθον εἰς τόπον καλούμενον Βαΐας, καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν πάντες θεωροῦσι τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν καλουμένην Ποντιόλην πεποντισμένην εἰς τὴν ὄχθαν τῆς θαλάσσης ὡσεὶ ὀργυίαν μίαν· καὶ ἐκεῖ ἔστιν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας εἰς μνημόσυνον ὑποκάτω τῆς θαλάσσης.

13 Ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ Βαΐας, ἐγένοντο εἰς Γαΐτας, κἀκεῖ ἐδίδασκεν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἔμεινεν γὰρ ἐκεῖ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸν οἶκον Ἐράσμου, ὃν ἀπέστειλεν ὁ Πέτρος ἀπὸ Ῥώμης διδάξαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ἐξελθὼν δὲ ἀπὸ Γαΐτας ἦλθεν

[2] Io. 1, 1; 18

[1] εἶπεν] *hactenus cod K collatus est* | παντοκράτορ *A* | ἐπουράνιε βασιλεῦ *I* | μοι *om I* ‖ [2] ἐπορευόμην *I* | μονογεννοῦς *G* μονογενοῦ *IL* | υἱοῦ *pro* λόγου *C* υἱοῦ καὶ λόγου *O* λόγου *om I* | τοῦ *om G* ‖ [3] κυρίου μου *GLQ* | ἐπιτιμ. καὶ καταπόντισον *G* | τὴν πόλιν ταύτην *CGO* | καὶ ἐκβαλὼν *BG* ἐκβαλὼν οὖν *I* ‖ [4] ἐκβάλας *LQ* | ἔκβαλε ἀπ' αὐτῆς *HP* | ἅπαντας τοὺς πεπιστευκότας τὸν λόγον παύλου καὶ ἠκολούθησαν μετ' αὐτοῦ τῷ χριστῷ *C* | χριστῷ *pro* θεῷ *G* ‖ [5] παύλου *pro* αὐτοῦ *B(C)* | τῷ λόγῳ τῆς χάριτός σου. ἀνεπερεάστους καὶ ἀβλαβεὶς (εὐβλαβεῖς *P*) καὶ ταῦτα εἰπὼν λέγει αὐτοῖς *HP*

sect. 12 l. [6] ἔφη *I* | οὖν *om BGLOQ* διότι εἶπεν *C* | ἀκολουθήσατέ *GILO* | καὶ *ante* ἐξελθ. *om O* | ἐξῆλθον *Q* | ἀπὸ τῆς *O* ‖ [7] ποτιόλης *BHIL* ποτηὅλους *Q* *post* ποντ. *add* διὰ τῆς νυκτός *G* | τὸν λόγον *CO* | καὶ ἦλθον *C* ἦλθεν *HIP* ‖ [8] καλούμενος *A* λεγόμενον *B* | πάντες *ante* τοῖς ὀφθ. αὐτ. *I* [9] θεωροῦσιν *CO* | ἐκείνην τὴν καλ. *om Q* τὴν καλ. Ποντ. *om B* | ποτιόλην *DHI* ποτιόλης *LO* ποτιόλων *Q* ‖ [10] καταπεποντισμένην *B* καταποντισμ. *I* ἐποντισμ. *G* ποντισμ. *O* καταποντισθῆσα *Q* | τὴν *om I* | ὄχθην *GH* ὄχθον *I* | εἰς τὴν θάλασσαν *Q* *idem add* κάλυψαν αὐτὴν τὸ ὅδως εἰς ὀργ. μ. ὡσεὶ . . . ὑποκ. τῆς θαλάσσης *om BI* | ὡς *C* | ὀργυῖαν *ALOP Tisch* ὀργυιάν *CD Thil* ὀργιάν *H* ὀργίαν *Q* οὐγίαν *G* αἴθυιαν *scriptum fuisse suspicatur HUsener* ‖ [11] καὶ ἐκεῖ ἔστιν *om Q* | ἔστιν ἐκεῖ *CGL* ἐκεῖ *om O* | τὴν σήμ. ἡμέραν *PQ* ἡμέρας *om G*

sect. 13 l. [13] ἐξελθόντα δὲ αὐτόν *P* | ἀπὸ βαΐων *B* | ἐγένετο *CDH* παρεγένοντο *G* ἦλθεν *I* | γάϊτα *BDH* γαΐταν *LO* γαΐτι *Q* γέτζαν *I* ‖ [14] κακεῖσε *H* | ἔμεινεν δὲ *CGHP* ἔμ. καὶ *O* | ἡμέρας τρεῖς *CQ* ἕως ἡμέρας τρεῖς *post* ἐράσμου *I* ‖ [15] ἐραόμου *G* | οὗ ἀπέστ. *HIP* | πέτρος (*om* ὁ) *CHI* | ἐπὸ ῥώμ. *P* | [16] τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ *G* | ἐξελθόντων *I* | γάτζαν *I* γαΐτης *OPQ*

εἰς καστέλλιον λεγόμενον Ταρακίνας, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας ἑπτὰ εἰς τὸν οἶκον Καισαρίου τοῦ διακόνου, ὃν ἐχειροτόνησεν Πέτρος· κἀκεῖθεν ἀποπλεύσας διὰ τοῦ ποταμοῦ ἦλθεν εἰς τόπον καλούμενον Τρίβους Ταβέρνης.

14 Οἱ δὲ σωθέντες ἐκ τῆς πόλεως Ποντιόλης τῆς ποντισθείσης ἀνήγγειλαν τῷ Καίσαρι εἰς Ῥώμην ὅτι Ποντιόλη ἐποντίσθη μετὰ παντὸς τοῦ ὄχλου αὐτῆς. καὶ ἐν λύπῃ μεγάλῃ γενάμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν πόλιν, προσκαλεσάμενος τοὺς πρώτους τῶν Ἰουδαίων εἶπεν αὐτοῖς Ἴδε διὰ τὴν ὑπακοὴν ὑμῶν ἐποίησα ἀποκεφαλισθῆναι τὸν Παῦλον, καὶ διὰ τοῦτο ἐποντίσθη ἡ πόλις.

15 Οἱ δὲ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων εἶπαν πρὸς τὸν Καίσαρα Εὐσεβέστατε βασιλεῦ, μὴ οὐκ εἴπαμέν σοι ὅτι πᾶσαν χώραν αὐτὸς ἐτάραξεν τῆς ἀνατολῆς καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν διέστρεψεν; προάγει οὖν, εὐσεβέστατε βασιλεῦ, ἵνα μία πόλις ἀπόληται καὶ μὴ τὸ βασίλειόν σου· τοῦτο γὰρ εἶχεν παθεῖν ἡ Ῥώμη. Καὶ παρεμυθήθη ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτῶν.

[1] ἐν pro εἰς C | καστέλλιον cum AH Thil Tisch καστέλλιν BO καστέλλον L καστέλλην COP καστέλλειν D καστέλην G κάστρον Q κέλλην ἐπιλεγόμενον (om ταρακ.) I | ταρακήνας L ταρρακίνας O ταρρακίνης HP τερακίνας C τερακείνας Q | ἡμέρας ἑπτά post πέτρος B ‖ [2] καισαρείου GPQ | [3] ἐκεῖθεν δέ B | ἀποπλεύσαντες . . . ἦλθον C ‖ [4] λεγόμενον C | τρίβους ταβερνῶν I τρίβους om D τριβουσταβέρνης B τριβουταβέρνης C

sect. 14 l. [5] διασωθέντες Q | ποτιόλης BDHLP ποτιόλων Q om I | τῆς ποντισθ. om Q | καταποντισθείσης I ‖ [6] ἀπήγγειλαν L | τῷ νέρωνι B | ῥώμης I ἐν τῇ ῥώμῃ BL ἐν ῥώμῃ CO εἰς ῥώμ. om G | ποτιόλη BD ποτιόλης HILOP ποντιόλης G ποτιόλωι Q | κατεποντίσθη I ‖ [7] παντός om BCGL λαοῦ pro ὄχλου BCGHILOP retinui ὄχλου cum ADQ Thil Tisch | αὐτοῖς Q | ἐν λύπῃ οὖν (om καί) I | μεγάλῃ om BCGI | γενάμενος cum AC Tisch γενόμενος reliqui Thil ‖ [8] καὶ προσκαλεσ. Q | τῶν ἰουδαίων om I ‖ [9] λέγει I | ἰδού CI ἴδετε G | ἡμῶν H ‖ [10] καὶ διὰ τοῦτο om P | κατεποντίσθη ποτιόλης (om ἡ πόλις) I | ἐποτίσθη A

sect. 15 l. [11] πρῶτοι τῶν ἰουδαίων om BGQ | ἀποκριθέντες εἶπ. Q εἶπαν cum ADOPQ(?) Thil Tisch εἶπον BCGHIL | πρὸς καίσαρα (om τόν) I πρὸς τὸν βασιλέα BCGL ‖ [12] βασιλεύς G | μή om C | εἴπομεν CHPQ εἴπωμεν I | ὅτι αὐτὸς ἐτάραξεν πᾶσαν τὴν (om BL) χώραν BCGL | πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν O | αὐτός om I ‖ [13] ἐτάραξεν post ἀνατολῆς I | post ἐτάραξεν add ὡς καθὼς προείπαμέν σοι· καὶ O | διέτριψεν L ‖ [14] συμφέρει GHP πρέπει L | εὐσεβέστατε βασιλεῦ om BHP εὐσεβ. om etiam I | ἀπόληται cum ACG (sed ἀπώλ.) O Tisch ἀπολεῖται BDHIP ἀπόλυται L ἀπόλλυται sine ulla auctoritate scripsit Thil ‖ [15] ὅλον τὸ βασ. σου C τὸ βασ. σου ὅλον G ἅπαν τ. β. σ. I | παθῆναι ῥώμη GL | ἡ om D | ῥώμης I ‖ [16] παραμυθίσθη P παρεμύθη Q | καὶ παρεμυθήθη . . . λόγους αὐτῶν om substituitque haec: ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτῶν παρεμηθήθει I | τ. λογ. τούτους BCGHLP

16 Ὁ δὲ Παῦλος παρέμεινεν εἰς Τρίβους Ταβέρνης ἡμέρας τέσσαρας. καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς Ἀππίου Φόρον καλούμενον Βικουσαράπη, καὶ κοιμηθεὶς ἐκεῖ τὴν νύκτα ἐκείνην εἶδέν τινα καθήμενον εἰς καθέδραν χρυσῆν, καὶ παριστάμενον αὐτῷ πλῆθος μαύρων καὶ λεγόντων· Ἐγὼ ἐποίησα σήμερον υἱὸν φονεῦσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἄλλος δὲ ἔλεγεν ὅτι Κἀγὼ ἐποίησα πεσεῖν οἶκον καὶ φονεῦσαι γονεῖς μετὰ τέκνων. Ἄλλοι μὲν ἄλλα ἐξηγοῦντο αὐτῷ πονηρὰ πολλά· ἕτερος δὲ ἐλθὼν ἀνήγγειλεν αὐτῷ ὅτι Ἐγὼ ὠρδίνευσα ἵνα ὁ ἐπίσκοπος Ἰουβενάλιος, ὃν ἐχειροτόνησεν Πέτρος, μετὰ τῆς ἡγουμένης Ἰουλιανῆς κοιμηθῇ.

17 Ἀκούσας δὲ ταῦτα πάντα κοιμώμενος εἰς αὐτὸν τὸν Ἀππίου Φόρον πλησίον Βικουσαράπης, εὐθέως καὶ παραχρῆμα ἀπέστειλεν ἐν Ῥώμῃ ἐκ τῶν ἀκολουθησάντων αὐτῷ ἀπὸ Ποντιόλης πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ἰουβενάλιον, λέγων τοῦτο αὐτὸ ὅπερ ἀπῄει ποιῆσαι.

sect. 16 l. [1] ὁ δὲ μακάριος παῦλος HP | τρίβους ταβερνῶν I τριβουταβέρνης B τριβουταβέρνην C ‖ [2] δεκατέσσαρας P | εἰς τόπον καλούμενον σαμπίου φόρου βικουσάραπι C ἀππίου φόρου χωρίον G | καλούμενον . . . ἐκεῖ om I ‖ [3] βικουσαράπη om DHP βικουσαραπή B βήκους ἐράπει Q βηκουσαρώπη G βικουσάραπην L | ἐκεῖσε C | τὴν δὲ I | νύκταν BGHIO | τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ Q | ἴδεν BCHO ‖ [4] τινὰν I | τινὰ κατ' ὄναρ G τινὰ αἰθιώπα καθ. C καί om G | παρισταμένων GIL παριστώμενον A | αὐτὸν I ‖ [5] τινῶν μαύρων I | (ἢ C) καὶ ἔλεγον CI item sed add αὐτῷ HP | καὶ τίς ἐξ αὐτῶν εἶπεν O | ἐγὼ σημ. ἐποί. υἱὸν φον. πατέρα (om τόν et αὐτοῦ) I τόν et αὐτοῦ om etiam B | υἱὸν φονεῦσαι GL υἱὸν τὸν πατ. αὐτ. φον. O | υἱός P ‖ [6] ἕτερος A καὶ ἄλλος P | δέ om BCDP Tisch | ὅτι om BIQ | ἐγώ CGHLQ ‖ [7] οἶκον πεσεῖν IO | γονεῖς καὶ τέκνα B τέκνα καὶ γονεῖς Q | καὶ ἕτεροι (om μὲν ἄλλα) I | ἄλλος L | καὶ ἄλλοι HP ἄλλοι δὲ ἐξηγ. ἕτερα πονηρὰ ἔργα ἃ εἶχον ποιῆσαι C | μὲν οὖν Q ‖ [8] αὐτῷ prius om IQ | πονηρότερα (om πολλά) BG πολλὰ καὶ πονηρά HP | ἄλλοι μὲν ἄλλα post πολλά repetit O | ἀνελθὼν G | ἀπήγγειλεν I | λέγων post αὐτῷ altero add BIOQ ‖ [9] ὅτι om IQ | ὠρδίνευσα cum AP Thil ὀρδίνευσα CDO Tisch ὀρδήνευσα H ἐποίησα BGIQ | ὅτι pro ἵνα L | ἰουβενάλης LO ‖ [10] μετὰ τὴν ἡγουμένην κοιμηθῆναι (om ἰουλιαν.) I | κοιμηθῆναι etiam O

sect. 17 l. [11] ταῦτα δὲ ἀκούσ. I | πάντα om CI | ὁ παῦλος post πάντα add HP post κοιμώμενος I | εἰς . . . βικουσαράπης om I | εἰς om Q | αὐτόν . . . πλησίον om L | αὐτὸν τόν om CGQ ‖ [12] ἀπίου BC ἀμπίου C** | φόρου C | πλησίον βικουσ. om DHP | πλησίον om CGO ἀπὸ βικ. B | βικουσάραπι C βικοὺς ἐράπης Q σαμηκοσεραπι O | εὐθέως καί om Q | καί om CO | ἀπεστ. παραχρ. C ‖ [13] εἰς ῥώμην BGHLP εἰς ῥώμην τινὰς I | αὐτῷ om G αὐτοῦ C αὐτῶν Q | ποτιόλης HLP ‖ [14] λέγοντος ὃ δεῖ ἔμελλεν ποιῆσαι. ὁ οὖν ἰουβενάλιος ταῦτα ἀκηκοὼς ἔρριψεν κτλ. I | λέγων οὕτως ὥσπερ G | αὐτό om B | ἀπῄει cum AIL Thil Tisch ἀπίει BHOP ἄπειη G ἀπείει Q ἐπίγει C ‖ [15] πιάσαι G

18 *Καὶ δραμὼν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ Ἰουβενάλιος ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὰ ἴχνη τοῦ Πέτρου κλαίων καὶ ὀδυρόμενος καὶ λέγων ὅτι Παραπεσεῖν ἀπήειν. Καὶ ἐξηγήσατο αὐτῷ τὸ κεφάλαιον καὶ εἶπεν Πιστεύω ὅτι αὐτός ἐστιν ὃν περιέμενες φωστῆρα. ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτὸν ἔφη Πῶς ἐνδέχεται ἐκεῖνον εἶναι τελειωθέντος αὐτοῦ;*

19 *Ὁ δὲ Ἰουβενάλιος ὁ ἐπίσκοπος ἔλαβεν τὸν ἀποσταλέντα παρὰ Παύλου πρὸς τὸν Πέτρον, καὶ αὐτὸς αὐτῷ ἀνήγγειλεν ὅτι ζῇ καὶ ἔρχεται, καὶ ὅτι ἐστὶν εἰς Ἀππίου Φόρον. καὶ ηὐχαρίστησεν καὶ ἐδόξασεν ὁ Πέτρος τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.*

20 *Τότε προσκαλεσάμενος τοὺς πεπιστευκότας μαθητὰς αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Παῦλον ἕως Τρίβους Ταβέρνης· ἔστιν δὲ τὸ διάστημα ἀπὸ Ῥώμης ἕως Τρίβους Ταβέρνης μίλια τριάκοντα ὀκτώ. καὶ ἰδὼν τούτους ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἔλαβεν θάρσος. κινήσαντες δὲ ἐκεῖθεν ἐκοιμήθησαν εἰς πόλιν καλουμένην Ἀρικίαν.*

sect. 18 l. [1] *τῇ om Q | αὐτὸν IQ | ante ἔρριψ. praem τούτῳ αὐτῷ κατεπιγώμενος τὸ πράγματι (sic) C* ‖ [2] *τοῦ om I τοῦ μακαρίου πέτρου HP | κλαίων καί om B | ὀδυρώμενος BIQ | ὅτι παρὰ μικρὸν παραπ. D item sed ἀπ. παραπ. HP | pro ὅτι παραπ. ἀπ. substituit τῷ ἑαυτοῦ ἁμάρτημα I* ‖ [3] *ἀπῄει cum A Thil Tisch ἀπίει BDO ἀπίειν GHP ἀπείην LQ ἐπίει C | αὐτῷ om I | ἅπαν τὸ κεφ. I τὸ κεφ. ἅπαν BGHLOPQ | λέγων pro καὶ εἶπεν I | εἶπεν αὐτῷ ὅτι G* ‖ [4] *πιστεύω κύριε I πιστεύω εἰς τὸν χριστὸν HP ὁ φωστὴρ καὶ ἰατρὸς τῶν ἡμετέρων ψυχῶν pro ὃν περιέμ. φωστ. I | ὅπερ pro ὃν C | περιέμενε D περιεμένῃς C περιέμεινες P | ἰδεῖν φωστῆρα παῦλον HP* ‖ [5] *ἔφη πρὸς αὐτὸν I πρὸς αὐτόν om L αὐτῷ ἔφη BG | εἶπεν O | οὕτως ἔχει pro πῶς ἐνδ. . . . τελ. αὐτοῦ I | πῶς om BGL*

sect. 19 l. [6] *ἰουβ. ἐπίσκοπος (om ὁ) BLQ ἐπισκ. ἰουβ. C | ἀποσταλέντα ἄνδρα P σταλέντα ἄνδρα H* ‖ [7] *καὶ ἀπίει πρὸς τὸν πέτρ. G καὶ ἀπήγαγεν πρὸς τ. πέτρ. Q | πρὸς πέτρον B | αὐτῷ om I | ἀπήγγειλεν CQ* ‖ [8] *ὅτι ante ἐστίν om HP | ἀππίου φόρου βικουσάραπι C | ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ πέτρος εὐχαρίστησεν (om καὶ ἐδόξασεν) I | εὐχαρίστησεν B εὐχαριστήσας Q | πέτρος (ὁ πέτρος CDQ) post ηὐχαρίστησεν BDGL Tisch post Ἰησοῦ Χριστοῦ Q | ἐδόξασεν ὁ πέτρος cum AHOP Thil | καί ante ἐδόξασεν om Q* ‖ [9] *καὶ πατέρα . . . Χριστοῦ om CHP*

sect. 20 l. [11] *καὶ pro τότε C | προσκαλ. ὁ πέτρος IQ* ‖ [12] *ὁ πέτρος ἀπέστειλεν HP | πρὸς παῦλον Q πρὸς αὐτὸν I | ἕως σαμπίου φόρου βικουσάραπι bis C | τρίβους ταβέρνη I* ‖ [13] *ἔστιν δὲ τὸ διαστ. . . . τριβ. ταβερν. om per homoeotel GIL | ἕως Τριβ. Ταβ. priora om Q | ἦν pro ἔστιν HL ἕως ἐκεῖσε DH (sed ἐκεῖσα) P | μιλ. λη DHOQ | ἀπὸ μιλίων λη I* ‖ [14] *ἰδὼν αὐτοὺς B τούτους ἰδὼν (om καί) I | ὁ παῦλος ἔλαβεν θάρσος εὐχαριστήσας τ. κ. ἡ. ἰ. χρ. Q | ηὐχαρίστησεν τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἔλαβεν δὲ θάρσ. C* ‖ [15] *ἐκεῖθεν δὲ κινήσ. BG | ὑποστρέψαντες pro κιν. I* ‖ [16] *πόλιν om G | ἀρικείαν IL ἀρκίαν D ἀρηκίαν O ἀρεκίην C ἀραβίαν B ἀρίτζα Q*

21 *Περίφημον δὲ ἐγένετο ἐν τῇ πόλει Ῥώμῃ ὅτι Παῦλος ὁ ἀδελφὸς Πέτρου ἔρχεται. οἱ δὲ πεπιστευκότες τῷ θεῷ ἔχαιρον χαρὰν μεγάλην. τάραχος δὲ μέγας ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ ἀπελθόντες πρὸς Σίμωνα τὸν μάγον παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες Ἀνάγαγε τῷ βασιλεῖ ὅτι οὐκ ἀπέθανεν ὁ Παῦλος, ἀλλὰ ζῇ καὶ ἦλθεν. Ὁ δὲ Σίμων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπεν Τίς οὖν ἡ κεφαλὴ ἡ ἐλθοῦσα πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπὸ Ποντιόλης; μὴ καὶ αὐτὴ οὐκ ἦν ἀναφαλανδός;*

22 *Ἐλθόντος δὲ τοῦ Παύλου ἐν τῇ Ῥώμῃ, φόβος μέγας ἐπέπεσεν τοῖς Ἰουδαίοις. συνῆλθον οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· Τὴν πίστιν, ἐν ᾗ ἐγεννήθης, ταύτην διεκδίκησον· οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστιν, ἵνα Ἑβραῖος ὢν καὶ ἐξ Ἑβραίων ἑαυτὸν διδάσκαλον εἴπῃς ἐθνῶν καὶ ἐκδικητὴν τῶν ἀπεριτμήτων, καὶ αὐτὸς ὢν περιτετμημένος τὴν τῆς περιτομῆς καταργήσῃς πίστιν. ὅταν οὖν ἴδῃς Πέτρον, ἀνταγώνισαι κατὰ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, ὅτι πᾶσαν ⟨τὴν⟩ τοῦ ἡμετέρου νόμου παραφυλακὴν κατήργησεν.*

sect. 21 l. [1] *δέ om Q | περιφ. εὐθέως οὖν ἐγένετο HP | τῇ om Q | πόλει om CIGQ | ὁ ἀδελφὸς πέτρου om I ||* [2] *ζῇ καὶ ἔρχεται CHP | οἱ οὖν C καὶ οἱ μὲν HP | τῷ κυρίῳ OQ τῷ χριστῷ P ||* [3] *μεγάλην σφόδρα HP | τοῖς δὲ ἰουδαίοις μέγας θόρυβος ἐγένετο I ||* [4] *ἀπελθόντες om I | τὸν σίμωνα Q | καὶ παρεκάλουν L | αὐτόν om I αὐτῶν H ||* [5] *ἀνάγαγε τῷ βασιλεῖ om O | ἀνάγγειλε I ἀνηγγείλει Q | ὁ ante παῦλος om L | ἀλλὰ ζῇ καὶ ἦλθεν om C ||* [6] *ἔρχεται GHIP | ταῦτα δὲ ἀκούσας σίμων ὁ μάγος I | πρὸς ἰουδαίους L εἶπεν πρ. τοὺς ἰουδ. I | τίνος οὖν BCGILQ καὶ τίνος ἦν (i. e. ἦν) H τίνος (om οὖν) P ἦν add etiam G ||* [7] *εἰς τὸν καίσαρα G | τὸν om LO | ποτιόλης BHLP ἀπὸ τιόλους Q ||* [8] *ἦν om C | ἀναφαλανδέως O ἀναφαλανδρός C ἀναφάλαντος P Thil*

sect. 22 l. [9] *δέ om O | τοῦ μακαρίου Παύλου HP | ἐν ῥώμη H | μέγας om O ||* [10] *ἔπεσεν IOQ(?) | καὶ συνῆλθον HP | πρὸς αὐτὸν om G αὐτῶν (om πρός) Q | παρεκ. om αὐτόν CI ||* [11] *κῦρ παῦλε τῇ πίστει G δεόμεθά σου κύριε ἡμῶν παῦλε ἵνα τὴν πίστιν HP τήν ante πίστιν om C | ἐν ᾗ καί L ||* [12] *δὴ ἐκδίκησόν Q ἐκδίκησον BEI ἐκδικεῖς P καὶ διεκδικῇς H | ἑβραίων pro ἑβραῖος ὢν I | ἐξ ἑβρ. υἱός HP ἐξ ἑβρ. εἶ Q ||* [13] *ὄντα (pro ἑαυτόν) διδάσκαλον I | τῶν ἐθνῶν BGQ ἑτέρων ἐθνῶν C | τῶν ἐθνῶν τῶν ἀπεριτμ. B | τῶ ἀπεριθμήτω Q ||* [14] *in cod H inter fol 156 et fol 157 plura folia exciderunt: desunt omnia inde a uerbis καὶ αὐτὸς ὢν usque ad uerba πλεῖον ἠγωνίσατο περί sect 84 f | αὐτὸς ἦν I | περιτμημένος L | τήν om L | πίστιν καταργήσῃς I | καταργήσεις BGQ καταργήσει C ||* [15] *τὴν πίστιν L | οὖν om C | ἀγώνισαι I | ἑαυτοῦ L ||* [16] *τήν post πᾶσαν addidi cum L om reliqui | τοῦ ἡμετέρου γένους BG | τὴν παραφυλακὴν B ||* [17] *κατήρτησεν G*

23 *Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Παῦλος εἶπεν αὐτοῖς· Ἐὰν ᾖ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ ἀληθής, τῇ τῶν Ἑβραίων βίβλων μαρτυρίᾳ ὠχυρωμένη, πρέπον ἐστὶν πάντας ἡμᾶς πειθαρχεῖν αὐτῷ.*

24 *Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια τοῦ Παύλου λέγοντος ἐγνώσθη τῷ Πέτρῳ ὅτι Παῦλος παραγέγονεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐπορεύθη πρὸς αὐτόν. ἰδόντες δὲ ἀλλήλους ἀπὸ τῆς χαρᾶς ἔκλαυσαν, καὶ ἐπὶ πολὺ περιλαβόντες ἑαυτοὺς τοῖς δάκρυσιν ἀλλήλους κατέβρεχον.*

25 *Ὡς δὲ πάντων ὁ Παῦλος τῶν ἑαυτοῦ πράξεων τὸ ὕφος τῷ Πέτρῳ ἀπήγγειλεν, καὶ πῶς διὰ τῶν τοῦ πλοὸς κόπων παραγέγονεν, ὁμοίως καὶ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ οἷα ἔπασχεν ὑπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, καὶ πάσας τὰς ἐνέδρας αὐτοῦ· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀνεχώρησεν πρὸς ἑσπέραν.*

26 *Τῇ δὲ ἐπαύριον παραγενάμενος εὑρίσκει πλῆθος τῶν Ἰουδαίων πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ Παύλου. ἦν δὲ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων χριστιανῶν τε καὶ ἐθνικῶν μεγάλη ταραχή. Οἱ μὲν γὰρ*

sect. 23 l. [1] *ὁ om B | ὁ μακάριος παῦλος P | ἐὰν ᾖ διδάσκαλος Q | ᾖ post ἀληθής BOP om CG, sed ἐστιν post αὐτοῦ add C ‖ [2] τὴν Q | βίβλων scripsi cum C Thil βίβλῳ ABDEIOP Tisch κύκλω (latet βύβλω) Q om GL | ὀχυρομένη DG ὀχυρωμένη BQ ὠχυρομ. E ‖ [3] ἡμῖν ἐστιν O | πάντας ἡμᾶς om C | ὑμᾶς ἐστὶν (om πάντας) Q | ἡμᾶς om EOP ὑμᾶς G | αὐτὸν I σαιαυτῶ Q*

sect. 24 l. [5] *τοῦ μακαρίου παύλου P | τῷ ἁγίῳ πέτρῳ P | ὁ παῦλος I | παρεγένετο P γέγονεν C ‖ [6] μεγάλην σφόδρα P | εἰδότες A Thil ‖ [7] ἀπὸ τῆς ἀφάτου χαρ. P | ἀπὸ τῆς χαρ. om C ἀπὸ τῆς χαρᾶς ἐδά‖[κρυσαν] M deest folium. sequitur fol 22: ἔλεγον εἶναι μᾶγον· ὥστε τὸν λόγον (sect 34) | περιπλακέντες C ‖ [8] αὐτούς L ἀλλήλους DI ἀλλήλοις C om O | ἀλλήλους ante κατεβρ. om DI | κατεβρέχων O κατεβρέχοντο C*

sect. 25 l. [9] *Παῦλος ante πάντων (om ὁ) I | πᾶν O πάντων reliqui quod non mutaui | περὶ τῶν αὐτοῦ πράξεων τῷ πέτρῳ C ‖ [10] τῷ μακαρίῳ πέτρῳ P | ἀνήγγειλεν CDIP | καὶ πῶς . . . παραγέγονεν om O καὶ πῶς διὰ τῶν πλοὸς καὶ πόθεν παραγέγονεν G διὰ τὸν τοῦ πλοὸς κόπον BDI τῶν om CL δυσπλοιάσας ἐν τῇ θαλάσσῃ διασεσώσται A Thil (sed perperam legit δυσπλοΐσας) ‖ [11] ὁμοίως cum ABG Thil om CDILOPQ Tisch | δὲ καὶ G | ὁ πέτρος CDPQ ὁ δὲ πέτρος I | εἶπ. πρὸς αὐτὸν Q | οἷα cum AC Thil ὁποῖα DILP ποῖα BOQ Tisch πῶς G | ὑπὸ τοῦ σίμωνος Q παρὰ σίμωνος I ‖ [12] καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ ante πάσας τὰς ἐνεδρ. I | ταῦτα δὲ εἰπόντος I | [13] τὰ πρὸς ἑσπ. L πρὸς ἑσπ. γὰρ ἦν BI πρὸς ἑσπ. om O*

sect. 26 l. [14] *a uerbis τῇ ἐπαύριον usque ad uerba βδελυκτοὶ γεγόνατε etiam codd NT collati sunt | δέ om T | πάλιν ante παραγεν. T | παραγενάμενος cum CNPT | ὁ πέτρος εὑρίσκει P ‖ [15] τῶν om A Thil πρὸς τὴν θύραν CP πρὸς τῶν πυλῶν T πρὸ τῶν πυλῶν LN | καὶ ἦν P δέ om I ‖ [16] καὶ χριστιανῶν NP καὶ τῶν χριστιανῶν C | τε καὶ ἐθνικῶν om C | χριστιανῶν τε καὶ ἐθν. om T | τε om GINP | ἐθνηκῶν NOQ ἐθνῶν P | ταραχὴ μεγάλη BI | οἱ οὖν ἰουδαῖοι C | ἔλεγον γὰρ οἱ ἰουδαῖοι T | γάρ om IN*

Ἰουδαῖοι ἔλεγον· Ἡμεῖς γένος ἐσμὲν ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, φυλῆς γε τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντων τῶν προφητῶν, μεθ' ὧν ἐλάλησεν ὁ θεός, οἷς ἔδειξεν τὰ ἑαυτοῦ μυστήρια καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ τὰ μεγάλα. ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξ ἐθνῶν, οὐδὲν μέγα ἐν τῷ σπέρματι ὑμῶν, εἰ μὴ ἐν εἰδώλοις καὶ γλυπτοῖς βέβηλοί τε καὶ βδελυκτοὶ γεγόνατε.

27 Ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια τούτοις λεγόντων τῶν Ἰουδαίων ἀπεκρίναντο οἱ ἐξ ἐθνῶν λέγοντες· Ἡμεῖς ὡς ἠκούσαμεν τὴν ἀλήθειαν, εὐθέως ἠκολουθήσαμεν αὐτῇ, καταλιπόντες ἡμῶν τὴν πλάνην. ὑμεῖς δὲ καὶ τὰς πατρικὰς γνόντες δυνάμεις, καὶ τὰ προφητικὰ ὁρῶντες σημεῖα, καὶ νόμον δεξάμενοι, καὶ τὴν θάλασσαν ξηροῖς διαβεβηκότες τοῖς ποσίν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν βυθιζομένους ἰδόντες, καὶ στύλου πυρὸς ἐξ οὐρανοῦ ὑμῖν φαίνοντος τὴν νύκτα ⟨καὶ νεφέλης ἡμέρας⟩, καὶ μάννα ὑμῖν ἐξ οὐρανοῦ δοθέντος καὶ ἐκ πέτρας στερεᾶς ὕδατος ὑμῖν ῥεύσαντος, μετὰ ταῦτα πάντα εἴδωλον ἑαυτοῖς μόσχου ἐτεκτήνατε καὶ προσεκυνή-

[1] Exod. 19, 6 ‖ [13] Exod. 13, 21 ‖ [14] Ps. 78, 24

[1] *βασιλικὸν N* ‖ [2] *φίλοι τε DEN Tisch φίλοι γε L φίλοι C φυλῇ I υἱοὶ P* | *γε om T* | *τοῦ om I* | *τοῦ τε ἀβρ. ἰσ. καὶ ἰακ. C* | *καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ om T* | *τῶν om Q* ‖ [3] *ὁ κύριος Q* | *καὶ οἷς ἔδειξεν I οἷς καὶ ἐδ. E* ‖ [4] *τά prius om CIQ* | *θαύματα EP* | *αὐτοῦ τὰ μεγάλα om I* | *τά alterum om Q* | *οἱ om Q* ‖ [5] *οὐδὲ Q* | *ὑμῶν ἔσχετε B ὑμ. ἔχετε E* | *οἷ μὲν pro εἰ μὴ Q* | *ἐν εἰδωλλίω C* | *εἰδωλ. τε καὶ BG* | *ἐν εἰδωλ. βδελυκτοῖς βεβήλοις καὶ γλυπτοῖς P* ‖ [6] *γλυπτοῖς . . . καὶ om B* | *βέβηλοι et βδελυκτοὶ cum textu lat Thil Tisch scripsi; βεβηλοῖς et βδελυκτοῖς codd graeci omnes* | *καὶ βεβηλ. I τε om L* | *βεβηλ. τε om Q γεγόνατε om T*

sect. 27 l. [7] *ἕτερα πολλά pro ταῦτα καί C* | *ὅμοια τούτοις cum A Thil ὅμοια αὐτοῖς E αὐτοῖς ὅμοια C τούτοις ὅμοια BDGLOPQ Tisch τοιαῦτα I* ‖ [8] *ἐπεκρίναντο P ἀποκρίναντες I ἀπεκρίθησαν G* | *καὶ ἐξ ἐθν. L ὑμεῖς Q* | *ἀκηκοῶτες I* ‖ [9] *αὐτῷ P αὐτὴν I* | *καταλειπόντες OQ* | *ὑμῶν G* | *τὴν πλάνην ἡμῶν O τ. πλ. ἡμ. ἅπασαν C* ‖ [10] *κατὰ τὰς πατρ. I* | *γνῶντες GI ἐπιγνῶντες O* ‖ [12] *ξηράν BCDGI ὡς ξηράν O ἀβρόχοις Q* | *τοῖς ποσὶν om C τοῖς om ILOPQ* | *καὶ om LO* ‖ [13] *ὁρῶντες CGIP ἰδότες O* | *στύλῳ I* | *στύλου φανέντος ὑμῖν ἐξ οὐρανοῦ τὴν νύκταν (om πυρὸς) O* | *post πυρός add νεφέλης A καὶ νεφέλης C ἐν νεφέλῃ D καὶ νεφέλην P νεφέλη sed uncis inclus Thil νεφέλης recte hoc loco om BGIL(O)Q* | *ἡμῖν Q* | *φανέντος BCGILOP* | *φαν. ὑμῖν LO* ‖ [14] *τὴν νύκταν IO τὴν ν. om C* | *καὶ νεφέλης ἡμέρας ego cum E lat inserui* | *καὶ μάννα ἐξ οὐρανοῦ δεξάμενοι εἰς βρῶσιν Q* | *ἐξ οὐρανοῦ ὑμῖν πεμφθέντος I* ‖ [15] *καὶ ἐκ πετρ. . . . ῥεύσαντος om B* | *ἐκ πέτρας ἀκροτόμου Q* | *στερεᾶς om CDP* | *ὕδωρ C* | *ῥυέντος CDEPQ* ‖ [16] *πάντα om Q* | *μόσχον CEL* | *ἐτεκτείνατε GIO (sed -ται) P ἐτεκτήνασθε E ἐστήσατε εἰς προσκύνησιν C* | *καὶ προσκυνηται (-νεῖτε) C* | *προσκυνήσασθε] expectes προσκυνήσατε*

σασθε τῷ γλυπτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐδὲν βλέποντες τῶν σημείων πιστεύομεν τοῦτον εἶναι σωτῆρα θεόν, ὃν ὑμεῖς ἐγκατελείπατε ἀπειθήσαντες.

28 *Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα αὐτῶν φιλονεικούντων εἶπεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὴ χρῆναι αὐτοὺς τὰς τοιαύτας μεταξὺ ἀλλήλων ἔχειν ἀμφιβολάς, ἀλλὰ τοῦτο προσέχειν μᾶλλον, ὅτι πεπλήρωκεν ὁ θεὸς τὰς ἑαυτοῦ ἐπαγγελίας, ἃς ὤμοσεν Ἀβραὰμ τῷ πατρὶ ἡμῶν, ὅτι ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐνευλογηθήσονται πάντα τὰ ἔθνη· οὐ γάρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ.*

29 *Ταῦτα τοῦ Παύλου λέγοντος κατεπραΰνθησαν οἵ τε Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐξ ἐθνῶν. ἀλλ' οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἐπετίθεντο τῷ Πέτρῳ. ὁ δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας αὐτὸν ὅτι τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἀπηγόρευεν, εἶπεν· Ἀκούσατε, ἀδελφοί, τοῦ ἁγίου πνεύματος περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβὶδ ἐπαγγειλαμένου, ὅτι Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου τεθήσεται ἐπὶ τοῦ θρόνου σου.*

[8] Gen. 22, 18; Gal. 3, 8 ‖ [9] Rom. 2, 11 ‖ [15] Ps. 132, 11

---

[1] *μηδὲν I* | *τούτων ἰδόντες P* | *ἐκ τῶν τοιούτων σημ. I* | *τῶν om EQ* ‖ [2] *πιστεύωμεν IOQ* | *σωτῆρα om BCGLOQ* | *θεὸν ἀληθινόν C(E)* | *ἐγκατελείπατε cum BCD (ἐκατελ.) LO ἐγκατελίπατε GIQ ἐγκατελίπετε A Thil* ‖ [3] *ἀθετήσαντες L*

sect. 28 l. [4] *ταῦτα δὲ καὶ I ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια Q* | *φίλον. αὐτῶν BGO* | *φιλονεικοῦντες ἀποκριθεὶς I* | *ὁ ἅγιος παῦλος O* ‖ [5] *Παῦλος om C* | *μὴ χρῆν L μὴ χρεῖν G μὴ χρεῖναι O μὴ ἐχρῆν D ἀχρεῖν (om ἔχειν) C* | *μέχρι τίνος ἕνεκεν pro μὴ χρ. αὐτ. Q* | *μὴ χρῆν. . . . ἀμφιβολάς] pro his legit εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἕως πότε μεταξὺ ἀλλήλων ἀμφιβολὰς ἔχετε; I* | *ἑαυτούς G* | *μεταξὺ ἀλλήλων om G* ‖ [6] *ἀμφιβολάς cum AIL Thil ἀμφιβολίας BDG Tisch τὰς (om Q) ἀντιβολάς OQ ἀντιβολίας C ἀντιβολὰς καὶ φιλονεικίας P* | *τούτῳ P τούτων Q* | *μεγάλως ἔχειν pro προσέχ. μᾶλλ. C* ‖ [7] *ἑαυτοῦ om L αὐτοῦ GO* | *ὑποσχέσεις I* | *ὤμοσεν ὁ θεός GL ὤμοσεν τοῖς πατράσιν ὑμῶν C* ‖ [8] *ὑμῶν Q αὐτῶν C* | *ἐνευλογηθήσονται cum A Thil ἐνευλογηθήσεται Q εὐλογηθήσονται E κληρονομήσει BCDGILOP Tisch* ‖ [9] *παρά om G*

sect. 29 l. [10] *a uerbis ταῦτα τοῦ Παύλου usque ad uerba οὐδὲ μῶμον cod N collatus est* | *ταῦτα καὶ ἕτερα P* haec et his similia *lat* | *τοῦ μακαρίου παύλου P* | *καταπραΰθησαν IO* | *εἴτε ἰουδ. I* ‖ [11] *οἵ τε ἐξ ἐθνῶν καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἰουδαίων· ἕτεροι δὲ τῶν ἰουδαίων ἐπετίθεντο C* | *ἐπετίθοντο DP προσετίθοντο G ἀντέπειθον I* ‖ [12] *ὁ δὲ Πέτρος h. l. om BG(I)LN sed iidem (praeter N) post εἶπεν add δὲ (ὁ BG) πέτρος* | *αὐτὸς δέ P* | *ἐλεγχ. αὐτῷ IQ* | *λέγοντες πρ. τ. ἐλεγχ. αὐτῷ. ὁ δὲ ἀρχισυνάγωγος εἶπεν I* ‖ [13] *ὅτι τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἀπηγ. om C* | *τὰς συναγ. αὐτ. καὶ τὰ παραφυλάγματα P* | *ἀπηγόρευσεν GNOQ* | *καὶ εἶπεν NO* ‖ [14] *τοῦ ἁγίου πνεύματος post Δαβίδ GILN* | *πατριάρχου om I* ‖ [15] *εἰς pro ἐκ P* | *τῆς κοιλίας αὐτοῦ BCGLNPQ lat* | *θήσεται BGLN θήσομαι I* | *τὸν θρόνον L* | *αὐτοῦ pro σου altero BCGLNOPQ lat*

Τοῦτον οὖν, ᾧ ὁ πατὴρ εἶπεν· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, ἐσταύρωσαν διὰ φθόνον οἱ ἀρχιερεῖς· ἵνα δὲ πληρώσῃ τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν, συνεχώρησεν ταῦτα πάντα ἑαυτὸν παθεῖν. ὥσπερ οὖν ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ ἐκτίσθη ἡ Εὔα, οὕτως καὶ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐκτίσθη ἡ ἐκκλησία, ἥτις σπῖλον οὐκ ἔχει οὐδὲ μῶμον.

30 *Τούτοις οὖν πᾶσιν ὁ θεὸς εἴσοδον ἤνοιξεν τοῖς υἱοῖς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει τῆς ἐκκλησίας καὶ μὴ ἐν τῇ ἀπιστίᾳ διὰ τῆς συναγωγῆς. ἐπιστρέψατε οὖν καὶ εἰσέλθατε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ πατρὸς ὑμῶν Ἀβραάμ, ὅτι ἃ ἐπηγγείλατο αὐτῷ ὁ θεὸς ἐπλήρωσεν· ὅθεν καὶ ὁ προφήτης λέγει· Ὤμοσεν κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Ἱερεὺς γὰρ ἐν τῷ σταυρῷ γέγονεν, ἡνίκα τὴν ὁλοκάρπωσιν τοῦ ἰδίου σώματος καὶ αἵματος ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς θυσίαν προσήνεγκεν.*

31 *Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια λέγοντος τοῦ Πέτρου τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ μέρος ἐπίστευσεν. συνέβη δὲ καὶ τὴν γυναῖκα*

[1] Ps. 2, 7 *cf* Hebr. 1, 5; 5, 5 ‖ [12] Ps. 110, 4 *cf* Hebr. 7, 17; 21

---

[1] *τούτῳ (τοῦτον Q) οὖν ὁ πατήρ (om ᾧ) GLQ ᾧ om etiam I ὅν COP πρὸς ὅν N* ‖ [2] *τοῦτον ἐσταυρ. I ἐσταυρ. δὲ αὐτὸν GQ | ἱερεῖς O | δέ om P | πληρώσει BCDG Tisch* ‖ [3] *οἰκονομίαν καὶ σωτηρίαν P | ἐσυνεχώρησεν C | πάντα ταῦτα I ἑαυτὸν ταῦτα πάντα N | ὑπὲρ ἡμῶν pro ἑαυτόν I ἑαυτῷ O* ‖ [4] *ὥσπερ γάρ P καὶ ὥσπερ B | τῆς πλευρᾶς om L | τοῦ Ἀδὰμ . . . πλευρᾶς per homoeot om G ἡ Εὔα . . . ἐκτίσθη om I τοῦ Ἀδὰμ . . . πλευρᾶς per dittogr iterat P | ἡ ante εὔα om Q | ἡ εὔα ἐπλάσθη C* ‖ [5] *καί om B lat* ‖ [6] *ἤτοι I | σπῆλον O πῆλον Q | καὶ οὔτε σπῖλον ἔχει οὔτε μῶμον C οὔτε μῶμ. etiam P*

sect. 30 l. [7] *ἐν πᾶσιν om οὖν G | ἅπασιν L | ὁ θεός om L | πᾶσιν ἰδὼν ὁ θεός C | εἴσοδον om C* ‖ [8] *ἐν τῇ om O* ‖ [9] *μή om Q | ἀπιστεία BCGOQ | διὰ τῆς συναγωγῆς om BGI διά om lat unc inclus Thil διὰ τοὺς ἀποσυναγώγους P διὰ τοὺς ἀναγώγους C | ἐπιστρ. οὖν καὶ ὑμεῖς C |* [10] *βαπτισθῆτε καὶ εἰσελθ. I | εἰσέλθατε cum BCDL εἰσέλθετε reliqui | χώραν I | τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ πατρὸς ἀβραὰμ G πατρ. ἡμῶν I* ‖ [11] *ὃ ἐπηγγ. BGILPQ εἴ τι ἐπηγγ. C | αὐτῷ om IL | πεπλήρωκεν I* ‖ [12] *δαυίδ post ὁ προφ. add P (similiter E) | ὤμωσεν GIO | σὺ εἶ EQ* ‖ [14] *ἐν om C | γεγ. ὁ σωτήρ P | ἵνα κἂν I | τοῦ om O* ‖ [15] *τε καὶ αἵματος C καὶ αἵματος om G | κόσμου om B παντὸς κόσμου C | παντὸς τῷ θεῷ θυσ. Q | παντὸς θυσίαν om I | ἤνεγκεν C ἀνήνεγκεν L προσενέγκει I προσήνεκται Q*

sect. 31 l. [16] *a uerbis ταῦτα καὶ usque ad παλατίῳ cod T usque ad uerba sectionis sequentis ἀέρι ἀρθῆναι cod N collati sunt | τοῦ om Q | τοῦ μακαρίου πέτρου P τ. πετρ. λέγοντος IT* ‖ [17] *μέρος om B | μέρος τοῦ λαοῦ GINT | ἐπίστευσαν T | ἐπιστ. τῷ χριστῷ P*

Νέρωνος Λιβίαν καὶ τὴν Ἀγρίππα τοῦ ἐπάρχου σύζυγον οὕτως πιστεῦσαι, ὥστε καὶ περιελεῖν ἑαυτὰς ἀπὸ τῆς τῶν ἰδίων ἀνδρῶν πλευρᾶς. διὰ δὲ τῆς τοῦ Παύλου διδασκαλίας πολλοὶ καταφρονοῦντες τῆς στρατείας προσεκολλῶντο τῷ θεῷ, ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ἐλθεῖν τινας πρὸς αὐτόν· καὶ γενόμενοι Χριστιανοὶ οὐκ ἔτι ἠθέλησαν ὑποστρέψαι ἐν τῇ στρατείᾳ οὔτε ἐν τῷ παλατίῳ.

32 *Ὅθεν ὁ Σίμων ζήλῳ κινούμενος διεγείρεται, καὶ ἤρξατο περὶ Πέτρου πολλὰ λέγειν κακά, μάγον καὶ ἀπατεῶνα λέγων αὐτὸν εἶναι. ἐπίστευον δὲ αὐτῷ οἱ τὰ σημεῖα αὐτοῦ θαυμάζοντες· ἐποίει γὰρ ὄφιν χαλκοῦν κινεῖν ἑαυτόν, καὶ λιθίνους ἀνδριάντας γελάσαι καὶ κινῆσαι ἑαυτούς, αὐτὸν δὲ δραμεῖν καὶ αἰφνίδιον ἐν τῷ ἀέρι ἀρθῆναι.*

33 *Κατέναντι δὲ τούτων ὁ Πέτρος ἀσθενοῦντας ἐθεράπευεν λόγῳ, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ἐποίει προσευχόμενος, δαίμονας κελεύ-*

[1] *νέρωνος τοῦ βασιλέως ὀνόματι P | νέρωνος πιστεῦσαι τοὔνομα λιβίαν καὶ τὴν σύζυγόν τοῦ ἐπάρχου ὥστε T | Λιβίαν cum ANOT Thil Tisch λυβίαν EG λιβύαν P λιβυίαν CD λιβιεῖαν L ληβυίαν B λικίαν Q συλλαβεῖν I | τὴν ἀγρίππαν INOPQ | τὴν τοῦ ἐπ. συζ. OPQ | τὴν τοῦ ἐπάρχου ἀγρίππα BG item, sed ὑπάρχου L τὴν συζ. τοῦ ἐπ. ἀγρ. C* ‖ [2] *πιστεῦσαι τῷ κυρίῳ P | πιστεύσασα Q | ὥστε om I | καὶ om T | αὐτὰς CGQ | ἐκ τῆς πλευρᾶς τῶν ἰδίων ἀνδρῶν T | τῆς om I* ‖ [3] *πλευρᾶς om I | ὁμοίως δὲ καὶ διὰ τῆς τ. παυλ. διδ. P | τοῦ om O | πολλοὶ τῶν ἐνδόξων I | οἱ πολλοὶ κατεφρόνουν τῆς στρατιᾶς καὶ προσεκολλοῦντο C* ‖ [4] *στρατιᾶς CI στρατίας GO | στρ. αὐτῶν P | ἐκολλῶντο T προσεκολοῦντο O | καὶ om T* ‖ [5] *ἐλθεῖν τοῦ βασ. O* ‖ [6] *γενάμενοι C γενέσθαι χριστιανοὺς I | οὐκ ἔτι . . . παλατίῳ om I | ἤθελων T | ὑπέστρεψαν pro ἠθέλ. ὑποστρ. BGL | ἐν τῇ στρατείᾳ οὔτε om Q | στρατίᾳ BGO στρατιᾷ CE στρατείᾳ ἑαυτῶν οὐδὲ P* ‖ [7] *οὐδὲ ἐν τῷ παλατείῳ C*

sect. 32 l. [8] *ὅθεν cum AQ Thil ἐντεῦθεν E Tisch ἔνθεν BGLNP ἐλθὼν οὖν CO | ἐν τούτῳ ζήλῳ κινούμενος σίμων ὁ μάγος I | διεγείρετο CI (διηγ-) | ὁ σίμων ὁ μάγος C | διεγείρετο C ἐγείρεται Q | ζήλῳ κινούμ. σατανικῷ P* ‖ [9] *περὶ τοῦ πέτρου G | λέγειν πολλά O πολλὰ om N | ἀπατεῶνα cum ILOPQ Thil ἀπαταιῶνα ABEGN Tisch ἀπαταῖον C | ἀπατεῶνα αὐτὸν καλῶν καὶ ἕτερα δεινότερα τούτων P | λέγειν post ἀπατ. Q* ‖ [10] *αὐτὸν pro αὐτῷ I αὐτῶν Q | τὰς μαγείας αὐτοῦ O | αὐτοῦ om I | πιστεύοντες καὶ θαυμάζοντες G θεωροῦντες P* ‖ [11] *κινεῖσθαι I | κινηθῦναι αὐτὸν Q | λίθους ἀνδριάντας CE* ‖ [12] *γελάσαι cum P γελᾶσαι reliqui Thil Tisch | ποιῆσαι τοῦ γελᾶν C | κοινωνῆσαι αὐτοὺς Q | κινεῖσαι αὐτούς· ἑαυτὸν ἐφνίδιον N | ἑαυτὸν δὲ Q αὐτόν τε I* ‖ [13] *ἐφνήδιον καὶ G | ἐφνίδιον BEO | ἀέρει GIN | ἐπαρθῆναι L*

sect. 33 l. [14] *ὡς δὲ κατέναντι (om δὲ τούτων) P κατέναντι δὲ τούτων om I | δέ om CEOQ | τούτου C | ὁ δὲ πέτρος EIO | ἀσθενεῖς O | λόγῳ ἐθεράπ. I* ‖ [15] *ἐν λόγῳ G | ἀνέβλεπεν pro ἀναβλ. ἐποίει C | προσευχόμενος ἐποίει κελεύσμ. δαιμ. P προσευχόμενος om I | κελεύματι G*

σματι ἐφυγάδευεν καὶ νεκροὺς ἤγειρεν. ἔλεγεν δὲ πρὸς τὸν λαόν, ἵνα μὴ μόνον ἀπὸ τῆς τοῦ Σίμωνος ἀπάτης φύγωσιν, ἀλλὰ καὶ δειγματίσουσιν αὐτόν, ὅπως μὴ φανῶσιν τῷ διαβόλῳ δουλεύοντες.

34 Καὶ οὕτως γέγονεν ὥστε πάντας τοὺς εὐλαβεῖς ἄνδρας βδελύττεσθαι Σίμωνα τὸν μάγον καὶ ἀνόσιον αὐτὸν καταγγέλλειν. οἱ δὲ τῷ Σίμωνι κολληθέντες τὸν Πέτρον ἔλεγον εἶναι μάγον, ὅπερ αὐτοὶ σὺν τῷ Σίμωνι ὑπῆρχον· ὥστε τὸν λόγον καὶ ἐπὶ Νέρωνος ἐλθεῖν τοῦ Καίσαρος, καὶ προστάξαι Σίμωνα τὸν μάγον πρὸς ἑαυτὸν εἰσαγαγεῖν.

35 Ὁ δὲ εἰσελθὼν ἔστη ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἤρξατο αἰφνιδίως μορφὰς ἐναλλάσσειν, ὥστε γενέσθαι αὐτὸν ἐξαίφνης παιδίον καὶ μετ' ὀλίγον γέροντα, ἄλλοτε δὲ νεανίσκον, ἔχων ὑπουργὸν τὸν διάβολον. ὅπερ θεωρῶν ὁ Νέρων ἀληθῶς υἱὸν αὐτὸν εἶναι θεοῦ ὑπελάμβανεν. ὁ δὲ ἀπόστολος Πέτρος ἐδίδασκεν ψεύστην τε εἶναι καὶ μάγον, αἰσχρόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ ἀποστάτην, καὶ ἐν πᾶσιν τῇ τοῦ θεοῦ ἀληθείᾳ ἐναντίον.

[1] *φυγάδευεν O | post φυγ. add λεπροὺς ἐκαθάριζεν I | καὶ ante νεκρούς om C | ἤγειρεν λόγῳ I | δέ om P ‖ [2] τῆς om Q | τοῦ σίμωνος post φύγωσιν I | φεύγωσιν O ‖ [3] δειγματίσουσιν cum ADGPQ Tisch -σωσιν BCEILO Thil | αὐτῷ pro τῷ G ‖ [4] λατρεύοντες C*

sect. 34 l. [5] *ἐγένετο I | τοὺς εὐλαβεῖς ἄνδρας om I | εὐσεβεῖς EL [6] καὶ σίμωνα L | ἀνόσ. αὐτ. καὶ ἀσεβῆ P | καταγγέλειν BCEG καλεῖν καὶ μάγον I ‖ [7] κωλυθέντες I κολανθεντες Q | πέτρῳ C τῷ πέτρῳ I | μάγον εἶναι ἔλεγον B ἔλεγον μάγον εἶναι G εἶναι ἔλεγον μάγον P εἶναι om C ‖ [8] ἅπερ G ὥσπερ Q | ὥστε καὶ L | καί ante ἐπὶ νερ. om GL | ἐπὶ νέρωνα ἐλθ. τὸν καίσαρα CE ‖ [9] τοῦ καίσαρος ἐλθεῖν Q | καὶ προστάξαι . . . εἰσαγαγεῖν] ὁ δὲ βασιλεὺς νέρων προσέταξεν σίμωνα τὸν μάγον ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν C | καὶ προσέταξεν I | τὸν μάγον om G ‖ [10] πρὸς αὐτόν GILP | εἰσελθεῖν Q*

sect. 35 l. [11] *καὶ εἰσελθών G | ἐλθών I | ἔστη om BDI ἔστιν Q | καί ante ἤρξατο om BDI ‖ [12] αἰφνίδιον B ἐφνίδιον O | ἐναλλάσσειν μορφάς I | ἀλλάσσειν OQ (ἀλλᾶσιν) | ποτὲ μὲν γενέσθαι I | γίνεσθαι P γεγινέσθαι Q | αὐτόν om BGIL | μετ' ὀλίγον pro ἐξαίφνης BGL ‖ [13] καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον BL | ταῦτα ἐποίει ἔχων C | ἔχοντα GIO | ἔχων ἐν τούτοις L ‖ [14] ὅνπερ CDL ἅπερ G | θεωρήσας G θεωρῶν αὐτὸν I | εἶναι αὐτὸν υἱόν I ‖ [15] αὐτόν om G | εἶναι om C | αὐτὸν εἶναι om E | θεοῦ cum AGI Thil τοῦ θεοῦ BCDELOPQ Tisch | θεοῦ εἶναι G τοῦ θεοῦ ὑπελάμβ. εἶναι P | ὁ δὲ πέτρος ὁ ἀπόστολος B | παῦλος C ‖ [16] αὐτὸν εἶναι (om τε priore) BCL τε prius om etiam I | εἶναι τὸν σίμωνα I | καὶ μάγον εἶναι καὶ ἀπατεῶνα I | τε posterius om G | ἀνόητον pro ἀνόσιον C ‖ [17] πᾶσιν cum LO Tisch πάσῃ ABDEGIPQ Thil πάσει C | ἀληθείᾳ cum ABLIOQ Thil Tisch πίστει DP εὐπιθείᾳ C βουλῇ E | ἐναντίον εἶναι αὐτόν P*

36 *Τότε εἰσελθὼν ὁ Σίμων πρὸς Νέρωνα εἶπεν αὐτῷ· Ἄκουσον βασιλεῦ· εἰ μὴ τοὺς ἄνδρας τούτους ἐκδιώξεις ἐντεῦθεν, οὐ δυνήσεται στῆναι ἡ βασιλεία σου.*

37 *Τότε ὁ Νέρων πλησθεὶς μερίμνης ἐκέλευσεν σπουδαίως αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν ἀγαγεῖν. τῇ δὲ ἑξῆς ἡμέρᾳ εἰσελθόντων πρὸς Νέρωνα Πέτρου καὶ Παύλου, τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀποστόλων, ὁ Σίμων εἶπεν· Οὗτοί εἰσιν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ναζαρηνοῦ, οἷς οὐ πάνυ καλῶς ἔχει, ἵνα ὦσιν ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. Νέρων εἶπεν· Τίς ἐστιν ὁ Ναζαρηνός; Σίμων εἶπεν· Ἔστιν πόλις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἥτις ὑμῖν ἀεὶ ἐναντία γέγονεν, Ναζαρὲτ λεγομένη· ὁ οὖν διδάσκαλος τούτων ἐξ αὐτῆς γέγονεν.*

38 *Τότε ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Σίμωνα ἔφη· Θαυμάζω ποίῳ χρώματι ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καταλαζονεύεις καὶ ὑπολαμβάνεις, ὅτι διὰ τῆς μαγικῆς σου τέχνης τοὺς τοῦ Χριστοῦ ὑπερνικήσεις μαθητάς.*

39 *Νέρων εἶπεν· Τίς ἐστιν ὁ Χριστός; Πέτρος εἶπεν· Εἰ θέλεις γνῶναι, βασιλεῦ, τίς ἐστιν ὁ Χριστός, καὶ τὰ πραχθέντα*

sect. 36 l. [1] *τότε οὖν I ὅτε Q | πρὸς τὸν νερ. I εἰς τὸν νέρωνα L | λέγει CI | αὐτῷ om DEG* ‖ [2] *ἄκουσον βασιλεῦ addidi cum C (sed βασιλεύς) E (ἀκ. ἀγαθὲ βασ.) OPQ lat om ABDGIL Thil | ἐκδιώξεις cum BDGIO ἐκδιώξῃς ACLQ Thil ἐκδιώξις P* ‖ [3] *δύναται BCDE δυνήσηται GO | ἡ βασ. σου στῆναι L | τὸ βασίλειόν σου G*

sect. 37 l. [4] *ὁ om EIQ | πλησθ. θυμοῦ O πλησθ. λύπης καὶ μερίμνης I | ἐσπούδασεν ἀγαγεῖν αὐτοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ μετὰ σπουδῆς B* ‖ [5] *αὐτοὺς εἰσελθεῖν (om πρὸς αὐτόν) G | ἀγάγαι L ἐνεχθῆναι P | ἡμερῶν Q | ἐλθόντων αὐτῶν C συνελθόντων G προσελθόντων Q* ‖ [6] *πρὸς τὸν νέρωνα G | πέτρον καὶ παῦλον I πέτρος καὶ παῦλος Q | τῶν ἀποστόλων χριστοῦ (om τοῦ) I τοῦ om etiam G | μαθητῶν L* ‖ [7] *εἶπεν ὁ σίμων O | βασιλεῦ post εἰσί P | οἱ ἀπόστολοι O | ναζαρηνοῦ B ναζαρινοῦ A ναζορινοῦ O ναζωρινοῦ IL ναζωραίου CDEPQ | οὓς L | ὁ πάνυ L* ‖ [8] *οὐκ ἔξεστιν (om πάνυ καλῶς) I | ἔχειν GILQ | ἵνα μὴ ὦσιν O | ὅσοι pro ὦσι Q | ἐν τῷ λαῷ C* ‖ [9] *εἶπεν . . . Σίμων om G ob homoeotel | τί ἐστιν CE lat Tisch | ναζορινός O ναζωρινός ILQ ναζωραῖος P (non item hoc loco CDE) | ὁ σίμων Q* ‖ [10] *ἥτις ἐστὶν ἐναντία ἡμῖν Q | ἡμῖν BGILP ἡμῶν C | ἐναντία ἡμῖν P | ἀεὶ om BGILOP | ἐγένετο ἀεί E | λεγομένη Ναζαρέτ I | ναζαρέθ L* ‖ [11] *αὐτῶν EGI*

sect 38 l. [12] *ὁ δὲ πέτρος ἀποκριθεὶς ἔφη πρὸς τὸν σίμωνα I | ὁ μακάριος πέτρος P | θαυμάζω σίμων P | ὁποίῳ I* ‖ [13] *ἑαυτόν om L σεαυτὸν I | καταλαζονεύεις cum BCGILO καταλαζονεύῃ A Thil καταλαζονεύει DE ἀλαζονεύῃ P | καὶ ὑπολαμβάνεις om C* ‖ [14] *τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ P | [15] ὑπερνικήσῃς DEO μαθητὰς ὑπερνικῆσαι ἐλπίζεις BGL (sed ὑπερν. μαθητ.)*

sect. 39 l. [16] *τίς ἐστιν ὁ χριστός repetit I* ‖ [17] *θέλῃς BD | βασιλεῦ ἰδεῖν C | βασιλεῦ om I | τίς ἐστιν περὶ τοῦ χριστοῦ (om καὶ τὰ πραχθ. ἐν τῇ Ἰουδ.) Q | καὶ τί τὰ πραχθέντα GP | αὐτῷ post πραχθ. G*

ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ τοῦ Χριστοῦ, λάβε τὰ γράμματα Ποντίου Πιλάτου τὰ πρὸς Κλαύδιον πεμφθέντα, καὶ οὕτως γινώσκεις πάντα. Ὁ δὲ Νέρων ἐκέλευσεν αὐτὰ ἐνεχθῆναι καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἀναγνωσθῆναι. περιεῖχον δὲ οὕτως·

40 *Πόντιος Πιλάτος Κλαυδίῳ χαίρειν. Ἔναγχος συνέβη, ὅπερ αὐτὸς ἐγὼ ἐγύμνωσα· οἱ γὰρ Ἰουδαῖοι διὰ φθόνον ἑαυτούς τε καὶ τοὺς μετέπειτα ἰδίαις δειναῖς κρίσεσιν ἐτιμωρήσαντο. ἀμέλει ἐπαγγελίας ἔχοντες οἱ πατέρες αὐτῶν, ὅτι πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν ἅγιον αὐτοῦ ἐξ οὐρανοῦ, ὅστις εἰκότως βασιλεὺς αὐτῶν λεχθείη, τοῦτον ἐπηγγείλατο διὰ παρθένου ἐπὶ τὴν γῆν ἀποστεῖλαι. οὗτος τοίνυν ἐμοῦ ἡγεμονεύοντος ἦλθεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν.*

41 *Καὶ εἶδον αὐτὸν τυφλοὺς φωταγωγοῦντα, λεπροὺς καθαρίζοντα, παραλυτικοὺς θεραπεύοντα, δαίμονας ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων φυγαδεύοντα, νεκροὺς ἐγείροντα, ἀνέμοις ἐπιτιμῶντα, ἐπὶ κυμάτων θαλάσσης περιπατοῦντα καὶ πολλὰ ἕτερα ποιοῦντα θαυμάσια, καὶ πάντα τὸν τῶν Ἰουδαίων λαὸν υἱὸν αὐτὸν τοῦ θεοῦ*

[1] *τῇ om I | περὶ τοῦ χριστοῦ om CG περὶ αὐτοῦ P παρ' αὐτοῦ BL | πέτρος εἶπεν λάβε G | τά prius om O* ‖ [2] *τά posterius om L | πεφθέντα I | καὶ οὕτως γινώσκεις πάντα om O | οὕτως γνώσει (om καί) BGILP (sed LP γνώσῃ) | εὑρίσκεις Q* ‖ [3] *ταῦτα pro πάντα I | πάντα ἀκριβῶς P | νέρων ὁ βασιλεὺς Q | ἐνεχθῆναι αὐτά DGP | αὐτά om L ταῦτα I | ἀχθῆναι BCEI | καὶ . . . ἀναγνωσθῆναι om ELQ | καί om G | ἐνώπιον αὐτοῦ CGP* ‖ [4] *ἅτιν ἅτινα pro ἀναγνωσθῆναι P | καὶ ἀναγνωσθῆναι G | καὶ περιεῖχον (om δέ) P | περιεῖχεν BCIQ*

sect. 40 l. [5] *πιλᾶτος A | κλαυδίῳ καίσαρι P κλαυδίω τῶ κρατίστω βασιλεῖ ῥωμαίων Q | γνωστὸν ἔστω σοι pro ἔναγχος συνέβη I | ἐναχῶς GQ ἔνοχος P* ‖ [6] *ἐγὼ αὐτός I αὐτός om C αὐτοῖς Q | ἐγύμνωσα cum ACDGIPQ Thil ἐγύμνασα BELO Tisch* probaui *lat ἔγνωσα suspicatur Thil | ἐγύμν. ἐγώ G | οἱ γάρ om C γάρ om D | διὰ φθόνον om O | αὐτούς G* ‖ [7] *ταῖς ἰδίαις χερσὶν pro καὶ τοὺς μετεπ. ἰδ. δειν. κρίσ. I | καὶ ἰδίαις C | δειναῖς om D τιμωρίαις καὶ δειναῖς C | ἐτιμώρησαν L* ‖ [8] *ἀμέλει γοῦν I | ἐπαγγελίαις G ἐπαγγελίαν Q | πέμπῃ O | αὐτοῖς om G αὐτῶν C* ‖ [9] *αὐτοῦ om L | εἰκότως om A Thil εἴ τις εἰκότως IL (εἰκόλως L) ἥτις εἰκότως G* ‖ [10] *αὐτοῖς IL | λεχθῇ CDEL λεχθεῖ B λεχθήσεται O ἐλεχθείη Q | τοῦτον δὲ D | ἐπαγγείλατο L | ἐκ παρθένου P | ἐπὶ τῆς γῆς L*

sect. 41 l. [13] *καὶ ἴδον B καὶ ἰδὼν IO καὶ ἰδόντες G ὡς δὲ ἴδον C* | [14] *παραλύτους O | δαίμονας . . . ἐγείροντα om C | τῶν om GLQ* ‖ [15] *ἐγείραντα BEGIQ | καὶ ἀνέμοις C | ἐπιτάττοντα O ἐπιτιμοῦντα GQ* ‖ [16] *θαλάσσης cum CDEPQ lat Tisch om ABGILO Thil | πολλὰ ἄλλα C | θαυμάσια ποιοῦντα L | θαύματα DEPQ* ‖ [17] *ὥστε καὶ πάντα τὸν λαὸν τῶν ἰουδαίων P | στήσαντα pro καὶ πάντα G | τόν om GO | υἱὸν θεοῦ αὐτὸν (om τοῦ) L τοῦ om etiam Q*

λέγοντα. φθόνῳ οὖν οἱ ἀρχιερεῖς κατ' αὐτοῦ κινούμενοι ἐκράτησαν καὶ ἐμοὶ αὐτὸν παρέδωκαν, καὶ ἄλλα ἀντ' ἄλλων καταψευσάμενοι ἔλεγον μάγον αὐτὸν εἶναι καὶ ἐναντία τοῦ νόμου αὐτῶν πράττειν.

42 *Ἐγὼ δὲ πιστεύσας ταῦτα οὕτως ἔχειν μεμαστιγωμένον παρέδωκα αὐτὸν τῇ βουλῇ αὐτῶν· οἱ δὲ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ ταφέντος αὐτοῦ φύλακας κατέστησαν ἐπ' αὐτόν. αὐτὸς δὲ τῶν στρατιωτῶν μου φυλαττόντων αὐτὸν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐξεκαύθη ἡ τῶν Ἰουδαίων πονηρία, ὥστε δοῦναι ἀργύρια τοῖς στρατιώταις λέγοντες· 'Εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔκλεψαν.' ἀλλὰ αὐτοὶ λαβόντες τὰ ἀργύρια σιωπῆσαι τὸ γεγονὸς οὐκ ἠδυνήθησαν· κἀκεῖνοι γὰρ ἀναστάντα μεμαρτυρήκασιν ἑωρακέναι καὶ παρὰ Ἰουδαίων ἀργύρια εἰληφέναι. ταῦτα δὲ διὰ τοῦτο ἀνήγαγον τῷ κράτει σου, ἵνα μή τις ἄλλος ψεύσηται καὶ ὑπολάβῃς πιστεῦσαι ταῖς τῶν Ἰουδαίων ψευδολογίαις.*

43 *Ἀναγνωσθείσης δὲ τῆς ἐπιστολῆς εἶπεν ὁ Νέρων· Εἰπέ μοι, Πέτρε, οὕτως δι' αὐτοῦ ἐπράχθη πάντα; Ὁ δὲ Πέτρος*

[1] *λέγειν DP γεγονότα Q | καὶ φθόνῳ D φθόνῳ δὲ O οὖν om CGIQ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς φθόνῳ P | κινούμενοι κατ' αὐτοῦ O | ἐκράτησαν ... καταψευσάμενοι om P* ‖ [2] *καὶ prius om I | ἀντὶ ἄλλων DEQ ἀντ' ἄλλου I | ψευσάμενοι EO κατ' αὐτοῦ ψευδόμενοι Q* ‖ [3] *μάγον cum E lat Tisch πλάνον ABCDGILOPQ Thil | αὐτὸν πλάνον G | καὶ ἐναντία . . . πράττειν om I* ‖ [4] *αὐτῶν cum G lat αὐτόν ABCDEIOPQ Thil Tisch om L*

sect. 42 l. [5] *δέ om CDE | τούτων λεγόντων pro ταῦτα C | μεμαστηγομένον O μαστηγωμενον Q* ‖ [6] *παρέδωκαν Q | αὐτὸν αὐτοῖς CI | σταυρώσαντες IO* ‖ [7] *ταφέντα EI | καταστήσαντες Q κατέστησα corrigit HUsener | ἐπ' ante αὐτόν om Q | ἐπ' αὐτῷ B* ‖ [8] *μου om CGP | φυλασσόντων CEIP | αὐτόν om CEGI* ‖ [9] *ἐπὶ δὲ τοσοῦτον C ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτ. D ἐπεὶ τοσαύτη I | πονηρία L* ‖ [10] *τοῖς στρατ. ἀργύρια L | ἀργύρια ἱκανὰ IP | ὅτι εἴπατε CDLQ | ὅτι post εἴπατε om CD | εἴπατε τοῖς ὄχλοις P | οἱ μαθ. αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡμῶν κοιμωμένων ὅμως καὶ τὰ ἀργύρια λαβόντες σιωπῆσαι P* ‖ [11] *τὸ σῶμα αὐτοῦ om BI ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν κοιμωμένων ἡμῶν. καίτοι αὐτοὶ λαβ. I | ἔκλεψαν αὐτὸν C | ἀλλ' αὐτοὶ BCL* ‖ [12] *ἐπὶ τὸ σιωπῆσαι O | ἀλλὰ κἀκεῖνοι P | μὲν γὰρ A Thil γάρ om P | ἅπαντα P* ‖ [13] *αὐτόν post μεμαρτ. I | καὶ παρὰ . . . εἰληφέναι om I* ‖ [14] *δέ om CDE lat | ταῦτα δὲ πάντα P | ἀναγάγω D | ἀνήγαγόν σοι C | τῷ κράτει σου cum ABGO Thil τῷ σῷ κράτει LP om (C)DEIQ lat Tisch* ‖ [15] *ψεύσηταί σοι P | ὑπολάβῃ I ὑπολάβεις O*

sect. 43 l. [17] *ἀναγν. οὖν L ἀναγν. τοίνυν P | ὁ om Q | εἶπεν Νέρων ὁ βασιλεύς C* ‖ [18] *οὕτως ἔχει καὶ πάντα δι' αὐτοῦ πέπραχθαι I | δι' ἑαυτοῦ P | πάντα ἐπράχθη BGOQ ταῦτα πάντα ἐπράχθη CLP | δέ om Q | καὶ ὁ πέτρος P*

εἶπεν· Οὕτως ἔστιν, βασιλεῦ. ὁ γὰρ Σίμων οὗτος πλήρης ψεύδους καὶ ἀπάτης ὑπάρχει, κἂν δοκῇ ἑαυτὸν τοῦτο εἶναι, ὅπερ οὐκ ἔστιν, θεός· ἐν δὲ τῷ κυρίῳ μου Ἰησοῦ Χριστῷ ἐστὶν πᾶσα ἡ ἄκρα νίκη, ὃς διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ηὐδόκησεν διὰ τῆς θείας οἰκονομίας τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφῆναι.

44 Σίμων εἶπεν· Οὐκ ἀνέξομαί σου ἐπὶ πολύ, Πέτρε, ἀλλ' ἄρτι προστάξω τοῖς ἀγγέλοις μου, ὅπως ἐλθόντες ἐκδικήσωσίν με ἀπὸ σοῦ. Πέτρος εἶπεν· Οὐ φοβοῦμαι τοὺς ἀγγέλους σου· ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον ἐμὲ φοβηθήσονται ἐν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

45 Νέρων εἶπεν· Οὐ φοβῇ τὸν Σίμωνα, Πέτρε, τὸν τὴν ἑαυτοῦ θεότητα πράγμασι βεβαιοῦντα; Πέτρος εἶπεν· Βασιλεῦ, ἐν ἐκείνῳ ἐστὶν ἡ θεότης, ὃς τὰ ἄδηλα ἐρευνᾷ τῆς καρδίας. νῦν οὖν εἰπάτω μοι τί διαλογίζομαι ἢ τί ποιῶ εἰς τὸν διαλογισμόν μου. πρὸ τοῦ ψεύσασθαι δὲ τοῦτον, τοῖς σοῖς ἐμφανίζω ὠσίν, ἵνα μὴ τολμήσῃ ψεύσασθαι τί διαλογίζομαι. Νέρων εἶπεν· Προσελθὼν ὧδε εἰπέ μοι, τί διαλογίζῃ. Πέτρος εἶπεν· Κέλευσον ἐνεχθῆναι ἄρτον κρίθινον καὶ λάθρα δοθῆναί μοι.

[1] εἶπεν τῷ βασιλεῖ I | οὕτως ἔχει I | βασιλεύς G | post βασιλεῦ add καὶ ταῦτα ἐπράχθη παρ' αὐτοῦ C | ὁ δὲ σίμων CIPQ | οὕτως IOP | μάγος καὶ πληρ. πν. P ‖ [2] ὑπάρχων O | καὶ δοκεῖ Thil | δοκεῖ BCIGOP | καὶ pro κἂν δοκῇ Q | αὐτὸν CL | τοῦτον ἑαυτόν G τοῦτο αὐτόν L | τοῦτον O τοῦ C | εἶναι αὐτὸν θεόν I ἑαυτὸν εἶναι θεόν PQ | ὅπερ οὐκ ἔστιν ἄξιος I | ὅπερ . . . θεός om Q ‖ [3] τῷ κυρ. ἡμῶν BI | πᾶσα om Q ‖ [4] ἡ om CP ἐλπίς pro ἡ ἄκρα νίκη I | ηὐδόκησεν cum BDGLPQ εὐδόκ- ACIO Thil Tisch | διὰ τ. θ. αὐτοῦ οἰκ. CGILOPQ ‖ [5] καὶ τοῖς ἀνθρ. G | συνανεστράφη G

sect. 44 l. [6] ἔξομαί σοι I ἀνέξωμαι CDQ | σε L | ἀλλὰ CO ‖ [7] τοὺς ἀγγέλους μου O Thil | ἐκδικήσουσι(ν) DEL Thil Tisch ‖ [8] διὰ σοῦ C | τοὺς δαιμονικούς σου ἀγγέλους P ‖ [9] γὰρ μᾶλλον BGILO | τ. κυρ. ἡμῶν ἰ. χρ. EQ

sect. 45 l. [11] ὁ νέρων P | φοβεῖ BCGI Tisch ‖ [12] αὐτοῦ CE | τοῖς πράγμασι I | βασιλεῦ om CE ‖ [13] ἐν ante ἐκείνῳ om I | ὅστις τά C | ἄδυτα OP ‖ [14] οὖν om O | μοι om G | post εἰπάτω μοι add ABGPQ Thil ὁ Σίμων quod omisi cum CEILO lat Tisch | τὸ τί διαλ. O | διαλογίζωμαι C | τί ante ποιῶ om LP ἐν τῷ διαλογισμῷ μου BQ | λογισμόν I ‖ [15] ἀλλὰ πρὸ P ἀλλ' ὅμως πρὸ Q | διαψεύσασθαι G | δέ ante τοῦτον om EGIP δὰν (sic) LQ | αὐτὸν OP | τούτῳ post τοῦτον add I | ἐμφανίζει I | τί διαλογίζομαι ζῶ σοι βασιλεὺς ἵνα μὴ τολμήσει ψεύσασθαι G | τί διαλογίζομαι ἐμφανίζω σοι βασιλεῦ ἵνα μὴ τ. ψ. B τι διαλογίζωμαι ante ἵνα μὴ (μοι) τ. ψ. Q ‖ [16] μή post ἵνα om I | τολμήσει BEGIQ Tisch τολμίσης C | διαλογίζωμαι C | τὸ τί διαλογίζομαι P ‖ [17] προσέλθε ὧδε πρός με καὶ Q | μοι om I | τί διαλογίζει BCEGIOQ Tisch | τί διαλογίζει ὁ πέτρος. ὁ πέτρος δὲ G | ὁ δὲ πέτρος προσελθὼν λέγει B ὁ πέτρος δὲ λέγει τῷ βασιλεῖ κρυφίως G τότε ὁ μακάριος πέτρος προσελθὼν ἔγγιστα τοῦ νέρωνος εἶπεν αὐτῷ· βασιλεῦ κέλευσον ἄρτον ἐνεχθῆναι κρίθινον P ‖ [18] ἀχθῆναι C | ἐνεχθῆναί μοι Q | λάθρα καὶ L

Καὶ εἶπεν πάλιν ὁ Πέτρος· Εἰπάτω Σίμων νῦν τί τὸ διαλογισθέν, τί τὸ λεχθέν, τί τὸ γεγονός.

46 *deest.*

47 *Σίμων εἶπεν· Τοῦτο γίνωσκε, βασιλεῦ, ὅτι τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. Πέτρος εἶπεν· Σὺ οὖν ὁ λέγων ἑαυτὸν εἶναι υἱὸν θεοῦ, εἰπὲ τί ἐνθυμοῦμαι· τί ἄρτι πεποίηκα ἐν τῷ κρυπτῷ, σαφήνισον. Ἦν δὲ ὁ Πέτρος εὐλογήσας ὃν εἰλήφει κρίθινον ἄρτον, καὶ κλάσας δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἐν τοῖς χεριδίοις ἐσώρευσεν.*

48 *Τότε ὁ Σίμων μὴ δυνηθεὶς εἰπεῖν τὸ τοῦ ἀποστόλου ἀπόρρητον, ἐβόησεν λέγων· Ἐξελθέτωσαν κύνες μεγάλοι καὶ καταφαγέτωσαν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Καίσαρος. Καὶ ἐξαίφνης ἐφάνησαν κύνες μέγιστοι καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Πέτρον. ὁ δὲ Πέτρος ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς προσευχὴν ἔδειξεν τοῖς κυσὶν ὃν ηὐλόγησεν ἄρτον· ὃν ἰδόντες οἱ κύνες οὐκ ἔτι ἐφάνησαν ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης, ἀλλ' ἔφυγον. Τότε ὁ Πέτρος εἶπεν πρὸς Νέρωνα· Ἰδού, βασιλεῦ, ἔδειξά σοι μάγον καὶ ἀπατεῶνα τὸν Σίμωνα εἶναι, οὐ ῥήμασιν ἀλλ' ἔργοις· ὁ γὰρ ἀγγέλους ὑποσχόμενος κατ' ἐμοῦ πέμπειν, κύνας παρήγαγεν, — ἵνα δείξῃ ἑαυτὸν οὐ θεϊκοὺς ἔχειν ἀγγέλους ἀλλὰ κυνικοὺς δαίμονας.*

[1] *ὡς δὲ ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι εἶπεν ὁ πέτρος Q ὡς δὲ ἐκέλευσεν ἀχθῆναι (ἐνεχθῆναι E) καὶ λάθρα τῷ πέτρῳ δοθῆναι εἶπεν ὁ πέτρος CE Tisch ἐνεχθέντος δὲ τοῦ ἄρτου εἶπεν ὁ πέτρος I | πάλιν εἶπεν GL | ὁ ante πέτρος om BCL | ὁ πέτρ. πρὸς τὸν σίμωνα P | νῦν σίμων EI Tisch νῦν ὁ σίμων CG | τί τὸ διαλογισθέν om BGL ‖* [2] *καὶ τί τὸ λεχθέν I | διαλεχθέν Q | καὶ τί τὸ γεγονός P | γεγονώς IOQ*

sect. 47 l. [4] *βασιλεύς C ἀγαθὲ βασιλεῦ EPQ ‖* [5] *οὐκ οἶδεν C ἄλλος οὐκ οἶδεν P | εἶδεν CGIQ | εἷς om C | ὁ θεὸς ὁ πατήρ μου μόνος G ‖* [6] *τέως σὺ ὁ λέγων P | ὁ om EG | λέγεις C | σεαυτὸν C | εἶναι υἱὸν θεοῦ cum GLOP υἱὸν εἶναι θεοῦ A Thil υἱὸν θεοῦ εἶναι BI εἶναι om EQ Tisch εἶναι θεόν C | τί ἐνθυμοῦμαι om C ‖* [7] *ἢ τί I | ἄρτι om C τί δὲ καὶ ἄρτι P | τῷ om B | κρυπτῷ μάλω (sic) σαφήνισον P | ὁ om I ‖* [8] *εἴληφε(ν) BCGIOP | κρίθινον om CQ | κόψας G | δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ om O | δεξιᾷ τε C ‖* [9] *ἐν om I | χειριδίοις BE Thil Tisch | ἐν ταῖς χερσί(ν) CP add αὐτοῦ C | ἐσώρευεν Thil ἐσόρευεν G κατεῖχε P*

sect. 48 l. [10] *σίμων ὁ μάγος (om ὁ ante σιμ.) I | τό om Q | τοῦ πέτρου G ‖* [11] *ἐξελθάτωσαν BDL Tisch ‖* [12] *ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ σίμων ἐξαίφνης P ‖* [13] *ὅρμησαν CGLO | ὁ δὲ μακάριος πέτρος P | ὅ δε ποιήσας προσευχὴν I ‖* [14] *τὰς χεῖρας αὐτοῦ P | εἰς εὐχὴν G εἰς τὸν οὐρανόν DP καὶ προσευξάμενος C | ἐκράτει pro ἔδειξε τοῖς κυσίν G | ηὐλόγησεν cum BDGIL Tisch εὐλόγ- ACEOP Thil ‖* [15] *ὡς δὲ ἴδον οἱ κύνες C | εὐθέως ἐτράπησαν pro οὐκ ἔτι ἐφάνησαν C | ἀπὸ τῆς ὥρας . . . ἔφυγον om I ‖* [16] *ὁ om GLO | πρὸς τὸν νέρωνα G ‖* [17] *αὐτὸν σίμωνα Q | τὸν σίμωνα ante μάγον καὶ ἀπατ. G | ἀπαταιῶνα ABCGQ ‖* [18] *ὑποσχώμενος I ὑπισχούμενος L ‖* [19] *προσήγαγεν I παρῆγεν B | δείξει CGI | αὐτὸν C | ἀγγέλους ἔχει I ‖* [20] *καὶ κυνικοὺς L*

49 *Τότε ὁ Νέρων πρὸς τὸν Σίμωνα εἶπεν· Τί ἐστιν, Σίμων; νομίζω, ἡττήμεθα. Σίμων εἶπεν· Οὗτος καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Παλαιστίνῃ καὶ Καισαρείᾳ τὰ αὐτά μοι ἐποίησεν.*

50 *Τότε ὁ Νέρων πρὸς τὸν Παῦλον ἐπιστραφεὶς ἔφη· Σὺ διὰ τί οὐδὲν λέγεις, Παῦλε; Ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος καὶ εἶπεν· Γίνωσκε τοῦτο, βασιλεῦ, ὅτι ἐὰν ἀπολύσῃς τὸν μάγον τοῦτον τοιαῦτα πράττειν, μέγιστον τῇ πατρίδι σου αὐξάνει κακὸν καὶ τὴν βασιλείαν σου ἀπὸ τῆς ἰδίας στάσεως καταβιβάσει. Ὁ δὲ Νέρων τῷ Σίμωνι εἶπεν· Τί λέγεις σύ, Σίμων, πρὸς ταῦτα; Ὁ δὲ Σίμων εἶπεν· Ἐγὼ ἐὰν μὴ φανερώσω ἐμαυτὸν καὶ ὑποδείξω εἶναι θεόν, οὐδείς μοι τὸ ὀφειλόμενον ἀπονέμει σέβας. Νέρων εἶπεν· Καὶ νῦν τί χρονίζεις καὶ οὐκ ἀποδεικνύεις ἑαυτὸν θεόν, ὅπως ἂν οὗτοι τιμωρηθῶσιν;*

51 *Σίμων εἶπεν· Κέλευσόν μοι πύργον οἰκοδομῆσαι ὑψηλὸν ἀπὸ ξύλων, καὶ ἀνελθὼν ἐπ' αὐτῷ καλέσω τοὺς ἀγγέλους μου καὶ προστάξω αὐτοῖς, ἵνα πάντων ὁρώντων ἀναγάγωσί με πρὸς τὸν πατέρα μου εἰς τὸν οὐρανόν. τοῦτο δὲ οὗτοι μὴ δυνάμενοι ποιῆσαι ἐλέγχονται ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν ἀπαίδευτοι. Ὁ δὲ Νέρων*

sect. 49 l. [1] *ὁ om O | εἶπεν πρὸς τὸν σίμωνα I | τὸν om O | ἔφη GL | τί ἐστιν τοῦτο C* ‖ [2] *ἡττώμεθα C ἡττειούμεθα O ἡττήθημεν EG Tisch | ὁ σίμων G | ἀγαθὲ βασιλεῦ, οὗτος P | οὕτως IL* ‖ [3] *ἐν τῇ παλαιστίνῃ ὅλῃ I | καὶ Καισαρείᾳ τὰ αὐτά μοι om I καὶ Καισαρείᾳ om C | ταῦτα BCGLPQ*

sect. 50 l. [4] *ὁ om L | ἐπιστραφεὶς om BGL ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸν παῦλον CI γραφῆς (i. e. στραφεὶς) Q | εἶπε(ν) IPQ | σὺ τί λέγεις P* ‖ [5] *οὐ λέγεις Q | λαλεῖς B | καὶ ἀποκριθεὶς B ἀποκριθεὶς δέ (om καὶ εἶπεν) I | λέγει αὐτῷ (om καὶ εἶπεν) P* ‖ [6] *ἐὰν μὴ ἀπολύσῃς CP | ἀπολύσεις GI | τὸν ἐπάρατον μάγον τοῦτον P | post τοῦτον add καὶ κωλύσεις τοῦτον G | τὸν τὰ τοιαῦτα πράττων C* ‖ [7] *τοιαῦτα οὕτως πράττοντα I τοιαῦτα πράττοντα ἔργα P | μέγιστα . . . κακά C | αὐξάνῃ D αὐξάνῃς O αὐξάνεις L (non A) Thil | ἀνεξίκακον pro αὐξ. κακ. B* ‖ [8] *τῆς βασιλείας σου I | τῆς ἰδίας σου στάσεως I* ‖ [9] *τὸν σίμωνα ἔφη I | τί δὲ Q | σύ om BO* ‖ [10] *δέ om G | ἐγὼ ἐὰν μὴ . . . Νέρων εἶπεν om Q | βασιλεῦ, ἐγὼ P | ὑμῖν φανερώσω αὐτὸν (om ἐὰν μή) C | εἰ μή BGI (εἰμί) LO | ἑαυτὸν GO | δείξω BGL | ὑποδ. πᾶσιν εἶναι με θεόν P* ‖ [11] *ἀπονέμει . . . καὶ οὐκ om P | ἀπονέμῃ GO | Νέρων εἶπεν om O* ‖ [12] *νῦν om I | ἀποδείκνυε (om καὶ οὐκ) C | ἑαυτὸν θεόν om O σεαυτόν GP | ὅστις εἶ post σεαυτόν P | θεόν om L(P?)* [13] *καὶ αὐτοὶ I | τιμωρηθῶσιν οὗτοι P*

sect. 51 l. [14] *καὶ εἶπεν σίμων τῷ βασιλεῖ εἰπόντι αὐτῷ ταῦτα O | ὁ σίμων I | κύριε βασιλεῦ κέλευσον (om μοι) P | οἰκοδομηθῆναι BCDOP γενέσθαι I | ὑψηλόν om O | ἀπὸ ξύλων ὑψηλῶν P* ‖ [15] *ξύλου L ξύλον I | ἐπ' αὐτόν BDEGLQ Tisch πρὸς αὐτὸν I | καὶ καλέσω Q* ‖ [16] *καὶ προστάξω αὐτοῖς om CP | αὐτοὺς GI | δρῶντες Q | ἀνάγουσιν CQ ἀγάγωσι I |* [17] *τοῦτο οὖν COPQ οὗτοι οὖν τοῦτο I | αὐτοὶ O* ‖ [18] *ἄνθρωποι εἶναι ἀπ. CP item sed praem ὅτι Q ὅτι μάγοι εἰσὶν καὶ ἀπαταιῶνες B | ἀπαιδ. εἰσίν L*

τῷ Πέτρῳ εἶπεν· Ἀκήκοας, Πέτρε, τὸ παρὰ Σίμωνος εἰρημένον; ἐκ τούτου φανήσεται, ὅσην δύναμιν ἔχει ἢ οὗτος ἢ ὁ θεὸς ὑμῶν. Πέτρος εἶπεν· Κράτιστε βασιλεῦ, εἰ θέλεις, δύνασαι νοῆσαι, ὅτι δαιμόνων πεπλήρωται. Νέρων εἶπεν· Τί μοι λόγων περιόδους ποιεῖτε; ἡ αὔριον ἡμέρα ὑμᾶς δοκιμάσει.

52 *Σίμων εἶπεν· Εἰ μὴ πιστεύεις, ἀγαθὲ βασιλεῦ, ὅτι μάγος οὐκ εἰμί, κέλευσον ἀποκεφαλισθῆναί με ἐν τόπῳ σκοτεινῷ, κἀκεῖ με ἐσφαγμένον κατάλειπε, καὶ ἐὰν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μὴ ἀναστῶ, γνῶθί με μάγον εἶναι· ἐὰν δὲ ἀναστῶ, γίνωσκε υἱόν με εἶναι τοῦ θεοῦ.*

53 *Τοῦτο δὲ γενέσθαι κελεύσαντος τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ σκοτίᾳ, τῇ μαγικῇ αὐτοῦ τέχνῃ ὁ Σίμων ἔπραξεν, ἵνα κριὸς ἀποκεφαλισθῇ· ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ὁ κριὸς ὡς Σίμων ἐφάνη, ἕως οὗ ἀπεκεφαλίσθη ἐν τῇ σκοτίᾳ. Ἐρευνήσας γὰρ ὁ ἀποκεφαλίσας*

[1] *ἔφη τῷ πέτρῳ I | τῷ Πέτρῳ om C | τί παρὰ τοῦ σίμωνος εἴρηται C τὰ παρὰ σίμωνος εἰρημένα G | τοῦ σίμωνος CO* ‖ [2] *ἐκ τούτου οὖν G | φαίνε σε τέως πόσην δύναμιν ἔχεις I | ὅς τὴν δύναμιν L | ἢ prius om BCEPQ | εἰ . . . εἰ pro ἢ . . . ἢ G | οὕτως IQ | ου pro ἢ altero Q | ἡμῶν GQ σοῦ (BCE) Tisch nulla uaria lectione adnotata. item ut uid P sed ὑμῶν AILO Thil* ‖ [3] *κράτιστε om B | βασιλεὺς G | θέλης BO θέλεις τοῦ C | γνωστὸν νοῆσαι ἔστω σοι I | δύνασθαι G | ἐννοῆσαι O* ‖ [4] *ἄλτος δαιμόνων I | δαιμονίων EO Tisch | πεπλήρωται οὗτος L | λόγους περιόδων (περιόδον P) BIP λόγους etiam GQ* ‖ [5] *ποιεῖται IO | ἡμᾶς O ὑμῶν I | δοκιμάσει ὑμᾶς P | δοκιμάση O*

sect. 52 l. [6] *καὶ πάλιν σίμων ἔφη C | ἢ οὐ πιστ. C οὐ πιστ. (om εἰ) I | μή om BQ μοι G | πιστεύσεις IO | ἀγαθέ om I | βασιλεύς G | μάγος cum BGILOPQ Thil Tisch μέγας ACDE* ‖ [7] *οὐκ om C | post εἰμί add ἀλλ' υἱὸς θεοῦ P | ἐν τῷ σκοτεινῷ B εἰς τόπον σκοτινόν G | καὶ ἐκεῖ C* ‖ [8] *ἐσφαγμένον om CD ἐσφαμένον L | καταλιπεῖν (E)P καταλείψαι G κατάλειψε I κατέλιπεν Q ἐγκατέλιπε C ἐνκατάλειπε D | post καταλ. add ἕως τρίτην ἡμέραν I | ἂν Q | ἐν τῇ τρίτῃ (om ἐάν) I | τρίτην ἡμέραν (om artic) L | μὴ ἀναστῶ . . . ἐὰν δέ om per homoeotel P* ‖ [9] *γνώθη O | εἰ δὲ GIQ | γίνωσκη O | με υἱόν P* ‖ [10] *τοῦ om IQ*

sect. 53 l. [11] *τούτου IQ | ἐκέλευσεν οὖν ὁ καῖσαρ τοῦτο γενέσθαι L | τοῦ καίσ. κελευσ. γενέσθαι DI κελευσ. τοῦ καισ. γενέσθαι P | κελευσ. νέρωνος Q | καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ B ἐν τῇ σκοτίᾳ om C | τῇ om O* ‖ [12] *σκοτείᾳ IO | ὁ οὖν σίμων τῇ μαγ. ἀντ. τεχν. L | ἀποκεφαλισθεὶς τῇ μαγ. αὐτοῦ τεχνῇ B | αὐτοῦ post τέχνῃ Thil | τέχνῃ hoc loco om C | τὴν μαγικὴν τέχνην (om αὐτοῦ) O | ἔπραξεν ὁ σίμων B ὁ σίμ. ἔπρ. τέχνῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ C | ὁ κριὸς O | ἀντ' αὐτοῦ ἀποκεφ. BL ἀποκεφαλ. ἀντ' αὐτοῦ CIP | ἀποκεφ. ἐν τῇ σκοτείᾳ BO* ‖ [13] *ἐπὶ τοσοῦτον . . . ἐνεκεφαλίσθη om per homoeotel A Thil | ἐπεὶ δὲ τοσοῦτον I | ὡς σίμων cum BIG ὡς ὁ σίμων LP ὁ σίμων (om ὡς) CDE lat Tisch σίμων (om ὡς) OQ | εὑρέθη O | ἕως ἂν L οὗ om GQ* [14] *ἀποκεφαλισθῇ DL | ἐρευν. δὲ PQ*

αὐτὸν καὶ προαγαγὼν εἰς τὸ φῶς τὴν κεφαλὴν εὗρεν αὐτὴν τὴν κεφαλὴν κριοῦ· ἀλλ' οὐδὲν τῷ βασιλεῖ εἰπεῖν ἐτόλμησεν, ἵνα μὴ μαστίξῃ αὐτόν, κελεύσαντι τοῦτο ἐν ἀποκρύφῳ πραχθῆναι. ἐντεῦθεν οὖν ἔλεγεν ἑαυτὸν ὁ Σίμων τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἐγερθῆναι, ὅτι τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ καὶ τὰ μέλη ἦρεν, τὸ δὲ αἷμα ἐκεῖσε προσεπέπηκτο, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἔδειξεν ἑαυτὸν τῷ Νέρωνι λέγων αὐτῷ· Ποίησον ἐκμαγῆναι τὸ αἷμά μου τὸ ἐκχυθέν, ὅτι ἰδοὺ ἀποκεφαλισθεὶς καθὼς ὑπεσχόμην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστην.

54 *Καθὼς δὲ εἶπεν ὁ Νέρων, ὅτι ἡ αὔριον ἡμέρα ὑμᾶς δοκιμάσει, στραφεὶς πρὸς τὸν Παῦλον λέγει· Σὺ Παῦλε διὰ τί οὐδὲν φθέγγῃ;*

55 *Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Παῦλος εἶπεν· Τούτου τοὺς λόγους μὴ βουληθῇς ἀκούειν, βασιλεῦ. ἀπατεὼν γάρ καὶ μάγος ἐστὶν καὶ εἰς ἀπώλειαν θέλει ἀγάγαι τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν βασιλείαν σου. ὥσπερ γὰρ οἱ Αἰγύπτιοι μάγοι Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἐπλάνησαν τὸν Φαραὼ καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ, ἕως οὗ κατεπον-*

[1] *προσαγαγὼν CGIO | τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς τὸ φῶς I | εὑρέθη pro εὗρ. αὐτ. τ. κεφ. B | τὴν κεφαλήν om C | αὐτήν om GL τήν om CDOPQ οὖσαν pro τήν I ‖ [2] τοῦ κριοῦ L | οὐ μὲν I | τετόλμηκεν I ‖ [3] μαστίξει BDEGI Tisch τιμωρίσει C | κελεύσαντι ego correxi κελεύσαντα ABEGLO Thil κελεύσας C Tisch κελεύσαντος PQ | κελευσ. . . . πραχθῆναι om DI | δὲ τοῦτον pro τοῦτο Q | πραχθ. ἐν ἀποκρύφῳ G ἐν ἀποκρύφῳ τόπῳ PQ | [4] ἑαυτόν om BGP αὐτὸν C | ἀναστῆναι pro ἐγερθ. ante τῇ τρ. ἡμ. I | τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ IP ‖ [5] κατὰ μέλη L | εἶρεν B | εὗρεν AD add καὶ κατέκρυψε(ν) CDP ‖ [6] προσέπικτον C πέπηκτο G ἐπεπήκτο L | τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ GP τῇ τρίτῃ αὕτῃ ἡ ἡμέρᾳ I | τῷ om G | σίμωνι pro Νέρωνι Q ‖ [7] αὐτῷ om B | post λέγων add ἰδοὺ βασιλεὺς ὑπεσχόμην σοι ἀποκεφαλισθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστην. καὶ ἰδοὺ πάρειμι. ἀλλὰ ποιησον I | πρόσταξον ἐπαρθῆναι pro ποιησ. ἐκμαγ. P | ἐκπαγῆναι G ἐκμιγῆναι I | σου pro μου Q μου om P | ὅτι ἰδοὺ ἀποκεφ. . . . δοκιμάσει om I ‖ [8] ἀπεκεφαλίσθην O*

sect. 54 l. [9] *τοῦ δὲ νέρωνος ἐν ἐκπρήξει (sic) γενομένου, στραφεὶς (om ὅτι . . . δοκιμάσει) P | δέ om CQ | προεῖπεν B | ὅπερ αὔριον C | αὐρινὴ O | αὔριον ἡμέραν Q ‖ [10] στραφεὶς δὲ Q | στραφεὶς δὲ ὁ βασιλεύς C στραφεὶς δὲ ὁ νέρων I | ἔφη CDIP εἶπεν O | σὺ Παῦλε om BGIL σὺ δὲ παῦλε D | [11] φθέγγῃ cum AILP Thil φθέγγει BCDEGOQ Tisch*

sect. 55 l. [12] *ὁ δὲ εἶπεν DP ἀποκριθεὶς (om δέ) C | λέγει G ἔφη I | τούτους CGILOQ ‖ [13] βουληθεὶς GQ φοβηθεὶς IP | ἀκούων I ‖ [14] θέλη O θέλει om Q | ἀγάγαι cum ACDG ἀγαγεῖν BIL (ἀγάγειν) OPQ Thil Tisch | τὴν ψυχήν σου ἀγάγαι G τὴν ψυχήν σου καὶ om hoc loco I τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν σὴν O | σου bis om Q | καὶ τὴν βασιλείαν σου om C | post τὴν βασ. σ. add οὐ μόνον δὲ ταύτην ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν σου I ‖ [15] οἱ μάγοι I μάγοι om DE Tisch | ἰαννὶς CEIL ἰαννῆς P | ἰαμβρὶς ACEGIO Thil ἡ ἀμβρὶς L | ἐπλάνησε A ‖ [16] τῷ φαραὼ καὶ τῷ στρατοπαίδῳ Q | ἅπαν τὸ στρατ. I | ἐποντίσθη CD ἐκαταποντίσθη Q*

τισθῇ ἐν τῇ θαλάσσῃ, οὕτως καὶ οὗτος διὰ τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ διαβόλου παιδεύσεως πείθει τοὺς ἀνθρώπους πολλὰ κακὰ εἰς ἑαυτοὺς ποιεῖν, καὶ πολλοὺς τῶν ἀκεραίων ἐξαπατᾷ πρὸς πειρασμὸν τῆς βασιλείας σου.

56 *Ἐγὼ δὲ θαρρῶ τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι τάχιον φανερώσει αὐτὸν τὸ τίς ἐστιν, καὶ ὅσον δοκεῖ ἑαυτὸν ὑψῶσαι εἰς τὸν οὐρανόν, τοσοῦτον καταποντισθήσεται εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ᾅδου, ὅπου ἐστὶν ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.*

57. *Νέρων εἶπεν· Τίς ἐστιν ἡ τοῦ Χριστοῦ διδαχὴ τοῦ σοῦ διδασκάλου; Εἶπεν δὲ Παῦλος· Περὶ τῆς τοῦ διδασκάλου μου διδαχῆς ἧς ἐπερώτησας, οὐ χωροῦσιν ταύτην εἰ μὴ οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ τὴν πίστιν προσιέμενοι. ὅσα γὰρ τῆς εἰρήνης ἐστὶν καὶ ἀγάπης, ταῦτα ἐδίδαξεν. κἀγὼ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπλήρωκα τὸν λόγον τῆς εἰρήνης, καθὼς παρ' αὐτοῦ ἔμαθον.*

58 *Ἐδίδαξα γάρ, ἵνα τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγοῦνται· τοὺς*

[8] Matth. 8, 12 ‖ [14] Rom. 15, 19 ‖ [17] Rom. 12, 10

---

[1] *τῇ om P | καὶ οὗτος om BC | οὕτως bis I | τοῦ πατρ. αὐτ. τῆς G | τοῦ σατανᾶ I* ‖ [2] *τοῦ ante διαβ. om Q | κελεύσεως O | πείθει τοὺς ἀνθρώπους om I πείθη αὐτοὺς O* ‖ [3] *εἰς ἑαυτοὺς om Q | εἰς ἑαυτ. ποιεῖν om C | αὐτοὺς GP | ἀκεραιοτέρων ἀπατᾶν I | ἐξαπατῶν Q* ‖ [4] *σου om Q*

sect. 56 l. [5] *τὸ γὰρ αἷμα τοῦτο τὸ ἐκχυθὲν κριοῦ ἐστιν praem ob transpositionem C | θαρρῶ cum CILOPQ θαρρῶν ABDG Thil | ἐν τῇ δυνάμει P | τοῦ κυρίου ἡμῶν Q τ. κ. ἡ μου O* ‖ [6] *ἑαυτὸν L | τό ante τίς om CQ | ἔσται Q* ‖ [7] *ὑψῶσαι ἑαυτὸν P* ‖ [8] *τόν ante βυθόν om P | ἐστίν om EQ Tisch*

sect. 57 l. [10] *τί CDO | τοῦ Χριστοῦ om BCP τοῦ χρ. σου O | ἡ διδαχὴ τοῦ χριστοῦ GIL | τῆς om Q | post τοῦ σοῦ διδασκ. add ἀπάγγειλον ἡμῖν P* ‖ [11] *ὁ παῦλος O | παῦλος εἶπεν (om δέ) C ὁ παῦλος εἶπεν DP ἀποκριθεὶς δὲ ὁ παῦλος εἶπεν I | τοῦ διδασκ. χριστοῦ μου O* ‖ [12] *ἧς om CL | ἧς ἐπερώτησας om I | ἐρώτησας D | οὐ χωροῦσιν C (χωρῶσιν) GLOQ lat Tisch οὐχ ὁρῶσι(ν) ABDEIP Thil | ταύτην om O αὐτήν CDEP Tisch | εἰ μὴ οἱ καθ. τῇ καρδίᾳ] ἡμῖν διὰ Q | οἱ om G | καθαρῷ A καθαρᾷ Thil sine teste ἐν καθαρῇ οὖσιν C* ‖ [13] *τῇ πίστει DGL καὶ τῇ πίστει BP add αὐτοῦ P καὶ οἱ ἐν πίστει C | πιστῶς προίεμαι νόει I | ὡς γὰρ Q | οὗτος γάρ ἐστι μόνος τῆς εἰρήνης διδάσκαλος καὶ τῆς ἀγάπης δοτήρ pro ὅσα γὰρ . . . ἐδίδαξεν P* ‖ [14] *καὶ τῆς ἀγάπης BCG | ταῦτα om G πάντα C | πράττει pro ἐδίδαξεν I | κἀγὼ δὲ . . . ἐδίδαξα γὰρ om per homoeotel Q | κἀγὼ δὲ P | κύκλῳ μέχρι L* ‖ [15] *τοῦ θεοῦ pro τῆς εἰρήνης G | καθὼς ἐδιδάχθην παρ' αὐτοῦ I*

sect. 58 l. [17] *ἐδίδ. γὰρ ἐν πρώτοις P | ἵνα om I | τῇ om Q | ἀλλήλως G ἀλλήλοις Q | προηγήσωνται C προηγήσονται PQ προηγούμενοι I προηγώμενοι O προτιμήσονται D*

ὑπερέχοντας καὶ πλουσίους μὴ ὑπεραίρεσθαι καὶ ἐλπίζειν ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν τίθεσθαι· τοὺς πτωχοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ χαίρειν πτωχείᾳ· τοὺς πατέρας διδάξαι τὰ τέκνα αὐτῶν παιδείαν τὴν ἐν φόβῳ θεοῦ· τὰ τέκνα πειθαρχεῖν τοῖς γονεῦσιν εἰς νουθησίαν σωτηριώδη. ἐδίδαξα τὰς ἐκκλησίας τῶν πιστευόντων πιστεύειν εἰς ἕνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον, καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ τὸν κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστόν.

59 *Αὕτη δέ μοι ἡ διδαχὴ οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδόθη, τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μοι λαλήσαντος, ὃς καὶ ἀπέστειλέν με ἐπὶ τὸ κήρυγμα, εἰρηκώς μοι· Πορεύου, ὅτι ἐγὼ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ἢ ποιήσῃς ἐγὼ δικαιώσω.*

60 *Ταῦτα ἀκούσας ὁ Νέρων ἐξέστη, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Πέτρον εἶπεν· Σὺ τί λέγεις; Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· Πάντα ὅσα ὁ*

[1] 1. Tim. 6, 17 ‖ [3] Ps. 73, 28; 78, 7 | Eph. 6, 4 ‖ [4] Eph. 6, 1; Col. 3, 20 ‖ [9] Gal. 1, 1 ‖ [12] Act. 22, 21; 18, 10 *cf* Ies. 41, 10; Ier. 1, 8

[1] *ἄρχοντας O | καί ante πλουσ. om I | μὴ ἐλπίζειν BGO ‖ [2] τῇ τοῦ πλούτου DEP | πλούτω LQ | ἐπὶ τὸν θεὸν OP | τὸν θεὸν τὸν ζῶντα P τὴν ἐλπίδα ἔχειν I | αὐτοῦ OP ‖ [3] χαίρεσθαι CDPQ χαίρειν om O | πτωχία IO | τοὺς πατέρας . . . φόβῳ θεοῦ om Q ‖ [4] αὐτῶν τὰ τέκνα G | αὐτῶν om O | τὴν ἐν Χριστῷ ἐπίγνωσιν pro παιδείαν τ. ἐ. φ. θεοῦ C | ἐν παιδείᾳ καὶ φόβῳ I | παιδίαν BEO | φόβῳ κυρίου IL ‖ [5] νουθησίαν cum E lat Tisch cf Eph. 6, 4 μαθησίαν BCDGOPQ μάθησιν L μαθητείαν A Thil διδασκαλίαν I | τὴν σωτηριώδη G | ἐδίδαξα om P ἐπέδειξα O | ταῖς ἐκκλησίαις O ‖ [6] τῶν πιστευόντων om DP | τῶν πιστῶν L | ἀγαπᾶν καὶ πιστεύειν P τοῦ πιστεύειν I | πατέρα om BDP ‖ [7] καὶ ἀόρατον I | ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον om BCDPQ | καί ante ἀκαταλ. om O | ἀκατάλυπτον L | μονογεννῆ G ‖ [8] τὸν κύρ. ἡμῶν BCIQ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα pro τὸν κυρ. μ. Ἰ. Χριστόν D item καὶ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν αὐτοῦ πνεῦμα P καὶ τὸ πνεῦμα ἅγιον τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον Q | post Χριστόν add καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα οὐδὲ δι' ἀνθρώπου ἐδιδάχθην I*

sect. 59 l. [9] *δέ om C | δ' ἐμὴ pro δέ μοι L | μοι om I | μου BQ | μοι ἐστιν C | ἡ εὐχὴ G | βασιλεῦ post διδαχή P | οὐκ ἀπ' ἀνθρώπου Q | οὐκ ἀνθρώπων (om ἀπ') C οὐκ ἀνθρώπου D | ἐξ pro δι' C | οὐδὲ δι' ἀνθρώπου om P pro his ἐδιδάχθην (exp) I ‖ [10] ἀνθρώπων altero loco BO | ἀλλὰ διὰ Ἰ. Χρ. . . . ἐκ τοῦ οὐρανοῦ om C | μου ἐδώθη G μοι ἐδόθη P ἐδόθη μοι E | τοῦ prius om BGILP μοι δοθέντος καὶ λαλήσαντος Q ‖ [11] μοι ante λαλησ. om P | ἀπέστ. μοι I | εἰρηκός IO λέγων (om μοι) G ‖ [12] πορεύου ἐν εἰρήνῃ P | εἰμί BO | ὅσα ἐὰν A ‖ [13] post εἴπῃς add καὶ ἀναγγελεῖς C | ἢ ποιήσῃς om L | ποιήσεις ἢ εἴποις I ποιήσεις BCDGIPQ Tisch ποιήσις O | ἐγώ σε δικαιώσω P*

sect. 60 l. [14] *καὶ ταῦτα D ταῦτα καὶ ἕτερα πλείονα τούτων P | ἀνέστη C ‖ [15] ἔφη pro εἶπεν I | πέτρε post λέγεις I | καὶ ὁ πέτρος CDILOPQ | εἶπεν pro ἔφη D | ὅσα ἐλάλ. ὁ παῦλος GILOQ*

Παῦλος ἐλάλησεν ἀληθῆ εἰσιν· καὶ γὰρ ἔκπαλαι πολλὰ ἐδεξάμην παρὰ τῶν ἡμετέρων ἐπισκόπων γράμματα, τῶν ὄντων εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περὶ τῶν γενομένων καὶ λαλουμένων ὑπ' αὐτοῦ. διώκτου γὰρ αὐτοῦ ὄντος τοῦ νόμου, φωνὴ αὐτὸν τοῦ Χριστοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκάλεσεν, καὶ ἐδίδαξεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι οὐκ ἦν ἐχθρὸς κατὰ φθόνον τῆς ἡμετέρας πίστεως ἀλλὰ κατὰ ἄγνοιαν. καὶ γὰρ ἐγένοντο πρὸ ἡμῶν ψευδόχριστοι ὡς καὶ ὁ Σίμων καὶ ψευδαπόστολοι καὶ ψευδοπροφῆται, οἵτινες κατὰ τῶν ἱερῶν χαραγμάτων ἐλθόντες ἐπετήδευσαν κενῶσαι τὴν ἀλήθειαν· καὶ κατὰ τούτων οὖν ἀναγκαῖον ἦν τοῦτον προχειρίσασθαι τὸν ἄνδρα τὸν ἐκ παιδόθεν οὐδὲν ἕτερον παιδευθέντα, εἰ μὴ τοῦ θείου νόμου ἐρευνᾶν τὰ μυστήρια, ἐν οἷς τῆς ἀληθείας ἔκδικος καὶ τοῦ ψεύδους γένηται διώκτης. ἐπεὶ τοίνυν ὁ διωγμὸς αὐτοῦ οὐ διὰ φθόνον ἐγένετο, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ νόμου ἐκδίκησιν, αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προσωμίλησεν αὐτῷ λέγουσα· Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις· παῦσαι οὖν διώκων με, ὅτι ἐγώ εἰμι

[15] Act. 9, 5; 22, 8

[1] *ἐλάλησε καὶ λαλεῖ P | ἀληθεῖ O ἀληθειά I | ἐστὶν C τυγχάνουσι DP | ἔκπαλαι τὸν χρόνον I | ἐδιδαξάμην C ||* [2] *ἐκ τῶν ἡμ. G | ἡμετέρων om I | γράμματα . . . ὑπ' αὐτοῦ om I sed add pro his χάριν τῶν γενομένων ὑπὸ παύλου | ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ CDLOP | ἅπασαν (om εἰς) Q ||* [3] *περὶ om C | γινομένων CO | λαλημένων PQ | ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου παύλου C ||* [4] *γάρ om O | ὄντως GIO | τὸ πρότερον pro τοῦ νόμου P | τοῦ Χριστοῦ om CDEI Tisch post οὐρανοῦ L ||* [5] *ἐκ τῶν οὐρανῶν O | ἐκάλεσεν ἐκ τοῦ οὐρ. G | τὴν ἀληθ. καὶ ἐφάνη P | ὅτι om C ||* [6] *καταφρονῶν DP | τῆς ἡμετέρας (ὑμετ- I) πίστεως post κατ' ἄγνοιαν IO | τισὶν ἑτέρας πιστ. L | κατὰ ἄγνοιαν ἔπραττεν ἅπερ ἐποίει P ||* [7] *γάρ om L | ἐγένετο CD | ἐγένοντο καὶ G | καὶ ψευδαπόστολοι ante ὡς καὶ ὁ σίμων G | ὥσπερ καὶ σίμων I | ὁ σίμων οὗτος BP ||* [8] *καὶ ψευδαπόστολοι om BI | ψευδαπόστολος (om καὶ priore) C | οἵτινες καὶ τῶν DP | κατὰ τῶν ἱερῶν χαραγμ. om C ||* [9] *θείων pro ἱερῶν I | γραμμάτων AD Thil δογμάτων O | ἐλθόντες om CDE Tisch ἐλθόντων Q | ἐπιτήδευσαν AEGI ἐβουλήθησαν C | κενῶσαι . . . κατὰ τούτων om I | κενῶσαι] in marg ματαιοποιῆσαι A ||* [10] *καὶ om B | κατὰ τοῦτο DE | κατὰ τὸ (om τούτων οὖν) O | κατ' αὐτῶν pro κατὰ τούτων οὖν L | οὖν om CDEP(O) Tisch | ἀναγκαῖον οὖν I | ἐστιν I εἶναι L | τοῦτον om GO | προχειρισθῆναι L χειρίσασθαι O ||* [11] *ἐκ παιδίου Thil | ἐκ παιδιόθεν αὐτοῦ μηδὲν ἕτερον C | ἄλλο pro ἕτερ. B | ἕτερον παιδευθέντα om I | πράξαντα C | εἰ μὴ τὸ τοῦ BG εἰ μὴ τὰ τοῦ I ||* [12] *νόμου om C | ἐρευνᾶ D | τά om I | τῆς ἀληθ. γίνεται C | ἐνδίκως G ||* [13] *καὶ οὐ ψεύδους I | γένηται om hoc loco C ἐγένετο I γίνεται O ||* [14] *αὕτη AGL | κατῆλθεν pro αὐτὴ ἡ I ||* [15] *προσομίλησεν CDEG Tisch | προσομ. αὐτῷ om I | αὐτῷ om L | σαῦλε σαῦλε ἐγώ εἰμι P ||* [16] *ἰησοῦς χριστὸς O | διώκης O | παῦσαι . . . τῆς ἀληθείας om I | παῦσον L | παῦσαι οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν P*

ἡ ἀλήθεια, ἧς ὑπεραγωνίζεσθαι φαίνῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας.' ὡς οὖν ἔγνω οὕτως εἶναι, καταλιπὼν ὅπερ διεξεδίκα, ἤρξατο διεκδικῆσαι ταύτην τὴν τρίβον τοῦ Χριστοῦ ἣν ἐδίωκεν, ἥτις ἐστὶν ὁδὸς ἀληθείας τοῖς εἰλικρινῶς πορευομένοις ἐν αὐτῇ.

61 *Ταῦτα εἰρηκότος Πέτρου ὁ Σίμων εἶπεν πρὸς Νέρωνα· Ἐννόησον, ἀγαθὲ βασιλεῦ, ὅτι συνέπνευσαν οὗτοι οἱ δύο κατ' ἐμοῦ· ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ ἀλήθεια, καὶ οὗτοι ἐναντία μου φρονοῦσιν. Πέτρος εἶπεν· Οὐδεμία ἐν σοὶ ἀλήθειά ἐστιν, ἀλλὰ πάντα ψευδῆ λέγεις.*

62—66 *desunt.*

67 *Σίμων εἶπεν· Ἀγαθὲ βασιλεῦ, οὗτοι οἱ ἄνθρωποι συνελογίσαντο τὴν εὐμένειάν σου καὶ συνέδησάν σε. Νέρων εἶπεν· Ἀλλ' οὐδὲ σύ με περὶ σεαυτοῦ ἔτι ἐβεβαίωσας. Σίμων εἶπεν· Πόσων καλῶν πραγμάτων καὶ σημείων ὑπ' ἐμοῦ σοι ὑποδειχθέντων θαυμάζω, ὅτι ἀμφισβητεῖς. Νέρων εἶπεν· Ἐγὼ οὐδενὶ ἐξ ὑμῶν συναινῶ· ἀλλ' ὃ ἐρωτῶ σε, μᾶλλον ἀποκρίθητί μοι.*

68 *Σίμων εἶπεν· Τὸ λοιπὸν οὐδέν σοι ἀποκρίνομαι. Νέρων εἶπεν· Ἐπειδὴ ψεύδῃ, διὰ τοῦτο ταῦτα λέγεις. Τὸ λοιπὸν οὐδέν*

[1] *περὶ ἧς C | ὑπεραγωνίζεσαι B ἀγωνίζεσαι C | φαίνῃ om D φαίνεσαι BGLO φαίνεσθαι C φαίνεται Q | κατὰ τ. ἐχθρ. τ. ἀληθ. om L* ‖ [2] *οὕτως τί εἶναι L | post εἶναι add τὴν ἀλήθειαν P | καταλείπων O | καταλιπὼν εὐθέως P | ὧπερ O | διεξεδίκα cum AL ἐξεδίκα IQ διεξεδίκει CDE (-δίκῃ) Thil Tisch ἐξεδίκει BP δὴ ἐξεδίωκεν G ἐξεδίωκεν O* ‖ [3] *ἤρξατο . . . ἐδίωκεν om per homoeot G | διεκδικᾶν I διεκδικεῖν DEP | ταύτην τὴν πίστιν O | ἣν ἐδίωκεν om I* ‖ [4] *εἴ τις O | ἥτις ἐστὶν ἀλήθεια D | ἥτις ἐστὶ χριστὸς ἡ ἀλήθεια P | ὁδὸν I | ὁδὸς τῆς ἀληθ. CO | ἡμερινῶς L ὀρθῶς καὶ εἰλικρινῶς P | ἐν ταύτῃ G*

sect. 61 l. [5] *καὶ ταῦτα D | πέτρου cum AL Thil τοῦ πέτρου BCDE GIOPQ τὸν νέρωνα I* ‖ [6] *ἀγαθέ om C | βασιλεύς C | σὺ ἐνέπνευσαν I | οἱ δύο οὗτοι O* ‖ [7] *καί ante οὗτοι om IP | οὗτοι δὲ P | καὶ αὐτοὶ CD | κατ' ἐμὲ pro ἐναντ. μου C | ἐναντίον I* ‖ [8] *ἀλήθεια ἐν σοὶ BCO ἐστὶν ἐν σοὶ ἀλ. EP ἀλήθειά ἐστιν ἐν σοὶ G | ἐν om L | σὺ pro σοὶ I | ἐστὶν om CDOQ Tisch | ἀλλ' ἅπαντα L | ψευδῆ ἐστιν ἃ λέγεις B | inde a ψευδῆ deficit C*

sect. 67 l. [11] *ἀγαθὲ βασιλεῦ om BD* ‖ [12] *καὶ συνέδησάν σε om D | σε om B* ‖ [13] *ἀλλ' οὖν οὐδὲ σὺ I | με om I | ἑαυτοῦ BD (αὐαὐτοῦ) OP Tisch ἔτι om DI τί G | ἐβεβαίωσας με I* ‖ [14] *τόσων Thil | πραγμ. τε καὶ Q σημείων μεγάλων P | παρ' ἐμοῦ L | ὑποδειχθ. σοι P | δειχθέντων GO | post δειχθ. add οὐ πιστεύεις τούτων G* ‖ [15] *θαυμάζομαι πῶς λέγεις οὐκ ἐβεβαίωσάς με pro θαυμ. ὅτι ἀμφισβ. I | ἀκμὴν post ὅτι P | ἀμφισβητῇς BDO* ‖ [16] *βοηθῶ pro συναινῶ P | ἀλλ' ὃ cum DEI (ἄλλο) P lat Tisch ἀλλ' ὡς ABGLOQ Thil | σε ante ἐρωτῶ IQ om DEO Tisch σοι L | ἀποκρίθῃ I | μοι om L*

sect. 68 l. [17] *τὸ λοιπὸν βασιλεῦ P | τὸ λοιπὸν . . . Νέρ. εἶπεν om per homoeotel I | ἀποκρίνωμεν Q* ‖ [18] *ψεύδει BEI om D ψευδῆς εἶ G | τὸ λοιπὸν κἀγὼ P | οὐδέν σοι GOP οὐδενὸς Thil*

σε ἔτι λογίζομαι· ὡς γὰρ εὗρον, ψεύστης εἶ ἐν πᾶσιν. Καὶ τί πολλὰ λέγω; οἱ τρεῖς ἐν πᾶσιν ἀμφισβητοῦντά με πεποιήκατε, ὥστε μὴ εὑρεῖν με τίνι πιστεῦσαι δυνηθῶ.

69 *Πέτρος εἶπεν· Ἕνα θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κηρύσσομεν, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅς ἐστιν ἀληθινὸς βασιλεὺς καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. Νέρων εἶπεν· Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεύς; Παῦλος εἶπεν· Κύριος καὶ σωτὴρ πάντων τῶν ἐθνῶν. Σίμων εἶπεν· Ἐγώ εἰμι, ὃν λέγετε καὶ οἴδατε, Παῦλε καὶ Πέτρε, ἀλλ' οὐ μὴ ἀποφήνωμαι καθ' ὑμῶν· τοῦτο γὰρ ποθεῖτε, ἵνα τοῦ μαρτυρίου ὑμᾶς καταξιώσω. Πέτρος καὶ Παῦλος εἶπον· Μηδέποτέ σοι εἴη καλῶς, Σίμων μάγε καὶ πικρίας ἀνάμεστε.*

70 *Σίμων εἶπεν· Ἄκουε, Καῖσαρ Νέρων, ἵνα γνῷς ψεύστας εἶναι τούτους, κἀμὲ ἐκ τῶν οὐρανῶν πεμφθέντα, τῇ αὔριον ἡμέρᾳ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνέρχομαι, ἵνα τοὺς πιστεύοντάς μοι μακαρίους ποιήσω· εἰς δὲ τούτους τοὺς τολμήσαντάς με ἀρνήσασθαι τὴν ὀργήν μου ἐνδείξομαι. Πέτρος καὶ Παῦλος εἶπον· Ἡμᾶς πάλαι*

[1] *ἔτι om BGIL | ὥσπερ γὰρ I | ηὗρον DL εὗρον σε G ἔγνων καὶ βλέπω P | ψεύστην ἐν πᾶσι οὕτως εἶ G | ἅπασιν BDL Tisch | καὶ ἔτι πολλὰ λεγόντων οἱ τρεῖς τὸν ἕνα πεῖσαι οὐκ ἠδυνήθητι οὕτως πεποιήκατε O* ‖ [2] *ἐν ἅπασιν BDGILP | με ποιεῖτε D* ‖ [3] *τινὰ I*

sect. 69 l. [4] *βασιλεῦ ἡμεῖς ante ἕνα θεὸν P | καὶ om IOQ* ‖ [5] *ἡμεῖς κηρύσσομεν A Thil | ὃν κηρ. IG | κηρύττομεν G* ‖ [6] *καὶ ante θάλασσ. om I | ἐν αὐτῷ GI | ἀληθείας D | βασιλεὺς ἀληθινὸς Q* ‖ [7] *οὗ τῆς βασιλείας (om αὐτοῦ) I | Νέρων εἶπεν . . . βασιλεύς om O* ‖ [8] *ὁ βασιλεὺς οὗτος I οὗτος θεὸς βασιλεύς D ὁ θεὸς καὶ βασιλεύς P | ὁ κύριος LPQ* ‖ [9] *πάντων ἀνθρώπων I* ‖ [10] *καὶ οὐκ οἴδατε BGLP | ἴδατε D | πέτρε καὶ παῦλε BDGP | παῦλε καὶ σὺ πέτρε I | πέτρε καὶ παῦλε ante καὶ οὐκ οἴδατε G | οὐκ pro οὐ μή O οὐδὲ P εἰ μὴ Q | ἀποφήνομαι ABDGL ἀποφαίνωμαι Q ἀποφαίνομαι P φείσομαι I* ‖ [11] *τοῦτο γὰρ καὶ P | ὑμᾶς τοῦ μαρτ. ἀξιώσω I τοῦ μαρτ. ἀξιωθῆτε B μάρτυρας (μ)ου ἡμᾶς (i. e. ὑμᾶς) καταξιώσω Q | πέτρος καὶ παῦλος ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἀπεκρίθησαν· μὴ μηδέποτε· σὺ γὰρ εἶ κακῶν ἀνάμεστος G* ‖ [12] *εἶπαν O εἶπεν I | μηδὲν I | σου εἴη B συ εἴη O σὺ εἶ D σοι εἰ LP (εἶ) σοι ἦ Q | σοι καλὸν (om εἴη) I | ἀναιδέστατε pro Σίμων . . . ἀνάμεστε B | μάγε σίμων I | μάγε τε L | καὶ πάσης κακίας καὶ πικρίας O ἀπατεὼν ante καὶ πικρίας P*

sect. 70 l. [14] *ἄκουσον μου νέρων βασιλεῦ I | Νέρων om DP | ὅτι ψεύσαν εἶναι Q* ‖ [15] *ἐμὲ δὲ I κἀμὲ δὲ P | ἐκ τὸν οὐρανὸν I | τῇ αὔριον οὖν B* ‖ [16] *ἀπέρχομαι B | ὅπως I | τοὺς μὲν πιστεύοντάς μοι P | πιστεύσαντας καὶ ὁμολογήσαντας καὶ θεραπεύσαντάς G | με BDIQ* ‖ [17] *τοὺς μὴ τολμήσ. B | με ὑβρίσαι καὶ ἀρνήσασθαι P | ἀρνήσασθαί με DO* ‖ [18] *ἐπιδείξομαι ἐπ' αὐτούς I ἐνδείξωμαι OP | εἶπαν LO | πάλαι om EI πάλιν G*

ὑπερέχοντας καὶ πλουσίους μὴ ὑπεραίρεσθαι καὶ ἐλπίζειν ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν τίθεσθαι· τοὺς πτωχοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ χαίρειν πτωχείᾳ· τοὺς πατέρας διδάξαι τὰ τέκνα αὐτῶν παιδείαν τὴν ἐν φόβῳ θεοῦ· τὰ τέκνα πειθαρχεῖν τοῖς γονεῦσιν εἰς νουθησίαν σωτηριώδη. ἐδίδαξα τὰς ἐκκλησίας τῶν πιστευόντων πιστεύειν εἰς ἕνα θεόν, πατέρα παντοκράτορα, ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον, καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ τὸν κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστόν.

59 *Αὕτη δέ μοι ἡ διδαχὴ οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδόθη, τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μοι λαλήσαντος, ὃς καὶ ἀπέστειλέν με ἐπὶ τὸ κήρυγμα, εἰρηκώς μοι· Πορεύου, ὅτι ἐγὼ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ἢ ποιήσῃς ἐγὼ δικαιώσω.*

60 *Ταῦτα ἀκούσας ὁ Νέρων ἐξέστη, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Πέτρον εἶπεν· Σὺ τί λέγεις; Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· Πάντα ὅσα ὁ*

1 1. Tim. 6, 17 ‖ 3 Ps. 73, 28; 78, 7 | Eph. 6, 4 ‖ 4 Eph. 6, 1; Col. 3, 20 ‖ 9 Gal. 1, 1 ‖ 12 Act. 22, 21; 18, 10 *cf* Ies. 41, 10; Ier. 1, 8

1 *ἄρχοντας O | καὶ ante πλουσ. om I | μὴ ἐλπίζειν BGO ‖ 2 τῇ τοῦ πλούτου DEP | πλούτω LQ | ἐπὶ τὸν θεὸν OP | τὸν θεὸν τὸν ζῶντα P | τὴν ἐλπίδα ἔχειν I | αὐτοῦ OP ‖ 3 χαίρεσθαι CDPQ χαίρειν om O | πτωχία IO | τοὺς πατέρας . . . φόβῳ θεοῦ om Q ‖ 4 αὐτῶν τὰ τέκνα G | αὐτῶν om O | τὴν ἐν Χριστῷ ἐπίγνωσιν pro παιδείαν τ. ἐ. φ. θεοῦ C | ἐν παιδείᾳ καὶ φόβῳ I | παιδίαν BEO | φόβῳ κυρίου IL ‖ 5 νουθησίαν cum E lat Tisch cf Eph. 6, 4 μαθησίαν BCDGOPQ μάθησιν L μαθητείαν A Thil διδασκαλίαν I | τὴν σωτηριώδη G | ἐδίδαξα om P ἐπέδειξα O | ταῖς ἐκκλησίαις O ‖ 6 τῶν πιστευόντων om DP | τῶν πιστῶν L | ἀγαπᾶν καὶ πιστεύειν P τοῦ πιστεύειν I | πατέρα om BDP ‖ 7 καὶ ἀόρατον I | ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον om BCDPQ | καὶ ante ἀκαταλ. om O | ἀκατάλυπτον L | μονογεννῆ G ‖ 8 τὸν κύρ. ἡμῶν BCIQ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα pro τὸν κυρ. μ. Ἰ. Χριστόν D item καὶ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ζωοποιὸν αὐτοῦ πνεῦμα P καὶ τὸ πνεῦμα ἅγιον τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον Q | post Χριστόν add καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα οὐδὲ δι' ἀνθρώπου ἐδιδάχθην I*

sect. 59 l. 9 *δέ om C | δ' ἐμὴ pro δέ μοι L | μοι om I | μου BQ | μοι ἐστιν C | ἡ εὐχὴ G | βασιλεῦ post διδαχή P | οὐκ ἀπ' ἀνθρώπου Q | οὐκ ἀνθρώπων (om ἀπ') C οὐκ ἀνθρώπου D | ἐξ pro δι' C | οὐδὲ δι' ἀνθρώπου om P pro his ἐδιδάχθην (exp) I ‖ 10 ἀνθρώπων altero loco BO | ἀλλὰ διὰ Ἰ. Χρ. . . . ἐκ τοῦ οὐρανοῦ om C | μου ἐδώθη G μοι ἐδόθη P ἐδόθη μοι E | τοῦ prius om BGILP μοι δοθέντος καὶ λαλήσαντος Q ‖ 11 μοι ante λαλησ. om P | ἀπέστ. μοι I | εἰρηκός IO λέγων (om μοι) G ‖ 12 πορεύου ἐν εἰρήνῃ P | εἰμί BO | ὅσα ἐὰν A ‖ 13 post εἴπῃς add καὶ ἀναγγελεῖς C | ἢ ποιήσῃς om L | ποιήσεις ἢ εἴποις I ποιήσεις BCDGIPQ Tisch ποιήσις O | ἐγώ σε δικαιώσω P*

sect. 60 l. 14 *καὶ ταῦτα D ταῦτα καὶ ἕτερα πλείονα τούτων P | ἀνέστη C ‖ 15 ἔφη pro εἶπεν I | πέτρε post λέγεις I | καὶ ὁ πέτρος CDILOPQ | εἶπεν pro ἔφη D | ὅσα ἐλάλ. ὁ παῦλος GILOQ*

73 *Τότε ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Πέτρον ἔφη· Ἐμόν ἐστιν τῶν γονάτων τεθέντων τὸν θεὸν ἱκετεῦσαι· σὸν δέ ἐστι τὸ ἀνύσαι, εἴ τι ἂν ἴδῃς αὐτὸν ἐπιχειροῦντα· ὅτι σὺ πρῶτος ἐξελέχθης ὑπὸ τοῦ κυρίου. Καὶ θεὶς τὰ γόνατα ὁ Παῦλος προσηύχετο. Ὁ δὲ Πέτρος πρὸς τὸν Σίμωνα εἶπεν· Πλήρωσον ὃ ἐνήρξω· ἤγγισεν γὰρ ὁ σὸς παραδειγματισμὸς καὶ ἡ ἡμετέρα ἀνάκλησις· ὁρῶ γὰρ τὸν Χριστόν μου καλοῦντα ἐμέ τε καὶ τὸν Παῦλον.*

74 *Νέρων εἶπεν· Καὶ ποῦ ἀπελεύσεσθε παρὰ τὴν ἐμὴν βούλησιν; Πέτρος εἶπεν· Ὅπου ἂν προσκαλέσηται ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν. Νέρων εἶπεν· Τίς ἐστιν ὁ κύριος ὑμῶν; Πέτρος εἶπεν· Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὃν ἐγὼ ὁρῶ προσκαλούμενον ἡμᾶς. Νέρων εἶπεν· Οὐκοῦν καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν οὐρανὸν μέλλετε ἀνελθεῖν; Πέτρος εἶπεν· Εἴ τι δόξει τῷ καλοῦντι ἡμᾶς. Σίμων εἶπεν· Ἵνα γνῷς, βασιλεῦ, τούτους ἀπατεῶνας εἶναι, παραυτίκα οὖν ὡς ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, πέμψω τοὺς ἀγγέλους μου πρός σε,*

sect. 73 l. [1] *μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ ἅγιος παῦλος πρὸς τὸν μακάριον πέτρον P | ὁ ante παῦλος om L | ὁ παῦλος εἶπεν I εἶπεν post πέτρον DELO | κύριέ μου καὶ ἀδελφὲ πέτρε ἐμὸν μέν ἐστι P | ἐμόν ἐστι . . . ἱκετεῦσαι om D* ‖ [2] *τὰ γόνατα θέντα ἐπὶ τῆς γῆς τὸν φιλάνθρωπον θεὸν ἱκετεῦσαι P | τὸν θεὸν ἱκετεῦσαι om I | ἐστι post σὸν δέ om P | ἀνύσαι cum DEPQ Tisch* impetrare *lat ἀναλῦσαι ABGLO Thil | τοῦ ἀναλύσαι O* ‖ [3] *ἤτοι δ' ἂν I ὅτι ἂν P ὅτι ἐὰν G | ἴδεις GO | σὺ om DI | πρῶτος πάντων P πρῶτον O πρὸ ἐμοῦ L | ἐπελέχθῃς BGL* ‖ [4] *κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ P item sed add ἀπόστολος L | καὶ θεὶς . . . προσηύχετο om IO | ὁ μακάριος παῦλος προσηυχ. ἐκτενῶς πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν L | προσηύξατο ἐπὶ πολὺ P* ‖ [5] *ὁ δὲ μακάριος πέτρος LP | ἀτενίσας πρὸς σίμωνα τὸν μάγον εἶπεν πρὸς αὐτόν L | ἔφη τῷ σίμωνι I τῷ σίμωνι εἶπεν B | ὃν ἀπήρξω I | ἐνήρξου O | ἐνήρξω ἐν τάχει P* ‖ [6] *ἤγγικεν DEIOP | παραδειγμός Q | καὶ ante ἡμετ. om P | post ἀνακλ. add πρὸς χριστὸν καὶ ἀνάπαυσις P* ‖ [7] *τὸν κύριον μου LO τῶ χριστῶ μου Q τὸν χριστόν μου καὶ θεόν P | προσκαλοῦντα ἡμᾶς DP | τε om IL*

sect. 74 l. [9] *βουλὴν DPQ βουλὴν ἢ βούλησιν O | Πέτρος εἶπεν . . . ὁ κύριος ὑμῶν om per homoeotel LQ | ὅπου ἂν . . . Ἰησοῦς ὁ Χριστός om I | ὅπου ἐὰν DEO | πρὸς χριστὸν προσκαλούμενον ἡμᾶς pro ὅπου ἂν . . . ἡμῶν B | καλέσηται O | ἡμᾶς om G | ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστός O* ‖ [10] *νέρων ἔφη O | καὶ τίς EO Tisch | τίς . . . προσκαλούμενον ἡμᾶς. Νέρων εἶπεν om BD | ὁ κύριος ἡμῶν ex errore ut uid Thil* ‖ [11] *ὁ Χριστὸς cum ABD Thil Tisch ὁ om EFGOPQ* ‖ [12] *ἀπελθεῖν BE Tisch* ‖ [13] *οἱ δὲ εἶπον D ὁ δὲ πέτρος εἶπεν P πέτρος ἔφη O | εἴ τι καὶ ὅπου δόξει D | δόξῃ BEO |* [14] *βασιλεύς G | βασιλεῦ ἵνα γνῶς P | ἔγνως pro ἵνα γνῷς Q γνώσῃς B | ὅτι οὗτοι οἱ ἄνδρες ἀπατεῶνές εἰσὶ P | εἶναι om I | παραυτὰ ἥνικα ἀναβῶ DP | παραυτίκα ὡς ἀνέρχομαι (om εἰς τὸν οὐρανόν) I | οὖν om LOQ |* [15] *ἀναβαίνω L | πέμπω DIP*

καὶ ποιήσω σε ἐλθεῖν πρός με. Νέρων εἶπεν· Ποίησον ἐν τάχει· θέλω γὰρ ἰδεῖν εἰ πληροῖς ὃ λέγεις.

75 Τότε ὁ Σίμων ἀνέβη ἐπὶ τὸν πύργον ἐνώπιον πάντων, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας ἐστεφανωμένος δάφναις ἤρξατο πέτασθαι. ὁ δὲ Νέρων ὡς εἶδεν αὐτὸν πετόμενον, ἔφη πρὸς τὸν Πέτρον· Ἀληθινὸς ἄνθρωπός ἐστιν ὁ Σίμων, σὺ δὲ καὶ Παῦλος πλάνοι ἐστέ. Πρὸς ὃν ὁ Πέτρος ἔφη· Παραχρῆμα γνώσῃ, βασιλεῦ, ἡμᾶς μὲν ἀληθινοὺς τοῦ Χριστοῦ εἶναι μαθητάς, τοῦτον δὲ μὴ εἶναι Χριστὸν ἀλλὰ μάγον καὶ κακοῦργον. Νέρων εἶπεν· Ἔτι ἐνίστασθε; ἰδοὺ θεωρεῖτε αὐτὸν ἀνερχόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

76 Τότε ὁ Πέτρος ἀτενίσας τῷ Παύλῳ εἶπεν· Παῦλε, ἀνάνευσον καὶ ἴδε. Ἀνανεύσας δὲ ὁ Παῦλος πλήρης δακρύων καὶ θεασάμενος πετόμενον τὸν Σίμωνα εἶπεν· Πέτρε, τί παύῃ; τελείωσον ὃ ἐνήρξω· ἤδη γὰρ προσκαλεῖται ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Καὶ ὁ Νέρων ἀκούσας αὐτῶν ὑπεμειδίασεν καὶ εἶπεν· Οὗτοι βλέπουσιν ἑαυτοὺς ἡττημένους ἄρτι καὶ ληροῦσιν.

[1] καὶ ποιήσω . . . πρός με om I | ἀνελθεῖν L ‖ [2] ἰδεῖν σε πληροῦντα DP | ἅπερ λέγεις I

sect. 75 l. [3] εἰς pro ἐπὶ P ‖ [4] τὰς χεῖρας αὐτοῦ G | ἐστεφαν. δάφναις ante καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας DIP | στεφανωμένος BI | δάφνας D | πέτασθαι cum AL Thil πέτεσθαι BDGIOPQ Tisch πετᾶσθαι E ‖ [5] ἰδὼν αὐτὸν BGI LOP | τὸν σίμωνα pro αὐτόν I | πετώμενον BG Thil | αἰρόμενον εἰς τὸν ἀέρα καὶ πετόμενον P | πρὸς πέτρον καὶ παῦλον P ‖ [6] ἀληθῶς D | ἐστὶν ἄνθρωπος G | ὑμεῖς δὲ pro σὺ δὲ καὶ Παῦλος P | πλάνοι τυγχάνετε I ‖ [7] ὁ δὲ πέτρος ἔφη I πρὸς ὃν ὁ παῦλος B | παραχρῆμα om I | γνώσει DEOQ Tisch γνῶθι I ‖ [8] μέν om I | τοὺς χριστοῦ B εἶναι τοῦ χριστοῦ GO | μαθητὰς εἶναι I ἔσμεν μαθηταί Q | μὴ εἶναι Χριστὸν ἀλλὰ μάγον καὶ om DP ‖ [9] ἀλλὰ μᾶλλον κακοῦργον καὶ μάγον I | γόητα πονηρὸν καὶ κακοῦργον P | ἀκμὴν ἐνίστασθαι ἀπιστοῦντες I | ἀντίστασθαι O ἀνίστασθαι Q ‖ [10] καὶ ἰδοὺ G | αὐτόν om Q | καὶ ἐπιμαίνετε post οὐρανόν D καὶ ἀκμὴν ἐπιμένετε P

sect. 76 l. [11] τότε ὁ πέτρος . . . πετόμ. τὸν Σίμωνα εἶπεν om h. l. et substituit τότε ὁ παῦλος τῷ πέτρῳ εἶπεν ἀτενίσας πρὸς αὐτόν O | ἔφη I | παῦλε om P | ἀνάνευσον παῦλε L | ἀνάνηψον B (-νιψον) I ‖ [12] καὶ ἀνανεύσας L | ἀναβλέψας I | καὶ ἰδού G | δέ om L | πλήρης ὢν P ‖ [13] πετώμενον BGI Thil πετόμενον om LQ | τὸν σίμωνα ante πετώμενον BI | ἀδελφὲ πέτρε P | παύει OQ ποιεῖς DI ἕστηκας BG ‖ [14] πλήρωσον O | ἀπήρξω I | ἡμῶν om Q | κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν (om Ἰησ. Χριστός) I ‖ [15] ὁ Χριστός A Thil | post Χριστός add τότε ὁ πέτρος πρὸς τὸν παῦλον εἶπεν ἀτενήσας πρὸς αὐτόν· παῦλε ἀνάνευσον καὶ ἴδε ὁ δὲ παῦλος πλήρεις ὢν δακρύων καὶ θεασάμενος πετόμενον τὸν σίμωνα εἶπεν· πέτρε τί παύει O | ὁ οὖν νέρων I ὁ δὲ νέρων P | αὐτῶν ταῦτα λεγόντων P αὐτῶν ταῦτα λαλούντων I | ἐμειδίασεν G | ὑπομειδιάσας εἶπεν Q ‖ [16] αὐτοί O | ἡττωμένους BIP (sed ἡττομ-) | ἄρτι om EGIL | ληδοροῦσι I

Πέτρος εἶπεν· Ἄρτι γνώσῃ μὴ εἶναι ἡμᾶς λήρους. Ἔφη δὲ ὁ Παῦλος τῷ Πέτρῳ· Ποίησον τὸ λοιπὸν ὃ ποιεῖς.

77 Τότε ὁ Πέτρος ἀτενίσας κατὰ τοῦ Σίμωνος εἶπεν· Ὁρκίζω ὑμᾶς, οἱ ἄγγελοι τοῦ σατανᾶ οἱ φέροντες αὐτὸν εἰς τὸν ἀέρα πρὸς τὸ ἀπατᾶν τὰς τῶν ἀπίστων ἀνθρώπων καρδίας, τὸν θεὸν τὸν κτίστην τῶν ἁπάντων καὶ κύριον Ἰησοῦν τὸν Χριστόν, ὃν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας μηκέτι αὐτὸν βαστάξητε, ἀλλ' ἐξεάσατε αὐτόν. Καὶ παραχρῆμα ἀπολυθεὶς ἔπεσεν εἰς τόπον λεγόμενον Σάκρα Βία, ὅ ἐστιν ἱερὰ ὁδός· καὶ τέσσαρα μέρη γενόμενος τέσσαρας σίλικας συνήνωσεν, οἵ εἰσιν εἰς μαρτύριον τῆς τῶν ἀποστόλων νίκης ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

78 Τότε ὁ Νέρων θυμοῦ πλησθεὶς κρατήσας τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον ἐποίησεν ἐν δεσμοῖς γενέσθαι· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Σίμωνος ἐκέλευσεν ἐπιμελῶς ἐν τρισὶν ἡμέραις φυλαχθῆναι,

[1] *Πέτρος εἶπεν . . . λήρους om B | ὁ πέτρος Q | βασιλεῦ ἄρτι P | γνώσει DIOQ | βασιλεῦ post γνώσει I | μὴ εἶναι ἡμᾶς λήρους om I μὴ καί τι ἡμᾶς εἶναι O | post λήρους add ἀλλὰ χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀληθινοὺς μαθητὰς L ἀλλὰ τελείους δούλους τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ P | δέ om DEILPQ Tisch | ἔφη οὖν P | παῦλος εἶπεν I | ὁ ante Παῦλος om BILO ‖* [2] *κύριε μου πέτρε ποίησον P | ὃ ποιεῖς τὸ λοιπὸν A Thil | post ὃ ποιεῖς add τί βραδύνεις DP | τό ante λοιπόν om GO*

sect. 77 l. [3] *τότε πρὸσατενίσας ὁ πέτρος O τότε ὁ μακάριος πέτρος P ὁ δὲ πέτρος I ‖* [4] *οἱ om O | τοὺς ἀγγέλους GI τοὺς ἀτάκτους τοὺς φέροντας (om τοῦ σατανᾶ) I | post τοῦ σατανᾶ add κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος P | τὸν σίμωνα pro αὐτόν L | εἰς ἀέρα om τόν O ‖* [5] *εἰς τὸ ἀπατᾶν I | ἁπλουστέρων L ἀπίστων om I | ἀνθρώπων om DEO Tisch | ψυχὰς O ‖* [6] *τὸν ποιητὴν καὶ κτίσταν P | τὸν κύριον ἡμῶν DP | τόν ante Χριστόν om BDILOQ ‖* [7] *ἐκ νεκρῶν EGILO | ἵνα om DEI | ἀπὸ ταύτην τὴν ὥραν I ‖* [8] *μὴ I | αὐτόν post βαστ. IL | βαστάζητε EI βαστάξετε GO βαστάζοντα Q βαστάσητε P | ἀλλ' ἐξ. αὐτ. om IQ | ἐάσατε BG ἐάσητε P | post αὐτόν add ἵνα ἀποκαλυφθῶσιν αὐτοῦ αἱ μαγίαι G πεσεῖν κάτω πρὸς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν αὐτοῦ P ‖* [9] *καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος παραχρῆμα P | καλούμενον BG | σαβραβία P σαραβίαν G ‖* [10] *ἥ ἐστιν G | τέσσαρα μέρη γενόμενος om per homoeotel I | τέσσερα LQ | γεγονὼς O | τέσσαρις O τέσσαρσιν P ‖* [11] *ἡλικίας G ἥλικας O ἡλικίαις P ὕλικας I | συνην. ἑαυτὸν ἐν τῇ γῇ P | αἵ εἰσιν G αἳ καὶ εἰσὶν P ὃ εἰσὶν O | τῶν om P ‖* [12] *νικήσεως BG | τὴν σήμερον ἡμέραν G τὴν σήμερον I | ἡμέρας om IQ*

sect. 78 l. [13] *πληθεὶς L θυμοῦ πλησθεὶς πολοῦ P | τὸν μακάριον πέτρον P ‖* [14] *τὸν ἅγιον παῦλον P τόν om B | ἐποίησεν αὐτοὺς I | τοῦ ἐπαράτου σίμωνος P ‖* [15] *ἐκέλευσεν om P ἐποίησεν I | ἐπιμελῶς τηρεῖσθαι καὶ φυλαχθῆναι ἕως τριῶν ἡμερῶν B | τρισὶν ἡμέραις om ἐν L item (sed τρισσὶν ἡμέρας) G τρεῖς ἡμέρας DIOPQ | φυλάττεσθαι I*

νομίζων ἐγερθῆναι αὐτὸν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. πρὸς ὃν ὁ Πέτρος εἶπεν· Οὗτος οὐκέτι ἐγείρεται, ἐπειδὴ ἀληθῶς τέθνηκεν, εἰς τὴν αἰώνιον καταχριθεὶς κόλασιν. Ὁ δὲ Νέρων εἶπεν αὐτῷ· Τίς σοι ἐπέτρεψεν τοιοῦτον πρᾶγμα ποιῆσαι δεινόν; Πέτρος εἶπεν· Ἡ ἔρις αὐτοῦ καὶ ἡ πονηρὰ ἔννοια καὶ αἱ βλασφημίαι αὐτοῦ παρέσχον αὐτῷ τὸ ἀπολέσθαι. Νέρων εἶπεν· Ὕποπτόν μοι λογισμὸν πεποιήκατε, διὰ τοῦτο κακῶς ἀπολέσω ὑμᾶς. Πέτρος εἶπεν· Οὐχὶ ὃ θέλεις σὺ γίνεται, ἀλλ' ὃ ἐπηγγείλατο ἡμῖν ὁ Χριστός, χρεία ἐστὶν πληρωθῆναι.

79 *Τότε ὁ Νέρων εἶπεν πρὸς Ἀγρίππαν τὸν ἔπαρχον· Ἀνθρώπους ἀθρησκεύτους κακῶς ἀπολέσθαι χρή· κινάραις οὖν σιδηραῖς τυφθέντας κελεύω αὐτοὺς ἐν τῷ ναυμαχίῳ τόπῳ ἀναλωθῆναι, καὶ πάντας τοὺς τοιούτους κακῶς συντελεσθῆναι. Ἀγρίππας ὁ ἔπαρχος εἶπεν· Ἀγαθὲ βασιλεῦ, οὐχ ἁρμόζει οὕτως αὐτοὺς τιμωρηθῆναι ὡς ἀθρησκεύτους ὄντας. Νέρων εἶπεν· Διὰ τί; Ἀγρίππας εἶπεν· Ἐπειδὴ ὁ Παῦλος ἀθῷος φαίνεται· ὁ δὲ Πέτρος φόνου ἔνοχός ἐστιν, ἔτι δὲ καὶ ἀθρήσκευτος. Νέρων εἶπεν· Ποίῳ οὖν μόρῳ ἀπολοῦνται; Ἀγρίππας ὁ ἔπαρχος εἶπεν·*

[1] *αὐτὸν ἐκ νεκρῶν G* ‖ [2] *εἶπε βασιλεῦ P* | *ἐγερθήσεται I* | *ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ νῦν P* ‖ [3] *αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον P* | *καταχριθεὶς om I* | *κρίσιν in marg γράφε κόλασιν D* | *αὐτῷ cum ALP Thil om G αὐτοῖς I πρὸς αὐτὸν EO Tisch* ‖ [4] *ἔπεμψε L* | *ποιῆσαι τοιοῦτον πρᾶγμα δεινόν P* | *ὁ πέτρος Q* | *ἡ ἔρις . . . ἔννοια καὶ om I* ‖ [5] *ἔρεις O ἐρρεὶς G αἵρεσις DL ἱέριος Q* | *ἡ ante πονηρά om Q* | *αἱ πονηρίαι τῆς ἐννοίας O* | *ἡ βλασφημία D βλασφημία om artic G* | *αὐτοῦ om G* | *pro αὐτοῦ . . . ἀπολέσθαι substituit καὶ αἱ πανουργίαι αὐτοῦ ἀνταπέδωκαν αὐτόν I* ‖ [6] *αὐτὸν ἀπολέσθαι (om τό) L* | *τοῦ ἀπολέσθαι OQ τοῦ ἀπολεσθῆναι P* | *ὕποπτον I* ‖ [7] *καὶ διὰ τοῦτο P* | *διὰ τὸ κακῶς ἀπολέσθαι ὑμ. O* | *ὑμᾶς κακ. ἀπολ. G* | *ἡμᾶς LQ* | *ὑμᾶς πέτρε καὶ σὺ παῦλε I* | *Πέτρος εἶπεν om O* ‖ [8] *ὡς θέλεις O θέλῃς BD* | *σοὶ γενήσεται I συ γεννήσεται O γίνεται εἰς ἡμᾶς P* | *ὃ alterum om Q* | *ἡμῶν Q* | *ὁ θεός L ὁ κύριος (ἡμῶν D) ἰησοῦς χριστὸς DP* ‖ [9] *χρεία γὰρ Q* | *γενέσθαι G*

sect. 79 l. [10] *exinde codd MN collati* | *ὁ om OQ* | *ὕπαρχον αὐτοῦ P ἔπαρχον αὐτοῦ D* ‖ [11] *αὐτοὺς pro ἀνθρώπους L* | *θρησκευτάς G* | *ἀπολέσθαι κακῶς BGILMN* | *χρή om P* | *κιννάραις I κιναρες N κηνάραις OQ ὀγκινάραις D* ‖ [12] *τυφθέντες I* | *κελεύω τυφθῆναι αὐτοὺς καὶ ἐν G* | *κέλευσον P* | *ναυμαχιῶν conicit HUsener* | *τόπῳ om B* | *ἀναλ. τόπῳ I* | *αὐτοὺς ἀναλωθῆναι G* ‖ [13] *καὶ πάντας . . . συντελεσθῆναι om per homoeotel IN* | *ἀποκτανθῆναι M* ‖ [14] *ἀγρ. ὕπαρχος (om ὁ) P* | *ταῦτα ἀκούσας ἀγρίππας I* | *ὁ om B* | *ἀγαθὲ . . . Ἀγρίππας εἶπεν om per homoeot G* | *δέσποτα ἀγαθὲ I οὐκ ἁρμόζει EIMN* | *οὕτω(ς) κακῶς BILMN* ‖ [15] *ἀναλωθῆναι M* | *αὐτοὺς ὄντας BDMN* | *ἔφη DP* ‖ [16] *ἐπεὶ P* ‖ [17] *ὁ δὲ Πέτρος . . . καταφαίνεται om per homoeotel I* | *ἔτι δὲ . . . Νέρων εἶπεν om G* ‖ [18] *καὶ τί σοι δοκεῖ pro ποίῳ . . . ἀπολοῦνται L* | *τρόπῳ P* | *ἀναλοῦνται O* | *ὁ ἔπαρχος om DLMP* | *ἔφη DP*

Ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται, δίκαιόν ἐστιν, Παῦλον ὡς ἀθρήσκευτον ὄντα τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι, τὸν δὲ Πέτρον διὰ τὸ καὶ φόνον ἀνύσαι, ἐπὶ σταυροῦ ἀρθῆναι. Νέρων εἶπεν· Κράτιστα ἔκρινας.

80 Καὶ ἀπήχθησαν ὅ τε Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος ἀπὸ προσώπου Νέρωνος λαβόντες τὴν ἀπόφασιν. a ἀπαγομένου δὲ τοῦ Παύλου ὥστε αὐτὸν ἀποκεφαλισθῆναι ἀπὸ τῆς πόλεως ἄχρι μιλίων τριῶν, ἦν σιδηροδέσμιος· οἱ δὲ φυλάσσοντες αὐτὸν στρατιῶται τρεῖς ἦσαν ὄντες γένους μεγάλου. ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόρταν ὡσεὶ τόξου βολῆς τὸ μῆκος, ὑπήντησεν αὐτοῖς γυνὴ θεοσεβής, καὶ θεωρήσασα τὸν Παῦλον σιδηροδέσμιον συρόμενον ἐσπλαγχνίσθη αὐτῷ καὶ ἔκλαυσεν σφοδρῶς· τὸ δὲ ὄνομα τῆς γυναικὸς Περπετούα ἐλέγετο· ἦν δὲ μονόφθαλμος. b καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Παῦλος κλαίουσαν, λέγει αὐτῇ· Δός μοι τὸ ὠράριόν

[1] *φαίνεται BDGLMNOPQ* | *παῦλον μὲν N* | *ὡς ἀθρ. ὄντα om L ὡς om DP* | *ἀθρισκεύοντα I θρισκεύοντα O θρησκευτήν P θρήσκευτον Q* ‖ [2] *ἔτι καὶ DP καὶ ἔτι LN ἔτι pro καὶ om O* | *τὸν φόνον B στέφανον A* ‖ [3] *ποιῆσαι BG πεποιηκέναι M πεποιηκότα I* | *ἐν τῷ σταυρῷ B ἐπὶ τὸν σταυρὸν M ἐπὶ ξύλου DP* | *ἀναρτηθῆναι B ἀναρθῆναι P ἀνηρθῆναι Q θνήξασθαι G κρεμασθῆναι LO προστάξωμεν ἀρθῆναι I* | *κάλλιστα DP κράτιστε ἐκράτυνας I* | *εἴρηκας M* | *ἔκρινας γενέσθαι δὴ οὕτως P*

sect. 80 l. [4] *exinde cod T collatus est* | *καὶ εὐθέως P* | *ἀπενέχθησαν DP (ἀπην-) Q ἀπίχθη O* | *ὁ πέτρος (om τε) G ὁ δὲ πέτρος L* | *ὁ Παῦλος cum APT Thil om art BDEGILMNOQ Tisch* ‖ [5] *τοῦ νέρωνος EIO Tisch* | *τήν om G* | *ἀγομένου BGMN* | *τοῦ μακαρίου παύλου P* ‖ [6] *εἰς τὸ ἀποκεφαλισθῆναι DPT* | *ἀπὸ μιλίων τριῶν τῆς πόλεως (om ἄχρι) I ῥώμης post πόλεως add PQ* | *δεσμίου post πόλεως L δέσμιος M* | *ὡς ἄχρι Q* | *ἄχρι μιλ. τρ. om LN* ‖ [7] *ἦν σιδηροδέσμιος om LM* | *ἦν om N ἦν δὲ καὶ B ἦν γὰρ T* | *δέσμιος M σιδηρομένος B σιδηροδέσμιον (om ἦν) O* | *δέ om LO* | *αὐτόν om O* ‖ [8] *ἦσαν om O ὑπῆρχον B* | *ἦσαν στρατ. τρεῖς I* | *γένους ὄντες DPQ* | *ὄντες om T* | *ἐκ γένους BGIN* | *καὶ αὐτοὶ post γένους ὄντες Q* | *ἐξελθ. οὖν DP δέ om O ἐξελθόντες Q* | *αὐτῶν om DP* ‖ [9] *τῆς πόλεως ἀπὸ μιλίων ὀλίγων ἰδοὺ γυνή τις θεοσεβὴς I* | *τῆς πόρτας G τὴν πύλην Q* | *ὡς ἀπὸ pro ὡσεὶ GO ὡς BQ ὥση M* | *μιλίον ἑνὸς pro τόξου βολῆς G μιᾶς σαγίττης (σαγίτας BDPQ σαγίττας LT) BDLMNOPQT* | *τό om D* | *ὑπηντήθη DPQ* | *αὐτοὺς GIL αὐτῷ Q* | *γυνή τις LMP γυνὴ θεοσεβής om I* ‖ [10] *σιδεροδέσμιον συδεροδέσμιον per dittogr T* | *φερόμενον G οὐρόμενον A συρώμενον LT* ‖ [11] *εὐσπλαγχνίσθη Thil* | *ἐπ' αὐτὸν BGILT ἐπ' αὐτῷ MP αὐτῷ om D* | *πικρῶς BDGP* | *δέ post τό om D* | *τὸ δὲ ὄνομα . . . μονόφθαλμος om B* | *τ. γυν. ἐκείνης I* ‖ [12] *ἦν περπετοῦα G περπετοῦα etiam DP περπέτουα LT (corr 1 m fuit περπετούα sed infra περπετοῦα)* | *ἐλέγετο om D(G)LMNOPT* | *ἦν δὲ καὶ LM* | *ἰδὼν δὲ D* ‖ [13] *ὁ μακάριος παῦλος P* | *κλαίουσαν τὴν περπετούαν (om αὐτήν) M* | *κλαίουσα Q* | *ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτὴν καὶ λέγει αὐτῇ I* | *γύναι δός μοι IP* | *ὀράριον M ὀράριον T οὐράριον ADGLO φακιόλιον BINP κεφαλοδέσμιον Q*

ὁ θεὸς ἐκάλεσεν εἰς τὴν ἰδίαν δόξαν· σὺ δὲ ὑπὸ τοῦ διαβόλου κληθεὶς σπεύδεις πρὸς κόλασιν.

71 Σίμων εἶπεν· Ἀγαθὲ βασιλεῦ, ἄκουσόν μου· τοὺς μαινομένους τούτους ἀποχώρισον ἀπὸ σοῦ, ἵνα ἐν τῷ πορεύεσθαί με εἰς τὸν οὐρανὸν πρὸς τὸν πατέρα μου δυνήσομαί σοι εἶναι εὔϊλατος. Νέρων εἶπεν· Καὶ πῶς τοῦτο γνώσομαι, ὅτι εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέρχῃ; Σίμων εἶπεν· Κέλευσόν μοι πύργον γενέσθαι ὑψηλὸν ἀπὸ ξύλων καὶ δοκῶν μεγάλων, ἵνα ἐπ' αὐτὸν ἀνέλθων οἱ ἄγγελοί μου εἰς τὸν ἀέρα με εὕρωσιν· οὐ γὰρ δύνανται ἐπὶ τῆς γῆς μεταξὺ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐλθεῖν πρός με.

72 Τότε ὁ Νέρων προσέταξεν ἐν τῷ κάμπῳ Μαρτίῳ ὑψηλὸν γενέσθαι πύργον· καὶ πάντες οἱ λαοὶ καὶ πᾶσαι τῶν στρατιωτῶν αἱ ἀξίαι ἐπὶ τὸ θεωρῆσαι τοῦτον συνῆλθον. ἐν ταύτῃ οὖν τῇ συνδρομῇ ἐκέλευσεν ὁ Νέρων τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον παραστῆναι, οἷς οὕτως εἶπεν· Νῦν ἔχει ἡ ἀλήθεια φανερωθῆναι. Πέτρος καὶ Παῦλος εἶπον· Ἡμεῖς αὐτὸν οὐ παραδειγματίζομεν, ἀλλ' ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὃν ἑαυτὸν εἶναι ἀπετόλμησεν εἰπεῖν.

[1] ἐκάλεσεν ὁ θεὸς I | εἰς τὴν αὐτοῦ δόξαν L | ὑπὸ τοῦ διαβόλου om I | σπεύδεις κληθεὶς ὑπὸ τ. διαβ. L ἐκλήθης καὶ ψεύδεις I σπεύδεις κληθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβ. G ‖ [2] εἰς κόλασιν BGL πρὸς κόλασιν ἑαυτοῦ D πρὸς κολ. σεαυτοῦ P

sect. 71 l. [3] ἄκουσόν μου om L τοὺς μαινομένους μου (ε supra) G τοὺς τούτους μαινομένους Q ‖ [4] ἀποχώρησον GL | ἀπό om GL ἀπ' ἐμοῦ I ‖ [5] εἰς τὸν οὐρανόν om GP | πρὸς τὸν πατέρα μου ἐν τοῖς οὐρανοῖς G | γενήσομαί σοι εὐϊλ. EO Tisch | δυνήσωμαι BL Thil | σε D | εὐίλατος εἶναι B εἶναι om O εὐήλατος LO ‖ [6] γνώσομαι τοῦτο O ‖ [7] οὐρανὸν om Q | ἀπέρχει E (-χῃ) OQ (-χεν) Tisch | βασιλεῦ κέλευσον P | γενέσθαι πύργον (om μοι) DEP | ὑψηλὸν γενέσθαι GI ‖ [8] ξύλου L | καθὼς προείρηκα post μεγάλων L | ἐπ' αὐτῶν O ὑπ' αὐτῶν Q | ἀνελθών cum ABGILPQ Thil ἀνέλθω καὶ DEO Tisch ‖ [9] εἰς τὸν οὐρανὸν I | με om Q | αἴρωσιν I ἄρωσιν P quod H Usener praefert | οὐδὲ γάρ O | δύνανται γὰρ B | ἐπὶ τῆς γῆς om BGL ‖ [10] τῶν om BGL

sect. 72 l. [11] καὶ pro τότε D | ὁ om O | ἐπέταξεν O | ἐν om AG Thil | Μαρτίῳ om I τῷ λεγομένῳ μαρτησίῳ D ἐν τῷ κάμπῳ τῷ λεγομένῳ μαρτίῳ post πύργον P ‖ [12] πύργον γενέσθαι I | καὶ συνῆλθον πάντες P | οἱ om O | ἅπας ὁ τῶν στρατ. σύλλογος I | πᾶσαι om DP | αἱ τῶν στρατ. ἀξίαι BGL ‖ [13] εἰς τὸ I ἐπὶ τῷ DPQ | τοῦτο B τούτω G | συνῆλθον hoc loco om P | ἐν ταύτῃ δὲ DP οὖν post ἐκέλευσεν L ‖ [14] ὁ Νέρων om D | τόν alterum om Q | λέγων post παῦλον (om παραστῆσαι . . . εἶπεν) I ‖ [15] πρὸς οὓς εἶπεν L | οὗτος BG οὕτως om DLP | καὶ εἶπεν P καὶ λέγει αὐτοῖς post εἶπεν G ἔφη pro εἶπεν B | τί λέγετε ante νῦν ἔχει P ‖ [16] εἶπαν LO εἶπεν B | εἶπον πρὸς αὐτῷ βασιλεῖ P | οὐ παραδειγμ. αὐτὸν L | δειγματίζομεν DPQ (-ζωμεν) ‖ [17] ἡμῶν om BGLQ | ἰησοῦς ὁ χριστὸς D ‖ [18] ἑαυτ. ἀπετ. εἰπεῖν εἶναι θεόν Q | εἶναι om BGIL | ἐτόλμησεν DP

73 *Τότε ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Πέτρον ἔφη· Ἐμόν ἐστιν τῶν γονάτων τεθέντων τὸν θεὸν ἱκετεῦσαι· σὸν δέ ἐστι τὸ ἀνύσαι, εἴ τι ἂν ἴδῃς αὐτὸν ἐπιχειροῦντα· ὅτι σὺ πρῶτος ἐξελέχθης ὑπὸ τοῦ κυρίου. Καὶ θεὶς τὰ γόνατα ὁ Παῦλος προσηύχετο. Ὁ δὲ Πέτρος πρὸς τὸν Σίμωνα εἶπεν· Πλήρωσον ὃ ἐνήρξω· ἤγγισεν γὰρ ὁ σὸς παραδειγματισμὸς καὶ ἡ ἡμετέρα ἀνάκλησις· ὁρῶ γὰρ τὸν Χριστόν μου καλοῦντα ἐμέ τε καὶ τὸν Παῦλον.*

74 *Νέρων εἶπεν· Καὶ ποῦ ἀπελεύσεσθε παρὰ τὴν ἐμὴν βούλησιν; Πέτρος εἶπεν· Ὅπου ἂν προσκαλέσηται ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν. Νέρων εἶπεν· Τίς ἐστιν ὁ κύριος ὑμῶν; Πέτρος εἶπεν· Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὃν ἐγὼ ὁρῶ προσκαλούμενον ἡμᾶς. Νέρων εἶπεν· Οὐκοῦν καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν οὐρανὸν μέλλετε ἀνελθεῖν; Πέτρος εἶπεν· Εἴ τι δόξει τῷ καλοῦντι ἡμᾶς. Σίμων εἶπεν· Ἵνα γνῷς, βασιλεῦ, τούτους ἀπατεῶνας εἶναι, παραυτίκα οὖν ὡς ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, πέμψω τοὺς ἀγγέλους μου πρός σε,*

sect. 73 l. [1] *μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ ἅγιος παῦλος πρὸς τὸν μακάριον πέτρον P | ὁ ante παῦλος om L | ὁ παῦλος εἶπεν I εἶπεν post πέτρον DELO | κύριέ μου καὶ ἀδελφὲ πέτρε ἐμὸν μέν ἐστι P | ἐμόν ἐστι . . . ἱκετεῦσαι om D* ‖ [2] *τὰ γόνατα θέντα ἐπὶ τῆς γῆς τὸν φιλάνθρωπον θεὸν ἱκετεῦσαι P | τὸν θεὸν ἱκετεῦσαι om I | ἐστι post σὸν δέ om P | ἀνύσαι cum DEPQ Tisch* impetrare *lat ἀναλῦσαι ABGLO Thil | τοῦ ἀναλύσαι O* ‖ [3] *ἤτοι δ' ἂν I ὅτι ἂν P ὅτι ἐὰν G | ἴδεις GO | σὺ om DI | πρῶτος πάντων P πρῶτον O πρὸ ἐμοῦ L | ἐπελέχθῃς BGL* ‖ [4] *κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ P item sed add ἀπόστολος L | καὶ θεὶς . . . προσηύχετο om IO | ὁ μακάριος παῦλος προσηυχ. ἐκτενῶς πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν L | προσηύξατο ἐπὶ πολὺ P* ‖ [5] *ὁ δὲ μακάριος πέτρος LP | ἀτενίσας πρὸς σίμωνα τὸν μάγον εἶπεν πρὸς αὐτόν L | ἔφη τῷ σίμωνι I τῷ σίμωνι εἶπεν B | ὃν ἀπήρξω I | ἐνήρξον O | ἐνήρξω ἐν τάχει P* ‖ [6] *ἤγγικεν DEIOP | παραδειγμός Q | καὶ ante ἡμετ. om P | post ἀνακλ. add πρὸς χριστὸν καὶ ἀνάπαυσις P* ‖ [7] *τὸν κύριον μου LO τῷ χριστῷ μου Q τὸν χριστόν μου καὶ θεόν P | προσκαλοῦντα ἡμᾶς DP | τε om IL*

sect. 74 l. [9] *βουλὴν DPQ βουλὴν ἢ βούλησιν O | Πέτρος εἶπεν . . . ὁ κύριος ὑμῶν om per homoeotel LQ | ὅπου ἂν . . . Ἰησοῦς ὁ Χριστός om I | ὅπου ἐὰν DEO | πρὸς χριστὸν προσκαλούμενον ἡμᾶς pro ὅπου ἂν . . . ἡμῶν B | καλέσηται O | ἡμᾶς om G | ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστός O* ‖ [10] *νέρων ἔφη O | καὶ τίς EO Tisch | τίς . . . προσκαλούμενον ἡμᾶς. Νέρων εἶπεν om BD | ὁ κύριος ἡμῶν ex errore ut uid Thil* ‖ [11] *ὁ Χριστὸς cum ABD Thil Tisch ὁ om EFGOPQ* ‖ [12] *ἀπελθεῖν BE Tisch* ‖ [13] *οἱ δὲ εἶπον D ὁ δὲ πέτρος εἶπεν P πέτρος ἔφη O | εἴ τι καὶ ὅπου δόξει D | δόξῃ BEO* | [14] *βασιλεύς G | βασιλεῦ ἵνα γνῷς P | ἔγνως pro ἵνα γνῷς Q γνώσῃς B | ὅτι οὗτοι οἱ ἄνδρες ἀπατεῶνές εἰσὶ P | εἶναι om I | παραυτὰ ἤνικα ἀναβῶ DP | παραυτίκα ὡς ἀνέρχομαι (om εἰς τὸν οὐρανόν) I | οὖν om LOQ* | [15] *ἀναβαίνω L | πέμπω DIP*

καὶ ποιήσω σε ἐλθεῖν πρός με. Νέρων εἶπεν· Ποίησον ἐν τάχει· θέλω γὰρ ἰδεῖν εἰ πληροῖς ὃ λέγεις.

75 *Τότε ὁ Σίμων ἀνέβη ἐπὶ τὸν πύργον ἐνώπιον πάντων, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας ἐστεφανωμένος δάφναις ἤρξατο πέτασθαι. ὁ δὲ Νέρων ὡς εἶδεν αὐτὸν πετόμενον, ἔφη πρὸς τὸν Πέτρον· Ἀληθινὸς ἄνθρωπός ἐστιν ὁ Σίμων, σὺ δὲ καὶ Παῦλος πλάνοι ἐστέ. Πρὸς ὃν ὁ Πέτρος ἔφη· Παραχρῆμα γνώσῃ, βασιλεῦ, ἡμᾶς μὲν ἀληθινοὺς τοῦ Χριστοῦ εἶναι μαθητάς, τοῦτον δὲ μὴ εἶναι Χριστὸν ἀλλὰ μάγον καὶ κακοῦργον. Νέρων εἶπεν· Ἔτι ἐνίστασθε; ἰδοὺ θεωρεῖτε αὐτὸν ἀνερχόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.*

76 *Τότε ὁ Πέτρος ἀτενίσας τῷ Παύλῳ εἶπεν· Παῦλε, ἀνάνευσον καὶ ἴδε. Ἀνανεύσας δὲ ὁ Παῦλος πλήρης δακρύων καὶ θεασάμενος πετόμενον τὸν Σίμωνα εἶπεν· Πέτρε, τί παύῃ; τελείωσον ὃ ἐνήρξω· ἤδη γὰρ προσκαλεῖται ἡμᾶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Καὶ ὁ Νέρων ἀκούσας αὐτῶν ὑπεμειδίασεν καὶ εἶπεν· Οὗτοι βλέπουσιν ἑαυτοὺς ἡττημένους ἄρτι καὶ ληροῦσιν.*

[1] *καὶ ποιήσω . . . πρός με om I* | *ἀνελθεῖν L* ‖ [2] *ἰδεῖν σε πληροῦντα DP* | *ἅπερ λέγεις I*

sect. 75 l. [3] *εἰς pro ἐπὶ P* ‖ [4] *τὰς χεῖρας αὐτοῦ G* | *ἐστεφαν. δάφναις ante καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας DIP* | *στεφανωμένος BI* | *δάφνας D* | *πέτασθαι cum AL Thil πέτεσθαι BDGIOPQ Tisch πετᾶσθαι E* ‖ [5] *ἰδὼν αὐτὸν BGI LOP* | *τὸν σίμωνα pro αὐτόν I* | *πετώμενον BG Thil* | *αἰρόμενον εἰς τὸν ἀέρα καὶ πετόμενον P* | *πρὸς πέτρον καὶ παῦλον P* ‖ [6] *ἀληθῶς D* | *ἐστὶν ἄνθρωπος G* | *ὑμεῖς δὲ pro σὺ δὲ καὶ Παῦλος P* | *πλάνοι τυγχάνετε I* ‖ [7] *ὁ δὲ πέτρος ἔφη I πρὸς ὃν ὁ παῦλος B* | *παραχρῆμα om I* | *γνώσει DEOQ Tisch γνῶθι I* ‖ [8] *μέν om I* | *τοὺς χριστοῦ B εἶναι τοῦ χριστοῦ GO* | *μαθητὰς εἶναι I ἔσμεν μαθηταί Q* | *μὴ εἶναι Χριστὸν ἀλλὰ μάγον καί om DP* ‖ [9] *ἀλλὰ μᾶλλον κακοῦργον καὶ μάγον I* | *γόητα πονηρὸν καὶ κακοῦργον P* | *ἀκμὴν ἐνίστασθαι ἀπιστοῦντες I* | *ἀντίστασθαι O ἀνίστασθαι Q* ‖ [10] *καὶ ἰδοὺ G* | *αὐτόν om Q* | *καὶ ἐπιμαίνετε post οὐρανόν D καὶ ἀκμὴν ἐπιμένετε P*

sect. 76 l. [11] *τότε ὁ πέτρος . . . πετόμ. τὸν Σίμωνα εἶπεν om h. l. et substituit τότε ὁ παῦλος τῷ πέτρῳ εἶπεν ἀτενίσας πρὸς αὐτόν O* | *ἔφη I* | *παῦλε om P* | *ἀνάνευσον παῦλε L* | *ἀνάνηψον B (-νιψον) I* ‖ [12] *καὶ ἀνανεύσας L* | *ἀναβλέψας I* | *καὶ ἰδοὺ G* | *δέ om L* | *πλήρης ὢν P* ‖ [13] *πετώμενον BGI Thil πετόμενον om LQ* | *τὸν σίμωνα ante πετώμενον BI* | *ἀδελφὲ πέτρε P* | *παύει OQ ποιεῖς DI ἕστηκας BG* ‖ [14] *πλήρωσον O* | *ἀπήρξω I* | *ἡμῶν om Q* | *κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν (om Ἰησ. Χριστός) I* ‖ [15] *ὁ Χριστός A Thil* | *post Χριστός add τότε ὁ πέτρος πρὸς τὸν παῦλον εἶπεν ἀτενήσας πρὸς αὐτόν· παῦλε ἀνάνευσον καὶ ἴδε ὁ δὲ παῦλος πλήρεις ὢν δακρύων καὶ θεασάμενος πετόμενον τὸν σίμωνα εἶπεν· πέτρε τί παύει O* | *ὁ οὖν νέρων I ὁ δὲ νέρων P* | *αὐτῶν ταῦτα λεγόντων P αὐτῶν ταῦτα λαλούντων I* | *ἐμειδίασεν G* | *ὑπομειδιάσας εἶπεν Q* ‖ [16] *αὐτοί O* | *ἡττωμένους BIP (sed ἡττομ-)* | *ἄρτι om EGIL* | *λήδοροῦσι I*

Πέτρος εἶπεν· Ἄρτι γνώσῃ μὴ εἶναι ἡμᾶς λήρους. Ἔφη δὲ ὁ Παῦλος τῷ Πέτρῳ· Ποίησον τὸ λοιπὸν ὃ ποιεῖς.

77 Τότε ὁ Πέτρος ἀτενίσας κατὰ τοῦ Σίμωνος εἶπεν· Ὁρκίζω ὑμᾶς, οἱ ἄγγελοι τοῦ σατανᾶ οἱ φέροντες αὐτὸν εἰς τὸν ἀέρα πρὸς τὸ ἀπατᾶν τὰς τῶν ἀπίστων ἀνθρώπων καρδίας, τὸν θεὸν τὸν κτίστην τῶν ἁπάντων καὶ κύριον Ἰησοῦν τὸν Χριστόν, ὃν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας μηκέτι αὐτὸν βαστάξητε, ἀλλ' ἐξεάσατε αὐτόν. Καὶ παραχρῆμα ἀπολυθεὶς ἔπεσεν εἰς τόπον λεγόμενον Σάκρα Βία, ὅ ἐστιν ἱερὰ ὁδός· καὶ τέσσαρα μέρη γενόμενος τέσσαρας σίλικας συνήνωσεν, οἵ εἰσιν εἰς μαρτύριον τῆς τῶν ἀποστόλων νίκης ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

78 Τότε ὁ Νέρων θυμοῦ πλησθεὶς κρατήσας τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον ἐποίησεν ἐν δεσμοῖς γενέσθαι· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Σίμωνος ἐκέλευσεν ἐπιμελῶς ἐν τρισὶν ἡμέραις φυλαχθῆναι,

[1] *Πέτρος εἶπεν . . . λήρους om B | ὁ πέτρος Q | βασιλεῦ ἄρτι P | γνώσει DIOQ | βασιλεῦ post γνώσει I | μὴ εἶναι ἡμᾶς λήρους om I μὴ καί τι ἡμᾶς εἶναι O | post λήρους add ἀλλὰ χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀληθινοὺς μαθητὰς L ἀλλὰ τελείους δούλους τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ P | δέ om DEILPQ Tisch | ἔφη οὖν P | παῦλος εἶπεν I | ὁ ante Παῦλος om BILO ‖ [2] κύριε μου πέτρε ποίησον P | ὃ ποιεῖς τὸ λοιπὸν A Thil | post ὃ ποιεῖς add τί βραδύνεις DP | τό ante λοιπόν om GO*

sect. 77 l. [3] *τότε πρόσατενίσας ὁ πέτρος O τότε ὁ μακάριος πέτρος P ὁ δὲ πέτρος I ‖ [4] οἱ om O | τοὺς ἀγγέλους GI τοὺς ἀτάκτους τοὺς φέροντας (om τοῦ σατανᾶ) I | post τοῦ σατανᾶ add κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος P | τὸν σίμωνα pro αὐτόν L | εἰς ἀέρα om τόν O ‖ [5] εἰς τὸ ἀπατᾶν I | ἁπλουστέρων L ἀπίστων om I | ἀνθρώπων om DEO Tisch | ψυχὰς O ‖ [6] τὸν ποιητὴν καὶ κτίσταν P | τὸν κύριον ἡμῶν DP | τόν ante Χριστόν om BDILOQ | [7] ἐκ νεκρῶν EGILO | ἵνα om DEI | ἀπὸ ταύτην τὴν ὥραν I ‖ [8] μὴ I | αὐτόν post βαστ. IL | βαστάζητε EI βαστάξετε GO βαστάζοντα Q βαστάσητε P | ἀλλ' ἐξ. αὐτ. om IQ | ἐάσατε BG ἐάσητε P | post αὐτόν add ἵνα ἀποκαλυφθῶσιν αὐτοῦ αἱ μαγίαι G πεσεῖν κάτω πρὸς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν αὐτοῦ P ‖ [9] καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος παραχρῆμα P | καλούμενον BG | σαβραβία P σαραβίαν G ‖ [10] ἥ ἐστιν G | τέσσαρα μέρη γενόμενος om per homoeotel I | τέσσερα LQ | γεγονὼς O | τέσσαρις O τέσσαρσιν P ‖ [11] ἡλικίας G ἥλικας O ἡλικίαις P ὕλικας I | συνην. ἑαυτὸν ἐν τῇ γῇ P | αἵ εἰσιν G αἳ καὶ εἰσὶν P ὃ εἰσὶν O | τῶν om P ‖ [12] νικήσεως BG | τὴν σήμερον ἡμέραν G τὴν σήμερον I | ἡμέρας om IQ*

sect. 78 l. [13] *πληθεὶς L θυμοῦ πλησθεὶς πολοῦ P | τὸν μακάριον πέτρον P ‖ [14] τὸν ἅγιον παῦλον P τόν om B | ἐποίησεν αὐτοὺς I | τοῦ ἐπαράτου σίμωνος P ‖ [15] ἐκέλευσεν om P ἐποίησεν I | ἐπιμελῶς τηρεῖσθαι καὶ φυλαχθῆναι ἕως τριῶν ἡμερῶν B | τρισὶν ἡμέραις om ἐν L item (sed τρισσὶν ἡμέρας) G τρεῖς ἡμέρας DIOPQ | φυλάττεσθαι I*

νομίζων ἐγερθῆναι αὐτὸν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. πρὸς ὃν ὁ Πέτρος εἶπεν· Οὗτος οὐκέτι ἐγείρεται, ἐπειδὴ ἀληθῶς τέθνηκεν, εἰς τὴν αἰώνιον κατακριθεὶς κόλασιν. Ὁ δὲ Νέρων εἶπεν αὐτῷ· Τίς σοι ἐπέτρεψεν τοιοῦτον πρᾶγμα ποιῆσαι δεινόν; Πέτρος εἶπεν· Ἡ ἔρις αὐτοῦ καὶ ἡ πονηρὰ ἔννοια καὶ αἱ βλασφημίαι αὐτοῦ παρέσχον αὐτῷ τὸ ἀπολέσθαι. Νέρων εἶπεν· Ὕποπτόν μοι λογισμὸν πεποιήκατε, διὰ τοῦτο κακῶς ἀπολέσω ὑμᾶς. Πέτρος εἶπεν· Οὐχὶ ὃ θέλεις σὺ γίνεται, ἀλλ' ὃ ἐπηγγείλατο ἡμῖν ὁ Χριστός, χρεία ἐστὶν πληρωθῆναι.

79 *Τότε ὁ Νέρων εἶπεν πρὸς Ἀγρίππαν τὸν ἔπαρχον· Ἀνθρώπους ἀθρησκεύτους κακῶς ἀπολέσθαι χρή· κινάραις οὖν σιδηραῖς τυφθέντας κελεύω αὐτοὺς ἐν τῷ ναυμαχίῳ τόπῳ ἀναλωθῆναι, καὶ πάντας τοὺς τοιούτους κακῶς συντελεσθῆναι. Ἀγρίππας ὁ ἔπαρχος εἶπεν· Ἀγαθὲ βασιλεῦ, οὐχ ἁρμόζει οὕτως αὐτοὺς τιμωρηθῆναι ὡς ἀθρησκεύτους ὄντας. Νέρων εἶπεν· Διὰ τί; Ἀγρίππας εἶπεν· Ἐπειδὴ ὁ Παῦλος ἀθῷος φαίνεται· ὁ δὲ Πέτρος φόνου ἔνοχός ἐστιν, ἔτι δὲ καὶ ἀθρήσκευτος. Νέρων εἶπεν· Ποίῳ οὖν μόρῳ ἀπολοῦνται; Ἀγρίππας ὁ ἔπαρχος εἶπεν·*

[1] *αὐτὸν ἐκ νεκρῶν G* ‖ [2] *εἶπε βασιλεῦ P* | *ἐγερθήσεται I* | *ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ νῦν P* ‖ [3] *αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον P* | *κατακριθεὶς om I* | *κρίσιν in marg γράφε κόλασιν D* | *αὐτῷ cum ALP Thil om G αὐτοῖς I πρὸς αὐτὸν EO Tisch* ‖ [4] *ἔπεμψε L* | *ποιῆσαι τοιοῦτον πρᾶγμα δεινόν P* | *ὁ πέτρος Q* | *ἡ ἔρις . . . ἔννοια καί om I* ‖ [5] *ἔρεις O ἐρρεὶς G αἵρεσις DL ἱέριος Q* | *ἡ ante πονηρά om Q* | *αἱ πονηρίαι τῆς ἐννοίας O* | *ἡ βλασφημία D βλασφημία om artic G* | *αὐτοῦ om G* | *pro αὐτοῦ . . . ἀπολέσθαι substituit καὶ αἱ πανουργίαι αὐτοῦ ἀνταπέδωκαν αὐτόν I* ‖ [6] *αὐτὸν ἀπολέσθαι (om τό) L* | *τοῦ ἀπολέσθαι OQ τοῦ ἀπολεσθῆναι P* | *ἔποπτον I* ‖ [7] *καὶ διὰ τοῦτο P* | *διὰ τὸ κακῶς ἀπολέσθαι ὑμ. O* | *ὑμᾶς κακ. ἀπολ. G* | *ἡμᾶς LQ* | *ὑμᾶς πέτρε καὶ σὺ παῦλε I* | *Πέτρος εἶπεν om O* ‖ [8] *ὡς θέλεις O θέλῃς BD* | *σοὶ γενήσεται I συ γεννήσεται O γίνεται εἰς ἡμᾶς P* | *ὃ alterum om Q* | *ἡμῶν Q* | *ὁ θεός L ὁ κύριος (ἡμῶν D) ἰησοῦς χριστὸς DP* ‖ [9] *χρεία γὰρ Q* | *γενέσθαι G*

sect. 79 l. [10] *exinde codd MN collati* | *ὁ om OQ* | *ὕπαρχον αὐτοῦ P ἔπαρχον αὐτοῦ D* ‖ [11] *αὐτοὺς pro ἀνθρώπους L* | *θρησκευτάς G* | *ἀπολέσθαι κακῶς BGILMN* | *χρή om P* | *κιννάραις I κιναρες N κηνάραις OQ ὀγκινάραις D* ‖ [12] *τυφθέντες I* | *κελεύω τυφθῆναι αὐτοὺς καὶ ἐν G* | *κέλευσον P* | *ναυμαχιῶν conicit HUsener* | *τόπῳ om B* | *ἀναλ. τόπῳ I* | *αὐτοὺς ἀναλωθῆναι G* ‖ [13] *καὶ πάντας . . . συντελεσθῆναι om per homoeotel IN* | *ἀποκτανθῆναι M* ‖ [14] *ἀγρ. ὕπαρχος (om ὁ) P* | *ταῦτα ἀκούσας ἀγρίππας I* | *ὁ om B* | *ἀγαθὲ . . . Ἀγρίππας εἶπεν om per homoeot G* | *δέσποτα ἀγαθὲ I οὐκ ἁρμόζει EIMN* | *οὕτω(ς) κακῶς BILMN* ‖ [15] *ἀναλωθῆναι M* | *αὐτοὺς ὄντας BDMN* | *ἔφη DP* ‖ [16] *ἐπεὶ P* ‖ [17] *ὁ δὲ Πέτρος . . . καταφαίνεται om per homoeotel I* | *ἔτι δὲ . . . Νέρων εἶπεν om G* ‖ [18] *καὶ τί σοι δοκεῖ pro ποίῳ . . . ἀπολοῦνται L* | *τρόπῳ P* | *ἀναλοῦνται O* | *ὁ ἔπαρχος om DLMP* | *ἔφη DP*

Ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται, δίκαιόν ἐστιν, Παῦλον ὡς ἀθρήσκευτον ὄντα τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι, τὸν δὲ Πέτρον διὰ τὸ καὶ φόνον ἀνύσαι, ἐπὶ σταυροῦ ἀρθῆναι. Νέρων εἶπεν· Κράτιστα ἔκρινας.

80 Καὶ ἀπήχθησαν ὅ τε Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος ἀπὸ προσώπου Νέρωνος λαβόντες τὴν ἀπόφασιν. a ἀπαγομένου δὲ τοῦ Παύλου ὥστε αὐτὸν ἀποκεφαλισθῆναι ἀπὸ τῆς πόλεως ἄχρι μιλίων τριῶν, ἦν σιδηροδέσμιος· οἱ δὲ φυλάσσοντες αὐτὸν στρατιῶται τρεῖς ἦσαν ὄντες γένους μεγάλου. ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόρταν ὡσεὶ τόξου βολῆς τὸ μῆκος, ὑπήντησεν αὐτοῖς γυνὴ θεοσεβής, καὶ θεωρήσασα τὸν Παῦλον σιδηροδέσμιον συρόμενον ἐσπλαγχνίσθη αὐτῷ καὶ ἔκλαυσεν σφοδρῶς· τὸ δὲ ὄνομα τῆς γυναικὸς Περπετούα ἐλέγετο· ἦν δὲ μονόφθαλμος. b καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Παῦλος κλαίουσαν, λέγει αὐτῇ· Δός μοι τὸ ὠράριόν

[1] φαίνεται BDGLMNOPQ | παῦλον μὲν N | ὡς ἀθρ. ὄντα om L ὡς om DP | ἀθρισκεύοντα I θρισκεύοντα O θρησκευτήν P θρήσκευτον Q ‖ [2] ἔτι καὶ DP καὶ ἔτι LN ἔτι pro καὶ om O | τὸν φόνον B στέφανον A ‖ [3] ποιῆσαι BG πεποιηκέναι M πεποιηκότα I | ἐν τῷ σταυρῷ B ἐπὶ τὸν σταυρὸν M ἐπὶ ξύλου DP | ἀναρτηθῆναι B ἀναρθῆναι P ἀνηρθῆναι Q θνήξασθαι G κρεμασθῆναι LO προστάξωμεν ἀρθῆναι I | κάλλιστα DP κράτιστε ἐκράτυνας I | εἴρηκας M | ἔκρινας γενέσθαι δὴ οὕτως P

sect. 80 l. [4] exinde cod T collatus est | καὶ εὐθέως P | ἀπενέχθησαν DP (ἀπην-) Q ἀπίχθη O | ὁ πέτρος (om τε) G ὁ δὲ πέτρος L | ὁ Παῦλος cum APT Thil om art BDEGILMNOQ Tisch ‖ [5] τοῦ νέρωνος EIO Tisch | τήν om G | ἀγομένου BGMN | τοῦ μακαρίου παύλου P ‖ [6] εἰς τὸ ἀποκεφαλισθῆναι DPT | ἀπὸ μιλίων τριῶν τῆς πόλεως (om ἄχρι) I ῥώμης post πόλεως add PQ | δεσμίου post πόλεως L δέσμιος M | ὡς ἄχρι Q | ἄχρι μιλ. τρ. om LN ‖ [7] ἦν σιδηροδέσμιος om LM | ἦν om N ἦν δὲ καὶ B ἦν γὰρ T | δέσμιος M σιδηρομένος B σιδηροδέσμιον (om ἦν) O | δέ om LO | αὐτόν om O ‖ [8] ἦσαν om O ὑπῆρχον B | ἦσαν στρατ. τρεῖς I | γένους ὄντες DPQ | ὄντες om T | ἐκ γένους BGIN | καὶ αὐτοὶ post γένους ὄντες Q | ἐξελθ. οὖν DP δέ om O ἐξελθόντες Q | αὐτῶν om DP ‖ [9] τῆς πόλεως ἀπὸ μιλίων ὀλίγων ἰδοὺ γυνή τις θεοσεβὴς I | τῆς πόρτας G τὴν πύλην Q | ὡς ἀπὸ pro ὡσεὶ GO ὡς BQ ὥση M | μιλίου ἑνὸς pro τόξου βολῆς G μιᾶς σαγίττης (σαγίτας BDPQ σαγίττας LT) BDLMNOPQT | τό om D | ὑπηντήθη DPQ | αὐτοὺς GIL αὐτῶ Q | γυνή τις LMP γυνὴ θεοσεβής om I ‖ [10] σιδεροδέσμιον συδεροδέσμιον per dittogr T | φερόμενον G σύρόμενον A συρώμενον LT ‖ [11] εὐσπλαγχνίσθη Thil | ἐπ᾽ αὐτὸν BGILT ἐπ᾽ αὐτῷ MP αὐτῷ om D | πικρῶς BDGP | δέ post τό om D | τὸ δὲ ὄνομα . . . μονόφθαλμος om B | τ. γυν. ἐκείνης I ‖ [12] ἦν περπετοῦα G περπετοῦα etiam DP περπέτονα LT (corr 1 m fuit περπετούα sed infra περπετοῦα) | ἐλέγετο om D(G)LMNOPT | ἦν δὲ καὶ LM | ἰδὼν δὲ D | [13] ὁ μακάριος παῦλος P | κλαίουσαν τὴν περπετούαν (om αὐτήν) M | κλαίουσα Q | ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ λέγει αὐτῇ I | γύναι δός μοι IP | ὀράριον M ὁράριον T οὐράριον ADGLO φακιόλιον BINP κεφαλοδέσμιον Q

σου, καὶ ὡς ὑποστρέφω, δίδωμί σοι αὐτό. Ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ ὠράριον προθύμως ἔδωκεν· οἱ δὲ στρατιῶται προσεγέλασαν καὶ εἶπαν τῇ γυναικί· Διατί θέλεις ἀπολέσαι τὸ φακιόλιόν σου, γύναι; οὐκ οἶδας, ὅτι ἀποκεφαλισθῆναι ὑπάγει; Ἡ δὲ Περπετούα πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· Ὁρκίζω ὑμᾶς κατὰ τῆς σωτηρίας Καίσαρος, εἰς αὐτὸ τὸ φακιόλιον δήσατε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν ἀποτέμνητε αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ὃ καὶ γέγονεν. ἀπεκεφάλισαν δὲ αὐτὸν εἰς μάσσαν καλουμένην Ἄκουαι Σαλβίας, πλησίον τοῦ δένδρου τοῦ στροβίλου. ὡς δὲ ἠβουλήθη ὁ θεός, πρὶν ὑποστρέψαι τοὺς στρατιώτας, ἀπεδόθη τῇ γυναικὶ τὸ φακιόλιον, ἔχον σταγόνας αἵματος· καὶ ὡς ἐφόρεσεν αὐτό, εὐθέως καὶ παραχρῆμα ἀνεῴχθη αὐτῆς ὁ ὀφθαλμός.

81 *Οἱ δὲ ἀπαγαγόντες στρατιῶται τὸν ἅγιον Πέτρον, ὡς ἦλθον αὐτὸν σταυρῶσαι, εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὁ μακάριος· Ἐπειδὴ ὁ κύριός μου Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς κατέβη,*

[1] *ἀποστρέφω* Tisch (cum B?) *ὑποστρέφων* (*ἀποστρ-* D) *ἀποδίδωμι* DP *δίδω* BGLMNOQT | *αὐτῷ* IMO | *ἡ δὲ ἄρασα αὐτὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἔδωκεν* (om *προθύμως*) G *λαβοῦσα τὸ ὠράριον* om DP | *τὸ ὠράριον* om B *ὀράριον* M *ὀράριον* T *οὐράριον* AGLNO *φακιόλιον* IQ *αὐτῆς* add Q [2] *δέδωκεν* DP *τοῦτο δέδωκεν* T *τῷ παύλῳ δέδωκεν* Q *ἔδωκεν αὐτῷ* GIN | post *ἔδωκεν* add *ἦν δὲ τὸ ὄνομα τῇ γυναικὶ περπετούα* B | *οἱ δὲ στρ. προσκαλεσάμενοι εἶπον αὐτῇ* B *προσκαλεσάμενοι τὴν γυναῖκα εἶπον αὐτῇ* GLM *προσεκαλέσαντο καὶ εἶπαν τῇ γυναικὶ* N *κατεγέλων αὐτὴν καὶ ἔλεγον* (om *τῇ γυν.*) I | *ἐγέλασαν* O ‖ [3] *εἶπον* (GM) P | *θέλης* BDN | *ἀπολέσθαι* B | *φακεόλιον* D *φακιόλην* N ‖ [4] *ὦ γύναι* I | *οἶδες* O | *ἐπὶ τὸ ἀποκεφ.* P | [5] *εἶπεν πρὸς αὐτοὺς* IO | *εἰς σωτηρίαν* Q ‖ [6] *μετ᾽ αὐτὸ* G | *φακεόλιον* B *φακιόλην* N | *δῆσαι* P | *ἑαυτοῦ* P *αὐτὸν* Q | *τὴν ὄψιν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς* G *τὴν κεφαλὴν* N | *ὅτε* N | *ἀποτέμνετε* DIM (-ται) N (in marg a 1 m) OT (-ται) | *μέλλετε ἀποτεμεῖν* G ‖ [7] *ἀποκεφάλισσαν καλουμένην* (om ... *αν δὲ αὐτὸν εἰς μάσ* ... per homoeot) P | *ἀπεκεφάλησαν* GLNOT ‖ [8] *τόπον καλούμενον μάσαν* (om *καλουμένην ἄκ. Σαλβ.*) I | *μάσσαν* cum BDGMNQT Tisch *μάσαν* AILO Thil | *ἄκ. σαλβ.* om DP *ἀκκοῦαι* A *ἄκουα σαλβ.* B *ἄκκουα σαλβ.* T *ἄκου σαλβίας* GQ *ἄκουας ἀλβείας* L *ἄκουας ἄλβιας* N *ἄκου ἀσαλβίας* M *αὔκου ἀσσαλβίας* O | *τοῦ τόπου τῆς στρωβύλου* I ‖ [9] *τοῦ στροβύλου* D *τοῦ στροβήλου* MNO *τῆς στροβήλου* L *τοῦ στροβιλλίου* P | *ἐβουλήθη* A Thil | *ὡς καὶ ἠβουλ.* P | *πρὸ τοῦ ὑποστρ.* I *πρηνι* O *πλὴν* Q ‖ [10] *ἐπεδόθη* GP | *τῇ* om I | *τῆς γυναικὸς* M | *φακεόλιον* D ‖ [11] *ἔχων* BDIMNOPQ | *σταγῶνας* O *σταγόνα* D | *αὐτῷ* IN | *ἔφορεν* Q | *εὐθέως καὶ παραχρῆμα* om I ‖ [12] *ἠνεῴχθη* BGMNT *ἠνοίχθη* O | *ὁ τυφλὸς ὀφθ.* A Thil

sect. 81 l. [13] *ἀπάγοντες* DOPQ | *οἱ στρ.* Q ‖ [14] *αὐτόν* om B *αὐτῷ* Q *σταυρῶσαι αὐτὸν* O | *εἶπεν αὐτοῖς* OQ | *ὁ μακάριος* om DP *ὁ μακάριος πέτρος* M | *τεκνία μου ὁ κυρίος μου ἰησοῦς χριστός ἐπειδὴ* P ‖ [15] *μου* om B *ἡμῶν* EOQ | *ὁ χριστός* A Thil *χριστός* om N | *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐλθὼν* I | *τῆς* om N | *κατέβη* om I *κατεβέβηκεν* G *κατῆλθεν* O

ὀρθῷ τῷ σταυρῷ ὑψώθη· ἐμὲ δὲ ὃν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς οὐρανὸν καλέσαι καταξιοῖ, ὁ σταυρός μου τὴν κεφαλήν μου κατὰ γῆν ὀφείλει δεῖξαι καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν κατευθῦναι τοὺς πόδας μου. ἐπεὶ οὖν οὐκ εἰμὶ ἄξιος οὕτως ἐν τῷ σταυρῷ εἶναι ὡς καὶ ὁ κύριός μου, ἀντιστρέψατε τὸν σταυρόν μου. Κἀκεῖνοι εὐθέως ἀντέστρεψαν τὸν σταυρὸν καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἄνω προσήλωσαν.

82 Συνῆλθεν δὲ ἀναρίθμητον πλῆθος λοιδοροῦντες τὸν Καίσαρα θυμοῦ πεπληρωμένοι, ὥστε αὐτὸν βουλεύεσθαι κατακαῦσαι. ὁ δὲ Πέτρος διεκώλυεν αὐτοὺς λέγων· Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀνεχώρουν, καὶ ἐθεώρησα τὸν κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ προσκυνήσας αὐτῷ εἶπον· Κύριε, ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπέν μοι· 'Ἀκολούθει μοι, ὅτι ἐν Ῥώμῃ ἀπέρχομαι πάλιν σταυρωθῆναι.' καὶ ἐν τῷ ἀκολουθεῖν με αὐτῷ ὑπέστρεψα πάλιν εἰς Ῥώμην. καὶ εἶπέν μοι· 'Μὴ φοβοῦ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι, ἕως οὗ εἰσαγάγω σε εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου.'

[1] ὀρθῶς *BEILMNT* ὀρθὸς *O* ὀρθῶς, ὀρθῶς καὶ *G* | δέ om *DEQ* | ὅταν pro ὅν *DP* ὄντα *I* ὃν om *GI* | ἀπὸ γῆς *DGI* | οὐρανοὺς *QT* τὸν οὐρανὸν *G* ‖ [2] καλέσαι om *DP* | καταξιεῖ *G* | ὁ οὖν σταυρ. *I* | μου om *IP* | τὴν κεφ. μου om *Q* | κατάγειν *DT* ‖ [3] δεῖξαι om *D* | τόν om *P* | κατενεχθῆναι *I* | μου post πόδας . . . ὁ κύριός μου om per homoeot *I* | ἐπειδὴ *DT* ‖ [4] οὖν om *GOQT* | οὕτως post σταυρῷ *O* | καὶ ante ὁ κύριος om *DT* | ὁ κυρ. μ. ἰησοῦς χριστὸς *P* ‖ [5] ἀντιστρέψατε οὖν *BGI* | τὸν σταυρ. μου *P* | καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ εὐθέως *P* | καὶ εὐθέως *I* | ἀντιστρέψαν *D* ‖ [6] τὸν σταυρὸν αὐτοῦ *I* | τοὺς μὲν πόδας *P* | αὐτοῦ post πόδας om *I* | προσήλωσαν ἄνω ταῖς δὲ χερσὶ κάτω *P*

sect. 82 l. [8] τότε συνῆλθε om δέ *P* | συνῆλθον *G* | ἀναρίθμητος *N* πλῆθος ἀναρ. *P* ‖ [9] θυμωθέντες δὲ σφόδρα ἐβούλοντο αὐτὸν pro θυμοῦ . . . βουλεύεσθαι *I* | θυμοῦ τε *D* πεπληρωμένον *B* πληρούμενοι *N* | καὶ ἀνελεῖν αὐτὸν βουλόμαινοι pro ὥστε . . . κατακαῦσαι *T* | ὥστ' ἑαυτὸν *P* | βούλεσθαι *DLMNQ* βουλόμενοι *BGOP* | καῦσαι βουλ. *D* | αὐτόν post καταχ. repetit *M* ‖ [10] ὁ δὲ μακάριος καὶ ἅγιος πέτρος *P* ὁ δὲ πέτρος ἐσταυρωμένος ὢν *G* | θεωρῶν αὐτοὺς οὕτως (μαινομένους καὶ *P*) ἀγωνιῶντας *DP* | διεκώλυσεν *D* διεκέλευσεν *B* | τεκνία μου ἀγαπητὰ πρὸ ὀλίγ. *P* | παρακληθεὶς om *I* ‖ [11] παρὰ τῶν ἀδελφῶν *I* | ἀνεχώρουν τῆς ἐκκλησίας *P* | καὶ ἰδοὺ ἐθεώρουν *B* ‖ [12] ἡμῶν *IO* | προσεκύνησα *BGLMNT* | αὐτόν *GIOPT* | καὶ εἶπον *B* εἰπών *GLMNT* | κύριε αὐτὸς πορεύει *I* | μου post κύριε add *A Thil* ἐμοῦ add *T* ‖ [13] πορεύει *DIMOT* | μοι om *D* | ὅτι ante ἀκολ. μοι *T* ἀκολούθει μοι om *BEGL Tisch* | ἐν Ῥώμῃ om *P* ‖ [14] πάλιν ἀπέρχομαι *N* | ἀκολουθῆναι (om με) *QT* | αὐτὸν *DP* ‖ [15] ὑπέστρεψαν *I* | ἐν ῥώμῃ *BGLMNOT* | εἶπε(ν) δέ μοι *LM* | μὴ φοβοῦ πέτρε *P* | ὅτι ἐγὼ *IT* ‖ [16] οὗ om *LMN* | εἰσάγω *BL* ἀπαγάγω *G*

83 *Διὰ τοῦτο, τεκνία μου, μὴ ἐμποδίσητε τὴν ὁδόν μου· ἤδη γὰρ οἱ πόδες μου τὴν οὐράνιον ὁδεύουσιν ὁδόν. μὴ οὖν λυπεῖσθε, ἀλλὰ συγχάρητέ μοι μᾶλλον, ὅτι σήμερον τῶν πόνων μου τὸν καρπὸν ἐπιτυγχάνω. Καὶ τοῦτο εἰπὼν προσηύξατο οὕτως· Εὐχαριστῶ σοι, ἀγαθὲ ποιμήν, ὅτι κατηξίωσάς με τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ δέομαί σου, τὰ πρόβατα ἃ ἐπίστευσάς μοι μὴ αἰσθανθῶσι χωρισμόν μου, σὲ ἔχοντα δι' οὗ ἐγὼ τὴν ποίμνην ταύτην ἠδυνήθην ποιμᾶναι. Καὶ τοῦτο εἰπὼν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.*

84 *Παραυτίκα δὲ ἐφάνησαν ἅγιοι ἄνδρες, οὓς οὐδέποτέ τις πρότερον ἑωράκει οὐδὲ μετὰ ταῦτα θεάσασθαι ἠδυνήθη· οὗτοι ἔλεγον ἑαυτοὺς ἀπὸ Ἱεροσολύμων παραγενέσθαι, ἅμα Μαρκέλλῳ ἀνδρὶ ἰλλουστρίῳ, ὅστις ἦν τῷ Χριστῷ πεπιστευκώς, καὶ καταλιπὼν τὸν Σίμωνα τῷ Πέτρῳ ἠκολούθει. ἦραν δὲ τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου Πέτρου λάθρα πιστοὶ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ὑπὸ τὴν τερέβινθον πλησίον τοῦ ναυμαχίου εἰς τόπον καλούμενον Βατικάνον.*

sect. 83 l. [1] *διὰ τοῦτο τεκνία μου om O* | *τέκνα N Thil* | *μου om EGLMN τεκνία μου ἀγαπητά P* | *παραινῶ ὑμᾶς μὴ ἐμποδ. DP* | *μή μὲ ἐμπ. ἐν τῇ ὁδῷ μου Q* | *ἐμποδήσητε DEGN (-ται) O (-σειται)* | *ὁδόν om O* ‖ [2] *ἤδη γὰρ . . . ὁδεύουσιν ὁδόν om D* | *οὐ γὰρ Q* | *οὖν om L* ‖ [3] *συγχαρηταί N συγχαίρετε EPQ συγχωρίσατε I* | *πάντες pro μᾶλλον T* | *μᾶλλον συγχ. μοι L* | *τῶν πόνων μου τὸν καρπόν corr Tisch τῶν πόνων τῶν καρπῶν μου ABDGNQ τὸν πόνον τῶν καρπῶν μου ILM τῷ πόνῳ τῶν καρπῶν μου N τοὺς πόνους τῶν καρπῶν μου OT τῶν κόπων μου καὶ τῶν θλίψεων τῶν καρπῶν P τῶν καρπῶν τῶν πόνων μου Thil* ‖ [4] *σήμερον (om post ὅτι) ἐπέτυχον O* | *ταῦτα P τούτῳ I* | *προσηύξατο πρὸς κύριον λέγων οὕτως κύριε ἰησοῦ χριστὲ ἀγαθὲ καὶ φιλάνθρωπε ποιμὴν εὐχ. σοι P* ‖ [5] *ἀγαθὲ ποιμήν hoc loco om P* | *τῆς σρίας (i. e. σωτηρίας) ταύτης O* ‖ [6] *σου om I σοι MN* ‖ [7] *ἐστανθῶσι O σταθῶσι DILPT στανθῶσι(ν) MNQ κτανθῶσι G* | *χωρισμοῦ B χωρίς μου DLP χωρίς ἐμοῦ I χωρὶς νόμου T χωρισμόν μου Q χωρισμῷ σου G χωρισμῷ μου M* | *ἔχοντα τὴν σφραγίδα τὴν σὴν δι' ὧν pro σε ἔχ. . . . ἐγώ I* | *σε ἔχ. τὸν ἀληθινὸν θεὸν L σε ἔχ. θεὸν MN* | *διὸ O* ‖ [8] *ἐδυνήθην L* | *ταῦτα DPT* | *τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τῷ θεῷ P*

sect. 84 l. [10] *παραυτίκα οὖν D παρ. γὰρ O* | *οἱ ἅγιοι LMP ἅγιοι om IT* | *οὐδέποτε οὐδεὶς O* | *πρότερον τίς I πρότερον om D τὸ πρότερον GO* | *πρῶτον PQ* ‖ [11] *ἑωρ. πρῶτον P* | *ἑώρακεν O* | *οὐδὲ πάλιν I* | *ἠδυνήθην I* | *οι ἔλεγον P οἳ δὲ ἔλεγον D* ‖ [12] *αὐτοὺς D* | *ἀφ' ἱεροσ. L* | *Μαρκέλλῳ om B* ‖ [13] *ἀνδρὶ τινὶ (om ἰλλούστρ.) I* | *ὅστις ἦν ἐν τῷ χριστῷ B ὅστις ἐν τῷ χριστῷ L* | *πεπιστευμένος D πεπηκος Q* | *καταλειπὼν MNO* ‖ [14] *τόν om O* | *ἠκολούθησεν GIO* | *δέ om D* ‖ [15] *τοῦ ἁγίου om I* | *οἱ πιστοὶ DLMPQ πιστοί om B οἱ χριστιανοί (in marg οἱ πιστοί) T ἄνδρες εὐλαβεῖς (om λάθρα πιστοί) I* | *post οἱ πιστοί add ἐκεῖνοι καὶ ἅγιοι ἄνδρες P* | *αὐτῷ IM αὐτὸν T* | *ἐπὶ M* | *τερέβυνθον IM τερένβινθον T* ‖ [16] *τοῦ ἀμαλαχίου Q* | *εἰς τόπον om Q* | *ἐς τόπον L* | *βιττικάνον AO Thil βιτικάνον B βιτίκανον GI βητικάνον DP βατικανόν M*

b *οἱ δὲ τρεῖς στρατιῶται οἱ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες τοῦ ἁγίου Παύλου, ὡς μετὰ τρεῖς ὥρας τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦλθον μετὰ τῆς βούλλας, ἀπάγοντες αὐτὴν τῷ Νέρωνι, καὶ ὑπαντήσαντες τῇ Περπετούᾳ λέγουσιν αὐτῇ· Τί ἐστιν γύναι; ἰδοὺ πείσματι ἀπώλεσας τὸ φακιόλιόν σου. Ἡ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· Καὶ τὸ φακιόλιον ἔλαβον, καὶ ὁ ὀφθαλμός μου ἀνέβλεψεν· καὶ ζῇ κύριος ὁ θεὸς τοῦ Παύλου, ὅτι κἀγὼ παρεκάλεσα αὐτὸν, ἵνα ἀξιωθῶ δούλη γενέσθαι τοῦ κυρίου αὐτοῦ.* c *τότε οἱ στρατιῶται οἱ τὴν βούλλαν ἔχοντες, γνωρίσαντες τὸ φακιόλιον καὶ ἰδόντες ὅτι ἀνεῴχθη αὐτῆς ὁ ὀφθαλμός, ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος καὶ εἶπον· Καὶ ἡμεῖς δοῦλοί ἐσμεν τοῦ δεσπότου τοῦ Παύλου.* d *Ἀπελθοῦσα οὖν ἡ Περπετούα ἀπήγγειλεν εἰς τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως Νέρωνος, ὅτι οἱ στρατιῶται οἱ ἀποκεφαλίσαντες τὸν Παῦλον λέγουσιν ὅτι Οὐκ ἐμβαίνομεν ἔτι εἰς τὴν πόλιν· ἡμεῖς γὰρ πιστεύομεν τῷ Χριστῷ, ὃν Παῦλος ἐκήρυξεν,*

[1] τρεῖς om AOT Thil οἱ δὲ στρατ. οἱ τρεῖς οἱ G | οἱ alterum om L | τήν om I | οἱ ἀποτεμ. τὴν κεφαλὴν DP | ἁγίου om I ‖ [2] τρὶς I | τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ I τῆς αὐτῆς ἡμέρας O | ἦλθαν DQ ἤρχοντο T ‖ [3] τὴν βοῦλλαν B βούλας DQ βούλης G βουλῆς I βούλλης M | ἀγαγόντες B ἀπαγαγόντες IN ἐπάγοντες T | ταύτην DP αὐτοὶ I αὐτήν om LM | καὶ ante ὑπαντ. om A Thil | ἀπαντήσαντες BLMO (-τίσαντες) P ἀπαντήσαντες δὲ P ‖ [4] τὴν περπετού(ῦ)αν DIOQ | τίς Q | τί ἔστι σοι G | ἰδοὺ ἰδίῳ πείσματι G | πεισμ. ἀγομένη A Thil ‖ [5] φακεόλιον DP φακιόλην N (sed corr -λιον) Q | ἔφη πρὸς αὐτοὺς I | εἶπεν T | τὸ φακιολ. μου GLPT τὸ φακεόλιόν μου D ‖ [7] ἔλαβα O ἀπέλαβον DP | post ἀνεβλ. add ὡς ὁρᾶτέ με P ὡς καὶ ἑωρᾶτέ με D | καὶ ante ζῇ om IL | κύριος om P ‖ [7] τοῦ μακαρίου παύλου P | κἂν παρεκ. P κἀγώ om IT | καταξιωθῶ DP | ἀξιωθῶ κἀγὼ T ‖ [8] δούλη αὐτοῦ γενέσθαι T γενέσθαι δούλη GP | τῷ κυρίῳ O | ἤγουν τοῦ κυρίου αὐτοῦ T | οἱ τὴν βούλλαν ἔχοντες om O οἱ om I βοῦλαν DQ βούλαν GI ‖ [9] γνωρίσαν P | φακεόλιον D ‖ [10] ἠνεώχθη BGMN ἠνέχθη T | ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῆς Q | ἀνέκραξαν (om φωνῇ μεγάλῃ) I | φωνὴν μεγάλην G | ἀπὸ ἑνὸς L ‖ [11] εἶπαν DLN | μιᾷ φωνῇ λέγοντες pro καὶ εἶπον I | ὑμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν (om καὶ) P | τοῦ alterum om BGIMO ‖ [12] καὶ ἀπελθοῦσα O ἀπελθοῦσα δὲ T ἡ δὲ μακαρία περπετοῦα ἀπελθοῦ (sic) εἰς τὸ παλ. τ. νερ. ἀνήγγ. P | ἀπήγγειλεν post Νέρωνος etiam Q | ἀνήγγειλεν DP | ἀνήγγ. ταῦτα πάντα DP ‖ [13] νέρωνος τοῦ βασ. BGMN βασιλέως om DPT | νέρωνι τῷ βασιλεῖ pro εἰς τὸ παλ. τ. βασ. Νέρωνος L | λέγουσα ὅτι I | ὅτι οἱ στρατ. . . . τότε om DP | ἀποκεφαλήσαντες GLMNO ‖ [14] ἡμεῖς pro ὅτι T | ὅτι ante οὐκ om NOQ | οὐκ εἰσερχόμεθα (om ἔτι hoc loco) LT | ἄρτι pro ἔτι G ἔτι om Q | λεγ. οὐκέτι βαίνομεν B | εἰς τὸ παλάτιον BGMN εἰς τὴν πόλιν οὔτε εἰς τὸ παλάτιον ἔτι L item sed ἔτι post πόλιν T εἰς τὸ παλάτιον οὐδὲ εἰς τὴν πόλιν O ‖ [15] ἀλλὰ πιστεύομεν T πιστεύωμεν IN | εἰς τὸν χριστὸν BMO τῷ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ I | ὁ παῦλος GLNT | ἐκήρυττεν BGLMN

καὶ Χριστιανοί ἐσμεν. e *Τότε ὁ Νέρων θυμοῦ πλησθεὶς ἐκέλευσεν τὴν Περπετούαν τὴν τοὺς στρατιώτας μηνύσασαν φυλακισθῆναι σιδηροδέσμιον· τοὺς δὲ στρατιώτας τὸν μὲν ἕνα ἀποκεφαλισθῆναι ἐκέλευσεν, τὸν δὲ ἄλλον διχοτομηθῆναι, καὶ τὸν ἕτερον λιθοβοληθῆναι ἔξω τῆς πόρτης ὡς ἀπὸ μιλίου ἑνὸς τῆς πόλεως.* f *ἡ δὲ Περπετούα ἦν ἐν τῇ φυλακῇ· ἐν αὐτῇ δὲ τῇ φυλακῇ ἦν τηρουμένη Ποτεντζιάνα, κόρη εὐλαβής, διότι ἦν εἰρηκυῖα· Καταλιμπάνω τοὺς γονεῖς μου καὶ πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν τοῦ πατρός μου, καὶ θέλω Χριστιανὴ γενέσθαι. Συγκολληθεῖσα οὖν αὕτη τῇ Περπετούᾳ ἐξηγήσατο αὐτῇ πάντα τὰ περὶ τοῦ Παύλου, καὶ πλεῖον ἠγωνίσατο περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως.* g *ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Νέρωνος ἀδελφὴ ὑπῆρχεν τῆς Ποτεντζιάνας.*

[1] *καὶ (μαθὼν δὲ P) μαθὼν ὁ νέρων καὶ θυμοῦ DP | πληθεὶς L* [2] *τὴν μὲν περπ. O | ἐκελ. αὐτὴν μὲν φυλακ. σιδηρ. T | ἐκελ. φυλακισθῆναι τὴν περπ. D | ἐκελ. βληθῆναι ἐν τῇ φυλακῇ τὴν περπ. P | τὴν τοὺς . . . σιδεροδέσμιον om DP | τὴν τοὺς στρ. μηνύσασαν om QT | φυλαχθῆναι B | σιδηρουδέσμιον Q ||* [3] *τοὺς δὲ τρεῖς στρ. GMN τοὺς δὲ στρ. τοὺς τρεῖς D | ἕναν Q | post ἀποκεφ. add ἔξωθεν τῆς πόρτας ὡς ἀπὸ μιλίου ἑνὸς τῆς πόλεως D ||* [4] *ἐκέλευσεν om DIP προσέταξεν T | τὸν δὲ ἄλλον λιθοβολισθῆναι ἔξω τῆς πόρτας ἀπὸ μηλίου ἑνὸς τῆς πόλεως, τὸν δὲ τρίτον ὡσαύτως διχοτομηθῆναι ἐκέλευσεν L | τὸν δὲ ἄλλον διχασθῆναι BGNOQT τὸν δὲ ἕτερον διχασθῆναι DP τὸν δὲ ἕτερον διδαχθῆναι I διχασθῆναι καὶ τὸν ἕτερον om M | διχασθῆναι μέσον G | τὸν δὲ ἄλλον pro τὸν δὲ ἕτερον I καὶ τὸν ἄλλον DGOP καὶ τὸν τρίτον B ||* [5] *λιθασθῆναι B | ἔξωθεν PQ | τῆς πόρτης . . . ἑνός om I | πόρτας GQ πόλεως B | ἔξω . . . τῆς πόλεως om hoc loco D | ὡς ante ἀπὸ om M | ἀπὸ σημείων δύο Q | τῆς πόλεως om BT* [6] *ἦν δὲ περπ. I | ἐν αὐτῇ δὲ τῇ φυλ. ἦν τηρ. om Q | εἰς αὐτὴν δὲ τὴν φυλακὴν BGILMNOP εἰς δὲ αὐτὴν τ. φυλ. T ||* [7] *ἦν τίς τηρ. ὀνόματι ποτ. T | ἦν τηρουμένη κόρη τις (om DG) εὐλαβὴς ὀνόματι ποτ. BDG ἦν τηρ. κόρη ὀνομ. ποτ. εὐλαβὴς πάνυ καὶ φοβουμένη τὸν θεὸν P | σὺν καὶ ante ποτ. O | ἡ ante ποτεντ. IMN | ποτεντιάνα GLMQ ποτενζιάνα B ποντετιάνα DP ποτετζιάνα NO ποτεντιάννα I | κόρη τις BI κόρη εὐλαβη O | ἦν om GI | εἰρηκυῖα οὕτως ὅτι I ||* [8] *καταλιμπάνειν D καταλείπω O | τοὺς γον. αὐτῆς D | ὕπαρξιν IP | αὐτῶν pro τοῦ πατρός μου I | καὶ πᾶσαν . . . τοῦ πατρός μου om DT ||* [9] *θέλη I | θέλω καγὼ T | θέλω γίνεσθαι χρ. D | συγκ. δὲ L ||* [10] *αὐτὴ L αὐτῇ DIQT αὕτη om BGP | ἡ περπετοία DL (-πέτουα) MNQ ὑπερπέτουα T | post περπ. add ἐν τῇ φυλακῇ P | ἐξηγ. αὕτη M αὐτὴν I | τά post πάντα om D Thil (ex errore) | τοῦ μακαρίου παύλου P ||* [11] *καὶ πλεῖον . . . πίστεως om I | ἡ δὲ ἀκούσασα pro καὶ B | πλέον LM πλείων O ἐπὶ πλεῖον T | ἠγωνίζετο πλεῖον B | τῆς ante περὶ add L | περὶ τὴν πίστιν (om εἰς Χριστόν) T περὶ τῆς ἐν χριστῷ πίστεως N | inde a τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως continuatur cod H ||* [12] *τοῦ om L ἡ τοῦ νέρ. T | ὑπῆρχεν ἀδελφὴ HP | τῆς αὐτῆς DHP | ποτεντιάνας GLM ποτετζιάνας NO ποντετιάνας DHP ποντιάννης I*

καὶ λάθρα ἐδήλου αὐτῇ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι αἰωνίαν χαρὰν βλέπουσιν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν, καὶ ὅτι ὅλα τὰ ὧδε πρόσκαιρά εἰσιν, τὰ δὲ ἐκεῖ αἰώνια· ὥστε καὶ αὐτὴν φυγεῖν ἐκ τοῦ παλατίου καί τινας τῶν συγκλητίδων μετ' αὐτῆς. **h** τότε ὁ Νέρων πολλαῖς βασάνοις τιμωρήσας τὴν Περπετούαν, τέλος δήσας λίθον μέγαν εἰς τὸν τράχηλον αὐτῆς ἐκέλευσεν ῥιφῆναι εἰς κρημνόν. κεῖται δὲ τὸ λείψανον αὐτῆς εἰς πόρταν Νωμεντάναν. ἡ δὲ Ποτεντζιάνα καὶ αὐτὴ ὑπομείνασα κριτήρια πολλά, τέλος δὲ ποιήσαντες ἐσχάραν, ἔκαυσαν εἰς μίαν ἡμέραν.

85 Οἱ δὲ ἅγιοι ἄνδρες οἱ εἰπόντες ἐξ Ἱεροσολύμων παραγενέσθαι, οὓς οὐδεὶς πρώην ἑωράκει, εἶπον πρὸς πάντα τὸν λαόν· Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι μεγάλους πάτρωνας ἠξιώθητε ἔχειν

[2]—[3] *cf* 2. Cor. 4, 18

[1] *δηλοῖ IN ἐδήλει G ἐδήλοι MO | αὐτὴν H | post Χριστοῦ add προθυμοποιοῦσα αὐτὴν DHP | αἰωνίαν καὶ ἀτελεύτητον HP | αἰώνιον O | αἰωνίαν χώραν T | χαρὰν αἰώνιον BG | χαρὰν καὶ δόξαν κληρονομοῦσιν καὶ HP* ‖ [2] *οἱ ἐλπίζοντες O | ὅτι om P | πάντα τὰ ὧδε L πάντα ὧδε I | εἰσιν post προσκ. om O* ‖ [3] *ἐκεῖθεν HI | εἰσιν post αἰώνια D | καί post ὥστε om N | αὐτὴν ἀκούσασαν N | φεύγειν L φυγῆναι I φυγὴν HN | ἀπὸ τοῦ παλ. DHP ἐκ om O* ‖ [4] *συγκλητικῶν DHIPT | γυναικῶν post συγκλ. add BT | μετὰ ταύτης D | ταῦτα γνοὺς ὁ νέρων καὶ ἐμμανὴς γενόμενος I |* [5] *πολλὰς βασάνους D | πολλ. βασ. καὶ χαλεπαῖς G | ἐτιμώρισε I τιμωρίσας HMO τιμωρησάμενος N | τέλος δὲ B τέλος om N μετὰ ταῦτα LM | λύσας Q* ‖ [6] *μέγαν om T μέγαν λίθον O | μέγα GHIMN | ἐπὶ τὸν τρ. I | προσέταξεν DHP ἔρριψεν κελεύσας αὐτὴν διὰ κριμνοῦ O | ῥιφῆναι αὐτὴν DH | εἰς κρημν. ῥιφῆναι I | εἰς τὸν κρ. MP | κρημνιόν L | post κρημν. add καὶ οὕτως παρέδωκεν τὸ (τῷ H) πνεῦμα αὐτῆς τῷ κυρίῳ HP καὶ οὕτως παρέδωκεν τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου κατευωδώσαντος M καὶ οὕτως ἐτελειώθη G* ‖ [7] *ἐτέθη DHP | τὸ δὲ λείψανον αὐτῆς λαβόντες ἄνδρες εὐλαβεῖς κατέθηκαν ἔν τινι τόπῳ μεμοντάναν καλούμενον I | τὴν πόρταν GH | τὴν (om D) καλουμένην DHP | πόρτην A Thil | Νωμεντάναν ego scripsi νομεντάναν LM μομεντάναν ABDHP μωμεντάνας G μουμεντάναν T μωμενταλίαν O μωμιτάνα N μεμοντάναν IQ | ἡ δὲ Ποτεντζιάνα om D* ‖ [8] *ποτεντζιάνα] de scriptione uide supra | ὑπομείνασα καὶ αὐτὴ P | πολλὰ κριτήρια B βασάνους πολλὰς D βάσανα πολλὰ καὶ κριτήρια P | τέλος (om δέ) DHNOPT μετὰ ταῦτα LM | ἐν πυρκαιᾶ ἰσχυρά θέντες οὕτω ἐν κυρίῳ ἐτελειώθησαν pro τέλος . . . ἡμέραν I* ‖ [9] *σχάραν MO χάραν T add πυρὸς DHLMP | ἔκαυσαν αὐτὴν GT | εἰς μίαν ἡμέραν om T | ἐνέβαλον αὐτὴν ἐν τῷ πυρὶ καὶ οὕτως ἀπέδωκε (τῷ κυρίῳ L) τὸ πνεῦμα LM*

sect. 85 l. [10] *οἱ οὖν D | οἱ εἰπόντες om I οἱ εἰρηκότες EHPQ Tisch | ἀπὸ ἱερ. LM | παραγενόμενοι I* ‖ [11] *πρώην οὐδεὶς G | πρῶτον DHP πρότερον L | ἑώρακεν BOQ | ἐπιστάντες εἶπον (D -παν) DHP | πάντα ὄχλον L |* [12] *ἄνδρες ῥωμαῖοι χαίρετε HP | χαίρετε ἀδελφοὶ I | πατρ. καὶ ἀντιλήπτωρας T πατέρας I | μεγάλην σωτηρίαν pro μεγ. πατρ. D μεγάλης δόξης καὶ σωτηρίας HP | ἔχειν om HP*

τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ φίλους τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γινώσκετε δὲ τοῦτον τὸν Νέρωνα τὸν πονηρότατον βασιλέα μετὰ τὴν σφαγὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι τὴν βασιλείαν κατασχεῖν.

86 *Συνέβη δὲ μετὰ ταῦτα μισηθῆναι τὸν Νέρωνα ἀπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τῶν Ῥωμαίων, ὥστε κρῖναι εἰς ἑαυτοὺς δημοσίᾳ τοῦτον τύψαι, ἕως οὗ, ὡς ἦν ἄξιος, τυπτόμενος ἐκπνεύσῃ. ὡς οὖν ἤκουσεν ὁ Νέρων ταῦτα, ἐπέπεσεν αὐτῷ φόβος καὶ τρόμος ἀνυπόστατος, καὶ οὕτως ἔφυγεν, ὥστε μὴ ὁραθῆναι αὐτὸν ἔτι. ἔλεγον δέ τινες, ὅτι ὡς ἐπλανᾶτο ἐν ταῖς ὕλαις φεύγων, ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ τοῦ λιμοῦ ἀπέψυξεν, καὶ ὑπὸ λύκων κατεβρώθη.*

87 *Τὰ δὲ τῶν ἁγίων ἀποστόλων σώματα συνέβη ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρθῆναι τοῦ κομίσαι αὐτὰ ἐν τῇ ἀνατολῇ. ἐγέ-*

[1] *καὶ ante φίλους om L | τοῦ χριστοῦ (om κυρ. Ἰησ.) I τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησ. χρ. HLMNOPT | post χριστοῦ add κατέχοντες HP* ‖ [2] *ἴσασθε δὲ T | δέ om D | τὸν Νέρωνα om Q | καὶ πονηρώτατον I | τὸν ἀσεβῆ καὶ πον. HP τὸν ἀσεβέστατον καὶ παράνομον T τὸν πονηρὸν BGN | μετὰ τὴν . . . ἀποστόλων om DHP μετὰ τὸ σφαγῆναι πέτρον καὶ παῦλον τοὺς ἀποστόλους τοῦ χριστοῦ ἠπόλετο (sic) νέρων O | μετὰ τὴν τελείωσιν LM* ‖ [3] *τοῦ μηκέτι O | μηκέτι αὐτοῦ δύναται στῆναι ἡ βασίλεια καὶ κατέχειν I* ‖ [4] *βασιλλαν H | βασιλ. αὐτοῦ O | κατέχειν DLOQT κρατεῖν G | κατασχ. τὴν βασιλ. B*

sect. 86 l. [5] *συνέβη οὖν D καὶ οὐ μετοὺ (sic) πολὺ συνέβη HP | μετὰ ταῦτα om Q | τὸν Νέρωνα om O post τοῦ στρ. αὐτοῦ N | ὑπὸ παντὸς BG τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ G* ‖ [6] *τοῦ λαοῦ om B | εἰς om G | ὥστε βουλεύεσθαι D | αὐτοὺς GI αὐτὸν LM εἰς ἑαυτούς om BD* ‖ [7] *αὐτὸν τύψαι LM | ὅπως κακὴν κακῶς τοῦ ζῆν ἀπαλλάξει pro ἕως οὗ . . . ἐκπνεύσει I | ἕως οὖν G | ἕως οὗ ἐκπνεύσει (om ὡς ἦν ἄξιος τυπτόμενος) T ὡς ἦν ἄξιος om BM τυπτόμενος om L ὡς ἦν ἄξιος ἵνα (om ἕως οὗ) O* ‖ [8] *ἐκπνεύσει BDHMQT ἐκπνεῦσαι GLP ἐξεπνεύσει N ἐκπνεύσι O | ταῦτα δὲ ἀκούσαντος τοῦ νέρωνος, φόβος καὶ τρόμος μέγας ἐπέπεσεν εἰς αὐτὸν pro ὡς οὖν . . . τρόμος I | ὡς δὲ OP | ἔγνω ταῦτα ὁ νέρων DHP | ἔπεσεν DGH MOPT | ἐπ' αὐτὸν OT ἐπ' αὐτῷ DHP ἔπεσε φόβος ἐπ' αὐτὸν M* ‖ [9] *οὕτως om O τοσοῦτον I* ‖ [10] *εὑρηθῆναι DT ὡραθῆναι GHL ὁρᾶσθαι M | αὐτόν om L αὐτὸν ἔτι om OQ ὑπό τινος pro αὐτὸν ἔτι I | ἔτι om T τοῦ λοιποῦ pro ἔτι DHL | ὡς om T | ἐν τοῖς ὄρεσι I* ‖ [11] *φεύγων om O | ἀπὸ δὲ ψύχους (om τοῦ) T τῆς λιμοῦ DN λιμοῦ (om τοῦ) T τοῦ λοιμοῦ G | ἐπέψυξεν T ἐξέψυξεν O* ‖ [12] *ἀπὸ Q | ἐβρώθη T*

sect. 87 l. [13] *τὰ οὖν D | τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀπ. HP ἀποστόλων om O post σώματα add πέτρου καὶ παύλου O | ἀπὸ T* ‖ [14] *ἐναρθῆναι N ἐπέρεσθαι T | τοῦ ἀποκομίσαι HPQT τοῦ κομίσασθαι N τοῦ κοιμῆσαι I τοῦ κομίσαι om M τοῦ κομίσαι αὐτά om L | ἐγένετο . . . πόλει om O | καὶ ἐγένετο BDHP ἐγένετο οὖν T*

νετο δὲ σεισμὸς μέγας ἐν τῇ πόλει· καὶ δραμόντες οἱ λαοὶ τῶν Ῥωμαίων κατέλαβον αὐτοὺς ἐν τόπῳ λεγομένῳ Κατακούμβας ὁδῷ τῆς Ἀππίας τῆς πόλεως τρίτου μιλίου· κἀκεῖ ἐφυλάχθησαν τὰ σώματα τῶν ἁγίων ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ μῆνας ἓξ μέχρι τοῦ κτισθῆναι αὐτοῖς τόπους, ἐν οἷς ἀποτεθῶσιν. Καὶ τὸ μὲν τοῦ ἁγίου Πέτρου σῶμα εἰς τὸν Βατικάνον τόπον πλησίον τοῦ ναυμαχίου μετὰ δόξης καὶ ὕμνων ἀνεκλήθη, τὸ δὲ τοῦ ἁγίου Παύλου εἰς τὴν Ὀστησίαν ὁδὸν ἀπὸ μιλίων δύο τῆς πόλεως· ἐν οἷς τόποις διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν εὐεργεσίαι πολλαὶ παρέχονται τοῖς πιστοῖς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

88 *Ἐτελειώθη δὲ ὁ δρόμος τῶν ἁγίων ἀποστόλων τε καὶ μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ Πέτρου καὶ Παύλου μηνὶ Ἰουνίῳ κθ·*

[1] *ἐν τῇ ῥώμῃ T* | *τῶν Ῥωμαίων om T* ‖ [2] *ἐν τόπῳ λεγομένῳ cum GQT ἐν τόπῳ καλουμένῳ L ἔν τινι τόπῳ καλουμένῳ I εἰς τόπον καλούμενον D εἰς τόπον λεγόμενον HP ἐν τῷ λεγομένῳ ABMNO* | *κατακουμβὰς G κατὰ κουμβασσοδῷ M κατακόμβας D κατακομβὰς B κατακούβας H* | *ὁδῷ . . . μιλίου om D* | *ὁδῷ om I ἐν ὁδῷ L ὁδες P ὁδοῦ conicit H Usener* ‖ [3] *ἀπίας G τῆς ἀππίας πόρτας L τῆς ἀππίας πύλης HPQ* | *τῆς om I ἀπὸ τῆς πόλεως L* | *ἕως (per dittogr) τρίτου G τοῦ μιλίου L τοῦ τριβαλίου I ἀππίας τρίτου μιλίου τῆς πόλεως T* | *ἐφυλάττοντο BLMN ἐφύλαττον G* | *τὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων σώματα HL τὰ σώμ. τῶν ἁγίων ἀποστόλων IPQ τὰ τῶν ἁγίων λείψανα T* ‖ [4] *ἕνα om T* | *καὶ om L* | *μῆνας ἑπτὰ DHP lat* | *μέχρις ὅτου I* | *τοῦ om BQ* | *κτισθῶσιν I* ‖ [5] *αὐτοὺς BLQ τοὺς DHP* | *σεβασμίους τόπους LM* | *τόποις I* | *τὸ ποῦ ἀποτεθῶσιν T* | *ἐν οἷς ἂν G ἐν ᾧ M* | *τεθῶσιν B ἀπετέθησαν DHP* | *καὶ τοῦ μὲν INO* | *τὸ μὲν σῶμα τ. ἁγ. ἀποστόλου πετρ. Q* | *μέν om L* | *ἁγίου (om τοῦ) IO* ‖ [6] *τὸ σῶμα I σῶμα om T* | *κατετέθη εἰς τόπον καλούμενον βατικᾶνον I* | *τόν om BGIL* | *εἰς τὰ βατικανοῦ (om τόπον) T εἰς τὸν βαττικανοῦ (βαστ- P) τόπον HP* | *βατικανὸν DN βητικάϊνον G βιτικάνον BL* | *τόπον λεγόμενον L τόπον καλούμενον M* | *ὕμνων πολλῶν I ὑμνοδίας T* | [7] *ἀνεκλήθη non tentaui propter lat* reuocata sunt *cf Thil II, 29 sq not ἀνεκλίθη N κατετέθη M ἀνεκλείπτων L ἀνεκλήθη om I* | *τὸ δὲ om I τοῦ om N* | *τοῦ δὲ ἁγ. (om τὸ) DPQ* | *ἁγίου ἀποστόλου παύλου Q* | *post παύλου add σῶμα κατετέθη I* ‖ [8] *ὀστίσιαν Q ὀστίασιν D βοστησίαν BHL MNPT βοτησίαν A Thil βουστησίαν I βοστίαν GO* | *ὡς ἀπὸ I* | *σημείων δύο LM* | *ἐν οἷς τότε L τόποις om INQ* ‖ [9] *διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν om D* | *εὐχῶν O* | *πολλαῖς ἰάσεις ἐγένοντο τοῖς δεομένοις pro εὐεργεσίαι . . . πιστοῖς I* | *πολλαί om O* | *πολλαὶ καὶ ἰάσεις HP* | *τοῖς πίστει προσκυνοῦσιν L τοῖς πίστει προσιοῦσιν M* | *τοῖς πιστεύουσιν O* ‖ [10] *ἐν om O* | *ἐν τῷ ὀνόματι . . . Χριστοῦ om DHP* | *τοῦ κυρίου ἡμῶν om B*

sect. 88 l. [11] *δέ post ἐτελ. om O* | *ἡ μαρτυρία pro ὁ δρόμος I* | *ὁ δρόμος αὐτῶν (om τῶν ἁγίων . . . Παύλου) T* | *τῶν ἁγίων καὶ κορυφαίων HP* | *ἁγίων om D* | *τε καὶ μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ om BDI* | *τε om MOQ* [12] *τοῦ Χριστοῦ om GLMN* | *Πέτρου καὶ Παύλου om B* | *εἰκάδι ἐννάτη BMN εἰκάδι καὶ ἐννάτη G εἰς τὰς κθ I κθ om L*

τῶν δὲ τριῶν στρατιωτῶν μηνὶ Ἰουλίῳ δευτέρᾳ· τῆς δὲ ἁγίας Περπετούας καὶ Ποτεντζιάνας τῷ αὐτῷ Ἰουλλίῳ μηνὶ ὀγδόῃ· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος καὶ τιμὴ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

[1] τριῶν om *BGI* | στρατ. τῶν πιστευσάντων *HP* | μηνὶ ἰουλ. εἰς τὰς δύο *GINT* μηνὶ ἰουλ. β *DHLPQ* | τῆς δὲ ὁσίας *I* ‖ [2] καὶ Ποτεντ. om hoc loco *Q* | ποτεντιάνας *GLM* ποτετζιάνας *NO* ποντετιάνας *DHP* ποτεντιάννης *I* | τῷ αὐτῷ μηνὶ *MN* | μηνὶ τῷ αὐτῷ *I* μηνὶ ἰουλλίῳ *DHP* Ἰουλλίῳ om *BGILMNOQT* μηνὶ (ἰουλ. add *D*) η̄ *BDQ* μηνὶ ιη *L* | μηνὶ εἰς η̄ *OT* εἰς τὰς ὀκτὼ *IN* | post μηνὶ η̄ add τῆς δὲ ἁγίας ποτεντιάνας μαίω ιθ̄ *Q* | [3] ὧν πρεσβείαις τύχοιμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν pro χάριτι ... Χριστοῦ *B* εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον pro χαρ. κ. φιλ. *G* | χάριτι καὶ οἰκονομίᾳ *H* | ᾧ ἡ δόξα pro μεθ' οὗ . . . ἀεὶ καὶ *D* ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος pro μεθ' οὗ . . . ἀεὶ καὶ *M* οὗ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος pro μεθ' οὗ . . . ἀεὶ καὶ *H* ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τῷ πατρὶ ἅμα καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι pro μεθ' οὗ . . . ἀεὶ καὶ *P* | μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι (om ἅμα τ. ἁγ. πν. et κράτος καὶ τιμή) *I* | μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα σὺν (om *Q*) ἁγίῳ πν. (om κράτος καὶ τιμή) *QT* ‖ [4] ἅμα καὶ *L* | δόξα om *G* δόξα καὶ *N* | καὶ ante τιμή om *BO* | τιμὴ καὶ προσκύνησις *O* | τιμὴ καὶ κράτος *GLN* | νῦν καὶ ἀεὶ καὶ om *GHLMNP* ‖ [5] [7] ἀμήν om *T* | subscriptio: ἐπλήσθη σὺν θεῷ τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου *A*

Passio apostolorum Petri et Pauli.

I In diebus illis cum introissent Romam beatus Petrus et Paulus discipuli domini nostri Iesu Christi, secundum uoluntatem dei a diuersis fidelibus qui Christo crediderant excepti sunt. frequentabant autem domum cuiusdam Pontii Pilati parentis propter notitiam quando Pilatus praesidatum gesserat in Iudaea. post paucos uero dies Nerone imperatore procedente quidam Simon nomine ei adductus est. hic magus erat non mediocriter doctus, sed perfectus in omni artis ipsius iniquitate. cum autem hoc Nero imperator cognouisset, artius eum iubet a militibus custodiri: quique per fantasiam artis suae nusquam conparuit. audiuit itaque Nero imperator, quia Simon, quem antea custodiri iusserat, nusquam conparuisset: et mirari satis coepit. post aliquot autem dies Nerone imperatore procedente ut sacrificia diis suis offerret, et ecce subito Simon magus imperatori Neroni apparuit dicens: Quid est, domine imperator, quia me quaeris? ecce ego sum Simon, quem ante hos dies a militibus iussisti custodiri. ne me fugacem aestimes et inuentum

sect. 1 l. [1] *sic in utroque cod passio inscribitur* ‖ [2] in diebus illis *om* *F* | beatissimis apostolis *F* ‖ [3] discipuli dom. nostr. I. Chr. *om* *F* ‖ [4] domini *F* | Christo *om* *F* ‖ [5] domum . . . parentis *cum* *L* et pontio pilato *F* ‖ [6] Pilatus *om* *F* ‖ [7] uero *om* *F* | procedente *cum* *F* precedente *L* | nerone imp. *post* proced. *F* ‖ [8] adductus est quidam nomine symonem *F* ‖ [9] nodiocriter *pro* non mediocriter *F* | magis *post* perfectus *add* *F* *om* *L* ‖ [10] quod cum cognou. nero imp. *F* | artius *om* *F* ‖ [11] iussit eum *F* | et subito per fant. *F* ‖ [12] aud. autem *F* | *post* imperator *uerba* iussit eum a militibus . . . aud. autem nero imperator *iterata sunt in* *F* ‖ [13] qui *pro* quem *F* | comparuit *F* | satis mirari (*om* et) *F* ‖ [14] cepit *L* cępit *F* | post aliquantos dies *F* | procedente *cum* *F* praecedenti *L* *deinde addit* apparuit. *post* apparuit *5 uel 6 literae eras* | nerone imper. *post* proced. *F* ‖ [15] magus *om* *F* ‖ [16] neroni imp. *F* | dominum dicens *post* app. *F* | domne *L* ‖ [17] quod me qu. *F* | queris *FL* | qui *pro* quem *F* | os *pro* hos *F* | a militibus *om* *F* ‖ [18] custod. iussisti *F* | fugace me *F* | estimet *F*

perdere uelis, ultro me tibi obtuli. Dicit ei Nero imperator: Nihil sit, quod timeas; libere ambula et in palatio meo assiduus esto.

II Simon ergo exhilaratus a Nerone iam non recessit. quem interrogauit Nero dicens: Obsecro te, dic mihi quod genus hominis es, uel unde fueris ortus? Simon dicit: Ortus sum ex Fenice, de oriente missus a maiestate, ut quae dicebam Iudaeis, crederent mihi. illi uero non solum credere noluerunt, sed et me cruci adfixerunt, et post diem tertiam a morte suscitatus sum. nam ut scias manifesta me loqui, iube ut ueniat unus de speculatoribus et ante conspectum tuum caput meum auferat; et scies quid facere possim. Nero autem talibus uerbis nullo modo credebat. illo tamen cogente et nimium suadente speculator uenit. cui Nero imperator ait: Vade et abscide caput eius, et uideamus, si uere a maiestate missus est. Tunc Simon Neroni dixit: Loco tenebroso hoc fieri iube et mundissimo, ne quis sanguinem meum calcet et uobis mali aliquid contrariique proueniat. Introiuit autem locum tenebrosum speculator, in quo lampada ardens missa est, ut caput Simonis gladio amputaret. uocauit ergo Nero cubicularium suum dicens: Caput illud in sportam mittite et desuper contexite, et anulo meo signabo et in cubiculum pono. Et ita factum est. die quoque alio Nero ad cubicularium suum dicit: Date locum, uideamus caput

[1] me perdere *F* | nero imp. ad eum dixit *F* ‖ [2] nichil (*sic semper*) est *F* | libere . . . meo *cum L* nichil ambulatio mea *F* | adsiduus *F* ‖ [3] est *F*

sect. 2 l. [4] ergo *om F* | *post* recessit *add* ab eo *F* ‖ [5] et interrogauit eum (*om* Nero) *F* | obsecro te *om F* | michi *F* (*sic semper*) ‖ [6] ex qua hominis genus ē *F* ‖ [7] a maiest. miss. sum *F* | et quem dicebant iudei credere michi *F* ‖ [8] uoluerint *F* ‖ [9] sed crucis me adfix. *F* | die /// (m *erasa*) tertio (*sed* o *ex* ū *corr*) *L* | a mortuis *F* | sum suscitatus *F* (*fuit et in L sed ipsa m*[1] *transposuit*) ‖ [10] me manif. *F* | ut *cum F om L* ‖ [11] speculatoribus *hoc loco etiam L* | ut ante consp. *F* | capud *F* (*sic plerumque*) ‖ [12] quod *F* | facere *om F* ‖ [13] autem tamen *F* | persuadente *F* ‖ [14] spiculator *L* (*item uersu 18*) | uenit spec. *F* | cui . . . ait *cum L* dixitque nero *F* | tolle capud *F* ‖ [16] dixit neroni *F* | in loco *F* | iubet *F* | mundissimum *F* ‖ [17] sanguis meum *F* | cadet *F* | aliquis malum uobus *F* | contrariique *om F* ‖ [18] tunc introiuit in locum *F* ‖ [19] lampada *cum Lm*[1] (*alia manus eiusdem aetatis correxit* lampas) lampadas *F* | missus *F* | et capud . . . amputauit *F* ‖ [20] uocauit . . . cub. suum *cum L* tunc nero cubic. suum clamauit *F* | capud hoc *F* ‖ [21] sportam *cum L* sporta *F* | mitte *et* contexe *F* | anulum meum *F* ‖ [22] pone *F* | et ita factum (factus) est *cum F om L* | alio autem die *F* ‖ [23] suum *om F* | dixit *F* | locum *cum F om L* | et uideamus *F*

hominis, ne forte nobis prae timore mentitus sit, et uoluit ingenio mori, quia probare non poterat, quod ipse esset opinatissimus ille Christus. Cubicularius autem attulit sportam, et aperuit Nero imperator et agnouit sigillum suum. et inuenit caput arietis, quod per fantasiam nusquam conparuit. et Nero mirari coepit et praecepit uenire senatum et omnibus retulit gestum rei et multi eorum mirabantur.

III Die igitur tertio, cum intraret Nero curiam senatus, et ecce Simon apparuit in medio eorum, et adorans imperatorem clara uoce dixit: Ego sum quem ante diem tertium iussisti decollari; et ecce suscitatus sum. Nero autem amplius mirari coepit et omnes qui cum eo erant; et iussit ei pro hoc facto statuam poni. tunc Simon ait: Nunc multa uobis ostendam, ut intellegatis quia a maiestate missus sum. Nero imperator dixit: Licet nihil facias, iam credam tibi quia quodcumque uis possis facere. Et post multa quae dicta sunt, Nero in palatium suum discessit; iussit autem et Simonem secum ingredi. et cum simul intus essent, introierunt in cubiculum interius: et nescio quas iniquas et magicas sanctiones faciens Neroni, plurimas ei ostendit artis suae uirtutes.

IV Die autem alio Nero Simonis manum tenens ad curiam senatus simul processerunt. cumque sederet Nero senatui sic ait: Patres conscripti, magnum hominem deus patriae nostrae misit. hic est, quem offenderunt Iudaei et morti tradiderunt. Cumque omnes mirarentur, Simon dixit: Si quis uestrum parentem proprium aut aliquem de amicis suis quem antea amisit

[1] homini illius *F* | forte *om F* ‖ [2] probare *om F* | ipse *cum F* ille *L* ‖ [3] ille *om F* | tunc cubic. att. *F* | et aperuit nero imp. *om F* ‖ [4] et cum aperuisset inuentus est caput uelut arietes *F* | quo *F* ‖ [6] gestum regis *F*

sect. 3 l. [8] die autem tertio *F* | introisset *F* | in curiam *F* | *post* curiam *add* cum *Fm*[2] | senatos *F* ‖ [9] ecce (*om* et) *F* | symon magus *F* | adhorans *F* | imperator *F* ‖ [10] quem *cum Lm*[2] qui *FLm*[1] ‖ [11] decollari *cum F* decollare *L* | autem *om F* ‖ [12] qui cum eo erant *cum FLm*[2] cum eo *Lm*[1] | per hoc factum *F* ‖ [13] dixit *F* ‖ [15] licet *cum F* licet etsi *L* | faciam *F* | quod uis *F* ‖ [16] quae dicta sunt *cum L* sunt quae *F* | discess. nero in palatio suo *F* ‖ [18] cum *om F* | intus fuissem *F* | interiorem *F* ‖ [19] magnas *pro* magicas *F* | plurima *F* ‖ [20] eis *F*

sect. 4 l. [21] alio autem die *F* | neronis *F* | ad curiam . . . processerunt *om F* ‖ [22] et sederet *pro* cumque sederet *F* | nero imperator in senatu ait *F* ‖ [23] conscribti *L* | magni homines *F* | patr. nostr. deus dimisit *F* ‖ [24] iudei offend. *F* | morte *F* ‖ [25] et cum omnes admirati fuissent *F* | đ (dixit *uel* dicit) *L* dixit symoni *F* | si quis habet (*om* uestrum) *F* | parentes *F* ‖ [26] suis *om F* | ante amisit *F*

uidere desiderat, dicat mihi et statim ei apparebit. Adstans autem erat et unus ex parentibus Pontii Pilati, qui eo tempore permanebat quando Pilatus praesidatum gesserat in Iudaea; et nunc cognoscens ipsum non esse Christum, sic ait: Optime imperator, ego quidem rem gestam in Iudaea bene noui; hunc autem hominem ignoro, licet aliqua quae dicit sunt uerisimilia. sed iube interrogem eum publice quod scio, et cognoscam utrum uere ipse sit Christus an non. Imperator Nero ait: Interroga eum, si quid tibi uidetur. Parens uero Pontii Pilati dicit ei: Quid uocaris? Ille autem ait: Ego sum Christus, quem caesum flagellis Iudaei tradiderunt crucifigi. Ille uero plenius cognoscens quia ipse Christus non esset sed Simon magus, ait: Mentiris; sed tu es Simon magus: modo enim te integre cognoui. tu enim prius et legem sequebaris christianam; sed quia uictus es a Petro illo, qui uere discipulus Christi fuit, a Iudaea discessisti. omnibus mentiri potes praeter mihi, quia omnia quae ibi gesta sunt optime noui. Vnde conuersus ad imperatorem sic ait: Oro, domine imperator, quia hic sunt in ciuitate uestra Petrus et Paulus discipuli Christi illius, iube uenire eos ut se inuicem cognoscant. Simon uero turbatus coepit imperatori dicere: Iube ueniant, et si uere Petrus et Paulus sunt, cognoscunt me. Nero imperator ait: Requirite eos, et in crastinum facite eos ad nos uenire.

V Exeunte uero imperatore eadem hora uidit turbam magnam collectam ante palatium et interrogauit quid hoc esset. Dictumque est ei: Quia ille qui uobis intus loquebatur, ipse

[1] si ita uidere desideras *F* | et *ante* statim *cum F om L* ‖ [2] autem *om F* | qui permanebat tempore *F* ‖ [3] Pilatus *om F* | nunc *cum F om L* | cognoscet *F* ‖ [4] non *om F* ‖ [6] licet aliqua . . . et cognoscam *om F* ‖ [7] utrum uere *cum L* siue *F* ‖ [8] nero imperator *F* ‖ [9] ait (*om* ei) *F* ‖ [10] autem *om F* | cesum *FL* ‖ [11] flagellis *cum F om L* | tradidistis iudei *F* ‖ [12] quod ipse non esset chr. *F* | quod simon magus fuisset *F* ‖ [13] sed *om F* | enim *om F* | integro *L* | cognosco *F* ‖ [14] et *om F* | christ. leg. sequeb. *F* | uintus ē (est) *F* ‖ [15] disc. Chr. est *F* | de iudea *F* ‖ [16] potest *F* | praeter me Lm^2 | quae *om F* | tunc *pro* ibi *F* ‖ [17] reuersus *F* | ad imperator *F* | dixit (*om* sic) *F* ‖ [18] oro te *F* | in uestra ciuit. *F* ‖ [19] et Paulus *om F* | apostolus quod nominaui discipulis chr. *F* | illos eos (ergo?) iube uenire *F* | et se inu. *F* ‖ [20] et symon quidem *F* ‖ [21] ut ueniant *F* ut *om cum L* | paulus et petrus *F* | sunt *cum F om L* | cognoscunt *cum L* cognoscant *F malim* cognoscent ‖ [22] dixit *F* | crastina die *F* | faciam *F*

sect. 5 l. [24] et exeunte (*om* uero) *F* | statim in ipsa ora *F* | orauit turba magna *F* ‖ [25] collectam *om F* | interrogauerunt *F* ‖ [26] et dictum *F*

etiam hic ad populum loquitur, et uerba quae in conspectu uestro dicebat ipsa etiam populo dicit. Imperator Nero et omnis senatus mirati sunt, quomodo in una eademque hora et in palatio in conspectu imperatoris fuisset, et foris ad populum loqueretur. unde hoc diuinitati redigens iussit ei aliam erigi statuam habentem facies duas, unam intendentem ad senatum et aliam ad populum.

VI Sequenti uero die introiuit Simon ad Neronem in cubiculum, quia carissimus factus ei fuerat, et ait: Hic sunt illi duo quos parens Pontii Pilati magnos esse proposuit. sed audi, imperator, diutius uiuere non debent, quia isti totam Iudaeam subuerterunt. nam Petrus et Paulus alii sunt. Nero autem iussit colligi senatum et Petrum et Paulum introduci. quibus ait: Quid uocamini? Responderunt: Petrus et Paulus discipuli domini Iesu Christi. Tunc ostendit eis Simonem dicens: Nostis hominem hunc? Et dixerunt: Nouimus magum peruersum ualde. Subridens uero Nero dixit: Quid uocatur? Dixerunt: Simon. iste et ad nos uenit et baptizatus uoluit uirtutem diuinam pretio conparare. unde maledictus et condemnatus a nobis discessit in suam perditionem. nam Christus non est quem esse se dicit: etsi alios per iniquitates suas inducit, nos tamen nullo modo fallere potest. Nero imperator dicit: Quis est Christus, cuius uos discipulos esse dixistis? Petrus et Paulus dixerunt: Si uis scire, lege omnes uirtutes et doctrinas eius, et uera et praeclara mirabilia, et inuenies Christum. nam iste fallax est et iniquus.

VII Nero imperator ait: Et iste multa mirabilia fecit me praesente et quicquid uolui statim demonstrauit mihi. Petrus

[18] Act. 8, 19 sqq.

---

[1] populo *F* | in uestro consp. *F* ‖ [2] dicebant *F* | ipse *F* | nero imperator *F* ‖ [3] et *ante* in pal. *om F* ‖ [5] loquebatur *F* | hoc *om F* | alia statua erigi *F* ‖ [6] habentes *F* | una ad sen. intendentes, alia ad pop. *F*

sect. 6 l. [8] in cubic. eius *F* ‖ [9] ualde ei karissimus factus erat *F* ‖ [10] proposuit magnos esse *F* | magnos *cum FLm*[1] magos *Lm*[2] ‖ [11] debebunt *F* ‖ [13] omnem senatum colligi *F* | iussit introduci *F* | quibus nero ait *F* ‖ [15] domini nostri *F* | tunc nero ost. *F* | ei *F* ‖ [16] tunc (*sic*) hominem *F* | et dixerunt *om F* | magum ualde et peruersum *F* ‖ [17] nero subridens (*om* uero) *F* | d̄ (dixit *uel* dicit) *L* | uocaris *F* ‖ [18] iste apud nos *F* ‖ [19] condempnatus *F* ‖ [20] et in suam perdit. abiit *F* | se dicit esse *F* ‖ [21] si *om F* | seducit *F* | fallere nullo modo *F* ‖ [22] ait *F* | quid *F* ‖ [23] discipulos *cum L* (*ex* discipulus *corr m 1*) discipuli *F* ‖ [24] legem et *F* | doctrina *F* | et uerba *F* ‖ [25] et *ante* inuenies *om F*

sect. 7 l. [26] dixit *F* ‖ [27] uoluit *F*

et Paulus dicunt: Si quid fecit, per fantasiam ad praesens et in aenigmate fecit; nam uerissimum aliquid nec fecit nec aliquando facturus est. Simon dixit: Dicat Petrus quid nunc facere cogito. Petrus uero silentio panem petiit et sub manica tenens dixit Simoni: Fac quod cogitas, ut cognoscant omnes quia fantasticum est omne quod facis. Simon autem continuo eleuata manu digitos excussit, et apparuerunt subito quasi canes ingentes et impetum magnum in Petrum et Paulum fecerunt, ita ut omnes exterriti fugerent. Petrus quoque proiecto in terra pane, canes statim fantastici nusquam conparuerunt. et ait Simoni: Si uera sunt quae fecisti, quare panis remansit in manu tua, et qui comederent nusquam conparuerunt? Nero etiam imperator Simoni mago sic ait: Puto, uicti sumus. Simon dixit: Audi, imperator bone, ut isti sciant quae ego eis aliquando ostendi. Conuersus itaque ad Paulum Nero dicit ei: Paule, quid dicis? Cui ait: Hunc nisi citius perdideris, malum grande adcrescet patriae tuae.

VIII Contigit autem eo tempore, ut adulescens quidam nobilis etiam propinquus Caesaris moreretur, quem multi in ciuitate dolebant. admonebant autem plerique experimentum quaerentes utrum posset Petrus adulescentem mortuum suscitare, quia iam celeberrimus a diuersis in his operibus habebatur; sed apud gentiles difficile credebatur. alii autem Simonem

[1] đ *L* dixerunt *F* | si quis faciam *F* | presens per fantasiam *F* | ad praesens *cum L om F* ‖ [2] fecit *om F* | nam ueriss. autem *F* | aliquid nec fecit *om F* ‖ [3] symon continuo dixit *F* | quod *F* ‖ [4] tunc petrus (*om* uero) *F* | silentium *F* ‖ [6] facit *F* | et continuo eleu. manu percussit digito symon *F* ‖ [7] et *ante* appar. *om F* | canens ingens *F* ‖ [9] territi fuissent *F* | petrus uero *F* | proiecto pane in terra *F* | et statim canes *F* ‖ [10] et ait Simoni . . . nusquam čonparuerunt *per homoeotel om F* ‖ [11] remansit inđo *L* (*sic:* đo *uid deletum*) ‖ [12] comederent *ego scripsi* comederunt *L* | nero imperator dixit Symon puto *F* ‖ [13] simus *F* | đ *L* ‖ [14] bone imp. *F* | ut isti . . . ego *cum L* hoc scirent ergo *F* ‖ [15] conuersus nero ad paulum dixit (*om* itaque *et* ei *F*) | tu paule *F* ‖ [16] paulus nero dixit *F* | hunc hominem si tu *F* | perdiderit *F* | grande malum *F* | propriae (*sic*) tuae crescit *F*

sect. 8. *Quae sect 8 et 9 leguntur, tantum non uerbo tenus ex Pseudohegesippo de excid Hiersol III, 2 desumta sunt. Reperiuntur item in cod Monac 4554 (M) illorum actorum Petri et Pauli quae Marcelli nomine feruntur.* l. [18] eo tempore contigit *F* | adulescens (adol- *F*) quidam nobilis *cum F Heg M* nobilis adulescens quidam *L* | adulescens *cum LM* | adol- *F* ‖ [19] moriretur *F* ‖ [20] ammonebant ergo *F* | plerique *cum L Heg M* populi *F* | experimentum *om F* ‖ [21] adhulescentem *F* | qui mortuus fuerat *F* ‖ [22] qui iam *F* | aduersis celeberr. *F* | Petrus habebatur *F* (*Heg M*)

adduci dicebant, ut eum si posset a morte suscitaret. utrique ergo ubi fuerat corpus directi sunt. conuenientibus etiam multis senatoribus qui fuerant cum Nerone, quaerentes cognoscere utrum aliquis ex ipsis posset iuuenem de morte suscitare, respondens Petrus dixit: Qui se potentiorem offert, accedat prius et uirtute qua dicit posse mortuum resuscitet. Tunc Simon conditionem proposuit, si ipse mortuum resuscitaret, continuo Petrus occideretur; si uero Petrus praeualuisset, in Simonem sententia uerteretur. et quieuit Petrus conditioni propositae. accessitque Simon ad lectulum defuncti, incantare atque inmurmurare dira carmina coepit. et post horam multam caput mouere uisus est qui mortuus fuerat. et mox clamor ingens omnium qui aderant surrexit, quod iam uiueret adulescens. ira ergo et indignatio ab omnibus surrexit in Petrum, quod ausus esset praeferre se tantae potentiae.

IX Tunc sanctus Petrus apostolus petiit silentium dicens: Si uiuit defunctus loquatur, et si resuscitatus est surgat, ambulet, fabuletur. fantasma, non ueritas est quod uidetur caput mouisse. Deinde uero dicit: Separetur a lectulo Simon et uideamus si iterum se mortuus mouere possit. Quo facto remansit corpus exanime sicuti fuerat. adstitit itaque Petrus longius a lectulo et intra se orationem cum lacrimis faciens

[1] adducebant *F* | ut ipsum *F* | si *om F* | possent *F* | a mortuis *F* | suscitare *F* || [2] ubi corpus fuerat *F* | conuenientibus autem *F* | multi senatoribus *F* || [3] qui cum nerone fuerat *F* | quaerentes *cum L* (quer-) quaerentibus *F* | cognoscere quaer. *F* || [4] aliquis *ego scripsi* aliqui *L* aliquid *F* | de morte *om F* | *post* suscitare *interpungit L* || [5] potiorem *F* | offert *ego scripsi* offerat *L* aufert *F* || [6] posse *cum F om L* | suscitare *F* | Simon *om F* || [7] si ipse suscitare mortuum *F* | petrus continuo *F* || [8] si uero Petr. praeualuisset *cum F Heg M* si autem petrus praeualeret *L* || [9] sententiam *F* | conditionis proposite *F* || [10] accessit autem *F* | lectulum *cum F Heg M* lectum *L* | defuncti *om F* | et incantare *F* | inmurmurare *cum LM* murmurare *F Heg* || [11] diutius cępit *F* | *post* coepit *add* diceret *F* (*scil* dicere) | et multas oras iussit mouere corpus *F* || [12] clamans (*sic*) statim *F* || [13] adherant *F* | qui iam *F* | adholescens *F* || [14] in petrum ab omnibus surrexit *F* || [15] praeferre se *ego scripsi* praeferri *L* proferre se *F* conferre se *Heg M* praeferri *post* potentiae *L*

sect. 9 l. [16] dicens *cum L* et dixit *F* et ait *Heg M* || [17] si uiuit defunctus loquatur *cum F Heg M* loquatur def. si uiuit *L* | et *ante* si *om F* | et ambulet *F* || [18] fabuletur *om F* | fantasma est non est ueritas *F* | uidetur caput mouisse *cum F* (*Heg M*) caput mou. uid. *L* | capud *F* || [19] deinde dixit *F* | a lecto *F* || [20] si it. mortuum mouere potest *F* possit *ego scripsi* posset *L* || [21] exanima *F* | sicut *F* | astitit autem *F* | Petrus longius *cum F Heg M* longius petrus *L*

magna uoce dicit: Adulescens, surge, sanet te dominus Iesus Christus. Et statim surrexit adulescens et locutus est et ambulauit et cibum sumpsit: et dedit eum matri suae. qui cum rogaretur ut ab eo non discederet, ait: Nolite solliciti esse: non delinquetur ab eo qui illum fecit resurgere. Motus est autem omnis populus aduersus Simonem, ut lapidaretur. et dixit Petrus: Sinite: non est ei parum quod cognoscit suas artes nihil ualere. uiuat magis et Christi regnum crescere uideat et per inuidiam cottidie torqueatur.

X Ille autem fugiens Neroni dixit se in urbe iam habitare non posse, quoniam a Galilaeis offensus fuisset. pollicetur ergo uolatum, quod in caelum portaretur et petiit imperatorem ut turris lignea fabricaretur ei et in monte Capitolino ei construeretur. constituto ergo die conuenit omnis populus a minimo usque ad maximum uidere quod Simon implere promiserat. iussit autem Nero non discedere Petrum et Paulum, sed adduci ad spectaculum istud. dixitque eis Nero: Ecce quod parat facere Simon multum est. sed ut credam quod aliis artibus omnia faciet, uolo uidere uirtutem uestram, ut probem quod non de caelo uenit. Petrus et Paulus dixerunt: Nos homines sumus et potestatem nullam habemus, nisi deus noster qui eum in conspectu uestro confundere potest. Conuersus Petrus ad Paulum ait: Genibus fixis oremus dominum nostrum. Et ita orare coepe-

[1] dixit *F* ‖ [2] et *ante* statim *om F* ‖ [3] cybum *F* | matris suae *F* | qui cum rogaretur cum *F Heg M* cum autem rogarent petrum *L* ‖ [5] delinquatur *F* relinquatur *M* | illum *cum F Heg M* eum *L* | surgere *F* ‖ [6] et dixit Petrus *cum F* et prohibuit eos Petrus dicens *suppleuit Lm*[2] *in marg om Lm*[1] ait Petrus *Heg M* ‖ [7] cognosco sit *F* | sua partes *F* ‖ [8] crescit et uideat *F* ‖ [9] uideat *ex* audeat *corr L* | torquetur *F*

sect. 10 *quae ab initio sectionis usque ad* ei construeretur *leguntur, ex Pseudo-Hegesippo et illis actibus quos compilator antea secutus est contaminata sunt. Deinde redit ad auctorem suum primarium.* l. [10] ad neronem fugiens *F* | suam in urbem (*om* iam) *F* | non habit. (*om* posse) *F* ‖ [11] eo quod *F* | a galileo *F* | offensus *cum F*(*Heg M*) confusus *L* | fuisse *F* ‖ [12] in cęlo *F* ‖ [13] ei fabricaretur *F* | ei *ante* capitol. *L* | in montem capitulinum *F* ‖ [14] ei constituit *F* | hodie *pro* die *F* | a minimo usque ad maximum *cum F om L* ‖ [15] quod Simonem implere quod promis. *F* ‖ [16] recedere *F* | sic (sed?) et ipsos (*om* adduci) *F* ‖ [17] ad suum exspectaculum *F* | dixitque eis Nero *cum F* nero dicit (đ)eis *L* | quod *cum F* quid *L* | facere parat *F* ‖ [18] aliis *uterque cod; expectes* falsis | artis *F* ‖ [19] faciens *F* | michi *post* probem *add F* ‖ [20] ueni *F* | dixerunt *cum F* đ (dicunt?) *L* ‖ [21] in conspectu meo uel totius populi *F* ‖ [22] ad populum *F* ‖ [23] sic ait *F* | genibus positi deum rogare et paulo et petro dixerunt *omissis uerbis* et ita orare coeperunt . . . Nero dicit *F*

runt. et Paulus Petro dicit: Fac quod coepisti: adpropinquat enim de mundo transitus noster. Audiens hoc Nero dicit: Et quo ituri estis ab ante meam potestatem? Paulus dicit: Ignoramus domini uoluntatem, quo nos duci iubet; hoc tamen scimus quia cito sumus ituri. Simon dicit: Optime imperator, ut eos scias esse fallaces, nunc tibi probabo. Imperator Nero dicit: Comple, quod facturus es, et faciam de illis quodcumque uolueris.

XI Simon autem ascendens turrem extensis manibus coepit in altum uolare, omnisque populus ut uidit clamare nimium coepit. Nero autem Petro et Paulo dicit: Videtis, quia uere a maiestate missus est quem magum esse dixistis; uos potius estis hominum seductores. Petrus ait: Scimus quia post paululum cum Christo erimus. Nero autem ait: Adhuc perseueratis in uanitate hac? ego enim uideo eum paene iam caelum introire, et conamini eum adhuc falsum dicere? Paulus autem Petro dicit: Erige oculos et mentem ad deum et ora. Cumque eleuasset Petrus caput lacrimis plenus et Neronem uidisset mirari uolantem Simonem in aëre, dixit ei Paulus: Quid dicis, Petre famule Christi? hodie nos iste impius perdet, si Simon iste adhuc in sua praeualuerit potestate. Haec Nero cum audisset sic ait inridens eos: Isti iam delirant. Petrus uero cum magna constantia dicit ei: Modo scies, imperator quia non deliramus. Paulus Petro dicit: Fac quod faciebas: ora deum omnipotentem ut suam potentiam ostendat et inimici confundat astutiam.

[1] đ *L* (*item uers 2. 3. 5. 6. 10. 15. 23*) || [3] quid ituri *F* | ab ante *cum F* ab *om L* | meam potestatem *cum L* mea potestate *F* | dixit *F* || [4] ducere *F* | hoc solum *F* || [5] ituri sumus *F* | dixit *F* | ut scias eos fall. esse *F* || [6] nero imperator *F* | dixit *F* || [7] ut faciam *F*

sect. 11 l. [8] tunc simon ascendit in illam turrem excelsam *F* | et man. extens. *F* || [9] in altum *cum F om L* | omnis ergo populus *F* | nimium clamare *F* || [10] nero uero *F* | petro et paulo apostolis *F* | dixit *F* | uere *om F* || [11] mago *F* | seductores hominum estis *F* || [12] petrus autem ad eum ait *F* | quia nos paululum *F* || [13] ait eis *F* | in hac uanitate *F* || [14] ecce uidetis illum iam penetrare caelum et introire *F* | conamine (*sic*) *F* || [15] adhuc eum *F* | facere *pro* dicere *F* | dixit *F* || [16] et mentem *om F* | ad dominum *F* | hora *F* | oculos petrus *F* || [17] uidisset nero imperator *F* || [18] simonem magum *F* | in haëre *F* | dixit *cum F* dicit *L* | qui dicit ei *F* | Petre *cum F* paule *L* | fam. christi petre *F* || [19] homo iste imp. *F* | perdet si *om F* | symon in sua adhuc praeual. potestatem *F* || [20] haec cum audisset petrus, nero sic ait *F* || [21] irrident *F* | isti autem *F* | delerant *L* | petrus autem respondens *F* || [22] dixit *F* | scias *F* | deleramus *L* || [23] paulo petrus *F* | dicit *F* | deum tuum *L omisi* tuum *cum F* || [24] ostendit *F* | astutia *F*

Petrus autem iterum faciem eleuans in caelum extensis manibus ait: Increpo uos, daemonia qui eum fertis, per deum patrem omnipotentem et per Iesum Christum filium eius, ut sine mora eum dimittatis. omnes enim dicent quia ipse est saluator huius mundi. Cumque hoc diceret, uenit Simon ex alto in terram, et crepuit medius; nec tamen continuo exanimatus est, sed fracto debilitatoque corpore, ut poenam suam et ruinam cognosceret, ad locum qui uocatur Aricia sublatus, post paululum cum diabolo eius anima discessit in gehennam.

XII Quo audito Nero deceptum se et destitutum dolens tanti casu amici, quem subito sibi sublatum plangebat, uirum sibi utilem et necessarium rei publicae, indignatus quaerere coepit causas, quibus Petrum occideret. et quia iam tempus aderat quo sancti apostoli ad suum dominum uocarentur, denique dato praecepto ut comprehenderentur, rogabatur Petrus a diuersis Christianis ut alio se loco conferret. quibus ille resistebat dicens, nequaquam se facturum ut tamquam metu mortis territus effugeret; bonum esse pro Christo pati, qui pro omnibus se obtulit; semper docebat, illam non esse mortem pro Christo, sed inmortalitatem et uitam aeternam potius praedicabat. haec et alia Petrus loquebatur eis qui eum fugere suadebant. sed plebs ne se inter procellas fluctuantes gentilium destitueret hoc ei suadebant. uictus itaque Petrus omnium fletibus cessit promisitque egredi urbem. proxima ergo nocte celebrata oratione uale omnibus faciens, relicta omni plebe cum Paulo, solus coepit

[1] in cęlum eleuans *F* ‖ [2] daemonia qui eum fertis *om* *F* ‖ [3] per Iesum Christum *cum* *F* per *om* *L* ‖ [4] dimittatis eum *F* | dicunt *F* ‖ [5] huius *om* *F* | et cum hec diceret petrus *F* | in terra *F* ‖ [6] *inde a uerbis* nec tamen cont. exanimatus *rursus noster exscripsit Pseudo-Hegesippum* | fracto deuoluto corp. *F* ‖ [7] suam *om* *F* | ut ruginam suam *F* ‖ [8] et ad locum *F* | aritiam *F* iricia *L* ‖ [9] ab ima *pro* anima *F* | in gehennam *om* *F*

sect. 12. *Per totam hanc sectionem compilator Pseudo-Hegesippum secutus est* l. [10] distitutum *L* | dolens *cum* *F Heg M* *om* *L* ‖ [11] causas *pro* casu *F* | subito *om* *F* | utrum *pro* uirum *F* ‖ [12] reipubl. necess. *F* | indignat *F* ‖ [14] quod *pro* quo *F* ‖ [15] aduersus christiani *F* ‖ [16] ut se alios conferret dolo (*scil* loco) *F* | quibus *om* *F* | resistebat tamen ille *F* ‖ [17] se *om* *F* | metum *F* ‖ [18] effugaret *F* | se optulit semper (*om* docebat) *F* ‖ [21] ei *pro* eis *F* | sed plebs . . . suadebant *om per homoeotel* *F* | [22] Petrus *post* recessit *pon* *F* | fluctibus *F* | recessit *F* ‖ [24] urbem regredi *F* | celebr. orat. *cum Heg M* celebratione (*scil* celebrata oratione) *F* orat. celebr. *L* ‖ [25] omnium *F* | dicens *F* | relicto omni plebi *F* | cum Paulo *cum* *L* paulo *F* *om Heg M* | coepit *om* *F*

proficisci. ut autem uentum est ad portam urbis, uidet sibi Christum occurrere; et adorans eum cum ingenti gaudio dicit: Domine, quo uadis? Dicit ei Iesus: Venio iterum crucifigi. Intellexit ergo Petrus pro sua hoc dictum passione, quod in eo Christus passurus uideretur, qui in omnibus martyribus suis pati cognoscitur: et conuersus ad urbem in loco quo fuerat redit, captusque est a persecutoribus sequenti die cum conseruo suo Paulo.

XIII Custodierat autem Nero corpus Simonis putans eum sicuti ante fuerat resuscitari. at ubi cognouit eum iam in fetore et putredine uersum, partes corporis eius obrui praecepit. accensus autem iracundia magna aduersus Petrum et Paulum sic ait Clementi praefecto urbis: Pater Clemens, isti homines increduliores sunt nimis, et possunt omnino nostram disperdere religionem, si eos adhuc uiuere passi fuerimus. sed accipiant utrique cardos ferreos et inuicem se lacerare cogantur. Clemens praefectus ait: Optime imperator, quoniam Paulus non tantum incredulior apparet, aliter ipse pereat. Nero imperator dicit: Quomodo uis pereant. Tunc Clemens praefectus urbis dedit sententiam dicens: Paulus contumax contra Romanum imperium capitali sententia puniatur, Petrus autem qui carminibus suis homicidium perpetrauit crucifigatur. Postulauit autem Petrus ut inuersis uestigiis crucifigeretur, eo quod indignum se iudicaret eo modo crucifigi quo dominus et magister eius Iesus Christus filius dei crucifixus est. passi sunt autem tertio kalen-

[1] ut inuentus est autem ad portam ciuitatis *F* | uidet *cum L* uidit *F Heg M* | uid. sibi Christum *cum F Heg M* christum sibi uidet *L* || [2] eum *cum F Heg M* illum *L* | et cum ing. gaud. adhorans eum *F* | dixit *F Heg M* || [3] Iesus *cum F Heg* Christus *M om L* | uenio romam *F* uado *L sed* uenio *etiam Heg M* || [4] pro sua hoc dict. pass. *cum F* de sua hoc (*om M*) dict. pass. *Heg M* dictum hoc pro sua pass. *L* || [5] passus *F* || [6] conuersus iterum (*om* et) *F* | rediens in loco quo fuerat *F* || [7] coartusque *F* | persequtoribus *L* | cum paulo seruo suo *F*

sect. 13 l. [10] sicut antea *F* | possit reuiuiuescere (*sic*) *F* || [11] in putredine (*om* et) *F* | putridine *L* | uersus fuisset *F* || [12] accensus autem *cum F* nero autem accensus *L* | nimia iracundia *F* | adu. petrus et paulus *F* || [13] praefecto urbis *cum F* urbis praefecto *L* | patet (*om* clemens) *F* || [14] increduliores *cum F* (ἀϑρήσκευτοι) crudeles *L* | regionem nostram omnino disp. *F* || [15] adhuc uiuere eos *F* | passuri *F* || [17] non tamen *F* || [18] incredulior *cum F* crudelior *L* | qualiter *F* | dixit *F* || [19] quouis modo *F* || [20] dicens . . . capitali sententia *om per homoeotel F* || [21] carnalibus *F* || [22] penetrauit *F*

darum Iuliarum, Nerone bis et Pisone consulibus. ipsi uero in caelum recepti sunt, Simon autem deductus est in infernum. nam qui in Christo credunt, uiuent cum eo semper in gloria sempiterna per omnia saecula saeculorum. amen.

1 iulii diem *F* | bisone *codd* | ipsi autem *F* ‖ 2 in cęlo *F* | symon autem magus in inferno deiectus est *F* ‖ 3 crediderunt *F* | uiuunt *F* | in gloria sempiterna *om* *F* ‖ 4 in secula secul. *F*

Πράξεις Παύλου καὶ Θέκλης.

Ἀναβαίνοντος Παύλου εἰς Ἰκόνιον μετὰ τὴν φυγὴν τὴν ἀπὸ Ἀντιοχείας ἐγενήθησαν σύνοδοι αὐτῷ Δημᾶς καὶ Ἑρμογένης ὁ χαλκεύς, ὑποκρίσεως γέμοντες, καὶ ἐξελιπάρουν τὸν Παῦλον ὡς ἀγαπῶντες αὐτόν. ὁ δὲ Παῦλος ἀποβλέπων εἰς μόνην τὴν ἀγαθοσύνην τοῦ Χριστοῦ οὐδὲν φαῦλον ἐποίει αὐτοῖς, ἀλλ' ἔστεργεν

[3] 2. Tim. 4, 10 | 2. Tim. 1, 15 (4, 14)

---

1. [1] *πράξεις παύλου καὶ θέκλης A Tisch μαρτύριον τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος θέκλης BEF μαρτύριον τῆς ἁγίας καὶ ἰσαποστόλου θέκλης τῆς ἐν γυναιξὶ πρωτομάρτυρος I ὑπόμνημα καὶ μαρτύριον τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος καὶ ἀποστόλου θέκλης K μαρτ. τ. ἁγ. καὶ ἐνδόξου πρωτομ. (καὶ ἀποστόλου add G) θέκλης CG (-κλας G) μαρτύριον τῆς ἁγίας θέκλης τῆς ἐν γυναιξὶν πρωτομάρτυρος L* passio s. Theclae uirginis *c* passio s. Theclae uirginis et martyris quae colitur VIII. Kalend. Octbr. *d* passio beatissimae uirginis et martyris Teclae *m* historia Theclae discipulae Pauli apostoli *s*

sect. 1 l. [2] ueniente paulo iconium *c* tempore illo adscendente Paulo Iconium *d* in diebus illis proficiscente Paulo Iconio *m* | *τοῦ παύλου FH* | *τοῦ μακαρίου παύλου M* | *ἐν ἰκόνιον L* | *εἰς τὸ ἰκον. M* | *εἰκόνιον C sed infra ἰκόνιον cum reliquis ἠκόνιον K ἠκόνηον H* | *μετὰ τὴν φυγὴν τὴν ἀπὸ Ἀντιοχείας om c μετὰ τὴν φυγὴν τήν om m* post persecutionem (*om ἀ. Ἀντ.*) *s* | *τῆς ἀπὸ E τὴν γεναμένην αὐτῷ ἀπὸ FH* ‖ [3] *ἐγένοντο M* | *σύνοδοι αὐτῷ cum BEHIK αὐτῷ σύνοδοι F σύνοδοι αὐτοῦ L αὐτῷ συνοδοιπόροι CGM συνοδεύοντες αὐτῷ A Tisch* | *δημᾶς καὶ κηφᾶς καὶ ἑρμ. E ἑρμογ. hoc spiritu ABCILMd Tisch* Demas Ermogenes Alexander *d* | *ὁ χαλκεὺς cum AEFGHIKLMm om BC Tisch* aerarii *cs* ‖ [4] *γέμοντες πάσης ὑποκρ. B* | *καὶ ἐξελιπ. τ. Παῦλ. om G* | *τὸν ante Παῦλον om M* | *ὡς ἀγαπ. αὐτ. om CG* ‖ [5] *ὁ δὲ μέγας ἀπόστολος π. M* | *εἰς τὴν μονὴν τῆς ἀγαθοσύνης legisse uid s εἰς μόνην ἀποβλ. K* | *ἀγαθωσύνην GHI* ‖ [6] *τοῦ om K τοῦ θεοῦ G* eorum *d* habens magnam benignitatem in se *m* | nihil suspicans *c* nihil mali de illis suspicabatur *d* nihil mali suspicabatur in eis *m* | *φαύλω K* | *αὐτοῖς cum BCEFHIKLM αὐτοὺς A Tisch αὐτοῖς om G*

αὐτοὺς σφόδρα, ὥστε πάντα τὰ λόγια κυρίου [καὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ εὐαγγελίου] καὶ τῆς γεννήσεως καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἠγαπημένου ἐγλύκαινεν αὐτούς, καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἀπεκαλύφθη αὐτῷ, κατὰ ῥῆμα διηγεῖτο αὐτοῖς. 2 Καί τις ἀνὴρ ὀνόματι Ὀνησιφόρος ἀκούσας τὸν Παῦλον παραγενόμενον εἰς Ἰκόνιον, ἐξῆλθεν σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ Σιμμίᾳ καὶ Ζήνωνι καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Λέκτρᾳ εἰς συνάντησιν

[5] 2. Tim. 1, 16

[1] αὐτοῖς K | σφόδρα om Bc | πάντα τ. λ. cum EFGHIKLMcms om ABC(d) Tisch | magnaliis dei d | χριστοῦ C τοῦ χρ. Gs τῆς τοῦ κυρ. διδασκαλίας EIKLM | uerba uncis inclusa om c | et interpretationibus euangelii dilecti filii (om καὶ τῆς ἑρμ. . . . ἀναστάσεως) d et doctrinam secundum euangelium interpretaretur eis m καὶ τῆς διδασκαλίας cum AC(E)FGHs ἐν διδασκαλίᾳ B Tisch post διδασκαλίας add διδάσκειν αὐτοὺς καὶ ἑρμηνεύειν M ‖ [2] καὶ τῆς ἑρμ. cum CFGHs om ABMm τῆς om EIKL | τοῦ εὐαγγελίου cum G(dm) om ABCEFIKLMs Tisch | καὶ τῆς γενν. cum ACEFHIKLs τῆς τε γενν. B Tisch περὶ τῇ τε τῆς γένν. M καὶ τῆς γενν. κ. τ. ἀναστ. om Gd | de natiuitate de passione et resurrectione Christi m | καὶ τῆς ἀναστάσεως om I | καὶ τῆς ἀναστ. τ. ἠγ. ἐγλ. αὐτ. om c ‖ [3] τοῦ ἠγαπ. υἱοῦ καὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς πρὸς τὸν πατέρα οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν μεγαλείων τοῦ χριστοῦ M | ἐγλύκαινεν cum A Tisch ἐγλύκανεν BG ἐνγλυκαίνειν EFHIK (ἐνγλυκένειν) L (-καίνην) ἐγγλυκαίνειν C | αὐτοῖς CFGHIKL | καὶ ante τὰ μεγ. om C καὶ ἐν τῇ γνώσει Gd (scientiam etiam) | μεγαλῇ H ‖ [4] τοῦ κυρίου C αὐτοῦ χριστοῦ H om χριστοῦ c | πῶς ἀπεκαλύφθη . . . διηγ. αὐτοῖς om c πῶς . . . κατὰ ῥῆμα om m | ὡς G πῶς om L τὸ πῶς M | ἀπεκαλύφθη cum CEFGHIKLM ἀνεκαλύφθη A Tisch ἀνεκαλύφθησαν B | ἀπεκαλ. αὐτοῖς L | καὶ τὰ ῥήματα CK καὶ (om κατὰ ῥῆμα) B ‖ [5] διηγ. αὐτοῖς καθεκάστην M | διηγ. αὐτοῖς om B | διηγήσατο G διηγήτω E | post αὐτοῖς add (καὶ Mc) ὅτι ἐκ μαρίας (τῆς παρθένου add M) καὶ ἐκ (om IKL) σπέρματος δαυίδ AB CEIKLMcm porro add ὁ χριστός ἐστιν CIKM ἐστιν ὁ κύριος ἰησοῦς χριστός B ἐστὶν κύριος ὁ χριστὸς L secundum carnem et de spiritu sancto Iesus Christus filius dei excelsi natus m item post αὐτοῖς add ὅτι ἐκ σπέρματος δαυίδ καὶ ἐκ μαρίας ἐγεννήθη ὁ χριστός FH om Gds Tisch

sect 2 l. [6] quidam homo iustus c | ὀνόματι om EFGHIKLMm ὀνησ. ὀνόματι Cd | ἀκούσας . . . Ἰκόνιον om B | μαθὼν G | ὅτι τὸν K | τὸν μακάριον παῦλον παραγενέσθαι βουλόμενον εἰς τὸ ἰκόν. M ‖ [6] παραγενάμενος (ν m 2 superscr) F uenturum c esse uenturum d | ἠκόνιον K ἰκόνηον H | παραυτὰ δρομαίως ἐξῆλθεν G | εἰς συνάντησιν αὐτῷ (αὐτοῦ M) post ἐξῆλθεν CMcd Tisch | μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ . . . κ. τῆς γυναικὸς αὐτ. Λέκτρας CM Tisch σύν cum datiuis reliqui | αὐτοῦ om H ‖ [7] Σιμμία cum G (σημμία) E (σημαῖα) F (σημαία) IK (σιμέα) H (σημμέει) L (συμέα) d Siman m κεστομαία A κεστομέα B σίλα CM Tisch cum filiis Simonis s nomen filiorum om c Symeon Metaphr. | ζήνωνι cum Gdms ζηωα A ζήνωνος CM Tisch ζηνίδι EI ζηνίδη KL ζηνονίδη B ζηζωνήδι F συνωνήδη H | ἤδη καὶ A | λέκρα B λέκτρας C Recta m laeta c nomen uxoris om s | σὺν τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ λέκτρᾳ

Παύλου, ἵνα αὐτὸν ὑποδέξηται· διηγήσατο γὰρ αὐτῷ Τίτος ποταπός ἐστιν τῇ εἰδέᾳ ὁ Παῦλος· οὐ γὰρ εἶδεν αὐτὸν σαρκὶ ἀλλὰ μόνον πνεύματι.

3 *Καὶ ἐπορεύετο κατὰ τὴν βασιλικὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ Λύστραν, καὶ εἱστήκει ἀπεκδεχόμενος αὐτόν, καὶ τοὺς ἐρχομένους ἐθεώρει κατὰ τὴν μήνυσιν Τίτου. εἶδεν δὲ τὸν Παῦλον ἐρχόμενον, ἄνδρα μικρὸν τῷ μεγέθει, ψιλὸν τῇ κεφαλῇ, ἀγκύλον ταῖς κνήμαις, εὐεκτικόν, σύνοφρυν, μικρῶς ἐπίρρινον, χάριτος πλήρη· ποτὲ μὲν γὰρ ἐφαίνετο ὡς ἄνθρωπος, ποτὲ δὲ ἀγγέλου πρόσωπον εἶχεν.*

καὶ τοῖς αὐτῶν τέκνοις σημ. κ. ζην. G cum laeta uxore sua et cum filiis suis *c* cum coniuge Lectra et filiis suis *d* | *εἰς συναντ. παύλου h. l. EIKL εἰς ἀπάντησιν π. A εἰς ὑπάντησιν π. FH εἰς ὑπαντ. τοῦ παυλ. B εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ Gd* ‖ [1] *ὑποδέξονται CFHM (-ωνται) δέξωνται G* susciperent *m* reciperent *ds ἵνα αὐτὸν ὑπ. . . . μόνον πνεύματι om c* | *αὐτοῖς G αὐτῷ om d* ‖ [2] *ποταπῶς ἐστιν ἡ ἰδέα (om ὁ Παῦλος) G τὸ ποταπὸς ἐστὶν ἐν τῇ ἰδέᾳ K* | *ἰδέα M* | qualis esset figura Pauli *d* qualis esset in actu et figura Paulus *m* | *ἴδεν A ᾔδει I ἤδη EH ἴδη K ἴδει L εἴδη F* | *ὅτι οὐκ εἶδεν BC μὴ εἰδόσιν G* neque enim nouerant *d* | *σαρκὶ om m ἐν σαρκὶ EMd* ‖ [3] *ἐν πνεύματι M* | sed tantum ex auditu sciebat eum *m* ‖ *hactenus collatus codd H*

sect. 3 l. [4] *καὶ ἐπορεύετο CEFdms ἐπορ. δὲ AB ἐπορεύοντο οὖν G καὶ ἐπορ. om c* | *κατὰ τὴν βασιλικὴν ὁδόν cum EIKLdms κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν βασιλικὴν τὴν M κατὰ τὴν βασιλικὴν (om ὁδόν) G κατὰ τὴν ὁδὸν Fc τὴν ὁδὸν (om κατὰ et βασιλ.) ABC* | *ἐν λύστροις Gd* ‖ [5] *καὶ εἱστήκει ἀπεκδ. αὐτ. om c* | *ἑστήκεισαν G* | *ἀπεκδεχόμενοι G ἐκδεχόμενος CM praem ἐκεῖ C* | *αὐτῷ K* | *ἐρχομένους cum ABELdms διερχομένους CGMc Tisch εἰσερχομένους FI* aduenientem *d* et rogabat transeuntes ut paulum uiderent pro *τοὺς ἔρχ. ἐθ. . . . Τίτου c* | *ἐθεώρει cum ABFM ἐθεώρουν G ἐπεθεώρει Cs Tisch ἐπετήρει EIL ἐπετύρει K* | *καὶ ἐθεώρει τοὺς διερχ. M* ‖ [6] *post* paulum uiderent *add* non enim nouerant eum nisi quod titus eis dixerat qualis esset figura pauli *c εἶδεν . . . ἐρχόμενον om cd* | *ἴδεν CFIM καὶ ἴδεν (om δέ) E ἰδόντες δὲ τὸν ἄνδρα ἐρχ. τὸν παῦλον G* | *τὸν μακάριον παῦλον M* | uiderunt ergo *m* ‖ [7] *μικρομεγέθη G* | *τὴν κεφαλὴν G* | and his hair was scanty *s* | *ἀγκυλαῖον CEIKL* and his legs were a little crooked and his knees were projecting (*εὔκνημον?*) and he had large eyes *s* ‖ [8] *εὐεκτικόν cum ABFIM Tisch εὐέκτιον L εὐκτικὸν CE εὐκτηκὸν K εὔκνημον G* | *μικρὸν EILM πικρὸν K μικρῶς om CG* | *ἐπίρρινον cum B (ἐπίρρηνον) G ἐπίρινον AE Tisch ἐπίρηνον M ἐπίρρινα E ἐπίρινα I ἐπὶ ῥῖνα K ἐποίρινω L ἐπιρῆμα F ἐπίγρυπον suspic H Usener om C* | *πλήρη emend Grabe Tisch πλήρης codd* | *post πλήρης add θεοῦ M* | statura pusillus, attonso capite, breuibus superciliis, naso aquilino, gratia dei plenus *c* statura breui, attonso capite, ruborus, cruribus elegans, subcambaster, surosus, superciliis iunctis, naso aquilino, plenus gratia dei *d* statura breui, capite reburro, naso aquilino gratia repletum *m βραχὺν τὴν ἡλικίαν, ψιλὸν τὴν κεφαλήν, ἀγκύλον τὰς κνήμας, γρυπόν, σύνοφρυν, προσεκτικόν, χάριτος θείης πεπληρωμένον Sym Metaphr* | *ποτὲ μὲν . . . ὡς ἄνθρωπος om m* | *καὶ ποτὲ μὲν (om γάρ) M* | *μέν om K* ‖ [9] *γάρ om F* | *ὡς ἀγγέλου πρόσωπον EILMcms* | *ὡς ἄγγελος (om πρόσωπον εἶχεν) K* | *ἔχων EIc*

4 *Καὶ ἰδὼν ὁ Παῦλος τὸν Ὀνησιφόρον ἐμειδίασεν, καὶ εἶπεν ὁ Ὀνησιφόρος Χαῖρε, ὑπηρέτα τοῦ εὐλογημένου θεοῦ· κἀκεῖνος εἶπεν Ἡ χάρις μετὰ σοῦ καὶ τοῦ οἴκου σου. Δημᾶς δὲ καὶ Ἑρμογένης ἐζήλωσαν καὶ πλείονα τὴν ὑπόκρισιν ἐκίνησαν, ὡς εἰπεῖν τὸν Δημᾶν Ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν τοῦ εὐλογημένου, ὅτι ἡμᾶς οὐκ ἠσπάσω οὕτως; καὶ εἶπεν ὁ Ὀνησιφόρος Οὐχ ὁρῶ ἐν ὑμῖν καρπὸν δικαιοσύνης· εἰ δὲ ἔστε τινές, δεῦτε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ἀναπαύσασθε.*

5 *Καὶ εἰσελθόντος Παύλου εἰς τὸν τοῦ Ὀνησιφόρου οἶκον ἐγένετο χαρὰ μεγάλη, καὶ κλίσις γονάτων καὶ κλάσις ἄρτου καὶ λόγος θεοῦ περὶ ἐγκρατείας καὶ ἀναστάσεως, λέγοντος τοῦ Παύλου Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ ἁγνὴν τὴν σάρκα τηρήσαντες, ὅτι αὐτοὶ ναὸς θεοῦ γενήσονται. μακάριοι οἱ ἐγκρατεῖς, ὅτι αὐτοῖς λαλήσει ὁ θεός. μακάριοι οἱ ἀποταξάμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅτι αὐτοὶ εὐαρεστήσουσιν τῷ θεῷ. μακάριοι οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ*

[12] Matth. 5, 8 ‖ [16] 1. Cor. 7, 29

sect. 4 l. [1] *καὶ om Mm*^{2} | *ἰδὼν δὲ (om καί) F* | *τόν om A* | cui cum occurrisset onesiphorus excepit illum et dicit ei *d* ut uidit autem paulum onesiforus demonstrantibus sibi signis cognouit eum *c* | *εἶπεν δὲ M* | [2] apostole *pro ὑπηρ. s* | *ὀνησίφορος (om ὁ) K* | *post Ὀνησ. add τῷ παύλῳ FM* | *χαῖρε καὶ εὐφραίνου M* | minister benedicte *dm* | *θεοῦ om Gcd χριστοῦ C* | *κἀκεῖνος μετὰ σοῦ ἡ χάρις εἶπεν E* ‖ [3] *ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ BM* | *τῷ οἴκῳ C* | *δημᾶς (om δέ) F ὁ δὲ διμᾶς καὶ ἑρμ. ἀκούσαντες ταῦτα ἐζ. M* ‖ [4] dixerunt onesiforo *c* et dixerunt Paulo *s* dixerunt (*om ἐζήλωσαν . . . εἰπεῖν Δημᾶν*) *d* | *ὥστε G* ‖ [5] *τὸν Δημᾶν cum CEFG (δῆμον) IKLM δημᾶν AB Tisch om cds* | *τί οὖν ἡμεῖς M* | *τοῦ εὐλογημένου CEGcdms τοῦ εὐλογ. θεοῦ ABFIKLM Tisch* | *ὅτι καὶ A* quare *d* ‖ [6] *οὕτως om Gcdm αὐτός (ex αὐτούς corr) A ὡς (ex οὕτως ut uid corr) Fm*^{1} *(οὕτως restituit m*^{2}*)* | *εἶπεν αὐτοῖς Mm* | *ὀνησίφορος K* ‖ [7] *καὶ αὐτοὶ K* | *καὶ ἡμεῖς E* | *ἐν τῷ οἴκῳ μου (om καὶ seq) EIKLM* ‖ [8] *ἀναπαύεσθε GIKL (-σθαι) M (item)*

sect. 5 l. [9] *τοῦ παύλου CFGM* | *οἶκον ὀνησ. C οἶκον τοῦ ὀνησ. G τοῦ Ὀνησ. om d* | *τοῦ om EIKM* | *ὀνησιφόρου M* ‖ [10] *καὶ ἐγένετο K* | *καὶ κλίσις γονάτων καὶ κλάσις ἄρτου om m* | *κλίσεις F* | *κλάσεις F* ‖ [11] *περὶ ἐγκρ. καὶ ἀναστάσεως om d* | *καὶ περὶ ἀναστάσεως M* | de omni iustitia et de continentia *m* | *λεγ. παύλου (om τοῦ) B* | *τοῦ παύλου οὕτως FG* | [13] *μακάριοι οἱ ἁγνὴν . . . γενήσονται om d* | *ἁγνὴν τὴν καρδίαν ἔχοντες καὶ τὴν σάρκα τηρ. F ἁγνὴ τῇ σάρκα τηρίσαντες K* | *σάρκαν M* | *αὐτοὶ cum CEFGIKLdms Tisch om ABc* ‖ [14] *ναός cum ABcs*^{d} *Tisch ναοὶ CEFGIKLMms*^{ac} | templum sancti spiritus *c* animae eorum templa dei efficientur *m* | *τοῦ θεοῦ B* ‖ [15] *τούτῳ om ABm τὸν κόσμον τοῦτον K* | [16] *εὐαρεστήσουσιν(σι) τῷ θεῷ cum ABGcdms εὐθεῖς κληθήσονται CEFIKLM Tisch* | *μακάριοι οἱ ἔχοντες . . . κληρονομ. τὸν θεόν om c* | *μακ. οἱ μὴ ἔχοντες ὡς οἱ ἔχοντες K*

ἔχοντες, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὸν θεόν. μακάριοι οἱ φόβον ἔχοντες θεοῦ, ὅτι αὐτοὶ ἄγγελοι θεοῦ γενήσονται.

6 *Μακάριοι οἱ τρέμοντες τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. μακάριοι οἱ σοφίαν λαβόντες Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ ὑψίστου κληθήσονται. μακάριοι οἱ τὸ βάπτισμα τηρήσαντες, ὅτι αὐτοὶ ἀναπαύσονται πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. μακάριοι οἱ σύνεσιν Ἰησοῦ Χριστοῦ χωρήσαντες, ὅτι αὐτοὶ ἐν φωτὶ γενήσονται. μακάριοι οἱ δι' ἀγάπην θεοῦ ἐξελθόντες τοῦ σχήματος τοῦ κοσμικοῦ, ὅτι αὐτοὶ ἀγγέλους κρινοῦσιν καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς εὐλογηθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι*

[10] Matth. 5, 7

[1] *κληρονομήσουσιν . . . οτι αὐτοὶ om G per homoeotel* | *κληρ. τὸν θεόν cum CEFIKLds*[d] *Tisch κληρ. τὴν βασιλείαν τοῦ χριστοῦ M κληρονόμοι θεοῦ γενήσονται AB κληρ. τὴν γῆν s*[a c] haereditabunt uitam *m* | *φόβ. θεοῦ ἔχ. C φόβ. χριστοῦ ἔχ. EFIK* ‖ [2] *θεοῦ om M* | *αὐτοὶ om ABF* | *ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὸν θεὸν καὶ ἄγγ. αὐτοῦ γενήσ. M* | *ἄγγ. χριστοῦ A θεοῦ om cdms* | *κληθήσονται E*

sect. 6 l. [3] *μακάριοι οἱ τρέμοντες . . . παρακληθήσονται om CEd Tisch* | *οἱ om M* | *τέμοντες M* | *τὰ ἅγια K* | *τὰ λόγια κυρίου Bc* | *post τὰ λογ. τ. θ. add καὶ φυλάσσοντες αὐτοῦ τὰς ἐντολὰς M* ‖ [4] *ὑψωθήσονται leg uid c* | *μακάριοι οἱ σοφίαν . . . κληθήσονται om Cd Tisch; post μακάριοι οἱ τὸ βαπτ. κτλ. ponunt Gm* | *οἱ σοφίαν θεοῦ λαβ. K οἱ φόβον θεοῦ καὶ σοφίαν λάβ. M* | *παρὰ ἰησ. χρ. M* ‖ [5] *αὐτοὶ om EIKL οἱ F* | filii sanctae ecclesiae *c* | *οἱ om L* | *τὸ ἅγιον καὶ σωτήριον βαπτ. M* | *τηρήσ. τὸ βαπτ. AB* ‖ [6] *καθαρόν τηρήσ. FGcdm καθ. καὶ ἀρύπωτον τηρ. M* | *ἀναπαύσονται πρὸς τόν om E* | *καὶ τὸν υἱὸν om B* et filium (eius) carissimum *cds κ. τὸν* (*om A*) *υἱὸν τοῦ θεοῦ ὄψονται AEFIKL κ. τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα GM* ‖ [7] quia in lumine requiescent *m* | *μακάριοι οἱ σύνεσιν . . . ἐν φ. ἔσονται om Cd Tisch* | *χριστοῦ θεοῦ ἡμῶν K* | *συν. καὶ σωφροσύνην κτισάμενοι M* | qui cum prudentia Christi mandata dei conseruant et praecepta ipsius non contemnunt, quia ipsi ueste lucida induentur *m* | *χωρήσαντες cum BFIKLcms δωρήσαντες A τηρήσαντες EG ἰησοῦ χριστοῦ post χωρήσ. I* | *ὅτι αὐτὴν ἐν χαρᾷ καὶ φωτὶ μεγάλῳ M* ‖ [8] *ἐν φωτὶ θεοῦ B* | *γενήσονται cum EFGIKLM ἔσονται AB* | *μακάριοι οἱ δι' ἀγάπην . . . εὐλογηθήσονται om C Tisch* | *δι' ἀγάπην θεοῦ cum BEIKLcdms*[ad] *χριστοῦ AFGs*[c] *διὰ φιλίαν καὶ ἀγάπην θεοῦ M* propter fidem et caritatem dei *m* | *τοῦ κόσμου τούτου θορύβου καὶ σχήματος M* ‖ [9] *τοῦ κόσμου FG* huius mundi *d* huius saeculi *c* huius corporis *s* | morti tradentur ambitionem saeculi contemnentes *m* | quoniam angelis aequabuntur *d ὅτι ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσουσι legisse uid s*[ac] (*non item s*[d]) | *ἐκ δεξιῶν M* ‖ [10] *τοῦ πατρός cum ABEIKLMcs*[d] *τοῦ θεοῦ Fds*[c] *τοῦ χριστοῦ Gm τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ s*[a] | *λογηθήσονται I σταθέντες εὐλογηθ. M σταθήσονται FGms*[ac] sedebunt *d* inuenientur *s*[d] | *μακάριοι οἱ ἐλεημ. ὅτι αὐτ. ἐλεηθησ. om GI sequentibus καὶ οὐκ . . . πικρὰν praecedenti macarismo adiunctis. eodem loco uerba καὶ οὐκ . . . (πικρᾶς) ponunt AB* | *ὅτι αὐτοὶ οἱ ἐλεοῦντες τὸν πένητα αὐτὸν τὸν χριστὸν διακονοῦσιν M*

αὐτοὶ ἐλεηθήσονται καὶ οὐκ ὄψονται ἡμέραν κρίσεως πικράν. μακάρια τὰ σώματα τῶν παρθένων, ὅτι αὐτὰ εὐαρεστήσουσιν τῷ θεῷ καὶ οὐκ ἀπολέσουσιν τὸν μισθὸν τῆς ἁγνείας αὐτῶν· ὅτι ὁ λόγος τοῦ πατρὸς ἔργον αὐτοῖς γενήσεται σωτηρίας εἰς ἡμέραν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀνάπαυσιν ἕξουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

7 Καὶ ταῦτα τοῦ Παύλου λέγοντος ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, Θέκλα τις παρθένος Θεοκλείας μητρὸς μεμνηστευμένη ἀνδρὶ Θαμύριδι, καθεσθεῖσα ἐπὶ τῆς σύνεγγυς θυρίδος τοῦ οἴκου ἤκουεν νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν περὶ ἁγνείας λόγον λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Παύλου· καὶ οὐκ ἀπένευεν ἀπὸ τῆς

[1] *ἐλεηθησ. καὶ om d* | *πικράν om B πικρᾶς A* ‖ [2] *μακάριοι οἱ παρθενίαν ἀσκήσαντες ὅτι αὐτοὶ παραστήσονται τῷ χριστῷ καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν οὐκ ἀπολέσωσιν B* | *τῶν παρθένων καὶ τὰ πνεύματα FGs* beati spiritus uirginum (*om τὰ σώματα*) *m* | *αὐτὰ om EIKLcd αὐταὶ A αὐτοὶ FG* | quia absque tristicia et periculo permanebunt *pro ὅτι αὐτὰ . . . θεῷ m* | *εὐαρεστήσωσι EIK* (*sed -σωσοι*) *M* ‖ [3] *τῷ αἰωνίῳ καὶ μεγάλῳ θεῷ M* | *τὸν θεὸν C* | *οὐ μὴ M* | *ἀπολέσουσι cum ABFGL Tisch ἀπολέσωσιν CEIKMcdms* | *αὐτῶν τῆς ἁγνείας G* | *ἁγνείας cum ABGcds Tisch παρθενίας CEFIKLM* iusticiae *m* | *αὐτῶν om EFIKLd* ‖ [4] *ὅτι ὁ λόγος . . . αἰῶνος om B ὁ λόγος . . . τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ om L* | *ἔργον om cdm* | manet in eis saluans eos *d* | *αὐταῖς A αὐτοῦ E αὐτῶν M* | *σωτηρίας om C* | *εἰμέραν pro εἰς ἡμ. F* | *ἐν τῷ υἱῷ pro εἰς ἡμ. τ. υἱ. αὐτ. C* ‖ [5] *καὶ ἀνάπαυσιν . . . αἰῶνος om s* | *αἰῶνας αἰώνων M* in saeculo futuro in lumine sempiterno *m* | *hactenus codd LM collati sunt*

sect. 7 l. [6] *καὶ om A* haec igitur *m* | *τοῦ om A* | *αὐτοῦ λέγοντος G λέγ. τοῦ παύλου CEFI εἰπόντος τοῦ παύλου K* | per totam diem praedicante *m* | *εἰς μέσον G ἐμμέσῳ F* | *ἐν μεσ. τ. ἐκκλησίας om d ἐκκλησίας om c* ‖ [7] *θεοκλίας ABEGK θυγάτηρ θεοκλ. μητρὸς G μητρὸς θεοκλ. AB* | [8] *μνηστευσαμένη AB* | *Θαμυρίδι cum BEFGIK* (*θαμύριδη*) *θάμυρι C Tisch θάμυριν A* tammiro principi *c* Thamiro *dm add* principi ciuitatis *m* | *ὀνόματι θαμ. B* a kings son *add* s^d | *καθεσθεῖσα ἐπὶ cum EI καθεσθεῖσα ὑπὸ τοῖς σύνεγκοις τῆς θυρίδος K καθίσασα ἀπὸ C Tisch* | *σύνεγγυς cum CEFGI Tisch om σύνεγγυς AB* | *ἐπὶ τῆς θυρίδος τοῦ οἴκου καθεσθεῖσα A ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου καθίσασα B αὕτη ἐπὶ τῆς θυρίδος τοῦ οἴκου αὐτῆς καθεσθεῖσα ἀπὸ τῆς σύνεγγυς θυρίδος FG* assedit super fenestram iunctam (iuxta *d*) domui (domum *d*) onesifori *cd* quae erat iuxta domum Honesiphori manens *m* ‖ [9] *τοῦ οἴκου cum AB*(*FGs qui add αὐτῆς*) *cdm* (*qui add* onesiphori) *om CEIK Tisch* | *ἤκουσε(ν) CE* | *τὸν περὶ ἁγν. λογ. cum AB(c)dms* (*περὶ ἁγν. postea add EFG*) *τὸν τῆς παρθενίας λόγ. C Tisch τὸν περὶ θεοῦ λόγον EGIK* uerbum eius *c λεγόμενον ὑπ. τ. Παύλ. om CF Tisch post λόγον add καὶ τῆς προσευχῆς Ccm(d) Tisch τὸν περὶ ἁγνείας καὶ τῆς ἐν χριστῷ πίστεως καὶ προσευχῆς F post ὑπὸ τοῦ Παύλου add καὶ τῆς ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ χριστῷ πίστεως καὶ προσευχῆς AB καὶ τὸν περὶ ἀγάπης καὶ τῆς ἐν χριστῷ πίστεως καὶ προσευχῆς G καὶ τὸν περὶ ἁγνείας καὶ τῆς ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ χριστοῦ πίστεως καὶ προσευχῆς EIK* ‖ [10] *ἀπένευσεν G* | *ἐκ τῆς θυρ. C Tisch*

θυρίδος, ἀλλὰ τῇ πίστει ἐπήγετο ὑπερευφραινομένη. ἔτι δὲ καὶ βλέπουσα πολλὰς γυναῖκας καὶ παρθένους εἰσπορευομένας πρὸς τὸν Παῦλον, ἐπεπόθει καὶ αὐτὴ καταξιωθῆναι κατὰ πρόσωπον στῆναι Παύλου καὶ ἀκούειν τὸν τοῦ Χριστοῦ λόγον· οὐδέπω γὰρ τὸν χαρακτῆρα Παύλου ἑωράκει, ἀλλὰ τοῦ λόγου ἤκουεν μόνον.

8 *Ὡς δὲ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τῆς θυρίδος, πέμπει ἡ μήτηρ αὐτῆς πρὸς τὸν Θάμυριν· ὁ δὲ ἔρχεται περιχαρής, ὡς ἤδη λαμβάνων αὐτὴν πρὸς γάμον. εἶπεν οὖν ὁ Θάμυρις πρὸς Θεοκλείαν Ποῦ μού ἐστιν ἡ Θέκλα; Καὶ εἶπεν ἡ Θεοκλεία Καινόν σοι ἔχω εἰπεῖν διήγημα, Θάμυρι. καὶ γὰρ ἡμέρας τρεῖς καὶ νύκτας τρεῖς Θέκλα ἀπὸ τῆς θυρίδος οὐκ ἐγείρεται, οὔτε ἐπὶ τὸ φαγεῖν οὔτε ἐπὶ τὸ πιεῖν, ἀλλὰ ἀτενίζουσα ὡς πρὸς εὐφρασίαν, οὕτως πρόσκειται ἀνδρὶ ξένῳ ἀπατηλοὺς καὶ ποικίλους λόγους διδάσκοντι, ὥστε με θαυμάζειν πῶς ἡ τοιαύτη αἰδὼς τῆς παρθένου χαλεπῶς ἐνοχλεῖται.*

[1] *ἐπήγετο ego scripsi ἐπείγετο CE Tisch ἠπήγετο A ἀπῆκτο B ἀπήγετο IK ὑπήγετο G ὑπείγετο F* ducebatur (fidem iam habens in deo affectu maximo Christi ducebatur) *m* docebatur *c* implebatur *d* profecit *s*[d] mirabatur *s*[ac] | *ὑπερευφραινομένη om cdms εὐφραινομένη B* | plurimos introeuntes *m* ‖ [2] *καὶ prius om B* | *καὶ παρθένους cum AEFGIKcd παρθ. καὶ γυν. B καὶ παρθένους om Cs Tisch* | *εἰσερχομένας C* ‖ [3] *τὸν om IK* | *ἐπεθύμει C* | *ἐπεπ. δὲ καὶ F* | *καὶ κατὰ FGI ἐπὶ K* | *καταξιωθῆναι . . . παύλου καὶ om cs* | *κατὰ προσ. . . . παύλου καὶ om m* ‖ [4] *τὸν λόγον τοῦ χρ. AB τῶν . . . λόγων EI* ‖ [5] *οὔπω B* | *γὰρ ἀκμὴν G* | *τὸν χαρ. παύλου ἑωράκει cum EFGIK τὸν χαρ. ἑωράκει (ἑορ. A) αὐτοῦ ABms ᾔδει τὸν χαρ. αὐτοῦ Ccd Tisch* | *τ. λ. ἤκ. μόνον cum ABEFIK Tisch τ. λ. μόνου ἤκ. C τοὺς λόγους αὐτοῦ ἤκουεν καὶ μόνον G*

sect. 8 l. [7] *δέ om C* et cum *cd* cumque *m* | *ἐφίστατο E* | *πέμπει ἡ μ. α. cum CEFIK Tisch ἡ μ. αὐτῆς (αὐτοῦ G) πέμπει ABG* ‖ [8] *θάμυραν A θύμυρη (om τόν) K* tammirum *c* Thamirum *d* Thamyrum *m add* sponsum eius *cds*[ac] ‖ [9] *εἰς τὰ ἴδια πρὸς γάμον B* | *εἶπεν οὖν ὁ Θάμ. . . . Θέκλα cum FGcdms om per homoeotel ABCEIK Tisch* qui cum introisset domum eius (*om d*) dixit Theocliae (*om c*): ubi est Thecla mea (mea Thecla ut illam uideam *c*) *cd* et interroganit dicens: ubi est mea Tecla ut illam uideam *m* | *θεοκλίαν G* ‖ [10] *καὶ εἶπεν αὐτῷ C* | *ἡ θεοκλεία (-κλία) cum EFIK ἡ om ABCG Tisch* | *πρᾶγμα ἔχω I* ‖ [11] *διηγήσασθαι I διηγήσασθαι θέαμα C* spectaculum *m* | *καὶ γάρ cum ABF Tisch ἤδη γὰρ CEGIK* | *καὶ νύκτας τρεῖς om GI* ‖ [12] *ἐγήγερται CFIK* ‖ [13] *ἀλλ' CEI* | *ante ἀτενίζουσα add* sed adhaesit ut aranea in fenestra *c* inhaesit ut aranea *d* (*uterque paullo infra ὡς ἀράχνη om*) | *ὥσπερ C Tisch ὡς om G* | *πρὸς εὐφρ. cum ABEFIK εἰς εὐφρ. CG Tisch* | *πρόκειται GK* ‖ [14] *λογισμοὺς E* | *διδάσκει G* ‖ [15] *με om EFGIK* | *πῶς cum ABms Tisch ὅτι CGcd εἰ EFIK* | *τοσαύτη ABGIK* | *αἰδῶ K* ‖ [16] *ἐνοχλεῖται cum EFGIK παρενοχλ. A προσενοχλ. B ὀχλεῖται C Tisch*

9 Θάμυρι, ὁ ἄνθρωπος οὗτος τὴν Ἰκονιέων πόλιν ἀνασείει, ἔτι δὲ καὶ τὴν σὴν Θέκλαν· πᾶσαι γὰρ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ νέοι εἰσέρχονται πρὸς αὐτόν, διδασκόμενοι παρ' αὐτοῦ ὅτι Δεῖ, φησίν, ἕνα καὶ μόνον θεὸν φοβεῖσθαι καὶ ζῆν ἁγνῶς. ἔτι δὲ καὶ ἡ θυγάτηρ μου ὡς ἀράχνη ἐπὶ τῆς θυρίδος δεδεμένη τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λόγοις κρατεῖται ἐπιθυμίᾳ καινῇ καὶ πάθει δεινῷ. ἀτενίζει γὰρ τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἑάλωται ἡ παρθένος. ἀλλὰ πρόσελθε αὐτῇ σὺ καὶ λάλησον· σοὶ γάρ ἐστιν ἡρμοσμένη.

10 Καὶ προσελθὼν Θάμυρις, ἅμα μὲν φιλῶν αὐτήν, ἅμα δὲ καὶ φοβούμενος τὴν ἔκπληξιν αὐτῆς, εἶπεν Θέκλα ἐμοὶ μνηστευθεῖσα, τί τοιαύτη κάθησαι; καὶ ποῖόν σε πάθος κατέχει ἔκπληκτον; ἐπιστράφηθι πρὸς τὸν σὸν Θάμυριν καὶ αἰσχύνθητι. Ἔτι δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς τὰ αὐτὰ ἔλεγεν Τέκνον, τί τοιαύτη κάτω

sect. 9 l. [1] *θάμυρη K* | *ὁ γὰρ ἄνθρωπος G* | *ἰκονιαίων FI ἠκονιαίων K* | *ἀνατρέπει Bcd* (euertit) ‖ [3] *ἔρχονται C* | *πρὸς τοῦτον G* | *διδασκ. φοβεῖσθαι θεὸν καὶ ζῆν ἁγνῶς C Tisch* | *ὑπ' αὐτοῦ FGIK* | *ἔτι δὲ pro ὅτι δεῖ G* ‖ [4] *ἕνα καὶ μόνον φοβ. θεὸν I ἕνα θεὸν καὶ μόνον AK* | *μόνον σέβειν θεὸν καὶ φοβ. E γινώσκειν καὶ φοβεῖσθαι F* | *ἔτι δέ om E qui post μοῦ add ἔτι μῆν* | *ἡ θυγ. μου θέκλα FGcdm item sed om ἡ θυγ. μου s* ‖ [5] *ὡς ἀράχνη om cd* | *ἐπὶ τὴν θυρίδα E* | *δέδεται καὶ C* | *τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λόγοις cum EIKcdm τοῖς ὑπὸ Παύλου λόγοις AB Tisch τοῖς παύλου λόγοις G τοῖς τοῦ παύλου λόγοις F τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ ἀκούουσα C om s* ‖ [6] *καινῇ cum Ccds Tisch κενῇ* (uano desiderio) *m δεινῇ ABEFGIK* | *καὶ πάθει κενῷ EIK* (*καινῷ*) *καὶ πάθει δεινῷ om cd* atque nouae doctrinae *m* ‖ [7] *ἑάλωται cum AF Tisch ἑάλω BG ἑάλωκεν EI καὶ ἀπέδωκε λιμῷ K* animo deminuitur *c* animo demolitur *d* attonita (*om ἀτενίζει γάρ*) *m ἐλπίζει παρθένος διαμένειν C* | *ἡ om G ἡ παρθ. om cd* ‖ [8] *αὐτῇ post λάλησον EGcd* | *σύ cum ABEs Tisch om CFGK cdm* | *ἀλλὰ λάλησον αὐτῆς* (*om πρόσελθε ... καί*) *F αὐτῇ repet Im* (illi) | *καὶ συλλάλησον K* | *σὺ γὰρ ἡρμωσμένη* (*om ἐστίν*) *K* | *hactenus collati sunt codd IK*

sect. 10 l. [9] *καί om E προσῆλθεν Ccds προσελθ. om m* | *ὁ θάμυρις EFG* | *ἅμα μὲν ... τὴν ἔκπληξιν om d* et uidit eam intentissime aures appositas habentem uerbis pauli *c* amans et diligens eam obiurgansque illam *m* ‖ [10] *καί om G* | *αὐτῆς τὴν ἔκπληξιν A Tisch* | *καὶ εἶπεν Ccds* | *εἶπεν πρὸς αὐτὴν FGcdms εἶπεν αὐτῇ θάμυρις C* | *μεμνηστευμένη E ἡ ἐμοὶ εἱρμοσμένη C* ‖ [11] *κάθη(ει) κάτω βλέπουσα FG* quid tibi est *c* quare talis facta es *d* quid talis es *m* quare talia facis *s* | *ἔκπληκτον κατέχει C* ‖ [12] *ἐπιστράφητι G* | *σόν om AG* ‖ [13] *αὐτῆς om G* | *τοιαῦτα Cm τὰ τοιαῦτα E* | *ἔφη B λέγουσα FG* | *τέκνον τί cum CEG* filia mea thecla quid *c* filia thecla quare *d* tecla cur *m* | *τέκνον post βλέπουσα A post κάθησαι B Tisch om s αὕτη δὲ κάτω βλεπ. ἐκάθιτο μηδὲν ἀποκρ. ἀλλὰ παραπλήξει F* | *τί οὕτως* (*om κάτω βλέπουσα*) *C βλέπουσα κάτω A*

βλέπουσα κάθησαι, καὶ μηδὲν ἀποκρινομένη ἀλλὰ παραπλήξ; Καὶ οἱ μὲν ἔκλαιον δεινῶς, Θάμυρις μὲν γυναικὸς ἀστοχῶν, Θεοκλεία δὲ τέκνου, αἱ δὲ παιδίσκαι κυρίας· πολλὴ οὖν σύγχυσις ἦν ἐν τῷ οἴκῳ πένθους. καὶ τούτων οὕτως γινομένων Θέκλα οὐκ ἀπεστράφη, ἀλλ' ἦν ἀτενίζουσα τῷ λόγῳ Παύλου.

11 *Ὁ δὲ Θάμυρις ἀναπηδήσας ἐξῆλθεν εἰς τὸ ἄμφοδον, καὶ παρετήρει τοὺς εἰσερχομένους πρὸς τὸν Παῦλον καὶ ἐξερχομένους. καὶ εἶδεν δύο ἄνδρας εἰς ἑαυτοὺς μαχομένους πικρῶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες, τίνες ἐστὲ εἴπατέ μοι, καὶ τίς οὗτος ὁ ἔσω μεθ' ὑμῶν, πλανῶν ψυχὰς νέων καὶ παρθένων ἀπατῶν, ἵνα γάμοι μὴ γίνωνται ἀλλὰ οὕτως μένωσιν· ὑπισχνοῦμαι οὖν ὑμῖν δοῦναι πολλὰ χρήματα, ἐὰν εἴπητέ μοι περὶ αὐτοῦ· εἰμὶ γὰρ πρῶτος τῆς πόλεως.*

[1] *κάθησαι μοι A* | *καὶ ante μηδέν om EG* | *μηδενὶ Ecdm* | *οὐδὲν ἀποκρίνῃ C* | *ὡς παραπλήξ (om ἀλλά) G ἀλλὰ παραπλήξ om cd* | *παραπλ. γεγονυῖα B παραπλήττῃ CE* ‖ [2] *οἱ μὲν ἐν τῷ οἴκῳ Es ἐν τῷ οἴκῳ post δεινῶς C* ‖ [3] *πολλὴ . . . πένθους cum ABFG Tisch om d σύγχυσις οὖν ἐγένετο πένθους ἐν τῷ οἴκῳ C ἐν τῷ οἴκῳ συγχ. ἦν πένθους E* ‖ [4] *κ. τούτ. πάντων γενομένων G οὕτως om EFcdm* ‖ [5] *ἐπεστράφη A* | *ἀπὸ τῆς θυρίδος οὐκ ἀφίστατο C* | *ἀλλ' ἦν ἀτ. τ. λ. Π. cum AB Tisch ἀλλ' ἦν ὅλη πρὸς τὸν λόγον παύλου προσέχουσα E ἀλλ' ἦν πρὸς τὸν λόγον παύλου (τὸν τοῦ παύλου λόγον F) ἀποβλέπουσα FG ἀλλὰ τοῦ λόγου παύλου ἤκουεν C* sed erat pro uerbo dei doctrinae Pauli deuincta *m*(*s*) sed attonita erat uerbis pauli *c similiter d*

sect. 11 l. [6] *ὁ δὲ θάμ. ἔξω ἐξελθὼν (om ἀναπηδήσας et εἰς τὸ ἀμφ. καὶ) C* | *τὸ ἀμφ. cum EFG τὸν ἀμφ. AB Tisch* ‖ [7] *καὶ παρετήρει . . . ἐξερχ. om c* | *διερχομένους C* | *πρὸς τὸν παῦλον cum EFGds (sed F post ἐξερχομ. ponit) πρὸς παῦλον C πρὸς αὐτὸν Bm (sed praemittit* ad hospitium Pauli *pro εἰς τὸ ἀμφ.) Tisch πρὸς τ. παῦλ. om A* | *καὶ τοὺς ἐξερχ. FG* | *καὶ ἐξερχομένους om ACdm* ‖ [8] *ἴδεν EFG* | *πρὸς αὐτοὺς μαχομ. G πρὸς ἑαυτοὺς post μαχομ. C* | *διαμαχομένους B* | *πικρῶς om Cd* | *εἰς ἑαυτ. μαχ. πικρῶς om c (qui longe a graecis discedit)* ‖ [9] *πρὸς αὐτούς cum CEms αὐτοῖς FGd om ABc Tisch* | *τίνες ἐστὲ εἴπατέ μοι καὶ cum ABEs τί ἔχετε εἴπ. μ. κ. FG τίνες ἐστέ et καὶ om Ccd Tisch* quis est iste (qui estis?) dicite mihi aut quis est hic *m* | *τίς ante οὗτος om E* ‖ [10] *οὕτως Fm*[1] (*οὑτῶς m*[2]) | *ὁ ἔσω μεθ' ὑμῶν cum BEFGcms ὁ ἑστὼς μεθ' ὑ. A ὁ μεθ' ὑ. (om ἔσω) C Tisch plane om d* | *πλανῶν cum CEGc(d)s Tisch πλάνος ἄνθρωπος AB* seductor *m ἄνθρωπος post πλανῶν E ἀνθρώπων post ψυχάς FG* | *παρθένους C Tisch* ‖ [11] *ἀπατῶν om FG* | *γένονται FG γίνονται C Tisch* | *μὴ γίνωνται γάμοι E* | *ἀλλ' οὕτως EF* | *μένωσιν cum EFG μένουσιν ABC Tisch* ‖ [12] *οὖν om FG* | *δοῦναι om C* | *πολλὰ χρημ. cum ABE χρημ. πολλά FG χρημ. ἱκανά C Tisch* | *μοι εἴπητε C* ‖ [13] *post πόλεως add καὶ οὐ μικρῶς ἀγωνιῶ περὶ τῆς (μνηστευθείσης μοι EF) θέκλης, ὅτι οὕτως φιλεῖ τὸν ξένον καὶ στεροῦμαι γάμου CEFd (sed uide infra sect. 13)*

12 *Καὶ ὁ Δημᾶς καὶ Ἑρμογένης εἶπον αὐτῷ Οὗτος μὲν τίς ἐστιν, οὐκ οἴδαμεν· στερεῖ δὲ νέους γυναικῶν καὶ παρθένους ἀνδρῶν, λέγων Ἄλλως ἀνάστασις ὑμῖν οὐκ ἔστιν, ἐὰν μὴ ἁγνοὶ μείνητε καὶ τὴν σάρκα μὴ μολύνητε ἀλλὰ τηρήσητε ἁγνήν.*

13 *Ὁ δὲ Θάμυρις εἶπεν αὐτοῖς Δεῦτε, ἄνδρες, εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ ἀναπαύσασθε μετ' ἐμοῦ. καὶ ἀπῆλθον εἰς πολύτιμον δεῖπνον καὶ πολὺν οἶνον καὶ πλοῦτον μέγαν καὶ τράπεζαν λαμπράν· καὶ ἐπότισεν αὐτοὺς ὁ Θάμυρις, φιλῶν τὴν Θέκλαν καὶ θέλων τυχεῖν γυναικός. καὶ εἶπεν ἐν τῷ δείπνῳ ὁ Θάμυρις Ἄνδρες, εἴπατέ μοι, τίς ἐστιν ἡ διδασκαλία αὐτοῦ, ἵνα κἀγὼ γνῶ· οὐ γὰρ μικρῶς ἀγωνιῶ περὶ τῆς Θέκλης, ὅτι οὕτως φιλεῖ τὸν ξένον καὶ ἀποστεροῦμαι γάμου.*

sect. 12 l. [1] *καὶ ὁ δημ. cum ABEs Tisch δημ. δὲ CGdm καί prius om c* | *ὁ ἑρμογ. E ἑρμογ. AB Tisch* | *εἶπαν EFG* | *αὐτῷ cum ABE πρὸς αὐτὸν G* | *ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος τῷ θάμυρι C* | *αὐτῷ om cdm* | *οὗτος om G* | *οὗτος post ἐστιν F* | *μὲν τίς cum ABm Tisch τίς μὲν CEFG* quis sit hic *c* hic quis sit *d* ‖ [2] *post οἴδαμεν add οὕτως G* | *στερεῖ cum CEFG στερίσκει AB Tisch* ‖ [3] *ἄλλη ἀν. legisse uid cm* | *ἀνάστασιν (ἀνάστ. ἄλλως B) μὴ γίνεσθαι AB* | *ὑμῖν om G* | *ἔσται Ecdm* | *εἰ μή τις ἐν ἁγνείᾳ μείνῃ AB* ‖ [4] *μενεῖτε G* | *τὴν σ. ὑμῶν G* | *μή om G* | *μολύνετε G* | *μὴ μολύνῃ ἀλλὰ τηρήσῃ (-σει A) αὐτὴν ἁγνὴν AB* | *ἀλλ' ἁγνὴν τηρήσητε E ἀλλ' τ. ἁγν. om FGcdms*

sect. 13 l. [5] *ἄνδρες om C Tisch* | *ἄνδρες δεῦτε ἄγωμεν AB δ. ἄνδρες ἄγωμεν E δ. ἄνδρ. μετ' ἐμοῦ FGs* ‖ [6] *καὶ ἀναπαύσασθε cum FG ἀναπαύσεσθε (om καί) E ἀναπαύσασθαι B καὶ ἀναπαύεσθε AC Tisch* | *μετ' ἐμοῦ cum ABE πρός με FGd*s^{c} *om Ccms*^{d} *Tisch* | *ἀπῆλθον cum CGcdms*^{ac} *Tisch ἀπῆλθον μετ' αὐτοῦ legisse uid cs* | *εἰσῆλθον εἰς (om A) τὸν οἶκον αὐτοῦ ABEs*^{d} | *εἰς πολύτιμον . . . ἐπότισεν αὐτούς om c* ‖ [7] *πολὺν οἶνον cum AEd Tisch οἶν. πολὺν praem εἰς FG πολύοινον BC om ms*^{c} multam carnem s^{d} | *πλοῦτ. πολὺν FG* | *καὶ τράπεζ. λαμπρ. ante καὶ πλοῦτ. μέγ. C* | *μακρὰν pro λαμπράν E* | *καὶ τραπ. λαμπρᾶν παρέθηκεν αὐτοῖς FG* ‖ [8] *ὁ om ABF* | *post θαμ. add εἰς μέθην EF* | *ὁ θαμ. φιλῶν . . . γυναικός om d* | *φιλῶν cum ABEFG ποθῶν C Tisch* | *καὶ θέλων om AB* ‖ [9] *αὐτῆς τυχεῖν μεμνηστευμένης αὐτῷ εἰς γυναῖκα E* et timens ne fraudaretur nuptiis eius *c* | *post γυναικὸς add* in die qua statutum fuerat ei a socro *ms*^{c} *εἶπεν δὲ αὐτοῖς C αὐτοῖς post εἶπεν add etiam FGdms* | *ἐν τῷ δείπνῳ post ὁ Θαμ. C om Gm* ‖ [10] *ἄνδρες εἴπατέ μοι cum ABEFG εἴπ. μ. ἄνδρ.* (fratres, amici) *cs εἴπ. μ. post ἡ διδ. αὐτοῦ Cdm Tisch* | *τί AC* | *διδαχὴ C* | *ἵνα καὶ γνῶ om d* ‖ [11] *γνῶ cum CEF* (sciam *cms*) *ἴδω ABG Tisch* | *ὅτι οὐ B* | *μικρὸς ἀγὼν pro μικρῶς ἀγωνιῶ A μικρός μοι ἀγών ἐστιν B μικρός etiam F* | *ὁ περὶ τῆς παρθένου θέκλης AB* | *ὑπὲρ C Tisch* | *ὅτι οὕτως . . . ἀποστ. γάμου om C hoc loco (sed uide supra ad finem sect. 11)* | *οὕτως om FG* ‖ [12] *στεροῦμαι FG* | *γυναικὸς G* | *καὶ ἀποστρ. γάμου om dm*

14 Εἶπον δὲ Δημᾶς καὶ Ἑρμογένης Προσάγαγε αὐτὸν τῷ ἡγεμόνι Καστελίῳ ὡς ἀναπείθοντα τοὺς ὄχλους ἐπὶ καινῇ διδαχῇ Χριστιανῶν, καὶ οὕτως ἀπολεῖ αὐτὸν καὶ σὺ ἕξεις τὴν γυναῖκά σου Θέκλαν. καὶ ἡμεῖς σε διδάξομεν, ἣν λέγει οὗτος ἀνάστασιν γενέσθαι, ὅτι ἤδη γέγονεν ἐφ' οἷς ἔχομεν τέκνοις [, καὶ ἀνιστάμεθα θεὸν ἐπεγνωκότες ἀληθῆ].

15 Ὁ δὲ Θάμυρις ἀκούσας παρ' αὐτῶν ταῦτα, καὶ πλησθεὶς ζήλου καὶ θυμοῦ ὄρθρου ἀναστὰς εἰς τὸν οἶκον Ὀνησιφόρου ἀπῆλθεν μετὰ ἀρχόντων καὶ δημοσίων καὶ ὄχλου ἱκανοῦ μετὰ ξύλων, λέγων τῷ Παύλῳ Διέφθειρας τὴν Ἰκονιέων πόλιν καὶ τὴν ἡρμοσμένην μοι, ἵνα μὴ θελήσῃ με· ἄγωμεν ἐπὶ τὸν ἡγεμόνα Καστέλιον. Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔλεγεν Ἀπάγαγε τὸν μάγον· διέφθειρεν γὰρ ἡμῶν πάσας τὰς γυναῖκας, καὶ συνεπείσθησαν οἱ ὄχλοι.

[4] 2. Tim. 2, 18

sect. 14 l. [1] εἶπαν *EG* εἶπεν *F* δὲ αὐτῷ *ABs* ad tammirum *c* Thamyro *m* | *post* αὐτῷ (θαμύρῳ) *add* ὡς ἐκ στόματος ἑνὸς θάμυρι *FGms* (*ut C sect. 12*) ‖ [2] Καστελίῳ *cum AC Tisch* καστηλίῳ *B* κατελλίῳ *G* καστελλίῳ *F* (*ex corr; fuisse uid* κεστιλλίῳ) *item ex Basil. Seleuc. emendat Grabe* κεστελλίῳ *E* Castelus *s* ad Sextilium praesidem *m nomen proconsulis om cd* praesidi *d* (*sic semper*) | κενῇ *EFc om m* | διδασκαλίᾳ *G* | ἐπὶ καινῇ διδ. χριστ. *om d* ‖ [3] οὕτως *cum ABEF om CGcdms* | κατὰ τὸ δόγμα τοῦ καίσαρος *ante* ἀπολεῖ *G similiter cdm* (secundum senatus consultum) | ἀπολεῖ *cum CGcdms* ἀπολέσει *CF Tisch* ἀπολέσεις *E* ἀπολεῖς αὐτὸν *ABEF* | ταχέως *add ad* αὐτοῦ *Ccs Tisch* | σύ *om AB* ‖ [4] Θέκλαν *om Gd* | διδάξωμεν *AC* διδάσκομεν *E* | σε *om G* | ὅτι ἣν . . . γενέσθαι ἤδη γέγονεν *EFGd* | οὗτος ἀνάστ. λέγει *AE* ‖ [5] γίνεσθαι *AB* | ὅτι ἤδη γέγονεν . . . τέκνοις *om s* | καὶ ἀνιστάμεθα . . . ἀληθῆ *uncis inclusi. desunt enim in cms* | ἀνέστημεν θεὸν ἐπιγνόντες *G* ‖ [6] ἐπιγνῶντες *F* | ἀληθῆ *om Gd*

sect. 15 l. [7] παρ' αὐτῶν *cum AB(E)FG om Ccdms Tisch* ταῦτα *om AB* ταῦτα πάντα παρ' αὐτῶν *E* | καὶ *om C Tisch* | πληρωθεὶς *B* ‖ [8] πολλοῦ θυμοῦ καὶ ζήλ. *A* | ὄρθου *F* | τὸν ὀνησ. οἶκον *E* ‖ [9] ἀπῆλθεν *post* ἀναστάς *CG Tisch* | cum turba copiosa et (cum) fustibus ac (et) magistratibus *cm* cum turbis et fustibus *d* cum magistratibus et turbis cum fustibus *s* | δημοσίου *G* δημοσίων προσώπων *E* | ὀχλῶν ἱκανῶν καὶ ξύλων *A* ‖ [10] τῷ Παύλῳ *cum CEFG* $c s^{ed}$ *om ABdm Tisch* | παῦλε διεφθ. s^{a} πλάνε (impostor) *ante* διέφθειρας *leg uid cdm* | ἰκονιαίων *F* ἰκονιαῖον *C* εἰκονιέων *E* | ἔτι δὲ καὶ *FG* | τὴν ἐμὴν ἡρμωσμένην *F* ‖ [11] θέκλαν *FG* | μοι θέκλαν *G* | θέλῃ *CE* | θ. με *cum ABs Tisch* θ. γαμηθῆναί μοι *Ecm(d)* θ. μοι γῆμαι *FG* θ. συγγενέσθαι μετ' ἐμοῦ *C* | ἄγωμεν . . . Καστέλιον *om cm* | ἄγωμεν οὖν *G* | πρὸς *CE* | ἡγεμόνα *om E* ‖ [12] καστέλιον *cum AC Tisch* Castelum *s* καστήλιον *B* καστέλλιον *F* (*ex corr uid supra*) *G* κεστιλλίον *E om cdm* | et comprehendens paulum (districtum *m*) pertrahebat (trahebat *m*) ad proconsulem (*om* ἄγωμεν . . . καστέλιον) *cm* | καὶ πᾶς ὁ ὄχλος . . . γυναῖκας *om C* | λέγει *EG* | ἀπάγαγε *cum EFG* ἀνάγαγε *AB Tisch* duc *cd* ‖ [13] γάρ *om BE* | πᾶσας *om E* | καὶ συνεπ. οἱ ὄχλ. *om d* | συνεπέστη πᾶς ὁ ὄχλος *C* | πάντες οἱ ὄχλοι *FG*

16 *Καὶ στὰς πρὸ τοῦ βήματος ὁ Θάμυρις κραυγῇ μεγάλῃ εἶπεν Ἀνθύπατε, ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν, ὃς οὐκ ἐᾷ γαμεῖσθαι τὰς παρθένους· εἰπάτω ἐπὶ σοῦ τίνος ἕνεκεν ταῦτα διδάσκει. Ὁ δὲ Δημᾶς καὶ Ἑρμογένης εἶπον τῷ Θαμύριδι Λέγε αὐτὸν Χριστιανόν, καὶ οὕτως ἀπολέσεις αὐτόν. Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔστησεν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ ἐκάλεσεν τὸν Παῦλον λέγων αὐτῷ Τίς εἶ, καὶ τί διδάσκεις; οὐ γὰρ μικρῶς σου κατηγοροῦσιν.*

17 *Καὶ ἦρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὁ Παῦλος λέγων Εἰ ἐγὼ σήμερον ἀνακρίνομαι τί διδάσκω, ἄκουσον, ἀνθύπατε. Θεὸς ζῶν, θεὸς ἐκδικήσεων, θεὸς ζηλωτής, θεὸς ἀπροσδεής, χρῄζων τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἔπεμψέν με, ὅπως ἀπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀκαθαρσίας ἀποσπάσω αὐτοὺς καὶ πάσης ἡδονῆς καὶ θανάτου, ὅπως μηκέτι ἁμαρτάνωσιν· διὸ ἔπεμψεν ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ παῖδα, ὃν ἐγὼ εὐαγγελίζομαι καὶ διδάσκω ἐν ἐκείνῳ ἔχειν*

sect. 16 l. [1] *ἐπὶ τ. β. C* ‖ [2] *εἶπεν τῷ ἡγεμόνι s* | rogo domine Sextile *m* | *οὐκ οἴδαμεν* (*οἶδα G*) *πόθεν ἐστὶν cum ABEFGd τίς ἐστιν οὐκ οἴδαμεν Cs Tisch* quis iste sit nescimus uel unde uenerit *c* quis est hic homo nescimus aut unde uenerit *m* ‖ [3] *ὃς cum Ccdm Tisch οὗτος ABs καὶ FG om E* | *οὐκ ἐᾷ γαμεῖσθαι* (*γαμεῖν G*) *τὰς παρθ. cum BEFGcdms οὐκ ἐᾷ γυναῖκα γαμ. παρθένον* (*sic*) *A* | *ἀγάμους ποιεῖ C Tisch* | *γαμεῖν G* | *εἰπάτω οὖν G εἰπάτω om m* | *ἐπὶ σοῦ om cdm* ‖ [4] *ταῦτα cum CFGcdm Tisch τοῦτο ABE* | *ὁ δέ om E* | *δημᾶς δὲ καὶ AB* | *εἶπον ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος C εἶπαν EF* ‖ [5] *Θαμύριδι ego restitui θάμυρι codd* | *λέγετε E* | *καὶ οὕτως cum ABEFc Tisch καὶ εὐθέως Cs* et celerius *c* ut celerius *d* et celeriter *m συντόμως post ἀπολ. G* | *ἀπολέσεις αὐτόν cum C* (*-σῃς*) *EF* (*-σῃς*) *αὐτὸν ἀνελεῖς A αὐτ. ἀναιρεῖς B Tisch* | perdas *d ἀπολεῖται G* peribit *cm* perdet *s* ‖ [6] *ἡγεμὼν cum FGs ἀνθύπατος reliqui cum Tisch* | *αὐτοῦ om ABEF* | *ἔστησε τ. δ. αὐτ. om ds* (*qui longe discedit*) | *καλέσας B* ‖ [7] *αὐτῷ cum ABEFds om CGcm Tisch* | *τί εἶς G ὅτι pro καὶ τί G* | *μικρόν A* pauci *cs μικρός σοι Fm*[2]

sect. 17 l. [9] *εἰ om E* ‖ [10] *ἀνακρίνωμαι G* | *ἀνθύπ. ἄκ. B* | *ἡγεμὼν s* | *θεὸς ζῶν cum CFcms Tisch om ABEGd* ‖ [11] *θεὸς ζηλ.. θεὸς ἐκδικ. G* deus uerus *c* deus uerus et zelans *m* deus omnipotens *d θεὸς ζηλ. om s θεὸς ζηλ. om EF* | *θεὸς ἀπροσδ. om cdm* | cuius salus est in omnibus christianis *c* cuius sunt omnes *m* | misit me pro salute hominum ut *d* | *τὴν . . . σωτηρίαν E* ‖ [12] *ἐκ B* ‖ [13] *ante ἀπὸ τῆς φθορᾶς legit* ab errore idololatriae *m* | *τῆς ante ἀκαθαρσ. om C* | *καὶ τῆς ἀκαθ. om d* ab omni immunditia *c* | *ἀποσπ. αὐτ. post θανάτου C* | *καὶ πάσης ἡδον. καὶ θανάτου om m καὶ πάσης ἡδονῆς om c καὶ τοῦ θανάτου om d* | *ἡδονῆς τε καὶ G καὶ ante θανάτου om As* ‖ [14] *ἵνα C* | *μηκέτι cum CEFGcms μὴ ABd Tisch* | ut non peccent neque pompas saeculares desiderent *d* | *ἁμαρτάνωσιν cum CEF* (*-νουσιν*) *G ἁμάρτωσιν AB Tisch* | *ἀπέστειλεν* (*om ὁ θεός*) *C* | *τὸν ἑαυτοῦ παῖδα cum CEcdm Tisch ἰησοῦν χριστὸν add FG ἰησοῦν χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ AB*

τὴν ἐλπίδα τοὺς ἀνθρώπους, ὃς μόνος συνεπάθησεν πλανωμένῳ κόσμῳ, ἵνα μηκέτι ὑπὸ κρίσιν ὦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ πίστιν ἔχωσιν καὶ φόβον θεοῦ καὶ γνῶσιν σεμνότητος καὶ ἀγάπην ἀληθείας. εἰ οὖν ἐγὼ τὰ ὑπὸ θεοῦ μοι ἀποκεκαλυμμένα διδάσκω, τί ἀδικῶ, ἀνθύπατε; Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἀκούσας ἐκέλευσεν δεθῆναι τὸν Παῦλον καὶ εἰς φυλακὴν ἀπαχθῆναι, μέχρις ἂν εὐσχολήσας ἐπιμελέστερον ἀκούσῃ αὐτοῦ.

18 *Ἡ δὲ Θέκλα νυκτὸς περιελομένη τὰ ψέλια ἔδωκεν τῷ πυλωρῷ, καὶ ἀνοιγείσης αὐτῇ τῆς θύρας ἀπῆλθεν εἰς τὴν φυλακήν· καὶ δοῦσα τῷ δεσμοφύλακι κάτοπτρον ἀργυροῦν εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Παῦλον, καὶ καθίσασα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἤκουσεν τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ. καὶ οὐδὲν ἐδεδοίκει ὁ Παῦλος, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ παρρησίᾳ ἐνεπολιτεύετο· κἀκείνης ηὔξανεν ἡ πίστις, καταφιλούσης τὰ δεσμὰ αὐτοῦ.*

[1] *ὃς ἐκεῖνος A* | *κόσμῳ πλανομένῳ E πλανώμενον κόσμον B πλανωμένους κόσμῳ A* ‖ [2] *ἵνα μηκέτι . . . ἀλλά om d* | *μὴ B* | *ὦσιν ὑπὸ κρίσιν E* | *οἱ ἄνθρωποι cum E (sed om οἱ) F (οἱ super lin m 2 scriptum) ἀνθύπατε ABCG Tisch om cds* nec iam sub iudicio sunt iudicium terrestrium *m* | *ἀλλ' ἵνα B* | *φόβον καὶ πίστιν (om ἔχωσιν et θεοῦ) C* | *πίστιν et καὶ om m* ‖ [3] *καὶ γνῶσιν σεμνοτ. om s* notitiam ueritatis et caritatis *c* ament scientiam et sanctitatem et ueritatem *d* ‖ [4] *ὑπὸ τοῦ θεοῦ CEF* | *μοι om F μου E* | *ἀποκεκαλυμμένα cum ABEFG ἀνακεκ. C Tisch* ‖ [5] *ἀνθύπατε cum CEF (m[2] in ras) Gcm ἡγεμών s om ABd Tisch* | *ἡγεμών cum uno s scripsi ἀνθύπατος reliqui* | *ἄκουσας ταῦτα FGcdm(s)* ‖ [6] *ἀπαχθῆναι cum C (ἀπεχθῆναι) ἀποκατασταθῆναι AB Tisch ἀχθῆναι E βληθῆναι FG* | *ἂν cum CEFG οὗ AB Tisch* | *ἐνσχολάσας A εὐσχολίας C* ‖ [7] *ἐπιμελ. ἀκούσῃ (-σει G) αὐτοῦ cum CEcds ἀκούσηται αὐτοῦ ἐπιμελ. FG φησὶν ἀκούσομαι αὐτοῦ ἐπιμελέστερον ABm Tisch*

sect. 18 l. [8] *ἡ δὲ Θέκλα ἀκούσασα ταῦτα legisse uid cdms[d]* deinde *add* surrexit *cd* | *περιειλαμένη F* | *ψέλια cum AC Tisch ψέλλια BE κλάρια F add αὐτῆς E ἑαυτῆς ἐνώτια G* uiriam suam *c* nebridas suas . . . de brachiis *m* armillas suas *ds* ‖ [9] *ἤνοιξεν F (ἤνυξεν) G* ut aperiret ei *d* ut eam dimitteret foras exire *c* | *αὐτῇ τῆς θύρας om C αὐτῇ . . . φυλακήν om d* | *τὰς θύρας FG* | *καὶ ἀπῆλθεν FG* ‖ [10] *ἔδωκεν C* | *ἔσοπτρον C (ἔσω-) E* | *ἀργυρέον G ἀργύραιον F ἀργυρέων A* aureum *s pro κάτοπτρον habet* anulum *s[d]* | *καὶ εἰσῆλθεν C* ‖ [11] *πρός cum CEFG εἰς AB Tisch* | *τόν om C* | *καθεσθεῖσα G* | *ἤκουσεν cum ABEG ἤκουεν CF Tisch* ‖ [12] *post* magnalia dei *add* oblita omnium quae gesserat *c* | *καὶ οὐδὲν . . . ἡ πίστις om d* | *οὐδὲν δὲ B* | *καὶ ὡς οὐδὲν ἐδόκει (ἐδώκει G ἐδεδίει emend Grabe) πάσχειν FG* ‖ [13] *τῇ τοῦ χάριτι παρρ. B βοηθείᾳ ante παρρ. G* dei auctoritate libertate *m* | *ἐπολιτεύετο G* | et illa gaudebat (*om ηὔξανεν ἡ πίστις*) *cs* ‖ [14] *καταφιλοῦσα F* | *καταφιλ. δὲ τ. δ. α. E (qui haec uerba cum sequentibus coniungit)*

19 Ὡς δὲ ἐζητεῖτο Θέκλα ὑπὸ τῶν ἰδίων καὶ Θαμύριδος, ὡς ἀπολλυμένη ἐδιώκετο κατὰ τὰς ὁδούς, καί τις τῶν συνδούλων τοῦ πυλωροῦ ἐμήνυσεν ὅτι νυκτὸς ἐξῆλθεν. καὶ ἀνήτασαν τὸν πυλωρόν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι πεπόρευται πρὸς τὸν ξένον εἰς τὸ δεσμωτήριον· καὶ ἀπῆλθον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ εὗρον αὐτὴν τρόπον τινὰ συνδεδεμένην τῇ στοργῇ. καὶ ἐξελθόντες ἐκεῖθεν τοὺς ὄχλους ἐπεσπάσαντο καὶ τῷ ἡγεμόνι ἐνεφάνισαν.

20 Καὶ ἐκέλευσεν ἄγεσθαι τὸν Παῦλον ἐπὶ τὸ βῆμα· ἡ δὲ Θέκλα ἐκυλίετο ἐπὶ τοῦ τόπου οὗ ἐδίδασκεν ὁ Παῦλος καθήμενος ἐν τῇ φυλακῇ. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἐκέλευσεν κἀκείνην ἀχθῆναι ἐπὶ τὸ βῆμα· ἡ δὲ μετὰ χαρᾶς ἀπίει ἀγαλλιωμένη. ὁ δὲ ὄχλος προσ-

sect. 19 l. [1] ut autem lux orta est eis (*om d*), quaerebatur Thecla (inquirebatur *d*) a suis *cd* | *ὡς δέ et Θέκλα om E* | *τῶν ἰδίων καὶ om E* | *ἰουδαίων G οἰκείων ex Metaphr emend Grabe* | *Θαμυρίδος cum E θαμυρίου C θαμύρεως F θαμύρεος G* | *καὶ Θαμυρίδος om m* | *θάμυρις . . . ἐδίωκεν ABd(s) Tisch* ita ut tammirus persequeretur per itinera unumquemque interrogans de ea *c* sed et Thamirus per omnia itinera mittens unumq. interr. de ea *d* ‖ [2] *καὶ ante ὡς Em* | *ὡς ἀπολλυμένη cum Ecm ὡς ἀπολωλομένη F* (quasi fugisset aut aliquid mali sibi intulisset *c* quasi fugitiua aut ne forte aliquid sibi mali fecisset *d* *ἀπολλυμένης αὐτῆς G ἀπολομένης αὐτῆς ABC Tisch* | *ἐδιώκετο cum CEGm ἐδίωκεν ABc Tisch om F* | *ἐδιώκ. post ὁδούς G* | *ὑπὸ τῶν ἰδίων post ἐδιώκ. E* | *καί ante τίς om B* ‖ [3] *ἐμήνυσεν αὐτοῖς εἰπὼν Gm* ei *c* de ea *ds* | *ἐξελθόντες ἀνήτασαν C Tisch om reliqui* | *ἀνήταζον E ἀνήτησαν F ἀνέτασαν G* ‖ [4] *ἔφη E* | *αὐτοῖς om CEcd* | *ὅτι om C* | *ὅτι εἶπεν πορεύομαι (-με) Em[2] (-μεν m[1]) ms* | *νυκτὸς ante πεπορ. repet cd* ‖ [5] *καὶ ἀπῆλθον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ cum BEFGcs ἀπῆλθον καὶ καθὼς (om εἰπ. αὐτ. καί) A καὶ ἀπελθόντες Cdm Tisch* | *καθὼς εἰπ. αὐτ. om Cd Tisch* | inuenerunt eam (sedentem *c*) ad pedes Pauli *cds* ‖ [6] *αὐτήν om E* | *τρόπον τινὰ . . . στοργῇ om G* | *τρόπον τινὰ om cdms* | *τινὰ τρόπον E τρόπω τινι F* | *αὐτη συνδεδεμένη E συνδεδεμένη F* ‖ [7] *ἐκεῖθεν om C* | *ἐπεσπάσαντο cum CEFG ἐπεσπῶντο AB Tisch* | *ἐπεσπάσαντο τ. ὄχλ. G* | *τὸν ἡγεμόνα B* iudici *m* proconsulem *c* | *ἀνεφάνησαν E τὸ γεγονός add EFG*

sect. 20 l. [8] *καὶ ἐκέλ. ὁ ἡγεμὼν FG* | *τ. παῦλ. ἄγεσθαι AB* | *ὑπὸ τοῦ τόπου E* | *ἡ δὲ Θέκλα . . . τῇ φυλακῇ om m* | et cum duceretur paulus thecla remansit in carcere uoluens se *c* Thecla uero mansit in carcere et uolutabat se etc. *d* ‖ [9] *ὅπου E* | *ὅπου . . . τῇ φυλακῇ om c antea scribit* in loco eius | *ὁ Παῦλος hoc loco cum E om AB Tisch ὁ παῦλος post φυλακῇ FG* | *ἐκαθέζετο ὁ παῦλος καὶ ἐδίδασκεν C item sed om καὶ ἐδίδ. d* ‖ [10] *ὁ δὲ ἡγεμὼν ἐκέλευσε cum FGs* | proconsul *cm* praeses *d* | *ὁ δὲ (om ἡγεμών) AB ἐκέλευσεν δὲ (om ἡγ.) C Tisch καὶ ἐκέλ. (om ἡγ.) E* | *ἄγεσθαι FG* | *τό om C* ‖ [11] *ἀπίει cum C (ἀπείη) EG ἀπηει F προσίει AB Tisch* | *ἀγαλλομένη G* | *προσαχθέντος τοῦ Παύλου om cd* | *προσαχθέντος cum ABEFG προσενεχθέντος C Tisch*

αχθέντος πάλιν τοῦ Παύλου περισσοτέρως ἐβόα Μάγος ἐστίν, αἶρε αὐτόν. Ἡδέως δὲ ἤκουεν ὁ ἡγεμὼν τοῦ Παύλου ἐπὶ τοῖς ὁσίοις ἔργοις τοῦ Χριστοῦ· καὶ συμβούλιον ποιήσας ἐκάλεσεν τὴν Θέκλαν λέγων Διὰ τί οὐ γαμεῖ κατὰ τὸν Ἰκονιέων νόμον τῷ Θαμύριδι; ἡ δὲ εἱστήκει Παύλῳ ἀτενίζουσα· τῆς δὲ μὴ ἀποκρινομένης, Θεοκλεία ἡ μήτηρ αὐτῆς ἀνέκραγεν λέγουσα Κατάκαιε τὴν ἄνομον, κατάκαιε τὴν ἄνυμφον ἐν μέσῳ θεάτρου, ἵνα πᾶσαι αἱ ὑπὸ τούτου διδαχθεῖσαι γυναῖκες φοβηθῶσιν.

21 *Καὶ ὁ ἡγεμὼν ἔπαθεν μεγάλως, καὶ τὸν μὲν Παῦλον φραγελλώσας ἔξω τῆς πόλεως ἐξέβαλεν, τὴν δὲ Θέκλαν ἔκρινεν κατακαῆναι. καὶ εὐθέως ὁ ἡγεμὼν ἀναστὰς ἀπίει εἰς τὸ θέατρον· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν ἀνάγκην τῆς θεωρίας. ἡ δὲ Θέκλα ὡς ἀμνὸς ἐν ἐρήμῳ περισκοπεῖ τὸν ποιμένα, οὕτως*

[1] *πάλιν τοῦ Παύλου cum AB τοῦ παύλου πάλιν G πάλιν προσαχθ. τ. παύλ. EF ἐκ τῆς φυλακῆς add E πάλιν om C(cm) Tisch* ‖ [2] *αἶρε αὐτ. μάγ. ἐστ. C* tolle magum tolle blasphemum *c* tolle magum tolle maleficum qui corrupit mulieres nostras *d* | *ἡδέως οὖν AB ὡς δὲ F* | *ἤκουσεν EG ἤκουεν αὐτοῦ ὁ ἀνθύπατος AB* | *ὁ ἡγεμών cum ds scripsi* (praeses *d*) *ὁ ἀνθύπατος reliqui* | *ἐπὶ τοῖς θείοις αὐτοῦ ἔργοις AB* in suis iustis operibus *m* uerba eius *c plane om d* ‖ [3] *τοῦ ante Χριστοῦ om EF* | *ἐκάλεσε(ν) cum ABEFGs προσεκαλέσατο Ccdm Tisch* ‖ [4] *λέγων cum ABEFGm λέγ. αὐτῇ FG καὶ εἶπεν αὐτῇ Ccds Tisch* | *γαμεῖ cum E(cdm)F (γήμῃ) γαμεῖς G λαμβάνεις AB πείθει C(s) Tisch* | *ἰκονιαίων EF -ιαῖον C* | *νόμον τῶν (om G) ἰκον. AG* | *τῷ Θαμυρίδι cum E τῷ θάμυρι G θάμυρι CF Tisch θάμυριν AB* tammiro sponso tuo *c* sponso tuo *ds om m* ‖ [5] *αὐτῆς δὲ EG μή om G οὐδέν ex Basil. Seleuc. suppl Grabe* ‖ [6] *Θεοκλεία (-κλία) cum CEFGcm om ABds Tisch* | *ἀνέκραξεν CE* ‖ [7] *τὴν ἄνομον om m* | *τὴν ἄνυμφον . . . τὴν ἄνομον E τὴν ἄνυμφον om s(cd)* combure sacrilegam combure scelestam *c* combure sacrilegam combure sceleratam *d ἐν μέσῳ θεάτρου om d* | *ἐν μέσῳ cum ABEF (ἐμμ-) G μέσον C Tisch τοῦ θεάτρ. G τῷ θεάτρῳ F θεάτρῳ A* ‖ [8] *αἱ ὑπὸ τούτ. διδαχθ. om d* | uirgines *c* | *γυναῖκες φοβηθ. cum CEFG φοβηθ. γυν. AB Tisch*

sect. 21 l. [9] *ὁ δὲ ἀνθύπατος E* | *ἔπαθεν δὲ ὁ ἡγ. C* his clamoribus proconsul (praeses *d*) territus (*om ἔπαθεν μεγάλως*) *cd* proconsul uero hoc audiens *m(s)* | *μέν om BE* ‖ [10] *ἔξω τῆς πόλεως ἐξέβαλεν cum E ἔξω τ. π. ἔβαλεν C ἔβαλεν ἔξω τ. π. AB Tisch ἐξέβ. τῆς πόλεως FG* | *ἐκέλευσεν E* | *κατέκρινεν FG καῆναι F πυρίκαυστον G* uiuam comburi *c* ‖ [11] *ἀναστάς cum FGcm ἀνέστη ὁ ἡγ. καὶ E ὁ ἡγ. ἀνέστη καὶ Cs ὁ ἡγεμών (om ἀναστάς) AB Tisch εὐθ. ἀναστάς et εἰς τὸ θεάτρ. om d* | *ἀπίει cum ABCE Tisch ἀπῆλθεν FG* | *εἰς cum CEFc ἐπὶ ABGm(s) Tisch* ‖ [12] *καὶ πᾶς ὁ cum CEFG ὁ δὲ πᾶς AB Tisch* | *ἐπὶ cum ABEFcdm(s) Tisch εἰς CG* | *ἀνάγκην τῆς θεωρίας cum EF ἀναγκ. τῆς θέας G* ad crudele spectaculum *cd* | *θέαν C* ad spectaculum (*om* crudele) *m θεωρίαν θέκλης AB(s) Tisch* ‖ [13] *ἡ δὲ Θέκλα cum FGcdm(s) Θέκλα om ABCE Tisch* | *καθάπερ G* | *ἐν ἐρήμῳ om Ed post ποιμένα pon A* | *τόν om C*

ἐκείνη τὸν Παῦλον ἐζήτει. καὶ ἐμβλέψασα εἰς τὸν ὄχλον εἶδεν τὸν κύριον καθήμενον ὡς Παῦλον, καὶ εἶπεν Ὡς ἀνυπομονήτου μου οὔσης ἦλθεν Παῦλος θεάσασθαί με. Καὶ προσεῖχεν αὐτῷ ἀτενίζουσα· ὁ δὲ εἰς οὐρανοὺς ἀπίει.

22 Οἱ δὲ παῖδες καὶ αἱ παρθένοι ἤνεγκαν ξύλα καὶ χόρτον ἵνα Θέκλα κατακαῇ. ὡς δὲ εἰσήχθη γυμνή, ἐδάκρυσεν ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐθαύμασεν τὴν ἐν αὐτῇ δύναμιν. ἔστρωσαν δὲ τὰ ξύλα καὶ ἐκέλευσαν αὐτὴν οἱ δήμιοι ἐπιβῆναι τῇ πυρᾷ· ἡ δὲ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ποιησαμένη ἐπέβη τῶν ξύλων· οἱ δὲ ὑφῆψαν. καὶ μεγάλου πυρὸς λάμψαντος οὐχ ἥψατο αὐτῆς τὸ πῦρ· ὁ γὰρ θεὸς σπλαγχνισθεὶς ἦχον ὑπόγαιον ἐποίησεν, καὶ νεφέλη ἄνωθεν ἐπεσκίασεν ὕδατος πλήρης καὶ χαλάζης, καὶ ἐξεχύθη πᾶν τὸ

[1] *ἐκείνη cum ABd Tisch κἀκείνη FG καὶ αὐτὴ C om Ecm* | *ἐζήτει cum ABd Tisch περιεσκόπει CE om FG* | *ἐμβλέψας FG* | *εἶδεν cum AE ἴδεν BCG Tisch* ‖ [2] *ὡς τὸν παῦλ. FG* | *καὶ εἶπεν θέκλα C καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῇ FGd* | *ὡς om G* ‖ [3] *ὁ παῦλος FG* ‖ [4] *οὐρανὸν E* | *ἀπίει cum CE F (ἀπήει) Gcdm ἀνίει ABs Tisch* | *post ἀπίει add θεωρούσης αὐτῆς FG* et intellexit thecla (*om d*) quid uidisset *cd*

sect. 22 l. [5] *οἱ δὲ παῖδες cum EFGcms αἱ δὲ παῖδες AB αἱ δὲ παιδίσκαι C Tisch* mulieres *d* | *αἱ ante παρθ. om C Tisch* | ministri *m* | *ξύλα καὶ χόρτον cum EFGcd τὰ ξύλα C Tisch καὶ χόρτ. om ABCm(s) Tisch* ‖ [6] *ἵνα ἡ θέκλα καῇ FG* | *εἰσήχθη cum EFG εἰσηνέχθη C item cds εἰσῆλθεν ABm Tisch* | *ἐδάκρυσεν . . . καὶ om dm* ‖ [7] *τὴν ἐν (ἐπ' C) αὐτῇ δύναμιν cum CEm* (uirtutem atque constantiam) *s Tisch similiter c* (qualis esset in ea patientiae uirtus) *d* (quae esset in ea patientia et animi uirtus) *ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς AB τὴν δύναμιν τοῦ κάλλους αὐτῆς FG* | *τά om E* | *τὰ ξύλα post οἱ δήμιοι C* | *καὶ ἐκέλευσαν (-σεν C) αὐτήν cum CFGm* (iussit) *s* urgebant eam *cd καὶ ἐποίησαν αὐτὴν E καὶ ἐπέτρεψαν αὐτῇ B plane om A Tisch* ‖ [8] *οἱ δῆμοι G* publice *cdm* | *τῇ πυρᾷ cum ABEG(c)ds Tisch ἐπ' αὐτά Cm* | *τὸν τύπον cum BEG τύπον ACF Tisch* ‖ [9] *τοῦ σταυροῦ cum BE σταυροῦ ACFG Tisch* extensis manibus *c* expansis manibus orabat *d* extensis manibus similitudinem crucis faciens ac signans se *m* extendit manus in formam crucis et *s* | *ποιήσασα AB* | *τῶν ξύλων cum CFG(s) Tisch ἐπὶ τῶν ξύλων E ἐπὶ τὰ ξύλα AB(cdm)* | *οἱ δὲ ὑφῆψαν om s οἱ δὲ δήμιοι ὑφῆψαν τὸ πῦρ FG* et publice supposuerunt ignem *d* ‖ [10] *μεγάλης πυρᾶς ἐκλαμψάσης G om m* | *ἐκλάμψαντος E add* in circuitu, in medio autem *cd* | *ἥπτετο C* | *τὸ πῦρ cum CEFGm om ABcd Tisch* ‖ [11] *post σπλαγχν. add ἐπ' αὐτῇ F ἐπ' αὐτὴν G* iuxta fidem eius *c* secundum fidem suam *d* | *ἦχος C* | *ὑπόγαιον cum BCF Tisch -γεον A -γειον EG* | *ἄνωθεν om cd sed antea scripsit* de caelo *pro ὑπόγ.) νεφέλη ὕδατος A* ‖ [12] *ἐπεσκίασεν ἄνω A* | *ὑπεσκίασεν G* | obumbrauit theatrum *c* obumbrauerat amphitheatrum *d* | *πλήρης . . . χύτος om AB* | *καὶ ante χαλάζης om F* | *ἐξεχύθη πλῆθος ὑδάτων πολλῶν E*

κύτος, ὡς πολλοὺς κινδυνεῦσαι καὶ ἀποθανεῖν, καὶ τὸ πῦρ σβεσθῆναι τὴν δὲ Θέκλαν σωθῆναι.

23 *Ἦν δὲ ὁ Παῦλος νηστεύων μετὰ Ὀνησιφόρου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων ἐν μνημείῳ ἀνοικτῷ, ἐν ὁδῷ ἐν ᾗ ἀπὸ Ἰκονίου εἰς Δάφνην πορεύονται. ἡνίκα δὲ ἡμέραι πολλαὶ διῆλθον, νηστευόντων αὐτῶν εἶπον οἱ παῖδες τῷ Παύλῳ Πεινῶμεν. Καὶ οὐκ εἶχον πόθεν ἀγοράσωσιν ἄρτους· κατέλιπεν γὰρ τὰ τοῦ κόσμου ὁ Ὀνησιφόρος καὶ ἠκολούθει Παύλῳ πανοικί. Παῦλος δὲ ἀπεδύσατο τὸν ἐπενδύτην καὶ εἶπεν Ὕπαγε, τέκνον, ἀγόρασον ἄρτους πλείονας καὶ φέρε. Ὡς δὲ ἠγόραζεν ὁ παῖς, εἶδεν Θέκλαν τὴν γείτονα, καὶ ἐθαμβήθη καὶ εἶπεν Θέκλα, ποῦ πορεύῃ; ἡ δὲ εἶπεν Παῦλον διώκω, ἐκ πυρὸς σωθεῖσα. Καὶ ὁ*

[1] *κύτος τοῦ ἐδάφους FG* | morerentur *dm* (*qui add* timore) *s* moreretur (*om κινδυνεῦσαι καί*) *c* | *καὶ ἀποθανεῖν cum EFG τοῦ ἀποθανεῖν AB Tisch κινδυνεύσαντας ἀποθ. C* | *καὶ τὸ μὲν FG τὸ δὲ CE* ‖ [2] *τὴν δὲ Θέκλ. σωθῆναι om C*

sect. 23 l. [3] *ὁ om CE* ‖ [4] *αὐτοῦ post τῶν τέκνων pon C utrobique pon EF* | *ἀνοικτῷ cum ABFcs καινῷ C Tisch κενῷ E om Gd* qui in monumento erant clausi *m* | *ἐν ὁδῷ om C Tisch* | *ἐν ὁδῷ ἀπὸ Ἰκ. . . . πορεύονται om d* | *ἐν ᾗ cum AB(c)m ὡς CF Tisch ὃν ὡς E ὅταν G* ‖ [5] *ἀπὸ ἰκόνιον F* | *εἰς Δάφνην om ms* tafunen *c* | *πορεύονται om E ἐπορεύοντο G* | *ἡμέραι πολλαί cum AC Tisch πολλαὶ διῆλθον ἡμ. E ἡμ. διῆλθον ἱκαναί B ἡμ. πολλ. παρῆλθον A ἡμ. πολλ. ἐγίνοντο C Tisch πολλὰς ἡμέρας ἐποίησαν FG* ‖ [6] *νηστευόντων αὐτῶν cum CE* cum ieiunarent *d* cum . . . essent ieiuni *cs νηστεύοντες ABFG(m) Tisch* | *εἶπον (-παν FG) οἱ παῖδες cum CEFGd οἱ π. εἶπον AB Tisch* unus ex pueris *c* | *post παῖδες add ὀνησιφόρου CEcm* | *πάτερ πεινῶμεν G* ‖ [7] *καὶ οὐκ εἶχον πόθεν ἀγοράσωσιν ἄρτους cum Ems item sed om πόθεν ἀγορ. d καὶ οὐκ ἔχομεν πόθεν ἄρτους (ἄρτους πόθεν F) ἀγοράσαι FG καὶ οὐχ εὕρομεν ἄρτ. ἀγοράσαι AB Tisch* et non habet pater noster unde nobis emat panem *c plane om C* | *κατέλιπεν . . . πανοικί om c* | *κατέλειπε C ἦν γὰρ καταλείψας FG* ‖ [8] *ὁ om AB* | *ἠκολούθει cum C (-θη) EF (-θη) G ἠκολούθησεν AB Tisch ἠκ. παύλῳ cum CE παύλῳ anteponunt ABFG Tisch* | *τῷ παύλῳ FG* ‖ [9] *ἀπεδύσατο . . . καὶ εἶπεν cum ABEms ἀποδυσάμενος . . . εἶπεν CFGd Tisch* | *ἐπενδύτην cum CEF Tisch ἐπενδ. αὐτοῦ BGcd ἐπ. ἑαυτοῦ A* | *εἶπεν cum ABd Tisch add ἑνὶ αὐτῶν CE add τῷ παιδί F τῷ παιδίῳ G praem* et dedit puero suo *c* tradidit eam puero *d* dans puero *m* | *καὶ πώλησον τοῦτο καὶ ἀγόρ. ἄ. E(c)ds* ‖ [10] *ἀγόρασε B* | *καὶ φέρε om (c)d* | *φέρε ἡμῖν AB* | *ἠγόρασεν G* | *ὁ παῖς τοὺς ἄρτους FG* ‖ [11] *ἴδεν CEFG* | *τ. γείτονα αὐτοῦ FGds* in platea *c* | *καὶ ἐθαμβ. om d* | *καὶ εἶπεν cum ABEF Tisch αὐτῇ add Gdms κ. εἶ. ὁ παῖς Cc* illa tamen prius eum uidit *praem c* | *Θέκλα om d* ‖ [12] *πορεύει AEF* | *καὶ εἶπεν A* | *παύλῳ A* | *ζητῶ F* | *ἐκ πυρὸς σωθεῖσα om F* | *ἐκ τοῦ πυρὸς E* | *φυγοῦσα AE* | *καὶ ὁ παῖς εἶπεν cum ABEGs Tisch εἶπεν δὲ αὐτῇ ὁ παῖς C καὶ εἶπεν αὐτῇ F* dicit ei puer *c* cui puer . . . inquit *m* et ille . . . inquit *d*

παῖς εἶπεν Δεῦρο, ἀπαγάγω σε πρὸς αὐτόν· στενάζει γὰρ περὶ σοῦ καὶ προσεύχεται καὶ νηστεύει ἡμέρας ἤδη ἕξ.

24 *Ὡς δὲ ἐπέστη ἐπὶ τὸ μνημεῖον Παύλῳ κεκλικότι τὰ γόνατα καὶ προσευχομένῳ καὶ λέγοντι Πάτερ Χριστοῦ, μὴ ἁψάσθω Θέκλης τὸ πῦρ, ἀλλὰ πάρεσο αὐτῇ, ὅτι σή ἐστιν, ἡ δὲ ὄπισθεν ἑστῶσα ἐβόησεν Πάτερ, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὁ τοῦ παιδὸς τοῦ ἀγαπητοῦ σου Ἰησοῦ Χριστοῦ πατήρ, εὐλογῶ σε ὅτι ἔσωσάς με ἐκ πυρός, ἵνα Παῦλον ἴδω. Καὶ ἀναστὰς Παῦλος εἶδεν αὐτὴν καὶ εἶπεν Θεὲ καρδιογνῶστα, ὁ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐλογῶ σε ὅτι ὃ ἠρώτησα ἐτάχυνάς μοι καὶ εἰσήκουσάς μου.*

25 *Καὶ ἦν ἔσω ἐν τῷ μνημείῳ ἀγάπη πολλή, Παύλου ἀγαλ-*

[1] *εἶπεν αὐτῇ G* | *ἀπάγο* (sic) *σε A* ‖ [2] *καὶ νηστεύει cum ABEFGcms om Cd Tisch* | *ἤδη hoc loco cum EFm post νηστεύει Gcs post γάρ A om BC Tisch* | *ἡμέρ. ἤδη ἕξ om d*

sect. 24 l. [3] *ὡς δέ cum ABEFGcdm ἡ δὲ C Tisch* et Thecla uenit cum eo *s add* cum puero *m* | *ἐπέστη* (*ἡ G*) *θέκλα FG* cum uenissent *cd* | *ἐπὶ om C* | *τῷ μνημείῳ E* | *Παύλῳ κεκλικότι cum ABE παύλου τὰ γόν. κεκλικότος G παῦλος τὰ γόν. κεκλικότι FG ὅπου ἦν παῦλος κεκλικώς C Tisch* inuenerunt paulum genibus positis orantem *c*(*s*) genibus positis *om dm* ‖ [4] *προσευχόμενος καὶ λέγων C Tisch προσευχομένου καὶ λέγοντος G* | *πάτερ χριστοῦ cum E* pater domini nostri Iesu Christi *cd* (*sed praem* domine deus) domine pater Iesu Christe *m πάτερ υἱέ A πάτερ ἅγιε ἰησοῦ χριστέ F πάτερ ἅγιε κύριε ἰησοῦ χριστέ G πάτερ καὶ υἱὲ καὶ ἅγιον πνεῦμα, θεότης μία B σῶτερ χριστέ C Tisch* pater noster qui es in caelis *s* | *ἀψάτω A* ‖ [5] *τὸ πῦρ θέκλας G* transeat ab ea *c* extingue eum ab illa *s* | *ἀλλὰ πάρεσο αὐτῇ om d* | *πάρεσο cum A* (*-σω*) *BE παράστα C Tisch παράστηθι FG* | *αὐτῇ om AB* | *δούλη σου FGcdm* | *ἡ δὲ cum CEFG* (illa *dm*) *Tisch αὕτη AB* Thecla *cs* | *ὄπισθεν αὐτοῦ C*(*c*)*s post ἑστῶσα add* et non uidebatur ab illo *c* et non uidebat eam Paulus *d* ‖ [6] *ἐβόησεν λέγουσα Gcd* | *πάτερ cum ACFs Tisch πάτερ καὶ θεέ E πάτερ τοῦ κύριου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ καὶ ἅγιον πνεῦμα B δέσποτα κύριε G* deus pater Iesu Christi pueri tui *c* pater domini nostri Iesu Christi *m* deus meus qui misisti angelum tuum *d* | *ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν om d* | *ὁ τοῦ παιδὸς . . . πατήρ cum EF ὁ τοῦ ἁγίου σου παιδὸς πατήρ C Tisch item sed om σου παιδός s ὁ τοῦ παιδὸς τ. ἁγ. σ. π. A ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ καὶ ἁγίου* (*κ. ἁγ. om m*) *παιδός σου πάτερ Gm om hoc loco Bcd* ‖ [8] *ἐκ* (*τοῦ C*) *πυρὸς cum CEFGds om ABcm Tisch* | *ἀναστάς et εἶδεν αὐτήν om d* | *ὁ παῦλος B* | *ἴδεν AEFG* | *εἶδ. θέκλαν ἑστῶσαν C* ‖ [9] *ναὶ θεέ F* | *ὁ* (*om F*) *πατὴρ τ. κ. ἡμ. Ἰησοῦ Χριστοῦ cum CEFcmsTisch πάτερ τ. κ. μου ἰ. χρ. G πάτερ καὶ υἱέ A πάτερ καὶ υἱὲ καὶ πνεῦμα ἅγιον B plane om d* ‖ [10] *ἃ AB* | *ἠρώτησα cum EGms ᾐτησάμην σοι AB ἠρετησάμην C Tisch ἠρτησάμην F ὃ ἠρ. om d* | *ἐτάχυνας μοι καὶ εἰσήκουσάς μου cum ABE* (*τῆς δεήσεώς μου*) *cd ἐταχ. μου ἐπακούσας C Tisch* accelerasti mihi praestare (*om καὶ εἰσήκ. μ.*) *m* | *ἔδωκάς μοι FG*

sect. 25 l. [11] *καὶ ἦν ἔσω . . . καὶ πάντων cum ABEFGcms om C Tisch* | *ἐν ἀγάπῃ AB* gaudium *c* gaudium magnum *d* multa dei claritatis (caritas?) *m* | *Παύλου ἀγαλλ. . . . πάντων om d*

λιωμένου καὶ Ὀνησιφόρου καὶ πάντων. εἶχον δὲ ἄρτους πέντε καὶ λάχανα καὶ ὕδωρ ⟨καὶ ἅλας⟩, καὶ εὐφραίνοντο ἐπὶ τοῖς ὁσίοις ἔργοις τοῦ Χριστοῦ. καὶ εἶπεν Θέκλα τῷ Παύλῳ Περικαροῦμαι καὶ ἀκολουθήσω σοι ὅπου δἂν πορεύῃ. Ὁ δὲ εἶπεν Ὁ καιρὸς αἰσχρός, καὶ σὺ εὔμορφος· μὴ ἄλλος σε πειρασμὸς λήψεται χείρων τοῦ πρώτου, καὶ οὐχ ὑπομείνῃς ἀλλὰ δειλανδρήσῃς. καὶ εἶπεν Θέκλα Μόνον δός μοι τὴν ἐν Χριστῷ σφραγῖδα, καὶ οὐχ ἅψεταί μοι πειρασμός. καὶ εἶπεν Παῦλος Θέκλα μακροθύμησον, καὶ λήψῃ τὸ ὕδωρ.

26 *Καὶ ἀπέπεμψεν Παῦλος τὸν Ὀνησιφόρον πανοικὶ εἰς Ἰκόνιον, καὶ οὕτως λαβόμενος τὴν Θέκλαν εἰς Ἀντιόχειαν εἰσῆλθεν. ἅμα δὲ τῷ εἰσέρχεσθαι αὐτούς, συριάρχης τις Ἀλέξανδρος ὀνόματι ἰδὼν τὴν Θέκλαν ἠράσθη αὐτῆς, καὶ ἐξελιπάρει τὸν Παῦλον χρήμασι καὶ δώροις. ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν Οὐκ οἶδα τὴν γυναῖκα*

[1] *καὶ Ὀνησιφ. om s* | *καὶ πάντων τῶν σὺν αὐτοῖς G καὶ πάντων om EF* | *πέντε (ε̄) ἄρτους FG* ‖ [2] *καὶ ὕδωρ om C* | *καὶ ἅλας ex uno s recepi sed uncis fractis inclusi* | in sanctis operibus et orationibus *c* (*idem praem* et super haec gratia domini erat cum eis) operabantur (*pro* epulabantur) in orationibus in Christo *d* ‖ [3] *τοῦ ante Χριστοῦ om F* | *τῷ Παύλῳ cum CE om artic AB Tisch πρὸς τὸν παῦλον FG* | circumtonde me *c περικαρῶμαι F περιχαροῦ G* ‖ [4] *πορεύει F* | *εἶπεν αὐτῇ FG* ‖ [5] *αἰσχρός ἐστιν AB* tempus tuum prope est *d* | *γυνὴ εὔμορφ. FG* | *μή σε ἄλλ. πειρ. λάβοι* (*ει F*) *FG* | *πειρ. λήψεταί σε B* ‖ [6] *χείρον* (*χεῖρον*) *CE* | *οὐχ ὑπομενεῖς G* | *ἀλλὰ δειλανδρήσῃς om cdms* | *δειλιάσεις EF* (*-σης*) *G* ‖ [7] *αὐτῷ θέκλα Gd*(*m*) *θ. παύλῳ Cs* | *μόνον om C* | *μοι δός A* | in domino *cm* domini *d* dei *sa et d* ‖ [8] *καὶ εἶπεν . . . τὸ ὕδωρ om m* | dixit ei *c* Paulus ad eam *d* | *ὁ παῦλος FG* | *Θέκλα cum ABCc Tisch τῇ θέκλῃ* (*ᾳ*) *EFGs om d* ‖ [9] *τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ F τὴν δωρεὰν τοῦ χριστοῦ G* signum salutis *c* lauacrum regenerationis *d*

sect. 26 l. [10] *ἔπεμψεν Em*[2] (*sed ἀπεπ- m*[1]) *G* | *τὸν Ὀνησ. cum EFG τόν om ABC Tisch* | *Παῦλος* (*τὸν*) *Ὀνησ. cum CFG Tisch ὀνησ. παῦλος AB παῦλος post πανοικὶ E* | *εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ πανοικὶ* (*-κεὶ*) *FG* | Hones. cum omni domo sua baptizatum *m* | *πανοικὶ om AB* ‖ [11] *καὶ οὗτος C αὐτὸς δὲ FG οὕτως om cdms* profectus est (*om λαβ. θεκλ. εἰς Ἀντ.*) *m* | *παραλαβὼν C ἔλαβεν E* | *τὴν Θέκλαν cum CEFG θέκλαν A θέκλης B Tisch* | (*καὶ E*) *εἰσῆλθ. εἰς ἀντ. AE* gaudentes per totam uiam *add c* | *ἀπήει F ἀπίει G* | *ἅμα . . . αὐτούς om d* ‖ [12] *τῷ cum G Tisch τό B τοῦ CEF om A* | *ἔρχεσθαι G συνέρχεσθαι F* | Paulus et Thecla *c* | *ad αὐτοὺς add εἰς ἀντιόχειαν ABm αὐτ. εἰς τὴν πόλιν F αὐτ. ἐν τῇ πόλει G* | *Συριάρχης cum C Tisch σύρος ABEFGm* | *ὀνομ. ἀλεξ. E* et ecce quidam homo *d* inuenerunt ibi quendam *c* | *ad Ἀλεξ. ὀνόμ. add ἀντιοχέων πρῶτος ABEcms ἀντιοχέων πρῶτος πολίτης F ἀντιοχέων πρωτοπολίτης G add porro πολλὰ ποιῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐν* (*ὅλῃ F*) *τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ FGms* multa mala facientem in ciuitate *c* ‖ [13] *ἰδὼν δὲ F καὶ ἰδὼν G* | *τὴν Θέκλ. om AB* | *ἠράσθη αὐτῆς cum CE Tisch ἐφίλησεν αὐτὴν ABG* ‖ [14] *δώροις πολλοῖς FGcd*(*m*) | *εἶπεν αὐτῷ FGcdms*

ἣν λέγεις, οὐδὲ ἔστιν ἐμή. ὁ δὲ πολὺ δυνάμενος, αὐτὸς αὐτῇ περιεπλάκη εἰς τὸ ἄμφοδον· ἡ δὲ οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ Παῦλον ἐζήτει. καὶ ἀνέκραγεν πικρῶς λέγουσα Μὴ βιάσῃ τὴν ξένην, μὴ βιάσῃ τὴν τοῦ θεοῦ δούλην. Ἰκονιέων εἰμὶ πρώτη, καὶ διὰ τὸ μὴ θέλειν με γαμηθῆναι Θαμύριδι, ἐκβέβλημαι τῆς πόλεως. καὶ λαβομένη τοῦ Ἀλεξάνδρου περιέσχισεν αὐτοῦ τὴν χλαμύδα καὶ τὸν στέφανον ἀφείλετο ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν θρίαμβον.

27 Ὁ δὲ ἅμα μὲν φιλῶν αὐτήν, ἅμα δὲ καὶ αἰσχυνόμενος τὸ γεγονὸς αὐτῷ, προσήγαγεν αὐτὴν τῷ ἡγεμόνι, κἀκείνης ὁμολογησάσης ταῦτα πεπραχέναι κατέκρινεν αὐτὴν εἰς θηρία. αἱ δὲ γυναῖκες ἐξεπλάγησαν καὶ ἀνέκραξαν παρὰ τὸ βῆμα Κακὴ

[1] *ἣν λέγεις cum CEGms Tisch om ABc* nescio quid dicis *d ταύτην praem FG* | *οὐδὲ γάρ FG* | *ἐμή ἐστιν C* | *post ἐμή add* et reliquit illam *c* | *ὁ δὲ πολ. δυνάμ. εἰς ἀντιόχειαν FG ὁ δὲ* |||||||||||| *(ras circa 6 litt) ὀδυνώμενος τῷ πρὸς αὐτὸν πόθῳ E (post δὲ add ἀλέξανδρος m²)* at ille multum deuinctus amore suo *C post* quia multum potens erat *add* uictus amore *d* ‖ [2] *φιλῶν αὐτὴν post περιεπλ. add FG* | *ἐν ἀμφόδῳ E ἐν τῷ ἀμφόδῳ FG* | *ἡ δὲ θέκλα FG* | *ἀλ. Παῦλ. ἐζ. om d* ‖ [3] *καὶ θέκλα C* | *ἀνέκραξε(ν) CFG* | *ἀνεκρ. πικρῶς om cd* | *πιστῶς E* in ciuitate *m* | *λέγουσα om AB ἐν φωνῇ μεγάλῃ praem G* | *βιάζου bis CE* | *με τὴν ξένην AFGd* ‖ [4] *με τὴν τοῦ G* | *ἰκονιαίων F* ‖ [5] *γαμηθῆναι cum CEFGcdms om AB Tisch* | *Θαμύριδι cum E θάμυρι FG θάμυριν ABC Tisch om cm* | *τῆς πόλεως μου G* ‖ [6] *λαβομ. τ. Ἀλεξ. om cd* | *ἐπιλαβομένη FG* | *τοῦ Ἀλεξ. cum ABE Tisch τὸν ἀλέξανδρον CFG* | *αὐτῷ τὴν χλ. F αὐτοῦ om G* ‖ [7] *τὸν στέφ. ἀφείλετο (-λάτο FG) ἀπὸ (om AB) τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ (post στεφ. pon AB) cum ABEFGcdms περιεῖλεν αὐτοῦ τὸν στέφανον (om ἀπ. τ. κεφ.) C Tisch* ‖ [8] *θρίαμβ. ἐπὶ πάντων FG*

sect. 27 l. [9] *ὁ δὲ ἀλέξανδρος FG* | *ἅμα μὲν . . . τὸ γεγονὸς om d* | *αὐτὴν ἅμα μὲν φιλ. AB* ‖ [10] *τὸ γεγονὸς αὐτῷ cum ABEcs ὑπ᾽ αὐτῆς add E αὐτῷ om CFG(m) Tisch* | *προσήγαγεν cum ABEFGH Tisch προσήνεγκεν C* et correptus furia optulit eam *c* tunc ille sumpsit aduersus eam furiam et obtulit illam *d* | *τῷ ἡγεμ. αὐτὴν G* | *ὁμ. αὐτὰ A* ‖ [11] *πεπραχθέναι E* | *κατεκρ. αὐτοὺς E* | *post κατέκρινεν cod G hiat; rursus incipit τῶν δὲ λεγούσων sect. 32. suppleuit lacunam ex cod H Thomas Hearne* | *εἰς θηρία βληθῆναι CFH* quasi pro sacrilegio damnauit eam ad bestias *c* quasi sacrilegam damnauit eam ad bestias *d* | *post* bestias *add* ipso alexandro praesens sedente *c* ipso Alexandro munus edente *d* Alexandro munera dante *m* nam Alexander spectacula dabat ciuitati *s*[ac] (*s*[d] *om*) | ad quam rem tota ciuitas concurrens obstupuit dolentes de iniusto iudicio et turbae mulierum clamabant *c* at uero omnis ciuitas obstupuit mulieribus ante tribunal hululantibus et uociferantibus etc. *m* et cum omnes incolae ciuitatis haec audirent obstupuerunt etc. *s* quod uidentes populi dixerunt *d* ‖ [12] *ἐξεπλάγησαν cum ABEFHcds Tisch ὀλώλυξαν Cm* | *ἔκραξαν FH ἀνέκραγον C* | *παρά cum BCFH Tisch πρὸς E ἐπὶ A* | *τὸ βῆμα τοῦ ἡγεμόνος FH*

κρίσις, ἀνοσία κρίσις. Ἡ δὲ Θέκλα ᾐτήσατο τὸν ἡγεμόνα ἵνα ἁγνὴ μείνῃ μέχρις οὗ θηριομαχήσῃ. καί τις <βασίλισσα> πλουσία, ὀνόματι Τρύφαινα, ἧς ἡ θυγάτηρ ἐτεθνήκει, ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τήρησιν, καὶ εἶχεν εἰς παραμυθίαν.

28 *Ἡνίκα δὲ τὰ θηρία ἐπόμπευεν, προσέδησαν αὐτὴν λεαίνῃ πικρᾷ, καὶ ἡ βασίλισσα Τρύφαινα ἐπηκολούθει αὐτῇ. ἡ δὲ λέαινα ἐπάνω καθεζομένης Θέκλης περιέλειχεν αὐτῆς τοὺς πόδας, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐξίστατο· ἡ δὲ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς ἦν Ἱερόσυλος. αἱ δὲ γυναῖκες μετὰ τῶν τέκνων ἔκραζον ἄνωθεν λέγουσαι Ὦ θεέ, ἀνοσία κρίσις γίνεται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Καὶ ἀπὸ τῆς πομπῆς πάλιν λαμβάνει αὐτὴν ἡ Τρύφαινα· ἡ γὰρ*

[1] *ἀνόσιος A* | *κρίσις post ἀνόσια cum CEFH (κακὴ ἡ κρισ. ἀνοσ. ἡ κρισ.) Tisch; om B ὁ κριτής A* | *ἡ δὲ θέκλα cum CEFHd Θέκλα om AB Tisch* | *ἵνα ἁγνὴ μείνῃ μέχρις οὗ θηριομαχήσῃ (-σει C) cum CEcdms μέχρις ὅτε (ὅταν H) ἔχει θηριομαχῆσαι, μεῖναι αὐτὴν ἁγνήν FH ἵνα φησὶν μ. οὗ (ἂν B) θηριομαχήσω (-χῶ A) μείνω ἁγνή AB Tisch* ‖ [2] *βασίλισσα cum uno s (sed uide infra u. 6)* uidua *d γυνή BEFHcm Tisch plane om AC* | *πλουσία cum ABEFH cdms om C Tisch* | *πλουσία post τρυφ. ABEFcdm* ‖ [3] *ὀνόματι cum BFHcds om ACEm Tisch* | triphena *c* Triphina *m* Trisina *d (sic semper)* | *post πλουσία add ἐπηκολούθει αὐτῇ E* | *τεθνήκει (-η) CFH add ὀνόματι φαλκονίλλα FH (-νήλλα H)* | *ἧς ἡ θυγ. ἐτεθν. post τήρησιν pon C* | *ἔλαβ. τὴν θέκλαν FH(ms) καὶ ἔλαβεν E* ‖ [4] *παραφυλακήν FH* | *εἶχεν αὐτὴν CFH(d)* | *παραμυθ. ἑαυτῆς E*

sect. 28 l. [5] *ὡς δὲ ἐπ. τὰ θηρ. C* | *ἐπόμπευον F* | *προσέδησαν cum C (-δεισαν) Em ἐπέδησαν BF Tisch ἐπέδησεν A ἀπέλησαν H* imposita thecla super caueam in qua erat leaena saeuissima ualde; intrauit in arenam expectantium *c* in amphitheatro posita est in cauea in qua erat leaena saeuissima et introiuit in arenam pompa spectaculi *d* statuerunt eam super caueam leaenae ferocissimae atque ingentis formae *m* | *αὐτὴν (αὐτῇ E) λεαίνῃ πικρᾷ cum AE Tisch αὐτῇ λέαιναν πικράν BCF ἐπ' αὐτὴν λέαιν. π. H* ‖ [6] *καὶ ἡ cum AEFH Tisch ἡ δὲ BC* | *βασίλισσα cum BCEFHms om Acd Tisch* | *αὐτῇ ὀπίσω C post αὐτῇ add ἕως οὗ εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον FH* nihil erubescens *cd* ‖ [7] *καθεζομένης cum AH Tisch καθεζομένη BCE* | *τῆς θέκλης EFH* | *ἐπάνω τῆς θέκλης καθεζ. E* leaena uero per foramen caueae proferens linguam suam *c* leaena uero mittens linguam praeclara scabie *d* tunc leaena praeclaros pedes Teclae lambebat *m* leaena autem appropinquauit ad eam et lambebat eam *s* | *αὐτῆς τοὺς πόδας cum BE Tisch τ. π. αὐτ. ACFH* | *καὶ πᾶς ὁ ὄχλ. ἐξιστ. om cd* ‖ [8] erat autem titulus superscriptus *c* erat autem eulogium eius scriptum *d* causa autem eius eulogii sacrilega legebetur *m* | *ἦν om F* | *ἦν δὲ ἡ αἰτ. E* | *τῆς ἐπιγραφῆς cum CEH τ. ἐπ. αὐτῆς ABdm Tisch* | *ἦν αὕτη H* ‖ [9] *μετὰ τῶν τέκνων cum ABEFH(m)s om Ccd Tisch* | *μ. τ. τ. αὐτῶν H* | *ἔκραζον cum ABEF Tisch ἔκραξαν H ἀνέκραξαν C* | *ἄνωθεν om C* ‖ [10] *λέγουσαι cum CFHcms om ABEd Tisch* | *ὦ θεέ scripsi cum cdms ὦ C ὁ θεὸς ἔφιδε ὅτι F om ABE Tisch* | *ἄθωος κρίσις οτι ἀνοσία κρίσις H* | *κρίσις om A* ‖ [11] *ἀπὸ τοῦ πρετορίου H* | *πάλιν λαμβάνει αὐτήν cum AB Tisch λαμβ. παλ. αὐτ. E λαμβ. αὐτ. παλ. FH ἔλαβεν αὐτ. ἡ τρύφ. πάλιν C* | *ἡ βασίλισσα Τρυφ. s* | *ἡ δὲ θυγ. τῆς Τρυφαίνης ἡ τεθνηκυῖα κατ' ὄναρ FH*

θυγάτηρ αὐτῆς Φαλκονίλλα ἦν τεθνεῶσα, καὶ κατ' ὄναρ εἶπεν αὐτῇ Μῆτερ, τὴν ξένην τὴν ἔρημον Θέκλαν ἕξεις εἰς τὸν ἐμὸν τόπον, ἵνα εὔξηται ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ μετατεθῶ εἰς τὸν τῶν δικαίων τόπον.

29 Ὅτε οὖν ἀπὸ τῆς πομπῆς ἐλάμβανεν αὐτὴν ἡ Τρύφαινα, ἅμα μὲν ἐπένθει ὅτι ἔμελλεν εἰς τὴν αὔριον θηριομαχεῖν, ἅμα δὲ καὶ στέργουσα ἐμπόνως ὡς τὴν θυγατέρα Φαλκονίλλαν εἶπεν Τέκνον μου δεύτερον Θέκλα, δεῦρο πρόσευξαι ὑπὲρ τοῦ τέκνου μου, ἵνα ζήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας· τοῦτο γὰρ εἶδον ἐν ὕπνοις. ἡ δὲ μὴ μελλήσασα ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτῆς καὶ εἶπεν Ὁ θεός μου, ὁ υἱὸς τοῦ ὑψίστου ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ. δὸς αὐτῇ κατὰ τὸ θέλημα αὐτῆς, ἵνα ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Φαλκονίλλα ζήσεται εἰς

[1] *φαρκονίλα A om (FH)cdms* | *τεθνηκοῖα A* | *κατ' ὄναρ om d* ‖ [2] *μῆτερ μου FH* | *τὴν ξένην τὴν ἔρημον cum ABEm(s) τὴν ἔρ. τὴν ξέν. FH τὴν ἔρημον om c τὴν ξένην ταύτην (om τὴν ἔρ.) C Tisch* ancillam Christi *d* | *ἕξῃ ex εὔξῃ corr F* | *εἰς τὸν τόπον τὸν ἐμὸν E* ‖ [3] *εὔξηται (-ετε) ὑπὲρ ἐμοῦ cum E εὔξ. περὶ ἐμοῦ C Tisch ὑπ. ἐμ. εὔξ. A ὑπ. ἐμοῦ προσεύξηται BFH* | *ὅπως μετατ. AB* | in locum refrigerii *cd* ad locum sanctorum *m* | *add* tunc Trisima plangebat dicens Filia Falconilla, tu mihi dixisti, habes Theclam in loco meo, quapropter precor, Thecla, ora pro filia mea etc. *d*

sect. 29 l. [5] *ὅτε οὖν ἀπὸ . . . Φαλκονίλλαν εἶπεν om d* | *ὅτε οὖν cum ABEFH ὅτε δὲ C Tisch* | *νομῆς A τῶν θηρίων πομπ. B ἀπὸ τοῦ πρετορίου H* | *ἔλαβεν τρύφ. αὐτὴν E ἡ τρυφ. παρέλαβε(ν) τὴν θέκλαν FH* | *ἡ Τρυφαίνα om AB* ‖ [6] *ἅμα μὲν om Ecm* | *ἐπένθει ἅμα μὲν B* | *ἐπένθει ἡ τρύφαινα F* | *ἤμελλεν E* | *εἰς τὴν αὔριον cum CE Tisch ἐπὶ τ. αὔρ. A τῇ ἐπαύριον B τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ FH* | *θηριομαχεῖν ἐπὶ (εἰς) τὴν αὔρ. AE* | *θηριομαχῆσαι ἡ θέκλα FH* | *ἅμα δέ (om καί) H* ‖ [7] *ἐμπόνως ὡς om CFHc post θυγατ. E* | *τὴν om F* | *θυγατέραν A θυγ. αὐτῆς CFH* | *φαρκονίλαν A φαλκιονίλλαν E φαλκωνίλλαν H φαλκονίλαν C om cs* | *εἶπεν αὐτῇ FHm* regina dixit *s* ‖ [8] filia mea uenit et dixit ut ores pro illa *c* | *δευτέραν om (c)(d)m* | *δεῦρο om FH* | *πρόσευξαι (-ξε F) τῷ θεῷ σου (om ὑπὲρ τ. τ. μ.) FH* ‖ [9] *ἵνα ζήσῃ τὸ τέκνον μου φαλκωνίλλα (-ονηλλα H) FH ἵνα ζησ. εἰς αἰῶνας om c ζήσητε E εἰς τοὺς αἰῶν. om ABFHms* | *ἴδον CEFH ἐν τῷ ὕπνῳ μου CF καθ' ὕπνους H* | *ἴδον post ἐν τ. ὕπν. μ. C* ‖ [10] *ἡ δὲ θέκλα CF Hcds* | *μή cum CEFH μηδέν AB Tisch* | *μελήσασα E* | *ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτῆς cum CEFH ἦρεν τὴν φων. AB Tisch* | *post αὐτῆς add πρὸς τὸν θεὸν FH* | *ὁ θεός μου cum E μου om BC ὁ θεὸς τῶν πατέρων A ὁ θεὸς τῶν οὐρανῶν cm(s) κύριε ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν FH* domine deus caeli et terrae *d* deus caelorum *cm* ‖ [11] *ὁ υἱὸς τοῦ ὑψίστου cum AEF Hcm* (filii *i. e.* fili altissimi) Iesu Christe fili altissimi *d* pater altissimi *s* *ὁ ὕψιστος BC Tisch* | *ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ cum E post ὁ θεός pon cdms om ABCFH post τοῦ ὑψίστου add κύριε Ἰησοῦ χριστέ FH post ὁ ὕψιστος add ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος B* | *αὐτῇ cum ABFHcm Tisch τῇ τρυφαίνῃ C τρυφαίνῃ E* reginae tryphaenae *s om d* | *κατὰ τὸ θελ. αὐτ. om d* ‖ [12] *αὐτῆς cum ABcms Tisch σου CEFH* | *φαρκονίλα A φαλκιονίλλα E φαλκωνίλλα F φαλκονίλα C φαλκονήλλα H om cs* | *ζήσει F ζήσῃ H* | *εἰς τὸν αἰῶνα E*

τοὺς αἰῶνας. καὶ ταῦτα εἰπούσης Θέκλης ἐπένθει ἡ Τρύφαινα ἐπέχουσα τοιοῦτον κάλλος εἰς θηρία βαλλόμενον.

30 Καὶ ὅτε ὄρθρος ἐγένετο, ἦλθεν Ἀλέξανδρος παραλαβεῖν αὐτήν, αὐτὸς γὰρ ἐδίδου τὰ κυνήγια, λέγων Ὁ ἡγεμὼν κάθηται καὶ ὁ ὄχλος θορυβεῖ ἡμᾶς· δὸς ἀπαγάγω τὴν θηριομάχον. ἡ δὲ Τρύφαινα ἀνέκραξεν ὥστε φυγεῖν αὐτὸν λέγουσα· Φαλκονίλλης μου δεύτερον πένθος ἐπὶ τὴν οἰκίαν γίνεται, καὶ οὐδεὶς ὁ βοηθῶν· οὔτε τέκνον, ἀπέθανεν γάρ, οὔτε συγγενής, χήρα γάρ εἰμι. ὁ θεὸς Θέκλης τοῦ τέκνου μου, βοήθησον Θέκλῃ.

31 Καὶ πέμπει ὁ ἡγεμὼν στρατιώτας ἵνα ἀχθῇ Θέκλα. ἡ δὲ Τρύφαινα οὐκ ἀπέστη, ἀλλὰ αὐτὴ λαβομένη τῆς χειρὸς αὐτῆς ἀνήγαγεν λέγουσα Τὴν μὲν θυγατέρα μου Φαλκονίλλαν ἀπήγαγον

[1] *καὶ ἀκούσασα ταῦτα ἡ Τρύφαινα ἐπένθει FHcd(m)s (sed* regina *pro τρύφαινα) | εἰπούσης αὐτῆς E Θέκλης om C* ‖ [2] *ἐπέχουσα cum AC Tisch προσέχουσα E βλέπουσα B θεωροῦσα FH om m* dicens eam iniuste damnatam et quod indigne talis species *c* dicens: o iniusta iudicia et o indignum nefas, talem speciem *d | πρὸς θηρία C*

sect. 30 l. [3—9] *καὶ ὅτε ὄρθρος . . . βοήθησον θέκλῃ om c* ‖ [3] *Ἀλέξ. cum ABE ὁ ἀλέξ. CFH Tisch | ὁ ἀλέξ. εἰς τὴν οἰκίαν τῆς τρυφαίνης FHd | τοῦ παραλ. τὴν θέκλην FHs παραλαβεῖν . . . τὰ κυνήγια om d αὐτὸς γάρ . . . κυνηγ. om m* ‖ [4] *κυνηγέσια FH | λέγ. πρὸς τὴν τρύφαιναν FH |* proconsul *m* praeses *d* ‖ [5] populus exspectat *d* populus spectat *m | δὸς ὅπως H | ἀγάγω E |* triphina autem regina *m* ‖ [6] *ἔκραξεν BE μέγα add FH | ὥστε cum ABEHd ὥστε καὶ Cm Tisch | φυγεῖν αὐτόν cum ABE φ. τὸν ἀλέξανδρον FHm αὐτ. φυγ. C Tisch |* erat autem ipsa tricina ex regalibus et coepit flere et dicere *d* et regina respondit et dixit *s | Φαλκονίλλης μου om ds φαρκονίλλης A φαλκονίλης C φαλκωνίλλα FH* filia mea Phalconilla *m* ‖ [7] *μου om ABF ἴδε H | ἤδη δεύτερον F | πένθος μοι A μοι πένθος FH πένθος post οἰκ. μου B | ἐπὶ τὴν οἰκίαν cum ABE ἐπὶ τῆς οἰκίας C Tisch εἰς τὴν οἰκίαν FH | μου post οἰκίαν add BC Tisch | ὁ βοηθήσων EF* ‖ [8] *οὐ τέκνον CE | οὐκ ἀνήρ, χήρα γάρ εἰ. ante οὔτε τέκνον FH |* neque quia filia mea mortua est neque quia Theclam defendere non possum *d* filia enim mea mortua est *m* ‖ [9] *τοῦ τέκνου μου cum CEFHm om ABd Tisch | θέκλῃ cum EH (τῇ θέκλῃ) m θέκλαν C* Theclam ancillam tuam *d αὐτῇ BF Tisch αὐτήν A ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τῆς ἀνάγκης add H* uade Thecla deus tuus adiuuabit te *s*

sect. 31 l. [10] *καὶ πέμπει cum ABEFH(s) εὐθέως δὲ π. C Tisch* et ut haec dixit triphena ecce praeses mittit *c* et dum haec Trisina prosequeretur misit praeses *d* tunc proconsul mittit *m | στρατιώτας cum ABEFH* statorem suum *c* stratorem suum *d* Stratoclem *m ἄκτον C Tisch* iuuenes *s | ἀχθῇ Θέκλα cum Ed θ. ἀχθ. C Tisch* ut adduceret theclam *c Θέκλα om ABFHms* ‖ [11] Tryphaena regina *s | οὐκ ἀπέστη (αὐτῆς add F) ἀλλὰ αὐτή cum ABEFH(c)ms om Cd Tisch | τῆς χειρὸς αὐτῆς cum ABEFH αὐτὴν τῆς χειρὸς (om ἀνήγαγε) C Tisch* ‖ [12] *ἀπήγαγεν αὐτὴν EF | λέγουσα cum ABEFHcdms εἶπεν C Tisch | θυγατέραν A | φαρκονίλλαν A φαλκονίλαν C φαλκονίλλα F om cs*

εἰς τὸ μνημεῖον· σὲ δέ, Θέκλα, εἰς θηριομαχίαν ἀπάγω. καὶ ἔκλαυσεν Θέκλα πικρῶς καὶ ἐστέναξεν πρὸς κύριον, λέγουσα Κύριε ὁ θεὸς ᾧ ἐγὼ πιστεύω, ἐφ' ὃν ἐγὼ κατέφυγα, ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πυρός, ἀπόδος μισθὸν Τρυφαίνῃ τῇ εἰς τὴν δούλην σου συμπαθησάσῃ, καὶ ὅτι με ἁγνὴν ἐτήρησεν.

32 *Θόρυβος οὖν ἐγένετό τε καὶ πάταγος τῶν θηρίων καὶ βοὴ τοῦ δήμου καὶ τῶν γυναικῶν ὁμοῦ καθεσθεισῶν, τῶν μὲν λεγόντων Τὴν ἱερόσυλον εἰσάγαγε· τῶν δὲ λεγουσῶν Ἀρθήτω ἡ πόλις ἐπὶ τῇ ἀνομίᾳ ταύτῃ· αἶρε πάσας ἡμᾶς, ἀνθύπατε· πικρὸν θέαμα, κακὴ κρίσις.*

33 *Ἡ δὲ Θέκλα ἐκ χειρὸς Τρυφαίνης ληφθεῖσα ἐξεδύθη καὶ*

[1] *μνῆμα AB* | *σε om cd* et theclam *c* Theclam uero *d* | *τέκνον μου Θέκλα FH* | *εἰς θηριομαχίαν cum EH* (*-χείαν*) *εἰς θηριομαχεῖον F εἰς τὸ θηριομαχεῖον C Tisch εἰς τὸ θηριομαχεῖν AB* ad bestias *cd* ad bestias pugnaturam *m*(*s*) | et thecla audiens haec *c* haec audiens Thecla *d* quod audiens Tecla *m* ‖ [2] *ἔκλαυσεν cum E*(*FH*) *ἐδάκρυσεν ABC Tisch καὶ ἐβόησεν Θέκλα πρὸς κύριον καὶ ἔκλαυσεν πικρῶς FH* | *πικρῶς om d* | *καὶ ἐστέναξεν cum ABEms om Ccd Tisch* | *πρὸς κύριον cum AB*(*H*)*ms om EFcd* | *πικρῶς post ἐστέν. repet E* | *στενάζουσα F στενάζουσα πικρῶς H* (*qui πικρῶς cum E repet*) | *καὶ λέγουσα FH* ‖ [3] *κύριε om AB* | *ὁ θεός μου F* | *ᾧ cum ABcdm Tisch εἰς ὃν CEFH* | *ἐγώ alterum om Ecd* | *κατέφυγα cum AB Tisch κατέφυγον CEFH* | *ὁ ῥυσ. μ. ἐκ πυρ. om d* ‖ [4] *ἐκ τοῦ πυρὸς FH* | *δὸς C* | *τὸν μισθὸν B μισθ. ἀγαθὸν FH* | *τῇ Τρυφ. FH* | *τῇ* (*τῆς E*) *εἰς τὴν δούλην σου cum EFHc*(*s*) *τῇ δούλῃ σου ABm τὴν δούλην σου C Tisch om d* | *συμπαθήσασαν C Tisch* | *με post συμπ. add A μοι B* | *τῆς εἰς τὴν δούλην σου, τρύφαινα, συμπαθίας γεγονυίας εἰς ἐμὲ E* ‖ [5] *καὶ ὅτι με ἁγν. ἐτήρ. om E* | *ὃν pro ὅτι A* | *με ἁγνήν cum ABm ἁγνήν με Ccd Tisch ὅτι με ἐφύλαξεν ἁγνὴν FH*

sect. 32 l. [6] *θορ. οὖν ἐγένετο cum CEFHd*(*m*) *Tisch πικρὸς ἦν ἦχος B ἦν πικρὸς ἤχων A* | *τε καὶ παταγὸς τῶν θηρίων cum ABcdm*(*s*) *om C Tisch καὶ παταγός* (*om τῶν θηρίων*) *F καὶ ταραχὸς* (*om τῶν θηρ.*) *H πάντων ὁμοῦ βοησάντων τῶν τε θηρίων καὶ τοῦ δήμου E* ‖ [7] *βοή cum Ccdms Tisch βοαὶ AB πικρὰ βοὴ FH om E* | *καὶ τῶν γυναικῶν . . . τῶν μέν om cd* | *ὁμοῦ καθεσθ. om ms* | *τῶν δὲ γυν. E* | *τῶν μὲν λεγουσῶν B* ‖ [8] *εἰσάγαγε cum C*(*cds*) *Tisch εἴσαγε E ἄγαγε FH εἰσαγάγετε AB ἐξάγαγε ut uidetur m* | *a uerbis τῶν δὲ λεγουσῶν rursus incipit cod G* | *λεγουσῶν om AB* et turba mulierum dicebat *c* mulieres uero clamabant dicentes *d* ‖ [9] *τὴν ἀνομίαν A* | *ταύτῃ om E* | et in nobis omnibus iniquam dat proconsul sententiam *c* hegemon nos omnes perdidit *s* | *ἀνθ. ἡμᾶς AB* | *κακὴ κρίσις πικρὸν θέαμα cd* ‖ [10] *καὶ κακὴ E* | *post κρίσις add παράνομος καὶ ἄδικος ταύτη* (*sic*) *ἡ κρίσις F*

sect. 33 l. [11] *praem* et proconsul non sufferens clamorem populi celerius eam induci iussit *c* at ille non sufferens clamorem populi iussit celerius induci eam *d* | *δέ om AC* | reginae Tryph. *s* | *ἐξεδ. γυμνή FGc*

ἔλαβεν διαζώστραν καὶ ἐβλήθη εἰς τὸ στάδιον. καὶ λέοντες καὶ ἄρκοι ἐβλήθησαν ἐπ' αὐτήν. καὶ πικρὰ λέαινα προσδραμοῦσα εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνεκλίθη· ὁ δὲ ὄχλος τῶν γυναικῶν ἐβόησεν μέγα. καὶ ἔδραμεν ἐπ' αὐτὴν ἄρκος· ἡ δὲ λέαινα δραμοῦσα ὑπήντησεν καὶ διέρρηξεν τὴν ἄρκον. καὶ πάλιν λέων δεδιδαγμένος ἐπ' ἀνθρώπους ὃς ἦν Ἀλεξάνδρου ἔδραμεν ἐπ' αὐτήν· καὶ ἡ λέαινα συμπλέξασα τῷ λέοντι συνανῃρέθη. μειζό-

[1] *διαζώστραν cum ABE Tisch διάζωστρον C διάζωσμα F διάζωμα G | post ἐβλήθη εἰς τὸ στάδιον in s longe alia leguntur atque in graecis. quae GuWright anglice sic interpretatus est:* and she was standing naked and said: 'My Lord and my God, the Father of our Lord Jesus the Messiah, Thou art the helper of the persecuted, and Thou art the companion of the poor; behold Thy handmaiden, for lo, the shame of women is uncovered in me, and I stand in the midst of all this people. My Lord and my God, remember Thy handmaiden in this hour.' Then they brought in against her a leopard, which was very savage; and again they brought in against her a lioness. And Thecla was standing with her arms spread out in the form of the Cross. And the lioness ran towards her, and when it reached her, it came (and) lay down at her feet. And the leopard came to her, to attack her, and fell down before her and burst. And again they brought in against her a bear which was very strong, and it ran at Thecla. And the lioness, which was crouching at her feet, arose and sprang upon the bear and rent it. *quae de leopardo et de brachiis Theclae in crucis formam extensis narrantur similiter occurrunt apud Nicetam Paphlagonem | καὶ λέοντ. καὶ ἄρκοι (ἄρκτοι BE) ἐβλήθησαν (ἐκλ- E) ἐπ' αὐτήν cum ABEF καὶ ἀπελύθησαν ἐπ' αὐτ. λε. κ. ἄρκοι C Tisch ἀπελύθησαν etiam G (sed post ἄρκοι)* dimissi sunt *c* missi sunt ei *d* (deinde leones et ursos) ad eam deuorandum immiserunt *m* ‖ [2] *ἐπ' αὐτῇ C | ἡ πικρὰ λέαινα FG | post πικρ. λεαιν. add ἡ δὲ λέαινα C Tisch | add* in qua triumphauerat Thecla *d* in qua proconsul triumphabat *c* | *δραμοῦσα CEF εἰσδραμοῦσα ἐπ' αὐτὴν G* ‖ [3] *εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς cum AB Tisch πρὸς τοὺς πόδ. αὐτ. C παρὰ τ. π. αὐτ. E παρὰ τ. π. τῆς θέκλης FG | ἀνεκλήθη ABE ἀνεκκλήθη C* | et hoc uidentes omnes mulierum turbae *c* et hoc uidens omnis populus et multitudo mulierum *m* | *ἀνεβόησεν G ἐξίστατο C* ‖ [4] *μέγα om EFGc | ἄρκτος B | ἄρκος ἔδρ. ἐπ' αὐτὴν FG | καὶ ἡ λέαινα FG δραμοῦσα cum Ecds om ABCFGm Tisch* ‖ [5] *ὑπήντησεν καὶ διέρρηξεν τὴν ἄρκον (αὐτὴν G) cum AEFG ἀπαντήσασα τῇ ἄρκῳ ἀνέρρηξεν αὐτὴν C item sed διέρρ. Tisch ἀπαντήσασα αὐτῇ διέρρ. αὐτ. Bm | λέαινα δεδιδαγμένη ἐπὶ ἀνθρ. E* ‖ [6] *δεδιδαγμ. ἐπ' ἀνθρ. om cdm* (leo asperrimus *cd*) *ὃς ἦν δεδιδ. C | δεδειγμένος G | τρώγειν (τοὺς add G) ἀνθρ. FG ἐπὶ ἀρνοὺς C | ὃς ἦν τοῦ ἀλεξ. F om d ὃς καὶ ἦν καὶ τοῦ ἀλεξ. G | ὅς om E | ἔδραμεν ἐπ' αὐτήν post πάλιν pon C Tisch* ‖ [7] *duorum leonum mentionem facit d qui haec habet:* et iterum leaena illa inualuit in leonem et occidit eum. et iterum leo alius missus est, sed hunc leaena repellens ambo pariter mortui sunt | *ἡ λέαινα om C Tisch | συνπλέξασα AB Tisch | τῷ λέοντι cum ABFG μετὰ τοῦ λέοντος C Tisch αὐτῇ E | συναν. αὐτῷ FG συναν. αὐτῇ E | πλείονα C Tisch*

νως δὲ ἐπένθησαν αἱ γυναῖκες, ἐπειδὴ καὶ ἡ βοηθὸς αὐτῇ λέαινα ἀπέθανεν.

34 *Τότε εἰσβάλλουσιν πολλὰ θηρία, ἑστώσης αὐτῆς καὶ ἐκτετακυίας τὰς χεῖρας καὶ προσευχομένης. ὡς δὲ ἐτέλεσεν τὴν προσευχήν, ἐστράφη καὶ εἶδεν ὄρυγμα μέγα πλῆρες ὕδατος, καὶ εἶπεν Νῦν καιρὸς λούσασθαί με. καὶ ἔβαλεν ἑαυτὴν λέγουσα Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ βαπτίζομαι. Καὶ ἰδοῦσαι αἱ γυναῖκες καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔκλαυσαν λέγοντες Μὴ βάλῃς ἑαυτὴν εἰς τὸ ὕδωρ, ὥστε καὶ τὸν ἡγεμόνα δακρῦσαι, ὅτι τοιοῦτον κάλλος φῶκαι ἔμελλον ἐσθίειν. ἡ μὲν οὖν ἔβαλεν ἑαυτὴν*

[1] *ἐπειδή cum ABFG Tisch ὅτι CE* quoniam *c* quia *d* quod *m* | *ἡ βοηθοῦσα AB* | *αὐτῇ cum BEG αὐτῆς AC Tisch*

sect. 34 l. [3] *πολλὰ εἰσβάλλ. θηρ. AB* | *βάλλουσι(ν) FG* | *ἑστώσης ... προσευχομένης cum CEFG Tisch* | *ἔστη οὖν καὶ ἐκτείνασα τὰς χ. προσηύχετο πρὸς κύριον ABs* et thecla extensis manibus orabat ad dominum *c* illa autem ext. man. or. dom. *d* illa uero man. ext. or. *m* | *τῆς θέκλης FG* ‖ [4] *ἐκτετακυίας cum EG (-κυίας) ἐκτετακυΐσης F ἐκτεινάσης C Tisch* | *post τὰς χεῖρ. add αὐτῆς G deinde add εἰς τὸν οὐρανόν FG item post ἐκτείν. add εἰς τὸν οὐρανὸν B* in formam crucis *s* ‖ [5] *εὐχὴν B* | *προσευχ. αὐτῆς ἡ θέκλα FG* | *ἐστράφη καὶ cum ABEFGcds στραφεῖσα Cm Tisch* conuertit se ad dexteram partem theatri *c* | *ἴδεν CEFG* | *μέγα cum AB EFdm om CGcs Tisch* | *πλῆρες cum ABE (πλήρης) F (item) G μεστὸν C Tisch* | *post ὕδατος add* ubi erant focae marinae quae pugnaturae erant cum ea *c* ubi erant bestiae marinae ad quas cogitabant mittere Theclam *d* multasque belluas marinas habentem *m* ‖ [6] *τοῦ λουσ. CFG Tisch* | *καὶ ἔβαλεν ἑαυτὴν ... βαπτίζομαι om cd* | *ἔβαλεν cum ABFG (-λλεν) ἐνέβαλεν E ἀνέβαλεν C(s) Tisch* emisit *m* | *αὐτὴν C Tisch* | *post ἑαυτ. add αὐτῷ B εἰς τὸ ὕδωρ FG* | *ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησ. Χρ. om Bd ἐν cum AEFG ἐπὶ C Tisch* ‖ [7] *Ἰησοῦ Χριστοῦ cum Cs Tisch τοῦ κυρίου ἰησ. χρ. AE σου κύριε (μου add G) ἰησοῦ χριστέ FG* in nomine dei patris et filii et spiritus sancti *m item paulo infra cd* | *ὑστέρᾳ cum ABEFG Tisch ὑστεραίᾳ C* | hodie *pro τ. ὑ. ἡ. m* | *ἰδοὺ αἱ C* ‖ [8] *αἱ γυν. τὸ πέρας AB αἱ γυν. καί om cd* | *πᾶς cum CEcdms om ABFG Tisch* | *ἔκραζον G ἐκραύγασαν E ἐβόησαν F* exclamauerunt *c* clamauerunt *d* | *λέγοντες om Em κράζοντες AB* | *μὴ βάλῃς ... ὕδωρ om d* | *βάλεις C* ‖ [9] *σεαυτὴν ABF* | *post ὕδωρ add (hoc loco)* ne talem speciem tuam focae manducent *c* heu qualem speciem bestiae marinae erunt deuoraturae *d* | *ὡς C* | *κραγάσαι καὶ δακρῦσαι ἐπὶ τοι. καλλ. ἐφ' ᾧ καὶ ἤμελλον E* ‖ [10] *αἱ φῶκαι G φῶκαι post ἔμελλον C Tisch φῶκαι om E (F in ras)* | *ἤμελλον EFG ἔμελλεν C* | *τρώγειν E κατατρώγειν FG* | *post δακρῦσαι add* et omnis populus simul plorabat *c* sed et omnis turba plorauerunt *d* | *ἡ δὲ θέκλα FGs* Thecla uero neminem eorum audiens *c* illa autem confessa in domino neminem audiens *d* at illa neminem audiens *m* | *ἔβαλλεν AB* | *αὐτὴν A*

εἰς τὸ ὕδωρ ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ· αἱ δὲ φῶκαι πυρὸς ἀστραπῆς φέγγος ἰδοῦσαι νεκραὶ ἐπέπλευσαν. καὶ ἦν περὶ αὐτὴν νεφέλη πυρός, ὥστε μήτε τὰ θηρία ἅπτεσθαι αὐτῆς, μήτε θεωρεῖσθαι αὐτὴν γυμνήν.

35 *Αἱ δὲ γυναῖκες ἄλλων θηρίων βαλλομένων φοβερωτέρων ὠλόλυξαν, καὶ αἱ μὲν ἔβαλλον φύλλον, αἱ δὲ νάρδον, αἱ δὲ κασίαν, αἱ δὲ ἄμωμον, ὡς εἶναι πλῆθος μύρων. πάντα δὲ τὰ βληθέντα θηρία ὥσπερ ὕπνῳ κατασχεθέντα οὐχ ἥψαντο αὐτῆς· ὡς τὸν Ἀλέξανδρον εἰπεῖν τῷ ἡγεμόνι Ταύρους ἔχω λίαν φοβερούς, ἐκείνοις προσδήσωμεν τὴν θηριομάχον. καὶ στυγνάσας ἐπέτρεψεν*

[1] *εἰς τὸ ὕδωρ cum* (*C*)*FGcds ἐν τῷ ὕδατι post Χριστοῦ E εἰς τ. ὕδ. post Χριστοῦ C om ABm Tisch ἐν τῷ ὀνόματι Ἰ. Χρ. om Es* | *τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησ. χρ. FG* hoc tantum dicens in nomine tuo domine *m* dicens in nomine patris et filii et spiritus sancti ingredior in hanc aquam *c* dicens in nomine patris et filii et spiritus sancti in nouissimo die ego baptizor *d* (*uide supra*) | cumque proiecisset se in aquam omnes focae mortuae sunt (*om πυρὸς . . . ἰδοῦσαι*) *c* et descendit sicut fulgur ignis de caelo in aqua et omnes bestiae quae erant in aqua mortuae sunt *d* ‖ [2] *νεκραὶ πᾶσαι FG* | *ἐπέπλευσαν cum CEcms Tisch ἔπλευσαν AB ἀνέπλευσαν FG om d* | *περὶ τὴν θέκλαν FG*(*s*) | *post περὶ αὐτὴν add ὡς ἦν γυμνὴ AC Tisch ὡς ὑπῆρχε γυμνὴ B omisi cum EFGcdms* ‖ [3] *ὡς FG* | ne nuda ab hominibus uideretur neque a bestiis tangeretur *c* ut non uideretur nuda neque bestiis tangeretur *d* | *μήτε τὰ θηρ. ἅπτ. αὐτ. om s* | *μήτε prius cum AB μηδὲ EFG μὴ C Tisch* | *τὰ θηρία ἅπτ. αὐτῆς cum ABEFG ἅπτ. αὐτ. μηδὲ τὰ θηρία C Tisch* | *μήτε θεωρεῖσθαι cum ABE μήτε δὲ θεωρ. C Tisch μήτε γυμν. αὐτ. θεωρ. FG* | *θεωρῆσαι F* ‖ [4] *αὐτήν cum CEFG om AB Tisch* | *μήτε θεωρ. αὐτ. γυμν. ante μήτε τ. θηρ. ἅπτ. αὐτ. cd*

sect. 35 l. [5] *ἄλλων πάλιν θηρ. G* | *βαλλομένων cum ABFG Tisch εἰσβαλλομένων Cms ἐμβαλλ. E* | *βαλλ. ἐπ᾽ αὐτὴν FG* | *φοβεροτέρων cum ABms φοβερὸν Ed* (ululatum dederunt magnum) *φοβερῶν FG om Cc Tisch* ‖ [6] *ὠλόλυξαν cum C* (*ὀλ-*) *E* (*ὀλ-*) *dm Tisch ἠλάλαξαν ABFG* | *αἱ μὲν et αἱ δέ cum CEcdms Tisch ἡ μὲν et ἡ δὲ . . . ἡ δὲ ABFG* | *ἔβαλλεν A ἔβαλεν BFG* | *φύλλον αἱ δὲ om FG* | *αἱ δὲ νάρδον om c* | *αἱ δὲ κασίαν om Em* | *κασίαν cum BC Tisch κασσίαν AFGcd* ‖ [7] *ἄμωμον cum ABEFGcd Tisch κινάμωμον C* innantium (*sic*) *m* | *post ἄμωμ. add ἡ* (*αἱ*) *δὲ μύρον FG* | quaedam uero unguentum praetiosum aliae balsamum *c* aliae pretiosum unguentum *d* plurimae autem pretiosum unguentum mittebant *m πολὺ πλῆθος EFG* | *μύρων cum ABEF Tisch πολὺ μύρον G εὐωδίας C* | *πάντα . . . θηρία cum CEFG Tisch ταῦτα δὲ πάντα βληθέντα A πάντα δὲ ταῦτα βληθ. τὰ θηρ. B* ‖ [8] *ὡς ὕπνῳ G* | *κατασχεθέντα cum E*(*m*) *κατεχόμενα FG συσχεθέντα C Tisch κατεσχέθησαν* (*-έθη B*) *καὶ AB*(*cds*) | *ὥστε τόν FG* ‖ [9] proconsuli *cm* praesidem *d* | *ταύρους ἔχω λίαν φοβ. cum CEGcdms Tisch φοβ. ταύρ. ἔχω* (*om λίαν*) *AB* | *ἐκείνοις cum EFGd κἀκείνων τοῖς ποσὶν AB τούτοις C Tisch* ‖ [10] *προσδήσομεν C* | *τὴν θηριομάχον cum CE* (*τῇ -μάχῳ*) *s Tisch αὐτὴν ABGcdm αὐτῇ F* | *στυγνῶς E στυγνάσας om s* | *ἐπέτρεψεν om FG οὐκ ἐπέβλεψεν legisse uid cd*

ὁ ἡγεμὼν λέγων Ποίει ὃ θέλεις. Καὶ ἔδησαν αὐτὴν ἐκ τῶν ποδῶν μέσον τῶν ταύρων, καὶ ὑπὸ τὰ ἀναγκαῖα αὐτῶν πεπυρωμένα σίδηρα ὑπέθηκαν, ἵνα πλείονα ταραχθέντες ἀποκτείνωσιν αὐτήν. οἱ μὲν οὖν ἥλλοντο· ἡ δὲ περικαιομένη φλὸξ διέκαυσεν τοὺς κάλους, καὶ ἦν ὡς οὐ δεδεμένη.

36 Ἡ δὲ Τρύφαινα ἐξέψυξεν ἑστῶσα παρὰ τὴν ἀρήναν ἐπὶ τοὺς ἄβακας, ὥστε τὰς θεραπαινίδας εἰπεῖν Ἀπέθανεν ἡ βασίλισσα Τρύφαινα. καὶ ἐπέσχεν ὁ ἡγεμών, καὶ πᾶσα ἡ πόλις ἐπτύρη· καὶ ὁ Ἀλέξανδρος πεσὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἡγεμόνος εἶπεν·

[1] *ὁ ἡγεμών om E* proconsul *cm* praeses *d* | *εἶπεν τῷ ἀλεξάνδρῳ pro λέγων FG* | *ποίει ὃ θέλεις om AB* | *προσέδησαν τοῖς ταύροις* (*om αὐτὴν ἐκ τῶν ποδῶν μέσον*) *ABcd* | *αὐτήν cum CEm Tisch τὴν θέκλαν FG* | *ἐκ τῶν ποδῶν cum EFG ἐκ om C Tisch* itaque ligauerunt manus eius ac pedes *m* ‖ [2] *μέσον* (*-σων E*) *τῶν ταύρων cum EFGm*(*s*) *μέσην* (*om τῶν ταύρ.*) *C Tisch* | *αὐτῶν cum ABE τῶν ταύρων CFGcds Tisch* | *σιδ. πεπυρ. C* ‖ [3] *ἐπέθηκαν F* | *πλείονα ABC Tisch ἐπὶ πλεῖον EF ἐπὶ πλέον G om d* | *ταραχθέντες cum EFG ταραχθέντα C Tisch ὀργισθέντα AB* exacerbati *cd* ferociores effecti *m*(*s*) | *ταρ. οἱ ταῦροι FG* | *σύρωσι*(*ν*) *καὶ ἀποκτείνωσι*(*ν*) *FG* celerius *ante ἀποκτ. cd* citius *m* ‖ [4] *αὐτήν cum CEcdm Tisch τὴν δέσμιον AB τὴν δέσμιον θέκλαν FGs* | *καὶ* (*om G*) *οἱ μὲν* (*οὖν add G*) *ταῦροι* (*τύραννοι G*) *ἥλλ. βοῶντες φοβερόν FG* | *ἡ δὲ περικαιομένη φλόξ cum ABms Tisch ἡ δὲ φλ. ἡ περικειμένη CE περικαιομ. om cd τῆς δὲ θέκλης* (*θέκλας G*) *κατέκαυσε*(*ν*) *ἡ φλὸξ τὰ περικειμένα* (*μέλη add G*) *τῶν ταύρων FG* flamma qua erant incensi *m* | *ἔκαυσεν B* ‖ [5] *κάλλους E* | *ὡς cum ABEFG ὥσπερ C Tisch* | *οὐ δεδ.* (*ἱσταμένη F*) *εἰς τὸ στάδιον FG* | et soluta est thecla et susceperunt eam super se tauri nihil ei nocentes *c* et soluta ferebatur super tauros nihilque ei nocebant *d similiter s*

sect. 36 l. [6] regina Tryphaena *s* | *ἐξέψυξεν cum ABFG*(*cd*)*m* (diriguit atque exanimis facta est) *ὠλιγώρησεν E*(*s*) *ὀλιγόρησεν C Tisch* | *ἑστῶσα om FG* | *παρὰ τὴν ἀρήναν om FG* | *ἐπὶ τοὺς ἄβακας* (*ἄββακας*) *cum E παρὰ τοὺς ἄβακας FG ἐπὶ τοὺς ἄββακας om ABCm Tisch* ad portam *cd* ad portam theatri *s* | *post* ad portam *add* ut hoc uidit factum *cd* (uid. hoc fact.) *deinde add* deficiens cecidit in terram *c* collapsa decidit ad terram *d*(*s*) ‖ [7] *ὥστε τὰς θεραπαινίδας* (*add αὐτῆς E*) *εἰπεῖν cum ABEm similiter cds ὡς εἰπεῖν τὸν ὄχλον C Tisch ὥστε . . . ἐπέσχεν ὁ ἡγεμ. om FG* | tunc omnis familia triphenae magna uoce clamauit plorans *c* tunc omnes familiae Trisinae exclamauerunt uocibus magnis plangentes et dicentes *d* (*similiter s*) ut etiam serui eius clamarent *m* | *ἡ βασίλισσα om cd* ‖ [8] *Τρύφαινα om s* | *καὶ ἐπέσχεν ὁ ἡγεμών om cds* | *καὶ πρὸς ἔσχεν E ἐπέσχεν οὖν C* | proconsul *m* | *καὶ πᾶσα ἡ πόλις cum FGcdms πᾶσα om ABCE Tisch* | *ἐπτύρθη A ἐφοβήθη σφόδρα FG* ‖ [9] *καὶ ὁ Ἀλέξ. cum CEc ὁ δὲ Ἀλέξ. ABFGm Tisch* | *φοβηθεὶς post Ἀλέξ. add FGcs* | *πεσὼν εἰς* (*παρὰ E*) *τοὺς πόδ. τ. ἡγεμ. εἶπεν cum CEcd*(*m*) *παρεκάλει τὸν ἡγεμόνα λέγων AB*(*s*) *Tisch add καὶ προσπίπτων αὐτῷ B ἠρώτησεν τὸν ἡγ. λέγων FGd*

Ἐλέησον κἀμὲ καὶ τὴν πόλιν, καὶ ἀπόλυσον τὴν θηριομάχον, μὴ καὶ ἡ πόλις συναπόληται. ταῦτα γὰρ ἐὰν ἀκούσῃ ὁ Καῖσαρ, τάχα ἀπολέσει σὺν ἡμῖν καὶ τὴν πόλιν, ὅτι ἡ συγγενὴς αὐτοῦ Τρύφαινα ἡ βασίλισσα ἀπέθανεν παρὰ τοὺς ἄβακας.

37 Καὶ ἐκάλεσεν ὁ ἡγεμὼν τὴν Θέκλαν ἐκ μέσου τῶν θηρίων καὶ εἶπεν αὐτῇ Τίς εἶ σύ; καὶ τίνα τὰ περὶ σέ, ὅτι οὐδὲ ἓν τῶν θηρίων ἥψατό σου; ἡ δὲ εἶπεν Ἐγὼ μέν εἰμι θεοῦ τοῦ ζῶντος δούλη· τὰ δὲ περὶ ἐμέ, εἰς ὃν εὐδόκησεν ὁ θεὸς υἱὸν αὐτοῦ ἐπίστευσα· δι' ὃν οὐδὲ ἓν τῶν θηρίων ἥψατό μου. οὗτος

[1] δέομαί σου ἐλέησον FG | καὶ μὲ Gc | καὶ τὴν πόλιν om m (sed add et tota ciuitas subclamabat) | καὶ ante ἀπολ. om E | τὴν θηριομάχον cum ABEFGcms ταύτην Cd Tisch | μὴ καὶ ἡ πόλις συναπόληται (-λεῖται) cum E(m)s μήποτε κ. ἡ π. σὺν σοὶ καὶ ἐμοὶ ἀπόληται F (ἀπολεῖται) G ne et ego simul et ciuitas pereat c ne et ego peream et ciuitas haec uastetur d ne omnis ciuitas cum illa pereat m om omnia ABC Tisch ‖ [2] τάχα om Ccds ‖ [3] συναπολέσαι E damnabit cd | σὺν ἡμῖν καί om EFGs σὺν ἡμῖν om m | ἀπολ. ἡμᾶς πάντας leg uid cd | ὅτι cum CEFG(cd) διότι ABm(s) Tisch | καὶ post διότι add AB Tisch | ἡ συγγενὴς αὐτοῦ ante Τρύφ. cum ABC Tisch τρύφαινα ἡ βασ. praem E ἡ βασίλισσα om Ccdm Τρύφ. om d τρύφ. ἡ βασ. καὶ συγγ. αὐτ. FG ‖ [4] ἀπεθ. π. τ. ἄβακας cum AB (ἄββακας) E Tisch π. τ. ἀβ. ἀπ. FG ἀπεθ. παρὰ τὴν ἀρήναν C in publico cd ad portam theatri s om m | ὅτι ἡ συγγ. . . . ἀρήναν post καῖσαρ pon C

sect. 37 l. [5] ἐκέλευσεν F | προσκαλεσάμενος δὲ ὁ ἡγεμ. (om sq καί) C | proconsul cm | τὴν Θέκλαν ante ἐκ μέσου cum EFGcdm post ἐκ μέσ. ABC Tisch | τήν om B | τὴν ἁγίαν θέκλ. C | ἐκ μέσων F | post τῶν θηρίων add ἐξελθεῖν F | τῶν θηρίων om c ‖ [6] cumque uenisset dixit ad eam c quae cum exhibita esset, dixit ad eam d atque percunctatus est eam dicens m | αὐτῇ om B πρὸς αὐτὴν FG πρὸς αὐτὴν εἶπεν F | τίς εἶ σύ om c quae est ars tua d | σύ om AB | ἢ τίνα AB καὶ τί C quid est quod c uel quae sunt crimina (carmina?) quod d et quis tibi aderat s | οὐδὲ ἓν τῶν θηρ. ἥψατό σου cum ABEFG(cd)ms οὐδέν σου ἅπτεται τῶν θηρ. C Tisch add indica nobis quae sunt tua carmina c ‖ [7] ἡ δὲ εἶπεν cum ABm Tisch καὶ εἶπεν θέκλα CEs καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ἡ (G om) θέκλα λέγουσα (G om) FG et thecla respondit c illa resp. d | μέν om FG | δούλη εἰμὶ θεοῦ FG | τοῦ θεοῦ AC | τοῦ ante ζῶντος om E | δούλη τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου C ‖ [8] τὰ δὲ περὶ ἐμέ . . . ἥψατό μου om d τὰ δὲ περὶ ἐμέ om etiam c deinde pergit ex quo autem uoluit deus et in filium eius credidi | καὶ τά B | ὡς εὐδ. B | ηὐδόκ. CF | post τοῦ ζῶντ. δουλ. pergit et is qui mihi aderat filius est dei uiui, in quem credidi s | υἱόν cum CEG Tisch τὸν υἱὸν F εἰς τὸν υἱὸν ABC saluatorem mundi m | (τὸν F) υἱὸν αὐτοῦ ἰησοῦν χριστόν FG υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ τὸν κύριον ἰησοῦν χριστόν E ‖ [9] δι' ὅν cum FGms δι' οὗ E δι' ὃ A διό B διὰ τοῦτο C Tisch | οὐδέν μου ἥψ. τ. θ. F | τῶν θηρ. ἥψατό μου cum CE Tisch τῶν θηρ. post ἥψατό μου G μου ἅπτεται τῶν θηρ. AB | οὗτος γάρ . . . ὑπόστασίς ἐστιν] hic enim habet potestatem uitae et mortis c item post dei uiui pergit qui habet potestatem super omnia quae creauit d | αὐτὸς γὰρ AB

γὰρ μόνος σωτηρίας ὅρος καὶ ζωῆς ἀθανάτου ὑπόστασίς ἐστιν· χειμαζομένοις γὰρ γίνεται καταφυγή, θλιβομένοις ἄνεσις, ἀπηλπισμένοις σκέπη, καὶ ἁπαξαπλῶς ὃς ἐὰν μὴ πιστεύσῃ εἰς αὐτόν, οὐ ζήσεται ἀλλὰ ἀποθανεῖται εἰς τοὺς αἰῶνας.

38 *Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ ἡγεμὼν ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι ἱμάτια καὶ εἶπεν· Ἔνδυσαι τὰ ἱμάτια. Ἡ δὲ εἶπεν Ὁ ἐνδύσας με γυμνὴν ἐν τοῖς θηρίοις, οὗτος ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἐνδύσει με σωτηρίαν. Καὶ λαβοῦσα τὰ ἱμάτια ἐνεδύσατο. καὶ ἐξέπεμψεν εὐθέως ὁ ἡγεμὼν ἄκτον λέγων Θέκλαν τὴν τοῦ θεοῦ δούλην τὴν θεοσεβῆ ἀπολύω ὑμῖν. Αἱ δὲ γυναῖκες πᾶσαι ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ καὶ ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἔδωκαν αἶνον τῷ θεῷ λέγουσαι Εἷς θεὸς ὁ Θέκλαν σώσας, ὥστε ἀπὸ τῆς φωνῆς σεισθῆναι πᾶσαν τὴν πόλιν,*

[1] *σωτηρίας ὅρος cum ABCms Tisch σωτ. ὁδός E ἐστὶν σωτ. αἰωνίου ὁδὸς FG* | *καὶ ζωῆς καὶ θανάτου F* et uitae mortisque discretio *m* | *ἐστιν post ὑπ. om G* | *καὶ ζ. ἀθ. ὑποστ. om s ὑποστ. ἐστιν σωτηρίας F* ‖ [2] *γάρ om ABcd* | *καταφύγιον FG λιμὴν καταφυγῆς E* | *θλιβομένοις ἄνεσις om s* | *θλιβ. ἀν. ἀπελπ. σκέπη om d* | *ἀπελπισμένοις* (ἀπελπ-) *cum AEFGcms ἀπελπισμένων BC Tisch* ‖ [3] *ἐλπὶς καὶ σκέπη FG* | *ἁπαξαπλῶς om d ἁπλῶς E* | *ὃς ἂν E* | *μὴ et οὐ cum CEFGcdms Tisch; om AB* | *πιστεύσει G πιστεύσας A* ‖ [4] *οὐ ζήσεται ἀλλά om s* | *οὐ ζήσεται ἀλλὰ ἀποθ. εἰς τ. αἰῶν. cum EFGcm ἀλλὰ ἀποθανεῖται om ABCd Tisch*

sect. 38 l. [5] *καί om FGdm* | proconsul *cm* | *ἱμάτια ἐνεχθῆναι EFG* ‖ [6] *εἶπεν . . . τὰ ἱμάτια cum EFGs ἐνδύσασθαι αὐτὴν ABCcd(m) Tisch* | *εἶπεν αὐτῇ G* | *post τὰ ἱμάτια add θέκλα E* | *ἡ δέ cum Edm ἡ δὲ θέκλα FG καὶ εἶπεν θέκλα ABc(s) Tisch καὶ εἰπ. ἡ ἁγία θέκλα C* | *ante εἰπ. praem* ut uestita est *cd* | deus meus qui texisti me inter bestias nudam *d* qui me expoliatam ac nudam de igne eripuit, qui inter feras constitutam saluam conseruauit *m* qui uestiuit me uirtute inter bestias *s* | *γυμνὴν οὖσαν F* ‖ [7] *θεός post θηρίοις add G* | *οὗτος cum ABEc αὐτὸς CFGm Tisch* tu ipse *d* | *ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρ. E* | *ἐνδύσῃ FG* tu ipse me indue *d* | *με cum cdms σε ABCEFG Tisch* | *καὶ λαβοῦσα τὰ ἱμάτ. ἐνεδύσατο om cd* ‖ [8] *λαβοῦσα θέκλα Es* | *καὶ ἐξέπεμψεν cum EFG(s) ἔπεμψεν οὖν C ἐξέπ. οὖν Tisch ὁ δὲ ἡγεμ. ταχέως ἔπεμψε AB* (ἐξέπ-) | *εὐθέως cum CE Tisch ταχέως ABFG* uelociter *m om cds* | proconsul *cm* ‖ [9] *ἄκτον cum CFG Tisch* (*ἄκτον ὁ ἡγεμ. FG*) *σάκραν B* edictum *cd* curionem *m* praecones *s^ad* praeconem *s^c* *ἄκτον om AE* | ad populum dicens *ms γράψας οὕτως FG* | *τὴν τ. θ. δούλην post τὴν θεοσεβῆ Cm Tisch τὴν τοῦ θεοῦ δούλην om E δούλην om s* | *τὴν θεοσεβῆ om G καὶ θεοσ. F θέκλαν τὴν θεοσεβεστάτην AB* Theclam *repet etiam cs* ‖ [10] *post αἱ δὲ γυναῖκες addidi πᾶσαι cum FG* (*uterque cod ὁμοῦ πᾶσαι*) *cd καὶ αἱ γυν. FGs αἱ δὲ γυν. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος CE καὶ ὁ ὄχλος add F* multitudo populi et mulieres *m* | *ἔκραξαν φωνῇ μεγ. καί cum Gms μέγα ὠλόλυξαν* (*ὀλολ. B*) *καὶ AB Tisch om CEFcd* | *ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος cum CE* (*post τῷ θεῷ*) *F* (*post τ. θ. αἶν.*) *ἑνὶ στόματι AB Tisch ὑφ' ἓν στόμα G om cd* ‖ [11] *ἔδωκαν cum CEFG ἀπέδωκαν AB Tisch* | *ἔδ.* (*ἀπεδ.*) *αἶνον τῷ θεῷ cum ABEds Tisch αἶνον ἔδωκαν τ. θ. C*

39 *καὶ τὴν Τρύφαιναν εὐαγγελισθεῖσαν ἀπαντῆσαι μετὰ ὄχλου καὶ περιπλακῆναι τῇ Θέκλῃ καὶ εἰπεῖν Νῦν πιστεύω ὅτι νεκροὶ ἐγείρονται· νῦν πιστεύω ὅτι τὸ τέκνον μου ζῇ· δεῦρο ἔσω, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σοὶ καταγράψω. ἡ μὲν οὖν Θέκλα εἰσῆλθεν μετ' αὐτῆς καὶ ἀνεπαύσατο εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς ἡμέρας ὀκτώ, κατηχήσασα αὐτὴν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὥστε πιστεῦσαι καὶ τῶν παιδισκῶν τὰς πλείονας, καὶ μεγάλην εἶναι χαρὰν ἐν τῷ οἴκῳ.*

ἐδ. τ. θ. αἶνος F ἔδωκαν τ. θ. αἴνεσιν G deo laudem dederunt *c* laudem deo referebant *m* | *τῷ θεῷ om s* | *λέγουσαι cum ABGd Tisch λέγοντες C καὶ εἶπον EF* | *εἷς θεός cum CEG Tisch εἷς ὁ θεός ABF* unus est uerus deus *c* magnus deus unus et uerus *d* unus et uerus deus *m* | *ὁ Θέκλαν σώσας cum ABEFcdm ὁ θέκλης Cs*[c] *Tisch ὁ τῆς θέκλης, εἷς θεὸς ὁ σώσας θέκλαν G(sad)* ‖ [12] *ὥστε . . . τὴν πόλιν om d* | *φωνῆς αὐτῶν FG σεισθῆναι cum ABEFG σαλευθῆναι C Tisch* | *πᾶσαν τὴν πόλιν cum Gcms τὴν πόλιν (om πᾶσαν) ABEF τὰ θεμέλια τοῦ θεάτρου C Tisch*

sect. 39 l. [1] *καὶ τὴν τρύφαιναν εὐαγγελισθεῖσαν (ἀναστῆναι add G) ἀπαντῆσαι cum ABFG item sed εὐαγγελισθῆναι καὶ E ἡ δὲ τρύφαινα εὐαγγελισθεῖσα ἀπήντησε Ccdm(s) Tisch* regina Tryphaena *s* | *μετὰ ὄχλου cum ABEFGcdm om C(s) Tisch* ‖ [2] *καὶ περιπλακῆναι cum ABEFG(cdms) om C Tisch* | *τῇ θέκλᾳ A τῇ ἁγίᾳ θέκλῃ C Tisch τῇ φυλκη (φηλ*[η]*κῇ m 2) E* | *εἰπεῖν cum ABEG εἶπεν CFcdm(s) Tisch* | *εἰπεῖν αὐτῇ G εἶπεν αὐτῇ F* | *νῦν πιστεύω ὅτι νεκρ. ἐγείρ. om ABF* ‖ [3] *δεῦρο ἔσω cum ABCE Tisch δεῦρο (τὸ G) τέκνον μου θέκλα ἔσω εἰς τὸν οἶκόν μου FGcds* eamus domum *m* | [4] *πάντα τὰ ἐμὰ G* | *σὰ CF (σ*[ν]*ὰ)* | *καταγράψω cum CEFGcd* (consecrabo) *ms Tisch καταλείψω AB* | *ἡ μὲν οὖν cum ABE Tisch ἡ δὲ CFG* | *Θέκλα cum CEFGcds om ABm Tisch praem ἁγία C* ‖ [5] *εἰσῆλθεν cum ABCEcm* (pergens . . . ingressa est) *s Tisch ἀπῆλθεν FGd* | *μετ' αὐτῆς cum ABC E(ms) Tisch μετὰ τῆς τρυφαίνης FG* in domum tryphenae *cd* (Trisinae) cum ea . . . domum *ms* | *εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς cum E ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς C om ABG Tisch μετ' αὐτῆς F σὺν αὐτῇ Gc* ibi *dms* | *ἡμ. ὀλίγας FG* ‖ [6] *κατηχήσασα cum ACEm Tisch καὶ ἐδίδασκεν F διδάσκουσα G κατήχησε δὲ καὶ B* et tractabat *c(s)* et tractauit ibi *d* | *αὐτήν cum AGms* (reginam Tryphaenam) *Tisch αὐτῇ B πάντας (ἅπαντας E) τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ CE om Fcd* | *τὸν λόγον τοῦ θεοῦ om C* | *τὸν λόγον cum ABGds Tisch τῷ λόγῳ Em* de uerbo *c* sermone suo *m* | *τοῦ κυρίου G κυρίου (om τοῦ) F* ‖ [7] *καί ante τῶν om CEdm* | ibant multae mulieres et ancillae triphenae simul cum domina sua crederent *c* ita ut turbae mulierum et uirginum crederent in Christo. sed et Trisina cum omni domo sua credidit *d* et regina credidit in deum et plurimae ancillarum eius *s* | *καὶ μεγ. εἶναι χαρ. ἐν τῷ οἴκῳ om cd* | *καὶ μεγ. εἶναι χαρ. cum EF (sed κ. μεγ. χαρ. εἶναι) G (sed κ. εἶν. μεγ. χαρ.) m καὶ μεγάλη χαρὰ . . . ἦν ABCs Tisch* | *ἐν τῷ οἴκῳ cum ABEm(s) ἦν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς C ἐν τῷ οἴκῳ (τῆς F) τρυφαίνης FG*

40 Ἡ δὲ Θέκλα Παῦλον ἐπεπόθει καὶ ἐζήτει αὐτὸν περιπέμπουσα πανταχοῦ· καὶ ἐμηνύθη αὐτῇ ἐν Μύροις εἶναι αὐτόν. καὶ λαβοῦσα νεανίσκους καὶ παιδίσκας, ἀναζωσαμένη καὶ ῥάψασα τὸν χιτῶνα εἰς ἐπενδύτην σχήματι ἀνδρικῷ ἀπῆλθεν ἐν Μύροις, καὶ εὗρεν Παῦλον λαλοῦντα τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ ἐπέστη αὐτῷ. ὁ δὲ ἐθαμβήθη βλέπων αὐτὴν καὶ τὸν ὄχλον τὸν μετ᾽ αὐτῆς, λογισάμενος μή τις αὐτῇ πειρασμὸς πάρεστιν ἕτερος. ἡ δὲ συνιδοῦσα εἶπεν αὐτῷ Ἔλαβον τὸ λουτρόν, Παῦλε· ὁ γάρ σοὶ συνεργήσας εἰς τὸ εὐαγγέλιον κἀμοὶ συνήργησεν εἰς τὸ λούσασθαι.

sect. 40 l. [1] *ἡ δὲ ἁγία θέκλα C* | *παῦλον ἐπεπόθει καὶ ἐζήτει αὐτόν cum ABEFGs παῦλον ἐζήτει Cm Tisch* thecla uero desiderabat uidere paulum *cd* at Tecla Paulum ubi esset requirebat *m* | *περιπέμπουσα cum ABE(c)s πέμπουσα F πομπεύουσα G om Ccdm Tisch* ‖ [2] *πανταχοῦ cum EFGs om ABCcdm Tisch* | *εἶναι αὐτόν cum ABc αὐτὸν εἶναι E εἶναι (om αὐτὸν) FG ὅτι ἐστὶν C Tisch* | *εἶν. αὐτ. ante ἐν μύροις AB ὅτι ἐστὶν ante ἐν μύρ. C Tisch* | *post ἐν Μύροις εἶν. add τῆς Λυκίας CFG Tisch* smirnae *c* in Smyrna(m) *dm* ‖ [3] *καὶ λαβοῦσα . . . παιδίσκας post ἀνδρικήν pon cs plane om G* | *λαβοῦσα cum ABEF λαβομένη C Tisch* | *νεανίσκ. πολλοὺς F* alias quas ipsa deo acquisierat *m* | *ἀναζωσαμένη . . . ἀνδρικόν om m* | *ἀναζωσαμένη cum ABEFG (add τε) ἀνεζώσατο C Tisch* | *ῥάψασα cum CG Tisch ῥίψασα AEF στρέψασα B* replicauit sibi *d* mutauit *c* ‖ [4] *τόν om C* | *ἐπενδύτου FG* | *σχήματι ἀνδρικῷ cum E σχῆμα ἀνδρικόν G σχῆμα ποιήσασα ἀνδρικόν AB σχῆμα ἀνδρικῶς F σχῆμα om C Tisch* in habitu uirili *c* uestita est habitu uirili *d(s)* | *ἀπήει F ἄπλει πρὸς αὐτὸν G* | *ἐν Μύροις cum CEF Tisch εἰς μύρα A εἰς τὰ μύρα B εἰς μύραν τῆς λυκίας G* smirnam *c* in Smyrnam *dm* ‖ [5] *Παῦλον cum CEF τὸν παῦλον ABG Tisch* | *λαλοῦντα τὸν λόγον τοῦ θεοῦ cum CEFGcdms Tisch τὸν λογ. κηρύσσαντα AB* | *καὶ ἐπέστη αὐτῷ cum ABEc(m)s καὶ παρέστη αὐτῷ ἀθρόως FG om Cd Tisch* | [6] *ὁ δὲ ἐθαμβ. cum ABEm ὁ δὲ παῦλος ἐθαμβ. FG(cds) ἐθ. δὲ παῦλος C Tisch* | *βλέπων cum EFG ἰδὼν ABC Tisch* | *τὸν μετ᾽ αὐτ. ὄχλον AB τόν ante μετ᾽ αὐτ. om E* | et omnis turba simul expauit *c* et omnes qui erant cum eo expauerunt *d* ‖ [7] *λογισάμενος cum ABEFG λογιζόμενος C Tisch ἐν ἑαυτῷ add C* turbatus est timens *m* | *τις om FG* | *αὐτῇ πειρασμός cum ABdms^c Tisch αὐτῷ πειρασμός E πειρ. αὐτῷ Cs^ad πειρασμός om pronom FGc* | *παρέστη C ἐστιν FG* | *ἕτερος om cdm* ‖ [8] *ἡ δὲ cum ABE ἡ δὲ θέκλα FGcdms ἡ δὲ ἁγία θέκλα C* | *συνιδοῦσα cum AB Tisch om C συνεῖδεν καὶ E συνῆκεν καὶ FG* at ubi intellexit thecla paulum turbari *c* ubi uero intellexit Thecla turbari Paulum *d* et Thecla respondit et *s* | *λέγει FG* | *αὐτῷ cum CEFGds om ABcm Tisch* | *Παῦλε om s* | *σε Ad σὺ G* ‖ [9] *συνηργ. σοι CE* | *ἐνηργήσας G item ex συνεργήσας corr m 1 F* | *εἰς prius om G* | *κἀμέ A καὶ ἐμοὶ B καὶ μοὶ G* | *ἐνήργησεν κἀμοὶ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα F* in lauacro *m* et me ipse misertus est *d* et michi concessit in necessitate *c*

41 *Καὶ λαβόμενος ὁ Παῦλος τῆς χειρὸς αὐτῆς ἀπήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Ἑρμείου καὶ πάντα ἀκούει παρ' αὐτῆς, ὥστε ἐπὶ πολὺ θαυμάσαι τὸν Παῦλον, καὶ τοὺς ἀκούοντας στηριχθῆναι καὶ προσεύξασθαι ὑπὲρ τῆς Τρυφαίνης. καὶ ἀναστᾶσα Θέκλα εἶπεν τῷ Παύλῳ Πορεύομαι εἰς Ἰκόνιον. Ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν Ὕπαγε καὶ δίδασκε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἡ μὲν οὖν Τρύφαινα πολὺν ἱματισμὸν καὶ χρυσὸν ἔπεμψεν αὐτῇ, ὥστε καταλιπεῖν τῷ Παύλῳ εἰς διακονίαν τῶν πτωχῶν.*

sect. 41 l. [1] *exinde denuo collati codd HLM* | *ταῦτα τοίνυν εἰπούσης αὐτῆς λαβ. ὁ μακάριος παῦλος M* | *λαβόμενος om cd* | *ὁ om C* | *τῆς χειρὸς αὐτῆς cum CELM αὐτήν ABHm(s) Tisch αὐτῆς FG τῆς χειρ. αὐτ. om cd* | *ἀπήγαγεν cum CEFGHLM ἀπήνεγκεν AB* ‖ [2] *αὐτήν cum CEFLMcd om ABGH Tisch* | *Ἑρμείου cum EM ἑρμίου Lm* (Hieremiae) *s* (Hermias *aut* Hermaeus?) *ἑρμέως FG* hermetis *cd ἑρμαίου ABC(H?) Tisch* | *καὶ πάντα ἀκούει παρ' αὐτῆς cum ABCELm Tisch καὶ διηγήσατο τῷ* (*om G*) *παύλῳ ἡ θέκλα πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτῇ* (*αὐτῆς F*) *ἐν ἀντιοχείᾳ FG*(*cds qui ἐν ἀντ. om*) | *καὶ καθεσθέντων αὐτῶν διηγήσατο ἡ μακαρία θέκλα* (*ἡ μακ. θέκλα om s*) *τῷ μεγάλῳ παύλῳ* (*αὐτοῖς* s^{ad} *αὐτῷ* s^{c}) *πάντα τὰ συμβάντα αὐτῇ λεπτομερῶς* (*om s*) *Ms* | *ὡς B* ‖ [3] *καὶ ἐπὶ πολὺ E ἐπὶ πολύ om* (*d*)*m* | *θαυμάσαι cum ABEFGHLM θαυμάζειν C Tisch* | *τὸν Παῦλον καὶ* (*om M*) *cum ABEFGHLM* (*τ. μακάριον π.*) *om C Tisch* | ita ut paulus multum fleret quod eam reliquisset. aliquot autem diebus steterunt et orauerunt pro triphena *c* et admirantes dederunt laudem deo et confortati sunt in fide etc. *d* | *τοὺς δὲ ἀκούσαντας M* | *πάντας τοὺς ἀκούοντας FGH* | *καὶ ante στηριχθ. praem C Tisch* | *στηριχθῆναι μὲν πλέον ἐν τῇ πίστει τοῦ χριστοῦ, προσευξ. δὲ καὶ ὑ. τ. τρ. ἡ οὖν μακαρία θέκλα μικρὸν ἔνθα τρίψασα σὺν τῷ μεγάλῳ παύλῳ λέγει αὐτῷ M* audientes confirmabantur in fide domini Iesu. tunc pro Triphina pariter orauerunt *m*(*s*) ‖ [4] *προσεύχεσθαι H* | *τῇ τρυφαίνῃ FGH* | *post ὑπὲρ τῆς Τρυφαίνης multa add s* | *ἀναστᾶσα om s* | *Θέκλα cum EFGHLcm ἡ ἁγία θέκλα C om ABd Tisch* ‖ [5] *τῷ Παύλῳ cum CEFGHdm om ABLcs Tisch* | *πορεύομαι . . . π. εἶπεν om L* | *ὁ δὲ ἔφη αὐτῇ ἄπελθε ἐν εἰρήνῃ τέκνον κ. δ. τ. λ. τ. θ. M* | *Παῦλος om Mdm* | *post τ. θεοῦ pergit καταλείψασα τοίνυν ἡ μακαρία θέκλα τῷ μεγάλῳ παύλῳ τὸ χρυσίον* (*-ίων*) *καὶ τὸ ἱματισμὸν καὶ ἀποσταλέντα αὐτῷ παρὰ τῆς ῥυφαίνης εἰς διακ. τῶν πτωχ. ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἰκόνιον M* | *εἶπεν αὐτῇ FGHs* ‖ [6] *πορεύου FGH ὕπαγε τέκνον CELd* (*qui add* in pace) | *καὶ δίδασκε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ om cd* | *ἡ μὲν οὖν Τρυφ. cum ABEFGHL*(*m*) *ἡ δὲ τρύφ. Ccds Tisch* | *post Τρύφαινα* (regina Tryph. $s^{a\ et\ c}$) *add* ut audiuit quia Thecla uelit ire Iconio in patriam suam *d*(*s*) ‖ [7] *χρυσὸν* (*χρυσίον F χροίσιων H*) *κ. ἱματισμ. FGH* multum aurum et argentum *c* munera magna, aurum, argentum et uestimenta *d* | *χρυσίον EFH* (*χροίσιων*) | *ἔδωκεν Cc* | *αὐτῇ cum ABd Tisch τῇ ἁγίᾳ θέκλῃ C* Theclae *cms διὰ τῆς θέκλης τῷ παύλῳ FGH plane om EL* | *ὥστε καταλιπεῖν om FGH ὥστε τὴν θέκλαν καταλιπεῖν EL* | *εἰς διακονίαν τῷ παύλῳ τῶν πτωχῶν E* | *ἡ δὲ ἁγία θέκλα κατέλειπεν αὐτὰ τῷ παύλῳ C* | *πολλὰ ante εἰς διακονίαν praem AB Tisch omisi*

42 *Αὐτὴ δὲ ἀπῆλθεν εἰς Ἰκόνιον. καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον, καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ ἔδαφος ὅπου Παῦλος καθεζόμενος ἐδίδασκεν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, καὶ ἔκλαιεν λέγουσα Ὁ θεός μου καὶ τοῦ οἴκου τούτου, ὅπου μοι τὸ φῶς ἔλαμψεν, Χριστὲ Ἰησοῦ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἐμοὶ βοηθὸς ἐν φυλακῇ, βοηθὸς ἐπὶ ἡγεμόνων, βοηθὸς ἐν πυρί, βοηθὸς ἐν θηρίοις, αὐτὸς εἶ θεός, καὶ σοὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.*

cum (*C*)*EFGHL*(*M*) ex quibus thecla paulo dimidium dedit ut pauperibus ministraret *c* ex quibus partem respuit, partem accepit, ut haberet unde pauperibus foeneraret *d* ex qua quantitate plurimam partem Paulo relinquens ad usum sanctorum et pauperum *m* and Thecla took the clothing and some of the gold and sent (them) to Paul for the service of the widows and for those who where in want of them *s*

sect. 42 l. [1] *abhinc rursus collati sunt codd IK* | *ἡ δὲ θέκλα FGH* | *εἰς τὸ ἰκόνιον G εἰς ἰκονίαν F εἰς Ἰκον. om s* | *καὶ εἰσῆλθεν CEIKLM* | *εἰς τὸν οἶκ. τοῦ* (*om KM*) *ὀνησ. FGHKM* ‖ [2] *καὶ ἔπ. εἰς τὸ ἔδ. post τὰ λόγ. τ. θ. d* | unde audierat Paulum docentem *d* | *ἔνθα παῦλ. A* | *ὁ παῦλος F* (*ὁ superscr m 1*) *G ὁ μακάριος παῦλος M* | *ἐδίδ. καθεζόμ. A ἐκαθέζετο διδάσκων B* sederat (*om ἐδίδ.*) *c* ‖ [3] *τὰ λόγια τοῦ θεοῦ cum CEIKLMds om ABFGHcm Tisch* | *καὶ πάλιν CEIKL* | *ἔκλαιεν πικρῶς λέγ. CK καὶ μετὰ κλαυθμοῦ προσηύξατο εὐχαριστοῦσα καὶ ἐξομολογουμένη* (*δωξολόγ- H*) *τῷ κυρίῳ* (*τῷ θεῷ G*) *καὶ* (*om F*) *λέγουσα FGH* | *καὶ προσηύξατο κλαίουσα καὶ λέγουσα οὕτως M* | *ὁ θεός μου καὶ τοῦ οἴκου τούτου cum CEIKLMm Tisch ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ τοῦ οἴκου τ. ABs κύριε ὁ θεὸς τ. οἴκ. τ. FGHd* (*sed* totius domus huius); benedic domine ihesu christe summi dei filius domum istam *c* ‖ [4] *τὸ φῶς αὐτοῦ G* | *ἔλαμψεν cum AEGHIKLMcdms ἔλαμψας BCF Tisch* | *ἔλ. τὸ ἀληθινὸν M* ‖ [5] *Χριστὲ Ἰησ. . . . ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ om c* | *Χριστὲ Ἰησοῦ cum CEFHIKLm Tisch ἰησοῦ χριστέ BM ἰησοῦς χριστός A ἰησοῦς G* Iesu Christi *ds* | *ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ om AB* | *ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ cum CEFGHIKLm Tisch om AB* filii domini dei nostri *d* filii dei *s* | *post ὁ υἱὸς τ. θ. add καὶ πατρός· εὐχαριστῶ σοι ὅτι* (*ὅτε I*) *ἐγένου μοι βοηθ. EFIKLM ὁ υἱ. τ. θ. τοῦ ζῶντος CGH Tisch* fili dei deus *m* | *ὁ ἐμοὶ βοηθός . . . εἶ ὁ θεός om d* | *βοηθὸς ἐν φυλακῇ cum CEFH* (*ὁ ἐν φ.*) *ILMms β. ἐν πυρὶ. ἐν φυλακῇ M om ABGKc Tisch βοηθὸς ἐπὶ ἡγεμόνων cum C* (*ἡγεμῶσιν*) *EFGHLMms om ABIKc Tisch post βοηθ. ἐν θηρίοις s* ‖ [6] *βοηθ. ἐν πυρί om CK* | *ἐν πυρί ante ἐν φυλακῇ M* | *post ἐν θηρίοις repetit βοηθὸς H multa add s* | *αὐτὸς εἶ . . . αἰῶνας ἀμήν om c* | *αὐτὸς εἶ θεός cum EIK*(*m*) *αὐτὸς εἶ ὁ θεὸς FL ὅτι αὐτὸς εἶ μόνος θεὸς G αὐτὸς εἶ θεὸς μόνος M* quomodo (*ὅτι*) tu es deus *m* tu es deus omnipotens *c ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ* (*om H*) *θεός AHs* (hic est unus deus altissimus) *αὐτὸς ὑπάρχεις δεδοξασμένος B Tisch βοηθὸς ἐν πᾶσι C* ‖ [7] *καὶ σοὶ ἡ δόξα cum EFIKLd* (tibi soli honor et gloria) *σοι πρέπει ἡ δόξα C ᾧ ἡ δόξα AHms σοι πρέπει πᾶσα δόξα καὶ τὸ κράτος M om BGc Tisch* | *αἰῶνας τῶν αἰώνων FGHIKLd εἰς τοὺς αἰ. ἀμ. om Mc* | *post* in saecula *add* adiuua seruos tuos et ora inimicorum infesta nobis obstrue *m* | *hactenus cod H collatus est*

43 *Καὶ εὗρεν τὸν Θάμυριν τεθνεῶτα, τὴν δὲ μητέρα ζῶσαν· καὶ προσκαλεσαμένη τὴν μητέρα αὐτῆς λέγει αὐτῇ· Θεοκλεία μῆτερ, δύνασαι πιστεῦσαι ὅτι ζῇ κύριος ἐν οὐρανοῖς; εἴτε γὰρ χρήματα ποθεῖς, δώσει σοι κύριος δι' ἐμοῦ· εἴτε τὸ τέκνον, ἰδού, παρέστηκά σοι. καὶ ταῦτα διαμαρτυραμένη ἀπῆλθεν εἰς Σελεύκειαν, καὶ πολλοὺς φωτίσασα τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ μετὰ καλοῦ ὕπνου ἐκοιμήθη.*

sect. 43 l. [1] *εὗρε δέ BM* | *τὸν om I* | *θάμυρη K* | *τὸν θάμ. μὲν C τὸν μὲν θάμ. M* | *τεθνηκότα G* | *τὴν δὲ μητ. ζῶσαν om d* | *καὶ τὴν G* | *μητέρα αὐτῆς GMcd* matrem Theocliam (*d*)*ms* | *ζῶσαν om EF*(*d*) ‖ [2] *καὶ λέγει ἡ ἁγία θέκλα τῇ μητρὶ αὐτῆς* (*om προσκαλεσαμένη*) *Cc* (*qui om etiam ἡ ἁγ.*) | *τὴν ἑαυτῆς μητ. G τῇ μητρὶ αὐτῆς K* | *αὐτῆς om EFIL* | *λέγει αὐτῇ cum EFILMdms λέγει om αὐτῇ K λέγει ἡ ἁγία θέκλα τῇ μητρὶ αὐτῆς C* et dixit thecla matri suae *c εἶπεν πρὸς αὐτὴν G εἶπεν* (*om αὐτῇ*) *AB Tisch* | *θεοκλλία EG* ‖ [3] *μῆτερ ἐμή MG* | si potes credere *cs* ecce iam crede *m* | *ζῇ κύριος cum CEFIKLm Tisch ζ. κ. ὁ θεός ABM ἔστι θεὸς κύριος ζῶν G* quia ihesus christus qui in caelis est ipse est deus *c* quod deus est uerus qui regnat in caelis *d* quod unus deus est, dominus in caelis *s* | *οὐρανῷ C* | *post* in caelis *add* in sempiternum *m* salua eris quia qui credunt in illum non decipiuntur *c* | *νῦν οὖν εἰ μὲν τὰ ῥήματα ποθεῖς τῆς αἰωνίου ζωῆς M* | *εἴτε τὰ χρήματα I εἴτε τὰ ῥήματα EL*(*M*) si autem pecuniam *cd* ‖ [4] *ποθεῖς cum C* (*-θῇς*) *EFGIKLM Tisch ἐπιποθεῖς AB add εἴτ' οὖν ἐπιποθῇς C* | *δώσει cum EFGIKL* (*δώσῃ*) *cdm δίδωσι AB Tisch δώῃ CM* dabitur *s* (*qui postea multa add*) | *κύριος δι' ἐμοῦ cum CEL* (*ὦ κύριος*) | *ὁ κύριος δι' ἐμοῦ FIK δι' ἐμοῦ ὁ θεὸς ABG*(*d*) *Tisch ὁ θεὸς δι' ἐμοῦ M ὁ κύριος om cm* deus *d* | pro me *cd* in me *m* | *εἰ δὲ M* | *τὸ om AB* | *τέκνου B* | *τ. τεκν. σου EGIKLMc* | *add θέκλαν M* ‖ [5] *ἰδού cum FGMcdms ἰδού om ABCEIKL Tisch* | *παρῆκα E παρεῖκα IL πάρειμι M* | *σοι om cd* | *καὶ ταῦτα διαμαρτ. ἀπ. εἰς Σελευκ. cum ABC EFIKLms Tisch* | *διαμαρτυρωμένη EFL*(*M*) *-ρουμένη C -ρομένη K* matri suae *add s* ‖ [6] *σελευκίαν A σελεύκιαν C* | *post εἰς σελευκείαν καὶ textus in I abruptus. sequuntur in cod θαύματα τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος θέκλης· Μετὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ μαρτυρίου αὐτῆς etc.* | *pro καὶ ταῦτα . . . Σελευκ. longe alia praebent GMcd: καὶ ταῦτα καὶ ἕτερα πολλὰ διεμαρτύρατο καὶ παρεκάλει αὐτήν· ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς θεοκλία οὐκ ἐπίστευσε τοῖς λεγομένοις αὐτῇ ὑπὸ τῆς μάρτυρος θέκλης. ἡ δὲ θέκλα ἰδοῦσα ὅτι οὐκ ὠφελεῖ, κατασφραγισαμένη ὅλον τὸ σῶμα αὐτῆς, ἐξῆλθεν τὴν πύλην, καὶ ἔρχεται εἰς δάφνην· καὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὸ μνημεῖον ὅπου ὁ παῦλος μετὰ ὀνησιφόρου εὑρέθη, προσπεσοῦσα ἔκλαυσεν ἐκεῖ τῷ θεῷ. καὶ ἐξελθοῦσα πάλιν ἔρχεται ἐπὶ τὴν σελευκίαν G ταῦτα τοίνυν διαμαρτυρωμένη τῇ μητρὶ αὐτῆς καὶ ἕτερα πλείονα, ὡς ἴδεν αὐτὴν μὴ πειθομένην, καταλειποῦσα αὐτὴν ἀπῆλθεν εἰς σελεύκειαν πόλιν τῆς ἰσαυρίας. μετὰ τοὺς ἀγῶνας τοὺς μαρτυρικοὺς τὴν ἀποστολὴν ἐμπιστευθεῖσα παρὰ τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου παύλου τοῦ διδασκάλου αὐτῆς τε καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης, εὗρε πάντας τοὺς ἐν τῇ σελευκείᾳ τῆς ἰσαύρων μητροπόλεως, ἕλληνας ὄντας καὶ ἀνόμους. καὶ σπεύσασα διδάξαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ὡς πιστευθεῖσα τὴν μητρόπολιν, εὐγενὴς οὖσα ἔσπευσεν ἐν ἰδιάζουσι τόποις οἰκεῖν. ὅθεν*

ἐν σπηλαίῳ ᾤκει M | Theoclia autem nichil respondit sed stabat silenter. thecla autem confidens in domino dixit: tu cognoscis omnia domine. Et reliquit matrem suam et abiit Seleuciam *c* haec autem testificante Thecla mater quae seculum amabat, non se conuertit ad illam. illa uero quae solum deum diligebat, quod ipse erat ei pater et mater, ipsius praecepta seruabat, dicens: Qui diligunt seculum istud, non uidebunt deum patrem, neque filium eius Iesum Christum dominum nostrum. Et haec locuta profecta est Seleuciam *d* | *post Σελεύκειαν add καὶ ᾤκησεν ἐν σπηλαίῳ χρόνους ἑβδομήκοντα δύο, ἐσθίουσα βοτάνας καὶ ὕδωρ πίνουσα (ποιοῦσα A om C) ABC Tisch* | *καὶ πολλοὺς (πολλὰ K) φωτίσασα τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ cum EFKL(d)ms καὶ πολλοὺς ἐφώτισεν τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ ABC Tisch πολλοὺς φωτίζουσα τῷ λόγῳ τοῦ χριστοῦ G* et multos illuminauit ibi et (*om τῷ λόγῳ τ. θ.*) *d* atque multos in domino illic dei doctrina illuminans *m* | ibique exemplo conuersationis et uitae atque etiam doctrinae plurimos erudiens *c* | *μετὰ καλοῦ ὕπνου ἐκοιμήθη cum EFKLdms* (requieuit in bona pace *d* cum bono cursu requieuit in pace *m* and lay down to sleep in a quiet resting-place *s ex uers Guilelmi Wright*) post multa certamina ac duplicem uirginitatis et martyrii coronam requieuit in pace et dormitionem accepit a domino *c om ABCG Tisch* ‖ [7] *post ἐκοιμήθη add ἡ παρθένος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν EF item sed om εἰς τ. αἰ. τ. αἰ. ἀ. L ἀνεπάει (sic) δὲ ἡ παρθένος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, μηνὶ σεπτημβρίῳ εἰκάδι δ.' πάντες δὲ οἱ τοῖς ὠσὶν ἀκούοντες δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ ἐλεήμονι θεῷ. ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν K* regnante domino nostro Iesu Christo cui est honor et gloria in secula seculorum amen *m* cuius obitus dies celebratur nono kalendas octobris. regnante domino nostro ihesu christo cui est honor et gloria in saecula saeculorum. amen *c* in Christo Iesu domino nostro, cui cum Patre et spiritu sancto est honor et gloria nunc et semper et in saecula saeculorum. amen *s*[d]

quae sequuntur in codd ABC nec non in cod G additamenta sunt. in ABC leguntur haec:

[44 *Τινὲς δὲ τῆς πόλεως Ἕλληνες ὄντες τὴν θρησκείαν, ἰατροὶ δὲ τὴν τέχνην, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὴν ἄνδρας νεωτέρους σοβαροὺς ἐπὶ τὸ φθεῖραι αὐτήν· ἔλεγον γὰρ ὅτι τῇ Ἀρτέμιδι δουλεύει παρθένος οὖσα, καὶ ἐκ τούτου ἰσχύει πρὸς τὰς ἰάσεις. προνοίᾳ δὲ θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν τῇ πέτρᾳ ζῶσα, καὶ τὴν γῆν ὑπέβη. καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῇ Ῥώμῃ θεάσασθαι τὸν Παῦλον, καὶ εὗρεν αὐτὸν κοιμηθέντα. μείνασα δὲ ἐκεῖ χρόνον οὐ πολύν, μετὰ καλοῦ ὕπνου ἐκοιμήθη· καὶ θάπτεται ὡς ἀπὸ δύο ἢ τριῶν σταδίων τοῦ μνήματος τοῦ διδασκάλου Παύλου.*

45 *Ἐβλήθη μὲν οὖν εἰς τὸ πῦρ χρόνων οὖσα ἑπτὰ καὶ δέκα, καὶ εἰς τοὺς θῆρας χρόνων ὀκτὼ καὶ δέκα, καὶ ἤσκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ ὡς εἴρηται χρόνους ἑβδομήκοντα δύο, ὡς εἶναι τὰ πάντα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτῆς ἐνενήκοντα.*

[1] *πόλεως σελευκίας C* | *τῇ τέχνῃ C* ‖ [4] *θεραπείας B* ‖ [5] *ἦλθεν A* | *τῇ om AB* | *τόν om A* ‖ [6] *χρόν. οὐ μέγιστον A* ‖ [7] *σταδίων δύο ἢ τρ. τ. μν. παύλ. τοῦ διδ. αὐτῆς B* ‖ [9] *ἐβλ. δέ AB* | *οὖσα om AB* | *καὶ εἰς τ. θῆρ. χρ. ὀ. κ. δέκα om C* ‖ [11] *ὡς εἶναι Tisch cum B ὡς γίνεσθαι A ὥστε γενέσθαι C* | *τῆς ζωῆς Tisch cum B τῆς ἐνθέου ζωῆς AC* | *ἐνενήκοντα Tisch cum A praem ἔτη B χρόνοι C*

πάμπολλα δὲ ἰάματα τελέσασα ἀναπαύεται εἰς τὸν τόπον τῶν ἁγίων, κοιμηθεῖσα τῇ εἰκάδι τετάρτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.]

[1] *δέ om AB | ad κοιμηθ. add ἐν εἰρήνῃ AB* ‖ [3] *ᾧ ἡ δόξ. κ. τ. κρ. Tisch cum AB μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ C*

Grabius ex cod G haec edidit:

Καὶ νεφέλη φωτεινὴ ὡδήγει αὐτήν. καὶ εἰσελθοῦσα ἐν Σελευκίᾳ ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως ἀπὸ ἑνὸς σταδίου· καὶ ἐκείνους δὲ ἐδεδοίκει, ὅτι τὰ εἴδωλα ἐθεράπευον. καὶ ὁδηγὸς γέγονεν αὐτῆς ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Καλαμῶνος ἤτοι Ῥοδεῶνος· καὶ εὑροῦσα ἐκεῖ σπήλαιον εἰσῆλθεν αὐτῷ. καὶ ἦν ἐκεῖ ἐπὶ ἔτη ἱκανά, καὶ πολλοὺς καὶ χαλεποὺς πειρασμοὺς ὑπέστη ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ ὑπήνεγκεν γενναίως βοηθουμένη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. μαθοῦσαι δέ τινες τῶν εὐγενίδων γυναικῶν περὶ τῆς παρθένου Θέκλης, ἀπίησαν πρὸς αὐτὴν καὶ ἐμάνθανον τὰ λόγια τοῦ θεοῦ· καὶ πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ἀπετάξαντο τῷ βίῳ καὶ συνήσκουν αὐτῇ. καὶ φήμη ἀγαθὴ ἤχθη πανταχοῦ περὶ αὐτῆς, καὶ ἰάσεις ἐγίνοντο ὑπ' αὐτῆς. γνοῦσα οὖν πᾶσα ἡ πόλις καὶ ἡ περίχωρος, ἔφερον τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν ἐν τῷ ὄρει, καὶ πρινὴ τῇ θύρᾳ προσεγγίσωσι, θᾶττον ἀπηλλάττοντο, οἵῳ δήποτε κατείχοντο νοσήματι, καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα κράζοντα ἐξήρχοντο· καὶ πάντες κατελάμβανον τὰ ἴδια αὐτῶν ὑγιῆ, δοξάζοντες τὸν θεὸν δόντα τοιαύτην χάριν τῇ παρθένῳ Θέκλῃ. οἱ ἰατροὶ οὖν τῆς πόλεως Σελευκίων ἐξουδενώθησαν, τὴν ἐμπορείαν ἀπολέσαντες, καὶ οὐδεὶς λοιπὸν προσεῖχεν αὐτοῖς· καὶ φθόνου καὶ ζήλου πλησθέντες ἐμηχανοῦντο κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ δούλης τὸ τί αὐτῇ ποιήσωσιν. Ὑποβάλλει οὖν αὐτοῖς ὁ διάβολος λογισμὸν πονηρόν. καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν συναχθέντες καὶ συνέδριον ποιήσαντες συμβουλεύονται πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Αὕτη ἡ παρθένος ἱερὰ τυγχάνει τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος· καὶ εἴ τι ἂν αἰτήσει αὐτήν, ἀκούει αὐτῆς ὡς παρθένου οὔσης, καὶ φιλοῦσιν αὐτὴν πάντες οἱ θεοί. δεῦτε οὖν λάβωμεν ἄνδρας ἀτάκτους καὶ μεθύσωμεν αὐτοὺς οἶνον πολὺν καὶ δώσωμεν αὐτοῖς χρυσίον πολὺ καὶ εἴπωμεν αὐτοῖς Εἰ δυνηθῆτε φθεῖραι καὶ μιᾶναι αὐτήν, διδοῦμεν ὑμῖν καὶ ἄλλα χρήματα. Ἔλεγον οὖν πρὸς αὐτοὺς οἱ ἰατροὶ ὅτι Ἐὰν ἰσχύσουσιν αὐτὴν μιᾶναι, οὐκ ἀκούουσιν αὐτῆς οἱ θεοὶ οὔτε Ἄρτεμις ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ἐποίησαν οὖν οὕτως. καὶ ἀπελθόντες οἱ πονηροὶ ἄνδρες ἐπὶ τὸ ὄρος, καὶ ἐπιστάντες ὡς λέοντες τῷ σπηλαίῳ ἐπάταξαν τὴν θύραν· ἤνοιξεν δὲ ἡ ἁγία μάρτυς Θέκλα, θαρροῦσα ᾧ ἐπίστευσεν θεῷ· προέγνω γὰρ τὸν δόλον αὐτῶν. καὶ λέγει πρὸς αὐτούς Τί θέλετε, τέκνα; Οἱ δὲ εἶπον Τίς ἐστιν ἐνταῦθα λεγομένη Θέκλα; Ἡ δὲ εἶπεν Τί αὐτὴν θέλετε; Λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Συγκαθευδῆσαι αὐτῇ θέλομεν. Λέγει αὐτοῖς ἡ μακαρία Θέκλα Ἐγὼ ταπεινὴ γραῦς εἰμί, δούλη δὲ τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ κἄν τί ποτε δρᾶσαι θέλετε ἄτοπον εἰς ἐμέ, οὐ δύνασθε. Λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Οὐκ ἔστιν δυνατὸν μὴ πρᾶξαι εἰς σὲ ἃ θέλομεν. Καὶ ταῦτα εἰπόντες ἐκράτησαν αὐτὴν ἰσχυρῶς, καὶ ἐβούλοντο καθυβρίσαι αὐτήν. ἡ δὲ λέγει αὐτοῖς μετ' ἐπιεικείας Ἀναμείνατε, τέκνα, ἵνα ἴδητε τὴν δόξαν κυρίου. Καὶ κρατουμένη ὑπ' αὐτῶν ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπεν Ὁ θεὸς ὁ φοβερὸς καὶ ἀνεί-

καστος καὶ ἔνδοξος τοῖς ὑπεναντίοις, ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πυρός, ὁ μὴ παραδώσας με Θάμυρι, ὁ μὴ παραδώσας με Ἀλεξάνδρῳ, ὁ ῥυσάμενός με ἐκ θηρίων, ὁ διασώσας με ἐν τῷ βυθῷ, ὁ πανταχοῦ συνεργήσας μοι καὶ δοξάσας τὸ ὄνομά σου ἐν ἐμοί, καὶ τανῦν ῥῦσαί με ἐκ τῶν ἀνόμων ἀνθρώπων τούτων, καὶ μὴ ἐάσῃς με ἐνυβρίσαι τὴν παρθενίαν μου, ἣν διὰ τὸ ὄνομά σου ἐφύλαξα μέχρι τοῦ νῦν, ὅτι σὲ φιλῶ καὶ σὲ ποθῶ καὶ σοὶ προσκυνῶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματι ἁγίῳ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσα Μὴ φοβηθῇς Θέκλα, δούλη μου ἀληθινή, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι· ἀπόβλεψον καὶ ἴδε ὅπου ἠνέῳκται ἔμπροσθέν σου, ἐκεῖ γὰρ οἶκος αἰώνιος ἔσται σοι, κἀκεῖ τὴν ἐπίσκεψιν δέχῃ. Καὶ προσχοῦσα ἡ μακαρία Θέκλα ἴδεν τὴν πέτραν ἀνεῳχθεῖσαν ὅσον χωρεῖ ἄνθρωπον εἰσιέναι, καὶ κατὰ τὸ λεχθὲν αὐτῇ ἐποίησεν, καὶ ἀποφυγοῦσα γενναίως τοὺς ἀνόμους εἰσῆλθεν εἰς τὴν πέτραν· καὶ συνεκλείσθη εὐθὺς ἡ πέτρα, ὥστε μήτε ἁρμὸν φαίνεσθαι. ἐκεῖνοι δὲ θεωροῦντες τὸ παράδοξον θαῦμα ὥσπερ ἐν ἐκστάσει ἐγίνοντο, καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπισχεῖν τὴν τοῦ θεοῦ δούλην, ἀλλ' ἢ μόνον τοῦ μαφορίου αὐτῆς ἐπελάβοντο καὶ μέρος τι ἠδυνήθησαν ἀποσπάσαι· κἀκεῖνο κατὰ συγχώρησιν θεοῦ πρὸς πίστιν τῶν ὁρώντων τὸν σεβάσμιον τόπον, καὶ εἰς εὐλογίαν ταῖς μετὰ ταῦτα γενεαῖς, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ καρδίας καθαρᾶς.

Ἔπαθεν οὖν ἡ τοῦ θεοῦ πρωτομάρτυς καὶ ἀπόστολος καὶ παρθένος Θέκλα ἡ ἀπὸ τοῦ Ἰκονίου ἐτῶν δέκα ὀκτώ· μετὰ δὲ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῆς περιόδου καὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐν τῷ ὄρει ἔζησεν ἔτη ἄλλα ἑβδομήκοντα καὶ δύο· ὅτε δὲ προσελάβετο αὐτὴν ὁ κύριος, ἦν ἐτῶν ἐνενήκοντα, καὶ οὕτως ἡ τελείωσις αὐτῆς γίνεται. γίνεται δὲ ἡ ὁσία μνήμη αὐτῆς μηνὶ Σεπτεμβρίῳ εἰκάδι τετάρτῃ, εἰς δόξαν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

multa prolixiora leguntur in M. Sacerdos idolorum qui Seleuciae erat conuenit cum Thecla putatque eam esse unam τῶν τυχουσῶν κορῶν. tunc Thecla efficit ut perterritus et mentis non compos de equo decidat. ille uero uirginis faciem quemadmodum in memoria habebat accurate descriptam pictorem iubet depingere, qui per miraculum imaginem ualde similem reddidit. sequuntur plura de fatis imaginis. deinde aliud miraculum de puero quodam daemonibus obsesso narratur, cuius patrem Thecla Antiochiae in circo uidisse fertur. puer sanatur et conuertitur. Thecla epistolam Antiochiam ad Petrum apostolum scribit, qui precibus eius commotus presbyterum mittit ad ecclesiam Seleuciae instituendam. quae exinde narrantur cum iis quae cod G de Thecla in Calameone monte habitante tradidit plerumque conueniunt, sed multo copiosiora sunt. legitur ibi de mulieribus Theclam uisitantibus, de aegrotis sanatis, de medicis inuidis. Sternilla Procliani et Androcliae filia paralytica a uirgine sanatur et una cum familia sua conuertitur. sequitur narratio de medicorum insidiis deque miraculosa Theclae in montem translatione. μέρος τι τοῦ μαφορίου ὡς ἀπέμεινεν ἔξωθεν πρὸς πίστωσιν βεβαίαν τῶν ὁρώντων. καὶ οὕτως ἐτελειώθη. ἡ δὲ φανῆσαν ὄναρ τῆς ἁγίας. εἰσῆλθεν ὁ γαβριὴλ τῆς χαρᾶς ὑπηρέτα καὶ πρόξενε. ἐπίσκεψαί με τὴν δεινῶς ἀσθενοῦντα . . . ὅπως ἀπρόσκοπτόν μου τὴν ζωὴν συντηρήσαται. ἀκαταίσχυντον τὴν ἐλπίδα. ταῦτα τὰ θαυμάσια ναδῆ ἡ ἁγία μάρτυς τοῦ χριστοῦ θέκλα. ἐτελειώθην ἐν μηνὶ σεπτεμβρίου ἠκάδη τετάρτη. ἦν τοίνυν ἡ μακαρία θέκλα ἐτῶν δέκα καὶ ὀκτὼ ὅτε ἤκουσεν τῆς διδασκαλίας τοῦ μακαρίου ἀποστόλου παύλου καὶ ἐμαρτύρησεν. ἔζησεν δὲ μετὰ τῆς ὁδοιπορείας καὶ ἀσκήσεως αὐτῆς ἕτερα ἑβδομήκοντα δύο ἔτη. καὶ ἐτελειώθη ἐτῶν ἐνενήκοντα. εἰς δόξαν . . . ἀμήν.

Πράξεις τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θαδδαίου ἑνὸς τῶν ιβ'.

Λεββαῖος ὁ καὶ Θαδδαῖος ἦν μὲν ἀπὸ Ἐδέσσης τῆς πόλεως· μητρόπολις δὲ αὕτη Ὀσροηνῆς, Ἀρμενοσύρων μεσόγειος· Ἑβραῖος τῷ γένει, ἐξησκημένος τὰς θείας γραφὰς καὶ λογιώτατος. οὗτος ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ προσκυνήσων ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, καὶ ἀκούσας τὸ κήρυγμα αὐτοῦ καὶ ἰδὼν τὸν ἀγγελικὸν αὐτοῦ βίον ἐβαπτίσθη, καὶ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Θαδδαῖος. ἰδὼν δὲ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν διδαχὴν αὐτοῦ καὶ τὰ θαύματα αὐτοῦ ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ ἐγένετο αὐτοῦ μαθητής, καὶ ἐξελέξατο αὐτὸν εἰς τοὺς δώδεκα, κατὰ μὲν Ματθαῖον καὶ Μάρκον τοὺς εὐαγγελιστὰς δέκατος ἀπόστολος.

2 *Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἦν τις τοπάρχης πόλεως Ἐδέσσης, ὀνόματι Ἄβγαρος. ἐξελθούσης δὲ τῆς φήμης τοῦ Χριστοῦ, τῶν θαυμασίων ὧν ἐποίει καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἀκούσας ὁ Ἄβγαρος ἐξίστατο, καὶ ἐπόθει ἰδεῖν τὸν Χριστόν, καὶ οὐκ ἠδύνατο τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν καταλιπεῖν. κατὰ*

[11] Matth. 10, 3; Marc. 3, 18

---

[1] *ita inscribitur P (qui tamen habet πράξις) πρᾶξις καὶ κοίμησις τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Θαδδαίου ἑνὸς τῶν ἑβδομήκοντα V*

sect. 1 l. [2] *ὁ μακάριος Λεββ. V* | *αἰδέσσης PV (sic uterque cod semper)* ‖ [3] *μητρόπ. δὲ ὑπάρχει V* | *Ὀσροηνῆς Tisch ὡσροηνῆ P ὀσροηνὴ καλουμένη V* ‖ [4] *λογιότατος P λογιώτ. πάνυ V* | *οὗτος om P* ‖ [5] *ἐν om P* ‖ [6] *εἰδὼν P (sic et infra)* ‖ [7] *ἐβαπτ. ὑπ' αὐτοῦ V* ‖ [8] *μετὰ δὲ ταῦτα ἰδὼν τὴν παρουσ. V* ‖ [9] *τὰ θαύμ. αὐτ. τὰ πολλὰ καὶ ἄπειρα V* | *γενόμενος V* ‖ [10] *καὶ ante ἐξελ. om V*

sect. 2 l. [12] *ὅθεν κατὰ τ. χρ. V* | *ἦν τις cum V τις om P Tisch* ‖ [13] *Ἄβγαρος emend Tisch αὔγαρος P ἄγβαρος V (sic semper)* | *ἐξελθ. παντί τε καὶ πανταχοῦ τῆς θείας φήμης τῶν τ. Χρ. θαυμασίων V* ‖ [14] *καὶ τῆς ἡδυτάτης καὶ καλλίστης αὐτοῦ διδασκ. V* ‖ [15] *καὶ ὁ ἄγβ. V* | *ἐξίστ. ἐπὶ τούτοις πάνυ καὶ ἐπεπόθει V*

δὲ τὰς ἡμέρας τοῦ πάθους καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν Ἰουδαίων νόσῳ κρατηθεὶς ἀνιάτῳ ὁ Ἄβγαρος ἔπεμψεν ἐπιστολὴν τῷ Χριστῷ διὰ Ἀνανίου τοῦ ταχυδρόμου, περιέχουσαν τάδε· Ἰησοῦ τῷ λεγομένῳ Χριστῷ Ἄβγαρος τοπάρχης Ἐδεσσηνῶν χώρας, δοῦλος ἀνάξιος. Ἤκουσταί μοι τὸ τῶν θαυμασίων πλῆθος τῶν ὑπὸ σοῦ γινομένων, ὅτι ἀσθενεῖς καὶ τυφλούς, χωλοὺς καὶ παρειμένους καὶ δαιμονιῶντας ἰᾶσαι πάντας. καὶ διὰ τοῦτο παρακαλῶ τὴν ἀγαθότητά σου παραγενέσθαι ἕως ἡμῶν καὶ ἐκφυγεῖν τὰς ἐπιβουλὰς τῶν μιαρῶν Ἰουδαίων, ἃς φθόνῳ κατὰ σοῦ κινοῦσιν. μικρὰ δέ μοι πόλις ἐστίν, ἀρκοῦσα τοῖς ἀμφοτέροις. Παραγγείλας τῷ Ἀνανίᾳ ὁ Ἄβγαρος ἱστορῆσαι τὸν Χριστὸν ἀκριβῶς, ποίας εἰδέας ἐστίν, τήν τε ἡλικίαν καὶ τρίχα καὶ ἁπλῶς πάντα.

3 Ὁ δὲ Ἀνανίας ἀπελθὼν καὶ δοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἦν ἐπιμελῶς ἀτενίζων τῷ Χριστῷ, καὶ οὐκ ἠδύνατο καταλαβέσθαι αὐτόν. ὁ δὲ ὡς καρδιογνώστης γνοὺς ᾔτησε νίψασθαι· καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ τετράδιπλον· καὶ νιψάμενος ἀπεμάξατο τὴν ὄψιν αὐτοῦ. ἐντυπωθείσης δὲ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐν τῇ σινδόνι ἐπέδωκεν τῷ Ἀνανίᾳ εἰπών· Ἀπόδος καὶ ἀπάγγειλον τῷ ἀποστείλαντί σε· εἰρήνη σοὶ καὶ τῇ πόλει σου. ὅτι διὰ τοῦτο ἦλθον, παθεῖν ὑπὲρ τοῦ κόσμου καὶ ἀναστῆναι καὶ ἀναστῆσαι τοὺς προπάτορας. μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναί με εἰς οὐρανοὺς ἀποστελῶ σοι τὸν μαθητήν μου Θαδδαῖον, ὅστις φωτίσει σε καὶ ὁδηγήσει σε εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ σὲ καὶ τὴν πόλιν σου.

4 Ὁ δὲ δεξάμενος τὸν Ἀνανίαν καὶ πεσὼν καὶ προσκυνήσας

[1] τοῦ σεμνοῦ πάθ. V | τὰς ματαίας ἐπιβ. V | τῶν θεοκτόνων ἰουδ. V ‖ [4] αἰδεσινῶν V ‖ [7] ἰᾶσαι καὶ λεπροὺς καθαρίζεις (*om* πάντας) V ‖ [9] ἀθλίων (*ut uid*) καὶ μιαρῶν V ‖ [10] ἀμφοτ. τοῦ κατοικεῖν ἐν αὐτῇ ἐν εἰρήνῃ V ‖ [12] πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη V

sect. 3 l. [13] ἀπελθ. ἐν ἱεροσολύμοις V | δοὺς τῷ κυρίῳ V ‖ [14] αὐτ. καταλαβ. V | *post* αὐτ. καταλ. *sic pergit* V: διὰ τὸ ἑτέρᾳ καὶ ἑτέρᾳ ὄψει φαίνεσθαι καὶ παρηλλαγμένῃ θεωρίᾳ καὶ ὑπερφυσιοτάτῃ. ὁ δὲ κύριος ὡς ἅτε κρυφίων γνώστης καὶ καρδιῶν καὶ μυελῶν ἐξεταστής, γνοὺς τὴν ἐπιθύμησιν αὐτοῦ ᾔτησε νίψασθαι. καὶ τούτου γενομένου ἐπεδόθη αὐτῷ ῥάκκος τετράδιπλον· καὶ νιψάμενος ἀπεμάξατο τὴν ἄχραντον καὶ ἁγίαν αὐτοῦ ὄψιν ἐν αὐτῷ. ὅθεν ἐντυπωθείσης τῆς θείας αὐτοῦ μορφῆς καὶ προσόψεως ἐν τῇ σινδόνι, ὡς αὐτὸς μόνος οἶδεν, ἐπέδωκεν τῷ ἀνανίᾳ εἰπών· ἀπελθὼν ἀπόδος αὐτὸ τῷ ἀποστείλαντί σε, καὶ ἀπάγγειλον αὐτῷ ταῦτα. εἰρήνη σοὶ καὶ τῇ πόλει σου, πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν κατισχῦσαι αὐτῆς πώποτε. ἐγὼ γὰρ διὰ τοῦτο κατῆλθον ἐπὶ τῆς γῆς, παθεῖν ὑπὲρ τοῦ κόσμου βουλόμενος, ἀναστῆναί τε καὶ ἀναστῆσαι τοὺς προπάτορας ‖ [22] ὅστις καὶ θεραπεύσει σε καὶ φωτ. σε V

sect. 4 l. [24] ὁ δὲ τοπάρχης ἄγβαρος δεξ. περιχαρῶς τὸν ἀναν. V

τὴν εἰκόνα πρὸ τοῦ φθάσαι τὸν Θαδδαῖον ὁ Ἄβγαρος ἰάθη ἀπὸ τῆς νόσου αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἀνάληψιν ἀπῆλθεν ὁ Θαδδαῖος πρὸς Ἄβγαρον, καὶ εὑρὼν αὐτὸν ὑγιῆ ἐξηγήσατο αὐτῷ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησιν, καὶ ἐβάπτισεν αὐτὸν σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ πολλὰ πλήθη Ἑβραίων τε καὶ Ἑλλήνων, Σύρων τε καὶ Ἀρμενίων κατηχήσας, ἐβάπτισεν αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, χρίσας αὐτοὺς τῷ ἁγίῳ μύρῳ, καὶ μετέδωκεν αὐτοῖς τῶν ἀχράντων μυστηρίων τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς φυλάσσειν καὶ τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως καὶ στοιχεῖσθαι <κατὰ> τὰ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων εἰρημένα εἰς Ἱερουσαλήμ. κατ' ἐνιαυτὸν γὰρ συνήγοντο εἰς τὸ πάσχα, καὶ πάλιν διεμέριζεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

5 Ὁ δὲ Θαδδαῖος σὺν τῷ Ἀβγάρῳ κατέλυσεν εἰδωλεῖα καὶ ἔκτισεν ἐκκλησίας, <καὶ> χειροτονήσας ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐπίσκοπον καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν κανόνα τῆς ψαλμῳδίας καὶ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας. καὶ κατα-

1 τὴν ἁγίαν καὶ ἄχραντον εἰκόνα τοῦ κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς πίπτει καὶ ποθῷ πολλῷ V | ὁ Ἄβγαρος om V ‖ 2 ad νόσου αὐτοῦ add V: ἦν δὲ ὁ αὐτὸς αγβαρος ἐπὶ δυσὶ νόσοις τιμωρούμενος· καὶ μία μὲν ἦν ἀρθῖτις χρονία, ἑ ἑτέρα δὲ μέλαινα, ἐκδαπανῶσα τὸ σῶμα ἅπαν. ὃς καὶ ταῖς τῶν ἄρθρων ὀδύναις συνείχετο καὶ τοῖς τῆς λέπρας ἐταλαιπωρεῖτο κακοῖς. προσῆν δὲ αὐτῷ πλέον καὶ ἡ τῆς ἀμορφίας αἰσχύνη δι' ἣν οὐδὲ θεατὸς ἀνθρώποις σχεδὸν ἦν. καὶ οὐ μόνον κλινήρης τὰ πολλὰ διετέλει ἀλλὰ καὶ τοῖς κατ' ἐπίσκεψιν ἐρχομένοις τῶν φίλων ὑπ' αἰσχύνης ἐνανεκρύπτετο ‖ 3 μετὰ δὲ τὸ σεμνὸν καὶ σεβάσμιον πάθος τοῦ κυρίου καὶ τὴν ἁγίαν ἀνάστ. καὶ τὴν σωτήριον αὐτοῦ ἀνάληψιν ἀπῆλθεν καὶ ὁ μακάριος θαδδαῖος πρὸς ἄγβαρον ἐν αἰδέσσῃ V ‖ 6 αὐτοῦ καὶ οὐ μόνον τοῦτον ἀλλὰ ἕτερα πλήθη πολλὰ V ‖ 8 τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγ. πν. V ‖ 9 τῷ ἁγίῳ μύρῳ cum V τὸ ἅγιον μύρον P Tisch | καὶ ante μετέδ. om V | τ. ἀχράντ. καὶ ζωοποιῶν μυστ. V ‖ 11 παρέδωκεν δὲ V | φυλάττειν V ‖ 12 καὶ στοιχεῖσθαι cum P Tisch | κατὰ add Tisch ‖ 13 εἰρημ. καὶ κεκριμένα V | ὅθεν καὶ κατ' ἐνιαυτ. συν. ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάσχα εἰς ἱερουσαλὴμ καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν τὴν ἑορτὴν πάλιν διεμ. V

sect. 5 l. 15 ὁ δὲ μακάριος θαδδαῖος ὁ ἀπόστολος πολλὰ ἐπιτελέσας ἐκεῖσε θαύματα τῇ τοῦ κυρίου χάριτι καὶ πάντας ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν ἰασάμενος καὶ σὺν τῷ ἀγβάρῳ καταλύσας εἰδωλεῖα πολλὰ ἔκτισεν ἐκκλησίας καὶ καθιέρωσεν θυσιαστήρια καὶ εἶθ' οὕτως χειροτόνησας V ‖ 16 καὶ ego hoc loco addidi καὶ παρέδωκεν Tisch ‖ 18 post λειτουργίας sic pergit V: ὁ δὲ θεοφιλὴς τοπάρχης ἄγβαρος παντόνως τιμῶν καὶ σεβόμενος τὸ ἅγιον ἀφομοίωμα τῆς τοῦ κυρίου μορφῆς καὶ τοῦτο τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ καλοῖς προσέθηκεν. ἐκ τῶν παλαιῶν τῆς αἰδέσης πολιστῶν τε καὶ οἰκιστῶν τῶν ἐπισήμων τινὸς ἑλληνικῶν θεῶν ἄγαλμα πρὸ τῆς δημοσίας πύλης τῆς πόλεως

καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ [καὶ] ποιεῖς ταῦτα. διὰ τοῦτο δέομαί σου διὰ τῶν παρόντων μου γραμμάτων καὶ παρακαλῶ σε, ἕως ἐμοῦ ἐλθεῖν μὴ ἀπαξιώσῃς, ἵνα καὶ τὸ πάθος ὃ ἔχω θεραπεύσῃς καὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ σωτηρίαν χαρίσῃ μοι. ἀνηνέχθη δέ μοι ὅτι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καταγογγύζουσί σοι καὶ βουλεύονταί σε ἀνελεῖν. πόλις οὖν μοι ἐστὶ βραχυτάτη, ἥτις ἀρκέσει ἐν ἀμφοτέροις.

2 *Ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς Αὔγαρον.*

Μακάριος εἶ, Αὔγαρε, καὶ ἡ πόλις σου, ἥτις καλεῖται Ἐδέσσα,
|| fol. 59ᵘ v *ὅτι || ἐπίστευσας εἰς ἐμὲ μὴ ἑωρακώς με. περὶ δὲ οὗ ἔγραψας μοι τοῦ ἐλθεῖν πρὸς σέ, δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ ταφῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. δέον πρῶτον δι' ὃ ἀπεστάλην παρὰ τοῦ πέμψαντός με πληρῶσαι, καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαί με ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με πατέρα. καὶ μετὰ τὸ ἀναληφθῆναί με ἀποστελῶ σοι ἕνα τῶν μαθητῶν μου ὀνόματι Θαδδαῖον, ὅστις τὸ πάθος σου θεραπεύσει καὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰρήνην σοι δι' ἐμοῦ παρασχῇ καὶ τοῖς σοῖς πᾶσι. καὶ περὶ τῆς πόλεώς σου ἧς ἐδήλωσάς μοι σμικροτάτην εἶναι, πλατύνων πλατυνῶ αὐτήν, καὶ ποιήσω τὸ ἱκανὸν πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν σου κατισχῦσαι αὐτῆς ἕως τῆς συντελείας τοῦ*

[13] Matth. 17, 22 sq. Marc. 9, 31 *cet*

[1] *καὶ AV delendum est cum Eus* | *διὰ τοῦτο (ἰδοὺ A) τοίνυν γράψας ἐδεήθην σου σκυλῆναι καὶ ἐλθεῖν (κ. ἐλθ. om Eus) πρὸς μὲ καὶ τὸ πάθος ὃ ἔχω θεραπεύεις (-πεῦσαι Eus) A Eus* || [3] *ἀπαξιώσῃς correxit H Usener ἐπαξιώσῃς V* | *καὶ ζωὴν . . . χαρισ. μοι om A Eus* || [4] *χαρίσῃς V* | *ἤκουσται δέ μοι A καὶ γὰρ ἤκουσα Eus* || [5] *καὶ om A* | *οἱ om Eus* | *καὶ βούλονται A Eus* | *σε ἀποκτεῖναι A κακῶσαί σε Eus* || [6] *πόλις οὖν ἐστί μοι σεμνή A πόλις δὲ μικροτάτη μοί ἐστι καὶ σεμνή Eus* | *ἐξαρκεῖ Eus* | *ἐν om A Eus* | *ἀμήν add A* | [7] *τὰ ἀντιγραφέντα παρὰ ἰωάννου πρὸς αὔγαρον, καὶ πεμφθέντα δι' ἀνανίου κούρσορος A* || [8] *in A textus epistolae Ioannis uerbis δέον πρῶτον incipit. reliqua partim pessime conseruata partim deperdita.* | *μακάριος ὁ πιστεύσας ἐν ἐμοὶ μὴ ἑωρακώς με Eus (om καὶ ἡ πόλις . . . Ἐδέσσα) his subiungit quae in V paullo infra leguntur γέγραπται γὰρ περὶ ἐμοῦ τοὺς ἑωρακότας με μὴ πιστεύσειν ἐν ἐμοί, καὶ ἵνα οἱ μὴ ἑωρακότες αὐτοὶ πιστεύσωσι καὶ ζήσωνται* || [10] *τοῦ om Eus* | *παραδοθῆναι ego correxi περιδοθῆναι V* | *δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ . . . ἀναστῆναι om Eus* | *δῆ V* || [12] *δέον ἐστι πάντα δι' ἃ ἀπεστάλην ἐνταῦθα πληρῶσαί με Eus* | *δι' ὃ corr H Usener δι' οὗ V* | [13] *με om Eus* || [14] *οὕτως ἀναληφθ. Eus* | *πατέρα om Eus* | *καὶ μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι V in ras* | *καὶ ἐπειδὰν ἀναληφθῶ Eus* | *με ἀποστελῶ in marg V* || [15] *ἕνα cum V Cedr τινα Eus* | *ὀνόματι Θαδδαῖον om Eus* || [16] *ἵνα ἰάσηται σου τὸ πάθος καὶ ζωήν σοι καὶ τοῖς σὺν σοὶ παράσχηται Eus* || [17] *δι' ἐμοῦ V in marg* | *παρασχεῖ V* | *quae inde a uerbis καὶ περὶ τῆς πόλεώς σου in cod Vind. leguntur, desunt apud Eus* || [18] *πόλει V* || [19] *ποιήσω . . . τοῦ αἰῶνος eadem fere adduntur in Doctr. Add.*

αἰῶνος. γέγραπται δὲ περὶ ἐμοῦ Μακάριοι οἱ ἰδόντες με καὶ πιστεύσαντες· τρισμακάριοι δὲ οἱ μὴ ἑωρακότες με καὶ πιστεύσαντες. ὑγίεια ἑτοιμασθήσεταί σοι διὰ παντὸς ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ τῷ οἴκῳ σου πρὸς σωτηρίαν τῶν βλεπόντων σε. καὶ γὰρ ἐγὼ ἔκλινα οὐρανοὺς καὶ κατῆλθον διὰ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. ᾤκησα δὲ παρθενικὴν μήτραν, ἵνα τὴν παράβασιν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ γεναμένην ἐξαλείψω. ἐμαυτὸν δὲ ἐταπείνωσα, ἵνα ὑμᾶς μεγαλύνω. αὕτη δέ μου ἐπιστολή, ὅπου ἂν προβληθῇ εἴτε ἐν δίκῃ ἢ ἐν δικαστηρίῳ, εἴτε ἐν ὁδῷ, εἴτε ἐν θαλάσσῃ, εἴτε ἐν ῥιγῶσιν, εἴτε ἐν πυρέσσουσιν ἢ φρικιῶσιν ἢ ἐκβράζουσιν, ἢ κατάδεσμον ἔχουσιν ἢ ὑπέρβρασιν, ἢ φαρμακευθεῖσιν ἢ ὅσα τούτοις ὅμοια, διαλυθήσονται. ἔστω δὲ ὁ ‖ φορῶν ‖ fol. 60r V αὐτὴν ἄνθρωπος ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος καὶ λεγέτω· 'Αὕτη μὲν εἰς ἴασιν ἔσται καὶ χαρὰν βεβαίαν.' διότι ὁ λόγος γραπτὸς γέγραπται τῇ ἰδίᾳ μου χειρὶ μετὰ τῆς σφραγῖδος τῆς ἐμῆς, αἵτινες εἰσὶν ἐντετυπωμέναι τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἑπτὰ σφραγῖσιν· +. Ψ. X. E. Y. P. A: Ἰησοῦς Χριστὸς υἱὸς θεοῦ καὶ υἱὸς Μαρίας ψυχὴν φέρων ἐν δύο φύσεσιν γνωριζόμενος θεὸς καὶ ἄνθρωπος. τῶν δὲ σφραγίδων ἡ λύσις ἦν αὕτη.

ὁ μὲν + δηλοῖ, ὅτι ἑκὼν ἐπάγην ἐν τῷ σταυρῷ. τὸ δὲ Ψ, ὅτι ψιλὸς ἄνθρωπος οὐκ εἰμί, ἀλλὰ ἄνθρωπος κατὰ ἀλήθειαν. τὸ δὲ X, ὅτι ἀναπέπαυμαι ὑπὲρ τῶν Χερουβίμ. τὸ E, ἐγὼ θεὸς πρῶτος, ἐγὼ καὶ μετὰ ταῦτα, καὶ πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος. τὸ Y, ὑψηλὸς βασιλεὺς καὶ θεὸς τῶν θεῶν. τὸ P, ῥύστης εἰμὶ τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους. τὸ A, δι' ὅλου καὶ διηνεκῶς καὶ διὰ παντὸς ζῶ καὶ διαμένω εἰς τοὺς αἰῶνας. ταύτας οὖν τὰς σφραγῖδας ἐχάραξα ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὁ χαράξας τὰς πλάκας τὰς δοθείσας τῷ Μωσῇ.

3 Καὶ δεξάμενος ὁ Αὔγαρος τὴν τοῦ κυρίου ἐπιστολήν, ἀκούσας ὅτι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπείγονται τοῦ ἀποκτεῖναι τὸν κύριον, πέμψας οὖν αὐτίκα ἕτερον ταχυδρόμον, τῇ τέχνῃ ζωγράφον,

[1] Ioh. 20, 29 ‖ [18] symbolum Chalcedonense

---

[1] *γέγραπται . . . πιστεύσαντες apud Eus paucis mutatis supra leguntur* | *οἱ μὴ ἰδόντες V μή ego deleui* ‖ [5] *ἔκκλινα V* ‖ [7] *ἐξαλήφω V* ‖ [10] *ῥηγιῶσιν V ῥιγῶσιν ego correxi* | *φρικίωσιν V* ‖ [11] *ἔχωσιν V* ‖ [14] *εἰσίασιν εἶναι V ἔσται ego correxi* | *βεβέαν V* | *haec fuerunt etiam in A. explicit his uerbis: διότι ὁλόγραφος (i. e. ὁλογράφως) γέγραπται τῇ ἰδίᾳ μου χειρὶ μετὰ τῆς σφραγῖδος τῆς ἐμῆς. ἐσφράγισα δὲ τὴν ἐπιστολήν reliqua desunt* ‖ [16] *ἐντετυπτώμεναι V* ‖ [17] *σφραγῖσιν V malim σφραγῖδες* ‖ [19] *ἱλύσις V* ‖ [20] *ἐπάγη V* ‖ [22] *ὑπέρ ego scripsi ὑπὸ V* ‖ [29] *ἀκούσας cod malim ἤκουσε* ‖ [30] *ἐπήγοντε V* ‖ [31] *αὐτήκα in ras V* | *ἕτερον ego suspicatus sum ετ̈ῖς V* | *ζόγραφον V*

τοῦ λαβεῖν τὸ ὁμοίωμα τοῦ κυρίου, καὶ εἰσελθόντος τοῦ ταχυδρόμου εἰς τὰ προπύλαια Ἱεροσολύμων, ὑπήντησεν ὁ κύριος αὐτῷ. καὶ διαλεχθεὶς μετ᾽ αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Κατάσκοπος εἶ, ἄνθρωπε. Ἐκεῖνος δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπεν· Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ὑπὸ Αὐγάρου θεάσασθαι Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, τοῦ λαβεῖν τὸ ὁμοίωμα τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

‖ fol. 60^{u} V 4 Καὶ συνετάξατο οὖν ‖ ὁ Ἰησοῦς παραγενέσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν συναγωγήν. τῇ δὲ ἑξῆς ἐκαθέζετο διδάσκων τοὺς ὄχλους. ὁ δὲ ταχυδρόμος εἰσελθὼν ἔστη εἰς τὸ προπύλαιον ζωγραφῶν τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ μὴ δυναμένου καταλαβέσθαι τὴν μορφὴν τοῦ προσώπου αὐτοῦ, κατέλαβε καὶ ὁ σύνδρομος αὐτοῦ, καὶ ὠθήσας αὐτὸν εἶπεν· Εἴσελθε καὶ ἀπόδος ἣν περιέχεις σινδόνα τοῦ Αὐγάρου τοῦ δεσπότου ἡμῶν ἐπὶ τῆς συναγωγῆς. Καὶ εἰσελθὼν ἐπὶ πάντων ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἀποδώσας αὐτῷ τὴν σινδόνα. καὶ λαβὼν ὕδωρ ὁ κύριος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἀπενίψατο τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐπιθεὶς τὴν σινδόνα ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀνεζωγραφήθη. καὶ ἐγένετο τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἰησοῦ ἐπ᾽ αὐτήν, ὥστε θαυμάζειν πάντας τοὺς καθημένους μετ᾽ αὐτοῦ· καὶ δοὺς τὴν σινδόνα τῷ ταχυδρόμῳ ἀπέστειλεν πρὸς τὸν Αὔγαρον.

5 Ἐλθὼν οὖν ὁ ταχυδρόμος καὶ ὁ σύνδρομος αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ ἔμειναν ἔξω πόλεως ὀνόματι Ἱεράπολις εἰς κεραμεῖον καὶ φοβηθέντες ἔκρυψαν τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἀναμεταξὺ δύο κεραμιδίων καὶ ἐκοιμήθησαν. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἐφάνη στύλος πυρὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν ἡ εἰκὼν τοῦ κυρίου. καὶ ἰδὼν ὁ καστροφύλαξ τῆς πόλεως τὸν στύλον τοῦ πυρός, ἐφώνησεν φωνὴν μεγάλην· καὶ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ ἰδόντες τὴν ἐν σινδόνι εἰκόνα τοῦ κυρίου, ἤθελον αὐτὴν λαβεῖν καὶ ψηλαφήσαντες εὗρον, ὅτι ἀνεζωγραφήθη εἰς ‖ fol. 61^{r} V ἓν τῶν κεραμιδίων. καὶ ἔλαβον τὸ κεραμί‖διον ἐσίγησαν ἐάσαντες τοὺς ταχυδρόμους πορεύεσθαι.

6 Ἐλθόντες οὖν οἱ ταχυδρόμοι ὡς μιλίου ἑνὸς τῆς πόλεως Ἐδέσσης συρόμενός τις εὑρέθη κατὰ τὴν ὁδόν. καὶ ἁψάμενος τῆς ἁγίου σινδόνος εὐθέως ἥλλετο καὶ περιεπάτει καὶ εἰσελθὼν δρομαῖος πρὸς τὴν ἰδίαν μητέρα χαίρων καὶ ἀγαλλιώμενος καὶ θεαθεὶς ὑπὸ πάντων, ἐθαύμαζον ἐπὶ τῷ γεγονότι εἰς αὐτὸν καὶ ἔλεγον· Οὐχ οὗτος ἦν ὁ συρόμενος, τῆσδε τῆς χήρας ὁ υἱός;

[3] αὐτῷ *ego correxi* αὐτόν V ‖ [6] τὸ προσώπου V ‖ [9] ἔστι V ‖ [13] καὶ δεσπότου V *fortasse leg* τοῦ τοπάρχου καὶ δεσπ. ‖ [17] ἀνεζωγραφίσθ. V ‖ [18] τοῦ ἰησοῦ ἐπ᾽ αὐτὴν *in ras* V ‖ [22] κεραμαρεῖον *in cpdio* V ‖ [23] ἀνὰ μεταξὺ V ‖ [30] ἐν σιγῇ *suspicatur Usener* ‖ [34] εἵλετο V *in ras* ‖ [36] εἰς αὐτὸν V *in ras*

7 *Καὶ εὐθέως ἀνηνέχθη τῷ βασιλεῖ Αὐγάρῳ περὶ αὐτοῦ. καὶ μετακαλεσάμενος αὐτὸν ὁ βασιλεὺς λέγει αὐτῷ· Πῶς ἰάθης; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Ὡς ἀπὸ μιλίου ἑνὸς παρεγενόμην τῆς πόλεως αἰτῶν. καί τις ἥψατό μου καὶ ἀνωρθώθην καὶ περιεπάτησα. Ὁ δὲ Αὔγαρος ὑπέλαβεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἦν, καὶ πέμψας εὗρε τὸν ταχυδρόμον μετὰ τοῦ συνδρόμου αὐτοῦ, ἐπιφέροντας τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα. καὶ ἐλθόντων αὐτῶν ἐπὶ τὸ παλάτιον ἐδέξατο αὐτοὺς ἐν χαρᾷ καὶ ἀσπασίως ὁ Αὔγαρος κατακείμενος ἐπὶ κλίνης ἐξέστη καὶ δεξάμενος τὴν σινδόνα εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ μετὰ πίστεως ἰάθη παραχρῆμα.*

8 *Μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπέστειλε Θαδδαῖον ἐν Ἐδέσσῃ τῇ πόλει τοῦ ἰάσασθαι Αὔγαρον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. ἐλθὼν οὖν ὁ Θαδδαῖος καὶ λαλήσας αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου καὶ κατηχήσας ἐκατέβη ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην Κερασσὰ καὶ ἐβάπτισεν αὐτὸν πανοικί, καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ τὸ πάθος. καὶ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι δοξάζων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.*

4 *μου* V ‖ 6 *ἐπιφέροντες* V ‖ 10 *τάς in ras* V ‖ 12 *Αὔγαρον ego scripsi Αὐγάρου* V ‖ 13 *καὶ πᾶσαν* V *in marg* ‖ 14 *ἐκατέβη sic* V

ADDENDA ET CORRIGENDA

IN IPSO TEXTV

p. 18, 5 intellegentiam *pro* intelligentiam | 31, 10 christianos contingere *pro* cont. christ. | 33, 6 intellegentia *pro* intelligentia | 33, 11 regi terreno *pro* terreno regi | 34, 6 *post* suum *interpungendum est* | 38, 12 et *delendum est* | 46, 17 eucharistia *cod*, *non* eucharistiam | 109, 10 quaecumque *pro* quaecunque | 179, 9 *dele* τῇ | 208, 8 ἀνελθὼν *pro* ἀνέλθων

IN COMMENTARIO *)

ad passionem Petri prolixiorem (Pseudolinum):

p. 1, 9 passionem *habet etiam L* | *ibid.* ac multipl. flag. *L* | 2, 17 dionis *etiam D cum EL* (*non* clionis) | 2, 19 esse *om cum CDEfH etiam GL* | 3, 16 ad inqu. eas commixtiones *ponunt etiam DE cum BGL* | 3, 19 aggrippa *cum G etiam C* | 4, 4 conubium *cum reliquis codd etiam C* | 4, 6 petrum *pro* Petro *L* | *ibid. in commentario lege* Xandipen *Lf* |

*) *librorum manuscriptorum exempla cum semel tantum excussissem, factum est ut interdum errarem, saepius quae notanda essent omitterem. quod in tanta codicum copia nemo mirabitur. itaque omnia quae mihi praesto erant exempla denuo diligentissime pertractaui et data occasione permulta addidi quae antea praetermittenda esse statueram (cf. proll. p. XXX. LXXXIII); nonnulla etiam commemoraui quae ad lectionis uarietatem rectius cognoscendam aliquid ualere uidebantur. addidi ad passionis Pauli prolixioris commentarium codd Y et Vind 3785, ad passionem Petri et Pauli latinam codicis Bern 94 specimina. quam farraginem si quis uili penderit, ego subtilior quam neglegentior uideri malo. supplementa lectoribus proposita pertinent ad Pseudolinum, prolixiorem Pauli passionem, Pseudomarcellum latinum et ad priorem partem actorum Petri et Pauli graecorum quae littera B insignita sunt. actorum Petri cum Simone, breuioris passionis Petri graecae, breuioris passionis Pauli graecae et latinae plagulas a typotheta ut emendarentur mihi transmissas equidem bis terue antequam prelo mandarentur cum librorum manuscriptorum exemplaribus contuli; deinde GGundermann codicis Vercellensis exemplar ad textum commentariumque actorum Petri cum Simone emendandum denuo adhibuit. inde a plagula decima tertia omnia codicum exempla antequam typis exprimerentur ipse iterum iterumque excussi. addo quod omnes plagulae ab Hermanno Vsener et Maximiliano Bonnet perlectae adnotationibus emendationibus coniecturis auctae mihi remissae sunt.*

4, 21 pestifera doctrina *pro* pestiferam doctrinam *L* | 6, 18 conseruatam *D* | 6, 25 si enim te regis iussione *E cum f* | 6, 28 admirabili *cum BDEf etiam C* | 7, 4 persuasisset *pro* peruasisset *L fuit etiam in C sed* s *erasa* | 7, 16 accelerare festinare *L pro* accelera fest. | 9, 4 meam *om cum ELf etiam G* | 9, 19 factor *pro* fautor *cum C etiam L* | 10, 5 sum ego *E* | 11, 7 me *ante* reuocare *L* | 12, 3 clara uoce *G cum f* | 13, 1 quid *om E* | 13, 4 o occultum *L* | 13, 17 infinitiua *pro* in finitima *D* | 14, 5 bona (bonae?) *L* | 17, 11 mutauit ad propriam naturam *f* | 17, 12 intellegens (*non* intelligens) *etiam hoc loco G* | sicut *pro* sunt *E* (*sed uid deletum*) sunt *om cum CDEL etiam G* | 18, 10 *post* reuelantis *fuit in ras* tibi *A* | 18, 18 e terra *cum Ef etiam G* | 18, 19 nec *pro* neque *cum EGL etiam f* | 19, 2 praefector *pro* perfector *cum L etiam f* | 20, 7 quingenas *pro* quingentas *f* | 21, 5 tum *pro* tunc *cum EG etiam L* (*ut uid*) | 21, 7 et *post* conlaetare *cum C add etiam B* | 21, 13 obisse petrum *E* | 22, 8 crudelimus *C* (*non* crudelis) | 22, 18 *non* deum *sed* dominum *om L* (*cum BE GfH*) | 22, 20 et *ante* uirtus *dele in lectione codicis A*

ad passionem Pauli prolixiorem:

p. 23, 4 titus a tracia lucas a dalmatia *Marc 118* et titus *Laur pl. XX, 3 Laur. conu. suppr. 231 cum BNTUf* | 23, 5 in urbem *R* | 23, 7 cum esset *pro* cum his *Flor Nat II, 1, 412 cum W* | 23, 9 animae multae *cum NQTX etiam Laur conu suppr 231* | cooperante *cum NQTUX etiam Laur conu suppr 231* cooperante gratia christi *Laur plut XX, 3* | 23, 10 totum orbem *Paris 5280 cum L* | ipsius *om cum NQTUX etiam Laur conu suppr 231 Paris 5357 qui antea scripsit* praed. eius | sanct. eius *cum EMR etiam Laur plut XX, 3* ‖ 24, 1 circa *om DFGK cum MRVf Paris 11753* circumquaque *Paris 16821* | uniuersam *om MR* uniuersa *X Laur conu suppr 231* | 24, 2 quemadmodum *cum NQTUX etiam Laur conu suppr 231* quodam modo *Laur Plut XX, 3* | toti orbi innotuerat (*om* romano) *MR* (*non* innot. toto orbi) | urbi romanae *cum BCI etc etiam Paris 5306. 17630 qui* u. r. *ex* orbe romano *corr* | 24, 3 mirabilia sanctitatis *cum NQTUX etiam Laur conu suppr 231 qui etiam in sequentibus cum iisdem codd fere semper consentit. codd Laur plut XX, 2 Mugell de nem 13 aedil Flor 135 Valumbr 665* (*474*) *plerumque cum X faciunt; item aedil Flor 135 sed interdum differt, Laur plut XX, 3 et aedil Flor 136 qui tamen textum cum W contaminatum habent, cod bybl nat Flor II, 1, 412 cum W consentit. de his codd iam paucissima adnotabo* | cursus *pro* concursus *R* | 24, 6 et *alterum om cum NQRTU etiam Vat 1188* | seneca nomine *cum AWY etiam S* (*non* nomine seneca) | est illi *cum CR(?)f etiam Paris 5280. 12604. 14301. 16821 Vat 377* | 24, 7 diuina sententia *aedil Flor 133* | 24, 8 colloquio eius *cum ANQTX etiam Paris 5357* | posse et quatinus (*scil* posset quatinus, *non* posset et quat.) *Γ* quamuis *Vat 1188* (*pro* quatinus) | 24, 9 sq. epistolis suis *cum NQTUX etiam Paris 5306* | 24, 10 amicabili *cum DKMNR etc etiam Vat 1188* amicali *sed* bi *superscr Marc 118* | et consilio *pro* atque cons. *C*(?) | 24, 13 hecnicorum *Vat 1188* | 24, 15 ipsius *cum BCEILZ etiam Paris 5280. 16821* scripta illius iam nominatus magister neronis caesaris *Laur plut XX, 3* | coram illo *cum f etiam V Paris 5296* | 24, 16 senatus autem etiam *NTUX* | 25, 2 circa uespere *W* | 25, 3 subdens *Paris 5280 cum Q* |

uerbum uitae perpetuae documenta *non Q sed U* | aeternae *cum D etiam G* | 25, 6 caesaris *exp* Em^1 *corr* ceteris (*cum N*) | amicis suis (*non* amicissimis) *E cum X* | 25, 7 de eius *eras E* | sectabatur *Sessor 49* | 25, 10 possit *pro* posset *S Paris 5322 cum W* | desiderabat enim *Paris 5296 cum f item Paris 5223 sed* namque *corr ipse* m^1 | 25, 11 sermonibus *cum BCEILZΓ etiam Paris 5280. 5296. 16821* | 25, 13 qui dolens *cum BCEIZΓ etiam Paris 16821* | dilectione *cum HNOPR etc etiam Paris 11753 Bern 94 Vat 377. 1188* | 25, 14 studiosus *cum plerisque codd etiam F Paris 5280. 5296. 5357. 11753 Vat 377. 1188* | 25, 15 cenaculi *post* excelsi habet *cum BCEILZΓ etiam H Paris 5296* | nimis excelsa cenaculi *Paris 5280* | satis] nimis *superscr. Γ* | exhalauit *pro* exal- *cum ΔΘ etiam C* | 25, 16 mox cum *cum ASYΔΘ etiam Bern 94* | cum *om etiam Paris 5280. 5296 cum BCEILZΓ* | fuerat *cum BCEILZΓ etiam Paris 5280. 5296* | 25, 17 cum multa frequentia *cum DFGKMRf etiam HL* | contristatus (*non* contristatusque) est (*om* rex) *V cum NQT* et *ante* contristatus *cum LZΓ etiam E* contristatusque rex (*om* est) *U* | 26, 1 super morte *cum BCDFG etc etiam Sessor 49* | statimque (*pro* statuitque) *QU* | 26, 5 dominus noster *Paris 5296 cum NT* | Christus *om AS Paris 5322. 11753* | 26, 6 conuertit *G* | 26, 8 nunc Fm^1 *non om sed eras sed ipsa m 1* (*non m 2*) *in marg add* | 26, 9 illi ergo *Paris 5296 cum f* | gressu *pro* gradu *non f sed R* | 26, 11 nunciante *om G* | 26, 13 enim est *DE cum R* | 26, 14 uitae aeternae *cum MRTVf etiam L* | 26, 15 accedamus *Paris 11753* | dominum *om DFG* | 26, 19 mox *om BI* | 27, 1 somno (*om a*) *cum AH etiam Paris 5322. 11753* | 27, 2 illum *cum BCEIΓf etiam LZ Paris 5296* | 27, 4 fecit *cum* K^1*NTV etiam Paris 5223* | timentibus *G* | 27, 5 exaudiet *Paris 5280. 5357* | 27, 6 cumque ///// *F* (*2—3 litt eras*) | 27, 9 super morte *cum EHTVf etiam LZ* | 27, 11 ad eum *Γ* | 27, 12 illi *post* persuasum esset *MR* | plurimis *cum m Paris 11753 etiam R* | 27, 14 mortis signa *cum plerisque ponit etiam N* (*non* signa mortis *ut Tf*) | obstipuit *Γ* | dixit *pro* ait (*non pro* respondit *uersu 15*) *MRm* | 27, 17 dixit *N cum plerisque* (*non* ait *cum T*) | 28, 3 et patroclus *cum AELNSTZΓf etiam Paris 5322* et *om cum BC etiam Paris 5357. 11753* | ergo *pro* etiam *R* | 28, 4 sunt sub caelo *cum D etiam Paris 5357* | 28, 5 et *om R* | 28, 10 cappadocus *cum ABCΓ etiam Paris 5322* | ministri erant *cum M etiam DFG* | 28, 11 adherebant *cum AS etiam Paris 5322: qui codex cum fere semper cum A consentiat uarias eius lectiones iam non adnotabo* | 28, 13 militamus illi *E cum BC* | 28, 14 *post* domino Iesu Christo *om* nostro *MR* | 28, 16 illos *habet etiam Nm 1 in marg* (*sed in textu* eos) | 29, 1 milites illius magni regis (*non om* magni) *BCE* | 29, 5 fauctoribus *non* factoribus *E* | 29, 9 indicio *G* (*non* inditio) | 29, 11 intelligensque (*non* intellegensque) *AELRSTVf* | intellege//// Mm^1 intelligens ergo *m 2* | 29, 13 romanum *Γ* | 29, 18 enim *om D cum G* | 30, 2 omnium *om R cum f* | 30, 5 certe *pro* ceterum *cum MR etiam D* | 30, 11 indulgentiam *pro* indigentiam *L* | 30, 14 consulto *A cum NRSTVf* | 30, 16 eum *om etiam V cum MR* | atque megisto *Γ* | 30, 21 cum uelocitate *om cum MR etiam C*(?) | 31, 7 tueantur *N* (*non* tuerentur *cum T*) | 31, 10 christianos contingere *A cum ES quod recipiendum erat pro* cont. christ. | 31, 13 conspectibus *cum BCEΓ etiam L* | 31, 15 nec (*sic, non* ne) sinatis *cum MR etiam D* | 31, 19 aeterno regi (*non ut uideri possit* regi aeterno regi) *A* |

domino *om cum BCMRSf etiam D* | 32, 1 et accesto *cum A etiam V* | 32, 2 blandiatur perpetua *A cum S* | 32, 4 regi meo *A cum S* | 32, 10 et *alterum om etiam B cum C* | 32, 12 et *om L* | 32, 13 ad eum *pro* illi *cum MRVf etiam D* | 32, 15 artissime *L cum E* | 33, 2 ac paenas *pro* et . . . paenas *R* | 33, 11 regi terreno *A cum BCELNSVΓ quod recipiendum erat pro* terreno regi (*DMRTf*) | 33, 15 omnia *om C cum D* | 33, 18 peribit *non extat in BC qui haec uerba plane om* | 34, 5 ipsum *A cum S* | 34, 6 consortem suum *RS* | 34, 8 illum *om A cum LS* | 35, 5 humani generis perditionem *E* | 35, 10 sensum *pro* sensu *non f sed V* | 35, 14 fidelia *om cum MRVf etiam D* | 36, 4 miserrimi *Mm²* *in ras* (*fuit* miserrimos) | 36, 5 et *om uid L*(?) *cum M* | 36, 6 megestus *E* (*sic semper*) | 36, 7 uoluptates *DV cum Mf* | 36, 10 miseros deos *non f sed R* | 36, 15 in planctu *cum BC etiam L* | 36, 16 et *om Γ* | miserere nobis *ut uid V* | 37, 6 et *prius om cum EMNSTV etiam Γ* | et accestus *V* | 37, 8 aeterna militia regis *R* | 37, 9 ut possis *cum S*(*f*) *etiam V* | 37, 14 mortem peruenirem *Am² cum reliquis* morte uenirem *m¹* | 37, 15 uobis deposcerem (*om* a) *R non f cum D* | 37, 19 et sanctorum *pro* ac sanct. *cum BDM RTVf etiam N* | 38, 6 partenium, *non* partemium *D* | 38, 12 et *om AV cum ELNRSTΓ ut mihi uid recte* | 38, 18 et iam *cum Lf etiam Γ* | 38, 21 urbis romanae *cum CL etiam Γ* | 39, 1 plautillam *cum plerisque etiam L* (*fuit* pautillam *sed* l *superscr. deinde semper scribit* plautillam) | 39, 11 partenius *Γ* | 39, 12 per illum *cum MRV etiam D* | 39, 17 obnixius *Mm²* (obnoxius *m¹*) | 39, 19 *non* et *sed* ac *om V* | 39, 20 *non* mecum, *sed add* cum *post* meae *NT* | uoca *pro* uocare *Γ* | 40, 1 sepulturę meę *A cum S* | 40, 9 et *alterum deleuit Mm²* | 40, 15 *non* utruque *sed* utrunque *ut uid R* | 40, 17 in altum bracchia eleuans *f* | eius *om Γ* | 40, 18 domini nostri *cum CTVf etiam N* | 40, 20 militis *om V* | 41, 1 et odoris suauitas *om N cum T* | 41, 3 et *om V* | 41, 4 nequerit *LΓ* (nequierit) *cum M²* | 41, 6 per multam moram *S habere uid*(?) *cum f, non* per multam horam *cum D* (*sed fortasse* per multam oram) | 41, 11 deum *M cum R* (*pro* dominum) | 41, 12 per eius sanctum apostolum *non* per sanct. ei. ap. *V* | 41, 13 et cum interrogarent *non V sed R* | 41, 14 praestauerat *non D sed EΓ cum BMNTV* | 42, 2 praeparasti *cum MR* (*ut uid*) *etiam V* | 42, 4 inuicti regis speciem et gloriam *R* (*non* reg. inu. sp. et gl. *cum M*) | 42, 7 correcti *pro* correpti *E* correpti *Km² in ras* | 42, 9 horrifice *cum AES etiam LΓ* | 42, 13 *inde a* dumque *cod Vind 3785 collatus est* | dum enim *cum DNTVΓ etiam Vind 3785* | 42, 15 et ianuis clausis stetit *Vind 3785* | 42, 20 pro *cum f om uid etiam V*(?) | 42, 21 fudisti iustorum iniuste *Vind 3785* | sed *pro* et *Vind 3785* | 42, 22 siquidem *cum plerisque etiam L Vind 3785* | auditis his *Vind 3785* | potest *cum NRT etiam Vind 3785* | 43, 1 percussus (*cum TV*) timore *Vind 3785* | effectus est *V* | potuisset *cum BCEL etc etiam Vind 3785* | 43, 4 *inde a cap XIX etiam cod Y collatus est* | et megistus *cum RW etiam Vind 3785* et migestus *Paris 11753* megitus (*antea om* ac) *F* | eis *Pm 1, non m 2* (ei *m²*) eis *om Paris 11753 Vat 1188* | 43, 5 apostolus *cum DGf etiam Bern 94* | 43, 6 medio (*om* in) *Vind 3785* | paulum stantem *Vind 3785* | 43, 7 pertimescens *non* pertimescentes *Q* | reueriti *non* ueriti *R ut uid* | 43, 8 proprius *pro* propius *cum V etiam Q* (*sed* r *eras*) *Γf* | 43, 9 centurionem *ex* centuriones *corr A* centuriones *cum NQTU etc etiam*

Paris 11753 | 43, 11 correpti *Km² cum DΔΘf* subrecti *Paris 5296* | ab oculis *Bern 94 cum NQTUX* | 42, 12 clamauerunt *post* eos *Vind 3785* | ut uos suspicamini *Vind 3785* | 43, 13 beati homines dei *Vind 3785* | prosequamur *cum FPVΔΘ etc etiam Paris 11753. 17630* | 43, 14 credentes nos *cum DFGHOPQ etc etiam KN Paris 5296. 11753 Vind 3785* | 43, 15 sic *pro* sicut *Vind 3785* | promisit paulus *Vind 3785 cum f Paulus om Paris 11757* | 43, 16 stantem in medio uestri conspex. et orantem *Vind 3785* | uestri *cum AMOP¹RSf etiam Y* uestrum *cum BCDEFGH etc etiam ΔΘ Sessor 49 Paris 5296. 10864. 11753. 17630* | 44, 1 namque *om Paris 11757. 16737* | ab eis *om etiam Vind 3785 cum MRΔ etc* | 44, 2 gaudio spiritali *etiam ΠΓ Vat 377 Vind 3785* gaudio spirituali *non* spiritali *B* spiritali gaudio *F(?) Paris 17630* | manus mox *Vind 3785* mox *om cum BCIR etiam Paris 5296. 10864 14301. 17630* | 44, 4 uesperum *cum QSU etiam A Paris 5322* | percurrentes *cum MNQRTUX etiam W (sed antea* ieiunio) | 44, 5 et spiritu sancto *cum A Paris 5322. 10864 etiam Paris 11757* | 44, 6 uirtus *om Vat 1188* | potestas *pro* imperium *Sessor 49* | *subscribunt* explicit passio sancti pauli apostoli *cum ALSΓ etc etiam Paris 11757 Vind 3785* expl. martyrium sancti pauli ap. *cum BI Paris 5296 etiam Sessor 49*

ad actus Petri cum Simone:

p. 47, 10 *cf* Col. 1, 15

ad martyrium Petri et Pauli graecum (A):

ad p. 138, 11 ὅς *emendauit Tisch* οὓς *E*

ad passionem Petri et Pauli latinam (Pseudomarcellum):

p. 119, 1 *inde ab initio passionis usque ad p. 123, 4* (reuersurus) *collatus est cod Bern 94* | 119, 2 beatus apostolus paulus *Bern 94* | in urbem romam *cum EGHIKN etc etiam Bern 94* in urbe roma (*non* in urbem romam) *O* | omnes *om Bern 94* | 119, 3 ipsa *pro* ipsam *O* ipsam *om SV* | 119, 4 ut *om O Laur XX, 3 cum L* | iudeus *pro* Hebraeus *Q* | natus *pro* ueniens *Amiat 2* | 119, 5 et iudices *Amiat 2* ostendas *pro* iudices *Marc 118* | incircumcisione (*om* defensor) *Paris 15681* | 119, 6 sis factus *O* | euacues circumcisionis *non* euac. circumcisorum *ACO* | 119, 7 uideris petrum *cum D etiam Bern 94* | 119, 8 nostrae *om Mug de nem 14 cum H* nostrae legis obseruationem *V* | legis nostrae *O* | euacuat *Laur XX, 3 cum DQU* | excludit *Laur XX, 3 cum U* | et exclusit sibi *O* exclusit ergo *S* | sabbatum *cum KLNQ etiam Bern 94 Marc 116. 118* | 119, 9 neomeniam *non* neomenias *O ut uid* neomeniam *cum ABDEGH etc etiam Bern 94* neumenias *Mug de nem 14* neumeniam *non* neomeniam *Amiat 2* neomenia *Strozz 4 cum F* | 119, 10 respondit paulus *U Mug de nem 14 Amiat 2* | hinc *om Laur XX, 3* | 119, 11 poteris *Laur XX, 2 Laur conu suppr 231* poterit *Q* | et *om Paris 15681 cum Q* | uere *om Paris 15681* uos ueram *pro* uere *Laur XX, 3* | potueritis uere *Mug de nem 14* | sabbata *Bern 94 Paris 9737* | obseruem *Laur XX, 3* | 121, 1 et *om V Paris 15681 cum O* | nam et sabb. *U Laur XX, 3 cum I* | sabbati *cum QR ST etc etiam Bern 94 Paris 9737* | 121, 2 requieuit deus *Bern 94 Paris 2653. 15681* requieuit dominus *V Laur XX, 3* dominus requieuit *Paris*

5273 | operibus suis *cum GHLNPQSV etiam O Laur XX, 3 Bern 94* | et nos *cum n etiam Laur XX, 3* | nos igitur *Paris 9737* | abemus nos *O* | fratres *pro* patres *Marc 116* | 121, 3 leges *Laur XX, 3* | qui *pro* quid *V Amiat 2* | aliud *pro* tale *K* | reȝnu *Nm*[1] (*ut saepe* u *pro* o) regno *corr m*[2] regna *Bern 94* regnum *KV* | 121, 4 et *ante* si *om cum AIRTX etiam Marc 116. 118 Mug de nem 14* | aliquam forte *cum BCDMn etiam Bern 94* uult aliquam *V Paris 5273. 15681* | in nouam *Paris 15681* | nouam uult introducere *Strozz 4* | 121, 5 turbatione *I* | sine strepitu et sine inuidia *Strozz 4* | sine *ante* inuidia *om Laur XX, 3 Marc 118* | et *ante* sine strepitu *om Marc 118* | 121, 6 nostro *O Laur XX, 3* | ego illum *U Mug de nem 14 cum L Laur XX, 3* ego eum *Paris 15681* ego *om Laur XX, 1* ergo *pro* ego *Laur XX, 4* | 121, 7 quodsi uere *Laur XX, 3 cum n* | uere *pro* uero *Paris 2653* uero *om Laur XX, 3* | eius doctrina *Strozz 4* | doctrine uerum testim. fuerit *Paris 15681* uera et testimoniis ex hebreorum libris *Bern 94* uero fuerit testimonio *non* uero testim. fuerit *n* testimonium *in ras Mug de nem 13* | 121, 8 (*in comment*) *uocabulum* etiam *litteris italicis scribendum erat: non* monita etiam *sed* monita *etiam habent Of ad huius lectionis testes adde etiam F* | munitum *Paris 15681* munita *ex* monita *corr Laur XX, 3* | omnes nos *Paris 2653* nos et omnes *Mug de nem 14 Laur conu suppr 231* | ei obedire *Paris 2653* | 121, 9 his *om Marc 118 cum G* | pergebant *Paris 9737* | exiudei (*pro* iudei) *O* Iudaei *om A Laur XX, 2* | paulo apostolo *Laur XX, 4* | 121, 10 ei *om cum AL etiam U Strozz 4* | rogare *Marc 116* rogans *Marc 118* | 121, 11 quem(?) hi qui addux. (*om* eum) *Marc 116. 118* | 121, 12 se non eum *Laur XX, 3* | eum se non posse *A* (*non om* eum se *ut notaui*) *Paris 5273* | quae uult *Mug de nem 14* | eum *alterum om cum EGHKNP etiam U* | cęsari eum *Strozz 4* | 121, 13 audiens petrus haec gauisus gaudio est *F* audiens autem *Paris 2653 Laur XX, 3* | gauisus est gaudio *Bern 94* | 121, 14 *in cod N sub finem folii 2*ʳ *aliquot litterae euanuerunt* | surgens *U Laur XX, 3 cum V* exurgens *cum RTX etiam Marc 116. 118* | cum eis perrexit ad eum *Paris 15681* | 121, 15 predio *pro* prae gaudio *I* | immorati *corr ex* morati *A* morati sunt *cum GHKN*[2]*Pf etc etiam Bern 94 Paris 5273* inmorati sunt *V* | 121, 16 et *ante* inuicem *ut uidetur etiam K cum Nm*[2] | inuicemque *cum DP etiam Bern 94* | 123, 1 illi paulus *K Marc 116. 118* | 123, 2 fatigatio *cum BDMn etiam Bern 94* | 123, 4 uesperam *A cum C* | 123, 5 et *pro* ecce *A* | 123, 7 gentes *pro* gentiles *CO* | contentio *cum EGHIK etc etiam V* | 123, 8 sumus *non om sed post* iacob *ponit L cum BDMn* genus electum amicorum amicorum (*om* regale *et* dei) *V* | sacerdotium *L* | et ostendit, *non* quibus deus ost. *ut perperam adnotaui Paris 9737; uersu uero sequenti idem cod non* et ostendit *ut scripsi sed* quibus ostendit secr. sua *habet* | deus *ante* ostendit *fuit etiam in N sed m*[2] *eras* | 123, 11 in gentibus *pro* ex gent. *B* | estis *post* gentibus *add cum AGHn etiam V* | 123, 12 uidistis nisi quod in *Paris 15681* | scultilibus *E* | 123, 14 gentiles *cum BGHNPQ etiam V* | 123, 15 ut *om O* | 125, 1 scitis *cum ADFM etc etiam B* scistis *ex* scitis *corr Xm*[1] | accipitis *Nm*[1] *sed corr* accepistis *m*[2] | 125, 2 dimersos *cum CGHKLMO etiam Vn* | 125, 3 columpna *cum DHU etiam LV* | 125, 5 uobis *post* petra *om A cum V* | crituli uobis *Paris 9737* | 125, 6 fabricatis *Paris 2653* | 125, 8 derilinquistis *Paris 2653* | 125, 10 se *eras A* | 125, 11 in-

tendit (*non* intendite) *Nm*¹ adtendere *sed corr* intendere *m*² | 125, 13 hereditentur *O* | 125, 16 ut et *Bern 94 cum D* | 127, 4 et *ante* Iudaei *cum CENOPQU etc om etiam A item Paris 5273, non Paris 9737* | 127, 5 iis *pro* his *RX* hii *O* | synagogis *cum ACDEFGHMN etc etiam Bern 94* | eorum *om Bern 94* | 127, 6 spiritum sanctum *cum ABEHKLQUVn etiam RX* | 127, 10 deus *pro* autem *Bern 94* | redemptionem *cum GHN etiam L* | promissionem *pro* redemptionem *cum D etiam Bern 94* | 127, 11 de costa *cum CUV etiam RX* | 127, 13 haberet *corr ex* habet *A* | 129, 1 sui *ante* corporis *om etiam U cum Ff* | 129, 3 paulo et petro *cum AE IKU etiam B* | 129, 6 negligere (*non* neglegere) eorum *L* | 129, 7 sibi *om K* | 129, 8 *dele* fieri *m*² | elegerunt, *non* egerunt *B* | 129, 9 eueniret *pro* ueniret *cum CDFHMOf etiam B* | 129, 18 populi *F cum C* | seditiosa murmuratione *cum ABCFGHIMf etiam O* | 131, 4 moueri *cum BDM etiam n* | 131, 5 aëre *om Nm*¹ *add m*² | 131, 12 et sceleratum *cum CEFGMOUn etiam A* | *in comment* inlusores *pro* illus- *cum Mf etiam BO* | petrum uero magum *om B* | adhererent *cum BDf etiam F* | 133, 1 adulescentior *I cum H* | sexu *om B* | et *ante* aetate *cum DFIf add etiam A* | 133, 2 bacabatur *I* | 133, 7 manifeste *Am*¹, *non m*² | 133, 13 quod *pro* quos *F cum f* | 133, 15 sollicitudine cumulatus *habet etiam A, non* cumul. sollic. | 135, 3 ex ipso (*pro* ipsa) *A* | 135, 5 est enim hominum genus *cum GHN etiam n* | 135, 12 et putes *M cum N* | *in comment* et per artem tuam, *non* ut per artem tuam *A* | 135, 14 ille est *U cum M* | 135, 17 de isto *pro* de Christo *cum BCGHNU etiam n*(?) | 137, 1 et quod *cum ACD FGHNUn etiam f* | 137, 6 is *om n* | 137, 15 tradidit *pro* tradidi *F* | 137, 16 sepulto ei *cum n etiam U* | 137, 20 quod *pro* quid *cum ACHNm*² *ut uid etiam F* | 139, 2 estimes, *non* aestimes *F* | aestimet *cum BDMf etiam U* | 139, 5 ita nam hic mentitur se eum (*quod perperam omisi*) esse *M* | 139, 7 etiam *om A cum L* | 139, 9 uictorię *pro* uictoria *NU* | dominum *N cum G* | 139, 10 es *pro* est *B* | 139, 12 homines *pro* hominibus *L cum n* | 139, 19 confidentium *pro* confidentia *U* | 141, 4 mentire *cum Ff etiam Nm*² | 141, 7 dari *corr ex* dare *N cum G* | dixit petrus *cum ADFLMUf etiam B* | 141, 10 nam quomodo ignorat *non pro, sed post* quia . . . ignorat *n* | 143, 2 potes *pro* potest *F* | 143, 9 oratione *pro* orationem *FU* | 143, 18 ei hoc *A cum M* | 143, 19 namque ut dic̄ *F* (dicunt?) | 145, 7 dixit ad neronem *B* | 145, 9 praeferant me *B* | referant, *non* ferant *U* | perferar *om cum G etiam Thil* | 147, 1 uelis *cum ABG etiam Thil* | 147, 3 facis *pro* facitis *L ut uid* | 147, 5 dicit *pro* dixit *M* | 147, 8 die tercio, *non* tertia die *B* tertia *pro* tertio *etiam CM* | tertia resurrexero die *D* | 147, 11 simon *post* egit *add cum BGHn etiam L* | 147, 15 uerbicinum *M* | 147, 16 quia *pro* qui *A cum U* | 147, 17 penetrare *pro* perpetrare *N* | 147, 21 surrexi *Nm*¹ resurrexi *m*² | 148, 1 Matth. 8, 12 *non ad u 16 sed ad u 15*, Matth. 8, 12; 13, 42 *non ad u 23 sed ad u 22 pertinent* | 148, 10 *inde a fine sectionis 33 uersuum numeri non recte positi sunt. ante* perdictionem *C numerus 10 in comm delendus, deinde ab initio sect 34 scribendum est 10 pro 11, item 11 pro 12, 12 pro 13, 13 pro 14, 14 pro 15, 15 pro 16, 16 pro 17, 17 pro 18, 18 pro 19, 19 pro 20, 20 pro 21, 21 pro 22* | 149, 4 extiterint *etiam Thil cum BGHN* | 149, 5 nullam te, *non* te nullam *n* | 149, 6 ad haec *ante* Paulus *cum f praem etiam F* | 149, 20 exaltare *B cum DFMNf* | 149, 21 demergitur, *non* dimergitur *A* dimer-

getur, *non* demergetur *M* | inferis *pro* infernis *A* | 151, 5 *super* quod *ante* docui *superscr* nam *A* | inuicem se *altero loco, non* sibi inuicem *B* | 151, 6 praeuenirent *corr ex* praeueniant *A* | 151, 7 nec sperare *L cum D* | et *ante* non sperare *seruauit etiam A* | 151, 10 et timorem *A* | 151, 15 sicut et illi, *non* et illi *A* | tibi *pro* sibi *non U sed F* | 151, 19 ad aecclesias, *non* et ecclesias *B* | 153, 1 haec enim (*pro* haec autem) *A* | 153, 4 praedicandum *pro* praedicationem *A cum H* | 153, 5 *ad* spiritus *add* sanctus *N* | 153, 15 *post* nos *add* non multos *U* | 153, 16 ordines *pro* apices *cum GH Thil etiam n* | 153, 19 scrutare *cum BCD etiam M* | 153, 22 ad eum *pro* eum *B* | locuta *pro* adlocuta *B* | 155, 1 ego sum ipsa *cum AU etiam L* | 155, 5 sempiternam *F* sempiterna *om uid cum C etiam B* (*sed uerba hoc loco palluerunt*) | 155, 11 et *ante* a me *om L cum AFGHNn fortasse recte* | a *ante* me *om F* | 155, 13 *non* disputationem habere debere *sed* habere disp. debere *L* | 155, 16 me uos oportet *L cum U* | 155, 18 inrideas *cum BFGHf etiam U* | 155, 21 exiturus es *pro* exit. sis *A cum N* | 157, 2 credet *A cum DL* | 157, 6 circumcidimur *Nm*[1] circumcidimus *corr m*[2] | 157, 7 tu quare tu *B* | 157, 8—9 es *extat in B omissa sunt sequentia* Nero . . . circumcisus es | 157, 11 se docere *A cum CD* (*non* docere se) | 157, 12 doceris *pro* duceris *N* | istos persequeris *Nm*[2] *in ras* | 157, 15 seduceri *Nm*[1] seducere *corr m*[2] | 157, 16 aduersarium esse te (*non* esse te aduers.) *FLU* | 157, 19 per me *pro* me per *L* | 159, 4 diceret *N* | homines hi *n cum GN* | 159, 14 nec isti *post* confirmasti *add M* | 161, 2 ostenditis *cum ADU etiam N* | 161, 4 *in comm* (*u 20*) rerum omnibus, *non* rerum omnium *B* | 161, 5 salutari *pro* saluatore *U* | saluatorem *n cum N* | cum spiritu sancto *LU cum ACNn* | 161, 6 et *ante* mare *praem U* | 161, 7 *in comm* (*u 3*) haec *non add sed pro* quae petrus rettulit *scribit M* | 161, 11 *in comm* (*u 12*) *non* contingat ut *sed* contingat et *habet F* | 161, 13 in caelo, *non* in caelos *B* | 161, 17 ad diabolica tormenta *B; deinde scribit* uocatus es *cum FGLNUfn Thil* | 163, 3 probamus *Nm*[1] probabo *in ras m*[2] | 163, 5 trauibus *cum FN etiam M, non U* | 163, 11 (*in comm u 2*) *non* uenisset, *sed* uenissent *n* | 163, 13 paulum et petrum *A* | 163, 14 enim *om cum CFNUf etiam AL* | eum nos *cum BCFNUfn etiam AL* (*non om* eum *cum D ut perperam adnotaui*) | 163, 20 adpropinquauit *cum CDNU etiam A* | 165, 4 dominus iesus christus *L* | 165, 13 est homo *pro* homo est *U* | 165, 18 paulo *pro* Paule *U* | dicit *pro* dixit *AM* | 165, 19 oculos *om cum ACDFHNUf etiam B* | 167, 2 isti *om M* | se uident se *B* | 167, 6 angelos *A* | 167, 10 sacra pia *N* | in *ante* quattuor *retinet A* (*non om cum BDG Thil*) | 167, 11 quae *pro* qui *cum BDn etiam M* | 167, 18 intellegis *M* | *in comm u 23 lege* intellegis *pro* intellegas | imperator *non add A* (*cum BGH Thil*) *ut perperam adnotaui* | 169, 2 dicit, *non* dixit *M* | esse *om L cum BCDFNUf* | 169, 8 *non* neomagie *sed* neomacie *fuit in Nm*[1] | 169, 14 amputare *Nm*[1] *ut uid, sed* amputari *corr m*[2] | 169, 15 eo quod inreligiosus est insuper et *n* | 171, 1 ducti *pro* deducti *etiam A* (*cum M*) | 171, 4 deus *pro* dominus *N* | 171, 6 uocare *pro* euocare *cum BCFL etiam n* | 171, 7 pedes meos *A* | 171, 10 uero *om B* | 171, 12 plena *A cum LNU* | 173, 3 *non* fructuum laborem meorum, *sed* laborem fructuum meorum *A* laborum meorum consequar fructum *n* | 173, 4—12 (gratias tibi ago . . . aduenisse) *collatus est Bern 94* | 173, 4 pastor bone *cum Ff etiam Bern 94* bonus *Nm*[1] *sed*

bone *corr* m^2 | 173, 5 tradidisti mihi *cum F etiam Bern 94* | †173, 6 easque tibi commendo *pro* comm. tibi oues *Bern 94* | 173, 7 se sentiant *cum Hn etiam Bern 94* | 173, 11 uideri *cum ADLM etiam Bern 94* | potuerunt, *non* poterunt *fuit in* Nm^1 | 173, 12 propter eum *Bern 94* | 173, 17 de hierosolymis dixerunt aduenisse *B* (*non* de hierosol. aduen. dixerunt *cum M*) | 175, 2 incurre *pro* incurreret *Mug de nem 14* incurrit *Strozz 4* | hoc *post* statuerunt *cum ADFUf etiam Amiat 2 Strozz 4* | 175, 3 cathomō, *non* cathomo *Laur XX, 1* | ligatus *pro* cathomis *cum GHLN Thil etiam n* | erant *pro* erat *Am 2* | 175, 4 hoc consilium *cum Ff etc etiam Mug de nem 14 Am 2 Strozz 4* | 175, 5 timor *cum U etiam Am 2 Strozz 4* | 175, 6 errarent *pro* erraret *Am 2* | 175, 7 ex frigore *cum Df etc etiam F*, *non* e frigore *ut adnotaui* | diriguisset *cum ADFHMfn etiam N* | et *alterum om cum CS etc etiam AN* | deuoratum esse *Laur XX, 3 cum n* | esset *pro* esse *cum CDHf etiam* Nm^2 | 175, 8 corpora apostolorum *post* sanctorum autem (*non om* sanctorum autem) *A* | 175, 9 factus est *post* extitit *add Mug de nem 14* | nimis *pro* nimius *Mug de nem 14* | 175, 11 et *ante* ibi *om Laur XX, 4* | 175, 12 corpora eorum *Laur XX, 3 cum CGH* | 175, 13 illuc *pro* illic *n* | posita sunt *cum HV etiam Mug de nem 14* | 175, 14 (et posita) —177 *ad finem collatus est etiam Bern 94* | 177, 1 *uerba* in proprio eiusdem Lucinae praedio *post* miliario *add n. deinde sequuntur uerba* dehinc elapsis a passione etc (*om uerbis* ubi praestantur . . . saeculorum amen) | ab urbe roma *ante* miliario secundo *cum GHLN etiam V Bern 94* | 177, 2 *post* secundo *add* sub die tertio kalendarum iuliarum *Strozz 4* | orationum eius *cum A Mug de nem 14 etiam Bern 94 deinde add* usque in hodiernum diem ac per infinita saecula saeculorum amen | *in comm u 19* eorum assidue *cum Ff etc etiam Laur XX, 2*, *non* assidue eorum *ut adnotaui* | *subscriptionem* ego marcellus . . . scripsi *cum IUf habet etiam Laur XX, 1*

ad acta Petri et Pauli graeca (B):

p. 178, 3 *καί ante ἐλθεῖν cum I, non ante Ἰταλίας G* | 179, 9 *τῇ ante Ῥώμῃ add FGIKMNQ Thil deleas cum ABCDHOP* | 180, 2 *γένος pro ἔθνος O* | 180, 8 *αὐτῷ pro αὐτόν G* | 182, 4 *καλαυρίας cum ACDHIP etiam L* | *μεσίνην P cum CDMNQ, non μεσσίνην (cum HL)* | *ὡρδίνευσεν P cum F, non ὡρδήνευσεν (cum K)* | 182, 6 *μεσίνης etiam P, non μεσσίνης (cum HL)* | 182, 10 *ἑαυτοῦ ex αὐτοῦ corr G* | 183, 3 *στιχάριν L* | 183, 5 *ἦν pro ἔστιν cum AQ Thil etiam G* | *βία καὶ ἀπερχόμενοι κατὰ τῆς πλατείας G non β. κ. ἀπερχόμενον κατὰ τὰς πλ.* | 183, 10 *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ L cum G* | 184, 4 *ἐκβάλας cum LQ etiam O* | 184, 7 *ποτιόλης etiam OP cum BHIL* | 184, 9 *ποτιόλην cum DHI etiam P habere uid* | 184, 10 *ὄχθον L cum I, non ὄχθαν* | *ὡς pro ὡσεὶ L cum C* | 184, 13 *γάιτα cum BDH etiam P* | 184, 14 *καὶ ἐκεῖ O* | 185, 1 *καστέλλιν O* | *ταρακίνης P* | 185, 6 *ποτιόλη P cum BD, non ποτιόλης (cum HILO)* | 185, 16 *παρεμυθίσθη, non παραμυθ. P* | 186, 3 *βηκουσεράπη O* | 186, 5 *dele in comm u 10 υἱὸν φονεῦσαι GL. pro his scribendum φονεῦσαι υἱὸν A Thil item φονεῦσαι ante υἱὸς P* | 186, 8 *αὐτῷ prius om G cum IQ* | 186, 9 *ὀρδίνευσα cum CDO Tisch etiam L* | 186, 11 *αὐτόν habet L, sed repetit εἰς post αὐτόν et om τὸν Ἀππ. Φορ. πλησίον* | 186, 12 *ἀπὸ βηκουσαρώπη G* | 187, 3 *ἀπίεν pro ἀπίει habere uid O* | 187, 9 *πέτρος post ηὐχαρίστησεν cum BDGL Tisch*

etiam C | 187, 13 ἦν *pro* ἔστιν *cum HL etiam P* | 188, 1 εὐθέως οὖν ἐγένετο περίφ., *non* περίφ. εὐθ. οὖν ἐγέν. *HP* | 188, 2 τοῦ πέτρου *P* | 188, 14 ἵνα *post* περιτετμημένος *add L* | καταργήσεις *L cum BGQ* | 189, 2 ὀχυρωμένη *pro* ὠχυρ. *L cum BQ* | 190, 12 ὡς ξηρὰν *L cum O* | 190, 15 στερεᾶς *om cum CDP etiam Tisch* | ῥυέντος *cum CDEPQ etiam Tisch* | 190, 16 προσκυνήσατε *quod pro* προσκυνήσασθε *expectaui extat in L* | 191, 2 σωτῆρα *om cum BCGLOQ etiam P* | ἐγκατελείπατε *scripsit etiam Tisch* | 191, 4 αὐτῶν *om L* | 191, 8 ὑμῶν *pro* ἡμῶν *L cum O* | 192, 9 ἐν τῇ *ante* ἀπιστίᾳ, *non ut adnotaui* 192, 8 ἐν τῇ *ante* πίστει *om O* | 192, 12 ἔλεγεν *pro* λέγει *G* | 192, 15 τὴν *ante* τοῦ κόσμου *add L*.

ad acta Pauli et Theclae:

p. 169, 7 *in cod H acta Theclae his uerbis finiuntur:* ἐν τῷ ηγεῖασμένω αὐτῆς οἴκω ἔνθα καὶ τὶν μνήμην αὐτίσ ἐπιτελοῦμεν μηνὴ σεπτεμβρηω ΚΑ χάρητι τοῦ κῦ ημῶν ιν χν ὦ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτωσ εισ τοὺσ αιῶνασ τῶν αιώνων ἀμήν.

INDEX SCRIPTORVM

INDEX NOMINVM

INDEX GRAECVS

INDEX LATINVS

